SANCTVS MARCVS,

SYRIACE.	ITALICE.
EBRAICE.	HISPANICE.
GRÆCE.	GALLICE.
LATINE.	ANGLICE.
GERMANICE.	DANICE.
BOHEMICE.	POLONICE

Ex

Disposítione & Adornatione

ELIAE HVTTERI

GERMANI.

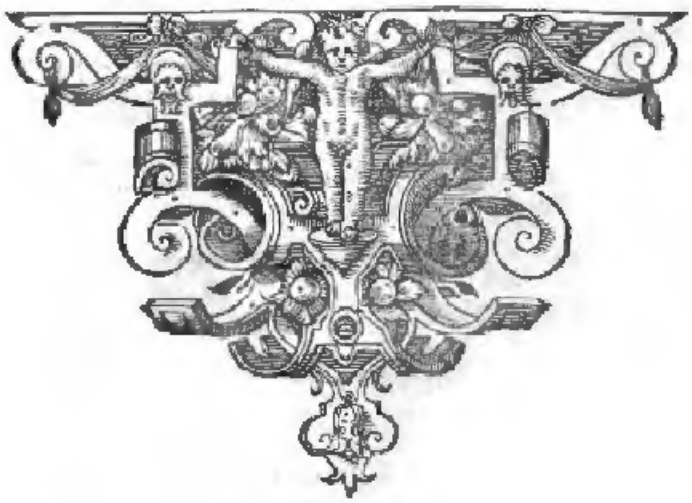

בשורה — ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ — אונגליון

כפ׳ מרקוס

א

אשית הבשורת ישוע המשיחו בר־אלהים׃

Comiença el Euangelio de Iesus el Christo hijo de Dios,

כאשר נכתב בנביאים הנני שולח מלאכי לפניך ויפנה דרכך לפניך׃

Como esta escripto en los prophetas, Heaqui yo embió mi Angel delante de tu faz, qué aparéje tu camino delante de ti.

קול קורא במדבר פנו דרך יהוה ישרו בערבה מסלה לאלהינו׃

Voz del qua clama enel desierto, Aparejad el camino del Señnor: endereçad sus veredas.

היה יוחנן טובל במדבר וקורא טבילת תשובה לסליחת חטאים׃

Baptizaua Ioan enel desierto, y prédicaua el baptismo de penitencia para remission de peccados.

ויצאו אליו כל־ארץ יהודה ואשר־ירושלים ויטבלו ממנו כלם בנהר־ירדן התודה מתודים את חטאתם׃

Y salia à el toda la prouincia de Iudea, y los de Ierusalem: y eran todos baptizados del enel rio del Iordan, confessando sus peccados.

ויהי־יוחנן בעל שער כ׳ לבושו משערות ג׳ במתניו ואוור עור אזור במתניו ואכל ארבה ודבש היער׃

Y Ioan andaua vestido de pelos de camello, y de vna cinta de cuero arredor de sus lomos: y comia langostas y miel monés.

KATA MAPKON.

α.

Αρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ χριστοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ.

Le commencement del' Euangile de Iesus Christ Fils de Dieu.

Καθὼς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

Ainsi qu' il eſt eſcrit és Prophettes, Voici, i'enuoye mon meſſager deuant ta face, qui préparera ta voye au deuant de toi.

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

La voix de celui qui crie au deſert eſt, Acroiſtrez le chemin du Seigneur dreſſez les ſentiers.

Ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Iehan baptiſeoit au deſert, & preſchoit le Baptéſme de repentance, en remiſſion des pechés.

Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Et tout le païs de Iudee, & ceux de Ieruſalem alloyent vers lui, & eſtoyent tous baptiſez par lui au fleuue du Iordain, confeſſant leurs pechés.

Καὶ ὁ Ἰωάννης ἐνεδέδυτο τρίχας καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.

Or Iehan eſtoit veſtu de poils de chamau, & auoit vne ceinture de cuir autour de ſes reins: & mangeoit des ſaut-relles & du miel ſauuage.

ДЕВАГЕЛІЄ

ОТЪ МАРКА.

א

Начало Евангелія Іисуса Христа Сына Божія.

Якоже писано есть въ пророцѣхъ: се Азъ посылаю Ангела Моего предъ лицемъ твоимъ, иже уготовитъ путь твой предъ тобою.

Гласъ вопіющаго въ пустынѣ: уготовите путь Господень, правы творите стезѣ Его.

Явился Іоаннъ Крестя въ пустынѣ и проповѣдуя крещеніе покаянія во оставленіе грѣховъ.

И исходили къ нему вся Іудейская страна и Іерусалимляне вси, и крещахуся отъ него во рѣцѣ Іорданстѣй, исповѣдающе грѣхи своя.

Іоаннъ же облеченъ бѣ въ ризу отъ власъ верблюжихъ и поясъ кожанъ имѣяше на чреслѣхъ своихъ, и ядяше акриды и медъ дивій.

Начало Евангелія Іисуса Христа Сына Божія.

Якоже писано есть въ пророцѣхъ: се Азъ посылаю Ангела Моего предъ лицемъ твоимъ, иже уготовитъ путь твой предъ тобою.

Гласъ вопіющаго въ пустынѣ: уготовите путь Господень, правы творите стезѣ Его.

Явился Іоаннъ Крестя въ пустынѣ и проповѣдуя крещеніе покаянія во оставленіе грѣховъ.

И исходили къ нему вся Іудейская страна и Іерусалимляне вси, и крещахуся отъ него во рѣцѣ Іорданстѣй, исповѣдающе грѣхи своя.

Іоаннъ же облеченъ бѣ въ ризу отъ власъ верблюжихъ и поясъ кожанъ имѣяше на чреслѣхъ своихъ, и ядяше акриды и медъ дивій.

א

ܫܪܝܬܐ ܕܒܣܪܬܐ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܒܪ ܐܠܗܐ׃

Il principio de l'Euangelio di Iesv Christo Figliuol di Dio.

ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ ܒܢܒܝܐ ܗܐ ܐܢܐ ܫܕܪ ܠܡܠܐܟܝ ܩܕܡ ܦܢܝܟ ܕܢܟܣ ܐܘܪܚܟ ܩܕܡܝܟ׃

Si come è scritto ne i Profeti, Ecco io mando il mio messiggiero dauanzi à la tua faccia, il quale apparecchierà la tua via dauanzi à te.

ܩܠܐ ܕܩܪܐ ܒܡܕܒܪܐ ܐܬܩܢܘ ܐܘܪܚܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܫܘܘ ܣܒܝܠܘܗܝ׃

La voce di colui che grida nel diserto, Apparecchiate la via del Signore, fate dritte le sue strade.

ܗܘܐ ܝܘܚܢܢ ܒܡܕܒܪܐ ܡܥܡܕ ܘܡܟܪܙ ܡܥܒܕܢܐ ܕܬܝܒܘܬܐ ܠܫܘܒܩܢܐ ܕܚܛܗܬܐ׃

Giouanni era nel deserto à battezzare, e à predicare el battesimo de la penitentia, in remissione de peccati.

ܘܢܦܩܐ ܗܘܬ ܠܘܬܗ ܟܠܗ ܟܘܪ ܝܗܘܕ ܘܟܠܗܝܢ ܒܢܝ ܐܘܪܫܠܡ ܘܡܥܡܕ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܒܢܗܪܐ ܕܝܪܕܢ ܡܘܕܝܢ ܚܛܗܗܘܢ׃

Et tutta la region de la Giudea, e quei di Ieruſalem andauano à lui, & erano tutti battezzati da lui nel fiume Giordano, confeſſando i lor peccati.

ܗܘ ܕܝܢ ܝܘܚܢܢ ܠܒܫܗ ܡܢ ܒܥܪ ܓܡܠܐ ܘܐܣܝܪ ܗܘܐ ܥܠ ܟܪܣܗ ܕܡܫܟܐ ܘܒܥܐ ܗܘܐ ܕܢܦܫ ܘܡܐܟܠ ܗܘܐ ܐܪܒܐ ܘܕܒܫ ܕܒܪܐ׃

Ora Giouanni era veſtito di pelo di cammello, e cinto di vna cintura di cuoio intorno à i ſuoi fianchi: e mangiaua locuſte e mele ſalvatico.

S. MARCI.

CAP I.

INITIVM evangelii Iesu Christi filii Dei.

The begynning of the Gospel of Jesus Christ the Sonne of God:

2. Sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

As it is written in ỹ Prophete: Behold: I send my messanger before thy face: which shall prepare thy way before thee.

3. Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.

The voyce of him that crieth in the wyldernesse: Prepare the way of the Lorde: make his pathes straight.

4. Fuit Iohannes in deserto baptizans, & prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.

John did baptize in the wylderness and preache the baptisme of amendement of life, for remission of sinnes.

5. Et egrediebatur ad eum omnis Iudææ regio, & Ierosolymitæ universi: & baptizabantur ab illo in Iordane flumine confitentes peccata sua.

And all the countrey of Jewry: & they of Jerusalem went out vnto him: and were all baptized of him in the ryuer Jordan: confessing their sinnes.

6. Erat Iohannes vestitus pilis cameli, & zona pellicea circa lumbos eius: & locustas & mel sylvestre edebat.

Now John was clothed with camels heare: and with a girdle of a skinne about his loynes: and he did eate locustes and wilde honye.

S. Marcus.

Das erste Capitel.

DAs ist der Anfang des Evangelij von Jesu Christo/ dem Son Gottes.

Dat er Euangely begyndelse om Jhesu Christo/ Guds Søn.

2. Als geschriben stehet in den Propheten: Sihe/ich sende meinen Engel für dir her/der da bereite deinen Weg für dir.

Som staar screffuit i Propheterne. See/ Jeg sender min Engel saar dig/ som skal berede din vey saar dig.

3. Es ist eine stimme eines Predigers inn der Wüsten: Bereitet den Weg des HERRN/ machet seine Steige richtig.

Der er en Prædickers røst i Orcken/ Bereder HERRENS vey/ gører hans stij rette.

4. Johannes der war inn der Wüsten/ tauffet vnnd prediget von der Tauffe der Busse/ zur vergebung der sünden.

Johannes vaar i Orcken/ bode oc predickede om Penitentzes Daab/ til syndernis forladelse.

5. Vnd es gieng zu im hinaus das gantze Jüdische Land/ vnnd die von Jerusalem/ vnnd liessen sich alle von im tauffen im Jordan/ vnnd bekenneten jre sünde.

Oc der gantske Judeland gick ud til hannem/ oc de aff Jerusalem/ oc lode sig alle dobe aff hannem i Jordan/ oc bekende deris Synder.

6. Johannes aber war bekleidet mit Kamelhaaren/ vnd mit einem ledern Gürtel vmb seine Lenden/ vnnd aß Heuschrecken vnd wild Honig.

Oc Johannes vaar klæd met Kamels haar/ oc met et Belte aff lader om sine lender oc aad Græshopper oc vilt Hunnig.

S. Marek.

Kapitola I.

MOčátek Ewangelium Geſtiſſe Kriſta Syna Božjho.

Počatek Ewánielicy Jezuſa Kryſtuſa Syná Božjho.

2. Jakož pſáno geſt w Jzaiáſſe Prorokú: Ay Já poſýlám Angela mého před Twářj twau/ ktery připrawij Cestu twau před tebau.

Jáko nápiſano geſt w prorocech/ Dyho ia poſýlam poſlá mego przed oblicznoſcza twoia/ ktory zgotuie droge twa przed toba.

3. Hlas wolagjcyho na Pauſti/ připrawugte Cestu PÁNE/ přijmě tiſte ſtezky geho.

Glos wołaiącego ná puſczy gotuycie drogę Páńſkią/ czyńcie proſtemi ścieżki iego.

4. Byl Jan na Pauſti/ a křtil/ a kázal Křest pokánj na odpuſtěnj hřjchůw.

Był Jan na puſczy krzcząc/ á opowiedał Chrzeſt wzdánia Na odpuſczenie grzechow.

5. A wycházeli k němu ze wſſj Kraginy Zidowſké/ a Gerusalemſſtj wſſickni: a křtili ſe od ního w Jordáně Řece/ wyznáwagjce hřjchy ſwé.

Wyſzłá tedy wſzytká ziemiá Judſka Ku niemu y Jerozolmczycy/ á wſzyſcy od niego krzczeni byli w rzece Jordanie/ wyznawaiąc ſwe grzechy ſwoie.

6. A byl Jan obljn ſrſtmi Welbludowymi a Pás kozenný na bedrách geho: a Kobylko geel a Med leſnj.

A Jan obłaczył ſie w ſierć wielbłądzią/ y páſem ſkorzánym około bioder ſwych/ á iadał ſzarańcze y miod leśny.

א

ז וּמְכַרְזִין הֲוָא וְאָמַר אֲתָא
אַתָּא בָּתְרִי דְּחַיְלַתָּן מִנִּי
הוּ דְּלָא שְׁוָא אֲנָא
ח דְּאַתְּנַתְכוֹן אַשְׁרֵא עַרְקָא
לְמַסְגּוּהִי׃

*E predicaua, dicendo, Doppo me ẽ
uenu colui che è più potente di me, del
quale io non sõ degno di chinarmi, ad
sciogliere la correggia de le scarpe.*

ח אֲנָא אַעְמְדְתְכוֹן בְּמַיָּא
הוּא דֵּין יַעְמְדְכוֹן בְּרוּחָא
דְּקוּדְשָׁא׃

*Et certo ch'io ui ho battezzati con acqua: ma egli ui battezzerà con lo Spirito
santo.*

ט וַהֲוָא בְּיוֹמָתָא הָנוּן
אֲתָא יֵשׁוּעַ מִן נָצְרַת
דַּגְלִילָא וְאִתְעְמַד בְּיוֹרְדָנָן
מִן יוֹחָנָן׃

*Et auuenne che in quei giorni Gesù
Iesu da Nazaret di Galilea, e fu bat-
tezzato da Giouanni nel Giordano.*

י וּמִיַּד דְּסָלֵק מִן
מַיָּא חֲזָא וְאִסְתְּרָקוּ
שְׁמַיָּא וְרוּחָא אֵךְ יוֹנָא
דְּנָחֲתַת עֲלוֹהִי׃

*Et incontinente uscendo egli de l'ac-
qua, vidde aprirsi i cieli, e lo Spirito come
una colomba scender sopra esso.*

יא וְקָלָא הֲוָת מִן שְׁמַיָּא
אָמְרַת הוּ בְּרִי חֲבִיבָא
בָּךְ
אֲצְטְבִיתִי׃

*Et uscì uoce dal cielo, che diceua,
Tu sei il mio figliuol diletto, nel quale
io mi sono bene compiaciuto.*

יב וּמִיַּד
רוּחָא לְמַדְבְּרָא׃

*E subbito lo Spirito ui sospinse al de-
serto.*

יג וַהֲוָא תַּמָּן בְּמַדְבְּרָא
יוֹמָתָא אַרְבְּעִין דְּד מ
מְחַנְּסָא מִן סָטָנָא ו
וְאִיתְוְהִי הֲוָא עִם חֵיוָתָא
וּמְשַׁמְּשִׁין הֲווֹ לֵהּ מ
מַלְאכָא׃

*E fu ui nel diserto per quaranta giorni,
douendo tentare da Satana: e stana
con le bestie saluagge: e gli Angeli gli
seruiuano.*

יד בָּתַר דְּאִשְׁתְּלִם דִּין
יוֹחָנָן אֲתָא לֵהּ יֵשׁוּעַ
לַגְלִילָא וּמְכַרְיָו הֲוָא ס
סְבַרְתָּא דְּמַלְכוּתָא ד
דֵּאלָהָא׃

*Poi che Giouanni fu posto, Iesu
uenne in Galilea, predicando l'Euange-
lio del regno di Dio.*

כפי מרקוס

א

ז וַיִּקְרָא לֵאמֹר בָּא אַחֲרַי הַגִּבּוֹר
מִמֶּנִּי וְאֵנִי קָטֹנְתִּי מִשְּׁחַ וּמְפַתֵּחַ
אֶת־שְׂחֹךְ נַעֲלָיו׃

Y predicaua, diziendo, Vienetras mi el que es mas fuerte que yo, al qual no soy digno de desatar encoruado la correa de sus çapatos.

ח כִּי־אֲנִי טָבַל אֶתְכֶם בַּמָּיִם
וְהוּא יִטְבֹּל אֶתְכֶם בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ׃

Yo à la verdad os he baptizado con agua, mas el os baptizará con Espiritu Sancto.

ט וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיָּבוֹא
יֵשׁוּעַ מִנַּצֶּרֶת הַגָּלִיל וַיִּטָּבֵל
בְּיַרְדֵּן בְּיַרְדֵּן׃

Y aconteció en aquellos dias, que Iesus vino de Nazareth de Galilea, y fue baptizado de Ioan en el Iordan.

י וּמִהֵר בְּעָל�תוֹ מִן־הַמָּיִם וַיַּרְא
וְהִנֵּה וִבְקָעִים הַשָּׁמַיִם וְרוּחַ
כְּמוֹ יוֹנָה יֹרֶדֶת עָלָיו׃

Y luego, subiendo del agua, vido abrirse los cielos, y al Espiritu, como paloma, que descendia, (y repolsaua) sobre el

יא וַיְהִי קוֹל מִן־הַשָּׁמַיִם אַתָּה הוּא
בְנִי יְדִידִי אֲשֶׁר בּוֹ רָצִיתִי׃

Y fue vna boz de los cielos, que decia, Tu eres mi Hijo amado: en ti tengo contentamiento.

יב וְעַתָּה מְהֵרָה הִשְׁלִיכָה אוֹתוֹ
רוּחַ אֶל־הַמִּדְבָּר׃

Y luego el Espiritu Sancto lo impelle al desierto:

יג וַיְהִי שָׁם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים
יוֹם לְהִנָּסוֹת מִן־הַשָּׂטָן וַיְהִי
עִם הַבְּהֵמוֹת וְהַמַּלְאָכִים
שָׁרְתוּהוּ׃

Y estuuo alli en el desierto quarenta dias (y quarenta noches:) y era tentado de Satanas: y estaua con las fieras: y los Angeles le seruian.

יד וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר נְמְסַר יוֹחָנָן בָּא יֵשׁוּעַ
בַּגָּלִילָה מְבַשֵּׂר אֶת־בְּשׂוֹרַת
מַלְכוּת אֱלֹהִים׃

Mas despues que Ioan fue entregado, Iesus vino à Galilea predicando el Euangelio del Reyno de Dios.

4.

7. Καὶ ἐκήρυσσε λέγων, Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου, ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ.

Et prescheoit, disant, Celui qui est plus fort que moi, vient apres moi, duquel ie ne suis digne en me baissant de deslier la courroye des souliers.

8. Ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι· αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Vraiement ie vous ai baptisés d'eau: mais il vous baptisera du sainct Esprit.

9. Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθε Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου.

Or adoint en ces iours-la que Iesus vint de Nazareth, ville de Galilee, & fut baptizé par Iehan au Iordain.

10. Καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς, καὶ τὸ πνεῦμα ὡσεὶ περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν·

Et soudain comme il fornit hors de l'eau, Iehan vid les cieux se fendre, & le sainct Esprit cathmine vne colombe descendant sur Iceluy.

11. Καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν, σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

Adonc fut faite vne voix venante des cieux, disant, Tu es mon fils bien aimé, auquel i'ai pris mon bon plaisir.

12. Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον.

Et incontinent l'Esprit le poulsa au desert.

13. Καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα, πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων· καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

Et fut là au desert quarante iours estant tenté de Satan: & estoit auec les bestes sauuages, & les Anges le seruoyent.

14. Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας τοῦ θεοῦ.

Or apres que Iehan eut esté mis en prison, Iesus vint en Galilee, prescheant l'Euangile du royaume de Dieu,

CAP. I.

7. Et prædicabat dicens, Venit fortior me poſt me: cuius non ſum dignus procumbens ſolvere corrigiam calceamentorum eius.

And preached/ ſaying/ A ſtronger than I/ commeth after me/ whoſe ſhoes latchet I am not worthy tho ſtoupe downe/ and vnloose.

8. Ego baptizavi vos aqua: ille verò baptizabit vos ſpiritu ſancto.

Truelye I/ I haue baptized you with water: but he ſhall baptize you with the holie Ghoſt.

9. Et factum eſt in diebus illis, venit Ieſus à Nazareth Galilææ: & baptizatus eſt à Iohanne in Iordane.

And it came to paſſe in thoſe dayes/ that Jeſus came from Nazaret a citie of Galile/ and was baptized of John in Jordan.

10. Et ſtatim adſcendens de aqua, vidit cælos apertos, & Spiritum tanquam columbam deſcendentem & manentem in ipſo.

And aſſone as he was come out of the water/ John ſawe the heauens cleuen in twaine/ & the holy Ghoſt deſcending vpon him like a doue.

11. Et vox facta eſt de cælis, Tu es filius meus dilectus, in te complacui.

Then there was a voyce from heauen/ ſaying/ Thou art my beloued Sonne/ in whome I am well pleaſed.

12. Et ſtatim Spiritus expulit eum in deſertum.

And immediately the Spirit draue him into the wildernes.

13. Et erat in deſerto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus: & tentabatur à ſatana, eratq; cum beſtiis, & angeli miniſtrabant illi.

And he was there in the wildernes fourtie dayes/ and was tempted of Satan: hee was alſo with the wilde beaſtes/ and the Angels miniſtred vnto him.

14. Poſtquam autem traditus eſt Iohannes, venit Ieſus in Galilæam, prædicans evangelium regni Dei.

Now after that Johe was committed to priſon/ Jeſus came into Galile/ preaching the Goſpell of the kingdome of God.

Das I. Capitel.

7. Vnd prediget/ vnnd ſprach: Es kompt einer nach mir/ der iſt ſtercker denn ich/ dem ich nicht gnugſam bin/ daß ich mich fürm bücke/ vnd die riemen ſeiner Schuch aufflöſe.

Vnd predicked/ vnd ſagde/ Der kommer en effter mig hand er ſtercker end ieg/ Hvilcken ieg ercke er dig vil/ at bucke mig ned faar hannem/ og oploſe hans Stormerige.

8. Ich tauffe euch mit Waſſer/ aber er wird euch mit dem heiligen Geiſt tauffen.

Jeg daber eder med Vand/ Men hand ſkal daabe eder met den hellige Aand.

9. Vnnd es begab ſich zu derſelbigen zeit/ daß Jeſus auß Galilea von Nazareth kam/ vnd ließ ſich tauffen von Johanne im Jordan.

Og der hende ſig paa den ſamme tid at Jheſus kom aff Galilea fra Nazareth/ og lood ſig døbe aff Johannem i Jordan.

10. Vnnd als bald ſteig er auß dem Waſſer/ vnd ſahe/ daß ſich der Himel auffthat/ vnd den Geiſt/ gleich wie eine Taube herab kommen auff jhn.

Og hand ſtyghe ſtrax op aff Vanden/ og ſaa/ at Himmelen obnedis/ Og Aanden kommne ned paa hannem ſom en Due.

11. Vnnd da geſchach eine ſtimme vom Himmel: Du biſt mein lieber Son/ an dem ich wolgefallen habe.

Og der ſkede en reſt aff Himmelen/ Du eſt min elſkelige Søn/ i hvilcken teg haffuer behaligheb.

12. Vnd bald treib jhn der Geiſt in die Wüſten.

Og ſtrax dreff Aanden hannem vd i Orcken.

13. Vnnd war alda in der Wüſten viertzig tage/ vnd ward verſucht von dem Sathan/ vnd war bey den Thieren/ vnd die Engel dieneten jm.

Og hand vaar der ſyrretue dage i Orcken/ Og blef friſter aff Satan/ og vaar hoss Diur/ Og Englene tiente hannem.

14. Nach dem aber Johannes überantwortet ward/ kam Jeſus in Galilea/ vnd prediget das Evangelium vom Reich Gottes.

Men effter at Johannes blef greben/ kom Jheſus i Galilea/ og predicked Evangelium om Guds rige.

Kapitola 1.

7. Ahlášal/ řka: Přiſſel ſylnégſſý po mné nežli já gſem/ ſkerž hodžo negſem hoden padna rozwázati Řemýnka obuwi geho.

A Kázal mowiec/ Přijde za mnu ten Prheny mocnegſyy nežli ja/ ktereho nenj ge hodžen nátlomiwſy ſkerzmazác vſtawy ta vrzewikow lego.

8. Jáť gſem wás křtil Wodau/ ale onť wás křtiti bude Duchem Swatým.

Acziem ja was krzcił wodą/ ale on bedzie was krzcił Duchem ſwiatym.

9. A ſtalo ſe w tech dnech/ přiſſel Gežiſs z Nazarethu Galilegſkého/ a pokřtil ſe w Jordáně od Jana.

A ſtało ſie na on czaſs/ Jezus przyſzedł od Názareth miaſta Galileyſkiego/ i ochrzczon iest od Jána w Jordanie.

10. Ahned hatž wyſtaupiltž wody/ wzřel Nebeſa otewřená/ a Ducha ya kožto Holubičy ſſupugjcjho/ a zůſtáwagjcjho na něm.

Abowy iáko ſkoro wyſzedł z wody/ wyzrzał i ſie roſtępowało niebo/ i Ducha iáko golębica nadſzedł ná niego.

11. A hlas ſe ſtal s Nebe: Ty gſy Syn můg milý/ w tobě gſem ſobě zalibil.

A ſtał ſie głos z niebá/ mowiąc/ Ty eſt ſynamiłſzy Syn moy/ na ktorym ia przyiąłem.

12. A hned Duch wypudil geho na pauſſt.

A natychmiaſt Duch wyrzuca gi na puſzcze.

13. A byl na pauſſti čtyřidceti dnů a čtyřidcet nocj/ a pokauſſjnagest od Diábla/ a byl s Zwěřmi/ a Angelé poſluhowali gemu.

A był tám na puſzczy przez czterdzieſci dni/ bedąc kuſzon od ſzatana/ y był z zwierzętmi/ i Aniołowie ſłużyli iemu.

14. A když pak byl wsazen Jan/ přiſſel Gežiſs do Galilee/ zwěſtugjc Ewangelium králowſtwij Božjho.

Potym gdy Jan był wydan/ przyſzedł Jezus do Galileyey/ opowiedaiąc Ewangelią Krolestwa Bożego.

א

15 ואמר שלם לה ובנא
ומטת מלכותא דאלהא
תוב והימנו בסבראתא׃

Edicendo, Està complido il tempo, & il regno di Dio s'approssa. Ramendatevi, e credete al Euangelio.

16 וכד מהלך חדר ימא
דגלילא חמא
לשמעון ולאנדרי אחוהי דנמרין
מצדנא בימא ארתיהון
הוו גיר ציידא׃

E camminando lungo il mare de la Galilea, vide Simone & Andrea suo fratello, che gettauano le reti nel mare: perciochè erano pescatori.

17 ואמר להון ישוע תו
בתרי ואעבדכון צידא
דבני נשא׃

E Iesu disse loro, Venite dietro à me, e faroui esser pescatori d'huomini.

18 ומהדא שבקו מ
מצידתהון ואזלו בתרה׃

Et essi subito lasciate le loro reti, lo seguitarono.

19 וכד אבד קליל חנא
ליעקוב בר זבדי וליוחנן
אחוהי ואנון בסמבינתא
דמתקנין מצידתהון׃

E di là caminando un poco più oltre, vide Iacopo, figliuolo di Zebedeo, e Giouanni suo fratello, che accommodauano le loro reti ne la naue.

20 ותנא אנון ומהדא
שבקו לזבדי אבוהון עם
אגירא ואזלו בתרה׃

E subito li chiamò: & essi lasciato padre loro Zebedeo ne la naue co i mercenarij, lo seguitarono.

21 וכד עלו לכפרנחום
מיחדא מלך הנא בשבתא
בכנושתהון׃

E essi fùr entrati in Capernaum: subito nel giorno del Sabbato entrato ne la sinagoga, insegnaua.

22 ותמהין הוו ביולפנה
מלפי הנא להון גיר איך
משלטנא ולא איך
סופריהון׃

E stupiuano di la sua dottrina: imperoch'egli insegnaua loro come persona che ha autorità, e non come gli Scribe.

א

15 לאמר כי נמלאה עת
ומקרב מלכות אלהים שובו
אל־יהוה והאמינו לבשורה׃

Y diziendo, El tiempo es complido: Y, El Reyno de Dios esta cerca: emendaos, y creed al Euangelio.

16 ויתהלך בשפת ים הגליל
וירא את שמעון ואת אנדרס
אח שמעון שלכים את־
רשתים בים כי דיגים היפה׃

Y passando junto à la mar de Galilea, vido à Simon, y à Andres su hermano que echauan la red en la mar, porque eran pescadores.

17 ויאמר להם ישוע לכו
אחרי ליהוה ואעשה אתכם
דיגי אנשים׃

Y dixoles Iesus, Venid en pos de mi, y haré que seays pescadores de hombres.

18 ומתאם עזבו את־רשתם
וילכו אחריו׃

Y luego, dexadas sus redes, lo siguieron.

19 ויתהלך משם מעט וירא
את יעקב חובדי ויוחנן אחיו
והמה באניה ויכונו את־
הרשתים׃

Y passando de alli vn poco mas adelante, vido à Iacobo hijo de Zebedeo, y à Ioan su hermano, tambien ellos en el nauio, que aderegauan las redes:

20 ומתאם קרא אותם ויעזבו
את־אביהם חובד באניה עם
שכרים וילכו אחריו׃

Y luego los llamó, y dexando à su padre Zebedeo en el nauio con los jornaleros, fueron en pos dèel.

21 ויבאו אל־כפר־נחום ומרם
בשבתות הלא אל־הכנסת וילמד׃

Y entran en Capernaum, y luego, los Sabbados entrando en la Synoga enseñaua.

22 ויתמהו על־תלמודו כי היה
מלמד אותם כמו שלטן לו ולא
כמו הסופרים׃

Y espantauanse de su doctrina: porque los enseñaua como quien tiene potestad: y no como los Escribas.

α.

15. Καὶ λέγων, ὅτι πεπλήρωται
ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία
τοῦ Θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε
τῷ εὐαγγελίῳ.

Et disant, Le temps est accompli & le royaume de Dieu est approchè: amèdez-vous, & croyez à l'Euangile.

16. Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θά-
λασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε Σίμω-
να καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
βάλλοντας ἀμφίβληστρον ἐν τῇ θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ
ἁλιεῖς.

Or en cheminant auprès de la mèr de Galilee, il vid Simon & André lon frere, iettans leurs filets en la mer (car ils estoyent pescheurs)

17. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὁπίσω μου,
δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέ-
σθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων.

Adonc Iesus leur dit, Venez après moi, & ie vous feray estre pescheurs d'hommes.

18. Καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκ-
τυα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Et soudain laissans leurs filets, ils le suiuirent.

19. Καὶ προβὰς ὀλίγον ἐκεῖθεν,
εἶδε Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ
Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ
αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ, καταρτίζον-
τας τὰ δίκτυα.

Et de là passant vn peu plus outre, il vid Iaques fils de Zebedee, & Iehan son frere, qui raccoustroyent leurs filets en la nasselle.

20. Καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς.
καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζε-
βεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ μι-
σθωτῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

Et incontinent les appela, & iceux laissans leur pere Zebedee en la nasselle auec les ouuriers, le suiuirent.

21. Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καπερ-
ναοὺμ· καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν
εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐδί-
δασκε.

Puis ils entrerent en Capernaum: & soll apres au iour du Sabbat allant entrè en la synagogue, il enseignoit.

22. Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδα-
χῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐ-
τοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς
οἱ γραμματεῖς.

Et ils s'estonnoyent de sa doctrine: car il les enseignoit comme ayant authorité, & non point comme les Scribes.

CAP. I.

15. Et dicens, Quoniam implerum eſt tempus, & appropinquavit regnum Dei: pœnitemini, & credite Evangelio.

And ſaying, The time is fulfilled, and the kingdome of God is at hand: repent and believe the Goſpell.

16. Et præteriens ſecus Mare-Galilææ, vidit Simonem & Andream fratrem eius, mittentes retia in mare (erant enim piſcatores.)

And as he walked by the ſea of Galile, he ſaw Simon, and Andrew his brother, caſting a net into the ſea, (for they were fiſhers.)

17. Et dixit eis Ieſus, Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum.

Then Jeſus ſaide vnto them, Follow me, and I will make you to be fiſhers of men.

18. Et protinus relictis retibus, ſecuti ſunt eum.

And ſtraight way they forſooke their nets, and followed him.

19. Et progreſſus inde paſillum vidit Iacobum Zebedæi & Iohannem fratrem eius, & ipſos componentes retia in navi.

And when he had gone a little further thence, he ſaw James the ſonne of Zebedeus, and John his brother, as they were in the ſhip, mending their nets.

20. Et ſtatim vocavit illos. Et relicto patre ſuo Zebedæo in navi cum mercenariis, ſecuti ſunt eum.

And anon he called them: and they left their father Zebedeus in the ſhippe with his hired ſeruaunts, and went their way after him.

21. Et ingrediuntur Capharnaum: & ſtatim ſabbathis ingreſſus in ſynagogam, docebat eos.

So they entred in to Capernaum: & ſtraight way on the Sabbath day he entred into the Synagogue, and taught.

22. Et ſtupebant ſuper doctrina eius, erat enim docens eos quaſi poteſtatem habens, & non ſicut Scribæ.

And they were aſtonied at his doctrine: for he taught them as one that had authoritie, and not as the Scribes.

Das 1. Capitel.

15. Vnd ſprach: Die zeit iſt erfüllet/ vnnd das Reich Gottes iſt herbey kommen/ thut buſſe/ vnd glaubet an das Euangelium.

Die ſagde/ Tiden er fuldkommen/ oc Guds rige er nær/ Bedrer eder oc troer Euangelium.

16. Da er aber an dem Galileiſchen Meer gieng/ ſahe er Simon vnd Andreas ſeinen Bruder/ daß ſie ihre Netze ins Meer worffen/ denn ſie waren Fiſcher.

Oc der hand gick hoſt der Galileiſke haff/ ſaa ſaa hand Simon och hans broder Andreas/ at de kaſte deris garn i haffuet/ thi de vaare Fiſkere.

17. Vnd Jeſus ſprach zu jnen: Folget mir nach/ ich wil euch zu Menſchenfiſchern machen.

Och Jheſus ſagde til dem/ Følger mig effter/ Jegwil gore eder til Menniſſkens fiſkere.

18. Alſo bald verlieſſen ſie jre Netze/ vnd folgeten jhm nach.

Oc de forlode ſtrax deris garn oc fulde hannem effter.

19. Vnd da er von dannen ein wenig fürbaß gieng/ ſahe er Jacobum den Son Zebedei/ vnd Johannem ſeinen Bruder/ daß ſie die Netze im Schiff flickten.

Oc ſom hand gick de fra ſider lenger frem/ ſaa ſaa hand Jacobum Zebedei ſøn/ och hans broder Johannem/ at de bare garn i ſkibet.

20. Vnd bald rieff er jhnen. Vnd ſie lieſſen jhren Vater Zebedeum im Schiff mit den Taglönern/ vnnd folgeten jm nach.

Och hand kaldede ſtrax ad dem. Oc de forlode deris fader Zebedeum i ſkibet med Daglønnerne/ oc fulde hannem effter.

21. Vnnd ſie giengen gen Capernaum/ vnd bald an den Sabbathen gieng er in die Schulen/ vnd lehrete.

Oc de gingo ind i Capernaum/ oc ſtrax om Sabbathen gick hand i Scholen/ oc lærde.

22. Vnd ſie entſatzten ſich über ſeiner Lehre/ denn er lehret gewaltiglich/ vnnd nicht wie die Schrifftgelehrten.

Oc de forundrede dem paa hans lerdom/ thi hand lærde veldeligt/ och icke ſom Scrifftloge.

Kapitola I.

15. A řka: Naplnilſe ſau/ a přiblížilo ſe králowſtwij Božij: Čiňte pokánij/ a wěřte Ewangeliu.

A mowiac/ Wypełnił ſie czas/ y przybliżyła ſie Krolestwo Boże: Czyńcież ſkrutownie/ y wierzcie Ewangelij.

16. Achodě wedle Moře Galilegſkeho/ wyzřel Simona a Ondřeje bratra geho/ an pauſtěgij ſýtě do moře/ neb byli Rybáři.

Przechadzaiąc ſie tedy nád morzem Galileyſkim/ wyzrał Symonáy Andrzeia bráchá iego/ iáż zarzucáią ſieci do morzá/ bo byli rybitwi.

17. Řekl gim Gežiſe: Podtežte za mnau/ a učinijm wás Rybáře lidij.

Ale ktorym rzekł Jezus/ Podźcie za mną/ a ia vczynię cż bedźiecie rybitwi ludzkimi.

18. A oni hned opuſtiwſſe Sýti/ ſſli za nim.

Oni tedy natychmiaſt opuśćiwſzy ſieci ſwoie/ ſzli za nim.

19 A poſſed odtud malićko/ wyzřel Jakuba Zebedeowa/ a Jana bratra geho/ y ty ani na Lodi ſtrádagij Sýti ſwé.

I ſkoro odſtedſzy máło rzeſko/ wyzrał Jákubá ſyná Zebedeuſzowego/ y Jana brátá iego/ ktorzy y oni w łodzi.

20 A y hned powolal gich. A oni opuſtiwſſe Otce ſwého Zebedea na Lodi s pachołky/ ſſli za nim.

A wnet ich zábolał/ a oni zoſtáwiwſzy oycá ſwego w łodzi z nayemnikámi/ poſzli za nim.

21. A wſſli do Kafarnaum: A y hned w Sobo tu wſſed Geżiſs do Sýkoly/ učil ge.

Potym weſzli do Kápernáum/ á wnet w Sábát wſzedſzy do bożnice/ nauczał.

22. A diwili ſe s ſtrachem Učenij geho/ neb byl uče gako moc mage/ a ne gako Pſticcy gegich.

I zdumieli ſie náu ſzkodze go/ bowiem ie vczył iáko máiąc zwierzchność/ á nie iáko ich Páſterze.

א

23 וְאִית בְּהַאבְּנוּשְׁתְּהוֹן
גְּבַר דְּאִית בֵּהּ רוּחָא
סְטָמְאתָא וְקָאֲעָא׃

Hor ne la loro ſinagoga era vn huomo che haueua vn ſpirito immondo, il qual gridò.

24 וְאָמַר מָה לָן וְלָךְ
יְשׁוּעַ נָצְרָיָא אֲתִית ל
לְחַבְּרוּתָנָן יָדַע אֲנָא לָךְ
מָן אַנְתְּ קַדִּישָׁא דַּאלָהָא׃

Dicendo, Ohime, che hai tu d'far con noſſi noi, Iesu Nazareno? Sei tu venuto à diſtruggerci? Io ſo chi ſei tu, cioè il Santo di Dio.

25 וְגָעַר בֵּהּ יְשׁוּעַ וְאָמַר
סְכוֹר פּוּמָךְ וּפּוֹק מִנֵּהּ׃

Et Iesu li ripreſe grauemente, dicendo, Taci, & eſci fuor di coſtui.

26 וְשַׁדְּתֵהּ רוּחָא סְטָמְתָא
וְזָעֲקַת בְּקָלָא רַבָּא וְנָפְקַת
מִנֵּהּ׃

Allora lo ſpirito immondo poi che l'hebbe ſcompagliato gridando ad alta voce, ſe n'eſcì.

27 וְאִתְמְרוּ כֻּלְּהוֹן ו
וְבָעִין דֶּהוֵי חַד עִם חַד
וְאָמְרִין דְּמָנָא הֵי הָדָא
וּמָנָא הוּ יוּלְפָנָא
חַדְתָּא דְּבִשְׁלְטָנָא וְאַף
לְרוּחָתָא טָמְתָא פָּקֵד
וּמְשְׁתַּמְּעִין לֵהּ׃

Et tutti ſono ſtupefatti, in tal modo che tra loro ſi cercauano domandando, Che coſa è queſta? che nuoua dottrina è queſta? ch'egli comanda con autorità etiandio à gli ſpiriti immondi, & eſſi gli obediſcono?

28 וּמִתְרַבְרְבָא שְׁמַעְתֵּהּ
בְּכָל אֲתַר דִּגְלִילָאָה׃

Et ſubito andò la fama di lui per tutta la contrada circonuicina di Galilea.

29 וְנַפְקוּ מִן כְּנִשְׁתָּא ו
וְאָתוֹ לְבֵיתָהּ דְּשִׁמְעוֹן
וְאַנְדְּרֵיאוֹס עִם יַעֲקוֹב
וְיוֹחָנָן׃

Et incontinente vſciti de la ſinagoga, ſe ne ſeruono in ſieme, con Iacopo e Giouanni à la caſa di Simone e d'Andrea.

30 וְחֲמוֹתֵהּ דְּשִׁמְעוֹן ו
רְמְיָא חַיְּת בְּאַשְׁתָּא
וְאָמְרוּ לֵהּ עֲלַיְתָהּ׃

Dou'la ſuocera di Simone giaceua in letto con la febre: e ſubitano gli ne fanno ſaper di eſſa.

א

23 וַיְהִי־בְּעֵדָתָם אִישׁ בְּרוּחַ
טְמֵאָה וַיִּקְרָא׃

Y auia en la Synoga deellos vn hombre con eſpiritu immundo, el qual dió bozes.

24 לֵאמֹר מָה לָּנוּ וְלָךְ יֵשׁוּעַ
הַנּוֹצְרִי בָּאתָ לְאַבֵּד אוֹתָנוּ יָדַעְתִּיךָ
מִי־אַתָּה קְדוֹשׁ אֱלֹהִים׃

Diziendo, Ea, que has con noſotrros Ieſus Nazareno? Has venido à deſtruyrnos? Sé quien eres, el Sancto de Dios.

25 וַיִּגְעַר בּוֹ יֵשׁוּעַ לֵאמֹר חֲסֹם
וְצֵא מִמֶּנּוּ׃

Y rinnole Ieſus, diziendo, Emmudece, y ſal deel.

26 וְכַאֲשֶׁר מָדְטָה אוֹתוֹ הָרוּחַ
הַטְּמֵאָה וַתִּצְעַק וְעָקָה גְּדוֹלָה
וַתֵּצֵא מִמֶּנּוּ׃

Y haziendolo pedaços el eſpiritu immundo, y clamando à gran boz ſalió deel.

27 וַיִּבְעֲתוּ כֻּלָּם לְשָׁאוֹל בֵּינֵיהֶם
לֵאמֹר מַה־זֶּה הוּא מָה לָמָּד
חָדָשׁ הַזֶּה כִּי בִשְׁלְטוֹן גַּם
לְרוּחוֹת טְמֵאוֹת יְצַוֶּה וְיִשְׁמְעוּ
בוֹ׃

Y todos ſe marauillaron, de tal manera que inquirian entreſi, diziendo, Que es eſto? Que nueua doctrina es eſta, que con poteſtad aun à los eſpiritus immundos manda, y le obedecen.

28 וַתֵּצֵא הַשְּׁמוּעָה הַהִיא מִיָּד
בְּכָל גְּבוּל הַגָּלִיל׃

Y luego vino ſu fama por toda la prouincia (arredor) de Galilea.

29 וְכַאֲשֶׁר יָצְאוּ מִן הָעֵדָה בָּאוּ
אֶל־בֵּית שִׁמְעוֹן וְאַנְדְּרֵאוֹס עִם
יַעֲקֹב וְיוֹחָנָן׃

Y luego ſalidos de la Synoga, vinieron à caſa de Simon y de Andres, con Iacobo y Ioan.

30 וַחֲמוֹת שִׁמְעוֹן חוֹלָה בָּחֳמָה
וּמִיָּד דִּבְּרוּ לוֹ עָלֶיהָ׃

Y la ſuegra de Simon eſtaua acoſtada con calentura: y dixeron le luego deella.

ά

23. Καὶ ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξε.

Or ſe trouuoit en leur ſynagogue vn homme qui auoit vn eſprit immonde; lequel s'eſcria.

24. Λέγων, ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.

Diſant, Harqu'y a-il entre toi & nous, Ieſus Nazarienes tu venu pour nous deſtruire? ie ſai qui tu es allauoir le Sainct de Dieu.

25. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ.

Mais Ieſus le tança, diſant, Tai-toi, & ſors de dedans lui.

26. Καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ κράξαν φωνῇ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.

Adonc l'eſprit immonde le deſtrompant, & s'eſcriant à haute voix, ſortit hors d'icelui.

27. Καὶ ἐθαμβήθησαν πάντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς, λέγοντας, Τί ἐστι τοῦτο; τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη; ὅτι καὶ ἐξουσίᾳ καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Et tous furent en eſbhoi, tellement qu'ils s'enqueroyent entr'eux, diſans, Qu'eſt-ceci? quelle doctrine nouuelle eſt ceſte-ci? qu'il commande d'authorité, meſmes aux eſprits immondes, & ils lui obeiſſent?

28. Καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

Par ainſi ſa renommee courut ſoudain par toute la contree d'alentour Galilee.

29. Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.

Et toſt apres eſtans ſortis de la ſynagogue, ils vindrent tous Iaques & Iehannes la maiſon de Simon & André.

30. Ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς.

Or la belle mere de Simon giſoit malade de fieure; & ſoudain ils lui parlent d'elle.

CAP. I.

23. Et erat in ſynagoga eorum, homo in ſpiritu immundo: & exclamavit.

And there was in their Synagogue a man which had an vncleane ſpirit: and he cried.

24. Dicens, Quid nobis & tibi Ieſu Nazarene? veniſti perdere nos? ſcio qui ſis, Sanctus Dei.

Saying: Ah what haue we to do with thee O Ieſus of Nazaret? Art thou come thy deſtroy vs? I knowe thee what thou art: euen that holy one of God.

25. Et comminatus eſt ei Ieſus, dicens, Obmutesce, & exi de homine.

And Ieſus rebuked him ſaying: Holde thy peace: and come out of him.

26. Et diſcerpens eum ſpiritus immundus, & exclamans voce magna, exiit ab eo.

And the vncleane ſpirit tare him and cried with a loud voyce: and came out of him.

27. Et mirati ſunt omnes: ita ut conquirerent inter ſe dicentes, Quid nam eſt hoc? quæ nã doctrina hæc noua? quia in poteſtate etiam ſpiritibus immundis imperat, & obediunt ei.

And they were all amazed: ſo that they demanded one of another ſaying: What thing is this? what new doctrine is this? for he commandeth the foule ſpirits with authoritie: and they obey him.

28. Et proceſſit rumor eius ſtatim in omnem regionem Galilææ.

And immediately his fame ſpred abroad throughout all the region round about in Galile.

29. Et protinus egredientes de ſynagoga, venerunt in domum Simonis & Andreæ cum Iacobo & Ioanne.

And aſſoone as they were come out of the Synagogue: they entred into the houſe of Simon and Andrewe: with James and John.

30. Decumbebat autem ſocrus Simonis febricitans: & ſtatim dicunt ei de illa.

And Simons wiues mother laye ſicke of a feuer: and anon they told him of her.

S. Marcus.

Das I. Capitel.

23. Vnd es war in jhren Schulen ein Menſch / beſeſſen mit einem vnſaubern Geiſt / der ſchrey.

Da der vnreine Menniſche in der Schole / ſo vnrein mit einem vnreinen Aand / dem wohne /

24. Vnd ſprach: Halt / was haben wir mit dir zu ſchaffen Jeſu von Nazareth? du biſt kommen vns zuverderben? / ich weiß wer du biſt / der heilige Gottes.

Da ſagde / Holt / huad haffue wi mee dig at ſtaffe Jeſu aff Nazareth? Du eſt kommen ath forderffue oſſ / Jeg ved huo du eſt / Guds hellige.

25. Vnd Jeſus bedrohet jhn / vnd ſprach: Verſtumme / vnd fahre auß von jm.

Da Jheſus truede hannem / oc ſagde / Vær ſtille / oc far vd aff hannem.

26. Vnd der vnſauber geiſt reiß jn / vnd ſchrey laut / vnnd fuhr auß von jhm.

Da den vreene Aand reff hannem / oc rabte høyt / och foer vd aff hannem.

27. Vnd ſie entſatzten ſich alle / alſo / daß ſie vntereinander ſich befragten / vnd ſprachen: Was iſt das? Was iſt das für eine neue Lehre? Er gebeut mit gewalt den vnſaubern Geiſtern / vnnd ſie gehorchen jm.

Da de bleffue alle forfærdede / ſaa / at de befurde ſig met huer andre / oc ſagde / Huader der? Huad er dette for en nu ſkrifdom? Hand biuder de vreene Aander met mact / oc de lydde hannem.

28. Vnd ſein gerücht erſchall bald vmbher in die grentze Galilee.

Oc hans Nawn vdſpriddis ſtrax vdi alle kring / vdi Galilee egn.

29. Vnd ſie giengen bald auß der Schulen / vnnd kamen in das hauß Simonis vnd Andreas / mit Jacoben vnd Johannem.

Oc de ginge ſtrax aff Scholen / oc kommer i Simonis oc Andree huſſ met Jacob och Johannes

30. Vnnd die Schwiger Simonis lag vnnd hatte das Fieber / vnnd als bald ſagten ſie jm von jhr.

Oc Simonis huſtruis Moder laa oc haffde Kaldefeber / oc ſtrax ſagde de hannem aff hende.

Kapitola I.

23. W byl w Skole gegich clowěk / mage ducha nečiſtého. W zwolal.

A byl w bożnicy ſwé eſtlowiek w ktorym byl duch nieczyſty / ten ſe zabolal.

24. Řka: Co nám a tobě Gežiſſu Nazarethſký? přiſſel gſy zatratit nás? wijm ge gſy Swatý Božij.

Mowiac / Ach cożtobie po nas Jezuſie Nazareńſki? przyſzedles abyś nas wyrzucił? znam cie kto ieſt / to ieſt ſwiety Boży

25. W pohrożył gemu Geżiſs / řka: Umlkni / a wygdiż z clowěka.

A skrzyknął go Jezus mowiąc / Milcz ze / a wyndź od niego.

26. W zmordował gim Duch nečiſtý / a křiče hlaſem welikým / wyſzedł od négo.

Tedy rozdarſzy go duch nieczyſty / wołał głoſem wielkim / a wyſzedł od niego.

27. W diwili ſe wſſickni / tak ge ſe tázali mezy ſebau / řkauce: W co gſ toto? kteréż gſ toto nowě / ge w mocy a w ſſile duchům nečiſtým přikazuge / a poſlauchagi ho?

A wſzyſcy ſie wſtrzęſli / tak iż ſie między ſobą pytali / mowiąc: A co ż to ieſt? Ktoż to za nowa ieſt nauka? Iż mocą y ſiłą duchom nieczyſtym roſkazuie / a ſą poſłuſzni temu.

28. W rozneſla ſe powěſt geho hned po wſſij kragině Galilegſké.

A ták o nim przyſzła ſława po onej wſzyſtkiej okolicy ziemie pobległey Galilei.

29. A w hned wyſſedſſe z Skoły / přiſſli do domu Simonowa a Ondřegowa s Jakubem a s Janem.

A natychmiaſt wyſzedłszy z bożnicy / przyſzli do domu Szymonowego y Andrzeiowego / z Jakubem y z Janem.

30. Simonowa pak Swekruſſe ležala trpěc Zymnicu / a hned gemu powiděli o nij.

A świekra Szymonowa leżała w febrze / o ktorey im wnet powiedziano.

א

31 וַיִּקְרַב וַיִּתְפְּשֵׂהוּ בְּיָדוֹ וַיְקִימֵהוּ וַתַּעֲזְבֵהוּ הַחַמָּה פִּתְאֹם וַתְּשָׁרֵת לָהֶם׃

Entonces llegando el, tomóla de su mano y leuantola: y luego la dexó la calentura: y seruiales.

32 וַיְהִי־עֶרֶב וְלֹא תַשְׁמֵשׁ וַיָּבִיאוּ אֵלָיו כָּל־חוֹלִים וּבַעֲלֵי שֵׁדִים׃

Y quando fue la tarde, como el Sol se puso trayan à el todos los que tenian mal, y endemoniados.

33 וְכָל הָעִיר הָיְתָה נֶקְהָלָה אל־חַפְתַּח׃

Y toda la ciudad se juntó à la puerta.

34 וַיִּרְפָּא לַרַבִּים חוֹלִים בְּמַחֲלוֹת רַבּוֹת וְשֵׁדִים רַבִּים הוֹצִיא וְלֹא אִתֵּן לַשֵּׁדִים מְדַבֵּר כִּי־יָדְעוּ אוֹתוֹ׃

Y sanó à muchos que estauan enfermos de diuersas enfermedades: y echó fuera muchos demonios: y no dexaua dezir à los demonios que lo conocian.

35 וְשָׁכֵם בַּבֹּקֶר וַיָּקָם וַיֵּצֵא וַיֵּלֶךְ יָשׁוּעַ בַּמָּקוֹם הַמִּדְבָּר וְשָׁם הִתְפַּלֵּל׃

Y leuantandose muy de mañana, aun muy de noche, salió y fuese à vn lugar desierto, y alli oraua.

36 וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו שִׁמְעוֹן וַאֲשֶׁר עִמּוֹ׃

Y siguiólo Simon y los que estauan con el.

37 וְכַאֲשֶׁר בָּאוּ אוֹתוֹ אָמְרוּ לוֹ כִּי־כֻלָּם מְבַקְשִׁים אוֹתָךְ׃

Y hallandolo, dizenle, Todos te buscan.

38 וַיֹּאמֶר לָהֶם נֵלְכָה אֶל־חוֹמוֹת הַקְּרוֹבוֹת אֲשֶׁר גַּם שָׁם אֶקְרָא כִּי־עַל־זֹאת בָּאתִי׃

Y dizeles, Vamos à los lugares vezinos, para que predique tambien allí: porque para esto he salido.

א

31 וַיִּגַּשׁ אֵלֶיהָ וַיַּחֲזֵק בְּיָדָהּ וַיְקִימֶהָ וַתַּעֲזְבֶהָ הַחַמָּה וַתְּשָׁרֵת לָהֶם׃

Et egli accostatosi, la leuò su pigliandola per la mano: e subitoin sul hora la lasciò, onde ella seruilloro.

32 וּבְעֶרֶב הַיּוֹם בְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ הֵבִיאוּ אֵלָיו כָּל־חוֹלֵיהֶם וְאֶת הַמְשֻׁגָּעִים׃

Venuta la sera poi che fu tramontato il sole, gli portauano tutti gli ammalati, e gli indemoniati.

33 וְכָל הָעִיר נֶאֶסְפָה פֶּתַח הַבַּיִת׃

Et tutta la città si era riunita alla porta.

34 וַיְרַפֵּא רַבִּים חוֹלֵי מַחֲלוֹת רָעוֹת וְשֵׁדִים רַבִּים הוֹצִיא וְלֹא נָתַן לַשֵּׁדִים לְדַבֵּר כִּי יָדְעוּ אוֹתוֹ׃

Et egli sanò molti che erano con ogni sorta di infermità, e scacciò molti demonij, e non permetteua che i demonij dicessero che la conoscessero.

35 וּבַבֹּקֶר מֻקְדָּם עוֹד לַיְלָה גָּדוֹל וַיָּקָם וַיֵּצֵא וַיֵּלֶךְ אֶל־מָקוֹם חָרְבָּה וְשָׁם הִתְפַּלָּל׃

La mattina poi essendo ancor molto di notte, Egli leuatosi, uscì, & andossene in luogo diserto, & iui faceua orazione.

36 וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו שִׁמְעוֹן וַאֲשֶׁר עִמּוֹ׃

Et Simone il seguitò, e gli altri che erano con lui.

37 וְכִי אֲשֶׁר מְצָאֻהוּ אָמְרוּ לוֹ כִּי כֻלָּם מְבַקְשִׁים אוֹתָךְ׃

Et hauendolo ritrouato, gli dissero, Tutti ti cercano.

38 וַיֹּאמֶר לָהֶם נֵלְכָה הַלְכוֹ לִקְרוֹבוֹת וְלַמְדִינוֹת הַסְּמוּכוֹת אֲשֶׁר גַּם שָׁם אֶקְרָא כִּי־לְזֹאת יָצָאתִי׃

Et egli disse loro, Andiamocene ài castelli vicini, acciochè io predichi anco iui: per ciò per questo sono io venuto.

ά.

31. Καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν, κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς. καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς παραχρῆμα, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Adonc s'approchant, il la leua, en la prenant par la main, & soudain la fieure la laissa, & elle les seruoit.

32. Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἐχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους.

Le soir estant venu, comme le soleil se couchoit, ils lui apportoyent tous ceux qui se portoyent mal, & des demoniaques.

33. Καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν.

Et toute la ville estoit assemblee à la porte.

34. Καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

Et il guerit beaucoup de ceux qui estoyent malades de diuerses maladies: & ietta hors plusieurs diables, ne permettant point que les diables dissent qu'ils le cognoissent.

35. Καὶ πρωῒ ἔννυχον λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, κἀκεῖ προσηύχετο.

Puis au matin comme il estoit encore fort nuict, s'estant leué, il sortit, & s'en alla en vn lieu desert de prime là.

36. Καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν ὁ Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.

Et Simon, & les autres qui estoyent auec lui, le suiuirent iusques à ce qu'ils l'eurent trouué.

37. Καὶ εὑρόντες αὐτὸν, λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι πάντες ζητοῦσί σε.

Et quand ils l'eurent trouué, ils lui dirent, Tous te cerchent.

38. Καὶ λέγει αὐτοῖς. ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον.

Adonc il leur dit, Allons nous-en aux prochaines bourgades, afin que i'y presche aussi: car pour cela suis-ie venu.

CAP. I. | Das I. Capitel. | Kapitola I.

31. Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius: & continuò dimisit eam febris, & ministrabat eis.

And he came & took her by the hand, and lift her vp: and the fever forſoke her immediately, and ſhe miniſtred vnto them.

31. Vnd er tratt zu jr/ vnd richtet ſie auff/ vnd hielt ſie bey der hand/ vnnd das Fieber verließ ſie bald/ vnd ſie dienet jhnen

Or hand traadde til hende/ oc reyſde hende op/ oc holt hende ved haanden/ at den Kaldefuge forlod hende ſtray/ Or hun tiente dem.

31. A pſtiaupiw pozdwſhtgſi/ vgaw gi za ruku gezſi/ a hnet oſtala gi ſommiče/ y poſlužowala gim.

Tedy przyſtedſzy/ wzwiodł ią wſtawſzy ią ręce/ i natychmiaſt ią febra opuściła/ a ona ſługowała im.

32. Veſpere autem factu cum occidiſſet ſol, afferebãt ad eum omnes malé habentes & dæmonia habentes:

And when euen was come/ & the ſunne was downe, they brought to him all that were diſeaſed/ and them that were poſſeſſed with deuils.

32. Am abent aber/ da die Sonne vntergangen war/ brachten ſie zu jm allerley Krancken vnd beſeſſene.

Men om aftenen der Solen vaar nedgangen/ da førde de allehaande Slags oc beſeete til hannem.

32. Akdyž bylwečer gi̇ż po západu ſlunce/ nošyli k němu weſtky nemocné y dábelſtwy ſtý.

A tu ſe wſſecko Město ſeſſlo ke dwerſſnom.

33. Et erat omnis civitas congregata ad ianuam.

And all the citie was gathered vnto the doore.

33. Vnd die gantze Stadt verſammlet ſich für der thür.

Oc den gandſke Stad forſamlede ſig faar døren.

33. A bylo ſe wſſecko Město ſeſſlo ke dwerſſnom.

A wſſyrſko mĕſtſko zbieſáſe ſie k dwerſſnom.

34. Et curavit multos qui vexabãtur variis ſãgoribus: & dæmonia multa ejecit, & non ſinebat ea loqui quoniam ſciebant eum.

And he healed many that were ſick of diuers diſeaſes, and caſt out many deuils, and ſuffered not the deuils to ſpeak, becauſe they knew him.

34. Vnd er halff vielen Krancken/ die mit mancherley Seuchen beladen waren/ vnd trieb vil teufel auß/ vnd ließ die teufel nicht reden/ denn ſie kenneten jhn.

Och hand ha p mange Slags/ ſom vaare beſatte med ſkadelig ſiugdom. Oc hand vddreff mange Diefler/ och lod Dieflerne icke tale/ fordi de kende hannem.

34. Wzdrawowal mnohé/ kteříž bolí rozličnými nemocmi/ a dábelſtwy mnohá wyhnával/ a nedopuſtil gim mluwiti/ ježto gſau ho znali.

A wzdrawował wielie tych ktorzy ſię byli rożnemi chorobami złożyli/ y wyganiał wiele dyabłow/ nie dopuſzczał mowić dyablom/ przeto że go znać mogli.

35. Et diluculo valde ſurgens, egreſſus abiit in deſertum locum: ibique orabat.

And in the morning early (before day) he aroſe and went out & departed into a deſert place, and there prayed.

35. Vnd des morgens vor tage ſtunder auff/ vnd gieng hinauß. Vnd Jeſus gieng in eine wüſte ſtette/ vnnd betet daſelbs.

Oc om morgenen ſtod hand op for dag, oc gick hen vd. Oc Jheſus gick til en øde Sted/ oc giorde der sin bøn.

35. A na vſwicĕ weelmi ráno wſtaw wyſſel/ a ſſel na puſſtĕ miſſto/ a tam ſe modlil.

Gdy potym wſtał bárzo rano/ wyſzedłszy poſzedł ſzcząśliwie na puſtynią y tam ſię modlił.

36. Et ſecutus eſt eum Simõ, & qui cum illo erant.

And Simon & they that were with him followed after him.

36. Vnd Petrus/ mit denen die bey jhm waren/ eileten jhm nach.

Oc Peder med dem ſom vaare hoſſ hannem/ ſkyndede ſig effter hannem.

36. Y ſſel za nim Simon/ y ti kteříž s nim byli.

A ſá nim ſſli Symon y ti ktorzy przy nim byli.

37. Et cum invenſſent eum, dixerunt ei, Quia omnes quærunt te.

And when they had found him, they ſaid vnto him, All men ſeek for thee.

37. Vnd da ſie jn funden/ ſprachen ſie zu jhm: Jederman ſuchet dich.

Oc der de fandt hannem ſagde de til hannem: Huer mand leder effter dig.

37. A když gey nalezli/ řekli gemu: Že wſſickni tebe hledagſſ.

A kdyż go znaleźli/ rzekli mu: Wſzyſcy cię ſzukają.

38. Et ait illis, eamus in proximos vicos & civitates, ut & ibi prædicem: ad hoc enim veni.

And he ſaid vnto them, Let vs go into the next townes, that I may preache there alſo: for therefore came I forth.

38. Vnd er ſprach zu jnen: Laſt vns in die nechſten Städte gehen/ daß ich daſelbs auch predige/ denn dazu bin ich kommen.

Oc hand ſagde til dem/ Lader oſſ gaa til diſſe neſte Stæder/ at jeg oc kand der prædicke/ Thi jeg er der til kommen.

38. Y řekł gim: Podĕme do okolnich Měſt ſĕcel a Wſſ/ abych y tam kázał/ nebo gſem proto wyſſel.

Ktoryż gdy go znaleźli/ rzekli mu: Wſzyſcy cię ſzukają.

א

39 וּמִכְרֵז הֲוָא בְּגַלִּילָיִן
בְּבֵית כְּנִשְׁתְּהוֹן וְכֹלָּא גְּלִילָא
וּמְבַּקֵּשׁ שֵׁאדָנָא׃

E caſi predicaua no le lan ſinagogbes. por todas las Galilea : e ſanccaua i de muy.

40 וַאֲתָא לְוָתֵהּ גַּרְבָּא
וּנְבִיל עַל רַגְלְוָהִי וּבְעָא
הֲוָא מִנֵּהּ וַאֲמַר לֵהּ אִן
צְבָא אַנְתְּ מְשֵׁבַח אַנְתְּ
לְמִדְּכְיוּתִי׃

Et ſin leb broſo venne à lui, preguntan-do, & ingenoſchiando ſegle damandia diſci-dieglo, ſi en quer, ya me puez mondar.

41 הֲוָה דְּיָן יְשׁוּעַ אִתְרַחֵם
עֲלְוָהִי וּבְשֵׁט אִידֵהּ קְרֵב
לֵהּ וַאֲמַר צְבָא אֲנָא
אִתְנַקֵּא׃

E Iesv meſſeſi à compaſſione, eſtefo la mano, e tocolle, diciendo, le Voglio, ſia mondado.

42 וְכַד בְּשַׁעְתָּא אֲזַל
מִנֵּהּ גַּרְבָּא וְאִתְדְּכִי׃

Et dette quaſto, di ſubito la lebbra ſe partì da lui : e coſi fu mondato.

43 וְנִכְאָא בֵּהּ וְאַקְּדֵהּ׃

Et lanero de la manera cioe, incontinente il mando via.

44 וַאֲמַר לֵהּ חֲזִי לְמָא
לָאֲנָשׁ אָמַר אֲנָתְּ אֲלָא זֵל
חַוֵּא נַפְשָׁךְ לְכָהֲנָא וְקָרֵב
קוּרְבָּנָא חֲלָף מִדְכְיָתָךְ
אֵכְנָא דְּפַקֵּד מֹשֶׁה
לְסָהֲדוּתְהוֹן׃

E diceglo, Guarda di non dir niente a perſona : ma battene a moſtrare al Sacerdote : & offeriſci per la tua mondatione quelle coſe che Moyſe ha comandato in teſtimonio ad eſſi.

45 הוּ דְּיָן זַד נְפַק שָׁרִי
הֲוָא מְכְרֵז מַגִּי וְאַטְבָּהּ
לְמִלְּתָא אֵיכְנָא דְּלָא
יְכֵהֵל הֲוָא יְשׁוּעַ גְּלָאוֵי
דְּיָצִיב לְמִדְיָנְתָא אֶלָּא
לְבַר הֲוָא בְּאַתְרָא תְּרֵנָא
נָאתִין הֲווֹ לְוָתֵהּ מִן כָּל
חוּכָא׃

Ma eglie uſcito che ſu fuore, comenzò a publicare molte coſe, e divulgar el fatto in modo che Iesv non poteua piu entrare ne la ſinagoga ne la citta ma ſi ſtaua fuore in luoghi deſerti : e da ogni parte venjuano a lui.

א

39 וְהָיָה קוֹרֵא בְּעִדוֹתָם בְּכָל־
הַגָּלִיל וּמוֹצִיא אֶת־הַשֵּׁדִים׃

Y predicaua en las Synogas deellos en toda Galilea : y echaua fuera los demonios.

40 וַיָּבוֹא אֵלָיו מְצֹרָע וַיִּתְחַנֵּן
אֵלָיו וַיִּכְרַע וַיֹּאמֶר לוֹ
כִּי־אִם תִּרְצֶה תּוּכַל לְטַהֲרֵנִי׃

Y va leproſo vino à el, rogandole, y hincada la rodilla dizele, Si quieres, puedes me limpiar.

41 וְיֵשׁוּעַ נִכְמְרוּ רַחֲמָיו
וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּגַּע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ
רָצִיתִי הִטָּהֵר׃

Y Ieſus auiendo m ſer.cordia deel, eſtendió ſu mano y tocólo, y dizele, Quiero, ſe limpio

42 וּבֶאֱשֶׁר אָמַר פִּתְאֹם הָלְכָה
מִמֶּנּוּ הַצָּרַעַת וַיִּטָּהֵר׃

Y auiendolo el dicho, luego la lepra ſe fue deel, y fue limpio.

43 וּבְלֹאוֹ פִּתְאֹם וַיְגָרְשֵׁהוּ׃

Y defendróſe, y echolo luego.

44 וַיֹּאמֶר לוֹ רְאֵה פֶּן תֹּאמַר
לְאִישׁ כִּי אִם לֵךְ וְהַרְאֵה אוֹתְךָ
לַכֹּהֵן וְהַקְרֵב עַל־טָהֳרָתְךָ אֲשֶׁר
צִוָּה מֹשֶׁה לָעֵדוּת לָהֶם׃

Y dizele, Mira que no digas à nadie nada : ſino vé, muéſtrate al Sacerdote, y offrece por tu limpieza loque Moyſen mandó para que les conſte.

45 וְהוּא יָצָא וַיָּחֶל לְקָרֹא כֹּלֶם
וְלַחְשְׁמִיעַ אֶת־הַדָּבָר כֵּן אֲשֶׁר
לֹא יוּכַל יֵשׁוּעַ לָהֲלֹךְ עוֹד בְּגָלוּי
אֶל־הָעִיר כִּי־אִם בַּחוּץ
בַּמְּקוֹמוֹת הַמְּדִבָּר לִהְיוֹת כִּי־
בָאוּ אֵלָיו מִכָּל מְקוֹמוֹת׃

Y el ſalido, començó a predicar muchas coſas, y a diuulgar el negocio, que ya Ieſus no podia entrar manifeſtamente en la ciudad : mas eſtaua fuera en los lugares deſiertos : y venian à el de todas partes.

κ'.

39. Καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Et preſchoit dans ſes Ieuſs ſynagogues, par toute Galilée, & iettoit hors les diables.

40. Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ γονυπετῶν αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ, ὅτι ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.

Et vn leproſe vint à lui le prians, & s'agenouillant devant lui, & diſant, Si tu veux, tu peux me nettoyer.

41. ὁ δὲ Ἰησοῦς σπλαγχνισθείς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Θέλω καθαρίσθητι.

Adonc Ieſus émeu de compaſſion eſtendit ſa main, & le touchá, & dit vers lui, Ie le veux, ſois nettoyé.

42. Καὶ εἰπόντος αὐτοῦ, εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη.

Et ayant ainſi dit, la lepre ſe partit ſoudain de lui, & fut nettoyé.

43. Καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ, εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτόν.

Et l'ayant menacé, ſoudain il le renvoya.

44. Καὶ λέγει αὐτῷ, Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς· ἀλλὰ ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

Et lui dit, Garde que tu n'en dies rien à perſonne : mais t'en va, & remôtre au Sacrificateur, & preſente pour ta purification les choſes que Moyſe a commandées, pour teſtimonage a ceux

45. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ, καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι Φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν.

Mais celui eſtant parti commença à publier maintes choſes & divulguer l'affaire : tellement que Ieſus ne pouvoit plus entrer à deſcouvert en la ville, mais il ſe tenoit dehors és lieux deſerts. & de toutes parts on venoit à lui.

CAP I. | Das I. Capitel. | Kapitola I.

39. Et erat prædicans in synagogis eorum, & in omni Galilæa: & dæmonia eiciens.

39. Vnd er predigete in jhren Schulen / tunganz Galilea / vnd treib die teufel auß.

39. Y kázał w Ssskołách gegich / y we wssij Galilei / a dabeistwij wymijał.

And he preached in their Synagogues / throughout all Galile / and cast out devils.

Dc hand predickede i derrs Scholer / vdi al Galilea / Dc vddreff Dieffle.

Y kázał w bohoſzách ich po wſzytkiey Galileyi, wyrzucáiąc dyabełſkie.

40. Et venit ad eum leprosus deprecans eum, & genu flexo dicit ei, Si vis, potes me mundare.

40. Vnd es kam zu jm ein Aussetziger / der bat jhn / kniet für jhm / vnd sprach zu jhm: Wilt du / so kanst du mich wol reinigen.

Och der kam en Spedalſk til hannem / bad hannem / bøyde ſine kne faar hannem / och ſagde til hannem: Vilt du ba kanſt du vel reuſe mig.

40. Tehdy přiſſel k nemu Malomocný pro ſe ho / a poklekw na kolena / řekl: Pane / chczeſli / můżeſz mne očiſtiti.

Sårtyn przyſzedł tedy wtaty proſzącgo A vpadaiąc na kolana mowiąc Panie moy / Jeſli chcesz możeſz mie oczyścić.

41. Iesus autem misereus eius, extendit manum suam & tangens eum, ait illi, Volo, Mundare.

41. Vnd es jammerte Jesum / vnd recket die hand auß / rüret jn an / vnd sprach: Ich wils thun / sey gereiniget.

Dc Jheſus mackidis offuer hannem. Och hand vdrørte ſin Haand / tvede vch hannem / oc ſagde / Jeg vil det gerne / vær reen.

41. A Gežiſſe ſlitowaw ſe nad nim / wzżáhł Ruku ſwau / a dotkw ſe ho / řekł gemu: Chcy, buď čiſt.

A rzkł Jezus ruſzony miłoſierdziem ściągnąwſzy rękę dotknął ſię go mowiąc ku niemu, Chcę bądź oczyſzon.

42. Vnd als er so sprach / gieng der Aussatz als bald von jm / vnd er ward rein.

42. Vnd als er so sprach / gieng der Aussatz als bald von jm / vnd er ward rein.

Oc ſom hand det ſagde / da gick Spedalſkheden ſtrax aff hannem / och hand bleff reen.

42. A hned ſe řekl / y hned odſtaupilo od nžho Malomocenſtwij, a očiſtiłſe geſt.

A gdy to on rzekł / natychmiaſt trąd zginął z niego / y był oczyſzon.

43. Et comminatus est ei, statimq; eiecit illam.

43. Vnnd Jesus bedrohet jn / vnnd treib jhn als bald von sich.

Dc Jheſus truede hannem / oc dreff hannem ſtrax vd fra ſig.

43. Y poſtrozył gemu Ježiſe / a y hned kázał gemu preč gíti.

A zagroziwſzy mu Jezus / natychmiaſt go wyprawił.

44. Et dicit ei, Vide nemini dixeris: sed vade, ostende te principi sacerdotum, & offer pro emundatione tua quæ præcepit Moyses, in testimonium illis.

44. Vnnd sprach zu jhm: Sihe zu / das du niemand nichts sagest / sondern gehe hin / vñ zeige dich dem Priester / vnd opffere für deine reinigung / was Moses gebotten hat / zum zeugniß über sie.

Oc ſagde til hannem / See til / at du ſiger ingen det / Men gack hen / oc bede dig for Præſten, oc offre for den Renſſelſe / der ſom Moſe haffuer baſa. til et vidnisbyrd offuer dem.

44. A řekł gemu: Wizyš aby nižádnému z nic neprawił / ale gdi ukaž ſe Knižeti Kněžſtwa / a obětuj za očiſtěnij / což przykázał Mojżiſz na ſwědectwij gim.

A rzekł Jemu / Strzeżjże abyś nikomu nic nie powiedział / ale idąc ukaż ſię Kapłanowi / ofiaruiąc za oczyſzczenie twe to co kazał Mojżeſz ku świadectwu im.

45. At ille egressus cœpit prædicare & diffamare sermonem, ita ut iam non posset manifestè introire in civitatem, sed foris in desertis locis esset, & conveniebant ad eum undique.

45. Er aber / da er hinauß kam / hub er an / vnd saget vil darvon / vnd machet die Geschicht ruchtbar / also / daß er hinfort nicht mehr kondt öffentlich in der Stadt gehen / sondern er war hauſſen in den wüſten örtern / vnd ſie kamen zu jhm von allen enden

45. A on wyſſed / počal wyprawowati a obłaſſowati tu wěc / tak że giž Gežiſſ nemohl do Města zgewně wyjíti / ale wně na muſſech puſtých byl: A ſchazili ſe k němu odewſſad.

Men hand / der hand kom vd / begynte hand / och ſagde meget der aff oc kundgiorde den Gerning Saa at hand kunde der effter icke mere gaa openbarer i Staden, men hand var vden faarer de ode ſteder / Och de kommer hannem aff alle Ende.

Ale on odſzedſſy / począł wiele opowiadać a rozgłaſzać rzecz tę / tak iż Jezus więcej otwarcie wnijść do miaſta / ale był na ſtronach nie mieſzkanych puſtych: a ſchodzili ſię mu ſkądkolwiek.

ב

ב

ΚΕΦΑΛ. β'.

א וְעַל תּוּב עַשְׂרַ לַכְפַר נַחוּם לְיַמְמָא וּפַר סָמְעוּ דְּבֵיתָא הוּא׃

Y Entró otra vez en Capernaum despues de algunos dias, y oyose que estaua en casa.

Quelques iours apres il entra derechef en Capernaum: & lon fut qu'il estoit en la maison.

Dopo alquanti giorni entrò di nuouo in Capernaum: & intesi ch'egli era in casa

Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν· καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι.

ב וְאִתְכְּנִשׁוּ סַגִּיאִין בְּחַדָּא אֲפִילוּ דְּלָא אִיכְּנָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח אַרְעָא וְאִתְמַלִּל לְהוֹן מִלְּתָא׃

Y luego se juntaron á el muchos, que ya no cabian ni aun á la puerta: y hablauales la Palabra.

Et soudain plusieurs s'y assemblerent, tellement que mesme l'entour d'apres de la porte ne les pouuoit tenir, & il leur annonçoit la parole.

Et subito si radunarono molti, in modo che non vi aueua quasi luogo: & egli parlaua loro la Parola.

Καὶ εὐθὺς συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον.

ג וְאָתוֹ לְוָתֵהּ וְאִיתַיְתוּ לְהּ מַשְׁרְיָא דְּ שְׁקִיל בְּיַרְבְּעָה׃

Entonces vinieron á el vnos trayendo vn paralytico que era traydo de quatro.

Alors quelques vns vindrent à lui, apportans vn paralytique qui estoit chargé par quatre.

Allor vennero à lui certi che portauano vn paralitico; ch'era portato da quattro.

Καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων.

ד וְכַד לָא יְכִילוּ לְקָרְבָא לְוָתֵהּ מִן קֳדָם דְּלָא אִשְׁכַּח סְלִקוּ לְהֵין לְאַגָּרָא וְאַרְמִיוּ תַּשְׁלָא דְּאִתְּחֵת דְּאִיתַיְתוּחִי כְּרָא שָׁרוּ וְשָׁבוּ לְמִנְא דְּרַמְיָא מַשְׁרְיָא׃

Y como no podian llegar á el á causa de la compañia, descubrieron la techumbre donde estaua, y horadando abaxan el lecho enque el paralytico estaua echado.

Mais pource qu'ils ne pouuoyent approcher de lui à cause de la foule, ils descouurirent le toict du lieu où il estoit: & ayans percé, auallerent le pauillon auquel le paralytique gisoit.

E non potendo essi appressarsi à lui, per la moltitudine; scopersero il tetto della casa doue egli era: e fattaui vn apertura, calarono giù il letto, nel quale il paralitico giaceua.

Καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστεγάσαμεν τὴν στέγην ὅπου ἦν· καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.

ה וְחֵזֵי יְשׁוּ יָת אֲמוּנְתְּהוֹן וַאֲמַר לְהוּ מַשְׁרְיָא אִתְגְּלִיאוּ חוֹבָיְכוֹן לָךְ מְחִילָן׃

Y viendo Iesus la fe de ellos, dixo al paralytico, Hijo, tus pecados te son perdonados.

Or Iesus veyant leur foy, dit au paralytique, Mon fils, tes pechez te sont pardonnez.

Or Giesu vedendo la fede loro, disse al paralitico, Figliuolo, i tuoi peccati ti son perdonati.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτικῷ, Τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι σου.

ו אִית תַּמָּן מִן סָפְרַיָּא דְּיָתְבִין תַּמָּן וּמְפַרְשָׁן בְּלִבְּהוֹן׃

Y estauan allí sentados algunos de los Escribas, y los quales pensando en sus coraçones.

Or quelques vns des Scribes estoyent là assis, & disputoyent en leurs cœurs.

Er alcuni de gli Scribi erano iui a sedere, e ragionauano ne' cuori loro

Ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι, καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν.

ז מָה זֶה כָּלָה מְמַלֵּל גַּדּוּפוּת מַן יָכִל לְמִשְׁבַּק חֲטָיָא אֶלָּא חַד אֱלָהָא׃

Dezian, Porque habla este blasphemias? Quien puede perdonar pecados, sino solo Dios?

Pourquoi cestui-ci prononce-t-il ainsi des blasphemes: qui est ce qui peut pardonner les pechez, sinon vn seul Dieu?

Perche dice costui cosi cose da bestemmie? Chi può perdonare i peccati, fuorche Iddio solo?

Τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός.

CAP. II.

ET iterum intravit Capharnaum post dies, & auditum est quòd in domo esset.

After a fewe dayes he entred into Capernaum againe, and it was noysed that he was in the house.

2 Et convenerunt multi, ita ut non caperet neque ad ianuam, & loquebatur eis verbum.

And anone many gathered togeather, in so much that the places about the doore could not receaue any more: & he preached the worde vnto them.

3. Et venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui à quatuor portabatur.

And there came vnto him, that brought one sicke of the palsie, borne of foure men.

4. Et cum non possent offerre eum illi præ turba, nudaverunt tectum ubi erat: & patefacientes submiserunt grabatum in quo paralyticus iacebat.

And when they could not come neere vnto him for the multitude, they vncouered the roofe of the house where he was: and when they had broken it vp, they let downe the bed where in the sicke of the palsie lay.

5. Cùm autem vidisset Iesus fidem illorum, ait paralytico, Fil., dimittuntur tibi peccata tua.

Now when Iesus sawe their faith, he said vnto the sicke of the palsie, Sonne, thy sinnes are forgiuen thee.

6. Erant autem illic quidam de Scribis sedentes, & cogitantes in cordibus suis.

And there were certaine of the Scribes sitting there, and reasoning in their hearts.

7. Quid hic sic loquitur? blasphemat. Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?

Why doeth this man speake such blasphemies? who can forgiue sinnes, but God only?

S. Marcus.

Das II. Capitel.

Vnd vber etliche tage gieng er widerumb gen Capernaum / vnnd es ward ruchtbar / daß er im Hause war.

NAch etlichen tagen der eyter / gieng hand ein Capernaum tzem. Do der bleff obenbar, at hand waar i husit.

2. Vnd als bald versammleten sich vil / also / daß sie nicht raum hatten / auch haussen für der thür / vnnd er saget jnen das wort.

Do sexay forsamledis der mange / saa / ath he hadde icke romm / oc saa vden faare daarem / oc hand sagde hem ordet.

3. Vnnd es kamen etliche zu jm / die brachten einen Gichtbrüchtigen / von vieren getragen.

Oc der komme nogle til hannem / de forde en Verckbrøden / som fire bare.

4. Vnnd da sie nicht kondten bey jn kommen / für dem Volck / deckten sie das Dach auff / da er war / vnd grubens auff / vnd liessen das Bette hernider / da der Gichtbrüchtige innen lag.

Oc der de kunde icke komme til hannem / for folck da toge de Tagen aff / som hand vaar, oc groffue der op, oc lode Sengen ned, der den Verckbrøden laa vdi.

5. Da aber Jesus jhren Glauben sahe / sprach er zu dem Gichtbrüchtigen: Mein Son / deine sünde sind dir vergeben.

Men der Jesus saa deris Tro / sagde hand til den verckbrøden / Min søn / dine sunder ere dig forladne.

6. Es waren aber etliche Schrifftgelerten / die sassen allda / vnd gedachten in jhren hertzen:

Men der vaare nogle Skrifftkloge / de sadt der / oc tenckte i deris hierter.

7. Wie redet diser solche Gottes lesterung? Wer kan sünde vergeben / denn allein Gott?

Hui taler denne saadan Gudes bespottelse? Hue kand forlade synden / vden Gud alene.

S. Marek.

Kapitola II.

NAvtrzissel do Kaffarnaum po osmi dnech: A vskyssáno gest gyby w Domu byl.

PAtym po tilku dnì przyssel gesstu do Kapernaum / y dáwnowzáno sse gyž byl domá.

2. A hned sessło se gich mnoho / tak ze nemohli ani kdyz prokom: A mluwil gim Slowo.

A wmet sse ich wele sezebrálo / ták ij sse zmeskat nie mohli ná onych mistech przed dwrzmi / a wczynil resecz do nich.

3. Tehdy přessli k němu nesauce sslakem porazeného / ktery3to od ctyr nesen byl

Tedy przyssli k niemu nieśtorzy zmis sie powl etrzech rusznogo / ktorego nieśli czter, y.

4. A když ho nemohli genu podati pro Gastny / y trhali strechu kdež byl Gežyss: a proboriwsse / spustili dolúw Lož ge / na nemocznżal sslakem porazený.

A gdy sse Ihesus przy asinac nie mogli dla zgro mádzenia / ody dárkadach tám gdzie byl / á odpar sszyna powre stech lowsa / Loże / ná ktorym son po mierzeni rusz o ny leżał.

5. A když wżdl Gežyss wssi / ru geuich / řekl sslakem porazenému: Synu / odpaussczy ghť se tobe hřich chowe twogi.

Kdy Jezus obaczywszy wiárę ich rzekł rzekł powl etrzem ruszonemu: Synu odpuszczone ma ci twoie grzechy twoie.

6. Byli tu pak někteří z Učitelúw sedjce / a myslijce w srdcích swých.

Byli te z tám ni. Storzy z nauczycielow siedzac y rozmyślając wsercach swych.

7. Co tento tak mluwi z rauhawě? Kdo muž odpustiti hřichy / gedině sám Bůh?

Proż to á tákowto mowi bluźnierstwa? Kto z grzechy odpuścić może tylko sam Bog?

8 וְתֵיכֶף יֵדַע יֵשׁוּעַ בְּרוּחוֹ כִּי
כָּכָה חָשְׁבוּ בְּנַפְשָׁם וַיֹּאמֶר לָהֶם
מַה וֹאת חֲשַׁבְתֶּם בְּלִבּוֹתֵיכֶם׃

8 ואיתיהב לבתר דידע יֵשׁוּעַ ברוחיה
דהכין מרעין בנפשהון
ואמר להון מנא מתרעין
איתון הלין בלבבכון׃

*Eſtibus luegodel Iesv conoſciendo en ſu eſpiritu
caſi aſsi en penſamiento eſtos
deſſi diſcipulos. Porque penſays eſtas
cosas en vuestros coraçones?*

9 מָה יָקֵל לֵאמֹר לְנָשׁוּל
אֲבָרִים נִשְׁאוּ לָךְ חֲשָׁעִים אוֹ
לֵאמֹר קוּם וְשָׂא עַרְשְׂךָ וַהֲלֹךְ׃

9 מה יתסק לאמר לנשול
אברים נשאו לך חשעים או
לאמר קום ושא ערשך והלך׃

Qual es mas facil, Dizir al paralytico, tus
*pecados te son perdonados, o dezirle Leuan-
tate, y toma tu lecho y anda?*

10 וְכִי תֵדְעוּ כִּי שִׁלְטוֹן יֶשׁ
לְבֶן הָאָדָם לָשֵׂאת עַל הָאָרֶץ
אֶת חֲשָׁעִים אָמַר לְנָשׁוּל
אֲבָרִים׃

10 וכי תדעו דין דשלט
הוא ברה דאנשא בארעא
למשבור חטהא אמר
למשרא׃

*Pues porque ſepays que el Hijo del Hom-
bre tiene poteſtad en la tierra de perdonar los
pecados, dize al paralytico.*

11 אוֹמַר אֲנִי לְךָ קוּם וְשָׂא
אֶת עַרְשְׂךָ וְלֵךְ לְבֵיתֶךָ׃

11 אמר אנא לך קום
ושא ערשך ולך לביתך׃

*A ti digo, Leuantate, y toma tu lecho, y ve-
te a tu caſa.*

12 וַיָּקָם בְּרֶגַע וַיִּשָּׂא אֶת עַרְשׂוֹ
וַיֵּצֵא לִפְנֵי כֻלָּם וַיִּתְרְדוּ כֻּלָּם
וַיְכַבְּדוּ אֶת הָאֱלֹהִים לֵאמֹר
כִּי בְּלֹא עִתּוֹתָיו בָּזֹאת לֹא
רָאִינוּ׃

12 וקם ברגע ונשא ית ערשה
ונפק לעין כלהון
אכנא דתדמרו כלהון
דשבחין לאלהא
אמרין הלא מדם
חזין הכנא׃

*E luego ſe leuantó, y tomando ſu lecho ſalió
delante de todos, de manera que todos ſe eſpan-
taron, y glorificaron a Dios diziendo, Nunca
vimos tal cosa.*

13 וַיֵּצֵא עוֹד אֶל שְׂפַת הַיָּם
וְכָל הָקָהָל בָּא אֵלָיו וַיְלַמְּדֵם׃

13 ונפק תיב לגת ימא
וכל עמא אתא לותיה
ואלף יתהון׃

*Y boluió a ſalir a la mar y toda la campa-
na venia a el, y enſeñaua los.*

14 וַיַּעֲבֹר וַיַּרְא אֶת לֵוִי בֶּן
יוֹשֵׁב עַל הַמֶּכֶס וַיֹּאמֶר לוֹ בּוֹא
אַחֲרַי וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו׃

14 ועבר וחזא ית לוי
בר חלפי דיתב על מכסא
ואמר לה אתא בתרי וקם
אזל בתריה׃

*E paſſando vio a Leui hijo de Alpheo ſen-
tado al vanco de los publicos tributos, y dizele,
Siguame. Y leuantandoſe, ſiguiolo.*

8. Καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

Et incontinent Iesus ayant cognu en ſon eſprit, que ainſi diſputoyent en eux meſmes, leur dit, Pourquoy diſputez vous de telles choſes, en vos cœurs?

9. Τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ· Ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρτίαι· ἢ εἰπεῖν· Ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει;

Lequel eſt plus aiſé, ou de dire au paralytique, Tes pechez te ſont pardonnez: ou de dire, Leue toi, & charge ton pertuis, & chemine.

10 Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει τῷ παραλυτικῷ·

10. Mais afin que vous ſachiez que le Fils de l'homme a authorité de pardonner les pechez en terre (dit au paralytique,)

11. Σοὶ λέγω, ἔγειραι, καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

Ie te dy Leue toi, & charge ton pertuis, & te en va en ta maiſon.

12. Καὶ ἠγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν κράβαττον, ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων· ὥστε ἐξίστασθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν, λέγοντας, Ὅτι οὕτως οὐδέποτε εἴδομεν.

Et ſe leua incontinent, & ayant chargé ſon pertuis, il ſortit en preſence de tous tellement qu'il eut tous eſtonnez, & glorifiyent Dieu diſans, Oncques ne veismes-nous telle choſe.

13. Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς.

Il ſortit derechef vers la mer: & tout le peuple venoit à lui, & il les enſeignoit.

14. Καὶ παράγων εἶδε Λευὶν τὸν τοῦ Ἁλφαίου, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι· καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

Et en paſſant par là, il vid Leui fils d'Alphee aſſis au lieu du peage: & lui dit, Suy moi: & icelui ſe leua, & le ſuyuit.

CAP. II.

8. Quo ſtatim cognito Ieſus ſpiritu ſuo quia ſic cogitarent intra ſe, dicit illis, Quid iſta cogitatis in cordibus veſtris?

And immediatly when Jeſus perceaued in his ſpirite / that thus they thought within themſelues / he ſaid vnto them / Why reaſon ye theſe things in your hearts?

9. Quid eſt facilius, dicere paralytico, Dimittuntur tibi peccata: an dicere, Surge, tolle grabatum tuum & ambula?

Whether is it eaſier to ſay to the ſicke of the palſie / Thy ſinnes are forgiuen thee? or to ſay / Aryſe and take vp thy bedde and walke?

10. Vt autem ſciatis quia filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata (ait paralytico.)

But that ye may knowe / that the Sonne of man hath authoritie in earth to forgiue ſinnes: (he ſaid vnto the ſicke of the palſie.)

11. Tibi dico, Surge, tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam.

I ſay vnto thee / Aryſe and take vp thy bedde / and get thee home into thine owne houſe.

12. Et ſtatim ſurrexit ille: & ſublato grabato abiit coram omnibus, ita ut mirarentur omnes, & honorificarent Deum, dicentes, Quia nunquam ſic vidimus.

And he aroſe / and toke vp his bedde anon / and went forth before them all / in ſo much that they were all amazed and glorified God / ſaying: We neuer ſaw ſuch a thing.

13. Et egreſſus eſt rurſus ad mare: omnisque turba veniebat ad eum, & docebat eos.

Then he went againe toward the ſea / and all the people reſorted vnto him / and he taught them.

14. Et cùm præteriret, vidit Levi Alphæi ſedentem ad telonium: & ait illi, Sequere me. Et ſurgens ſecutus eſt eum.

And as Jeſus paſſed by / he ſawe Leui the ſonne of Alpheus ſitte at the receipte of cuſtome / and ſaide vnto him / Followe me. And he aroſe and followed him.

S. Marcus.

Das II. Capitel.

8. Vnd Jeſus erkennet bald in ſeinem Geiſt / daß ſie alſo gedachten bey ſich ſelbs / vnd ſprach zu jhnen: Was gedencket jhr ſolchs in euren hertzen?

Och Jheſus kende ſtraxt in Aand / ap de tenckte ſaa ved ſig ſelff / oc hand ſagde til dem / Hui tencker ſaadant i eders hierter?

9. Welchs iſt leichter zu dem Gichtbrüchtigen zu ſagen: Dir ſind deine ſünde vergeben: Oder / ſtehe auff / nim dein Bette vnd wandele:

Huilcket er letteere at ſige til den Verckbrodne, Dine ſynder ere dig forladne? Eller / ſtat op / tag din Seng oc vandre?

10. Auff daß jr aber wiſſet daß des Menſchen Sohn macht hat / zuvergeben die ſünde auff Erden / ſprach er zu dem Gichtbrüchtigen:

Men paa det i ſkulle vide, At menniſkens Søn haffuer magt / at forlade ſynder paa Jorden / da ſagde hand til den Verckbrodne.

11. Ich ſage dir / ſtehe auff / nim dein Bette / vnd gehe heim.

Jeg ſiger dig / ſtat op / tag din Seng / oc gack hiem

12. Vnd alſo bald ſtund er auff / nam ſein Bette / vnd gieng hinaus für allen / alſo / daß ſie ſich alle entſatzten / vnd preiſeten Gott / vnnd ſprachen: Wir haben ſolchs noch nie geſehen.

Oc hand ſtod ſtraxt op / tog ſin Seng / och gick hen ved ſaa alle / ſaauat de bleffue alle forfærdede / oc priſede Gud, oc ſagde / Wi haffue end aldrig ſeet ſaadant.

13. Vnd er gieng widerumb hinaus an das Meer / vnd alles volck kam zu jm / vnd er lehret ſie.

Oc hand gick vd igen til Hauffue / oc alt Folcket kom til hannem / oc hand lerde dem.

14. Vnd da Jeſus fürüber gieng / ſahe er Levi / den Son Alphei / am Zoll ſitzen / vnd ſprach zu jm: Folge mir nach. Vnd er ſtund auff / vnd folgete jhm nach.

Och der Jheſus gick fremb / ſaa hand kom / Alphei ſøn ſidde hoſ Tolden / oc hand ſagde til hannem / Følge mig efftet. Oc hand ſtod op / oc fulde hannem efftet.

S. Marek.

Kapitola II.

8. To hned poznaw Gežiſs duchem ſwým, ſdyž tak myſlili mezy ſebau / řekl gim: Proč o to myſlijte we ſrdcých waſſých?

A pojnewſchy wnet Jeſus Duchem ſwym vyrozumiewſſe, ſe ſtudene myſlili / rzekl ſwym: Proczeż to rozmyſlate we ſrdcých waſſych?

9. Co geſt ſnáze řícy Mateřſkemu poraženému: Odpauſſtěgjť ſe tobě hřjchowé twogi: čili říjcy: Wſtaň / wezmi Lože twé / a chod?

A cožkolwiek rzece ſtarému paralitickemu: Odpuſczone ſa tobie grzechy / Albo rzec: Wſtań a wezmi łożko twoje a chodź.

10. Ale abyſſte wědělí / že Syn Cžlowěka má moc na zemi odpauſſtěti hřjchy. Dj řekl Mateřſkému poraženému.

Aby zdaż wiedzieli / iż Syn człowieczy ma te zmierzchnioſc odpuſzczać grzechy na ziemi / (rzekł do ſałſonego paralitycznego.)

11. Tobě pravjm wſtaň / wezmi Lože twé / a gdi do domu twého.

Tu bie mawie wſtań / a wezmi łożko twoje y poydź do domu twego.

12. A on hned wſtal / a wzaw Lože hned odſſel předewſſjmi / tak že ſe dauili wſſickni / a chwálili Boha / řkauce: Že gſme nikdy tako wě wjcy ne widěli.

Tedy on natychmiaſt wſtał / a wziąwſſy łoże wyſzedł przed wſzyſtkimi / tákże ſie wſzyſcy zdumieli / a chwalili Boga mowiąc / Nigdyſmy nie tákowego nie widzieli.

13. Y wyſſed opět k Mořſi / a weſſkeren lidu ſtuy přichážel k njmu / y učil gé.

Wyſzedł zaſie potym do morza / a wſzytek lud przychodził ku niemu / y nauczał ie.

14. A když ſſel / vzřel Lewi Alfeowa Syna an ſedj na Cle. Y řekl gemu: Pod za mnau. A on wſtaw ſſel za nim.

A gdy szedł dalej / Vjzrzał Lewi Syná Alfeuſſowego ſiedzącego na cle / i rzekł mu: Idź za mną / a on wſtawſſy ſzedł za nim.

טו וַהֲוָא דְּסָמִיךְ
בְּבֵיתֵהּ דְּמַתָּאָה מַכְסָא
וְחַטָּיָא סַגִּיאִין הֲווֹ עִם
יְשׁוּעַ וְעִם תַּלְמִידוֹהִי
אֲרֵיתֵיהוֹן הֲווֹ אֲזַר סַגְּאָא
דְּאָזְלוּ בָּתְרֵהּ׃

Et auuenne, che ſedendo eglí à tauola in caſa de Matteo, molti publicani, e peccatori ſedeuano anco à tauola inſieme con Iesu, e con ſuoi diſcepoli: perche eſſi erano molti che l'haueuano ſeguitato.

טז וְסָפְרַיָּא וּפְרִישָׁאֵי כַּד
חֲזָיוּ דְּהוּא אָכֵל עִם מַכְסָא
וְעִם חַטָּיָא אָמְרוּ לְ
לְתַלְמִידוֹהִי מָנוֹ עִם
מַכְסָא וְחַטָּיָא אָכֵל מָרְכוֹן

Egli Scribe e Pariſei ueggendolo mangiare co i publicani, e peccatori, diceuano a i ſuoi diſcepoli. Che uol dire che coſtui mangia e bene co i publicani e peccatori?

יז כַּד שְׁמַע יֵשׁוּעַ דֵּין יְשַׁוַּע
אֲמַר לְהוֹן לָא סַגִּיקִין
חוֹלְמָא עַל אַסְיָא אֶלָּא
אִינִין דְּבִישׁ בִּישׁ עֲבִידִין
לָא אֲתֵית דְּאֶתְכַּנֵּשׁ לְ
לְזַדִּיקָא אֶלָּא לְחַטָּיָא׃

Et essendo ciò udito da Iesu, diſſe loro, Non hanno ſani uno bisogno di medico, ma quelli che ſi ammalano. Io non ſono uenuto à chiamare giuſti, ma peccatori à penitentia.

יח תַּלְמִידוֹהִי דְּיוֹחָנָן דִּיוֹמִנָּן
וּדְפְרִישָׁאֵי צָאמִין הֲווֹ
וַאֲתוֹ וַאֲמְרִין לֵהּ לְמָנָא
תַּלְמִידוֹהִי דְּיוֹחָנָן וּד
דְּפְרִישָׁאֵי צָאמִין וּת
תַּלְמִידָיךְ לֵיכָּא לָךְ
צָאמִין׃

Appreſſo i diſcepoli di Giouanni e de Pariſei digiunauano: e uenendo a lui, e dicendoli, Perche digiunano i diſcepoli di Giouanni e de Pariſei, e i tuoi diſcepoli non digiunano?

יט אֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ לְמָא
מְשַׁבְּחִין דִּבְנֵי דִּבּוּנְתָּא
כַּמָּא דְּחַתְנָא עִמְּהוֹן הוּ
דִּיצּוּמִין לָא׃

Et Iesu diſſe loro, I figliuoli de la caſa nuttiale poſſon eglino mentre che lo ſpoſo è con loro, digiunare? per tutto'l tempo che eſſi hanno ſeco lo ſpoſo, non poſſono digiunare.

15 וַיְהִי בְּשִׁבְתּוֹ בְּבֵיתוֹ וְרַבִּים
בַּעֲלֵי הַמֶּכֶס וְחַטָּאִים יָשְׁבוּ עִם
יֵשׁוּעַ וְעִם תַּלְמִידָיו כִּי הָיוּ
רַבִּים אֲשֶׁר בָּאוּ אַחֲרָיו׃

Y auconteció que eſtando Iesus à la meſa en caſa del, muchos publicanos y peccadores eſtauan tambien à la meſa juntamente con Iesus y con ſus diſcipulos: porque auia muchos, y auian lo ſeguido.

16 וְהַסֹּפְרִים וְהַפְּרוּשִׁים
בְּרָאוֹתָם כִּי אָכַל עִם בַּעֲלֵי
הַמֶּכֶס וְעִם חַטָּאִים אָמְרוּ
לְתַלְמִידָיו מַה זֹּאת כִּי עִם בַּעֲלֵי
הַמֶּכֶס וְעִם חַטָּאִים אֹכֵל
וְשׁוֹתֶה׃

Y los Eſcribas y los Phariſeos, viendolo comer con los publicanos, y con los peccadores, dixeron à ſus diſcipulos, Que es que vuestro Maeſtro come y beue con los publicanos y con los peccadores?

17 וַיִּשְׁמַע יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם
הַגִּבּוֹרִים לֹא יִצְטָרְכוּ לְרוֹפֵא
כִּי אִם הַחוֹלִים לֹא בָאתִי לִקְרֹא
אֶת צַדִּיקִים כִּי אִם אֶת
חַטָּאִים לְתִשׁוּבָה׃

Y oyendolo Iesus, dixo les, Los ſanos no tienen neceſſidad de medico, mas los que tienen mal. No he venido à llamar los juſtos, mas los peccadores à penitencia.

18 וְתַלְמִידֵי יוֹחָנָן וְתַלְמִידֵי
מְפָרְשִׁים צָמִים הָיוּ וּבָאוּ
וְאָמְרוּ לוֹ וְלָמָּה תַּלְמִידֵי יוֹחָנָן
וּמְפָרְשִׁים צָמִים וְתַלְמִידֶיךָ
אֵינָם צָמִים׃

Y los Diſcipulos de Ioan, y los de los Phariſeos ayunauan, y vinieron, y dixeron, Porque los diſcipulos de Ioan, y los de los Phariſeos ayunan, y tus Diſcipulos no ayunan?

19 וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ לֹא יוּכְלוּ
לָצוּם בְּנֵי הַחָתָן בְּעוֹדָנוֹ יֵשׁ
הַחָתָן אִתָּם בַּכַּלָּה חֹדֶשׁ יֵשׁ
אִתָּם הַחָתָן לֹא יוּכְלוּ לָצוּם׃

Y Ieſus les dize, Pueden ayunar los que ſon de bodas, quando el Eſpoſo eſtà con ellos? Entretanto que tienen conſigo al Eſpoſo no pueden ayunar.

KATA MARKON.

ς'.

15. *Καὶ γίνεται ἐν τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.*

Et aduint comme Ieſus eſtoit à table en la maiſon d'icelui, que pluſieurs peagers & gens de mauuaiſe vie ſe trouuerent à table auec Ieſus & ſes diſciples: car il y en auoit beaucoup qui pareillement l'auoyent ſuiui.

16. *Καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Τί ὅτι μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει;*

Doctes ſcribes & Phariſiens voyans que il mangeoit auec les peagers & gens de mauuaiſe vie, enuoyerent à ſes diſciples. Pourquoi mange-il & boit auec les peagers & mal viuans?

17. *Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν.*

Et Ieſus ayant entendu cela leur dit, Ceux qui ſont en ſanté n'ont beſoin de medecin, mais ceux qui ſe portent mal. Ie ne ſuis point venu pour appeler au salut, mais les pecheurs à repentance.

18. *Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου, καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες· καὶ ἔρχονται, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν;*

Or les diſciples de Iehan & des Phariſiens ieûnoyent: ſi quelcun vint deuers lui & lui dirent, Pourquoi iuſnent les diſciples de Iehan & des Phariſiens, mais tes diſciples ne iuſnent point?

19. *Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν.*

Et Ieſus leur reſpondit, Les gens des nopces peuuent-ils iuſner pendant que le nouueau marié eſt auec eux? durant le temps qu'ils ont le nouueau marié auec eux, ils ne peuuent iuſner.

15. Et factum est cùm accumberet in domo illius: multi publicani & peccatores simul discumbebant cũ Iesu & discipulis eius, erant enim multi qui & sequebantur eum.

And it came to pass that as Jesus sate at table in his house many Publicans and sinners sate at table also with Jesus and his disciples for there were many that followed him.

16. Et Scribæ & Pharisæi videntes quia manducaret cum publicanis & peccatoribus, dicebant discipulis eius, Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister vester?

And when the Scribes and Pharisees saw him eat with the Publicans and sinners, they said unto his disciples, How is it that he eateth and drinketh with Publicans and sinners?

17. Hoc audito Iesus ait illis, Non necesse habent sani medico: sed qui malè habent, non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

When Jesus heard it, he said unto them, They that are whole have no need of the physician, but they that are sick. I came not to call the righteous, but sinners to repentance.

18. Et erant discipuli Iohannis & Pharisæi ieiunantes: & veniunt, & dicunt illi, Quare discipuli Iohannis & Pharisæorum ieiunant: tui autem discipuli non ieiunant?

And the disciples of John and the Pharisees did fast: and came and said unto him, Why do the disciples of John and of the Pharisees fast, but thy disciples fast not?

19. Et ait illis Iesus, Nunquid possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum illis est, ieiunare? Quanto tempore habẽt secum sponsum, non possunt ieiunare.

And Jesus said unto them, Can the children of the marriage chamber fast, while the bridegroom is with them? as long as they have the bridegroom with them, they cannot fast.

15. Vnd es begab sich / da er zu tisch saß im seinem Hause / satzten sich vil zölner vnd Sünder zu tisch mit Jesu vnd seinen Jüngern / denn jhrer war vil / die jhm nachfolgeten.

Da der herde sag / der hand sab vil Vorbyt han Huss / da setet man ge Toldere or Synndere sig mit bo mit Jhesu or hans Disciple / Thi ar de vaare mange om efterfulde hannem.

16. Vnnd die Schrifftgelerten vnd Phariseer / da sie sahen / daß er mit den zölnern vnnd Sündern aß / sprachen sie zu seinen Jüngern: warumb isset vnd trincket er mit den zölnern vnnd Sündern?

Och der de Scrifftloge or Phariseer saae / a hand oed met Toldere or Synndere, da sagde de til hans Disciple / Hui eder er dricker hand met Toldere or Synndere.

17. Da das Jesus höret / sprach er zu jnen: Die starcken dörffen keines Artzres / sondern die krancken. Ich bin kommen zu rüffen den Sündern zur busse / vnd nicht den Gerechten.

Der Jhesus der horde / saade hand til dem. De stercke haffue ingen Læge behoff / men de Siuge. Jeg er kommen at kalde Synderne til bedring, ey icke de Retfærdige.

18. Vnd die Jünger Johannis vnd der Phariseer fasteten vil / vnd es kamen etliche / die sprachen zu jm: Warumb fasten die Jünger Johannis vnd der Phariseer / vnd deine Jünger fasten nicht?

Da Johannes Disciple or Phariseernis fastede meget / Oc der komme nogle / de sagde til hannem. Hui faare faste Johannis Disciple or Phariseernis / och dine Disciple faste ecke.

19. Vnnd Jesus sprach zu jhnen: Wie können die Hochzeitleute fasten / dieweil der Breutigam bey jnen ist? Also lange der Breutigam bey jhnen ist / können sie nicht fasten.

Da Jhesus sagde til dem / Huorledis kunde Brudgumps folckene faste / den stund Brudgommen er hoss dem? Saa lenge som Brudgommen er hoss dem? kunde de icke faste.

15. A stalo se / když seděl za stolem w domu geho / mnozy zgewnij a celnijk přistupugicy spolu seděli s nim a s Wcedlnijky geho / nebo bylo mnoho tech kteřijž sli za nim.

A wssyckoss ge dyr sedyssel w domu sego / gedse tes sledyss s wiele celnikow y grzesnyky dwsedala s Jezussem y gego wcedlnikij neg>> bo ich wiele bylo kterzy sa nim szli.

16. Widěli pak a Zákonijcy wedlug / že by gedl s hrzesnymi a celnijky přistupugicy / řekli Wcedlnijkum geho: Proč s hrzesnými a celnijky gij a pije Mistr wáss?

A gdy wyrzel tekuczyckie lowsie y Farizeuszowie chtedl z celnikij y grzesznikij rzekli do zwolenn. Czemu? Czo to iest ij grzesznik y s grzesznikij iadzy pijsz?

17. Uslyssawssy Gežiš / řekl jim: Nepotřebugj zdraví lékaře / ale nemocnij: nebť gsem nepřišel wolati spravedlnych / ale hřišnych ku pokanij.

Tho gdy yesus hyrde tesse / sagde hand til dem: Ey hrzesne haffue ingen Læge behoff / men de Siuge. Jeg er ey kommen at kalde Retfærdige / men Synderne til bedring.

18. Když pak Wcedlnijcy Janowi a Zákonnijcy postili se / přišli a řekli gemu: Proč Wcedlnijcy Janowi a Zákonnijcy postij se / ale twogi Wcedlnijcy se nepostij?

A zwolennicy Janowi y Farizeyscy bywsy / a przyssedszy mowili do niego: Przeczą zwolennicy Janowy y Farizeyscy past>> a zwoi zwolennicy nie possą?

19. Řekl jim Ježíš: Zdali mohau Synowe Swatby postiti se / dokudž gest s nimi Zenich? Dokudž magj s sebau Zenicha / nemohau se postiti.

Dwy do nich rzekł Jezus / Zali mogą synowie obłubieńcow weselnych czas possu / poki pan mody iest obłubieńcow przy nich? Dopoki obłubieńca mają / nie mogą pościć.

ב

20 וְיָמִים בָּאִים אֲשֶׁר יֵעָשֵׂא מֵהֶם הֶחָתָן וְאָז יָצוּמוּ בַּיָּמִים הָהֵמָּה׃

Mas vendrán dias, quando el Eſpoſo ſerá quitado de ellos: y entonces, en aquellos dias ayunarán.

β'.

20. Ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

Mais les jours viendront que le nouueau marié leur ſera oſté, & adonc ils iuſneront en ces iours là.

21 לָא אֱנָשׁ רַקַּב אוּכְלָנְתָא חַדְתָא וְאַתְלַע עַל לָבּוּשָׁא גְלָא דִלְמָא נְסַב מִלְּוָת חַדְתָא מִן בְּלָא וְרִוָא סָרַק מִן תְּרֵי חַדְתָא׃

Nadie echa remiendo de panno rezio en vestido viejo: de otra manera el mismo remiendo nuevo tira del viejo, y hazeſe peor rotura.

21 Καὶ οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.

Aucun ne coud vne piece de drap eſcruà vn vieil veſtement: autrement il oſte la piece du drap neuf, qui a eſté miſe pour remplage, emporte la piece du drap vieil, & la rompure en eſt pire

22 וְלָא אֱנָשׁ רָמָא חַמְרָא חַדְתָא בְּנָאדָתָא בְּלָיָתָא וְלָא חַמְרָא חַדְתָא מְבַזְּעָא לְהוֹן יָתְהוֹן אֶלָּא חַמְרָא חַדְתָא בְּנָאדָתָא חַדְתָתָא׃

Ni nadie echa vino nuevo en odres viejos: de otra manera el vino nuevo rompe los odres, y derrama ſe el vino, y los odres ſe pierden: mas el vino nuevo en odres nuevos ſe ha de echar.

22. Καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήσσει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.

Pareillement auſſi ne met l'on vin nouueau en vieux ouirres: autrement le vin nouueau rompt les ouirres, & le vin eſpand, & les ouirres ſe perdent: mais il faut mettre le vin nouueau en ouirres neufs.

23 וַיְהִי בַּאֲשֶׁר הָלַךְ בְּשַׁבְּתוּתָא בֵּין זְרוּעִים וְחֵלְּפוּ תַּלְמִידוֹהִי לְמֵהַךְ אַתְחִלוּ תַּלְּשִׁין שִׁבְּלַיָּא׃

Y acontecio que paſſando el otra vez por los ſembrados en ſabbado, ſus Diſcipulos andando començaron à arrancar eſpigas.

23. Καὶ ἐγένετο αὐτὸν παραπορεύεσθαι ἐν τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας.

Et aduint comme il paſſoit vn iour de Sabbat parmi les blés, que ſes Diſciples en cheminant ſe prindrent à arracher & froyer des eſpics.

24 וַאֲמָרִין לֵהּ פְּרִישָׁיָא הָא מָא עָבְדִין בְּשַׁבְּתָא דְּלָא שְׁלִיט׃

Entonces los Phariſeos le dixeron, Heaqui, porque hazen tus Diſcipulos en Sabbado lo que no es licito?

24. Καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, Ἴδε τί ποιοῦσι τοῖς σάββασι ὃ οὐκ ἔξεστιν;

Adonc les Phariſiens lui dirent, Regarde, pourquoi font-ils ce qui n'eſt loiſible es sabbats.

25 וְהוּא אֲמַר לְהוֹן לָא קְרֵיתוּן מִנּוּ עֲבַד דָּוִיד כַּד אִסְתְּנִיק וְגַבְנָן הוּ וְדַמְּהוּ׃

Y el les dixo, Nunca leyeſtes que hizo Dauid quando tuuo neceſſidad, y vuo hambre, el y los que eſtauan con el?

25. Καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαυὶδ, ὅτε χρείαν ἔσχε, καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;

Mais il leur dit, Ne leuſtes vous iamais ce que fit Dauid quand il eut neceſſité & qu'il eut faim, lui & ceux qui eſtoyent auec lui?

CAP. II. | Das II. Capitel. | Kapitola II.

20. Venient autem dies cùm auferetur ab eis sponsus & tunc ieiunabunt in illis diebus.

But the dayes will come when the bridegroome shall be taken from them and then shall they fast in those dayes.

20. Es wirdt aber die zeit kommen / daß der Breutigam von jnen genommen wirdt / denn werden sie fasten.

Men den nů ſtal komme / ach Bruḋgommen ſtal taqis fra dem. Da ſtulle de faſte.

20. Ale přigdau dnowé, kdyžto odňat bude od nich ženich / a tehdáž je budau postit w tech dnech.

Ale přyndą czaſy gdy od nich odięty obłubieniec / a tedy będą poſcić w tych czaſy.

21. Nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri: alioquin auferet supplementum novum à veteri, & maior scissura fit.

No man sowes a piece of new cloth to an olde garment for else the new piece taketh away some of the olde and the breach is worse.

21. Niemand flicket einen Lappen von neuem tuch an ein alt kleid / denn der neue Lappe reisset doch vom alten / vnd der riß wirdt erger.

Ingen bo der it gammel klæde met en klud aff nyt Klæde / Ehi den ny Klud riſſuus dog aff der gamle, oc Reſſuen bliffuer verre.

21. Nižádný záplaty ſukna nowé ho nepřišiwá k rauchu ſtarému / ginak odtrhne ſe nowá záplata od ſtarého / a wetſij otwor bude.

A ſadenec nie przyſzywa ſukna nowego do ſtarey ſzaty / bo inaczey ſzarpie nowa drze ſtare / y bywa gorſze roſpor.

22. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres alioquin dirumpit vinum utres, & vinum effunditur, & utres pereunt, sed vinum novum in utres novos mitti debet.

Otherwise no man putteth newe wyne into olde vessels: for else the newe wyne breaketh the vessels and the wyne runneth out / and the vessels are lost but newe wine must be put into newe vessels.

22. Vnd niemand faſſet Moſt jnn alte Schleuche / anders zurreiſſet der Moſt die Schleuche / vnd der Wein wirdt verſchüttet / vnd die Schleuche kommen vmb / Sondern man ſoll Moſt jnn neue Schleuche faſſen.

Oc ingen lader Moſt i gamle Flaſker / Ellers riſſer Moſten flaſkerne ſønder / och Vinen ſpildis / och flaſkerne forderffuis / Men mand ſtal lade Moſt i ny Laſker.

22. A žádný nowélewa Wina nenalege do Sudow ſtarých / ginak rozpukij Wjno Sudy a wylige ſe / a Sudowé pokažij ſe: ale Wjno nowé má ſe dáti do Sudow nowých.

A żadenc nie leie wina nowego w ſtare naczynia / bowiem wina nowe rozſadza naczynia, y wyleie ſie wino / a naczynia ginią / Ale wino nowe ma być wlewane do naczyniá nowego.

23. Et factum est iterum cum sabbathis ambularet per sata, & discipuli eius coeperunt progredi & vellere spicas.

And it came to passe as he went through the corne on the Sabbath daye that his disciples / as they went on their way / began to pluck the eares of corne.

23. Vnd es begab ſich / da er wandelte am Sabbath durch die Saat / vnd ſeine Jünger fiengen an / in dem ſie gienigen / Ehern außzurauffen.

Oc det hende ſig / der de vandrede om Sabbathen gennem ſæden / oc hans Diſcipli begynte / i der de gingo / at plocke ax aff.

23. A ſtalo ſe opět / když w den Sobotnjch ſel Gežiſz ſkrze Obilj / a Učedlnjcy geho počali wym̃ati klaſy.

Stáło ſie potym ij w dzień Sábatny ſiedł przez ſtrone pola / a zrywalnie cy iego tbac drogo poczęli wyrywáć kłosy.

24. Pharisæi autem dicebant ei, Ecce, quid faciunt (discipuli tui) sabbathis quod non licet.

And the Pharisees said unto him: Behold / why do they on the Sabbath daye / that which is not lawfull?

24. Vnd die Phariſeer ſprachen zu jhm: Sihe zu / was thun deine Jünger am Sabbath / das nicht recht iſt?

Oc Phariſeerne ſagde til hannem. Seeſtu / hvad gior deine Diſciple om Sabbathen / ſom icke er tilladt?

24. A Phariſeuſzowie rzekli mu: Oto czemu czynią uczniowie twoi w ſobotę, czego nie godzi ſie czynić?

Thedy rzekli Faryzeuſzowie ku niemu: Przeczaż to w Sobótę czynią co nie ſłuſzy?

25. Et ait illis, Nunquam legistis quid fecerit David, quando necessitatem habuit & esuriit ipse & qui cum eo erant?

And he sayde unto them: Have ye not redde what David did, when he had nede, and was an hungred / he and they that were with him?

25. Vnd er ſprach zu jhnen: Habt jhr nie geleſen / was Dauid thet / da es jhm not war / vnd jhn hungerte / ſampt denen die bey jhm waren?

Oc hand ſagde til dem. Haffue i ickelæſt / hvad Dauid giorde / der hand hafde der behoff / oc hannem hungrede met dem / ſom vaare hoſ hannem?

25. Y řekl gim: Nikdyžť gſte nečtli / co geſt včinił Dawid když geſt nauzy měł a lačnél / on y ti kteřížto s nim byli?

Ano im powiedział: Żáden nigdy nie czytáł co vczynił Dawid / gdy potrzebował y gdy był łakomu ſam y ci ktorzy z nim byli?

ב

26 אֵיכְדְנָא עַל בֵּיתֵהּ
דְּאֱלָהָא בְּפֻרַשְׁתָּא דְּאֶבְיָתָר רַב
כָּהֲנַיָּא וְלַחְמָא דְּסָדוּרָא
דְּמָרְיָא אֲכַל דְּלָא
שְׁלִיט לְמֵאכַל אֶלָּא
לְכָהֲנַיָּא וְיָהַב אַף לְאִנָּשִׁין
דְּעִמֵּהּ הֲוָה׃

Como agli entrò nella casa di Dio nel tempo d'Abiatar principal Sacerdote, e mangiò i pani della propositione, i quali non era lecito mangiare, fuorche a Sacerdoti, e diede ancho a quelli che erano in sua compagnia?

27 וַאֲמַר לְהֵן דְּשַׁבְּתָא
מְטוּל בְּרְנָשָׁא אִתְבְּרִית
וְלָא בְּרְנָשָׁא בַּר נְשָׁא מְטוּל
שַׁבְּתָא׃

Poi disse loro, Il Sabbato e fatto per l'huomo, e non l'huomo per il Sabbato.

28 מָרֵהּ הוּ דַּהֲיִל בַּר
דְּשַׁבְּתָא כְּרַהּ דְּאַנָּשָׁא׃

E per tanto il Figliuol de l'huomo è Signore ancor del Sabbato.

ג

1 וְעוֹדְנוֹ בָּא אֶל־הַהֵיכָל וַיְהִי
שָׁם אָדָם אֲשֶׁר לוֹ יָד יְבֵשָׁה׃

Y otra vez entró en la Synoga: y auia allí vn hombre que tenía vna mano seca:

2 וַיְשֹׁרְרוּהוּ אִם בַּשַּׁבָּתוֹת יְרַפֵּא
אֲשֶׁר יַלְשִׁינוּהוּ׃

Y assechauanlo, si en Sabbado lo sanaria, para acusarlo.

3 וַיֹּאמֶר לָאִישׁ אֲשֶׁר הָיָה לוֹ
יָד יְבֵשָׁה קוּם בַּתָּוֶךְ׃

Entonces dixo al hombre que tenía la mano seca, leuantate en medio

4 וַיֹּאמֶר לָהֶם הֵישׁ כֹּן לְהֵיטִיב
בַּשַּׁבָּת אוֹ לְהָרַע לְהוֹשִׁיעַ נֶפֶשׁ
אוֹ לְהָרֵג וְהֵמָּה הֶחֱרִישׁוּ׃

Y dixeles, Es licito hazer bien en Sabbados, o hazer mal? saluar la persona, o matarla? Mas ellos callauan.

ב

26 Quomodo introiuit in domum Dei tempore Abiathar principis sacerdotum, & panes propositionis comedit, quos non licet manducare nisi sacerdotibus, & dedit his qui cum ipso erant?

27 Et dicebat illis, Sabbatum propter hominem factum est, & non homo propter sabbatum.

28 Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati.

ג

1 Et introiuit rursum in synagogam, & erat ibi homo habens aridam manum.

2 Et obseruabant eum si sabbatis curaret eum, vt accusarent eum.

3 Et dicit homini qui aridam habebat manum, Surge in medium.

4 Et dicit illis, Licetne sabbatis benefacere, an malefacere? animam saluam facere, an occidere? At illi tacebant.

ב

26. Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιαθὰρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγε, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς μόνους, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν;

27. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον·

28. Ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

ג

1 Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς τὴν συναγωγήν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα.

2 Καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτὸν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.

3 Καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα, ἔγειρε εἰς τὸ μέσον.

4 Καὶ λέγει αὐτοῖς, ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων.

CAP. II.

26. Quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum, & panes propositionis manducavit, quos non licebat manducare, nisi sacerdotibus, & dedit eis qui cum eo erant?

How he went into the house of God in the days of Abiathar the high Priest, and did eate the shew bread, which were not lawfull to eate, but for the Priestes, and gaue also to them which were with him?

27. Et dicebat eis, Sabbathum propter hominem factum est & non homo propter sabbathum.

And he sayd vnto them, The Sabbath was made for man, and not man for the Sabbath.

28. Itaque Dominus est filius hominis, etiam sabbathi

Wherefore the Sonne of man is Lorde euen of the Sabbath.

Das II. Capitel.

26. Wie er gieng in das hauß Gottes / zur zeit Abiathar des Hohen-Priesters / vnd aß die Schaubrode / die niemand dorffte essen den die Priester / vnd er gab sie auch denen / die bey jhm waren.

Da erlebte hand gick i Gudis Huss vbi Abiathars den vyperste Presttis vbi oc och Skuebrodene / som ingen torde ede / / vden Presterne / Oc hand gaff oc saa dem der aff / som vaare hoss hannem.

27. Vnd er sprach zu jhnen: Der Sabbath ist vmb des Menschen willen gemacht / vnd nicht der Mensch vmb des Sabbaths willen.

Oc hand sagde til dem / Sabbathen er giort for Mennisckens skyld, Oc icke Mennisken for Sabbathens skyld.

28. So ist des Menschen Sohn ein HERR auch des Sabbaths.

Saa er Menn Jens Son en HERRE / ocsaa vder Sabbathen.

Kapitola II.

26. Kterak wssel do Domu Božjho / za Abiathara Knžjete Knězstwa / y gedl chleby poswátné / ktery|chž wssickni kněžjstwo gjsti / gedné samym Knězjm / á dal y tém ktery|žto s nim byli?

Ze tehdy, Jako wsedssy do Domu Bożjego za Abiathara Kněžjstwa nawyssssego, snedl chleby poswátné / ktery|chž sic nie godzj.lo ieden, tedno Kněžjcom / á dawal y tymto, kteřjž s nim byli.

27. Y pravil gim: Den Swátecznj pro člowěka včiněn gest / a ne člowěk pro den Swátecznj.

Abowsu im powiedział, Szábor człowiek dla człowieka / á nie człowiek dla Szábatu.

28. Protoż Syn člowěka Pán gest také y dne Swátecznjho.

Iakż ież Syn człowieczy iest tehż Pánem Szábatu.

CAP. III.

ET introivit iterum in synagogam: & erat ibi homo habens manum aridam.

And he entred againe into the Synagogue: and there was a man which had a withered hand.

2. Et observabant eum si sabbathis curaret: ut accusarent illum.

And they watched him whether he would heale him on the Sabbath daye: that they might accuse him.

3. Et ait homini habenti manum aridam, Surge in medium

Then he sayde vnto the man which had the withered hande: Arise: stande forth in the middes.

4. Et dicit eis. Licet sabbathis benefacere, an malè? animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant

And he sayd to them: Is it lawfull to do good deedes on the Sabbath daye or to do euill? to saue the life or to kill? But they helde their peace.

Das III. Capitel.

Vnd er gieng abermal in die Schule. Vnd es war da ein Mensch / der hatte eine verdorrete Hand.

Oc hand gick atter i Scholen / Oc der vaar ein Mennisske / som hafde en vysen haand.

2. Vnd sie hielten auff jhn / ob er auch am Sabbath jhn heilen würde / auff daß sie eine sache zu jhm hetten.

Oc de toge vare paa hannem, om hand oc vilde helbrede hannem paa Sabbathen, Paa der de kunde haffue sagt til hannem.

3. Vnd er sprach zu dem Menschen mit der verdorreten hand: Tritt herfür.

Oc hand sagde til det Mennisske met den visne haand / Stat hid frem.

4. Vnd er sprach zu jnen: Soll man am Sabbath guts thun / oder böses thun? Das leben erhalten / oder tödten? Sie aber schwiegen stille.

Oc hand sagde til dem, Skal mand gore vaat om Sabbathen / eller gore ont? opholde Liffuet / eller slaa ihiel? Men de tagde stille.

Kapitola III.

LEhdy wssel opět do Sstolu / a byl tu člowěk maje ruku wschlau.

A wssiedł powtore do Bożjce / gdzie tam byl człowiek co mial ruke wschla.

2. Y sstrehli ho / vzdrawilli by gey w Den Swátecznj / aby ho obžalowali.

Tedy go pilnowali ieslyby go w Szábath vzdrowił, aby go obwinowali.

3. Y řekl temu Člowěku / ktery|ž měl wschlau Ruku: Wstaň do prostředku.

Rzekł tedy człowiekowi máiącemu wschłą rękę: Stań w poprzodku.

4. Y řekl gim: Slussj|ssi w Den Swátecznj dobře činiti / čili zle? Zwrot zachowati / čili zahubiti? A oni mlčeli.

Rzekł do nich: Godzi|ż się w Szabat dobrze czynic / abo zle? człowieká záchowác / abo zámordowác? A oni zá milkli.

ג

5 וְכִיתֵם מְסָבִיב בְּחֵמָה
נִישְׁתּוֹחֵחַ עַל־כֹּהַת לִבְּהֵם וַיֹּאמֶד
אֶל־הָאִישׁ הַטֵּה אֶת־יָדֶךָ וַיֵּט
וַתּוּשַׁב יָדוֹ בְּרִיאָה כְּמוֹ הָאַחֶרֶת׃

Y mirandolos enderredor con enoio, condoleciendose de la ceguedad de su coraçon, dice al hombre, Estiende tu mano. Y estendióla: y la mano fue restituyda sana como la otra.

6 וַיֵּצְאוּ הַפְּרוּשִׁים מִיָּד
וְעִם עַבְדֵי הוֹרוֹדֻס נוֹעֲצוּ עָלָיו
אֵיכָכָה יְאַבְּדוּהוּ׃

Entonces saliendo los Phariseos, tomaron consejo con los Herodianos contra el, para matarlo:

7 וְיֵשׁוּעַ עִם תַּלְמִידָיו
אֶל־הַיָּם וְעַם רַב מִגָּלִיל בָּאוּ אַחֲרָיו
וּמִיהוּדָה׃

Mas Iesus se apartó á la mar con sus Discipulos: y siguiole gran multitud de Galilea, y de Iudea

8 וּמִירוּשָׁלַיִם וּמֵאֱדוֹם וּמֵעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן וּמִצּוֹר וְצִידוֹן עָם רַב
כְּשָׁמְעָם כַּמָּה עֲשָׂה בָּאוּ אֵלָיו׃

Y de Ierusalem, y de Idumea, y de la otra parte de Iordan, y de los que moran acerca de Tyro y de Sidon, grande multitud, oyendo quan grandes cosas hazia, vinieron á el.

9 וַיֹּאמֶד לְתַלְמִידָיו לְהָקְדִים
אֵלָיו אֳנִיָּה בַּעֲבוּר הָעָם פֶּן־
יִלְחָצוּהוּ׃

Y dixo á sus Discipulos que la nauezilla le estuuiesse siempre aparejada por causa de la cópania, porque no lo oprimiessen

10 כִּי־דָפָא לָרַבִּים כֵּן אֲשֶׁר
יִפְלוּ עָלָיו לְהַגִּיעַ בּוֹ כָּל אֲשֶׁר
נֶגַע לוֹ׃

Porque auia sanado á muchos, de tal manera que cayan sobre el quantos tenian plagas.

11 וְרוּחוֹת טְמֵאוֹת אֻם רָאוּהוּ
נָפְלוּ לְפָנָיו וְתָעֲקוּ לֵאמֹד כִּי אַתָּה
בֶּן־אֱלֹהִים הוּא׃

Y los espiritus immundos, en viendolo, se prostrauan delante del, y dauan bozes diziendo, Tu eres el Hijo de Dios.

ג

5. Καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα· καὶ ἐξέτεινε, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.

Adonc les regardant à l'entour auec indignation, & pareillement marri de l'endurcissement de leur cœur, il dit au personnage, Estend ta main. Et il l'estendit: & sa main fut tendue saine comme l'autre.

6. Καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι, εὐθέως μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Lors les Pharisiens estans sortis, consulterent auec les Herodiens à l'encontre de lui, comment ils le feroyent perir.

7. Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησε πρὸς τὴν θάλασσαν. καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας.

Mais Iesus auec ses disciples se retira vers la mer, & grande multitude le suiuit de Galilee, & de Iudee.

8. Καὶ ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ οἱ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα πολὺ πλῆθος, ἀκούσαντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν.

Et de Ierusalem, & d'Idumee, & de par delà le Iordain. Et de ceux qui habitoyent à l'entour de Tyr & de Sidon, ayans entendu les grandes choses qu'il faisoit, grande multitude vindrent vers lui.

9. Καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ, διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν.

Et il dit à ses disciples qu'vne petite nauicelle ne bougeast de là pour lui seruir, à cause des troupes, afin qu'elles ne l'empeschassent.

10. Πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας.

Car il en auoit gueri beaucoup, tellement que tous ceux qui estoyent affligés, se ietoyent contre lui, afin qu'ils le touchassent.

11. Καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ, καὶ ἔκραζον, λέγοντα, ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Et les esprits immondes, quand ils le voyoyent, se prosternoyent deuant lui & s'escrioyent, disans, Tu es le Fils de Dieu.

ד

5 וְיֵד בֶּהֶן חֲמִשְׁתָּא כַּד
כְּרִיאָא לַהּ עַל קְטוּרַת ל
לְכָהֲנָא וַאֲמַד לְהוֹ גַּבְרָא
פְּשֹׁשִׁי אִידָךְ וּפְסַט וְתִקְנַת
אִידַהּ׃

Allora egli hauendole riguardate a torno con sdegno, contristandosi de la durezza di cuor loro, disse à quell'huomo, Distendi la tua mano. Et egli la distese: onde la sua mano gli fu restituita sana come l'altra.

6 וְתַפְקוּ פְּרִישַׁיָּא פַּד
שְׁמָעִין עִם חֵצִית הֵרוֹדֵס
וּמְלַכָּא בְּסַכּוּ עֲלֹהִי אֵיכְּנָא
דְיוֹבְדוּנֵיהִי׃

Onde i Farisei usciti fuori, fecer subito consiglio con gli Herodiani contra di lui, per mettarlo à morte.

7 וְיֵשׁוּעַ עִם תַּלְמִידָיהִי
אָזֵל לֵהּ לְיָמָּא וְעִמֵּיהּ
כְּיָיאָא מִן גְּלִילָא נְקַבֵּהּ
יְמִן יְרוּ׃

Ma Iesu se ne andò co i suoi discepoli fin entro'l mare: & una gran moltitudine lo seguì da la Galilea e da la Giudea.

8 וּמִן אוּרְשְׁלֵם וּמִן
אַדּוֹם וּמִן עִבְרָא דְיַרְדְנָא
וּמִן צוּר וּמִן צִידוֹן בְּגִשׁ
סַגִּיאָא דִשְׁמְעִין כַּמָּה מִדִּי
הֲעֲבַד אָתוֹ לְוָתֵהּ׃

E da Ierusalem, e da l'Idumea, e da la parte di là del Giordano. Et una gran moltitudine di quelli che habitauano vicino a Tiro & a Sidone, hauendo vdito le cose che faceua, vennero a lui.

9 וְאֲמַד לְתַלְמִידוֹהִי דְּ
דֵיקְרִנוּן לֵהּ סְפִינְתָא מִטּוּל
כְּנִשָּׁא דְּלָא יְחַבְּטִנֵיהּ׃

Onde egli comandò a i suoi discepoli che gli fosse sempre presta una nauicella, per cagion della turba, acciochè non lo stringessino.

10 סַגִּיאָא אֲרֵי בְּאַסְיָא
הֲוָא עַד דְּנָפְלִין עֲלוֹהִי
עֲלְוָהִי מִטּוּל דְּיִתְקְרְבוּן לֵהּ׃

Imperochè egli n'hauea guarite molte, in modo che tutti quelli ch'erano afflitti si gittauano addosso per toccarlo.

11 וְאַרְוָחֵי דְּאִית בְּהוֹן לְהוֹן
בְּמָתָא דְּחָזְיָא לֵהּ טָפְתָא
מִנֵּהּ דְּחַיְיאוּהִי נְפְלִין הֲוֵי
קָמֵין וְאָמְרִין אַנְתְּ הוּ ב
בְּרֵהּ דְּאֱלָהָא׃

E gli spiriti immondi come i hauean veduto, si gittauano innanzi a lui, dicendo, Tu sei il Figliuol di Dio.

CAP. III

r. Et circumſpiciens eos cum ira, contriſtatus ſuper cæcitate cordis eorum, dicit homini, Extende manum tuam. Et extendit: & reſtituta eſt manus illi.

Then he looked rounde about on them angerly, mourning alſo for the hardnes of their hearts, and ſaide to the man, Stretch forth thine hande. And he ſtretched it out: and his hande was reſtored as whole as the other.

6. Exeuntes autem Phariſæi, ſtatim cum Herodianis conſilium faciebant adverſus eum quomodo eum perderent.

And the Phariſes departed, & ſtraight way gathered a counſell with the Herodians againſt him, that they might deſtroy him.

7. Ieſus autem cum diſcipulis ſuis ſeceſſit ad mare: & multa turba à Galilæa & Iudea ſecuta eſt eum.

But Jeſus withdrew with his diſciples to the ſea: and a great multitude followed him from Galile, and from Judea.

8. Et ab Ieroſolymis & ab Idumæa & trans Iordanē, & qui circa Tyrum, & Sidonē, multitudo magna, audientes quæ faciebat, venerunt ad eum.

And from Jeruſalem, and from Idumea, and beyonde Jordan: and they that dwelled about Tyrus & Sidon, when they had heard what great things he did, came unto him.

9. Et dixit diſcipulis ſuis ut navicula ſibi deſerviret propter turbam, ne comprimerent eum.

And he commaunded his diſciples, that a ſhippe ſhould wayte for him, because of the multitude, leaſt they ſhould throng him.

10. Multos enim ſanabat, ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot habebant plagas.

For he had healed many, in ſo much that they preaſſed upon him, to touch him as many as had plagues.

11. Et ſpiritus immundi, cum illum videbant, procidebant ei: & clamabant dicentes, Tu es filius Dei.

And when the vncleane ſpirites ſawe him, they fell downe before him, and cried, ſaying, Thou art the Sonne of God.

S. Marcus.

Das III. Capitel.

5. Vnnd er ſahe ſie vmbher an mit zorn/ vnnd war betrübet über jhrem verſtockten hertzen/ vnd ſprach zu dem Menſchen: Strecke deine hand auß. Vnd er ſtreckte ſie auß/ vnd die hand ward jhm geſund wie die ander.

De hand ſaa um ſeng paa dem mee vrede/ de baar bedrøffuit offuer deris forherdede Hierte/ oc ſagde til Mennifſet/ Reck din Haand vd. De hand racke hende vd/ oc den haand blef hannem karſk/ lige ſom den anden.

6. Vnd die Phariſeer giengen hinauß/ vnd hielten als bald einen rath mit Herodis Dienern/ über jhn/ wie ſie jhn vmbbrechten.

De Phariſeerne gingede vd/ oc huilde ſtrax ſt Raad met Herodis Tienere/ offuer hannem/ huorledis de kunde omkomme hannem.

7. Aber Jeſus entweich mit ſeinen Jüngern an das Meer/ vnnd vil volcks folgete jm nach auß Galilea/ vnd auß Judea.

Men Jheſus vndvigede met ſine Diſcyple til Haffuet/ Oc der fuldе hannem meget Folck effter aff Galilea/ oc aff Judea.

8. Vnd von Jeruſalem/ vnnd auß Idumea/ vnd von jenſeidt des Jordans/ vnd die vmb Tyro vnd Sidon wohnen/ eine groſſe menge/ die ſeine Thaten höreten/ vnd kamen zu jm.

Oc aff Jeruſalem/ oc aff Idumea/ oc fra hin ſide Jordan/ oc de ſom bo om kring Tyrus oc Sidon/ en ſtor mangfoldighed/ ſom hørde hans Gerninger/ oc kom til hannem.

9. Vnd er ſprach zu ſeinen Jüngern/ daß ſie jhm ein Schifflein hielten/ vmb des Volcks willen/ daß ſie jn nicht drüngen.

Oc hand ſagde til ſine Diſcyple/ at de ſkulde ſkicke hannem et Skib til/ for Folckens ſkyld/ at de ſkulde icke trenge hannem.

10. Denn er heilete jhrer vil/ alſo/ daß jhn überfielen/ alle die geplaget waren/ auff daß ſie jn anrüreten.

Thi hand helbredede mange aff dem/ ſaa at alle de ſom vaare plagede/ offuerfuldе hannem/ paa der de kunde røre ved hannem.

11. Vnd wenn jn die vnſaubern Geiſter ſahen/ fielen ſie für jhm nider/ ſchryen vnd ſprachen: Du biſt Gottes Sohn.

Oc naar de vnrene Aander ſaae hannem/ da fuldе de ned ſaar hannem/ robte/ oc ſagde/ Du eſt Guds Søn.

S. Marck.

Kapitola III.

5. Aobzřew ge s hněwem/ zarmautcen gſa pro ſtrpoſtu Srdce gich/ řekl Cłowěku: Wztáhni ruku twau. G wztáhl/ a včinkna gei ruka geho zdrawá/ páko y druhá.

A potom rawſſy pomichž gnewem rozſtalil ſe/ žeſtr zrzcich bylo zátwrdzowánj gich: Řekl cłowěku/ Wztahni twau ruku. A on ta wztahugeſſe/ a vzdrowowána gi ruka ſtała ſe tak páko y druha.

6. A wyſſedſſe Fárizeowé hned s Služebnjky Herodeſowými/ radbu včinili proti Geſſtſſowi/ kterakby gey zahubili.

Tedy wyſſedſſy Fárizeuſſowie. zeſſli ſe nákrzchowiſſ w radu s Herodiany prozeczwku tomu aby ge ſtratili.

7. Tehdy Geſſtſſ s Wedl mi ſwými odſtel k Moři/ a mnohý zástup od Galilee a z Judſtwa ſſel za nim.

Ale Jeſus ſtſſym swoleniſſ ſtrſſ ſel do morſſe/ a wielki poczet ludſſi s Galileey y s Judy ſſe nań ſſedł.

8. G od Geružalema/ y od Idumee/ y z Zaiordánj/ y ti kteřjž bydlj okolo Tyru a Sydonu mnoſtſtwj welikě/ ſlyſſe ce/ ktere wecy činil/ přiſſli k nčmu.

Takſſe z Jeruzalem y s Jdumey y z krámy zá Jordanem/ takſſe y tych welikě mnoſtſtwj kteřjž bydlj okolo Tyru y Sydonu/ ſſedſſi za Ježiſſem ſſrſſe o tom ſſlyſſeli.

9. Proſtězal Geſſtſſ Wedlinkum ſwým aby gemu lodičku zachowánj mjſſli kwuli zástupu/ aby ho nemačkali/ nebo mnohé vzdrawowal.

A prozeto ſſ mu ſſel ſwým gmenem aby mu lodičku ſſetrowánj mjſſli kwuli zástupu/ aby ho nemačkali/ nebo mnohé vzdrawowal.

10. Tak ſſe ſſe nań walili aby ſſe ho dotykali/ kteřjžkoli měli nemocy.

Abowſſem ſſch bil wiele vzdrawowal. tak ſſ ſſe k nčmu zbihali aby ſſe ho dotykali. ſſeſſch ſſe mohli tak ſſ ſſy.

11. A duchowé nečiſſtj když ho widěli/ padali před nim kteřjžkoli/ a křičeli: Ty gſſy Syn Božjj.

A gdy ge duchowie nieczyſtſſi zkyrcili/ppadlimu o tiogy y wołali mowiąc: Tyś ieſt Syn Boży.

ג

12 וְהַרְבֵּה יְצַוָּה עֲלֵיהֶם לְבִלְתִּי הוֹדִיעוּ אוֹתוֹ׃

Et egli grandemente li riprendeua, comandando loro che non lo manifeſtaſſero.

13 וַיַּעַל עַל־הָהָר וַיִּקְרָא אֶת אֲשֶׁר רָצָה בָּם וַיָּבֹאוּ אֵלָיו׃

Doppo queſto ſalì nel monte, e chiamò a ſe quelli che volſe & eſſi vennero a lui.

14 וַיַּעַשׂ שְׁנֵים עָשָׂר לִהְיוֹת עִמּוֹ וְכִי־יְשַׁלְּחֵם לְבַשֵּׂר׃

E ne conſtituì dodici, perche ſtaſſero con eſſo lui, e per mandarli a predicare.

15 וְיִהְיֶה לָהֶם שִׁלְטוֹן לְרַפֹּאת חֳלָיִם וְלְהוֹצִיא אֶת־הַשֵּׁדִים׃

Et haueſſero potestà di ſanare le infermità, e di ſcacciare i demonij.

16 וְלִשְׁמְעוֹן קָרָא שִׁמוֹ כֵּיפָא׃

Il primo fu Simone, a cui poſe nome Pietro.

17 וְלִיעֲקוֹב בַּר זַבְדַי וְלְיוֹחָנָן אֲחִי יַעֲקוֹב וַיָּשֶׂם לָהֶם שֵׁמוֹת בְּנֵי רֶגֶשׁ הוּא בְּנֵי הָרַעַם׃

Et Iacobo figliuol di Zebedeo, e Giouanni fratel di Iacobo, e poſe loro nome Boanerges, cioè figliuoli di tuono.

18 וְאַנְדְּרֵיאוֹס וּפִילִפּוֹס וּבַר־תּוֹלְמַי וּמַתַּי וְתוֹמָה וְיַעֲקֹב בֶּן־חַלְפַּי וְתַדַּי וְשִׁמְעוֹן הַקַּנָּאִי׃

Et Andrea, e Filippo e Bartolomeo, e Matteo, e Thomaſo, e Iacobo figliuol di Alfeo, e Taddeo, e Simone Cananeo.

19 וִיהוּדָה אִישְׁכְּרִיוֹט הוּא הָאֲשֶׁר מְסָרוֹ וַיָּבֹאוּ אֶל־הַבַּיִת׃

E Giuda Iſcariota el quale lo tradì.

20 וַיִּתְכַּנְּשׁוּ כְּשׁוּא וְעוֹד אֵינָם יְכוֹלִים לֶאֱכֹל לֶחֶם׃

Di poi ſene vengono a caſa, e di nuouo la turba ſi raunò, in modo che eſſi non poteuano pur mangiare i lor pane.

21 וְשֹׁמְעֵי אֲחִינְעַם וַיָּבֹאוּ לְהַאֲחֵז בּוֹ אָמְרוּ הָיָה עֵר יָמוּן הִתְּה נִפְקָח׃

Et hauendo ciò ſentito i ſuoi parenti, vſcirono per torlo di caſa, perciochè dicenano ch'egli era fuor di ſe.

ג

12. Καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσιν.

Mais illes tanſoit fort, afin qu'ils ne le declaraſſent point.

13. Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτὸς, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν.

Puis il monta en une montagne, & appella à ſoi ceux qu'il voulut, & ils vindrent à lui.

14. Καὶ ἐποίησε δώδεκα, ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν,

Et il en ordonna douze pour eſtre auec lui, & pour les enuoyer preſcher:

15. Καὶ ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς νόσους, καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια.

Et auoir puiſſance de guarir les maladies, & de mettre hors les diables.

16. Καὶ ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον·

A Sauoir Simon le premier, lequel il ſurnomma Pierre

17. Καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές, ὅ ἐστι, υἱοὶ βροντῆς·

Puis Iaques fil. de Zebedeus, & Iehan frere de Iaques, auquels il impoſa nom Boanerges qui vaut autant à dire qu'enfans de tonnerre

18. Καὶ Ἀνδρέαν, καὶ Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον, καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Θαδδαῖον, καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον.

Et André, S. Philippe, & Barthelemi, S. Matthieu, & Thomas, S. Iaques fil. d'Alphée, & Thaddee, & Simon le Cananeen,

19. Καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν. Καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον.

Et Iudas Iſcariot, qui auſſi le trahit. Et

20. Καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν.

Puis ils vindrent en la maiſon: & derechef vne multitude s'aſſembla, tellement qu'ils ne pouuoyent pas, meſme prendre leur repas.

21. Καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ, ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γάρ, ὅτι ἐξέστη.

Et quand ceux qui en eſtoyent proches eurent entendu cela, ils ſortirent pour le ſaiſir: car ils diſoyent, qu'il eſtoit hors du ſens.

CAP. III.

12 Et vehementer commonabatur eis ne manifestarent illum.

And he sharpely rebuked them / to the ende they should not vtter him.

13. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse: & venerunt ad eu.

Then he went vp into a mountayne and called vnto him whome he would: and they came vnto him.

14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: & ut mitteret eos prædicare.

And he appointed twelue that they should be with him: and that he might send them to preach.

15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, & eiiciendi dæmonia.

And that they might haue power to heale sicknesses: and to cast out deuils

16 Et imposuit Simoni nomen Petrus.

And the first was Simon / and he named Simon Peter.

17. Et Iacobum Zebedæi & Iohannem fratrem Iacobi: & imposuit eis nomina Boanerges, quod est filii tonitrui.

Then Iames the sonne of Zebedeus, and Iohn / Iames brother (and named them Boanerges which is the sonnes of thunder)

18. Et Andream & Philippum, & Bartholomæum, & Matthæum, & Thomam & Iacobum Alphæi, & Thadæum & Simonem Cananæum,

And Andrewe / and Philip / and Bartholemewe / and Matthewe / and Thomas / and Iames the sonne of Alphetus / and Thaddeus / and Simon the Cananite

19. Et Iudam Iscariotem qui & tradidit illum. Et veniunt ad domum.

And Iudas Iscariot / who also betrayed him / and they came home.

20 Et convenit iterum turba, ita ut non possent neque panem manducare.

And the multitude assembled againe / so that they could not so much as eate bread.

21. Et cum audissent sui, exierunt tenere eum, dicebant enim. Quoniam in furorem versus est

And when his kinsfolkes heard of it / they went out to lay hold on him / for they thought he had bene beside himselfe.

Das III. Capitel.

12. Vnd er bedrohet sie hart / daß sie jhn nicht offenbar machten.

Da hand truebe dem hart / ar de skulde icke gøre hannem ebenbare.

13. Vnd er gieng auff einen berg / vnd rieff zu sich / welche er wolte / vnd die giengen hin zu jhm.

Da hand gict op paa et Bierg / oc kallede til sig / hunlcke hand vilde / oc de gingc hen til hannem.

14. Vnd er ordnete die zwölffe / daß sie bey jhm sein solten / vnd das er sie außsandte zu predigen.

Da hand stickede Tolff / ar de skulde vere hoss hannem / oc at hand kunde vdsende dem til at predicke.

15. Vnd daß sie macht hetten / die Seuche zu heylen / Vnd die teuffel außzutreiben.

Oc at de skulde haffue mact / at helbrebe Sinsdomme / oc at vddriffue Diefle.

16. Vnd gab Simon den namen Petrus.

Da hand gaff Simon den Nassn Peder /

17. Vnd Jacoben den Sohn Zebedei / vnd Johañes den Bruder Jacobi / vnd gab jnen den namen Bnehargeni / das ist gesagt / Donnerskinder.

Da Jacob Zebedeus søn oc Johannes Jacobi brøder / oc gaff dem den Nassn Boanergeni / det er Tordensbørn.

18. Vnd Andream / vnd Philippum / vnd Bartholomeum / vnd Matheum / vnd Thomam / vnd Jacobum Alphei Sohn / vnd Thaddeum / vnd Simon von Cana.

Oc Andream oc Philippum oc Bartholomeum / oc Matthæum / oc Thomam / oc Jacobum Alphei søn / oc Thadæum / oc Simon aff Cana.

19. Vnd Judas Jscharioth / der jhn verrieth Vnd sie kamen zu hause.

Oc Judas Jschariotb / som hannem forraadde. Oc de kommer til huse.

20 Vnd da kam abermal das Volck zusammen / also / daß sie nicht raum hatten zu essen.

Oc der kom atter Folcket sammen / saa at de hasde icke rum at æde.

21. Vnd da es höreten die vmb jhn waren / giengen sie hinauß / vnd wolten jhn halten / denn sie sprachen: Er wird von sinnen kommen.

Oc der de som vaare hoss hannem hørde det / da gingc de vd / at vilde holde hannem / Thi de sagde / Hand kommer fra sindene

Kapitola III.

12. A on náramně hrozył gim aby ho neoznamowali.

Ale on ná mocně káral sukat aby gho neoznaymowali.

13. A wstaupiw na hůru / powolal k sobě ktěchž on chtěl: A přišli k němu.

Potom wstaupil ná horu / a zawolal ktomu ktěmž sám chtěl / a přyšli knemu.

14. A wstanowil gich dwanáct aby s nim bydlili / a aby je posilal kazati.

A postánowil dwánáctě aby byli przy nim / ba aby je posilal aby kázali.

15. A dal gim moc / aby uzdrawowali nemoce / a wymitali Dábly.

A dał im też y móc uzdrawiać niemoce y / y wygániać dyabełstwa.

16. A přewzdkl Simonowi gmeno Petr.

A przezwał Symonà Kterému dał imie Piotr.

17. A Jakuba Zebedeowa / a Jana Bratra Jakubowa / a přewzdkl gim gmeno Boanerges / to gest / Synowé Hromu.

A Jakubà Synà Zebedeuszowego y Janà brátà Jakubowego / y názwał ie Boánerges / co sie wykłada / Synowie gromu.

18. A Ondřeje / a Filipa / a Bartholomeje / a Matauše / a Thomáše / a Jakuba Alfeowa / a Thadea / a Simona Kananejského.

A Andrzeià Filipà / y Bartłomieia / Mateuszà / Tomassà Jakubowego Alfeuszowego / Tadeuszà / y Symona Chananejczyka /

19. A Gidáše Skarjotského / kterýž ho zradil. A přišli do domu.

A Judasza Skaryotczyka ktory go zdradził / a przyszli do domu.

20. Opět se sešel zástup / tak že nemohli ani chleba pogísti.

Zeszła się potym wielkość ludzi, ták iż ani nie mogli y chleba ieść.

21. A slyšeli to přátelé jeho / wyšli aby ho drželi / nebo pravili žeby se z smyslem pomátil.

A gdy tosli przyiaciele iego powinowácy przyszli aby go pomáli / bo mowili iáby obłąkał sie rozumu.

22 וְסַפְרַיָּא דְּאִילֵּין דְּמִן
אוּרְשְׁלֵם אֲמְרִין דְּרַבִּי
כְּעַלְזְבוּב אִית בֵּהּ וּבְרִישָׁא
דְּשֵׁדַיָּא מְפַקּ דְּיוֹדֵי׃

Et egli ſcacciaua li demonij.

23 וּקְרָבִי אִנּוּן יְתִישַׁע ו
וַאֲמַר לְהוֹן א
אֵיכְנָא בִּישְׁבַח סָטָנָא
לְסָטָנָא לְמִפְקֵיהּ׃

Et egli chiamatogli à ſe, diceua loro per ſimilitudini, Come può Satana diſcacciar Satana?

24 אֲן מַלְכוּתָא עַל עַל
בְּגַוָּהּ אִתְפְּלִגַת לָא מִשְׁכְּחָא
לְמִקַּם מַלְכוּתָהּ רִי׃

Concioſia che ſe'l regno è diuiſo contra ſe ſteſſo, quel regno non può ſtare in piè.

25 וְאִן בַּיְתָא עַל עַל
יִתְפְּלִג לָא מְשַׁכַּח בַּיְתָא
הַהוּ לְמִקַּם׃

E ſe'l caſa è diuiſa contra ſe ſteſſa, quella caſa non può ſtare.

26 וְאִן הוּ דְּסָטָנָא קָם עַל
וְאִתְפְּלִג וְאִתְפְּלַג׃

E coſi ſe Satana s'è leuato contra ſe ſteſſo, & è diuiſo

27 לָא מְשַׁכְּחָא לְמִקַּם אֶלָּא
חַרְתָּה הֵי לָא אֶנָשׁ מְשַׁכַּח
הֵיכַל לְבֵית חַסִינָא וְיִהְכֹּךְ
מָאנָוֹהִי אֶלָּא אֲן לִיקַדֵּם
מְחַסִינָא וְיַאסוֹר וּבְאֵדִין
בֵּיתֵהּ יְבוֹז׃

Egli non può durare, ma ſubito ſi fine. Non può alcuno entrar ſe'l robbar le maſſaritie entrata ch'egli ſi ſia in caſa d'huomo forte non hauendo legato il forte: & all'hora egli ſaccheggierà la ſua caſa.

28 אָמֵן אֲנָא אֲמַר לָכוֹן דְּכָל
דִּכְתִּין יִתְשְׁבְּקוּן לִבְנֵי אֲנָשָׁא
דְּתִדְכְּרָן בִּישָׁתָא וְשִׁתְבְּקוּ
לְהוֹן׃

In verità vi dico, che tutti i peccati ſaranno perdonati à i figliuoli de gli huomini, & tutte le beſtemmie con le quali beſtemmieranno.

29 מָן דֵּין דְּיִכְרַךְ בְּרוּחָא
דְּקוּדְשָׁא לֵית לֵהּ שׁוּבְקָנָא
לְעָלַם אֶלָּא בְּחִיב הוּ
לְדִינָא דְּלְעָלַם׃

Ma chi beſtemmierà contra lo Spirito Santo, non haurà mai perdono in eterno, ma è ſtato à i Peccati giudicato.

22 וְהַסּוֹפְרִים אֲשֶׁר מִירוּשָׁלַיִם
יָרְדוּ וַיֹּאמְרוּ כִּי בַּעַל־זְבוּב יֶשׁ
לוֹ וּבְשַׂר הַשֵּׁדִים הוֹצִיא אֶת
הַשֵּׁדִים׃

Y los Eſcribas que auian venido de Ieruſalem, dezian, que tenia à Beelzebul: y que por el principe de los demonios echaua fuera los demonios

23 וַיִּוַּעַץ אוֹתָם וַיֹּאמֶר לָהֶם
בְּמָשָׁלִים אֵיךְ יוּכַל הַשָּׂטָן
לְהוֹצִיא אֶת־הַשָּׂטָן׃

Y llamandolos, dixoles por parabolas, Como puede Satanas echar fuera à Satanas?

24 וְאִם מַמְלָכָה בְּעַצְמָהּ תִּפָּרֵד
לֹא־תוּכַל לָקוּם הַמַּמְלָכָה הַהִוא׃

Y ſi algun reyno contra ſi miſmo fuere diuiſo, no puede permanecer el tal reyno

25 וְאִם בַּיִת עַל־עַצְמוֹ יִפָּרֵד
לֹא יוּכַל לָקוּם הַבַּיִת הַהוּא׃

Y ſi alguna caſa fuere diuida contra ſi miſma, no puede permanecer la tal caſa.

26 וְאִם הַשָּׂטָן קָם עָלָיו
וְיִפָּרֵד׃

Y ſi Satanas ſe leuantáre contra ſi miſmo, y fuere diuidido,

27 לֹא יוּכַל לָקוּם כִּי אִם
סָוף אִישׁ לֹא יוּכַל לָבוֹא אֶל־
בֵּית הַגִּבּוֹר וְלָבֹז אֶת־כֵּלָיו אִם
לֹא בָּרִאשׁוֹנָה יֶאְסֹר אֶת־הַגִּבּוֹר
וְאָז אֶת־בֵּיתוֹ יָבֹז׃

No puede permanecer: mas tiene fin, nadie puede saquear las alhajas del valiente entrando en su casa, si antes no prendiere al valiente; y entonces saqueara su casa.

28 אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם כִּי
כָּל־הַחַטָּאִים יִמָּחֲלוּ לִבְנֵי אֲנָשִׁים
גַּם גִּדּוּפִים אֲשֶׁר יְגַדֵּפוּ׃

De cierto os digo que todos los peccados ſeran perdonados à los hijos de los hombres, y las blaſphemias quales quiera conque blaſphemáren

29 וְאֲשֶׁר יְגַדֵּף אֶת־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
לֹא תִהְיֶה לוֹ סְלִיחָה לְעוֹלָם כִּי
אִם־אָשֵׁם לַדִּין עוֹלָם׃

Mas qual quiera que blaſphemare contra el Eſpiritu Sancto, no tiene perdon para ſiempre: mas eſta obligado à eterno juyzio.

γ.

22. *Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον, ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.*

Et les Scribes qui eſtoyent deſcendus de Ieruſalem diſoient qu'il a Beelzebub, & que par le prince des diables

23. *Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς, Πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν;*

Mais les ayant appellés à ſoi, leur diſoit par ſimilitudes. Comment peut Satan chaſſer Satan dehors?

24. *Καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη.*

Car ſi un royaume eſt diuiſé contre ſoi-meſme, ce royaume-là ne peut ſubſiſter.

25. *Καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη στῆναι.*

Et ſi une maiſon eſt diuiſée contre ſoi-meſme, cette maiſon-là ne peut ſubſiſter.

26. *Καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται στῆναι.*

Pareillement ſi Satan s'eſt eſleué contre lui-meſme & eſt diuiſé

27. *Οὐδεὶς δύναται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ· καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.*

Il ne peut ſubſiſter, ains a ſa fin. Nul ne peut entrer en la maiſon d'vn homme fort, & piller ſon bien, ſi premierement il ne l'a lié: & lors il pillera ſa maiſon.

28. *Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσας ἂν βλασφημήσωσιν.*

En verité ie vous dy, que toutes ſortes de pechés ſeront pardonnés aux enfans des hommes, & toutes les blaſphemes par leſquelles ils auront blaſphemé

29. *Ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως.*

Mais quiconque aura blaſphemé contre le ſainct eſprit n'aura point de pardon eternellement, ains ſera coupable de condamnation eternelle.

CAP. III.

22. Et Scribæ qui ab Hierosolymis descenderant, dicebant, Quoniam Beelzebub habet: & quia in principe dæmoniorum eiicit dæmonia.

And the Scribes which came from Jerusalem, said, He hath Beelzebub, and through the prince of deuils he casteth out deuils.

23. Et convocatis eis, in parabolis dicebat illis, Quomodo potest satanas satanam eiicere?

And he called them unto him, and said vnto them in parables, How can Satan driue out Satan?

24. Et si regnum in se diuidatur, non potest regnum illud stare.

And if a kingdome be deuided against it selfe, that kingdome cannot stand.

25. Et si domus super semetipsam dispertiatur: non potest domus illa stare.

And if a house be deuided against it selfe, that house cannot continue.

26. Et si satanas consurrexerit in semetipsum, dispertitus est.

So if Satan rise vp against himselfe, and be deuided, he cannot endure, but hath an end.

27 Et non potest quisquam stare, sed finem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi prius fortem alliget, & tunc domum eius diripiet.

No man can enter into a strong mans house, and take away his goods, except he first bind the strong man, and then spoile his house.

28. Amen dico vobis quoniã omnia dimittentur filiis hominum peccata, & blasphemiæ quibus blasphemauerint.

Verely I say vnto you, all sinnes shall be forgiuen vnto the children of men, and blasphemies wherewith they blaspheme.

29. Qui autem blasphemauerit in Spiritum sanctũ, non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti.

But he that blasphemeth against the holy Ghost, shall neuer haue forgiuenes, but is culpable of eternall damnation.

S. Marcus.

Das III. Capitel.

22. Die Schrifftgelerten aber / die von Jerusalem abher komen waren / sprachen: Er hat den Beelzebub / vnd durch den öbersten Teufel treibt er die teufel auß.

Vnd die Schrifftgeleret / so von Jerusalem herkommen waren / sagten / Er hat Beelzebub / vnd durch den öbersten Teuffel / vbertrifft er die Teuffel.

23. Vnd er rieff sie zusammen / vnd sprach zu jhnen in gleichnissen: Wie kan ein Sathan den andern auß treiben?

Da rieff er sie zusammen / vnd sagte zu jhnen in Gleichnissen / Wie kan der Satan den andern vbertreiben?

24 Wenn ein Reich mit jhm selbs vntereinander vneins wird / mag es nicht bestehen.

Wenn ein Königreich in jhm selbs zwitrechtig ist / mag es nicht bestehen.

25. Vnnd wenn ein Hauß mit jhm selbs vntereinander vneins wird / mag es nicht bestehen.

Wenn ein Hauß in jhm selbs zwitrechtig ist / mag es nicht bestehen.

26. Setzet sich nun der Sathan wider sich selbs / vnd ist mit jhm selbs vneins.

Setzet nu Satan sich mit sich selbs / vnd ist zwitrechtig / so kan er nicht bestehen / sondern es ist auß mit jhm.

27. So kan er nicht bestehen / sondern es ist auß mit jhm. Es kan niemand einem starcken in sein hauß fallen / vnd seinen Hausrath rauben / es sey denn / daß er zuvor den Starcken binde / vnd als denn sein Hauß beraube.

Es kan niemand einem Starcken in sein Hauß fallen / vnd jhm seinen Hausrath rauben / es binde jhn denn zuuor / vnd beraube alsdenn sein Hauß.

28. Warlich / Ich sage euch / alle sünde werden vergeben den Menschen kindern / auch die Gotteslesterung / damit sie Gott lestern.

Warlich / Ich sage euch / alle Sünde werden vergeben den Menschen kindern / vnd die Lesterung / damit sie lestern.

29. Wer aber den heiligen Geist lestert / der hat keine vergebung ewiglich / sondern ist schuldig des ewigen Gerichts.

Wer aber den heiligen Geist lestert / der hat keine vergebung ewiglich / sondern ist schuldig des ewigen Gerichts.

S. Marek.

Kapitola III.

22 Ale Wěrtarě kteřijž bylj přissli od Gerusalema prawilj: Že Belzebuba ma / a skrzy Knižatu Ďáblůw wymitá ďáble.

A gdy nauczyciele kterzy przyszli z Jerzyalem / mowili: Belzebub był przy nim / a przez Xiążę ďáblow wyganiał.

24. A powstaw gich prawil gim podobenstwy: Kterak mǎže ďábel ďábla wymitati?

A mowiwszy ich mowił Im w przypowieściach: Jakoż może szatan szatana wygnáć?

24. A gestliže Králowstwij wjeden krozdilnj nemuž: stati Králowstwij to.

A gdy y Królestwo którey przeciw sobie było rozdwojone / nie może się ostać krolestwo ono.

25. A rozdwogilj se Dům proti sobě, nebude moci Dům ten státi.

A gdy się dom sam przeciw sobie rozdwoi / nie może się ostać krolowy dom.

26. A powstanli Ssatan sám proti sobě / rozdělen gest.

A jeżeli y Szatan sam przeciw sobie się rozwoi / nie może się ostać / ale ustáć koniec ego.

27. Anemůže státi / ale má konec. Nižádný nemůže nábytek sylného wegda do Domu geho wzbratí / gedinť leč prwé swuže silného / a teprwé Dom geho zkaupj.

Niemoże żaden sprzętu silnego mocarza uszkodzić w domu iego nie związawszy / wtedy pierwey mocarza onego nie związał / a tedy dom iego wyłupi.

28. Zagistě prawjm wam / že wssecky hřjchowě odpuštěno budau Synům lidskym / y rauhánj gimžby se rauhali:

Powiedamci wam zápewnie / że wszystka grzechy będą odpuszczone synom ludzkim / y bluźnierstwa którymkolwiekby bluźnili.

29. Ale kdoby se rauhal proti Duchu swatému / nemá odpuštěnj na wěky / ale winen bude wěčnému hřjchu:

Ale kto bylkolwiek bluźnił przeciw Duchowi świętemu / nie ma odpuszczenia na wieki / ale winien jest wiecznego potępienia mieczuią.

ג

30 מטול דאמרין דרוח
דרגיא מטמתא אית ביה׃

Perquecha diceuano, Egli ha lo ſpirito immondo.

31 ואתו אמה ואחוהי ד
קימין לבר ושדרו
לותיה לקרואתיה להון׃

Hor e ſuoi fratelli e ſua madre uenuti ſono e ſtando di fuore, mandarono a lui alcuni che lo chiamaſſero

32 ויתב דיון חדניי
בגואה ואמרו לד הא אמך
ואחיך לבר בעין לך׃

E ſtando à ſedere intorno a diſſero, Ecco tua madre e i tuoi fratelli ſono fuore che ti cercano.

33 ויאנה ואמד להון מן
הי אמי ימן אנון אחי׃

Et egli riſpoſe loro, dicendo, Chi ſono mia madre, e chi ſono i miei fratelli?

34 ותיר באילין דיתבין
לחדוי אמר הא אמי
והא אחי׃

Et guardando nel cerchio di coloro che gli ſedeuano intorno, diſſe, Ecco mia madre, e i miei fratelli.

35 מן גיר דיעבד מטולא
דאלהא הוא אחי ואחתי
ואמי׃

Imperoche chiunque farà la volontà di Dio, quello è mio fratello, e mia ſorella, e mia madre.

ד

1 ותוב דין שרי דיוא מלף
על ים ימא ואתנדי
ליתה כנשא סגיאא איך
דסגן יתב לה בסחיניתא
ביממא וכלה כנשא קאם
והוא על ארעא על ד ימא׃

E di nuouo cominciò ad inſegnar preſſo [illegible] e grandiſſima [illegible] onde egli entrato in un nauilio, ſi ſedette in mare, e tutta la turba ſtaua in terra a la riua del mare.

2 ומלף הוא להון ב
במיתלא סגי ואמר להון
ביולפנה׃

Et inſegnaua loro molte coſe per ſimilitudini, e diceua loro ne la ſua inſe-

ג

30 כי אמרו רוח טמאה יש
לו׃

Porque dezian, Tiene eſpiritu inmundo.

31 על כן באו אמו ואחיו
ועמדו בחוץ וישלחו אליו
לקרא לו׃

Vienen pues los hermanos y ſu madre, y eſtando de fuera, embiaron a el llamandolo.

32 ותשב מהלך סביבותיו
ואמרו לו הנה אמך ואחיך
ואחיותיך בחוץ בקשונך׃

Y la compañia eſtaua aſſentada alrredor del, y dixeron le, Heaqui tu madre y tus hermanos (y tus hermanas) te buſcan fuera.

33 וענה להם לאמר מי אבי
או אמי או אחי׃

Y el les reſpondió diziendo, Quien es mi madre y mis hermanos?

34 ויבט אותם אשר אתו סביב
סביב לו יושבים לאמר הנה
אמי ורעם אחי׃

Y mirando al derredor à ſus Diſcipulos que eſtauan ſentados alrredor del, dixo, Heaqui mi madre y mis hermanos.

35 כי כל אשר יעשה את
רצון אלהים הוא אחי והוא
אחותי ואמי׃

Porque qualquiera que hiziere la voluntad de Dios, eſte es mi hermano, y mi hermana, y mi madre.

ד

1 ועוד החל ללמד אל הים
ויקהל אליו עם רב כן אשר
יעלה אל האניה לשבת בים
וכל העם היה צל שפת הים
על הארץ׃

Y otra vez començó à enſennar junto à la mar y juntóſe à el gran compañia: tanto, que entrandoſe el en vn nauio, ſe ſentó en la mar: y toda la compañia eſtaua en tierra junto à la mar

2 וילמדם רבות במשלים
ויאמר להם בתלמודו׃

Y enſennauales por parabolas muchas coſas y deziales en ſu doctrina

KATA MARKON.

KEΦAA. γ'.

30. Ὅτι ἔλεγον, πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

C'eſt pource qu'ils diſoyent, Il a l'eſprit immonde.

31. Ἔρχονται οὖν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἔξω ἑστῶτες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν.

Alors donc ſes freres & ſa mere vindrent: & eſtans dehors enuoyerent quelques vns vers lui pour l'appeller: & la multitude eſtoit aſſiſe à l'entour de lui.

32 Καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐτόν· καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου ἔξω ζητοῦσί σε.

Ainſi donques on lui dit, Voila ta mere & tes freres là dehors, qui te demandent.

33 Καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, ἢ οἱ ἀδελφοί μου.

Mais il leur reſpondit, diſant, Qui eſt ma mere, ou qui ſont mes freres?

34 Καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους, λέγει, Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου·

Et ſon regardant de tous coſtés à l'entour ceux qui eſtoyent aſſis auprés de lui, il dit, Voicy ma mere & mes freres.

35. Ὅστις γὰρ ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου, καὶ ἀδελφὴ μου, καὶ μήτηρ ἐστί.

Car quiconque fera la volonté de Dieu, celuy-là eſt mon frere, & ma ſœur, & ma mere.

KEΦAA. δ'.

Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. Καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολύς, ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς πλοῖον καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦν.

Puis il ſe print derechef à enſeigner aupres de la mer: & grandes troupes s'aſſamblerent vers lui, tellement qu'eſtant monté en vne nauire il ſe mit aſſis en la nauire ſur la mer, & tout le peuple eſtoit ſur terre aupres de la mer.

2. Καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·

Et il leur enſeignoit beaucoup de choſes par ſimilitudes, & leur diſoit en ſa doctrine.

S. MARCVS.

CAP. III.

30. Quoniam dicebant, Spiritum immundum habet eum.

Because they sayde: He had an vncleane spirit.

31. Et veniunt mater eius & fratres, & foris stantes miserunt ad eum vocantes eum.

Then came his brethren and mother, and when they stode without, and sent vnto him, and called him.

32. Et sedebat circa eum turba, & dicunt ei, Ecce mater tua & fratres tui foris quærunt te.

And the people sate about him, and they sayde vnto him: Beholde, thy mother, and thy brethren, seke for the without.

33. Et respondens eis, ait, Quæ est mater mea & fratres mei?

But he answered them, saying: Who is my mother and my brethren?

34. Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebat, ait, Ecce mater mea & fratres mei.

And he looked rounde about on them which sate in compasse about him, and sayde: Behold my mother and my brethren.

35. Qui enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus & soror mea & mater est.

For whosoeuer doeth the will of God, he is my brother, and my sister, and mother.

CAP. IIII.

ET iterum cœpit docere ad mare: & congregata est ad eum turba multa, ita ut navim ascendens sederet in mari, & omnis turba circa mare super terram erat.

And he began againe to teache by the sea side: and there gathered vnto him a great multitude, so that he entred into a ship and sate in the sea, and all the people was by the sea side on the land.

2. Et docebat eos in parabolis multa, & dicebat illis in doctrina sua.

And he taught them many things in parables, & said vnto them in his doctrine.

S. Marcus.

Das III. Capitel.

30. Denn sie sagten / er hat einen vnsaubern geist.

Denn sie sagten / Er hat vnsauber ein vnrein Ding.

31. Vnd es kam seine Mutter / vnd seine Brüder / vnnd stunden haussen / schickten zu jm / vnd liessen jhm ruffen.

Da kam Moder sein / er hans Brodre / og stode uden saare / skickede til hannem / og lode hannem kalde.

32. (Vnd das Volck sas vmb jhn) Vnd sie sprachen zu jm: Sihe / deine Mutter vnd deine Brüder draussen / fragen nach dir.

(Da Folcket sad omkring hannem) Da de sagde til hannem / See / din Moder og dine Brodre der vden spørge efter dig.

33. Vnd er antwortet jhnen / vnd sprach: Wer ist meine Mutter vnd meine Brüder?

Da hand suarede dem / og sagde / Huo er min Moder og mine Brodre?

34. Vnd er sahe rings vmb sich auff die Jünger / die vmb jhn im kreiß sassen vnd sprach: Sihe / das ist meine Mutter / vnd meine Brüder.

Da hand da rinte omkring sig paa Discipelene / som sadde rint omkring hannem / da sagde hand / See der er min Moder og mine Brodre.

35. Denn wer Gottes willen thut / der ist mein Bruder / vnd meine Schwester vnd meine Mutter

Thi huo som gior Guds vilie hand er min Broder og min Søster og min Moder.

Das IIII. Capitel.

Vnd er fieng abermal an zu lehren am Meer / vnd es versammlet sich vil Volcks zu jhm / also / daß er muste in ein Schiff treten / vnd auff dem wasser sitzen / vnnd alles Volck stund auff dem Lande am Meer.

Da tog hand begynde atter at lære hoss Hauet / Da der forsamledis megit Folck til hannem / saa / at hand maatte stede i Skib og sidde paa vanden / Da alt Folck stod paa Landet hoss Hauet.

2. Vnd er prediget jhnen lang durch gleichnisse / vnd in seiner Predigt sprach er zu jhnen:

Da hand prediked dem lenge saar dem ved Lignelser. Da hand sagde til dem i sin prædicken.

S. Marek.

Kapitola III.

30. Nebo prawili / že ducha necistého ma.

Ahowlem mluwili / ze ma ducha necystého.

31. Tehdy přissla Matka geho a Bratři / a stogice wnì / poslali k němu aby ho wywolali.

Tedy zahyn przyssli matka y bratia iego / a stogiac nád worze / posłali k niemu wzywaiąc go.

32. A seděl okolo něho zástup. A řekli gemu: Hle Matka twá a Bratři twogi wnì hledagi tebe.

A wielkość ludzi siedzieli o koło niego / y opowiedzieli mu / Oto matka twa y bracia twoi / szukaią cię nád worze.

33. A on odpowěděw gim / řekl: Která gest Matka ma a Bratři mogi?

Tedy im odpowiedział mowiąc / Ktoż iest matka moia y bracia moi?

34. A obezřew Medsnych / kteříž okolo něho seděli / řekl: Hle Matka má a Bratři mogi.

Spoyrzawszy wszędy we kolo / y na wsselkich. Rzekł: Oto matka moia y bracia moi.

35. Nebo kdo bude činiti wuli Božij, ten Bratr mug y Sestra y Matka gest.

Abowiem ktokolwiek będzie czynił wolą Bożą, tenci ie brat moy / siostra moia y matka moia.

Kapitola IIII.

A Opětowal wčil při Mori: A sgro mnohým lidem zástup mnohý / tak že wstaupiw na Lodi / seděl na Mori / a wesskeren Zástup byl na Zemi podlé Moře.

Y począł zasie vczyć przy morzu / a zeszło sie ku niemu wiele ludzi tak / iż wstąpiwszy do łodki / siedział na morzu / a wszystka onà rzesz była nád morzem na ziemi.

2. A včil gich mnohým wěcem w podobenstwjch / a prawil gim w včenj swém:

Tedy ie nauczał wiele rzeczy wprzypowieściach a mowił do nich mowiąc, ázaz.

ד

3 שִׁמְעוּ הָא נַבָּק זָרוֹעָא לְמִזְרַע׃

Aſcoltame. Eccolo ſemmatore ſi'andò a ſeminare.

4 וַהֲוָה זָרַע וְאִית דְּנָפַל עַל יַד אוֹרְחָא וְאָתַיָן פָּרְחָתָא וַאֲכַלְתָּהּ׃

Et auuenne che nel ſeminare una parte de la ſemente, andò lungo la ſtrada, e venero gli vccelli, e la mangiorono.

5 וְאָחֳרָנָא דִּין נָפַל עַל שׁוּעָא דְּלֵית תַּמָּא אַרְעָא סַגִּי וּבַר שַׂגִּיא בְּגִין דְּלֵית תַּמָּא עוּמְקָא דְּאַרְעָא׃

Vn'altra parte ne cadde in luogo ſaſſoſo, doue non hauea molta terra, e ſubito nacque, perche non hauea profondità di terra.

6 וּכְדְהֲוַת שִׁמְשָׁא נְשַׁרְחַת וְכָל לֵית לָהּ שׁוֹרֶשׁ יָבֶשׁ׃

Ma ſalito il Sole, ſi ſeccò: e perche non hauea radice, ſi ſeccò.

7 וְאָחֳרָנָא נָפַל בֵּין קוּצִין וְסִלְּקוּ קוּצִין וְחַנְקוּהִי וּפֵרְיָא לָא יְהַב׃

Vn'altra parte cadde tra le ſpine, le ſpine ſi alzarono, e ſoffocarono, onde non rendè frutto.

8 וְאָחֳרָנָא דִּין נָפַל עַל אַרְעָא טָבְתָא וְיָהֲבָא פֵּרְיָא סָלֵק וְרָבֵא וְהָוֵא מְאָה אִיתִין וְאִית תְּלָתִין וְאִית דְּשִׁתִּין וְאִית דְּמְאָה׃

Et alcun caddè in buona terra, e rendè frutto che ſaliua, e creſceua, e fece vno cento, vno ſeſſanta, vno trenta, e vno ſeſſanta.

9 וַאֲמַר הָא מַן דְּאִית לֵהּ אָדְנָא דְּיִשְׁמַע יִשְׁמַע׃

Poi diſſe loro, Chi ha orecchie da vdire vdi.

10 כַּד הֲוָה דִּין בְּלַחֹדְהוֹן שַׁאֲלוּהִי הָנוּן דְּעִמֵּהּ עִם תְּרֵי עֲשְׂרֵיהּ מַתְלָא הוּ׃

Quando poi egli fu reſtato ſolo, quelli che gli erano intorno, inſieme con dodici, lo domandarono de la ſimilitudine.

11 וַאֲמַר לְהוֹן יְהִיב לְכוֹן יְדִיעַ לְמֶהֱוֵי רָזָא דְמַלְכוּתָא דֵּאלָהָא לְבָרַיָא דִּין כָּל מִלַּיָא בְּמַתְלָא הֲוָיָן׃

Et egli diſſe loro, A voi è dato di conoſcere il miſterio del regno di Dio: ma à quelli che ſon di fuore, tutte le coſe ſi fanno per ſimilitudini.

ד

3 שִׁמְעוּ הִנֵּה יָצָא הַזֹּרֵעַ לִזְרֹעַ׃

Oyd Heaqui, elque ſembraua, ſalió à ſembrar.

4 וַיְהִי׀ בִּזְרֹעוֹ וּמִקְצָתוֹ נָפַל אֶל־הַדֶּרֶךְ וַיָּבוֹאוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיֹּאכְלֻהוּ׃

Y aconteció ſembrando, que vna parte cayó junto al camino: y vinieron las aues del cielo, y tragaronlo.

5 וְאַחֵר נָפַל עַל־הַסֶּלַע אֲשֶׁר לֹא הָיָה שָׁם אֶרֶץ רַבָּה וַיִּצְמַח עַל־פִּי׀ לֹא הָיָה לוֹ עֹמֶק הָאֲדָמָה׃

Y otra parte cayó en pedregalet, donde no tenia mucha tierra: y luego ſalió, porque no tenia la tierra profunda

6 וּכְזָרְחַת הַשֶּׁמֶשׁ נִשְׂרָף וְכִי לֹא הָיָה לוֹ שֹׁרֶשׁ יָבֵשׁ׃

Mas, ſalido el Sol, quemole: y porquanto no tenia raýz, ſecoſe,

7 וְאַחֵר נָפַל בַּקּוֹצִים וַיַּעֲלוּ הַקּוֹצִים וַיַּחְנְקוּהוּ וּפְרִי לֹא נָתָן׃

Y otra parte cayo en eſpinas, y ſubieron las eſpinas, y ahogaronla y no dió fruto.

8 וְאַחֵר נָפַל אֶל־הָאָרֶץ טוֹבָה וַיִּתֵּן פְּרִי עֹלֶה וְצוֹמֵחַ וְיֹעֵל אֶחָד שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד שִׁשִּׁים וְאֶחָד מֵאָה׃

Y otra parte cayó en buena tierra, y dió fruto, que ſubió y creció: y L uó vno à treynta, y otro à ſeſenta, y otro à ciento.

9 וַיֹּאמֶר כָּל־אֲשֶׁר לוֹ אָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ יִשְׁמָע׃

Entonces dixoles; Elque tiene oydos para oyr, oyga.

10 וּכַאֲשֶׁר הָיָה לְבַדּוֹ שָׁאֲלוּ אֹתוֹ אֲלֵהֶם אֲשֶׁר אִתּוֹ עִם שְׁנֵים עָשָׂר עַל־הַמָּשָׁל׃

Y quando eſtuuo ſolo, preguntaronle los que eſtauan con él con los Doze, de la parabola.

11 וַיֹּאמֶר לָהֶם לָכֶם נִתַּן לָדַעַת אֶת־סוֹד מַלְכוּת אֱלֹהִים וְלָאֲלֵהֶם אֲשֶׁר בַּחוּץ חֻפָּה בְמָשָׁלִים כֻּלָּם נִהְיוּ׃

Y dixoles, A voſotros es dado ſaber el myſterio del Reyno de Dios: mas à los que eſtan fuera, por parabolas todas las coſas;

δ.

3. ἀκούετε· ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖραι.

Eſcoutez, voici, vn ſemeur s'en eſt allé pour ſemer.

4. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτό.

Et aduint qu'en ſemant, vne partie de la ſemence cheut auprez du chemin, & les oiſeaux du ciel vindrent, & la mangerent toute.

5. Ἄλλο δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς·

L'autre partie cheut en lieux pierreux où elle n'auoit guere de terre, & ſoudain elle ſe leua, pource qu'elle n'entroit pas profondement en terre.

6. Ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν, ἐξηράνθη.

Mais quand le ſoleil fut leué, elle fut bruſlée, & pource qu'elle n'auoit nulle racine, elle ſe ſecha.

7. Καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε.

L'autre partie cheut entre les eſpines & elles prindrent & l'eſtoufferent & elle ne rendit point de fruict.

8. Καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενον, καὶ ἔφερεν ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξήκοντα, καὶ ἓν ἑκατόν.

Et autre partie cheut en bonne terre, & rendit de fruict, montant & croiſſant tellement qu'vn grain en apporta trente, & l'autre ſoixante & l'autre cent.

9. Καὶ ἔλεγεν· Ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

A donc il leur dit, Qui a oreilles pour ouir, oye.

10. Ὅτε δὲ ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὴν παραβολήν.

Et quand il fut à part ſoi, ceux qui eſtoyent entour lui auec les douze, l'interrogerent touchant la ſimilitude.

11. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται·

Et il leur dit, Il vous eſt donné de cognoiſtre le ſecret du royaume de Dieu: mais à ceux-là qui ſont dehors toutes choſes ſe traittent en ſimilitudes.

CAP IIII.

3. Audite, ecce, exiit seminans ad seminandum.

Hearken: Behold there went out a sower to sowe.

4. Et dum seminat, aliud cecidit circa viam, & venerunt volucres cæli, & comederunt illud.

And it came to passe as he sowed, that some fell by the way side, and the foules of the heaven came and deuoured it vp.

5. Aliud verò cecidit supet petrosa ubi non habuit terram multam: & statim exortum est, quoniam non habebat altitudinem terræ.

And some fell on stonie ground where it had not much earth, and by & by sprang vp, because it had not depth of earth.

6. Et quando exortus est sol, exæstuavit, & eo quòd non habebat radicem, exaruit.

But when the Sunne was vp it scorched, and because it had not roote it withered away.

7. Et aliud cecidit in spinas: & ascenderunt spinæ, & suffocaverunt illud, & fructum non dedit.

And some fell among the thornes and the thornes grewe vp and choked it, so that it gaue no fruite.

8. Et aliud cecidit in terram bonam: & dabat fructum ascendentem & crescentem, & afferebat unum triginta, unum sexaginta, & unum centum.

And some fell in good ground and brought forth fruite that sprang vp & grewe and it brought forth, some thirtie folde, some sixtie folde, and some an hundreth folde.

9. Et dicebat, Qui habet aures audiendi audiat.

And he sayde vnto them, He that hath eares to heare let him heare.

10. Et cum esset singularis, interrogaverunt eum hi qui cum eo erant duodecim, parabolam.

And when he was alone, they that were about him with the twelue, asked him of the parable.

11. Et dicebat eis, Vobis datum est nosse mysterium regni Dei: illis autem qui foris sunt, in parabolis omnia fiunt.

And he said vnto them, To you is it giuen to know the mysterie of the kingdome of God: but vnto them that are without all things be done in parables

Das III. Capitel.

3. Höret zu. Sihe/es gieng ein Seeman auß zu seen.

Höret zu. Sehet/der gieck ein Seemand vbat saa.

4. Vnd es begab sich in dem er seet/ fiel etlichs an den weg/da kamen die Vögel vnter dem Himel/vnd frassens auff.

De der hendefiq/ſdet ſha ſo ſaadé/ at ſtaaet faſt hoſſ Beven/ da kommé Fuglene vnder Himmelen of ode deeop.

5. Etlichs fiel in das steinichte/da es nicht vil erden hatte/vnnd gieng bald auff/darumb/das es nicht tieffe erden hatte.

Noget falt i Stenagrund/ der ſom det haffde icke megen Jord/ oc raadt ſnarrop/ fordi/ at det haffde icke dyb Jord.

9. Da nun die Sonne auffgieng/ verwelcket es/ vnd dieweil es nicht wurtzel hatte/ verdorret es.

Der Solen gieck nu op/ da viſnede det/ oc effterdi det haffde icke Rood/ da turdis det bort.

7. Vnd etlichs fiel vnter die Dörnen/vnd die Dörnen wuchsen empor/ vnd erstickten es/ vnd es bracht keine frucht.

Oc noget falt blant Tiſtle/ ſom tornede noget op, oc qualde det/ oc det bar icke Frucht.

8. Vnd etlichs fiel auff ein gut Land/ vnd bracht frucht/ die da zunam vnd wuchs/ vnd trug dreissigfeltig/ vnd etlichs sechtzigfeltig/ vnd etlichs hundertfeltig.

Oc noget falt i en god Jord/ oc bar Frucht/ ſom formerchis oc voxte/ Oc noget bar tredwe falt/ oc noget tyſinds ſine falt/ oc noget hundredefalt.

9. Vnd er sprach zu jhnen: wer ohren hat zu hören der höre.

Oc hand ſagde ihr dem/ Huo ſom haffuer øren at høre med/ hand høre.

10. Vnd da er allein war/fragten jhn vmb diese gleichnisse/die vmb jhn waren/sampt den zwölffen.

Oc der hand vaar alene/ da ſpurde de hannem om denne Lignelſe/ ſom vaare omkring hannem/ med de Tolff.

11. Vnd er sprach zu jhnen: Euch ists gegeben das geheimnis des Reichs Gottes zu wissen/denen aber drausſen widerfehret es alles durch gleichnisse.

Oc hand ſagde til dem/ Der er eder giffuit at vide Guds Riigis Hemmelighed/ Men dem der vden ſaatte vederfaris det alt ſammen ved Lignelſer.

Kapitola IIII.

4. Stylſtie Ay wyſſel Nowſk wak/ abywszyſtwal.

Sinchayeay, who nickname ſtal haue, ſtaa.

4. A kdyż ſeyſſpiwal/ gedno padlo podle cesty/ a ptáceſtwo ptáci przyletěli/ y zbobaczyli.

A ſtahio ſie gdy ſial/ nekte padlo podle drogy, a ptacy powietrzni przyleczyły/ y wyedli.

5. A giné padlo na zemi skalny/ kdežto nemělo země mnohé/ a hned wzeſſlo/ neb nemělo hlubokoſti země.

Druhe zaſſe vpadlo na opoſe/ gdzie niemaczac wiele ſſemie nárychlegi wzeſſlo, przeto ſſ ſnadno gli bicy wyſchlo.

6. A kdyż wzeſſlo Slunce/ vpadlo/ a proto że nemělo wlhkoſti/ vſchlo.

A gdy ſonce wyeſſło; gorzało/ a przeto it korzenia niemiało/ vſchło.

7. A giné padlo mezy Trnij/ a trnij ſe Trnij/ y vdusyly ge/ a nedalo vžitku.

Druhe zaſſe vpadło w ciernie/ a gdy wyeſſły ciernia/ zagłuſyły ie/ y nie dało owocu

8. Giné pak padlo w zemi dobrau/ a dalo vžitek wzhůru wſtupugicý a rostaucý: O přinášelo gedno třicátý/ a giné ſedeſátý/ a giné ſto.

Drugie zaſſe vpadło na ziemię dobrą/ y podało owoc rosnący/ y wzroſtły/ y przynoſiło ieden trzydziesty/ a drugie ſześdziesiąty/ a drugie ſto.

9. Y prawil: Kdo má vſſy k ſlyſſeni/ ſlyſe.

Tedy rzekł do nich/ Kto ma vſſy do ſłuchánia, niech ſłucha.

10. A kdyż byl ſam/ otázali ſe ho ti kteříž s nim byli Dwanáctero/ o podobenſtwy.

A gdy ſie oddalił/ pytali go ci co przy nim byli ſe dwanaſtu/ o ſtole o przypowieſci.

11 Y prawil gim: Wám geſt dánoznáti tagem ſtwrz Králowſtwij Božiho: ale tem kteříž gſau wenž, w podobenſtwich wſſeczy ſe wěci dějí.

Wam ſie pomiędzy/ Waſnéć dano poznać ſkrytość Krolestwa Bożego/ Ale tym ktorzy ſą ſtronneſza/ wſzyſtko dzieie ſie przez podobieńſtwa.

ד

12 לְמַעַן רָאֹה יִרְאוּ וְלֹא יֵדָעוּ
וְשָׁמוֹעַ יִשְׁמְעוּ וְלֹא יָבִינוּ פֶּן־
יָשׁוּבוּ וְנִשָּׂאוּ לָהֶם הַחֲטָאִים׃

Paraque viendo vean y no vean; y oyendo oygan y no entiendan, porque no se conviertan y les sean perdonados los pecados.

13 וַיֹּאמֶר לָהֶם לֹא יְדַעְתֶּם אֶת־
הַמָּשָׁל הַזֶּה וְאֵיךְ כָּל־הַמְּשָׁלִים
תֵּדָעוּ׃

Y dixoles: No sabeys esta parabola? como pues entendereys todas las parabolas?

14 הַזּוֹרֵעַ זֵרַע אֶת־הַדָּבָר
מַזְרִיעַ׃

El que siembra es el que siembra la Palabra.

15 וְאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תָּפֵחַ
בָּהֶם נִזְרַע הַדָּבָר וְאִם שָׁמְעוּ
פִּתְאֹם בָּא הַשָּׂטָן וְנָשָׂא אֶת־
הַדָּבָר הַנִּזְרָע בִּלְבוֹתָם׃

Y estos son los de junto al camino en los quales la Palabra es sembrada, mas despues que la oyeron, luego viene Satanas, y quita la Palabra que fue sembrada en sus coraçones.

16 וְכָכָה הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עַל־
הַסֶּלַע נִזְרָעוּ אֲשֶׁר אִם שָׁמְעוּ
אֶת־הַדָּבָר פִּתְאֹם בְּשִׂמְחָה
לֹקְחִים אוֹתוֹ׃

Y assimismo estos son los que son sembrados en pedregales, los que quando han oydo la Palabra, luego la toman con gozo.

17 וְכִי לֹא יֵשׁ לָהֶם שֹׁרֶשׁ בְּנַפְשָׁם
כִּי־אִם לְשָׁעָה לָבְדָם וְאִם־
תָּבוֹא צָרָה אוֹ רְדִפָה עַל־
הַדָּבָר אָז פִּתְאֹם יִכָּשְׁלוּ׃

Mas no tienen raiz en si antes son temporales: que en levantandose la tribulacion o la persecucion por causa de la Palabra, luego se escandalizan,

18 וְאֵלֶּה הֵם אֲשֶׁר בַּקּוֹצִים
נִזְרָעוּ כַּאֲשֶׁר יִשְׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר׃

Y estos son los que son sembrados en espinas los que oyen la Palabra

ד

12 דְּכַד חָזִין יֶחֱזוֹן וְלָא
יֶהֱוֹון וְדַד שָׁמְעִין יֶשְׁמְעוּן
וְלָא יְסַתְּכְלוּן דִּלְמָא
יֶתְפְּנוֹן וְיִשְׁתַּבְּדוּן לְהוֹן ח
חֲטָיְהוֹן׃

Aun che guardando, guardan, e non vegan; & oyendo, oyan, e non intendan, acaso no se convierta, y sea perdonado los pecados.

13 וַאֲמַר לְהוֹן לָא יָדְעִין
אַנְתּוּן לְמִתְלָא הָנָא ז
וְאֵיכְמָא כָּל מְתַלַּיָּא
תִּדְּעוּן׃

Y dixo les: No sabeys esta parabola? como pues entendereys todas las parabolas?

14 זָרְעָא זָרַע יָת ח
פִּתְגָמָא
זָרָע׃

El que siembra es el que siembra la Palabra.

15 אִלֵּין דִּין דְּצִדְיָ יָת א
אוֹרְחָא ח הִלֵּין אִנּוּן ׃
דְּמִזְדְּרָעָא בְּרִירָן מְלָתָא
כַּמָּא דִּשְׁמָעוּ סָחֲרָ
אָתָא סָטָנָא ז וְשָׁקַל לָ
לְמַלְּתָא דְּזָרִיעָא בִּלְבָ יְ׃

Y estos son los de junto al camino en los quales la Palabra es sembrada, mas despues que la oyeron, luego viene Satanas, y quita la Palabra que fue sembrada en sus coraçones.

16 וְכֵן דְּעַל שׁוּעֲ
אִזְדְּרְעוּ הִלֵּין אִנּוּן דְּכַמָּא
דִּשְׁמְעוּ מִלְּתָא מְקַבְּלִין לָ
בְּחַדְוְתָא מְקַבְּלִין לָ׃

Y assimismo estos son los que son sembrados en pedregales, los que quando han oydo la Palabra, luego la toman con gozo.

17 וְלֵית לְהוֹן עִיקָרָ
בְּנַפְשָׁתְהוֹן אֶלָּא דְּזִמְנָ
אִנּוּן וּכְדֵין דְּהָוְיָא אוּכְסָנָ
אוֹ רְדוּפְיָא מִטְּחַל מִלְּתָא
מִיָּד מִתְּכַשְׁלִין׃

E non hanno radice in se stessi, ma son di poca durata: conciosia che soprauenendo per qualche afflittione, o persecutione per cagion della Parola, subito si scandalizzano.

18 וְהִנּוּן דְּ סְרָבָ
מִזְדְּרְעִין הִלֵּין אִנּוּן אִילֵּין
דְּשָׁמְעִין מִלְּתָא׃

Altri sono ancora, che vengono al seme: sono quelli che odono la parola.

δ.

12. Ἵνα βλέποντες βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι· καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι, καὶ μὴ συνιῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα.

Afin qu'en voyant ils voyent, & n'apperçoivent point: & qu'en oyant les oyent, & n'entendent point: de peur qu'ils ne se convertissent, & que les pechez leur soyent pardonnez.

13 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην; καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε;

Puis il leur dit: Ne savez-vous pas cette similitude? & comment connoîtrez-vous toutes les paraboles?

14. Ὁ σπείρων, τὸν λόγον σπείρει.

Le semeur c'est celui qui seme la parole.

15. Οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσι, εὐθὺς ἔρχεται ὁ σατανᾶς, καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν.

Et voici, ceux qui reçoivent la semence auprès du chemin, ce sont ceux où la parole est semée; mais après qu'ils l'ont entendue, incontinent Satan vient, & ôte la parole semée en leurs cœurs.

16. Καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἵτινες ὅταν ἀκούσωσι τὸν λόγον, εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν.

Et voici semblablement, ceux qui reçoivent la semence en lieux pierreux, ce sont ceux qui ayant ouï la parole, la reçoivent avec joye.

17. Καὶ οὐκ ἔχουσι ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν· εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζονται.

Mais ils n'ont point de racine en eux-mêmes, & ne sont que temporels: car lorsque quelque affliction ou persécution arrive pour la parole, ils sont aussitôt scandalisés.

18 Καὶ ἕτεροί εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι, οὗτοί εἰσιν, οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες,

Aussi ceux qui reçoivent la semence entre les épines, ce sont ceux qui oyent la parole:

CAP. IIII. | Das IIII. Capitel. | Kapitola IIII.

12. Vt videntes videant, & non videant: & audientes audiant, & non intelligant: nequando convertantur & dimittantur eis peccata.

Q. that they seynge / may se / and not perceyue: and they heryng / may heare and not vnderstand / leaste at any tyme they should turne / and their synnes ſ̄ould be forgiuen them.

12. Auff das ſie es mit ſehenden augen ſehen / vnd doch nicht erkennen / vnd mit hörenden Ohren hören / vnd doch nicht verſtehen / auff daß ſie ſich nicht der mal eins bekehren / vnd jnen jhre ſünde vergeben werden.

Waa der de ſtulle met ſeendis Dyen ſee der / ac dog icke mercke / ac höre met hørendis Øren / ac dog icke forſtaa / At de kulle icke en gang omvende / ſig. oc deris ſynder monne forladis dem.

12. Aby wedauce widěli a nespatřili: a ſlyſſe ſlyſſeli a nerozumělli / aby ſe nawrátili / a nebyli odpuſſtěni gim hřichowé.

13. Et ait illis, Neſcitis parabolam hanc? & quomodo omnes parabolas cognoſcetis?

Againe he ſayde vnto them Perceyue ye not this parable? howe then ſhould ye vnderſtand all other parables?

13. Vnd er ſprach zu jhnen: Verſtehet jhr diſe Gleichniſſen nicht? Wie wolt jhr denn die andern alle verſtehen?

Oc hand ſagde til dem / Forſtaa I icke denne Lignelſe? Huorledes ville I da forſtaa alle de andre?

13. Když rozſſwá / ſlowo rozſſwá.

Když rozſſwěcowán ſlowá Bžie.

14. Qui ſeminat, verbum ſeminat.

The ſower ſoweth the worde.

14. Der Seeman ſehet das Wort.

Den Sædmand ſaar Ordet.

14. Ten ſegmand ſaar Ordet.

15. Hi autem ſunt qui circa viam: vbi ſeminatur verbum, & cùm audierint, confeſtim venit ſatanas, & aufert verbum quod ſeminatum eſt in cordibus eorum.

And theſe are they that receiue the ſeede by the wayes ſide / in whome the worde is ſowen / but when they haue heard it / ſtraight cometh Sathan / and taketh away the worde that was ſowen in their hearts.

15. Diſe ſinds aber die an dem wege ſind / wo das wort geſeet wird / vnnd ſie es gehört haben / ſo kombt als bald der Satham / vnnd nimbt weg das wort / das inn jhr hertz geſeet war.

Oc diſſe ere de ſom ere hoſſ Veien / Huor ſom Ordet ſaaſnes ſaaes / oc de haffue hørt det / Saa kommer ſtrax Satan / oc tager Ordet bort / ſom vaar ſaaet i der ſ̄ hiertes.

15. Ti pak ſkterížz gſau podlé ceſty, kdežto ſe rozſſywá ſlowo / když wſlyſſj / hned přicházj dábel, awynymá ſlowo ſkteréžz wſáto geſt w ſrdcých gegich.

16. Et hi ſunt ſimiliter qui ſuper petroſa ſeminantur: qui cum audierint verbum, ſtatim cum gaudio accipiunt illud.

And likewiſe they that receiue the ſeede on ſtony ground are they / which when they haue heard the worde / ſtraight way receiue it with gladnes.

16. Alſo auch die ſinds / die auffs ſteinichte geſeet ſind / wenn ſie das wort gehöret haben / nemen ſie es bald mit freuden auff.

Saa ſaa ere de / ſom ere ſaade i Stenarud. Naar ſom de haffue hørt Ordet / da annamme de det ſtrax med glæde.

16. Alſo tež ſkterížz ſe na Skále rozſſwagj / gſau ſkterížz když wſlyſſj ſlowo / hned s radoſtj přigmau ge.

17. Et non habent radicem in ſe, ſed temporales ſunt: deinde orta tribulatione & perſecutione propter verbum, confeſtim ſcandalizantur.

Yet haue they no roote in them ſelues / and ſo endure but a ſeaſon / for when trouble and perſecution ariſeth for the wordes ſake / anone they be offended.

17. Vnd haben keine wurtzel inn jhnen / ſondern ſind Wetterwendiſch / wenn ſich trübſal oder verfolgung vmbs worts willen erhebt / ſo ergern ſie ſich als bald.

Oc haffue ingen roedſtig / men blifue ved ell en tid / Naar nogsaa ſeller forfølgelſe begyndis for ſammes Ordets ſkyld, da forarge de ſig ſtrax

17. Aniemagj ſkořenew ſobě / ale gſau kaſnge: potom když wzniknge zaſ mawánj a protiwenſtwj pro ſlowo Božj / hned ſ pohoršugj.

18. Et alii ſunt qui in ſpinis ſeminantur: hi ſunt qui verbum audiunt.

Alſo they that receiue the ſeede among the thornes / are ſuch as heare the worde.

18. Vnd diſe ſinds / die vnter die Dörnen geſeet ſind / die das wort hören.

Oc diſſe ere de / ſom ere ſaade blant Tornе / De ſom høre Ordet.

18. A giny ſkterížz ſe w trnij rozſſywagj: Ti gſau / ſkterížz ſlowo ſlyſſj.

ד

19 וְהַדְּאָגוּת הָעוֹלָם הַזֶּה
וּמַרְמִית הָהוֹן וּשְׁאָר עִנְיָנִים עַל־
אַחֲרֵיהֶם יָבוֹאוּ וְיַחְנְקוּ אֶת־
הַדָּבָר וּפֵרִיו לֹא יַעֲשֶׂה׃

Ma le cure di questo secolo, e l'inganno de le ricchezze, e le concupiscentie de l'altre cose che per sopravenirne, soffocano la Parola, onde ella diventa infruttifera.

20 וְאִלֵּין הֵם אֲשֶׁר עַל־אַרְעָא טָבְתָא
אִנּוּן דִּשְׁמָעִין מִלְּתָא וְקַבְּלִין וְעָבְדִין
מִלְּתָא וּמְהַבְּלִין וְיָהְבִין בְּאַרְבְּעִין וּבְשִׁתִּין
וּבְמְאָה׃

Et altrifuoi, che hanno ricevuto il frutto nella buona terra, sono coloro che odono la Parola, e l'accettano, e fanno frutto, l'uno trenta, l'altro sessanta, e l'altro cento.

21 וְאָמַר לָהֶן הַלְמָא
אִתָּא שְׁרָגָא דְּתֶחֱתֵי ס
סָאסָא יְתְּתְּסִים אוֹ תְּחוֹת
יַרְכָּא לָא הָוָא דְּעַל מ
מַנְרָתָא יְתְּתְּסִים׃

Anco a dirsi a loro, Avviene forse la lucerna, per mettersi sotto la staia, o sotto il letto? Forse non è ella posta per mettersi sopra il candelliere?

22 לֵית גִּיר מִדֵּם דְּטָמָא
דְּלָא יִתְגְּלֵי וְלָא הֲוָא
בְּסִתְרָא וְלָא מִתְגַּלֵּא׃

Imperocchè non è cosa niuna occulta, che non si manifesti, e che possi essere ascosa: anzi bisogna ch'ella venga in palese.

23 אִן אֲנָשׁ אִית לֵהּ אֲדְנָא
דִּישְׁמַע יִשְׁמַע׃

Chi ha orecchie da udire, oda.

24 וְאָמַר לָהֶן חֲזוֹ מָה אַתּוּן
שָׁמְעִין בְּמִדְּתָא דְּאַתּוּן מָדְדִין
מְתְמַדַּד לְכוֹן וּמְתְּתוֹסַף לְכוֹן ל
לְאִלֵּין דִּשְׁמְעִין׃

Poi disse loro, Attendete a quel che voi udite. Con qual misura voi misurate, con tale fia misurato a voi. & a voi che udite, fia soggiunto.

25 מָן דְּאִית לֵהּ נִיר יִת
יִתְיְהֵב לֵהּ וּמָן דְּלֵית לֵהּ
אַף הוּא דְּאִית לֵהּ יִשְׁתְּקַל
מִנֵּהּ׃

Perchè a chi ha, gli fia dato, & a chi non ha gli fia tolto ancora quel ch'egli ha.

ד

19 וְהַדְּאָגוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַמַּרְמִית הָעשֶׁר וְשְׁאָר עִנְיָנִים עַל־
אַחֲרֵיהֶם יָבוֹאוּ וְיַחְנְקוּ אֶת־
הַדָּבָר וּפֵרִיו לֹא יַעֲשֶׂה׃

Mas las congoxas deeste siglo, y el engaño de las riquezas, y las cudicias que ay en las otras cosas, entrando ahogan la Palabra, y es hecha sin fruto.

20 וְאֵלֶּה הֵם אֲשֶׁר עַל־אֶרֶץ
טוֹבָה זֹרְעוּ וְיִשְׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר
וְיִלְקְחוּ וְיַעֲשׂוּ פֵּרִי אֶחָד שְׁלֹשִׁים
וְאֶחָד שִׁשִּׁים וְאֶחָד מֵאָה׃

Y estos son los que fueron sembrados en buena tierra, los que oyen la Palabra, y la reciben, y hazen fruto uno á treynta, otro á sesenta, otro á cient.

21 וַיֹּאמֶר לָהֶם אֵיזֶה יָבוֹא הַנֵּר
אִם יוּשַׂם תַּחַת הַמְּסָאָה אוֹ תַּחַת
הַמִּטָּה לֹא כִּי־אִם עַל־הַמְּנוֹרָה
יוּשָׂם׃

Dixoles tambien? Viene el candil para ser puesto debaxo de almud, o debaxo de la cama? No viene para ser puesto en el candelero?

22 כִּי אֵין נֶעְלָם דָּבָר בָּעוֹלָם אֲשֶׁר
לֹא יִגָּלֶה וְדָבָר לֹא נִסְתַּר כִּי־
אִם לָבוֹא אֶל־הָאוֹר׃

Porque no ay nada oculto que no aya de ser manifestado: ni secreto que no aya de venir en descubierto.

23 כָּל אִישׁ אֲשֶׁר לוֹ אָזְנַיִם
לִשְׁמוֹעַ יִשְׁמָע׃

Si alguno tiene oydos para oyr, oyga.

24 וַיֹּאמֶר לָהֶם רְאוּ וְשִׁמְעוּ
בַּמָּה מִדָּה תָּמֹדְדוּ יִמַּד לָכֶם וְעַל־
יֶתֶר יוּסַף לָכֶם לַשּׁוֹמְעִים׃

Dixoles tambien: Mirad, lo que oys: Con la medida que medis, os medirán otros: y será annedido á vosotros los que oys.

25 כִּי כָל־אֲשֶׁר הָיָה לוֹ יִנָּתֵן
לוֹ וַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ לוֹ דָּבָר גַּם אֵת
אֲשֶׁר הוּא לוֹ יֻקַּח מֵאִתּוֹ׃

Porque el que tiene, serle ha dado, y el que no tiene, aun lo que tiene será quitado de el.

δ.

19. Καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου, καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσι τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

Mas los solicitudes de este mundo, & la falsedat des riquesses, & les cobeitats entorn altres coses entrant ofeguen la paraula, & fan-se sens fruit.

20. Καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσι τὸν λόγον, καὶ παραδέχονται, καὶ καρποφοροῦσιν, ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξήκοντα, καὶ ἓν ἑκατόν.

Mas vosotros, los que oyen la palabra, & la reçeben, & hazen fruto: uno á treynta, otro á sesenta, otro á cient.

21. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ, ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ;

Y les dixo: Es acaso el candil para ser puesto debaxo del almud, o debaxo de la cama? No viene para ser puesto en el candelero?

22. Οὐ γάρ ἐστί τι κρυπτόν, ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερὸν ἔλθῃ.

Porque no ay nada oculto que no aya de ser manifestado: ni secreto que no aya de venir en descubierto.

Car il n'y a rien de secret, qui ne soit en fin manifesté, & n'y a rien de caché, qui ne vienne en evidence.

23. Εἴτις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

Si alguno tiene oydos para oyr, oyga.

Si quelcun a oreilles pour ouïr, qu'il oye.

24. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσι.

Y les dixo: Mirad, lo que oys: Con la medida que medis, os medirán otros: y será annedido á vosotros los que oys.

Et il leur dit, Regardez ce que vous oyez: de telle mesure que vous mesurerez, il vous sera mesuré, & à vous qui oyez, il sera adiousté.

25. Ὅς γὰρ ἂν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Car à celui qui a, il lui sera donné: & à celui qui n'a rien, cela même qu'il a lui sera osté.

CAP. IIII. | Das IIII. Capitel. | Kapitola IIII.

19. Et ærumnæ ſeculi, & deceptio diuitiarum, & circa reliqua concupiſcentiæ introeuntes ſuffocant verbum, & ſine fructu efficitur.

But the cares of this worlde, and the deceitfulnes of riches, and the luſtes of other thinges entring in, choke the worde, and it is vnfruitfull.

19. Vnd die ſorge diſer welt / vnd der betrieglich Reichthumb / vnd vil andere lüſte / gehen hinein / vnd erſticken das Wort / vnd bleibet ohne frucht.

Die dorne Werdens umbgangelſe / ot den bedrechelige Rigdom / ot mange ander Begrelſer / gaa hen ende / ot gucle Orter / ot det bliffuer vden Frut.

19. Ale pekománij tohoto Swéta aztlamánij zbo|y / a gimpch wſey wcházegjce w nè ſadoſti / vduſſugij ſlowo / a bez auſytku bywá vkinéno.

Ale ſtáránya ſwiátſkà tegò / y vdatnoſtne bohatſtwy / a ſtaurowánj ſtrom / ſtrom / a wſtupugjce / a gine wſey / ſtrom / a wſtupugjce / a bez auſytku bywá vkinéno.

20. Et hi ſunt qui ſuper terram bonã ſeminati ſunt: qui audiunt verbum & ſuſcipiunt, & fructificant, unum triginta, unum ſexaginta, & unum centum.

But they that are ſowed on good ground, are ſuch as heare the worde, and receaue it, and bring forth fruit, ſome thirtie, ſome ſixtie, and ſome an hundreth.

20. Vnd diſe ſinds / die auff ein gut Land geſeet ſind / die das wort hören / vnd nemens an / vnd bringen frucht / etlicher dreiſſigfeltig / vnd etlicher ſechßigfeltig / vnd etlicher hundertfeltig.

De diſſe ere de / ſom ere ſaa det god Jord / De ſom høre Ordet / oc annamme det / oc gøre Frugt / Nogle bredue ſolt / nogle tresinds taue ſoltet / nogle hundrede ſolt.

20. Ale ti ſú ſeti na dobrau rozſywánu gſau / ſtery ſlyſſj Slowo Bożj a przygjmagj / a ſinj vżitek: Gedno ſtřidcáty / a giné ſedeſáty / giné pak Sto.

21. Et dicebat illis, Numquid venit lucerna ut ſub modio ponatur, aut ſub lecto? nónne ut ſuper candelabrum ponatur?

Alſo he ſayde vnto them: Is the candle lighted to be put vnder a buſhel, or vnder the table? and not to be put on a candleſticke?

21. Vnd er ſprach zu jhnen: Zündet man auch ein Liecht an / daß mans vnter einen Scheffel / oder vnter einen Tiſch ſetze? Mit nichte / ſondern daß mans auff einen Leuchter ſetze.

Oc hand ſagde til dem / Tender mand oc et Lius / at mand ſkal ſette det vnder en Skeppe / eller vnder en Bord? Ingelunde / Men at mand ſkal ſette det paa en Lyſeſtage.

21. Dále prawil gim: Zdaż rozſata bywá Swiece / aby poſtawena byla pod Mádebni nebo pod poſtel? wſſak aby na ſwiſnen wſtawena byla.

Mádo to im rzekł, Zdali ſwiece ſá wnoſzone, aby ſtáły pod korcem ábo pod łożem? Zaż nie dla tego, aby były w lichtarzu poſtáwiane?

22. Non eſt enim aliquid abſconditum quod non manifeſtetur: nec factum eſt occultum, ſed ut in palam veniat.

For there is nothing hid, that ſhall not be opened: neither is there any ſecrete thing that it ſhall come to light.

22. Denn es iſt nichts verborgen / daß nicht offenbar werde / vnd iſt nichts heimlichs / das nicht herfür komme.

Thi der er intet ſkiult ſom en ſkal obenbares / Oc der er intet lanligt ſom en ſkal kundgeris.

22. Nebo nic ſkrytého / coby nebylo zgewno: aniż ſe ſtalo vtáżeno ze tagného / aby na gewo newyſſlo.

Abowiem nic nie ieſt tak ſkrytego, coby ſie abo wyrzec nie miało, ani ieſt to, coby ſkryte było / ale ij potrzebá aby ſamo ſobie na iáwo kázało.

23. Si quis habet aures audiendi audiat.

If any man haue eares to heare, let him heare.

23. Wer ohren hat zu hören / der höre.

Huo ſom haffuer øren at høre med, hand høre.

23. Kdo má vſſy k ſłyſſeniż / ſłyſſ.

Jeſtliż kto vſſy ma ku ſłuchánj, niech ſłucha.

24. Et dicebat illis, Videte quid audiatis. In qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis, & adijcietur vobis.

And he ſayde vnto them: Take heede what ye heare. With what meaſure ye mete, it ſhall be meaſured vnto you: and vnto you that heare, ſhall more be giuen.

24. Vnd ſprach zu jhnen: Sehet zu / was jhr höret. Mit welcherley maß jhr meſſet / wirdt man euch wider meſſen / vnd man wirdt noch zu geben euch / die jhr diß höret.

Oc hand ſagde til dem / Seer til / huad høre / Med huad Maade I maale / ſkal mand maale eder igen / oc mand ſkal dend giffue eder til / I ſom dette høre.

24. A prawil gim: Wżte co máte ſłyſſeti: kterau měrau budete měřiti / tauż bude wam odměřeno / a bude wám přidáno.

Tárym rzekł do nich: Obácżcież ſie co ſłuchacie: Jakú miarą mierzycie / drudzy wam też odmierzą, á bedzie wam przyłożono ktorzy ſłuchacie.

25. Qui enim habet, dabitur illi: & qui non habet, etiam quod habet, auferetur ab eo.

For he that hath, to him ſhall be giuen: and from him that hath not, ſhall be taken away euen that he hath.

25. Denn wer da hat / dem wirdt gegeben / vnd wer nicht hat / von dem wirdt man nemen / auch das er hat.

Thi hue ſom haffuer / hannem ſkal giffuis / Oc hue ſom icke haffuer / fra hannem ſkal mand tage oc ſaa det ſom han haffuer.

25. Nebo kdo má / bude gemu dáno: a kdo nemá / y to mu má / bude odnátо odňato.

Abowiem ten ma / bedzie mu dano / á ktо nie ma / też y to co ma / odeymie od niego.

ד

26 וַיֹּאמֶר כֵּן הִיא מַלְכוּת
אֱלָהִים כְּ בַּאֲשֶׁ ר אָדָם יַשְׁלִיךְ
זֶרַע אֶל־הָאָרֶץ׃

Dezia mas Assi es el Reyno de Dios como si hombre echa fimiente en la tierra:

27 וְיָשֵׁן וְיָקוּם לַיְלָה וְיוֹמָם
וְהַזֶּרַע יִצְמַח וְיֶאֱרַךְ כְּלִי דַעְתּוֹ׃

Y duerma, y se leuante de noche y de dia, y la fimiente brote y crezca como el no sabe.

28 כִּ בְּנַפְרָה הָאָרֶץ תַּעֲשֶׂה
תְּרוּפָה בָּרִאשׁוֹנָה אֶת־הֶחָצִיר אַ
כְּלִילָה וְאַ בְּ מָלֵא בַּמִּלּוּאָה׃

Porque de suyo frutifica la tierra, primero yerua, luego esp ga, luego grano lleno en el espiga.

29 וְאִם תְּשַׁמֵּן הַפְּרִ בְּמִהֵרָה
יְשֻׁלַּח אֶת־הַמַּגָּל כִּ בָּא הַקָּצִיר׃

Y quando el fruto fuere produc do, luego se mete la hoz: porque la siegres llegada.

30 וַיֹּאמֶר לְמִ נִדְמֶה אֶת־
מַלְכוּת אֱלֹהִים אוֹ בַּמָּה מָשָׁל
נַמְשִׁילֶנָּה׃

Item dezia A que haremos semejante el Reyno de Dios? o conque parabola lo compararemos?

31 לְגַרְגַּר חַרְדָּל אֲשֶׁר וְזֹרֵעַ
עַל־הָאָרֶץ קָטוֹן הוּא מִכָּל־
וְרָעִים אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ׃

Como el grano de la mostaza: que quando es sembrado en tierra es el mas pequeño de todas las simientes que ay en la tierra:

32 וְאִם יִזָּרֵעַ יַעֲלֶה וְיִהְיֶה גָּדוֹל
מִכָּל־הַיְרָקוֹת וְיַעֲשֶׂה סְרָעָפוֹת
גְּדוֹלוֹת כֵּן אֲשֶׁר יוּכְלוּ תַּחַת־צִלּוֹ
לִשְׁכֹּן עוֹף הַשָּׁמָיִם׃

Mas quando fuere sembrado, sube, y hazese el mayor de todas las legumbres: y haze grandes ramas, de tal manera que las aues del cielo puedan hazer nidos debaxo de su sombra.

33 וְכַמְשָׁלִים הָאֵלֶּה רַבִּים אָמַר
לָהֶם אֶת־הַדָּבָר כַּאֲשֶׁר יָכְלוּ
לִשְׁמוֹעַ׃

Y con muchas tales parabolas les hablaua la Palabra, conforme à lo que podian oyr.

ד

26 ואמר הכנא רי
מלכותא דאלהא איך
אנש דירמא ורעא ב
בארעא׃

Disena questo. Cosi è del regno di Dio, come se un huomo gittasse in su la terra

27 ונדמך ניקום ליליא
ויוממא זרעא ירבא
ואורך כד הוא לא ידע׃

E dormisse, e leuandosi su tre e giorno e il seme germogliasse e crescesse non sapendo egli come.

28 ארעא גיד מפתיא
לה לחארא ולוקדם הוא
עסבא ובתרה סנבלא
אתניה גין חנטתא ם
משמלייתא דשבלא׃

Imperoche la terra per se stessa fruttifica, primamente del herba, poi la spiga, e poi pieno frumento ne la spiga.

29 מא דשמן פארא
מחרא אתיא מגלא
דמטי חצדא׃

E come il frutto è prodotto, subito egli mette la falce, perciocche la mietitura è venuta.

30 ואמר למנא נדמיך
למלכותא דאלהא
ובאינא מתלא נמתליה׃

Dicea ancora, A che assimigliaremo noi il regno de Dio? e con qual similitudine noi faremo noi comparatione?

31 אך כרתא הי ד
דחרדלא הי דמא ז
דאורעת בארעא ז
ועיראהי מן זרעין
ורעוא דעל ארעא׃

Egli è come un grano di senape, il quale quando è seminato in terra, è minore di tutti i semi che sono sopra la terra.

32 ומא דאורעת סלקא
והויא רבא מן ירקונ
ויהוגא נצבא סוכ
רגבתא איך דיתשכח
דיטלליה פרחתא תשכן׃

E poi che egli è seminato, saglie su, e diuiene maggiore di tutte l'herbe, e fa rami grandi, in tal modo che gli uccelli del cielo possono fare i nidi sotto la sua ombra.

33 בדמתלא האיך הלין
ממלל הוא עמהון נשוע
כתלב איך ומשתכחין
הוון למשמעא׃

E con molte cosi fatte similitudini, egli annunciava loro la Parola, secondo che potean udire.

8.

26. Και ελεγεν. Ουτως εστιν η βασιλεια του θεου, ως εαν ανθρωπος βαλη τον σπορον επι της γης.

D'auantage il dit, Le royaume de Dieu est comme si vn homme ayant semé la semence en la terre, dort, & se leue nuict & iour.

27. Και καθευδη. και εγειρηται νυκτα και ημεραν, και ο σπορος βλαστανη, και μηκυνηται ως ουκ οιδεν αυτος.

Et quand la semence a germé & creu, il ne sait, lui de la haut comment.

28. Αυτοματη γαρ η γη καρποφορει πρωτον χορτον, ειτα στακυν, ειτα πληρες σιτον εν τω στακυι.

Car la terre de elle-meisme produit premierement, herbe puis apres les espics, & puis le plein froment en espic.

29. Οταν δε παραδοι ο καρπος, ευθυς αποστελλει το δρεπανον, ότι παρεστηκεν ο θερισμος.

Et quand le fruict s'est monstré, incontinent l'homme y met la faucille, parce que le moulon est preste.

30. Και ελεγε. Πως ομοιασωμεν την βασιλειαν του θεου, ή εν ποια παραβολη παραβαλωμεν αυτην.

Puis il disoit, A quoi est-ce que nous pourrons comparer le royaume de Dieu? ou de quelle similitude le representerons nous?

31. Ως κοκκω σιναπεως. Ος οταν σπαρη επι της γης, μικροτερος ων παντων των σπερματων των επι της γης.

Il est semblable au grain de semence de moustarde, lequel estant semé en terre, est le plus petit de toutes les semences qui sont ietées en la terre.

32. Και οταν σπαρη, αναβαινει, και γινεται μειζων παντων των λαχανων, και ποιει κλαδους μεγαλους, ωστε δυνασθαι υπο την σκιαν αυτου τα πετεινα του ουρανου κατασκηνουν.

Mais apres estre semé, il se leue, & deuient plus grand que toute autre herbe: & iette de grandes branches, tellement que les oiseaux du ciel peuuent habiter leurs logettes sous son ombre.

33. Και τοιαυταις παραβολαις πολλαις ελαλει αυτοις τον λογον, καθως ηδυναντο ακουειν.

Ainsi par plusieurs telles similitudes il leur traictoit de la parole, selon qu'ils pouuoyent ouïr.

CAP. IIII.

26. Et dicebat, Sic eſt regnum Dei, quemadmodum ſi homo iaciat ſementem in terram.

Alſo be ſayde / So is the kingdome of God / as if a man ſhould caſt ſeede in the ground.

27. Et dormiat, & exurgat nocte & die, & ſemen germinet, & increſcat dum neſcit ille.

And ſhould ſleepe / and ryſe vp nyght and day / and the ſeede ſhould ſpring and growe vp / he not knowyng how.

28. Vltro enim terra fructificat, primum herbam, deinde ſpicam, deinde plenum frumentum in ſpica.

For the earth bringeth forth fruite of her ſelfe / firſt the blade / the eare after that fulfilleth in the eare.

29. Et cum ſe produxerit fructus: ſtatim mittit falcem, quoniam adeſt meſſis.

And aſſoone as the fruite ſheweth it ſelfe / anon he putteth in the ſickle / becauſe the harueſt is come.

30. Et dicebat, Cui aſſimilabimus regnum Dei: aut cui parabolę comparabimus illud?

He ſaide moreouer / Wherevnto ſhall we liken the kingdome of God / or with what comparyſon ſhall we compare it?

31. Sicut granum ſinapis: quod cum ſeminatum fuerit in terra, minus eſt omnibus ſeminibus quæ ſunt in terra.

It is like a graine of muſtard ſeede / which when it is ſowen in the earth / is the leaſt of all ſeedes that be in the earth.

32. Et cum ſeminatum fuerit, aſcendit, & fit maius omnibus oleribus, & facit ramos magnos, ita ut poſſint ſub umbra eius aves cæli habitare.

But after that it is ſowen / it groweth vp / and is greateſt of all herbes / and beareth great braunches / ſo that the foules of heauen may build vnder the ſhadowe of it.

33. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbũ, prout poterant audire.

And with many ſuch parables he preached the worde vnto them / as they were able to heare it.

Das IIII. Capitel.

26. Vnd er ſprach: das Reich Gottes hat ſich alſo / als weñ ein Menſch Samen auffs Land wirfft.

De hand ſaade / Gudz rige haffuer ſig ligr ſaa / om naar it Menniſke kaſter ſæd i jorden.

27. Vnd ſchleifft / vnd ſtehet auff nacht vnd tag / vnd der Same gehet auff / vnd wechſet / das ers nicht weiß.

De ſoffuer / oc ſtaar op / nat oc dag / Oc Saden rinder oc voxer / at hand det icke veed.

28. (Denn die Erde bringet von jr ſelbs zum erſten das graß / darnach die ehrn / darnach den vollen Weitzen inn den ehrn.)

(Thi Jorden baer aff ſig ſelff forſt Greſſ / der effter Ax / der effter fuldſom Hueden Ærene)

29. Wenn ſie aber die frucht bracht hat / ſo ſchicket er bald die ſicheln hin / denn die erndte iſt da.

De naar hun haffuer baaret Frucr / Da ſticker hand ſtrax Segr en hen / thi Høſten er der.

30. Vnd er ſprach: Wem wöllen wir das Reich Gottes vergleichen? vnd durch welch gleichniß wollen wir es fürbilden?

De hand ſaade / Huem ville wi ligne Gudz rige ved? oc ved huad ligniſſe ville wi ligne det?

31. Gleich wie ein Senffkorn / wenn das geſeet wirt auffs Land / ſo iſts das kleineſt vnder allem Samen auff Erden.

Lige ſom it Sennips korn / naar det bliffuer ſaadt i Jorden / da er det mindſt blant al ſæd paa Jorden /

32. Vnd wenn es geſeet iſt ſo nimbt es zu / vnd wird gröſſer denn alle Kolkreuter vnd gewinnet groſſe zweige / alſo / daß die Vögel vnter dem Himel vnter ſeinem ſchatten wohnen kõnen.

Oc naar det er ſaat / da voxer det / oc bliffuer ſtørre end alle Kaal vrter / oc faar ſtore arme, Saa / at de Fule vnder Himmelen kunde bo vnder ſkuggen der paa.

33. Vnd durch vil ſolche gleichniſſe ſaget er jhnen das wort / nach dem ſie es hören kondten.

De hand ſagde dem ved mange ſaadanne ligniſſer, effter ſom de kunde høre det.

Kapitola IIII.

26. Y pravil gim: Takť geſt králowſtwij Božij / Jako kdyby člowěk wrhl Sýmě w zemi.

Y mowyl: Takowe teſt Krolеſtwo nebeſke, yneſt czlowek wrzucuge ſemie w zemie.

27. A ſpalby / a wſtáwagiby we dne y we noczy / a Sýmě wzeyde a wzroſte když on newij.

A ſpiſte / y wſtáwagicy we dnie y we nocy / a nábienie wzeyde / y wzroſte ták ábo on newzwie.

28. Nebo ſama od ſebe plodiť země / nayprw bolinu / potom klas / potom plné obilí w klaſu.

Boć ſziemiá dobrowolnie ot ſiebie podawa / nayprzod trawkę / potym kłos / á potym pełnie zboża.

29. A když ſe vkáže owoce / hned zapuſtí / nebť geſt přiſſla ſeč.

A gdy ſie vkaże owoc / wnet zapuſci / bo zatwo przyſzła.

30. Y řekl opět: Čemu přirownáme Králowſtwij Božij? aneb kterauſ podobenſtwij ge přirownáme?

Tak to powiedał: Ku czemuż ſie rzeczy przypodobimy Krolеſtwo Boże? albo ku czemu ie przyrownamy?

31. Geſt jako zrno hořčičné / které když ſe ſeje na zemi / menſſí geſte wſſech ſemen které gſou na zemi.

Takowe teſt jako ziarnko gorczycznе / ktore gdy ſzeie ſie w ziemi / mniejſze teſt ze wſzyſtk ziarn ktore ſą na ziemi.

32. A když ſe ſplodí / roſtene bylina / a bývá větſſí než wſſecky zdiny / a činí ratolеſti welké / takže pod ſtínem geho budau moci ptácy nebeſtí přebywati.

A gdy bodzie wſzane / wſzedo buje y bywa wiekſze nad inne zarzywa / y podawa ſie drzewe gałęzie wielkie / tak iż pod cieniem iego mogą mieć gniazda ptacy powietrzni.

33. A takowými mnohými podobenſtwími mluwił gim ſlowo / jakož mohli ſlyſſeti.

Y mowił do nich ſłowáſzwe w takowych przypowieściach iako ſłuchać mogli.

ד

34 וּבִלְתִּי מָשָׁלִים לֹא דִבֶּר אֲלֵיהֶם וְכַאֲשֶׁר עִם תַּלְמִידָיו לְבַדּוֹ אָז פָּתַר לָהֶם כֻּלָּם׃

Y ſin parabola no les hablaua: mas à ſus Diſcipulos en particular declaraua todo

35 וַיֹּאמֶר לָהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כַּאֲשֶׁר יְהִי עֶרֶב נַעֲבֹר עַל הָעֵבֶר׃

Y dixoles aquel dia quando fue tarde, Paſſemos de la otra parte

36 וַיְשַׁלְּחוּ אֶת הָעָם וַיִּקָּחֻהוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה בָּאֳנִיָּה וְאֳנִיּוֹת אֲחֵרוֹת הָיוּ עִמּוֹ׃

Y embiando la compañia, tomaronlo, como eſtaua en el nauio, y auia tambien con el otros nauichuelos.

37 וַתְּהִי סַעֲרָה וְסִיטָה גְּדוֹלָה וְתַגָּלִים נָפְלוּ עַל הָאֳנִיָּה כֵּן אֲשֶׁר עָתָּה הֻקְדַּח לְהִמָּלֵאת׃

Y leuantoſe vna grande tempeſtad de viento, y echaua las ondas en el nauio, de tal manera que ya ſe henchia.

38 וְהוּא הָיָה בָּאֲחֹרִית שׁוֹכֵב עַל מְרַאשׁוֹת וַיְקִיצוּ אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מֲלַמֵּד לֹא תִּגְעֶה לָךְ כִּי נֹאבֵד׃

Y el eſtaua en la popa durmiendo ſobre vn cabeçal, y deſpertaronlo, y dizenle, Maeſtro, no curas que perecemos?

39 וַיָּקָץ וַיִּגְעַר אֶת הָרוּחַ וַיֹּאמֶר אֶל הַיָּם דֹּם חְתֹם וַתִּשְׁתֹּק הָרוּחַ וַתְּהִי שְׁתִיקָה גְּדוֹלָה׃

Y leuantandoſe, reprendió al viento, y dixo à la mar, Callate, enmudece, y reſtó el viento, y fue hecha grande bonança.

40 וַיֹּאמֶר לָהֶם מַה יְרֵאתֶם כָּכָה אֵין אֱמוּנָתְכֶם לָכֶם עוֹד׃

Y à ellos dixo, Porque ſoys aſsi temeroſos? como no teneys fe?

41 וַיִּרְאוּ יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ מִי זֶה הוּא כִּי גַּם הָרוּחַ וְהַיָּם יִשְׁמְעוּ בְקוֹלוֹ׃

Y temieron con gran temor, y dezian el vno al otro, Quien es eſte, que aun el viento y la mar le obedecen?

δ.

34. Χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

Et ne parloit point à eux ſans parabole: mais il declaroit le tout à ſes diſciples.

35. Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὀψίας γενομένης, Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν.

Ce iour-là quand le ſoir fut venu, il leur dit, Paſſons de là l'eau.

36. Καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ· καὶ ἄλλα δὲ πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ.

Et apres auoir laiſſé les troupes, ils le prindrent auec eux ainſi qu'il eſtoit en la nacelle. Or y auoit-il auſſi d'autres petites nacelles auec lui.

37 Καὶ γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλη καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον.

Lors vn grand tourbillon de vent ſe leua, tellement que les ondes ſe iettoient dans la nacelle, de ſorte qu'elle ſe remplit deſia.

38. Καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ, ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων. καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;

Or eſtoit-il en la poupe, dormant ſur vn oreiller: alors ils l'eueillent, & luy diſent: Maiſtre, ne te chaut-il que nous perdions?

39. Καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ, σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.

Mais ſe reſueillant il reprint le vent, & dit à la mer: Taiſe-toi, ſois coye. Lors le vent ceſſa, & fut faite vne grande quiſte.

40 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν;

Puis il leur dit, Pourquoi eſtes vous ainſi craintifs? Comment n'auez vous point de foy?

41. Καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Mais ils craignirent vne grande crainte, & diſoyent l'vn à l'autre: Mais qui eſt celui-ci, que le vent meſmes & la mer luy obeiſſent?

ד

34 וְלֹא מָשָׁל לֹא דִבֶּר לָהֶם כִּי אִם בְּמָשָׁל הַכֹּל עַמְּהוֹן לְתַלְמִידוֹהִי דִּין בֵּינֵיהוֹן וְלְהוֹן מְפַשַּׁק רָזָא דְכֹל מִדְּמָא׃

E ſinze ſimilitudine non parlaua loro: ma ſpiegaua tutto da ſolo diſcepolo ſuo ſpecialmente.

35 וְאָמַר לְהוֹן בְּהוּ יוֹמָא בְּרַמְשָׁא נֶעְבַּר לַן לְעִבְרָא׃

E in quel giorno ſeguente che fu la ſera, diſſe loro, Paſſiamo a l'altra riua.

36 וְשַׁבְקוּ לְכֻנְשָׁא וְדַבְּרוּהִי בַּד בִּסְפִינְתָּא הֲוָה וְסַפִינָתָא אָחֳרִיתָא אִית הֲוֵי עִמְּהוֹן׃

E licentiata la turba, il pigliarono ſeco nella nauicella coſi come ella era: e altre nauicelle anchora erano ſeguitali.

37 וַהֲוָת עֲלַעֲלָא רְבְרְבָא דְרוּחָא וְגַלָּא נָפְלִין דְּוֹ בִּסְפִינְתָּא וְקָרֵיבָא הֲוָת דְּתִתְמְלֵי׃

E ecco ſuſcitoſſi gran tempeſta di vento, ed onde ſi gettauano nella naue in tal modo che ella già ſi empiua.

38 וְהוּא הֲוָה בְּסָטְרֵיָא דְּמַרְכְּבְתָּא דְּרִישָׁא דְּנָם וְאִיתְעַר לְוָתֵיהּ וַאֲמָרִין לֵהּ רַבָּן לָא קָטִיל אַתְּ דַּאֲבַדְנָן׃

Et egli era nella poppa ſu'l capezzale dormendo: onde le gli ſuegliarono appreſſo, e gli dicono, Maeſtro, non ti cale che periamo?

39 וְקָם וְגָעַר לְרוּחָא וַאֲמַר לְבַחְרָא שְׁלִי וְגִיר וְנָח רְוָחָא וְהֲוָת נְגָהָא רַבְּתָא׃

Et egli ſuegliatoſi, minacciò al vento, e diſſe al mare: Taci, e eſtati cheto. Il vento adunque poſe, e fecevi una bonaccia grande.

40 וַאֲמַר לְהוֹן לְמָנָא דְחִילְתָּנִין אִנְתּוֹן לְבָרְנָא לֵית בְּכוֹן הֵימָנוּתָא׃

Poi diſſe loro, Perche ſiete voi coſi timidi? come non hauete voi fede?

41 וְדָחִלוּ דְחִלְתָּא רַבְתָּא וַאֲמָרִין דֵּין לְחַד מִנֵּי בְּרַהֲנָא דְרוּחָא וְיַמָּא מְשַׁתְּמְעִין לֵהּ׃

Et eſſi temettero di gran timore, e dicendo l'uno all'altro, Chi è coſtui, che il vento e'l mare gli obediſcono?

CAP. IIII.

34. Sine parabola autem non loquebatur eis, seorsum autem, discipulis suis disserebat omnia.

And without a parable spake he not vnto them: but he expounded all thinges vnto his disciples apart.

35. Et ait illis in illa die, cùm sero esset factum, Transeamus contrà.

Now the same day when euen was come, he saith vnto them: Let vs passe ouer vnto the other side.

36. Et dimittentes turbam, assumunt eum ita ut erat in navi: & alia naves erant cum illo.

And they sent the multitude away, and toke him as he was in the ship: and there were also with him other ships.

37. Et facta est procella magna venti, & fluctus mittebat in navim, ita ut impleretur navis

And there arose a great storme of winde: and the waues beat into the ship, so that it was now full.

38. Et erat ipse in puppi super cervical dormiens: & excitant eum, & dicunt illi, Magister, non ad te pertinet quia perimus?

And he was in the sterne a sleepe on a pillow: and they awoke him, & said to him: Master, carest thou not that we perish?

39. Et exurgens comminatus est vento, & dixit mari, Tace, obmutesce. Et cessavit ventus, & facta est tranquillitas magna.

And he rose vp, and rebuked the winde, and said vnto the sea: Peace, and be still. So the winde ceased, and it was a great calme.

40. Et ait illis, Quid timidi estis? nec dum habetis fidem?

And he said vnto them: Why are ye so fearefull? how is it that ye haue no faith?

41. Et timuerunt timore magno: & dicebant ad alterutrum, Quis, putas, est iste, quia & ventus & mare obediunt ei.

And they feared exceedingly, and said one to another: Who is this, that both the winde and the sea obey him?

Das IIII. Capitel.

34. Vnd ohne gleichniß redet er nichts zu jhnen. Aber insonderheit leget er es seinen Jüngern alles auß.

Vnd vhten klamser taleda hand zneb eil dem. Men besonderlige volagde hand sine Disciple der alesam men.

35. Vnd an dem selbigen tage des abends sprach er zu jhnen: Last vns hinüber faren.

Oe den samme dag at affrem / sagde hand til dem / lader os farе hen offuer.

36. Vnd sie liessen das Volck gehen / vnd namen jn / wie er im Schiff war / vnd es waren mehr Schiff bey jhm.

Oe de lode Folcket gaa / oe toge hanem, som hand vaar i Stiber / oe der vaare flere Skib hos hannem.

37. Vnd es erhub sich ein grosser Windwürbel / vnd warff die Wellen in das Schiff / also daß das Schiff vol ward.

Oe der beamnds en stor Hurelsalnd / oe kaste Bölgerne i Skibet / saa at Stibet bleff fult.

38. Vnd er war hinden auff dem Schiff / vnd schlieff auff einem küssen. Vnd sie weckten jhn auff / vnd sprachen zu jm. Meister / fragest du nichts darnach / daß wir verderben?

Oe hand vaar bag i Stiber / oe sof paa en Pude Oe de vaekte hannem op / / oe sagde til hannem / Mester / spörer du intet der om / at vi forderffes?

39. Vnd er stund auff / vnd bedrohete den wind / vnd sprach zu dem Meer: Schweige / vnd verstumme / vnd der Wind leget sich / vnd ward ein grosse stille.

Oe hand stod op / oe truede Varet / oe sagde til Hafvet / Ti / oe vær stille. Oe Varet lagde sig / oe det bleff inget stille.

40. Vnd er sprach zu jhnen: Wie seidt jhr so forchtsam? Wie daß jhr keinen glauben habt?

Oe hand sagde til dem. Hui ere saa fresctactige? Hui haffuer ingen tro?

41. Vnd sie forchten sich sehr / vnd sprachen vntereinander: Wer ist der: denn Wind vnd Meer sind jhm gehorsam.

Oe de frygtede sig saare / oe sagde en huerandre / Hvo er den? Thi at Varet oe Haffuet ere hannem lydige.

Kapitola IIII.

34. A bez podobenstwj nemluwil gim: Vssetkijm wsse pak swym saukromij wssládal wssecken.

A oprocz przypowieści nic mowił do nich: ale vczenikom swym osobno wszystko wykładał.

35. Y řekl gim w ten den / když sstinen byl wečer: Plawme se přes Moře.

Potom když onoho mowił do nich, gdy byla k wiecorowi, przeprawmy się do dalszego brzegu.

36. A necharusse zástupu / popadli gej tak, jak byl na lodi / ale y giné lodi byly s nim.

Ecby opuściwszy zebrańce ludzi, przyjęli go tak, iako był w lodzi, bo i inszych lodzi z nim było.

37. Tehdy stala se bauřka welká od wětru, až wlny hnaly na lodj / tak že se naplňowala lodj.

Zátym powstał wielki wicher wiatrowy, a fale bily do łodzi tak iż iuż była pełna.

38. A on byl na zadku lodnj spjc na podussce: y zbudili gej a řekli gemu: Mistře / nedbás gi na to / že hynem?

A on był na zadzie śpiąc na podgłowiu: zbudzili go tedy y rzekli mu: Mistrzu, nie masz tego na pieczy, żeśmy giniemy?

39. A wstaw pohrozyl wětru / a řekl Moři: Umlkni a přestaň. A přestal wítr / a stalo se veliké tichost.

A tak się uciszywszy / ustał wiatr / i rzekł morzu: Milcz i wstrzymuj się. I przestał wiatr wiać, i stało się bardzo cicho.

40. Y řekl gim: Proč se tak bojíte? což gesstě nemáte wěrv?

Rzekł zátym do nich: Czemu jesteście tak bojaźliwemi? Nie masz wiáry nie macie?

41. A bali se bázní welikau / a pravili gedni k druhému: Kdo gest tento / že i Wítr a Moře poslauchágí jeho?

Wielki się tedy wielkim strachem mowiąc jeden ku drugiemu: Kto to jest za człek, że wiatr y morze są posłuszne iemu.

ה

1 וַיָּבֹאוּ לְעֵבֶר הַיָּם אֶל־מְדִינַת הַגַּדְרִיִּים׃

Y vinieron de la otra parte de la mar à la provincia de los Gadarenos.

2 וְכַאֲשֶׁר יָצָא מֵאֳנִיָּה וּמִיָּד קָרָה מִקְבָּרִים אִישׁ כְּרוּחַ טֻמְאָה׃

Y salido el del navio, luego le salió al encuentro vn hombre de los sepulchros con vn espiritu immundo:

3 לַאֲשֶׁר חָיָה בֵּיתוֹ בַקְּבָרִים וְאִישׁ לֹא יוּכְלוֹ לֶאֱסֹר אוֹתוֹ בְּזִקִּים׃

Que tenia morada en los sepulchros, y ni aun con cadenas lo podia alguien atar.

4 עַל־כִּי פְעָמִים רַבִּים בְּזִקִּים וּבַעֲבוֹתוֹת נֶאְסַר וַיְנַתֵּק מִמֶּנּוּ הָעֲבוֹתוֹת וְהַזִּקִּים נִשְׁבְּרוּ וְאִישׁ לֹא יָכֹל לְדוֹמְמֵנוּ׃

Porque muchas vezes auia sido atado con grillos y cadenas: mas las cadenas auian sido hechas pedaços de el, y los grillos desmenuzados: y nadie lo podia domar.

5 וּבַלֵּילוֹת וְלַיְלָה בֶּהָרִים וּבַקְּבָרִים הָיָה וּצְעֵק וּמְסַקֵּל עַצְמוֹ בָּאֲבָנִים׃

Y siempre de dia y de noche andaua dando bozes en los montes y en los sepulchros, y hiriendose a las piedras.

6 וְכִרְאוֹתוֹ אֶת־יֵשׁוּעַ מֵרָחוֹק רָץ וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ׃

Y como vido à Iesus de lexos, corrió, y adorolo:

7 וַיִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר מַה לִּי וְלָךְ יֵשׁוּעַ בֶּן־אֱלֹהֵי הָעֶלְיוֹן אֲשַׁבְּעֲךָ לְךָ בֵּאלֹהִים פֶּן־תְּעַנֵּנִי׃

Y clamando à gran boz dixo, Que tienes comigo Iesus hijo del Dios Altissimo? Conjurote por Dios que no me atormentes.

8 וַיֹּאמֶר לוֹ צֵא רוּחַ טֻמְאָה מִן־הָאָדָם׃

Porque le dezia, Sal de este hombre espiritu immundo.

ΚΕΦΑΛ. ε'

1. Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν.

Et ilz arriverent deja la mer en la contrée des Gadarenes.

2. Καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ.

Et quand il fut forty de la nasselle, incontinent vint au deuant de luy hors des sepulcres vn homme ayant vn esprit immonde.

3. Ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν. καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι.

Lequel auoit sa demeurance es sepulcres, & nul ne pouuoit auec, non pas mesmes de chaines.

4. Διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσι δεδέσθαι, καὶ διεσπακέναι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι· καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἴσχυεν δαμάσαι.

Pource que souuent quand il auoit esté lyé de ceps & de chaines, il auoit rompu les chaines & mys les ceps en pieces: & personne ne le pouuoit dompter.

5. Καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς μνήμασιν ἦν κράζων, καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις.

Et estoit continuellement de nuit & de iour es montagnes & es sepulcres, criant & se frappant de pierres.

6. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν, ἔδραμεν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

Quand donc veit de loin il vid Iesus il accourut, & se prosterna deuant luy.

7. Καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν, τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεὸν μή με βασανίσῃς.

Et criant à haute voix, dit, Que y a-il entre toi & moy, Iesus Fils de Dieu souuerain? ie t'adiure de par Dieu que tu ne me tormentes point.

8. Ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.

Car Iesus luy disoit, Vuide hors de ce homme, esprit immonde.

ה

1 וְאִתּוֹ לְעִבְרָא דְיַמָּא לְאַתְרָא דְגַדְרָיֵא׃

E ciò auiu venuto all' altra parte del mare nel luogo de Gadareni.

2 וְכַד נְפַק מִן סְפִינְתָּא אִתְעֲרַע מִן בֵּית קְבוּרָא גְּבַר דְּאִית בֵּהּ רוּחַ טְמִיתָא׃

E come fu vscito de la naue incontanente gli fu incontro vno huomo de monumenti, che haueua vno spirito immondo.

3 וְיָתְבָה בֵּית קְבוּרָא וְאַפִּלְתָּא לָא יְכִלִין לְמַכְּפָתֵהּ בְּסִירִין׃

Il quale haueua la sua habitatione ne monumenti, nequale con le catene lo poteua niuno tenere legato.

4 מִטּוּל דְּכַד אִתְכַּפַּת בְּכַבְלִין וּבְסִירִין אִתְפְּשִׁטוּ וְאִתְבַּזְּעוּ כַּבְלַיָּא מִנֵּהּ וְסִירִין אִתְפַּתְּתוּ וְלָא הֲוָה חַד דְּיָכִיל לְמַכְּפָתֵהּ׃

Perciò che spesse fiate era stato legato con ceppi e catene, e hauendo rotte le catene, e i ceppi, niuno poteua domarlo.

5 וּבְכָל יוֹמָא וּבְכָל לֵילְיָא בְּטוּרַיָּא וּבְבֵית קְבוּרַיָּא הֲוָה צָוַח וְחָבַל גַּרְמֵהּ בְּאַבְנַיָּא׃

E stando sempre notte e giorno ne i monti e ne i monumenti, gridando, e percotendosi con le pietre.

6 כַּד חֲזָא יֵשׁוּעַ מִן לְהָדָא אֲזַל וּסְגִד לֵהּ׃

Hor hauendo egli veduto Iesu da lontano corse, & inginocchiossi, auanti à lui

7 וְקָאֲמָא בְּקָלָא רָמָא וְאָמַר מָא לִי וְלָךְ יֵשׁוּעַ בַּר אֱלָהָא מָרְמָא מוֹמָא אֲנָא לָךְ בֵּאלָהָא דְּלָא תְּשַׁנְּקִנִי׃

E gridando ad alta voce, disse, Che ha a fare con me Iesu Figliuolo di Dio altissimo? Io ti scongiuro per Dio, che tu non mi tormenti.

8 אֲמַר לֵהּ דְּנָא לָהּ רוּחָא סְנִיקָא מִן גַּבְרָא׃

(Percioche egli li diceua, Esci fuor del quest'huomo spirito immondo.)

CAP. V.

ET venerunt trans fretũ maris in regionem Gerasenorum.

And they came over the other side of the sea into the country of the Gadarens.

2. Et exeunti ei de navi, statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo.

And when he was come out of the ship, there met him out of the graues, a man which had an vncleane spirit.

3. Qui domicilium habebat in monumentis, & neque catenis iam quisquam poterat eum ligare.

Who had his abiding among the graues, and no man could bynde him, no not with chaines.

4. Quoniam sæpe compedibus & catenis vinctus, diruperat catenas, & compedes comminuerat, & nemo poterat eum domare.

Because that when he was often bounde with fetters and chaines, he had plucked the chaines asunder, and broke the fetters in peces, neyther could any man tame him.

5. Et semper die ac nocte in monumentis & in montibus erat, clamans & concidens se lapidibus.

And alwayes both night and day he cried in the mountaines, and in the graues, and stroke him selfe with stones.

6. Videns autem Iesum à longè, cucurrit & adorauit eum.

And when he sawe Iesus afarre of, he ranne and worshipped him.

7. Et clamans voce magna, dixit, Quid mihi & tibi Iesu fili Dei altissimi? adiuro te per Deum ne me torqueas.

And cryed with a lowde voyce, and saide, What haue I to doe with thee Iesu, thou Sonne of the most hie God? I charge thee by God, that thou torment me not.

8. Dicebat enim illi, Exi spiritus immunde ab homine.

(For he saide vnto him, Come out of the man, thou vncleane spirit.)

Das V. Capitel.

Vnd sie kamen jenseidt des Meers / inn die gegend der Gadarener.

DE de kommen vaa hin sider Haffuit / i de Gadarenners egn.

2. Vnd als er auß dem Schiff tratt / lieff jhm als bald entgegen auß den Gräbern / ein beseſſen Mensch / mit einem vnsaubern geiſt.

De som hans maadde aff Skibet / da kom der strax ihm fra Gravene et Menniske med hannem aff Graffuerne / med en vnden Aand.

3. Der seine wohnung in den Gräbern hatte / vnd niemand kondte jhn binden / auch nicht mit ketten.

Som hafde sin bolig i Graffuerne / oc der kunde ingen bunde hannem / ikke hellir med Lenker.

4. Denn er war offt mit feſſeln vnd ketten gebunden geweſen / vnd hatte die ketten abgeriſſen / vnd die feſſel zurieben vnd niemand kondt jhn zemen.

Thi hand hafde offte vere bunden med Boyer oc Lenker / oc hafde affreffuit Lenkerne / oc sønderbrudet Boyerne / oc ingen kunde spænge hannem.

5. Vnd er war allezeit / beide tag vnd nacht auff den bergen / vnd in den Gräbern / ſchrey vnd ſchlug ſich mit ſteinen.

Oc hand vaar altid / baade dag oc nat / paa Biergene oc i Graffuerne / raabte oc slog sig med sten.

6. Da er aber Jeſum ſahe von ferne / lieff er zu / vnd fiel für jm nider.

Oc der hand saa Jhesum langtborte / løb hand til / oc falt ned faar hannem.

7. Schrey laut / vnd ſprach: was hab ich mit dir zu thun / O Jeſu du Sohn Gottes des Allerhöchſten? Ich beſchwere dich bey Gott / daß du mich nicht queleſt.

Oc raabte høyt / oc sagde / Huad haffuer ieg med dig at gøre / O Jhesu / du Allerhøyeſtis Guds Søn? Jeg beſchwer dig ved Gud / at du icke pine mig.

8. Er aber ſprach zu jhm: Fahre auß du vnſauber geiſt / von dem Menſchen.

Hand sagde nemlig hannem / Far vd du vrene Aand / aff det Menniske

Kapitola V.

PRzyſly przeto na druhy brzeh Mořeho do Kraginy Gerazenſkych.

Tedy przyſli do dalſſiho brzehu moře, do zemie Gádarenczykow.

2. A hned on wyſſel z lodi / hned ſe s nim potkal Cžlowek z hrobůw mage Duchá nečiſtého.

A wyſedſſy z lodi / wtrzech miſtnu z dieſal z hrobow czlowiek w kterym byl duch nečiſty.

3. Kterýž přibytek měl w hrobiech. A ani geſt giž žadnoho nemohl ho řetězy swázati:

Ktery miſtnoſt meſſkánie w grobiech a nicmohl gſa nikdy powazowan zwnuz.

4. Nebo často gſa puty a řetězy okowán, lámal řetězy / a puta rozthal / a nikdyž ho nemohl skrotiti.

Przeto ſſom często byl wiazan do klaczdi z puta, ale ſſe ſkrze ſſe lámal rozdrzywal / a puta zkrze gaty, zniemoz gſe ho dalo skrocic.

5. A wždycky we dnie y w noci w hrobiech a na horách byl křičel a tepa ſe kamenim.

A zawſdy we dnie y we nocy wokal w gorách y w grobiech / a ſebe kamenim kamenowal.

6. A vzřídav Gežiſſe zdaleka / běžel a pokonil ſe gemu.

A wyzrowſſy Jezuſe z daleká przyſel / klaniuge ſe przed nim.

7. A křiče hlaſem welikým / řekl: Co mám s tebau Gežiſſe Synu Boha Nayvyſſiho? hoť zaklinám tebe skrze Boha abys mne netrápil.

A wolagic głoſem welikim / mowil, Cžo ma Bo tebie Jezuſe Synu Boga Nayvyſſego? przyſſe gem ce przez Boga abys mie nie mączył.

8. Nebo prawil gemu: Wyjdiž duſſe nečiſtý od člowěka tohoto.

(Abowiem mu mowił / Wyjdiž duchu nieczyſty z człowieka tego.)

ה

ט וַיִּשְׁאַל לוֹ מַה שְּׁמֶךָ נָצָר לֵאמֹר לֶגְיוֹן שְׁמִי כִּי רַבִּים אֲנַחְנוּ׃

Y preguntóle, Como te llamas? Y respondió diziendo, Legion me llamo, porque somos muchos.

י וַיִּתְחַנֵּן לוֹ הַרְבֵּה פֶּן־יְשַׁלְּחֵם אֶלְתֶּם מִחוּץ לִמְדִינָה׃

Y roganale mucho que no lo echasse fuera de aquella prouincia.

יא וְהָיָה־שָׁם אֶל־הָהָר עֵדֶר חֲזִירִים גְּדוֹלָה מַרְעָה׃

Y estaua allí cerca de los montes vna grande manada de puercos paciendo,

יב וַיִּתְחַנְּנוּ לוֹ כָּל־הַשֵּׁדִים לֵאמֹר שְׁלַח אוֹתָנוּ אֶשֶׁר בַּחֲזִירִים וְנָבוֹא בָהֶם׃

Y rogaronle todos aquellos demonios diziendo, Embianos en los puercos para que entremos en ellos.

יג וַיִּתֵּן לָהֶם מִיָּד יֵשׁוּעַ וַתֵּצֶאנָה רוּחוֹת הַטֻּמְאוֹת וַתָּבוֹאנָה בַּחֲזִירִים וַיִּפְעַר הָעֵדֶר בְּמֹרָד אֶל־הַיָּם וַיִּהְיוּ כְּמוֹ אַלְפַּיִם וַיִּחָנְקוּ בַּיָּם׃

Y permitiólos luego Iesus: y saliendo aquellos espiritus inmundos, entraron en los puercos: y la manada cayó por vn despennadero en la mar, los quales eran como dos mil, y ahogaronse en la mar.

יד וַיִּבְרְחוּ רֹעֵי הַחֲזִירִים וַיַּגִּידוּ אֶל־הָעִיר וְאֶל־הַחַוָּרוֹת וַיֵּצְאוּ לִרְאוֹת מַה־זֶּה הַנַּעֲשָׂה׃

Y los que apacentauan los puercos, huyeron, y dieron aviso en la ciudad y en los campos. Y salieron para ver que era aquello que assi acontecido.

ה

ט וְשָׁאֲלָה אַרְבֶּנָּא שְׁמֶךָ אָמַר לָהּ לֶגְיוֹן שְׁמִי מְשׁוּל דְּסַגְיָא חֵנָּן׃

E domandeuagli, Come hai tu nome? Et egli rispose, dicendo: Io ho nome Legione: perche ne siamo molti.

י וּבָעָא חֵנָּא סַגִּי דְּלָא יְשַׁדְּרִנֵּי לְבַר מִן אַתְרָא׃

Et lo pregaua molto che non gli mandasse fuor del paese.

יא אִית חֵנָא דֵּין מִטַּן לְוָת טִינָא דְּחַנָּא רַבְּתָא דְּחֵזִירָא דְּרָעְיָא׃

Hor egli era iui presso à i monti vna gran brancà di porci che pasceua.

יב וּבָעִין כֻּלְּהוֹן שֵׁדִין דִּי הֲוֹוֹ מִנּוֹי שְׁאַרְנָא לְחֵזִירָא דְּנֵעוֹל׃

E tutti quei demonij lo pregauano, dicendo. Mandaci tra quei porci acciò che noi entriamo in essi.

יג וְאַמַּם לְחוֹן וְנַפְקוּ וְרוּחָא חַלִּין טְמֵיתָא וְעָלוֹ בְּחֵזִירָא וְרָחֲטַת הֵי בְּקָרָא לְשַׁהֲרָא וְנִבְלַח בְּיַמָּא אִתְחַנְקוּ בְּמַיָּא׃

E hauendoli incontinente il permesso Iesu, e resi fuori quelli spiritti immondi, entrarono nei porci, & ecco quella famiglia correndo si precipitò nel mare, & erano circa due mila, & affogarono nel mare.

יד וְהִנּוּן דְּרָעַיָּן חֵזִירָא עַרְקוּ וְאַמְרוּ בְּמְדִינְתָּא וְאַף בְּקִירְיֵא נַפְקוּ לְמֶחֱמֵי מַה דְּהָוָא׃

E quei che pasceuano i porci, fuggirono, e portarono le nuoue a la città, & à le ville. E andarono per vedere che cosa era auuenuta.

ε.

9. *Καὶ ἐπηρώτα αὐτὸν, τί σοι ὄνομα; καὶ ἀποκριθεὶς λέγει λέγεων ἐμοὶ ὄνομα μοι ἐστι πολλοί ἐσμεν.*

Adonc il l'interroge, Comment as tu nom? Et il respondit, disant, I'ai nom Légion, car nous sommes plusieurs.

10. *Καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, ἵνα μὴ αὐτὰς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρου.*

Et le prioit fort qu'il ne les enuoyaſt point hors de la contrée.

11. *Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη.*

Or y auoit-il là vers les montagnes vn grand troupeau de pourceaux qui paiſſoit.

12. *Καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες, λέγοντες, πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς ἀναβάμεν.*

Et tous ces diables le le prioyent, disans, Enuoye-nous es pourceaux, afin que nous entrions dedans. Et le leur accorda incontinent le tout permis.

13. *Καὶ ἐπιτρέψαντος αὐτοῖς εὐθέως ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν δὲ ὡς δισχίλιοι· καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.*

Adonc ces esprits immondes eſtans ſortis entrerent és pourceaux: & le troupeau le ruant du haut en bas à la mer, (car y en auoit-il enuiron deux mille,) & furent eſtouffés en la mer.

14. *Οἱ δὲ βόσκοντες τοὺς χοίρους ἔφυγον, καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἐξῆλθον ἰδεῖν τί ἐστι τὸ γεγονός.*

Et ceux qui paiſſoyent les pourceaux s'enfuirent, & en porterent les nouuelles en la ville, par les villages

CAP. V.

9. Et interrogabat eum, Quod tibi nomen eſt? Et dicit ei, Legio mihi nomen eſt, quia multi ſumus.

And he aſked him, What is thy name? and he anſwereth, ſaying, My name is Legion: for we are many.

10. Et deprecabatur eum multum, ne ſe expelleret extra regionem.

And he prayed him inſtantly that he would not ſende them away out of the country.

11. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus, pascens.

Now there was there in the mountaines a great heard of ſwine feeding.

12. Et deprecabantur eum ſpiritus, dicentes, Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus.

And all the deuils beſought him, ſaying, Send us into the ſwine, that we may enter into them.

13. Et conceſſit eis ſtatim Ieſus. Et exeuntes ſpiritus immundi, introierunt in porcos: & magno impetu grex præcipitatus eſt in mare, ad duo milia, & ſuffocati ſunt in mari.

And immediately Jeſus gaue them leaue. Then the vncleane ſpirites went out, & entred into the ſwine: and the heard ran violently headlong from an high bancke into the ſea (& there were about two thouſand) and were drowned in the ſea.

14. Qui autem pascebant eos, fugerunt, & nuntiaverunt in civitatem & in agros. Et egreſſi ſunt videre quid eſſet factum.

And they that fedde them fled, and told it in the citie, and in the countrey. And they came out to ſee what it was that was done.

S. Marcus.

Das V. Capitel.

9. Vnd er fraget jhn: Wie heiſſeſt du? Vnd er antwortet / vnd ſprach: Legion heiſſe ich / denn vnſer iſt vil.

Da hand antſpund hannem / Huad heder du? Da hand ſuarede / oc ſagde / Stock heder ieg / Thi vi ere mange.

10. Vnd er bat jhn ſehr / daß er ſie nicht auß derſelben Gegend triebe.

Da hand bad hannem ſaare / at hand ſkulde icke driffue hannem aff den ſamme Egn.

11. Vnd es war daſelbs an den Bergen eine groſſe herd Sew an der Walde.

Da der vaar ſamme ſted hoff Biergene en ſtor Hiord Suin / ſom der ode.

12. Vnd die teuffel baten jhn alle / vnd ſprachen: Laß vns in die Sew fahren.

Da Diefflene bade hannem alle / oc ſagde / Lad oſſ fare i de Suin.

13. Vnd als bald erlaubet jnen Jeſus. Da furen die vnſaubern geiſter auß / vnd fuhren inn die Sewe / vnd die Herd ſtürtzet ſich mit einem ſturm ins Meer. Jhr aber war bey zwey tauſent / vnd erſoffen im Meer.

Da Jheſus tilſtede dem ſtrax. Da fore de vnreene Aander vd / oc fore i Suinene / Da Hiorden ſtyrte ſig aff ſtorre Hafſuide / Da de vaare vd i hu ruſtede, oc druk ihel i Haffuit.

14. Vnd die Seuhirten flohen / vnd verkündigten das inn der Statt vnd auff dem Lande. Vnd ſie giengen hinauß / zu ſehen was da geſchehen war.

Da Suinehyrderne flyde / De kundgiorde det i Staden oc vdi Landet. Da de ginge vd / at ſee det ſom vaar ſkeet.

S. Marek

Kapitola V.

9. Y tázal ho: Kterť gſt tobě gméno? Y řekl gemu: Hauff gméno mně geſt / nebo geſt nás mnoho.

Tedy go ſpytal Jeſu oc ſagde: Huo er dit Nafn? Oc han ſuarede oc ſagde: Mit Nafn er Legion / Thi vi ere mange.

10. Y proſyl ho welmi / aby newyhánel ho z tie kraginy.

A proſil go bárzo aby ich vie wyhánal z tey zemie.

11. Bylo pak tu při horách ſtádo welké Wepřůw paſauce ſe.

Bylo thez ſam po gorách mickle ſkoo wiepriow oc ſie paſſe.

12. Y proſyli ho řkúce: Puſť nás do Wepřůw / ať do nich wegdeme.

A uſſyſſe wrabli proſ ſig oc ſagde: Puſt nas vd vdi Suinene / at vi kand fare i dem.

13. Y dopuſtil jim hned Gežiſs. A wyſedſſe duchowé nečiſtí / weſſli do Wepřů / a welikau prudkoſtj / beželo to ſtádo do Mořé, a bylo giich ke dwěma eſýcma / y ztonuli w Mořj.

Y ſaa radt gaf ſig vdi dem Jeſus / & aſſt ſaa vdfore vnreene Aander vd / oc fore i Suinene / Da ſtyrte Hiorden ſig aff ſtorre Hafſuide i Haffuit / Da de vaare vd i hu ruſtede / oc druk ihel i Haffuit / Da de vaare ved 2 Thuſinde.

14. Y newyſſli gich paſtyřſſowé wſſecko a oznamowali to w Městech y po wſſech: Y wyſſli ſe abygwěděli, cžeby to bylo ſtalo.

Dem ehez ee pásti wiepriow ut ſiekali / y oznaymuli to w mieſter ech y po wſſech: Tedy ent wyſſli atygel, dáte to ee ſie ſtálo.

ה

15 וַאֲתוֹ לְוָת יְשׁוּעַ וְחָזוֹ לְחוֹ דְשָׁאדִיהִי בְּרֵי לְגִיוֹן וּמְנַכְּף וְיָתֵב הוּ דְאִית הֲוָא בֵּהּ לְגִיוֹן וְדָחֲלוּ׃

Ethegnou d'Iasv, e veggono colui che era stato tormentato dal demonio, seduto, e vestito, e in senno, cioè quello, che aveua tenuta la legione del demonio adosso, & hebbero paura.

16 וַאֲשְׁתַּעִיו לְהוֹן חֲזוֹ דְחָוֵא וְדִי לְחוֹ דְשָׁאדִיהִי וְאַף עַל חֲנִוִירָאוּ׃

Et quelli che haueuano veduto, raccontorno loro come la cosa era auenuta a colui, & ancora de' porci.

17 וְשָׁרִיו בְּעָיִן מִנֵּהּ דְיֵאזֵל לְהוֹן מִן תְּחוּמֵיהוֹן׃

Allora cominciarono à pregarlo, che si partis, e uscisse fuori.

18 וְכַד סָלֵק לְסַכִּינְתָּא חָוֵא דְהֲוָא מְבַעֵי הֲוָא דְיֶהֱוֵי עִמֵּהּ׃

Et essendo egli entrato nel nauilio, colui che era stato indemoniato, lo pregaua che potesse stare con esso lui.

19 וְלָא שְׁבַקֵהּ אֶלָּא אֲמַר לֵהּ לֵךְ לְבֵיתָךְ וְלָוָת אֲנָשָׁיךְ וְאַשְׁתַּעֵי לְהוֹן מְדִים דַּעֲבַד לָךְ מָרֵיהּ וְרַחֵם עָלָךְ׃

Ma Iasv non glielo permesse, anzi gli disse, Vatene a casa tua a trouare i tuoi, e raccontagli quanto grandi cose il Signore ti ha fatte, e come habbia hauuto misericordia di te.

20 וְאֵזַל וְשָׁרִי בִּכְרִיז בְּעַסְנַת־מְדִינְתָּא מָה דַּעֲבַד לֵהּ יֵשׁוּעַ וְכוּלְּהוֹן תְּמִיהִין הֲווֹ׃

E così egli se ne andò, e cominciò a predicare in Decapoli quanto grande cosa Iasv gli haueua fatta, e tutti si marauigliauano.

ה

15 וַיָּבוֹאוּ אֶל־יֵשׁוּעַ וַיִּרְאוּ אֶת אֲשֶׁר הָיָה בַּעַל הַשֵּׁדִים כִּי יָשַׁב לָבוּשׁ וְנָבוֹן אֵת אֲשֶׁר הָיָה לוֹ לְגִיוֹן נִירָאוּ׃

Y vienen à Iesus, y veen alque auia sido atormentado del demonio, sentado, y vestido, y en seso, elque auia tenido la legion, y vuieron temor

16 וַאֲשֶׁר רָאוּ סִפְּרוּ לָהֶם אֵיכָה נַעֲשָׂה לְבַעַל הַשֵּׁדִים וְלַחֲזִירִים׃

Y contaronles los que lo auian visto, como auia acontecido àlque auia tenido el demonio, y de los puercos.

17 וַיָּחֵלּוּ לְהִתְחַנֵּן לוֹ לָצֵאת מִגְּבוּלוֹתָם׃

Y començaron à rogarle que se fuese de los terminos dellos.

18 וּבַאֲשֶׁר עָלָה אֶל־הָאֳנִיָּה נִתְחַנֵּן לוֹ בַּעַל הַשֵּׁדִים לִהְיוֹת עִמּוֹ׃

Y entrando el en el nauio, rogauale el que auia sido fatigado del demonio, para estar con el

19 וַיֵּשׁוּעַ לֹא הִנִּיחוֹ כִּי־אִם אָמַר לוֹ לֵךְ לְבֵיתְךָ וְאֶל־מְכֹלַתֶּךָ וְהַגֵּד לָהֶם כַּמֶּה עָשָׂה לְךָ יְהוָה וְכִי חָנַנְךָ׃

Mas Iesus no le permitió, sino dixole, Vete à tu casa à los tuyos, y cuentales quan grandes cosas el Sennor ha hecho contigo, y como ha auido misericordia de ti

20 וַיֵּלֶךְ וַיָּחֶל לִקְרֹא בַּעֲשָׂרֶה עָרִים כַּמֶּה עָשָׂה לוֹ יֵשׁוּעַ וַיִּתְמְהוּ כֻּלָּם׃

Y fuese, y cõmençó à predicar en Decapolis quan grandes cosas Iesus auia hecho con el: y todos se marauillauan.

ϛ.

15. Καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσι τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον καὶ ἱματισμένον, καὶ σωφρονοῦντα τὸν ἐσχηκότα τὴν λεγεῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν.

Lors ils vinrent pour voir ce qui estoit aduenu, & viendrent à Iesus & voyent celui qui auoit eté demoniaque, assis & vestu, & de bon sens: voire celui qui auoit eu la legion, & eurent peur

16. Καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ περὶ τῶν χοίρων.

Et ceux qui auoyent veu cela, leur racompterent comme il estoit aduenu à ce demoniaque, & touchant les pourceaux

17. Καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Adonc ils se prindrent à le prier qu'il se departit de leurs quartiers.

18. Καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει ὁ δαιμονισθεὶς, ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾖ.

Et quand il fut entré en la nasselle, celui qui auoit eté demoniaque le print qu'il fust auec eux.

19. Ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα σοι ὁ κύριος πεποίηκε, καὶ ἠλέησέ σε.

Mais Iesus ne le lui permit point, ains lui dit, Va-t en en ta maison vers les tiens, & leur raconte combien de grandes choses le Seigneur t'a faites & comment il a eu pitié de toi.

20. Καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

Il s'en alla donc, & commença à publier en Decapolis combien grandes choses le Seigneur lui auoit faites & tous s'en esmerueilloyent.

CAP. V. | Das V. Capitel. | Kapitola V.

15. Et veniunt ad Iesum, & vident illum qui à dæmonio vexabatur, sedentem, vestitum, & sanæmentis. & timuerunt.

And they came to Jesus and saw him that had ben possessed with the deuyll and him that had the legion sitte clothed and in his right mynde: and they were afrayd.

15. Vnd kamen zu Jesu/ vnd sahen den/ so von den teufeln besessen war/ daß er saß vnd war bekleidet/ vnd vernünfftig/ vnd förchten sich.

Da komme eil Jhesum/ da saat den/ sum vaar be fier aff Dieffleneraat hand saa/ da de hadde fleder paa de vaar ved sine sind/ da de fraeckde sig.

15. A kdyż přišlik Gežišsowi/ vżrżli toho kterýż byl opanowánỳ ż siedżał obleczený/ a bżał przy dobrym rozumu/ a wżtrosy przed sebu hasł.

16. Et narraverunt illis, qui viderant, qualiter factum esset ei qui dæmonium habuerat, & de porcis.

And they that sawe it, tolde them what was done to him that was possessed with the deuyll, and concerning the swyne.

16. Vnd die es gesehen haten/ sagten jhnen/ was dem besessenen widerfaren war/ vnd von den Seuen.

Da de som der saa hadde/ saadde dem, huad den Besatte vaar vederfaret/ da om Suinene.

16. A kteřížż to widżeli/ wżprawowali kteraż se stało tomu kterýż měł dábelstwo/ a o Wepřich.

A ty kterzy to widżieli/ da powiedżeli im ako się stało temu opętánemu/ y o wieprzach.

17. Et rogare cœperunt eum, ut discederet de finibus eorum.

And they began to pray him that he would departe from their coastes.

17. Vnd sie fiengen an/ vnd baten jn/ daß er auß jhrer Gegend zöge.

Da de begynte/ da bade hannem/ at hand vilde drage aff dens Egn.

17. Tehdy počali ho prosyti/ aby odšel z kragin gegich.

Ktorzy go wnet prośic poczęli aby wyszedł z granic ich.

18. Cum ascenderet navim, cœpit illum deprecari qui à dæmonio vexatus fuerat, ut esset cum illo.

And when he was come into the ship, he that had ben possessed with the deuyll, prayed him that he might be with him.

18. Vnd da er in das Schiff trat/ bat jhn der besessene/ daß er möchte bey jhm sein.

Da der hand graadde i Skiber/ da bad den be satte hannem/ at hand maatte blifue hos hannem.

18. A kdyż wstupił na łodi/ pokal ho prosyti ten kterýż tr̃pěl dábelstwo/ aby byl s nimi.

A gdy wst. ok w łodź prosił go ten co był opętanym aby został przy nim.

19. Et non admisit eum: sed ait illi, Vade in domum tuam, ad tuos, & annuncia illis quanta tibi Dominus fecerit, & misertus sit tui.

Howbeit Jesus wyll not suffer him, but sayd vnto him, Goe thy waye home to thy frendes, & shewe them what great thinges the Lorde hath done vnto thee, and how he hath had compassion on thee.

19. Aber Jesus ließ es jhm nicht zu/ sondern sprach zu jhm: Gehe hin in dein hauß/ vnd zu den deinen/ vnd verkündige jhnen/ wie grosse wolthat dir der HERR gethan/ vnd sich deiner erbarmet hat.

Da Jesus tilkadde hannem icke/ Men hand saadde til hannem/ Gack hen i der huss ocnil dine/ oc forkynde dem/ huor store velgerninger HERREN haffuer giort dig/ oc forbarmet sig offuer dig

19. Gežiš pak nedopustił/ ale řekł gemu: Gdiż domu twého k twym/ a powżuggim kterak gest welikż wżcy včinił tobż PAN/ a sżitował se nad tebau.

Ale mu Jezus nie dopuścił/ ale mu rzekł: Idź do domu twego do swych/ a opowiedz im jak wielkie rzeczy's tobie Pan uczynił/ i jako się nad tobą zlitował.

20. Et abiit & cœpit prædicare in Decapoli quanta sibi fecisset Iesus: & omnes mirabantur.

And he departed and began to publysshe in Decapolis what great thinges Jesus had done vnto him, and all men did marueile.

20. Vnd er gieng hin/ vnd fieng an auß zuruffen inn den zehen Städten/ wie grosse wolthat jhm Jesus gethan hatte/ vnd jederman verwundert sich.

De hand ded dett/ oc begynte at prædike i de ti Stæder/ huor store Velgerninger Jhesus haffde giort hannem/ De bleff Mand forundrede sig

20. A odšel/ a počal obhlašowati w kragině Dekapolim takowe weliké wżcy včinił gemu Gežiš/ a diwili se wšickni.

Tehdy odšedł/ a počał opowiadać w Dekapolim takowe wielkie rzeczy's mu uczynił Jezus/ a dziwili się wszyscy.

ה

21 וְכַאֲשֶׁר עָבַר יֵשׁוּעַ בָּאֳנִיָּה
עוֹד אֶל־הָעֵבֶר נִקְהֲל עַם רָב
אֲלֵיהוּ וַיְהִי אֶל־שְׂפַת הַיָּם׃

Y passando otra vez Iesus en nauio de la otra parte, juntose à el gran compañia; y estaua junto a la mar.

22 וְהִנֵּה בָא אֶחָד מִבַּעֲלֵי הַמַּקְדְּלָה
וּשְׁמוֹ יָאִיר וַאֲשֶׁר רָאָה אֹתוֹ
נָפַל אֶל־רַגְלָיו׃

Y vino uno de los principes de la Synagoga llamado Iairo: y como lo vió, prostrose à sus pies

23 וַיִּתְחַנֵּן לוֹ הַרְבֵּה לֵאמֹר כִּי
בִתִּי חֲנוּעַ אֹזֶן בּוֹא וְשִׂים
עָלֶיהָ אֶת־יָדֶיךָ לְמַעַן תִּוָּשַׁע
וּתְחִי׃

Y rogauale mucho, diziendo, Mi hija esta à la muerte. Ven y pondras las manos sobre ella, paraque sea salua, y biuirá.

24 וַיֵּלֶךְ עִמּוֹ וּבָא אַחֲרָיו עַם
רָב וַיְצִיקוּ אוֹתוֹ׃

Y fue con el, y seguiale gran compañia, y apretauanlo.

25 וְאִשָּׁה אֶחָת הָיְתָה דָּוָה
בְּנֹדֶתָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃

Y vna muger que estaua con fluxo de sangre doze años auia

26 וְרַבּוֹת סָבְלָה מִן רַפְאִים
רַבִּים וַתְּבַלֵּע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהּ
וְלֹא נִרְפְּאָה כִּי אִם עַל־יֶתֶר
נָרוֹעָה׃

Y auia sufrido mucho de muchos medicos, y auia gastado todo loque tenia, y nada auia aprouechado, antes le yua peor.

27 כְּאֲשֶׁר שָׁמְעָה עַל־יֵשׁוּעַ בָּאָה
בַּדֶּרֶךְ מֵאָחוֹר נָגַע אֶת־בִּגְדוֹ׃

Como oyó dezir de Iesus, vino en la compañia por las espaldas, y cocó su vestido;

28 כִּי אָמְרָה כִּי אִם אֶגַּע
אֶת־בְּגָדָיו וְאִוָּשֵׁעַ׃

Porque dezia, Si yo tocare tan solamente su vestido seré salua.

ה

21 וּכְד עְבַר יְשׁוּעַ ב
בְּסַפְיְנְתָא לְהֵו עְבְרָא תּוּב
אִתְכְּנִשׁוּ עֲלֵוְהִי כְּנִשְׁ
סַגְיָאָא כַּד אִתְעֵי עַל יַד
יַמָּא׃

E perche Iesu fue di nouo trapassato à l'altra riua nella naue, si radunò un gran popolo ouerso lui, & era presso al mare.

22 וְאָתָא חַד מִשְׁמְהּ ר
יְאָרְשׁ מִן רַבִּי כְּנִשְׁתָּא וְכַד
חֲזָיֵהּ נָפַל לְוָת רַגְלָוְהִי׃

Allora ecco venire uno de principali de la sinagoga, che haueua nome Iairo, & come'l uidde, cadè giù a i suoi piedi.

23 וּבְעָא הֲוָא מָרֵהּ סַגִּי
מִנְּאמַר לֵהּ בְּרָתִי בְּשָׁאר
מְצִידָא הָא סִים אִידָךְ
עֲלֵיהָ וְתִתְחַלְמִי וְתֵיתָא׃

E pregauale molto, dicendo, La mia figliuoletta sta in estremo, io ti prego che tu venghi, e ponghi le mani sopra essa accioche ella sia sana, e cosi viurà

24 וַאֲזַל עִמֵּהּ יְשׁוּעַ וְדַבִּיק
הֲוָא לֵהּ כְּנִשְׁתָּא סַגִּיָּאתָא
וְתַבְּרִין הֲוָ לֵהּ׃

Et egli andò con lui, & un gran popolo lo seguitaua, in modo che lo stringeuano.

25 אִתְּתָא דֵּין דַּהֲוָת ר
יְאוּתִיהּ הֲוָת בְּמַדִּינְתָא
דְּמָא שְׁנִין תְּרֵיסְרְעְסְרָא׃

Hor una certa donna che era stata vn flusso di sangue ben dodeci anni.

26 אִידָא דְּסַגִּי סָבְלַת מִן
אַסְיָתָא סַגְיָאתָא וְאַסְקַרְת
כֹּל מַדֵּם דְּאִית לָהּ וּמִדְּ
לָא אִתְעַתְּדַת אֶלָּא
דַּהֲוָת אִתְאֲלַצַת׃

Et hauuta patito assai da molti medici, & hauuta spesa tutta la sua facoltà, & giouatole giammai niente alcuna, ma piu tosto era andata peggiorando.

27 כַּד שְׁמַעַת עַל יֵשׁוּעַ
אֲתַת בְּחֻבְּנָא דְּכְנִשְׁ
תָּא מִן בְּסְתְרֵהּ וְקָרְבַת ל
לְלְבּוּשֵׁהּ׃

Hauendo udito parlar di Iesu venne tra la turba di dietro, e tocco il suo uestimento.

28 אֲמְרָא הֲוָת ג דְּאִם
לְלְבּוּשֵׁהּ קָרְבָא אֲנָא חָיֵא
אֲמַר׃

Percioche ella diceua, Se io toccarò pur le sue uestimenta, mi sarò sanata

κ.

21. Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν.

Et quand Iesus fut derechef passé à l'autre rive en vne nasselle, grandes troupes s'assemblerent vers lui, & il estoit pres de la mer.

22. Καὶ ἰδοὺ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων ὀνόματι Ἰαείρ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ.

A donc vient, vn des principaux de la synagogue nommé Iaïrus, venu, & l'ayant veu, tombe à ses pieds

23. Καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ, λέγων, ὅτι ἡ θυγάτηρ μου ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ὅπως σωθῇ καὶ ζήσῃ.

Et le prioit fort, en disant, Ma petite fille est à l'extremité: ie te prie, que tu viennes & que tu lui imposes ces mains afin qu'elle soit guarie, & qu'elle viue.

24. Καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ· καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.

Iesus donc s'en alla auec lui: & grandes troupes le suiuoyent, pressans, qu'ils l'empeschoyent.

25. Καὶ γυνή τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἐτῶν δώδεκα.

Or y auoit-il vne certaine femme malade d'vne perte de sang depuis douze ans:

26. Καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν, καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα.

Laquelle auoit beaucoup souffert entre les mains de plusieurs medecins, & auoit despendu tout le sien, & n'auoit rien profité, ains plustost alloit de mal en pis.

27. Ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.

Icelle ayant ouï parler de Iesus, vint en la foule par derriere, & toucha l'habillement d'icelui.

28. Ἔλεγε γὰρ, Ἐὰν κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἅψωμαι, σωθήσομαι.

Car disoit-elle, Si tant seulement ie touche ses habillemens, ie serai guerie.

CAP. V. | Das V. Capitel. | Kapitola V.

21. Et cum transcendisset Iesus in navi rursum trans fretum, convenit turba multa ad eum, & erat circa mare.

And when Jesus was come over again by shippe vnto the other syde, a great multitude gathered vnto him, and he was nere vnto the sea.

21. Vnd da Jesus wider herüber fuhr im Schiff / versammlet sich viel Volcks zu jhm / vnd war an dem Meer.

Da der Jhesus vber hin vberfuer in einem Schiff / da versamlede der meget Volck zu jhm / vnd hand vaar hoss Hafvet.

21. A když wstaupil Gežíš na lodi / opět se přeplawil: O sse, jest mu zástup mnohý / a on byl u Moře.

A gdy siedząc Jezus przeprá-wił w łodzi ku drugiemu brzegu / zebrała się do niego wielkość lu-dzi: a on był nad morzem.

22. Et ecce venit quidam de archisynagogis nomine Iairus, & videns eum, procidit ad pedes eius.

And beholde, there came one of the rulers of the Synagogue, whose name was Jairus: and when he sawe him, he fell downe at his feete.

22. Vnd sihe / da kam der Obersten einer von der Schule / mit namen Jairus / vnd da er jhn sahe / fiel er jhm zu fussen.

Da see / Da kom en aff de Øffuerste aff Scho-lan / som hed Jairus / Da der hand saa hannem / falt hand ned faar hans fødder /

22. A hle přišel geden z Knížat Školi Židowské Jairus gménem / a uzřew gey padl k nohám geho,

A oto przyszło Książę bożni-cze imieniem Jair / i wyzrzawszy go, padł mu do nog iego.

23. Et deprecabatur eum multum, dicens, Quoniam filia mea in extremis est, Veni, impone manus super eã, ut salva sit & vivat.

And besought him, and said vnto him, My litle daughter lyeth at the point of death: I pray thee that thou wouldest come and lay thine handes on her, that she may be healed, and live.

23. Und bath jhn sehr / und sprach: Meine Tochter ist in den letzten zügen / du wolltest kommen / und deine hand auff sie legen / daß sie gesund werde / und lebe.

Da bad hannem saare / oc sagde / Min Daatter er paa sit aller yderste / Bilder da kommer, at lægge din haand paa hende / at hun kunde blifue helbrebe, oc leffue.

23. A wssim ho prosył / řka: Dcera má na skonče-ní gest / pod a włożiż na ni ruku swau / ať zdráwa budee a žiwa.

A prosił go wielce mowiąc / Jż dziecię moie ostatecznie przy-chodzi z skonaniem / proszę abyś przyszedł a włożył nań ręce swe / aby ozdrowiała y żyła.

24. Et abiit cum illo, & sequebatur eum turba multa, & comprimebant eum.

Then went he with him, and a great multitude followed him, and thronged him.

24. Und er gieng hin mit jm. Und es folget jhm viel Volcks nach / und sie drungen jhn.

Da hand gick bort met hannem. Oc der fulde meget Folck efter hannem / oc betrengde hannem.

24. Y šel s nim. A zástup mnohý šel za nim, y tiskli ho.

Gdy szedł z nim / á prze-ważny wszystek lud, ściskali go.

25. Et mulier quæ erat in profluvio sanguinis annis duodecim.

(And there was a certaine woman which was diseased with an yssue of blood twelue yeres.

25. Und da war ein Weib / das hatte den blutgang zwölff jar gehabt.

Oc der vaar en Qvinde / som hafde haffi Blods-sort tolff aar.

25. A žena která žila w swé nemoci dwanáct let.

A niektóraż niewiasta / cier-piąca krwotok krwi dwanaście lat.

26. Et multa perpessa à complurimis medicis, & erogaverat omnia sua, nec quicquam profecerat, sed magis deterius habebat.

And had suffred many things of many physitions, and had spent all that she had, and nothing holpen, but rather the worse.

26. Und vil erlidten von vilen Erzten / und hatte alle jhr Gut drob verzehret / und halff jr nichts / Sondern vil mehr ward es erger mit jhr.

Oc lider meget aff mange Læge. Oc hun hafde forteret alt sit Gods der paa / Oc det halp hende intet / men det blef meget verre med hende.

26. A mnohý byla trpěla od mnohých Lékařůw / a byla wynaložila weškeren statek swůg, aniž gi co bylo prospě-lo / ale wždy jegest hůře měla.

A wiele wycierpiała od wielu lekarzow / i wydarła swe wszy-stko na nie / a żadnego nie nie pomogło, owszem jeszcy tym wiecey pogorszała.

27. Cum audisset de Iesu, venit in turba retro, & tetigit vestimentum eius.

When he had heard of Jesus, came in the preasse behinde and touched his garment.

27. Da die von Jesu hörete / kam sie im Volck von hinden zu / vnd rührete sein kleid an.

Der hun hørde om Jhesu / da kom hun blant Folcket bagtil / oc rørde ved hans Kleder.

27. Když pak uslyssela o Je-žissowi, přissla w zástupu zdu / y dotkla se roucha gehu.

Ta gdy usłyszała o Jezusie / przyszła tyłu między ludźmi / y tknęła się szaty iego.

28. Dicebat enim, Quia si vel vestimentum eius tetigero, salvabor.

For she said / If I may but touch his clothes, I shalbe whole.

28. Denn sie sprach: Wenn ich nur sein kleid möcht anrühren / so würde ich gesund.

Thi hun sagde / Maatte jeg eene røre ved hans Kleder / Da effueges helbrede.

28. Neb prawila: Že dotknuli se toliko roucha geho / zdráwa budu.

Bo rzekła sobie mowiąc / Jeśliż się ryzykuię tylko szaty iego, będę zdro-wa.

ה

29 וּמִיָּד נִבְּעָה מַעְיְנָא
דְּדָמָהּ וְאִתְעֲבִידַת נְפוּנָה
וְאִתְאַסְיַת מִן מַחוֹתָהּ׃

E subito il flusso del suo sangue si fece, e sentì nel suo corpo ch'ella era risanata da quel flagello.

30 וְיַשִׁיעַ דִּין מֵחֲוָא יְדַע
בְּנַפְשֵׁהּ דְּאִיתָא וּבָעָא מֵחֲוֵה
וְאִתְפְּנִי לְוָת כְּנִשְׁתָּא וְאָמַר
מַן קְרִיב לְמָאנַי׃

E Gesù subitamente conoscendo in se stesso che da lui era uscita virtù, rivoltatosi nella turba disse, Chi ha toccato i miei vestimenti?

31 אָמְרִין לֵהּ תַּלְמִידְוֹהִי
חָזֵי אַתְּ לְכְנִשְׁתָּא דְּמִתְחַבְּטִין
לָךְ וְאָמַר אֲנַת מַן קְרִיב
לִי׃

Allora i suoi discepoli gli dissero, Tu vedi la turba che ti stringe, e dici, Chi mi ha toccato?

32 וְחָזַר חֲוָא דְּיִתְעֲבִיד
מִנּוּ הֲדָא עֲבַד׃

Ed egli guardava per intorno per vedere colei che avea fatta quella cosa.

33 הַב דִּין אִתְּתָא דְּדָ
חֲלָא וּרְתִיתָא דְּיָדְעָת
מָא דְּהֲוָא לָהּ אֲתַת וְנָפְלַת
קֳדָמוֹהִי וְאָמְרַת לֵהּ
כֻּלָּה שְׁרָרָא׃

E la donna temendo e tremando, sapendo ciò ch'era fatto in lei, venne e gittossi dinanzi a lui, e gli disse tutta la verità.

34 הַב דִּין אָמַר לָהּ בְּרָתִי
תְּיִמְנוּתְכִי אַחְיְתֵכִי וְלִי
בְּשְׁלָמָא וְגֻרִי הַלְמָא
מִן מַכְתְּכִי׃

Egli le disse, Figliuola, la tua fede t'ha fatta salva; vattene in pace, e sii sana del tuo flagello.

35 וְעַד הוּ מְמַלֵּל אִתֵּי
מִן דְּבֵית רַב כְּנִשְׁתָּא
וְאָמְרִין דִּי בְרָתָךְ מִיתַת
לְמָנָא מַכֵּיל מַגַּל אַנְתְּ
לְמַלְפָנָא׃

Mentre ch'egli avea ancor parlato, vennero alcuni da casa del principale della sinagoga, dicendogli, La tua figliuola è morta: perchè dai tu più molestia al maestro?

36 יְשׁוּעַ דִּין פַּתְגָּמָא
מַלְתָּא דְּאִתְמַלִּיל
לְהוֹן רַב כְּנִשְׁתָּא לָא
תֵּיחֵל בְּלַחְדוֹ הֵימָנוּ׃

Ma Gesù, tosto che egli udì la cosa ch'era detta, disse al principale della sinagoga, Non temere, credi solamente.

ה

29 וּפִתְאֹם יָבְשׁ בּוֹר דָּמָהּ
וַתֵּדַע בְּבְשָׂרָהּ כִּי נִרְפְּאָה מִן
הַמַּגֵּפָה׃

Y luego la fuente de su sangre se secó, y sintió en el cuerpo que era sana de aquel açote.

30 וּמִיָּד יָדַע יֵשׁוּעַ בְּנַפְשׁוֹ כִּי
יָצָא מִמֶּנּוּ כֹּחַ בָּרָךְ בָּעָם
וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיעַ אֶת־בְּגָדָי׃

Y Iesus luego conociendo en si mismo la virtud que auia salido del, boluiendose à la compañia dixo, Quien ha tocado a mis vestidos?

31 וַיֹּאמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו הֲרֹאֶה
כִּי הָעָם הֵצִיק אוֹתָךְ וְתֹאמֵר
מִי נָגַעַנִי׃

Y d'xeronle sus Discipulos, Vees que la compañia te opprime, y dizes, Quien me ha tocado?

32 וַיַּרְא סָבִיב סָבִיב לִרְאוֹת
אֶת אֲשֶׁר עָשְׂתָה זֹאת׃

Y el miraua alrededor por ver a la que auia hecho esto.

33 וְהָאִשָּׁה יָרְאָה וְחָרְדָה
כִּי יוֹדַעַת הִיא אֲשֶׁר נַעֲשָׂה
מֻמָּנָּה בָּאָה וַתִּפֹּל לְפָנָיו
וַתֹּאמֶר לוֹ כָּל־אֱמֶת׃

Entonces la muger temiendo y rembiando, sabiendo lo que en si auia sido hecho, vino, y prostrose delante del, y dixole toda la verdad.

34 וַיֹּאמֶר לָהּ בִּתִּי אֱמוּנָתֵךְ
וְשִׁיעָתֵךְ לְכִי בְשָׁלוֹם וִהְיִי
שְׁלֻמָּה מִמַּדְוֵיכִי׃

Y el le dixo, Hija, tu fe te ha hecho salua: ve en paz, y se sana de tu açote.

35 עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר בָּאוּ מִבֵּית נָ
שִׂיא הָעֵדָה לֵאמֹר בִּתְּךָ הֵמָּה
מָה עוֹד תַּעֲמִיל אֶת־הַמְלַמֵּד׃

Hablando aun el, vinieron del principe de la Synoga diziendo, Tu hija es muerta, paraque fatigas mas al Maestro?

36 וְיֵשׁוּעַ מְתֹאם מִמְצַע אֶת־
דְּבַר וַיֹּאמֶר לַנַּס הָעֵדָה
אַל־תִּירָא לְבַד הַאֲמִין׃

Mas Iesus luego en oyendo esta razon que se dezia, dixo al principe de la Synoga, No temas, cree solamente.

5.

29. Καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πη
γὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ
σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μά
στιγος.

Et incontinent la source de son sang fut estanchée, & elle sentit en son corps qu'elle estoit guerie de son fleau.

30. Καὶ εὐθέως ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς
ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν
ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄ
χλῳ, ἔλεγε, τίς μου ἥψατο τῶν ἱμα
τίων.

Et soudain Iesus reconnoissant en soymesme la vertu qui estoit sortie de soy, se retournant en la foule disoit, Qui a touché mes habillemens?

31. Καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ, Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλί
βοντά σε, καὶ λέγεις, τίς μου ἥψατο;

Et ses disciples lui dirent Tu vois que la foule te presse, & tu dis, Qui m'a touché?

32. Καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦ
το ποιήσασαν.

Mais il regardoit tout à l'entour pour voir celle qui auoit fait cela.

33. Ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρο
μήσασα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν ἐπ' αὐ
τῇ, ἦλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

A dont la femme craignant & tremblant, sachant ce qui auoit été fait en sa personne, vint & se jetta deuant lui, & lui dit toute la verité.

34. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θυγάτηρ,
ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· ὕπαγε εἰς
εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μά
στιγός σου.

Et il lui dit, Ma fille ta foy t'a sauuée: va t'en en paix, & te tien guerie de ton fleau.

35. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρ
χονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέ
γοντες ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον;

Comme il parloit encores, quelques vns arriuerent de chez le principal de la synagogue, disans, Ta fille est morte, pourquoi trauailles-tu plus le Maistre?

36 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εὐθέως ἀκούσας
τὸν λόγον λαλούμενον, λέγει τῷ ἀρ
χισυναγώγῳ, Μὴ φοβοῦ, μόνον
πίστευε.

Et incontinent que Iesus eut ouï ce qu'on disoit, il dit au principal de la synagogue, Ne crain point, croy seulement.

CAP. V. Das V. Capitel. Kapitola V.

29. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius, & sensit corpore quia sanata esset a plaga.

And straightway the spring of her blood was dried up: and she felt in her body that she was healed of that plague.

29. Vnd als bald vertrucknet der brunn jres bluts/ vnd sie fülets am leibe/ daß sie von jhrer plage war gesund worden.

Do stray sturdis hendis blodis kelde/ Do bun sornam her yna legemet/ at hun vaar bleffuen helbredaff sin Plage.

29. A hned vzdrawena gest od swe nemocy/ a pochtila na tele zdy vzdrawena byla od nemocy.

30. Et statim Iesus in semetipso cognoscens virtutem quæ exierat de illo, conversus ad turbam, aiebat, Quis tetigit vestimenta mea?

And immediately when Jesus had known in him self the vertue that went out of him, he turned him round about the the preasse and sayde: Who hath touched my clothes?

30. Vnd Jesus fület als bald an jhm selbs die krafft / die von jhm außgangen war / vnd wandte sich vmzum Volck / vnd sprach: Wer hat meine kleider angerühret?

Do Jhesus fornam stray wed sig selff/ den Krafft som vaar vdgongen fra hannem / Do hand vende sig om til Folcket / oc sagde / Huo hafuer rørt ved mine Kleder?

30. A hned poznaw Gežíssus sám w sobě moc která od neho wyssla z nžho / obrátiw se k zástupu řekl: Kdo se dotkl roucha mého?

31. Et dicebant ei discipuli sui, Vides turbam comprimentem te, & dicis, Quis me tetigit?

And his disciples sayde vnto him: Thou seest the multitude throng thee, and sayest thou: Who hath touched me?

31. Vnd die Jünger sprachen zu jm: Du sihest / daß dich das Volck dringet / vnd sprichst / wer hat mich angerühret?

Do Discyplene sagde til hannem: Du seer / at Folcket trenger dig / oc du siger / Huo rørde ved mig?

31. Gemu pak Wedlnjcy gehо: Widjss ano tebe zástup nátlak / a prawjss: Kdo se mne dotkl?

32. Et circumspiciebat videre eam quæ hoc fecerat.

And he stood round about to see her that had done that.

32. Vnd er sahe sich vmb nach der / die das gethan hatte.

Do hand saa sig om / efterden som det hafde giort.

32. A hledel wokol / aby gi vzřela která gest to včinila.

33. Mulier verò timens & tremens, sciens quod factum esset in se: venit & procidit ante eum, & dixit ei omnem veritatem.

And the woman fearing and trembling for that knew what was done in her: and came and fell down before him, and told him all the truth.

33. Das Weib aber förchte sich / vnd zitterte (denn sie wuste / was an jr geschehen war) kam / vnd fiel für jm nider / vnd saget jhm die gantze warheit.

Men Quinden frectede sig / oc beffuede (thi hun wiste huad hende vaar teet) kom oc falt ned saar hannem / oc sagde hannem alsandhed.

33. Žena pak bogeny a třesauc se / o wssaucy co se stalo při ní / přistampila a padla před nim / a powěděla gemu wssecku prawdu.

34. Ille autem dixit ei, Filia, fides tua te salvam fecit: vade in pace, & esto sana a plaga tua.

And he sayde to her: Daughter thy faith hath made thee whole: go in peace and be whole of thy disease.

34. Er sprach aber zu jhr: Mein Tochter dein glaub hat dich gesund gemacht / gehe hin mit friden / vnd sey gesund von deiner plage.

Men hand sagde til hende / Min Daatter / Din tro hafuer giort dig helbrede / Gack hen med fred / oc ver helbrede aff din Plage.

34. A Gežíss řekl gj: Dcero / wjra twá tebe zdrawau včinila / gdiž w pokoji / a buď zdráwa od Nemocy twé.

35. Adhuc eo loquente venunt ad archisynagogum, dicentes, Quia filia tua mortua est: quid ultrà vexas magistrum?

While he yet spake there came from the ruler of the Synagogues house certaine which sayde: Thy daughter is dead: why troublest thou the Master any further?

35. Da er noch also redet / kamen etliche vom gesinde des Obersten der Schule / vnd sprachen: Deine Tochter ist gestorben / was mühest du weiter den Meister?

Der hand end saa talede / da kommer nogle aff Scholens Øfuerstis stenere / oc sagde / Din Daatter er død / Hui vmager du Mesteren længer?

35. A gdyž on gesště mluwil / přissli ? Knježi Školy Židowské / řkauce: Dcera twá gij wmřela / prokwjce trápjss Mistra?

36. Jesus autem audito verbo quod dicebatur, ait archisynagogo, Noli timere: tantum modo crede.

As soone as Jesus heard the word spoken, he sayde vnto the ruler of the Synagogue: Be not afraide: only beleeue.

36. Jesus aber höret bald die rede / die da gesagt ward / vnd sprach zu dem Obersten der schule: Förcht dich nicht / glaube nur.

Do Jhesus hørde strax den Tale / som blef sagd / oc hand sagde til den Øfuerste for Scholen / Frycte dig icke Tro tekun.

36. W okamžiku Gežíss slyssawssy ony slowa ktere powiedano / rzekl K Knježi Školy Židowské: Nebog se toliko wěř.

51

ר

37 וְלָא שְׁבַק לַאֲנָשׁ דְּיֵיאֵל עִמֵּה אֶלָּא לְשִׁמְעוֹן כֵּיפָא וְלִיעֲקוֹב וְלִיוֹחָנָו אֲחוּהִי דְיַעֲקוֹבוּ׃

E non permesſe che alcuno ci ſeguitaſſe, ſe non Pietro, e Iacopo, e Giouanni fratello di Iacopo

38 וְאָתוֹ לְבֵיתָא דְּרִישׁ כְּנִשְׁתָּא וַחֲזָא דְּהִוֹן כָּכִּין וּמְיַלְלִין׃

E coſi ſeno venuti à caſa del principale della ſinagoga, ouero ai commudi, e quiui ch'erano piangeuano, e faceuano gran lamento.

39 וְעַל נָאמַר לְהוֹן מָנָא תְּהִיכִין אַנְתוּן וּבְכִין טְלִיתָא לָא מִיתַת אֶלָּא רְמִיכָא הִי׃

Et entrato dentro, diſſe loro, Perche fate voi tanto rumore, e piangete? La fanciulla non è morta, ma dorme.

40 וּנְחִיכִין הֲווֹ עֲלָוֹהִי דְּיִן יְזִיעַ אֲפֵיק לְכוּלְהוֹן וְיִדְבַּר לְאִבּוּהָ וְטִלְיְתָא וְלַאֲמְהוֹנְהִי דְצַפְרָה וְעַל לְאֲתָא דְּרְמָא הִי טְלִיתָא׃

Et eſſi ſe rideuano di lui: ma egli hauendo cacciati tutti fuori, piglia ſeco il padre e la madre della fanciulla, e quelli ch'erano con eſſoloro, & entra là dentro ou'ella era giacente.

41 וְאָחִיד בְּאִידָהּ דְּטְלִיתָא וְאָמַר לָהּ טְלִיתָא קוּמִי׃

E preſa la mano della fanciulla, le diſſe, Talita cumi, ſi che è interpretato fanciulla, I'ti dico, leuateſi.

42 וּבַד שַׁצְיָתָה קָאֲמָת טְלִיתָא וּמְהַלְכָא הֲוָת אִיתַיְהּ הֲוָת בַּת שְׁנִין תְּרָתְעֲסַרְיָא וּמְתְרְמִין רַוּוּ דּוּמָא רַבָּא׃

E la fanciulla incontinente ſi leuò ſu, e cominciò a caminare: perche ella era d'età di anni dodici, onde reſtò ſi ſmiſurato di grande ſpauento.

43 וּפַקִּיד אִנּוּן סַגִּיא אֲפֵיק יְדַע אֲנָשׁ הָדֵין וְאָמַר דְּיִתְּלוּן לַהּ לְמֵיכַל׃

E comandò loro inſtantemente che perſona non ſapeſſe nulla di coſa e diſſe ch'ſi le deſſe da mangiare.

ה

37 וְלֹא הִנִּיחַ אִישׁ לָבוֹא אַחֲרָיו כִּי אִם אֶת־כֵּיפָה וְיַעֲקֹב וְיוֹחָנָן אֲחִי יַעֲקֹב׃

Y no permitió que alguno viniesse tras del, Sino Pedro, y Iacobo, y Ioan hermano de Iacobo.

38 וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּית רַב הָעֵדָה וַיַּרְא אֶת־הֲמוּמָה אֶת־בּוֹכִים וְאֶת־אֲנָקִים הַרְבֵּה׃

Y llegan à la casa del principe de la Synoga, y vido el alboroto, losque lloravan y gemian mucho.

39 וַיָּבֹא וַיֹּאמֶר לָהֶם מַה תֶּהֱמוּ וְתִבְכּוּ הַנַּעֲרָה לֹא מֵתָה כִּי אִם יְשֵׁנָה׃

Y entrado d'zeles, Porque os alborotays, y llorays? la moça no es muerta, duerme.

40 וַיִּלְעִיגוּ לוֹ וְהוּא הִשְׁלִיכָם כֻּלָּם וַיִּקַּח אֲלֵיו אֶת אֲבִי הַנַּעֲרָה וְאֶת אִמָּהּ וְאֲשֶׁר עִמּוֹ נָבוֹא אֶל־אֲשֶׁר הוּשְׁמָה הַנַּעֲרָה׃

Y hazian burla del. Mas el echados fuera todos, toma al padre y à la madre de la moça, y losque estauan con el, y entra donde estaua la moça echada.

41 וַיֹּחֶז בְּיַד הַנַּעֲרָה וַיֹּאמֶר לָהּ טָלִיתָא קוּמִי וְהוּ מְתַרְגֵּם הַנַּעֲרָה אוּמַד אֲנִי לָךְ קוּמִי׃

Y tomando la mano de la moça, dizele, Thalitha cumi, que es, si lo interpretáres, Moça, à ti digo, enuantate.

42 וַתָּקָם מָמָּה הַנַּעֲרָה וַתֵּלֶךְ כִּי הָיְתָה בַּשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיִּחְרְדוּ חֲרָדָה גְּדוֹלָה׃

Y luego la moça se leuantó, y andaua: porque era de doze años, y espantaronse de grande espanto.

43 וַיְצַו אוֹתָם הַרְבֵּה מְאֹד פֶּן יֵדַע אִישׁ וַיֹּאמֶר לָתֵת לָהּ לֶאֱכֹל׃

Mas el les mandó mucho que nadie lo supiesse: y dixo que diessen à la moça de comer

ד

37. Καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα αὐτῷ συνακολουθῆσαι, εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου.

Et ne permit point qu'aucun le ſuiuiſt ſinon Pierre, & Iaques, & Iehan frere de Iaques.

38. Καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον, κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά.

Puis ils vinrent en la maiſon du principal de la synagogue, & apperceut le bruit, & ceux qui pleuroyent & menoyent grand deuil.

39. Καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς, Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.

Et entrant dedans, il leur dit, Pourquoy menez-vous ce bruit, & pleurez? l'enfant n'eſt pas mort, mais eſt endormi.

40 Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐκβαλὼν πάντας, παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ὄντας, εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον κείμενον.

Et ils le ſe-moquoyent de lui: mais lui ayant fait ſortir, il prend le pere & la mere de l'enfant, & ceux qui estoyent auec lui, & entra où l'enfant eſtoit gisant.

41. Καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου, λέγει αὐτῇ, ταλιθὰ κούμι, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, τὸ κοράσιον σοὶ λέγω, ἐγέρθητι.

Et ayant pris la main de l'enfant, lui dit, Thalitha cumi, qui veut dire à dire eſtant expoſé, quel cuer dicque tu veux leue toi.

42. Καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον, καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν ἐκστάσει μεγάλῃ.

Et incontinent la petite fille ſe leua, & cheminoit: car elle eſtoit agee de douze ans. Dont ils furent eſbaiz d'vn grand eſtonnement.

43. Καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ, ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο· καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

Et il leur commanda fort que perſonne ne le ſeuſt: & puis dit qu'on lui donnaſt a manger

37. Et non admisit quenquam se sequi, nisi Petrum & Iacobum & Iohannem fratrem Iacobi.

And he suffred no man to follow him, saue Peter and Iames, and Iohn the brother of Iames.

38. Et veniunt in domum archisynagogi, & videt tumultum, & flentes, & eiulantes multum.

And he came vnto the house of the ruler of the Synagogue, and saw the tumult and them that wept and wayled greatly.

39. Et ingressus, ait illis, Quid turbamini, & plorans? puella non est mortua, sed dormit.

And he went in, and said vnto them, Why make ye this trouble and weepe? the childe is not dead, but sleepeth.

40. Et irridebant eum. Ipse verò ejectis omnibus, assumit patrem & matrem puellæ, & qui secum erant, & ingreditur ubi puella erat jacens.

And they laughe him to scorne. But he put them all out, and toke the father and the mother of the childe, and them that were with him, and entered in where the childe lay.

41. Et tenens manum puellæ, ait illi, Talitha cumi, quod est interpretatum, Puella (tibi dico) surge.

And he toke the childe by the hande, and said vnto her, Talitha cumi, which is by interpretacion, Mayden I say vnto thee, arise.

42. Et confestim surrexit puella: & ambulabat, erat autem annorum duodecim, & obstupuerunt stupore magno.

And straight way the mayden arose and walked: for she was of the age of twelue yeres: & they were astonied with a great astonishment.

43. Et præcepit illis vehementer ut nemo id sciret: & dixit dari illi manducare.

And he charged them straitely that no man should know of it, and commaunded to geue her meate.

37. Vnd ließ niemand jhm nachfolgen/denn Petrum vnd Jacobum vnd Johannem den Bruder Jacobi.

Vnd hand ingen effterfølgelig/vden Peder/Jacob/oc Hans Jacobi broder

38. Vnd er kam inn das hauß des Obersten der Schule/vnd sahe das getümmel vnd die da sehr weineten vnd heuleten.

Oc hand kom i den Øffuerstis hus for Scholen/ oc saa det bulder/oc dem som saare grede oc hylede.

39. Vnd er gieng hinein/vnd sprach zu jnen: Was tumelt vnd weinet jr? das kind ist nicht gestorben/sondern es schlefft.

Oc hand gick ind oc sagde til dem/ Hui bulder I oc grader? Barnet er icke dødt/men det sofftet.

40. Vnd sie verlachten jhn. Vnd er treib sie alle auß/vnd nam mit sich den Vater des kindes/vnd die Mutter/vnd die bey jhm waren/vnd gieng hinein/da das kind lag.

Oc de bespaarede hannem. Da hand dreff dem alle vd/oc tog Barnets Fader oc Moderen saa oc dem som vaare med hannem/oc gick ind, som Barnet laa.

41. Vnd ergreiff das Kind bey der hand vnd sprach zu jhr: Talitha kumi/das ist verdolmetscht/Meidlein/ich sage dir/stehe auff.

Oc hand tog Barnet ved haanden/oc sagde til hende, Talitha Kumi/det er vdlagt, Pige/Jeg siger dig/staa op.

42. Vnd als bald stund das Meidlein auff/vnd wandelte. Es war aber zwölff jar alt. Vnd sie entsatzten sich vber die maß.

Oc Pigen stod straxs op/oc vandrede/Oc hand vaare de ij aar gammel. Oc de forfærede dis offuermaade.

43. Vnd er verbot jhnen hart/das es niemand wissen solte/vnd sagete/sie solten jhr zu essen geben.

Oc hand forbød dem hart, at ingen skulde det faa at vide. Oc hand sagde, at de skulde gifue hende at æde.

37. A nedopustil za sebau giti mužadnému/ gedinè Petrowi/ Jakubowi/a Janowi bratru Jakubowu.

A nie dopuścił żadnemu chodzić śá sobą, mimo Piotrowa/ Jákubowa/y Janowa bráty Jákobowego.

38 Kdyż přissli do domu Knjžete Shromadho/ y vzřel tam hluk, ano plačy a kwilj welmi.

A przyszedszy w domu Przełożonego bożnicy, widzi zámieszanie y ludzie płáczące y bárzo náryczące.

39. A wssedssy řekl gim: Co se rmoutite a plačete? nemrtwe dijtě gest Dewečka/ ale spj.

A wszedszy/rzekł im/przeczże płáczecie á sobą rzmoicie? Dziecię nie umárłá, ale zásnęło.

40. A posmjssnali se gemu. Ale on wssak wssech wyhnaw wssech/ pogal tatka Dewečky/a matku/ a ty kteřjž s nim byli: a wssel tam kde Dewečka leżala.

A śmiali się z niego/ Ale on wszakowoż wszystkim wyrzuciwszy wziął oycá márk. onego dziewczęcia/ y matkę/ y tych którzy przy nim byli, á wszedł tam gdzie dziecię leżáło.

41. A vzaw ruku Dewečky/ řekl gj: Talitha kumi, genž se wyklá dá: Dewečko tobě pravim/wstaň.

A wziąwszy za rękę dziecię rzekł do niego, Talitha Kumi/ co iest sie słowá wykładá, Dziewczęko (tobie mowię) wstań.

42. A hned wstala Dewečka a chodila/ a byla we dwanácti letech. A zdřjssli se diwenjm přewelikým.

A nátychmiast dziewczęcia wstawszy chodziło/ábowiem było lát dwunástu leciało/ y zdumieli się zpodziwieniem wielkim.

43. A přikázal gim přjssně/ aby žádnj o tom nezwěděl: A rozkázal gi dáti gjsti.

Tedy im wielce zákazał áby tego żaden nie wiedział/ á rzekł áby mu dano co ieść.

ו

ב וַיְהִי בַּשַּׁבָּת וַיָּחֶל לְלַמֵּד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְרַבִּים שׁוֹמְעִים חָרְדוּ לֵאמֹר מֵאַיִן לוֹ אֵלֶּה וּמָה הַחָכְמָה אֲשֶׁר נִתְּנָה לוֹ כִּי הַגְּבוּרוֹת כָּאֵלֶּה נַעֲשׂוֹת בְּיָדָיו׃

Et venne ſi ſabbato, cominciò ad inſegnar nella ſinagoga: e molti che l'udiuano ſtupiuano dicendo. Donde viene a coſtui queſte coſe? e che ſapienza è queſta che gli è data? e queſte potenze che ſi fanno per le ſue mani?

ג הֲלֹא זֶה הוּא הַחָרָשׁ בֶּן מַרְיָם וְאָחִי יַעֲקֹב וְיוֹסֵי וִיהוּדָה וְשִׁמְעוֹן וַהֲלֹא תְהִיֶנָּה אֲחָיוֹתָיו פֹּה עִמָּנוּ וַיִּכָּשְׁלוּ בּוֹ׃

Non è coſtui quel fabro, figliuol di Maria, fratello di Iacopo, di Ioſe, di Giuda, e di Simone? e le ſue ſorelle non ſono elle qui appreſſo di noi? Et eranſi ſcandalizzati di lui.

ד וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ כִּי לֹא יֵשׁ נָבִיא צָעִיר כִּי אִם בְּאַרְצוֹ מוֹלַדְתּוֹ וּבְאַחֵיהוּ וּבְבֵיתוֹ׃

Allor Iesu diceua loro, Non è Profeta che ſia diſhonorato, ſenon ne la ſua patria, e tra i ſuoi parenti, e ne la ſua famiglia.

ה וְלֹא מָשַׁךְ רָוַח לַעֲשׂוֹת שָׁם גְּבוּרוֹת כִּי אִם חָלָה עַל חֳלָיִם מְעַטִּים וַיְרַפְּאֵם׃

E non poteua quiui fare alcuna Gioia: ſenon che guarì alcuni pochi ammalati, ponendo le mani ſopra eſſi.

ו וַיִּתְמַהּ עַל חֹסֶר אֱמוּנָתָם וַיִּתְהַלֵּךְ בַּכְּפָרִים סָבִיב מְלַמֵּד׃

E marauigliauaſi de la loro incredulità: & andaua ſcorrendo per le ville che erano d'intorno, inſegnando.

ו

ג וַיֵּצֵא מִשָּׁם וַיָּבֹא אֶל אַרְצוֹ מוֹלַדְתּוֹ וַתֵּלַכְנָה אַחֲרָיו תַּלְמִידָיו׃

Y Sahió de allí, y vino à ſu tierra, y ſiguieronlo ſus diſcipulos.

ב וְכַאֲשֶׁר הָיְתָה הַשַּׁבָּת הֵחֵל לְלַמֵּד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְרַבִּים שׁוֹמְעִים חָרְדוּ לֵאמֹר מֵאַיִן לוֹ אֵלֶּה וּמָה הַחָכְמָה אֲשֶׁר נִתְּנָה לוֹ כִּי הַגְּבוּרוֹת כָּאֵלֶּה נַעֲשׂוֹת בְּיָדָיו׃

Y llegado el Sabbado, comenzó à enſeñar en la Synoga: y muchos oyendole eſtauan admirados (de ſu doctrina) diziendo, Dedonde tiene eſſe eſtas coſas? y que ſabiduria es eſſa que le es dada? y tales maravillas que por ſus manos ſon hechas?

ג הֲלֹא זֶה הוּא הַחָרָשׁ בֶּן מַרְיָם וְאָחִי יַעֲקֹב וְיוֹסֵי וִיהוּדָה וְשִׁמְעוֹן וַהֲלֹא תְהִיֶנָּה אֲחָיוֹתָיו פֹּה עִמָּנוּ וַיִּכָּשְׁלוּ בּוֹ׃

No eſte el carpintero, hijo de Maria, hermano de Iacobo, y de Ioſes, y de Judas, y de Simon? No eſtan tambien aqui con nosotros ſus hermanas? Y eſcandalizauanſe en el.

ד וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ כִּי לֹא יֵשׁ נָבִיא צָעִיר כִּי אִם בְּאַרְצוֹ מוֹלַדְתּוֹ וּבְאַחֵיהוּ וּבְבֵיתוֹ׃

Mas Ieſus les decia, No ay prophera deshonrado ſino en ſu tierra, y entre ſus parientes, y en ſu caſa.

ה וְלֹא יוּכַל שָׁם גַּם אֶחָד כֹּחַ לַעֲשׂוֹת כִּי אִם לַמְעַטִּים חוֹלִים שָׂם אֶת יָדָיו עֲלֵיהֶם וַיְרַפְּאֵם׃

Y no podo allí hazer ninguna maravilla: ſalvamente ſanó algos pocos enfermos poniendo ſobre ellos las manos.

ו וַיִּתְמַהּ עַל חֹסֶר אֱמוּנָתָם וַיִּתְהַלֵּךְ בַּכְּפָרִים סָבִיב מְלַמֵּד׃

Y eſtaua maravillado de la incredulidad de ellos: y rodeaua las aldeas de alderedor enſeñando

KEΦAA. ς'.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Apreſſo il partì di là, & venne ne ſua patria: & ſuoi diſcepoli lo ſeguitauano.

2. Καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες, Πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι;

Et quando le Sabbet fut venu, il ſe print à enſeigner en la ſynagogue: & Beaucoup le oyans ſe eſbahiſſoyent, & diſoyent, D'où viennent ces choſes à cetuicy? & quelle eſt cette ſapience qui lui eſt donnée, & ces telles vertus faites par ſes mains?

3. Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.

Ceſtui-ci n'eſt-il pas charpentier? fils de Marie, frere de Iacques, de Ioſes, de Iude, & de Simon? Ne ſont-elles pas ici par nous? Et ils étoyent ſcandaliſés de lui.

4. Ἔλεγεν δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

Adonc Ieſus eut dit, Vn Prophete n'eſt ſans honneur, ſi non en ſon pais, & entre les parens, & ceux de ſa famille.

5. Καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ ἐν μιᾷ δυνάμει ποιῆσαι οὐδεμίαν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν.

Et dans pour faire la moindre vertu, ſi non qu'il guerit quelque peu de malades en y ayant mis ſes mains.

6. Καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων.

Et s'eſtonnoit de leur incredulité: & tournoyoit à l'entour des bourgades, enſeignant.

1. Et

S. MARCVS.

CAP. VI.

ET egressus inde, abiit in patriam suam: & sequebantur eum discipuli sui.

After warde he departed thence: and came into his owne country: and his disciples followed him.

2. Et facto sabbatho cœpit in synagoga docere: & multi audientes admirabantur in doctrina eius, dicentes, Unde huic hæc omnia? & quæ est sapientia quæ data est illi, & virtutes tales, quæ per manus eius efficiuntur?

And when the Sabbath was come he began to teach in the Synagogue: and many that heard him were astonished, and said: From whence hath he these things? and what wisedome is this which is given vnto him, that euen such mighty workes are done by his hands?

3. Nonne hic est faber filius Mariæ frater Iacobi & Ioseph & Iudæ & Simonis? nonne & sorores eius hic nobiscum sunt? & scandalizabantur in illo.

Is not this the carpenter Maries sonne the brother of Iames and Ioses & of Iuda and Symon? and are not his sisters here with vs? And they were offended in him.

4. Et dicebat illis Iesus, Quia non est propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua, & in cognatione sua.

Then Iesus said vnto them: A Prophet is not without honor, but in his owne countrey and among his owne kinred, and in his owne house.

5. Et non poterat ibi virtutem ullam facere: nisi paucos infirmos impositis manibus curavit.

And he could there do no great workes, saue that he laid his hands vpon a few sicke folke, and healed them.

6. Et mirabatur propter incredulitatem eorum, & circuibat castella in circuitu docens.

And he marueiled because of their vnbeliefe: and went about the townes adioyning, teaching.

S. Marcus.

Das VI. Capitel.

VNd er gieng auß von dannen / vnd kam inn sein Vaterland / vnd seine Jünger folgeten jhm nach.

DE hand gek von der stranne kom til sin Federne Land, ac hans Discipule fulde hannem effter.

2. Vnd da der Sabbath kam / huber an zu lehren in jhrer Schule. Vnd vil die es höreten / verwunderten sich seiner lehre / vnd sprachen: Woher kombt dem solches? vnd was Weisheit ists / die jm gegeben ist / vnd solche Thaten / die durch seine hende geschehen?

De der Sabbathen kom / begynne hand at lære i deres Schole. De mange som det horde / forundrede sig paa hans Lerdom / ac sagde / Hueden hafues hand saadant? de hvad visdomer der / som hannem er giffuen / ac saadane vnderlige Gerninger / som ske ved hans Hender?

3. Ist er nicht der Zimmerman / Marie Son / vnd der Bruder Jacobi vnd Joses / vnd Jude vnd Simonis? Sind nicht auch seine Schwestern allhie bey vns? Vnd ste ergerten sich an jhm.

Er hand icke en Tømmermand Marie Søn / ac Jacobi / ac Joses / ac Jude / ac Simonis broder? Ere icke ac hans Søstere her hoss os? De de forargede sig paa hannem.

4. Jesus aber sprach zu jhnen: Ein Prophet gilt nirgent weniger denn im Vaterland / vnd daheim bey den seinen.

Men Jhesus sagde til dem / En Prophet gælder ingen steds mindre / end i Federne landet / ac hiemme hoss sine.

5. Vnd er kondt allda nicht ein einige That thun / on wenig Siechen leget er die hende auff / vnd heilet sie.

De hand kunde icke gøre der en eneste vnderlig Gerning / vden nogle faa Syge lagde hand Hender paa / ac helbredede dem.

6. Vnd er verwunderte sich jhres vnglaubens / vnd er gieng vmher in die Flecken im kreiß / vnd lehrete.

Oc hand forundrede sig paa deres vantro / Oc hand gick alle vegne omkring i Byerne / ac lærde.

S. Marek.

Kapitola VI.

TEdy wyssel odtud / sssel do Wlasti swé: y ssli za nim Vczedlnjcy gebo.

A wssedssy z stánthad / przyssel do oyczyzny swey, a szli nim Zaczedlnjcy iego.

2. A kdyż bylo w Sobotu / pokal vcziti w Sskole / a mnozy slissjce diwili se vczeni gebo / ktaucz: Odkud tento má tyto wssecky wczcy? a yaka gest mudrost gebo kterážz gest dána genu? a diwowe takowuj skutkowáni se dégj skrze ruce gebo?

A gdyż przyssel Sobotny / pocznal wczyc w bozinczy: a wiele ich slichagjc zdiwowalisse / y mowili: Kdoż ten gest gemu? a co za mudrosc ktera gemu gest dána? a takowe mocy ktere skrzé ruce iego dégj se?

3. Nyssak tento gest Tesar syn Marye / bratr Jakubuow / a Joseffuw / Judúw / a Symonuw? Wssak y sestry geho zde s námi gsau? A horssyli se na nem.

Jmali to nie on cziesti Zwoy rzesl Syn Maryyin / brat Jakobow y Josy Judassow y Symonow? Zdaż ge tu nassy sestry geho? A obrazyli se w nem.

4. Jesus aber sprach zu jhnen: Ein Prophet gilt nirgent weniger denn im Vaterland / vnd daheim bey den seinen.

A Gezissso gim prawil / Ze nemuj Prorok bez poctiwosti / gedinè w wlasti swé / a w rodiné swé / a w domu swém.

Thedy mowil ku nim Jezus / Jáden Prorok nie gest beze czti dyby w oyczyznie swoyy a mezy krzewnymi y w domu swém.

5. Vnd er kondt allda nicht ein einige That thun / on wenig Siechen leget er die hende auff / vnd heilet sie.

A nemohl tu znamenij zádneho vczinil / gedinè málo nemocnych / wzkládage ruce gich / vzdrawil.

A nic mogl tehdy tam okazowati zádnych mocy / vczinil gich málo chorych / wzkládage gim ruce uzdrawil.

6. Vnd er verwunderte sich jhres vnglaubens / vnd er gieng vmher in die Flecken im kreiß / vnd lehrete.

A podiwil se pro gegich nevéru. A obcházel okolo po Wssech wsech y chodil po wssech okolnych wsech y cziesti.

A dziwowal se niedowierstwu gich / y chodzil po wssech okolnych wsiach y uczyl.

ו

ז וַיִּקְרָא אֶת־שְׁנֵים עָשָׂר וַיָּחֶל לְשַׁלְּחָם אוֹתָם שְׁנַיִם שְׁנַיִם וַיִּתֵּן לָהֶם שִׁלְטוֹן עַל־רוּחוֹת הַטֻּמְאוֹת׃

Y llamó á los Doze, y començolos á embiar de dos en dos: y dioles potestad contra los espiritus inmundos

ח וַיְצַו לָהֶם אֲשֶׁר לֹא יִשְׂאוּ בַדֶּרֶךְ כִּי־אִם אֹתְמַשֶּׁה לְבַדּוֹ וְלֹא צֵקְלוֹן וְלֹא לֶחֶם וְלֹא בָּאַמּוּד נְחֹשֶׁת׃

Y mandoles que no llevassen nada para el camino, sino solamente un bordon: no alforja, ni pan, ni dinero en la bolsa.

ט כִּי אִם לְהִנָּעֵל אֶת מִנְעָלִים וְלֹא לִלְבּוֹשׁ שְׁתֵּים כֻּתָּנוֹת׃

Mas que calçassen çapatos: y no vistiessen dos ropas.

י וַיֹּאמֶד לָהֶם אִם תָּבוֹאוּ בְּבַיִת שָׁם שָׁהוּ עַד כִּי תֵצְאוּ מִשָּׁם׃

Y deziales, En qualquier casa que entrardes, posad allí hasta que salgays de alli.

יא וְכָל אֲשֶׁר לֹא יְקַבְּלוּ אֶתְכֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶתְכֶם צְאוּ מִשָּׁם וְתִנְעַצוּ אֶת־עָפָר אֲשֶׁר תַּחַת רַגְלֵיכֶם לָעֵדוּת לָהֶם אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם נִקְפָּה תִּהְיֶה לִסְדוֹם וַעֲמוֹרָה בְּיוֹם דִּין מֵעִיר הַהִוא׃

Y todos aquellos que no os recibieren, ni os overen, saliendo de alli, sacudid el polvo que está debaxo de vuestros pies en testimonio á ellos. De cierto os digo, que mas tolerable será el castigo de los de Sodoma, o de los de Gomorrha el dia del juyzio, que el de aquella ciudad.

יב וַיֵּצְאוּ וַיִּקְרְאוּ לַעֲשׂוֹתָם תְּשׁוּבָה׃

Y salliendo, predicauan, que hiziesen penitencia.

ו

ז וַיִּקְרָא לְתַרְעֵי־עֲסַרְתָּה וְשָׁרֵי דִּשְׁדַּר אִנּוּן תְּרֵין תְּרֵין וְיָהַב לְהוֹן שׁוּלְטָנָא אַל רוּחָא סַנְפָּתָא דְּבִקִּיוּ׃

E chiamo ancora i dodici a se, e incominciò a mandarli à due à due, e diede loro potestà sopra gli spiriti immondi.

ח וְיַתִּיר אִנּוּן דְּלָא נְשָׁקְלוּן מִדֻּם לְאוּרְחָא אֶלָּא אֵין שַׁבְטָא בִּלְחוֹד לָא תַּרְמִילָא וְלָא לַחְמָא וְלָא נְחָשָׁא בְּבִיסָיְהוֹן׃

E comandò loro che non togliessero alcuna cosa da portar per cammino, se non la bastone solamente, non tasca, non pane, non danaro nella centura.

ט אֶלָּא סַאנִין סְלִיקָא וְלָא יִלְבְּשׁוּן תַּרְתֵּין כְּתוֹנִין׃

Ma fossero calzati di sandali, e non si vestissero di due veste.

י וְאָמַד לְהוֹן לְאַיְנָא דְּתֵיעֲלוּן בֵּיתָא תַּמָּן תִּשְׁרוֹן עַד דְּתִפְּקוּן מִתַּמָּן׃

E diceva loro, Dovunque voi entrarete in casa, quivi restate insino a tanto che voi siate partiti.

יא וְכֹל דְּלָא יְקַבְּלוּנְכוֹן וְלָא יְשַׁמְּעוּנְכוֹן מִבַּדְּנָפְקִיתוֹן אִנְתִּין מִן תַּמָּן פְּצוּ חֻלְיָא דְּאִתְחַתְּיָא דְּרַגְלֵיכוֹן לְסַרְהוּתְהוֹן וְאָמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלַהֲוֵא נֵיחַ לְסָדוֹם וְלַעֲמוֹרָא בְּיוֹמָא אִן לְמִדִּינְתָא הָהִי׃

E tutti quelli che non vi vorranno ricevere, nè vi vorranno ascoltare, partendovi di là, fratete la polvere che è sotto a' vostri piedi, in testimonio ad esso loro. Certo vi dico, che più tollerabile sarà il giudicio per Sodoma e Gomorra, che per quella città.

יב וְנַפְקוּ הָווּ וְאַדְּכִּירוּ דִּתְתּוּבוּ׃

Ed essendo usciti, predicavano che si ravvedessero.

6.

7. *Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων.*

And he called the twelue, & began to send them two & two, and gaue them power ouer the vncleane spirits.

8. *Καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδόν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον· μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν,*

Et leur commanda de ne rien prendre pour porter sur le chemin, si non vn baston seulement: ne mettre pas pain, ne monnoye en leur ceinture.

9. *ἀλλ' ὑποδεδεμένους σανδάλια· καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας.*

Mais qu'ils fussent chaussez de soulliers & qu'ils ne se reuestissent point de deux robbes.

10. *Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε, ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.*

Il leur disoit aussi, En quelque part que vous entrerez en vne maison, demeurez y iusques à tant que vous partiez de là.

11. *Καὶ ὅσοι ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν, ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις καὶ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.*

Et tous ceux qui ne vous recevront, & ni vous orront, en partant de là, secouez la poudre de dessous vos pieds, en tesmoignage contre eux. En verité je vous dy, que ceux de Sodome & Gomorrhe seront plus tolerablement traittez au iour du iugement que celle ville-là.

12. *Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσιν·*

Eux donc estans partis precheroient qu'on s'amendast.

CAP. VI. | Das VI. Capitel. | Kapitola VI.

7. Et vocavit duodecim: & cœpit eos mittere binos, & dabat illis potestatem spirituum immundorum.

And he called the twelue and began to send them two and two, and gaue them power ouer vncleane spirites.

7. Vnd er berieff die zwölffe / vnd hub an / vnd sandte sie / je zwen vnd zwen / vnd gab jhnen macht über die vnsaubern geister.

Da hand fremkallede de Twlff / ac begynne / oc sende dem, ta gho oc gho / oc gaff dem mact offuer de vreene Aanoer.

7. A swolaw Dwanáczte / počal gi posýlati po dwau / a dal gim moc nad duchy nečistými.

Kdyż wezwał swých dwanáczte, počal je posýlati po dwau / a dával gim moc nad duchy nečistými.

8. Et præcepit eis ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non panem, neque in zona æs.

And commanded them that they should take nothing for their journey / saue a staffe only: neither scrip / neither bread / neither money in their girdles.

8. Vnd gebot jhnen / daß sie nichts bey sich trügen auff dem wege / denn allein einen stab / keine tasche / kein brodt / kein gelt im gürtel.

Oc bod dem / At de skulde intet bære med sig paa veyen / Uden alene en Staff / ey Taske / ey Brød / ey Pendinge i beltet.

8. A přikázal gim / aby nic žádného nebrali na cestu / gedině toliko hůl: ne mošnu / ne chlewa / ani na páse peněz.

A rozkázal im aby nic žádného newzali na cestu / gedině toliko hůl: ne mošnu / ne chlewa / ani na páse peněz.

9. Sed calceatos sandaliis, & ne induerentur duabus tunicis.

But that they should be shod with sandales and that they should not put on two coates.

9. Sondern weren geschucht / vnd daß sie nicht zwen Röcke anzögen.

Men skulde haffue sko paa / oc icke føre dem to Klæder.

9. Ale obuct nohy mage w střewice / a aby se neoblékali we dwě Sukně.

Ale obuty aby we střewících wystaweni byli a aby nic oblečeného dwoje sukně.

10. Et dicebat eis, Quocunque introieritis in domum, ibi manete donec exeatis inde.

And he sayde vnto them, wheresoeuer ye shall enter into a house, there abide till ye depart thence.

10. Vnd sprach zu jhnen: Wo jhr jnn ein hauß gehen werdet / da bleibet jnnen / biß jhr von dannen ziehet.

Oc hand sagde til dem / Hvor somst gaa vdi et Huss / da bliffuer der inde / indtil I reyse der fra.

10. A pravil gim: Kdežkoli wegdete do domu, tam mezkaycegí se z tám mista wyssse.

Tehdy do mich mowil: Gdežkoli wnidete do domu, tam mezkaycegí se z tám mista wyssse.

11. Et quicunque non receperint vos, nec audierint vos: exeuntes inde excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis. (*Amen dico vobis, tolerabilius erit Sodomis aut Gomorrhis in die iudicii, quam ciuitati illi.*)

And whosoeuer shall not receiue you / nor heare you / when ye depart thence, shake off the dust that is vnder your feete / for a witnesse vnto them. Verely I say vnto you / It shall be easyer for Sodom / & Gomorrha at the day of iudgement / then for that citie.

11. Vnd welche euch nicht auffnemen noch hören / da gehet von dannen herauß: vnd schüttelt den staub ab von euren füssen / zu einem gezeugniß über sie. Jch sage euch warlich / es wirdt Sodoma vnd Gomorren am jüngsten Gerichte erträglicher ergehen / denn solcher Stadt.

Oc hvilcke eder icke annamme oc ey høre / Da gaar der vd fra / oc ristes stuffuen aff eders Fødder, til et vidnisbyrd offuer dem. Jeg siger eder sandelige / Det skal gaa lidelligere til mer Sodoma oc Gomorra / paa den yderste Dom / End med saadan en Stad.

11. A kdožkoli wás nepřijali / ani wás slyšeli: wyjdauce odtud / wopraste prach ný wašeho / na swědectwij gim. Giště pravim wám: Lehčegi bude Sodomským a Gomorským w den Saudný / nežli Městu tomu.

A kdožkoli wás nepřijali / ani wás slyšeli / wyjdauce odtud / wopraste prach ný wašeho / na swědectwij gim. Giště pravim wám: Lehčegi bude Sodomským a Gomorským w den Saudný / nežli Městu tomu.

12. Et exeuntes prædicabant ut pœnitentiam agerent.

And they went out preached / that men should amend their liues.

12. Vnd sie giengen auß / vnd predigten man solte busse thun.

Oc de ginge vd / oc prædikede / At man skulde bedre sig.

12. Tehdy wyssedše kázali aby pokánij činili.

A ták ont wyssedšy / opowiedali ludiom aby se winili.

ו

13 וְשֵׁדִים רַבִּים הוֹצִיאוּ וַיְמַשְׁחוּ בַּשֶּׁמֶן חוֹלִים רַבִּים וַיְרַפְּאוּם׃

Y echauan fuera muchos demonios, y vngian con oluo à muchos enfermos, y sanauan.

14 וַיִּשְׁמַע מֶלֶךְ הוֹרוֹדֵס כִּי שְׁמוֹ הוֹלֵךְ וְגָהוֹל וַיֹּאמֶר כִּי יוֹחָנָן הַטֹּבֵל מְמֵתִים קָם וְעַל־כֵּן פָּעֲלוּ הַכֹּחוֹת בּוֹ׃

Y oyó el rey Herodes la fama de Iesus, porque su nombre era hechonotoria, y dixo, Ioan el que baptizaua, ha resuscitado de los muertos? y portanto virtudes hazen en el.

15 וְאֲחֵרִים אָמְרוּ כִּי אֵלִיָּהוּ יֵשׁ־הוּא וַאֲחֵרִים אָמְרוּ כִּי הַנָּבִיא הוּא אוֹ כְּאַחַד הַנְּבִיאִים׃

Otros dezian, Elias es, y otros dezian, Propheta es, o alguno de los propheras.

16 וַכַּאֲשֶׁר שָׁמַע הוֹרוֹדֵס אָמַר כִּי אֲשֶׁר נָשָׂאתִי רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו יוֹחָנָן זֶה הוּא קָם מִן־הַמֵּתִים׃

Y oyendolo Herodes, dixo, este es Ioan el que yo degollé: el ha resuscitado de los muertos.

17 וְהוּא הוֹרוֹדֵס שָׁלַח וַיֶּתְפֹּשׂ אֶת־יוֹחָנָן וַיֶּאְסֹר אוֹתוֹ בְּמַאֲסָרָה בַּעֲבוּר הוֹרוֹדְיָת אֵשֶׁת פִּילִפּוֹס אָחִיו כִּי לָקָחָהּ׃

Porque el mismo Herodes auia embiado y prendido à Ioan, y lo auia aprisionado en la carcel à causa de Herodias muger de Philippo su hermano, porque la auia casado por muger.

18 וַיֹּאמֶר יוֹחָנָן לְהוֹרוֹדֵס כִּי לֹא שׁוֹחָה לָךְ לָקַחַת אֶת אֵשֶׁת אָחִיךָ׃

Porque Ioan dezia à Herodes, No te es lícito tener la muger de tu hermano

19 וְהוֹרוֹדְיָת הַחֲרִישָׁה לוֹ וַתֹּאבֶה יָכֹלָה לַהֲרֹג אוֹתוֹ וְלֹא׃

Mas Herodias le assechaua, y desseaua matarlo: y no podia.

ו

13 Καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀῤῥώστους, καὶ ἐθεράπευον.

Et ietterent hors plusieurs diables, & oignoient d'huile plusieurs malades, & les guerissoient

14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης· φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον, ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ.

Or le roy Herode ne ouit parler (car le nom d'icelui estoit fort celebre) & dit, Ce Iehan qui baptizoit, est resuscité des morts. Et pourtant vertus monstrent leur force en lui.

15 Ἄλλοι δὲ ἔλεγον, ὅτι Ἠλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον, ὅτι προφήτης ἐστὶν ὡς εἷς τῶν προφητῶν.

(illegible)

Les autres disoyent, C'est Helie. Et les autres disoyent, C'est vn Prophete, ou comme l'vn des Propheres.

16 Ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης, εἶπεν· ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν.

Quand donc Herode eut entendu cela, il dit, Cestui-ci est ce Iehan que i'ai decapité: il est resuscité des morts.

17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸν ἐγάμησε·

Car Herode ayant enuoyé les gens, auoit fait prendre Iehan, & l'auoit lié en prison, à cause d'Herodias femme de Philippe son frere pource, qu'il l'auoit prise en mariage.

18 ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρῴδῃ, ὅτι οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου.

Car Iehan disoit à Herode, Il n'est pas loisible de auoir celle qui est femme de ton frere

19 Ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο.

Et pourtant Herodias en auoit à lui, & desiroit de le faire mourir: mais elle ne pouuoit.

CAP. VI. | Das VI. Capitel. | Kapitola VI.

13. Et dæmonia multa eiiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabant.

And they cast out many deuils and anoynted many that were sicke with oyle and healed them.

13. Vnd trieben vil teufel auß/ vnd salbeten vil Siechen mit ôle/ vnd machten sie gesund.

Do dreffue mange Dyffle vd/ oc saluede mange Stage met Olie oc helbredede dem.

13. A vdehfiwſſy mnohý wymnýwali/ a mazali Olegem mnohé nemocné/ a býli vzdrawowáni.

A wywrzeckli wiele dráhelstwá/ a wielecherych olyeiem mazali/ y vzdrawiali ie.

14. Et audivit rex Herodes (manifestum enim factum est nomen eius) & dicebat, Quia Iohannes Baptista resurrexit à mortuis: & propterea virtutes operantur in eo.

Kyng Herode heard of him (for his name was spread abroade) and sayde Iohn Baptist is risen again from the dead / and therefore great workes are wrought by him.

14. Vnd es kam für den Kônig Herodes (denn sein Name war nun bekandt) vnd er sprach: Johannes der Teuffer ist von den todten aufferstanden/ darumb thut er solche Thaten.

Oc der kom saa Herodes (thi hans Nafn vaar nu bekiendt) oc hand sagde Johannes den Døbere er opstanden fra de Døde/ der saaer gør hand saadanne vnderlige Gerninger.

14. Wyſlyſſal Herodes Král (neb bylo ziawné wſſmkno gmêno geho) y prawil: Ze Jan Kŕtitel wſtal z mrtwych/ a proto ſkrzegi diwowé ſkrze nêho.

To vſlyſſal Krol Herod (bo ieſt ego było ſławne) y rzekł/ Jan on ktory krzcżiwſthał z martwych/ y dla tegoż ſie w nim ty mocy okázuia.

15. Alii autem dicebant, Quia Elias est. Alii vero dicebant, Quia propheta est, quasi unus ex prophetis.

Other saide / It is Elias: and some saide / It is a Prophet / or as one of the Prophets.

15. Etliche aber sprachen: Er ist Elias. Etliche aber / er ist ein Prophet / oder einer von den Propheten.

Oc nogle sagde / Hand er Elias / Men nogle Hand er en prophet/ eller en aff Propheterne.

15. Ginij pak prawili / Ze gest Eliáſz. A ginij, Ze gest Prorok / anebo práwe geden z Prorokuow.

A drudzy mowili / Ze ſtaſzek rhoſzernéhy zeſſe powiedáli, Prorokem eſt/ abo ieden z onych proroków.

16. Audito autem Herode, dixit: Quem ego decollavi Iohannem, hic à mortuis resurrexit.

So when Herode heard it / he sayde It is Iohn whom I beheaded he is risen from the dead.

16. Da es aber Herodes höret / sprach er: Es ist Johannes den ich enthanptet hab/ der ist von den todtẽ aufferstanden.

Men der Herodes horde det/ sagde hand/ Det er Johannes som eg haffuer halshugget/ hand er opstanden fra de Døde.

16. To vſlyſſaw Herodes/ rzekł: Kterého gám yá ſtal Jan ſtal/ tenkgeſt z martwych wſtal.

To ſłyſſąc Herod/ rzekł, Ten ieſt Jan ktoregom ia ſciął/ ten ſtał z martwych.

17. Ipse enim Herodes misit ac tenuit Iohannem, & vinxit eum in carcerem propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam.

For Herode himselfe had sent forth & bounde Iohn / and put him in prison for Herodias sake / his brother Philippes wife / for he had married her.

17. Er aber Herodes hatte auß gesandt / vnd Johannem gegriffen/ vnd ins gefengniß gelegt / vmb Herodias willen / seines Bruders Philippi Weib / denn er hatte sie gefreyet.

Thi Herodes hafde vdsendt oc grebet Johannem/ oc lagd hannem i Fengsel / for Herodias / sin broders Philippi Hustru skyld/ thi hand hafde taget hende til sig.

17. Ale on Herodes bylpoſłał a yał Jana/ a wſadził go Zalátẽ/pro Herodyadu manżelku Filipa bratra ſwêho/ neb gi był poyał za manżelku.

Abowiem ten Herod poſłał był żołnierze y poimał Jana podawſzy go do więzienia/ dla Herodyády żony Fil pá bratrá iwego ktorą był poiął zá jene.

18. Dicebat enim Iohannes Herodi, Non licet tibi habere uxorem fratris tui.

For Iohn sayde vnto Herode / It is not lawfull for thee to haue thy brothers wife

18. Johannes aber sprach zu Herode: Es ist nicht recht / daß du deines Bruders Weib habest.

Oc Johannes sagde til Herodes/ Det er icke ret/ at du haffuer din brobers Hustru.

18 Prawił był zagiſſt Jan Herodowi: Neſłuſſne tobé mijti manżelky bratra twêho.

Bo Jan mowił Herodowi/ Ze ſłuſzy abyś mial żonę bratá swego.

19. Herodias autem insidiabatur illi, & volebat occidere eum, nec poterat.

wherefore Herodias had a quarell against him / and would haue killed him: but she could not

19. Herodias aber stellet jhm nach/ vnd wolt jn tödten/ vnd kondt nicht.

Da Herodias stod effter hannem / og vilde slaget hannem ihiel/ og kunde icke.

19. Herodyadys pak była iest ſtráda la proti nímu/ a chtéła gey vbiti/ ale nemohła.

Dlatoż nad wſſe Herodyás a chciała go zamordowáć/ ale nie mogła.

20 רְהוֹדֵס גָּזַר דְּחִיל הֲוָא
מִן יוֹחָנָן צַל דְּיָדַע הוּא
וְיָבֵא הֲוָה דַּיְנָא וְקַדִּישָׂא
וּמִנְטַר הֲוָא לֵהּ וְמִתְיָאנָא
שְׁמַע הֲוָא לֵהּ וְעָבֵד
וּבְסִימָאוּת שָׁמַע רְוָא לֵהּ׃

Perciocche Herode temeua Giouanni, sapendo ch'egli era huomo giusto, e santo: e lo riueriua: & hauendolo sentito, fece molte cose, & ascoltauanlo volentieri.

21 וְעָדָן יוֹמָא יְדִיעָא כַּד
הֲרוֹדֵס בְּיוֹמֵי יַלְדֵּהּ
תַּשְׁמִישְׁתָּא עֲבַד רַבָּא
לְחַרְבָנֵי וְלִרְבָבֵי
וּלְרֵישֵׁי גַלִּילָאֵי׃

Ma venuto un giorno opportuno, quando Herode faceua la cena del suo natale a primarij, & a capitanei, & a primi di Galilea.

22 וְעָלַת בְּרַת הֲרוֹדְיָא
וְקִדְּמַת וְשַׁפְּרַת לֵהּ לַהֲרוֹדֵס
וְלַאילֵּין דְּסַמִּיכִין עִמֵּהּ
וְאָמַר מַלְכָּא לְטַלְיְתָא
שְׁאֲלִי מִנִּי מַדֵּם וְאֶתֵּן לָכִי׃
אַמְתִי וְאֶתֵּל לָכִי׃

La figliuola d'esso Herodiade entrò a danzare, & essendo piaciuta ad Herode, & a quelli che sedeuano insieme con lui a mensa, il Re disse alla fanciulla, Domandami ciò che tu vuoi, che io te'l darò.

23 וְקָמָא לֵהּ דְּסַדְּרֵהּ וְ
דַּחֲשָׁאלִינִי אֶתֵּל לָכִי עַד־
מָא לְפַלְגַר דְּמַלְכוּתִי׃

E giurolle, dicendo, Tutto quel che tu mi domanderai, te'l darò, infin a la metà del mio regno.

24 דַּיְנִין נְפָקַת וְאָמְרַת
לְאִמַּהּ מָנוֹ אֶשְׁאֲלִיוּהִי
אִמְרַת לֵהּ רֵישָׁהּ דְּיוֹחָנָן
מַעְמְדָנָא׃

Et ella uscita fuore disse a sua madre, Che domandarò io? & ella disse, La testa di Giouanni Battista.

25 וּמִיָּדָא עֲלַת בְּבִטְלוּתָא
לְוַת מַלְכָּא וְאָמְרַת לֵהּ
צְבִיָא אֲנָא דְּהָדָא טַעְתָא
דְּתִתֵּל לִי עַל בֵּיגְבָא רֵישֵׁי־
דְּיוֹחָנָן מַעְמְדָנָא׃

Allora ella entrata subitamente con grande affettione al Re, gli domandò, dicendo, la voglia che ho ch'ora ora mi doni in un piatto la testa di Giouanni Battista.

כ ו

20 כִּי הֵירוֹדֵס יָרֵא אֶת־יוֹחָנָן
יוֹדֵעַ כִּי הוּא אִישׁ צַדִּיק וְקָדוֹשׁ
וַיִּצְּרֵנוּ וְשׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ רַבּוֹת
עָשָׂה וְהָיָה לְשָׁמוֹעַ אוֹתוֹ׃

Porque Herodes temia à Ioan, conociendolo varon justo y santo: y temiale respecto, y obedecendole hazia muchas cosas: y oyalo de buna gana.

21 וְהָיָה יוֹם מוּעָד כַּאֲשֶׁר
הֵירוֹדֵס בְּיוֹם מוֹלַדְתּוֹ עָשָׂה
מִשְׁתֶּה לְשָׁלִישָׁיו וְלָשָׂרֵי אֲלָפִים
וּלְסַרְנֵי־הַגָּלִיל׃

Y vintendo vn dia oportuno enque Herodes, en la fiesta de su nacimiento, hazia cena à sus principes, y ricohuos, y à los principales de Galilea.

22 וְכַאֲשֶׁר בָּאָה בַּת־
הֵירוֹדְיָה וַתְּרַקֵּד וְתָרְצָה לְהֵירוֹדֵס
וְלֵיוֹשְׁבֵי שֻׁלְחָן וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְנַעֲרָה שְׁאֲלִי מִמֶּנִּי וְכָל־אֲשֶׁר
וְאֶשְׁאָלִי אֶתֵּן לָךְ׃

Y entrando la hija de Herodias, y baylando, y agradando à Herodes, y à los que estauan con el à la mesa: el Rey dixo à la moça: Pideme loque quisieres, que yo te lo daré.

23 וַיִּשָּׁבַע לָהּ מַה בַּקָּשְׁתֵךְ
וְאֶתֵּן לָךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּתִי
וְהֵיעָשׂ׃

Y jurole, Todo loque me pidieres te daré, hasta la mitad de mi reyno.

24 וַתֵּצֵא וַתֹּאמֶר לְאִמָּהּ מַה
אֶשְׁאַל וְהִיא אָמְרָה אֶת־רֹאשׁ
יוֹחָנָן הַטֹּבֵל׃

Y saliendo ella dixo à su madre, Que pediré? Y ella dixo, La cabeça de Ioan el Baptista.

25 וְבָאָה מִיָּד בְּמַהֲרָה אֶל־
הַמֶּלֶךְ וַתִּשְׁאַל לֵאמֹר שֶׁאֲלָתִי
הִיא לְהִנָּתֵן לִי מִיָּד עַל־חֲקַעֲרָה
אֶת־רֹאשׁ יוֹחָנָן הַטֹּבֵל׃

Entonces ella entró prestamente al Rey, y pidió, diziendo, quiero que ahora luego me des en vn plato la cabeça de Ioan el Baptista.

20. Ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν· καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν.

Ce Herode craignoit Iehan, sachant que c'estoit homme iuste & saint, & l'auoit en reuerence, & l'ayant ouï, fait bien plusieurs choses, & le feit volontiers.

21. Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ, καὶ τοῖς χιλιάρχοις, καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας,

Mais vn iour estant venu opportun que Herode faisoit le festin de son assiance aux grands de la seurie, aux capitaines, & aux principaux de Galilee:

22. Καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρῳδιάδος, καὶ ὀρχησαμένης, ἤρεσε τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ, αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι.

Et a fille de Herodias estant entree, & ayant danse, & ayant plu à Herode, & aussi a ceux qui estoyent enfemble à la table, le roy dit à la mesme fille, Demande-moi ce que tu voudras, & ie te le donneray.

23. Καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι Ἐάν με αἰτήσῃς, δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου.

Et iura, disant, Tout ce que tu me demanderas ie te le donneray iusques à la moitié de mon royaume.

24. Ἡ δὲ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς, Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπε, τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτίσματος.

Elle donc estant sortie dit à sa mere, Que demanderay-ie? & elle dit, La teste de Iehan Baptiste.

25. Καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα, ᾐτήσατο, λέγουσα, Θέλω ἵνα μοι δῷς ἐξαυτῆς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτίστου.

Et incontinent allant rentree auec grãde affection vers le roy, elle luy requeroit, disant, Ie veux que tu me donnes en vn plat la teste de Iehan Baptiste.

CAP. VI. | Das VI. Capitel. | Kapitola VI.

20. Herodes enim metuebat Iohannem, sciens eum virum iustum & sanctum: & custodiebat eum, & audito eo multa faciebat: & libenter eum audiebat.

For Herode feared John knowing that he was a man and an holy and reverenced him: and when he heard him, he did many things, and heard him gladly.

20. Denn Herodes förchte Johannem/ denn er wuste/ daß er ein frommer vnd heiliger man war/ vnd verwaret jhn/ vnd gehorchet jhm um vilen sachen/ vnd höret jhn gerne.

De Herodes frøvtede Johannem/ thi hand vidste/ at hand vaar en from oc hellig Mand/ oc hand forvarede hannem/ oc lydde hannem i mange Sager, oc hörde hannem gerne.

20. Nebo Herodes obáwal se Jana/ wěda gey býti muže spranedliwého a Swatého: y ſtrzehowal ho/ a wyſlyhage gey mnohé wěcy činil/ a rád ho poſlauchal.

Abowiem Herod obawał ſie Jana/ wiedząc że by mąż ſprawiedliwy y święty/ á mial go on ſchowáć/ á ſłucháiąc go/ wiele czynił/ y ſłuchał gorąco.

21. Und es kam ein gelegner tag/ daß Herodes auff ſeinen Jarstag ein Abendmal gab/ den Obersten vñ Hauptleuten vnd fürnemſten in Galilea.

Oc der kom en beleylig dag, at Herodes giorde de Øfverſte oc Høffunmendene oc de Yperſte i Galilea/ til Gilleſtud/ paa ſin Fød ſdag.

21. A gdyż ſe den přihodný přitrefił/ Herodes pamatuge den ſwého narozenij/ wſtnil Wečeři Knižatům/ a Wěkownikuom/ a prwnijm z Galilee.

Gdy tedy byłdzień potrzebny, gdy Herod w dzień narodzenia ſwego ſprawił wieczerzą wielką pány ſwoie/ náczelnikom/ y náprzedniejszym Gálilejczykom.

22. Da trat hinein die Tochter der Herodias/ vnd tantzete/ vnd gefiel wol dem Herode/ vnd denen die am tiſch ſassen. Da sprach der König zum Meidlein: Bitte von mir was du wilt/ ich will dirs geben.

Da traadde Herodias Daatter hen ind/ oc dandsede/ Oc det behagede Herodes vel/ oc dem ſade til bords. Da ſagde Kongen til Pigen/ Bed aff mig hvad du vilt/ jeg vil giffue dig det.

22. A gdyż weſſla dcera ſamé Herodyady a tancowała/ ſlibyło ſie Herodeſowi y ſpołu hoſtom vſtkim. Překl Král Děwcetě: Proś mne zač chceſz/ a dam tobě.

Chiam gdy przyſzła dziewká ona Herodyady/ táncowáłá/ y ſpodobáłá ſie Herodowi/ y ſpołu ſiedzącym/ przekł Król Dziewce: Proś mnie cokolwiek chcesz/ á dam tobie.

23. Und ſchwur jhr einen eid/ was du wirſt von mir bitten/ wil ich dir geben/ biß an die helffte meines Königreichs.

Oc hand ſatte hende en Eed/ Hvad du beder aff mig/ vilieg giffue dig/ indtil halffdelen aff mit Kongerige.

23. W přiſáhlgij/ Ze zakkoli prositi budeſz/ dám tobě/ by pak było polowice králowſtwij mého.

Przyſiągłszy/ Ożkolwiek mię prosić będziesz/ dam/ áż y do połowicę Krolestwá mego.

24. Sie gieng hinauß vnd ſprach zu jhrer Mutter: Was ſoll ich bitten? Die ſprach: Das haupt Johannes des Tauffers.

Hun gict hen vd/ oc ſagde til ſin Moder/ Hvad skal jeg bede om? Hun ſagde/ Johannis den Døberis hoffuet.

24. Kteráżto gdyż wyſſła/ řekła matcři ſwé: Cožť budu prositi? A ona řekła: Zahlawu Jana Křtitele.

Ale ona wyſzedſzy/ rzekła matce ſwéy: Cożkolwiek mam prosić? A ona jéy powiedziała: Głowę Jana Krzcicielá.

25. Und ſie gieng bald hinein mit eile zum Könige/ bat vnd ſprach: Ich will daß du mir gebeſt/ jetzt ſo bald auff einer Schüſſel/ das Haupt Johannis des Tauffers.

Oc hun gick ſtrax haſteligt ind til Kongen/ bad/ oc ſagde/ Jeg vil at du ſkalt nu ſtrax giffue mig/ paa et Fad/ Johannis den Døberis hoffue.

25. A gdyż weſſla hned s chwátka wnim k Králi/ proſyła ho/ řkauc: Chcy abych mi dał hned na miſe hlawu Jana Křtitele.

A thak ona wſzyſtkim wſpieſznie do Krolá/ proſiła mowiąc/ Czemu iuż chce abym mu dał na miſie głowę Jana Krzcicielá.

ו

26 וּבְרִיתָא לֵהּ סַגִּי לְמַלְכָּא
מִטּוּל דִּין מוֹמָתָא וּמִשְׁתָּא
כְּמֵיכָא לָא צְבָא דְּגָלוּדֵהּ׃

Dache el Re fu molto contento, Mondando nodimeno per cagion del giuramento e di quelli che fedevano con lui a mandarli in Vita defidero.

27 אֲלָא מִחַדָּא שְׁדַר
מַלְכָּא כְּסוּקְלָטוֹרָא וְפַקֵּד
דֵּיתֵהּ רֵישֵׁהּ דְּיוֹחָנָן וְאָזַל
סְקַר רֵישֵׁהּ דְּיוֹחָנָן בֵּית
אֲסִירָא׃

E mandò subito il carnefice, e comandò che portasse la testa d'esso decollato. Et egli andò, e decapitollo nella prigione.

28 וְאַיְתִי בְּסִינְיָא וְיָהַב
לְטַלְיְתָא וְיָהַב טַלְיְתָא יָהֲבַת
לְאִמָּהּ׃

E portò la sua testa in un piatto, e dettela la donzella, e essa donzella la diede a sua madre.

29 וְשָׁמְעוּ תַּלְמִידָוֵהִי וְ
אֲתוֹ שְׁקַלוּ שְׁלִיָּא וְשַׁוִּיוּ
בְּבֵית קְבוּרְתָא׃

Quando i suoi discepoli hebbero ciò intefo, vennero, e tolsero il suo corpo, e posterlo in un mausoleo.

30 וְאִתְכַּנְּשׁוּ שְׁלִיחַיָּא לְוָת
יֵשׁוּעַ וְאַחֲוִיוּ לֵהּ כָּל מָא
דְּעַבְדוּ וְכָל מָא דְּאַלֶּפוּ׃

Gli Apoftoli poi fi ritrouarono insieme con Iesu, e raccontarongli tutte le cose, e quelle che haueuano fatte, e quelle che haueuano insegnate.

31 וַאֲמַר לְהוֹן תּוּ לְכוֹן
אַתּוֹל לְבַרְבָּרָא בְּלַחֲדָיִן
וְאִתְנִיחוּ קְלִיל אֲרֵי חֵיוֵי
סַגִּיאֵי דַּאֲתִין וְאָזְלִין וְלָא
פְּנָאי לְהוֹן אֲפִלּוּ לְמֵיכַל׃

Et egli diffe loro, Venite voi ftefi feparatamente in luogo deferto, e riposatevi un poco. Perciocche erano molti che venivano & andavano, e non haueuano pur tempo di mangiare.

32 וְאָזְלוּ לַאֲתְרָא חוּרְבָּא
בַּסְפִינְתָא בְּלַחֲדֵיהוֹן׃

E così fecero da parte in luogo difetto per mare.

ו

26 וְיִשְׁתּוֹחַח מַעַט הַמֶּלֶךְ וּבַעֲבוּר
הַשְּׁבוּעָה וְהַמְּשֻׁבִּים עַל־
הַשֻּׁלְחָן לֹא אָבָה לְהָתֵל בָּהּ׃

Y el Rey se entristeció mucho, mas a causa del juramento, y de los que estavan con el a la mesa, no quiso entristecerla.

27 וּמִיָּד שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶת רַב
טַבָּחִים וַיְצַו לְהָבִיא אֶת רֹאשׁוֹ
מֵעָלָיו׃

Y luego el Rey, embiando vno de la guarda, mandó que fuesse traydo su cabeça

28 וַיֵּלֶךְ וַיִּשָּׂא אֶת רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו
בְּבֵית הַסֹּהַר וַיִּקְרֹב אֶת רֹאשׁוֹ
עַל־הַקְּעָרָה וַיִּתֵּן אוֹתוֹ לַנַּעֲרָה
וְהַנַּעֲרָה נָתְנָה אוֹתוֹ לְאִמָּהּ׃

El qual fue, y lo degolló en la carcel, y truxo su cabeça en vn plato, y diola a la moça y la moça a dio a su madre.

29 וַיִּשְׁמְעוּ תַּלְמִידָיו וַיָּבוֹאוּ
וַיִּשְׂאוּ אֶת נִבְלָתוֹ וַיָּשִׂימוּ אֶל־
הַקֶּבֶר׃

Y oyendolo sus discipulos, vinieron, y tomaron su cuerpo y pusieronlo en vn sepulchro.

30 וַיִּקָּהֲלוּ הַשְּׁלִיחִים אֶל־
יֵשׁוּעַ וַיַּגִּידוּ לוֹ כֻּלָּם וְאֵת אֲשֶׁר
עָשׂוּ וְאֵת אֲשֶׁר לִמְּדוּ׃

Y los Apostoles se juntaron à Iesus, y contaronle todo, loque auian hecho, y loque auian enseñado.

31 וַיֹּאמֶר לָהֶם לָכֶם לָכֶם
לְבַדְּכֶם אֶל־מָקוֹם מִדְבָּר וְהָנוּחוּ
מְעַט כִּי־רַבִּים הָיוּ הַהוֹלְכִים
וְהַשָּׁבִים וְלֹא הָיָה לָהֶם עֵת
לֶאֱכֹל׃

Y el les dixo, Venid vosotros à parte al lugar desierto, y reposad vn poco porque auia muchos yentes y vinientes, que aun no tenian lugar de comer.

32 וַיֵּלְכוּ אֶל־מָקוֹם מִדְבָּר
בָּאֳנִיָּה לְבַדָּם

Y fue ronse en vn nauio al lugar desierto à parte

5

26 Καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους, καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι.

Et le roy estant merueilleusement faché pour ces trois et pour le serment, & de ceux qui estoyent à table auec lui.

27. Καὶ εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα, ἐπέταξεν ἐνεγκεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

A uecquoy soudainement enuoya les gardes, & commanda qu'a apportast la teste d'icelui: lequel s'y en alla, & le decapita en la prisone

28. Καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκε τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκε τῇ μητρὶ αὐτῆς.

Et apporta la teste d'icelui en vn plat & la donna à la pauure fille, & la pauure fille la donna à sa mere.

29. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον, καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

Et ses disciples ayans ouï le fait, vindrent & emporterent son corps, & le mirent en vn sepulcre.

30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα καὶ ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.

Et les Apostres se rassemblerent vers Iesus, & lui racconterent tout ce qu'ils auoyent fait & enseigné

31. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον· ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν.

Et leur dit, Venez-vous-en à part en vn lieu reculé, & vous reposez vn peu: car il y auoit beaucoup d'allans & de venans vers Iesus: tellement qu'ils n'auoyent pas mesmes le loisir de manger.

32. Καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ καὶ ἰδίαν.

Ils s'en allerent donc en vne nasselle en vn lieu reculé à part,

CAP. VI. Das VI. Capitel. Kapitola VI.

26. Et contristatus est rex. Propter iusurandum & propter simul discumbentes noluit eam contristari.

Then the King was very sorie: yet for his oathes sake: and for their sakes which sate at table with him: he would not refuse her.

26. Der König war betrübt / doch vmb des Eydes willen / vnd dere die am tische sassen / wolt er sie nicht lassen ein fehl bitt thun.

Kongen vaar bedrøffuit / Dog for Edens skyldt oc dem som sade til bord / vilde hand icke lade hende bede til forgeffuis.

26. Tehdy zarmautil se Král / pro přísahu / a pro ty kteřiž s nim sedali / nechtěl gi ošidíti.

27. Sed misso speculatore præcepit afferri caput eius in disco.

And immediately the King sent the hangman and gaue charge that his head should be brought. So he went and beheaded him in the prison.

27. Vnd bald schickte hin der König den Hencker / vnd hieß sein Haupt her bringen. Der gieng hin / vnnd enthauptet jhn im Gefengniß.

Oc Kongen sende straxØdslen bort / oc befalde / at hendes hoffuit skulde hentis. Hand gick hen / oc halshug hannem i Fenggslet /

27. Ale poslav Kata / rozkázal mu přinésti hlavu jeho na míse:

Kterýmžto wnet Kat poslušen rozkázaní / odsekna hlawu gjeho we wězenj / přinesl gest na míse / a dal ge Dewečce / a Dewečka dala Matce swé.

28. Et detulit caput eius in disco: & dedit illud puellæ, & puella dedit matri suæ.

And brought his head in a charger and gaue it to the maide, and the maide gaue it to her mother.

28. Vnd trug her sein Haupt auff einer Schüsseln / vnd gabs dem Meidlein / vnd das Meidlein gabs jhrer Mutter.

Oc bar hans hoffuit frem paa et fad / oc gaf Pigen det / oc Pigen gaf sin Moder det.

28. A přinesl hlavu jeho na míse / a dal ji Dewečce / a Dewečka dala Matce swé.

29. Quo audito, discipuli eius venerunt, & tulerunt corpus eius: & posuerunt illud in monumento.

And when his disciples heard it they came and took up his bodie and put it in a tombe.

29. Vnd da das seine Jünger hörten / kamen sie vnd namen seinen Leib / vnd legten jhn in ein grab.

Oc der hans Discipler horde det / da kom de / oc toge hans Legeme / oc lagde det i en Graff

29. To vslyssawsse Učedlnjcy geho / přišli a wzali tělo geho / a pochowali ge w hrobě.

30. Et convenientes Apostoli ad Iesum, nunciaverunt ei omnia quæ egerant & docuerant.

And the Apostles gathered them selues together to Iesus and told him all things both what they had done and what they had taught.

30. Vnd die Apostel kamen zu Jesu zu sammen / vnd verkündigten jhm das alles / vnd was sie gethan vnd gelehrt hatten.

Oc Apostlene forsamlede sig til Jesum / oc forkyndede hannem alt det / Oc huad de hafde giort oc lært

30. Tehdy přišedše Apostolé k Gežíšowi / zwěstowali gemu wšecky wěcy / kteréž byli činili a učili.

31. Et ait illis, Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum. Erant enim qui veniebant & redibant multi: & nec spatium manducandi habebant:

And he said vnto them: Come ye apart into the wilderness / and rest a while: for there were many comming and going: and they had not leasure so much as to eate.

31. Vnd er sprach zu jhnen: Lasset vns besonders inn eine Wüsten gehen / vnd ruhet ein wenig / denn jhrer war vil / die ab vnd zugiengen / vnd hatten nicht zeit gnug zu essen.

Oc hand sagde til dem: Lader os gaa affsides i en Ørk / oc hvile lidet / Thi der vaare mange / som ginge fra oc til / oc de hafde icke stundt nock at æde.

31. Y řekl gim: Podte sami strom. na pusté místo / a odpočiňte maličko. Nebo bylo mnohých těch kteříž přicházeli a odcházeli / tak že gsau k gídlu chwíle neměli

Ale Bohowym rzekł / Podźcie wy osobno ukáznie yscie puście / y odpocznycie mało / bo wiele chwał było co przychádzáły y odchodzáły tak iż nyemieli czásu zeby sie byli nażarli.

32. Et ascendentes in navim, abierunt in desertum locum seorsum.

So they went by ship out of the way into a desert place

32. Vnd er fuhr da inn einem Schiff zu einer Wüste besonders.

Oc hand foer der i en Skib til en Ørk affsides.

32. Anstaupiwsse na Lodi / odsli na pusté místo.

A tak šli na místo pusté / o sobno przepráwiwszy sie wodu lodzí.

ו

33 וְחָזוּ אֲנָשׁ סַגִּיאָא כַּד
אֲזִילִין וְאִשְׁתְּדִעוּ אֲנָשׁ ו
וְרָהֲטוּ מִן כָּל קִרְוָא
מְדִינְתָא וְקַדְמִיהִי לְתַמָּן ׃

*Ma i popoli gli videdero andare, e molti
lo conobbero, e vi corsero a piedi da
tutte le città, & arrivarono innanzi a
lui, e si radunarono a lui.*

34 וּנְפַק יְשׁוּעַ וַחֲזָא סַגִּיאָא
סַגָּאָא וְאִתְרַחֵם עֲלֵיהוֹן
דַּהֲווֹ לֵיהּ כְּאָמְרִין
דְּלֵית לְהוֹן רָעְיָא וְשָׁרִי הֲוָא לְמַלְּפָא
אִנּוּן סַגִּיאָתָא ׃

*E uscito Gesù vide una gran moltitudine, & hebbe compassione di loro
perche erano come pecore che non hanno
pastore. Et cominciò ad insegnar loro
molte cose.*

35 וְכַד דְּיָא עִדָּנָא סַגִּיאָא
קְרִבוּ לְוָתֵהּ תַּלְמִידָוֹהִי ו
וְאָמְרִין לֵיהּ דְּיָא אַתְרָא
חוּרְבָא הוּ וְעִדָּנָא סַגִּי ׃

*Et essendo già grande hora, i suoi discepoli s'accostarono a lui, dicendo, Questo
luogo è disabitato, & già grande hora.*

36 שְׁרִי מִנּוּן דְּיֵאזְלוּן וְ
לְאַגְוַרְכָא דְּתַדְּרִין ו
לְקִנְיָן וְיִבְּעוּן לְהוֹן
לְחֵמָא לֵית לְהוֹן מָה דְּיֵכְלוּן
לְמֵאכַל ׃

*Lascia gli, accioche fino Gadara &
le ville, & ne vengano che si vendano, e
comperi si da pane: perche non hanno
che mangiare.*

37 הַב דִּין אֲמַר לְהוֹן תְּנוּ
לְהוֹן אַנְתּוּן לְמֵיכַל אֲמָרִין
לֵיהּ נֵיזֵל וְנִזְבַּן לַחְמָא דִּמְאָתַיִן
וְנִתֵּן לְהוֹן לְמֵיכַל ׃

*Egli rispondendo, disse loro, Date voi
loro da mangiare. Et essi gli dissero, An-
deremo noi a comperar duecento denari di
pane, e darem loro da mangiare?*

38 הַב דִּין אֲמַר לְהוֹן כַּמָּה
לְכוֹן לַחְמִין אִית לְכוֹן
תְּרֵיכָא וְכַד חָזוֹ אֲמָרִין לֵיהּ
חַמְשָׁא לַחְמִין וּתְרֵין נוּנִין ׃

*Et egli disse loro, Quanti pani havete
voi? andate, guardate. Et essi, apparec-
chiatisi, dissero, Cinque, e due pesci.*

ו

33 וְרָאוּ אוֹתָם הַהֹלְכִים
וַיֵּדְעוּ אוֹתוֹ רַבִּים וּבִרְגְלֵיהֶם
מִכָּל הֶעָרִים רָצוּ שָׁמָּה וַיְקַדִּימוּ
אוֹתָם וַיָּבוֹאוּ אֵלָיו ׃

Y vieronlos yr muchos: y conocieronlo, y
concurrierón allà muchos à pie de las ciudades,
y vinieron antes que ellos, y juntaronse à el.

34 וַיֵּצֵא יֵשׁוּעַ וַיַּרְא הָמֹן רַב
וַיִּנְהֲמוּ רַחֲמָיו עֲלֵיהֶם כִּי הָיוּ
כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה
וַיָּחֶל לְלַמְּדָם רַבּוֹת ׃

Y saliendo Iesus vido una grande compañia
y vuo misericordia de ellos, porque eran como
ouejas sin pastór: y començóles à enseñar muchas cosas.

35 וּבְהַאֲרִיךְ שָׁעוֹת רַבּוֹת וַיִּגְּשׁוּ
אֵלָיו תַּלְמִידָיו לֵאמֹר כִּי חָרֵב
הַמָּקוֹם וְעַתָּה הֶאֱרִיכָה הַשָּׁעָה ׃

Y como ya fue el dia muy entrado, sus Discipulos llegaron à el, diziendo, El lugar es desierto,
y el dia es ya muy entrado.

36 הָנַּח אוֹתָם לְמַעַן יֵלְכוּ
סָבִיב הַשְּׂדוֹת וְחַוֹּרוֹת וְיִקְנוּ לָהֶם
לֶחֶם כִּי אֵין מְאוּמָה בְּיָדָם
אֲשֶׁר יֹאכְלוּ ׃

Embialos para que vayan à los cortijos y al-
deas de alderredor, y compren para si pan, por-
que no tienen que comer.

37 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם תְּנוּ לָהֶם
אַתֶּם לֶאֱכֹל וַיֹּאמְרוּ לוֹ הֲלֵךְ
וְנִקְנֶה בְּמָאתַיִם זוּזִים לֶחֶם
וְנִתֵּן לָהֶם לֶאֱכֹל ׃

Y respondiendo él, dixoles, Dadles de comer
vosotros. Y dixeronle, Que vamos y com-
premos pan por dozientos dineros, y les demos
de comer?

38 וַיֹּאמֶר לָהֶם כַּמָּה כִכְּרֵי לֶחֶם
יֵשׁ לָכֶם לְכוּ וּרְאוּ וְכִרְאוֹתָם
אָמְרוּ חֲמִשָּׁה וּשְׁנֵי דָגִים ׃

Y el les dize, Quantos panes teneys? Id y ved-
do. Y ellos sabidolo, dixeron Cinco, y dos peces.

5.

33. *Καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας ὅσοι*
καὶ γινώσκουσιν αὐτὸν πολλοί, καὶ πε-
ζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον
ἐκεῖ, καὶ προῆλθον αὐτούς, καὶ
συνῆλθον πρὸς αὐτόν.

Mais le peuple a vû s'en aller, & plusieurs le reconnurent. Et y accoururent à pied de toutes les villes, & y vinrent devant eux, & s'assemblerent vers lui.

34. *Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν ὁ Ἰησοῦς*
πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη
ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡσεὶ πρόβατα
μὴ ἔχοντα ποιμένα· καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά.

Adonc Iesus estant sorti, vid'là de grandes troupes, & fut ému de compassion envers eux, de ce qu'ils estoyent comme brebis n'ayans point de berger, & se mit à leur enseigner plusieurs choses.

35. *Καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομέ-*
νης, προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ, λέγουσιν, ὅτι ἔρημός ἐστιν
ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή·

Et comme il estoit desia grande heure, ses disciples vinrent à lui, disans, Ce lieu est desert, & il est desia grande heure.

36 *Ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελ-*
θόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώ-
μας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν·

Donne-leur congé, afin qu'ils s'en aillent aux villages, & bourgades d'alentour, & qu'ils achetent des pains pour eux: car ils n'ont que manger.

37. *Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς,*
Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέ-
γουσιν αὐτῷ, Ἀπελθόντες ἀγοράσω-
μεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ
δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν;

Et respondant, leur dit, Donnez-leur à manger. Et ils lui dirent, Irons-nous acheter des pains pour deux cens deniers, & leur donnerons à manger?

38. *Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Πόσους ἔχετε ἄρ-*
τους; ὑπάγετε καὶ ἴδετε. καὶ γνόντες
λέγουσιν, Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας.

Et il leur dit, Combien avez-vous de pains? allez & regardez. Et après l'avoir veu ils dirent, Cinq & deux poissons.

CAP. VI

33. Et viderunt eos abeuntes, & cognoverunt multi: & pedestres de omnibus civitatibus cucurrerunt illuc, & prævenerunt eos.

And the people sawe them when they departed, and many knewe him, & ran afoote thyther out of all cities, and came thither before them, and assembled vnto him.

34. Et exiens vidit turbam multam Iesus: & misertus est super eos, quia erant sicut oves non habentes pastorem, & cœpit illos docere multa.

And Iesus went out, and sawe a great multitude, and had compassion on them, because they were as sheepe which had no shepherd: and he began to teache them many thinges.

35. Et cum iam hora multa fieret, accesserunt discipuli eius, dicentes, Desertus est locus hic, & iam hora præterit.

And when the hour was now farre spent, his disciples came vnto him, saying, This is a desert place, and now the day is farre passed.

36. Dimitte illos, ut euntes in proximas villas & vicos, emant sibi cibos quos manducent.

Let them departe, that they may goe into the villages and townes about & buye them bread: for they have nothing to eate.

37. Et respondens ait illis, Date illis vos manducare. Et dixerunt ei, Euntes emamus ducentis denariis panes: & dabimus illis manducare?

But he answered & sayde vnto them, Geue ye them to eate. And they sayde vnto him, Shal we go & buye two hundreth pens worth of bread, and geue them to eate?

38. Et dicit eis, Quot panes habetis? ite & videte. Et cum cognovissent, dicunt, Quinque, & duos pisces.

Then he sayde vnto them, Howe many loaues haue ye? go & see. And when they knewe, they sayde, Fiue, & two fishes.

Das VI. Capitel.

33. Vnd das Volck sahe sie wegfahren / vnd vil kandten jhn / vnd liessen daselbs hin miteinander zu fusse / auß allen Städten / vnd kamen jnen zuvor / vnd kamen zu jhm.

Da Volcker saae dem fare hort / oc mange kende hannem / oc lebe der hort met hjer andre til sogs / aff alle Stæder / oc kommte sge end de / oc kommet til hannem.

34. Vnd Jesus gieng herauß / vnd sahe das grosse Volck / vnd es jammert jn derselben / denn sie waren wie die Schafe / die keinen Hirten haben. Vnd fieng an ein lange Predigt.

Da Jhesus gick yd / oc sga de megle Folck / Oc hand ynckedis offuer dem / Thi de vaare fæm de Faar / der hassue ingen Hyrde. Oc hand bygynte en lang Predikken.

35. Da under tag fast dahin war / tratten seine Jünger zu jhm / vnnd sprachen: Es ist Wüste hie / vnd der tag ist nun dahin.

Der dagen vaar nu fast forloben / maadde hans Discipele til hannem / oc sagde / Dette her stæd / oc dagen er nu forloben.

36. Laß sie von dir / daß sie hingehen vmbher ins die dörffer vnnd Märckte / vnd kauffen jhnen brodt / denn sie haben nichts zu essen.

Lad dem fra dig / at de kunde gaa hen omkring ad de omliggende Byer / oc kobe sig Brød / Thi de hassuer ickeds at æde.

37. Jesus aber antwortet / vnd sprach zu jhnen: Gebet jr jhnen zu essen. Vnd sie sprachen zu jhm: Sollen wir denn hingehen / vnd zweyhundert pfenning werth Brodt kauffen / vnd jhnen zu essen geben?

Men Jhesus suarede / oc sagde til dem / Giffue i dem at æde. Oc hand sagde til hannem / Skulle wi da gaa hen, at kobe Brød for thu hundrede Penninge, oc giffue dem at æde?

38. Er aber sprach zu jnen: Wie vil Brodt habt jhr? Gehet hin vnd sehet. Vnd da sie es erkundet hatten / sprachen sie: Fünffe / vnd zwen Fisch.

Oc hand sagde til dem / Hvor mange Brød hassue i? Gaar hen / oc seer. Oc der de hassde forsaret der / sagde de / Fem / oc tho Fiske.

Kapitola 6.

33. A widauce gé ſu powrſt ge mel gdau / pogmali ge ge ge / y zdĕlo ſe gich mnoho / a ſe wſech Mſtſ bžeh tam pſſtſy / y pſedeſſli ge.

Ale ono zebrźene ludu wide ge ony, odchodżeie / pomnoh ge wiedech y zbiehli ſu ſtaſ / y ge ſe wſſyckich mieſt / a vpſedeli gim / y ſſli ſu do niego.

34. A wyſſed Gežyſſe wykel ſſtſup mnohý / y ſitowal ſe nad nimi / nebo byli yako Owce nemagyce Paſtyſe. Y počal ge včiti mnoho pm wĕcem.

Tedy Jeſus wyeramſſy ano wielkie zebranie ludu / vzpomyn na ně / bylo gim / ano owcem nemagicym paſtyſe, počal ge vczyti wielmi ſſetnyy.

35. Akdyž giž byla hodina hlaubſſí chwiſſe / přiſtaupili k Němu gegi včedlnici / řkauce: Puſtė geſt to to miſto / a hodyne hlaubſſí giž pominula?

A gdy ſuſ byla dobra ti vźeti / przykli k nemu ſwedlnicy ge / rzekli, mowiąc: Miegſce tak puſte / a ſuż dáleko na vźeni /

36. Rozpuſť ge / ať gdauce do okolnich wſeſic a městeček / nakaupi ſobĕ pokrmů ſtarźy by gedli.

Rospuſtch / aby ſi. rozlezły do wſi / bliżkych y do ſtar okolu, y wſſ nakaupili ſobie chleby / co ma miſto co gſſi.

37. A odpowĕdĕw řekl gim: Dauce wy gim gyſſi. A Řekli gemu: Gdauce / kaupyme za dwĕ Stě groſſuow chlĕba / a dámi gim gyſſi?

Ale on odpowiedziawſſy / rzekł / Dayćie wy im co ieść. / A oni rzekli ku niemu / Idźmyż y kupmy za dwieście pieniędzy chleby / a dayćmy im ieść yż?

38. Y dij gim: Kolik chlebow mátě? gdĕte ohledayte. A když zwĕdĕli / řekli gemu: Pět, a dwĕ Ryby.

Zácym owrzekł pomocný: Wielež chlebow máte? idźcie a dowiedzcie ſie. Ano dowiedziawſſy ſie / powiedzieli: Pięciorо chlebów y dwie rybie.

ו

39 וַיְצַו אוֹתָם לְשַׁבְּתָם כֻּלָּם שְׁלַחֲנוֹת שְׁלַחֲנוֹת עַל עֲשֶׂב דֶּשֶׁא׃

Y mandoles que hiziessen recostar à todos por mesas sobre la yerua verde.

40 וַיִּפְלוּ עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת מֵאָה וּמֵאָה וּפַּח חֲמִשִּׁים וַחֲמִשִּׁים׃

Y recostaronse por partes, por mesas, de ciento en ciento, y de cincuenta en cincuenta.

41 וַיִּקַּח אֶת חֲמֵשֶׁת לֶחֶם וְאֶת שְׁנֵי דָגִים וַיָּשֶׂם לַמַּעְלָה אֶל הַשָּׁמַיִם וַיָּבֶרֶךְ וַיִּשְׁבֹּר אֶת הַלֶּחֶם וַיִּתֵּן לְתַלְמִידָיו לָשִׂים לִפְנֵיהֶם וְאֶת שְׁנֵי הַדָּגִים לָחַלֵּק לְכֻלָּם׃

Y tomados los cinco panes y los dos peces, mirando al cielo, bendixo, y partió los panes, y dió à sus Discipulos que les pusiessen delante. Y los dos peces repartió à todos.

42 וַיֹּאכְלוּ כֻּלָּם וַיִּשְׂבָּעוּ׃

Y comieron todos, y hartaronse

43 וַיִּשְׂאוּ מֵהֶם שְׁנֵים עָשָׂר סַלִּים מְלֵאִים וּמִן הַדָּגִים׃

Y alçaron de los pedaços Doze esportones llenos, y de los peces.

44 וַיְהִי הָאֹכְלִים אֶת הַלֶּחֶם כַּחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ׃

Y eran los que comieron, cinco mil varones.

45 וּמִיָּד נָגַשׁ אֶת תַּלְמִידָיו לַעֲלוֹת אֶל הָאֳנִיָּה וְלַחֲקֹדִים בְּעֵבֶר בֵּית צַיְדָה עַד כִּי יְשַׁלַּח אֶת הָעָם׃

Y luego dió priessa à sus discipulos à subir en el nauio, y yr delante el à Berhsaida de la otra parte, entre tanto que el despedia la cõpanna.

46 וְכַאֲשֶׁר שִׁלַּח אוֹתָם עָלָה עַל הָהָר לְהִתְפַּלֵּל׃

Y despues que los vuo despedido, fuesse al monte à orar.

47 וּבְהוֹת הָעֶרֶב הָיְתָה הָאֳנִיָּה בְּתוֹךְ הַיָּם וְהוּא לְבַדּוֹ עַל הָאָרֶץ׃

Y como fue la tarde, el nauio estaua en medio de la mar, y el solo en tierra.

ς'.

39. Καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ.

Adonc il leur commanda qu'ils feissent tous asseoir par tables sur l'herbe verte

40. Καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ. κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντήκοντα.

Et ilz s'assirent par rangees, par centeines, & cinquantaines.

41. Καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀνέβλεψεις τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησε, καὶ κατέκλασε τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς· καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν.

Et quand il eut prins les cinq pains & les deux poissons, il regarda vers le ciel, benit, rompit les pains & bailla aux disciples afin qu'ils les ieignissent: & departit aux deux poissons à tous.

42. Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν.

Et tous en mangerent, & furent rassasiés.

43 Καὶ ἦραν κλάσματα δώδεκα κοφίνους πλήρεις καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων.

Et on recueillit des pieces douze pleins paniers, & quelque fois des poissons.

44. Καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

Et ceux qui eut mangé estoyent environ cinq mille hommes.

45. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύσῃ τὸν ὄχλον.

Incontinent apres cela il contraignit ses disciples de monter sur la nacelle, & aller deuant lui outre la mer vers Bathsaïde, cependant qu'il donneroit congé aux troupes.

46. Καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.

Et quand il leur eut donné congé, il s'en alla en la montagne pour prier.

47 Καὶ ὀψίας γενομένης, ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς.

Le soir venu, la nacelle estoit en milieu de la mer, & il estoit lui seul sur terre.

ו

39 וַצִּוָּה לָהֶם וַיַּסְמִיכוּ לַכֹּל נֵשׁ סְמֻכִין סְמֻכִין עַל עֲמָמָא׃

Allora egli comando loro che gli facessero tutti sedere a mensa per mensa sopra l'herba verde.

40 וְאִסְתַּמְכוּ סְמֻכִין סְמֻכִין דְּמָאָה מְאָה וְדַחֲמִשִּׁין חַמְשִׁין׃

E così si posero a sedere in più parti, a cento e a cinquanta per cadauna.

41 וְנָסַב הָנוּן חַמְשָׁא לַחְמִין וּתְרִין גוּנִין חַד בְּשְׁמַיָּא וּבָרֵךְ וּבָצַע לְחַמָּא וְיָהַב לְתַלְמִידוֹהִי דִּיסִימוּן לְדוּן וְהָנוּן תְּרִין גוּנִין פַּלְגוּ לְכָלְהוֹן׃

Et egli prese i cinque pani, e i due pesci, & alzando gli occhi al cielo, rendè gratie, e spezzò i pani, e distribuì à i suoi discepoli, che gli ponessero innanzi ad essi: e partì i due pesci a tutti.

42 וַאֲכָלוּ כְּלְהוֹן וְסַבְעוּ׃

E così mangiarono tutti, e furono sazi.

43 וְשַׁקְלוּ קְנָיָא תְרֵי עֲשַׂר מוּבְיָנִין מָלְיָן וְכֶן גוּבָּא׃

E leuarono via de pezzi, i auanzi de i cinque pani, e de i pesci, dodici canestri.

44 וְאִינְהוֹן דַּהֲווֹ דַּיְן דַּאֲכָלוּ לַחְמָא חַמְשָׁא אַלְפִין גַּבְרִין׃

Et erano quelli che haueuano mangiato circa cinque mila huomini.

45 וּמִדֵּין אַלֵּיץ לְתַלְמִידוֹהִי דֶּיסְקוּן לִסְפִינְתָּא וְיֵאוֹלוּן קָדָמוֹהִי לְעִבְרָא לְבֵית צַיְדָא עַד שָׁבְקָא רַבָּא לְכֻנְשָׁא׃

Subbito poi sforzò i suoi discepoli a salire nel nauile, & andarsene auanti, di là all'altra riua verso Betsaida, mentre ch'egli licentiasse la turba.

46 וּכְדֵין שְׁבָקָא אִנּוּן אֲזַל לְטוּרָא לְמִצְלֵיוּ׃

E come gli hebbe amendati, se ne fuì solo al monte ad orare.

47 כַּד הֲוָא דַּיְן דַּמְשָׁא סְפִינְתָּא אִיתַּהּ בְּגוֹא מַיָּא וְהוּא בְּלְחוֹדוֹהִי עַל אַרְעָא׃

Venuta poi la sera, la naue era nel mezo del mare, & egli era solo in terra.

CAP. VI. | Das VI. Capitel. | Kapitola VI.

39. Et præcepit illis ut accumbere facerent omnes, secundum contubernia super viride fœnum.

So he commaunded them to make them all sit downe by companies vpon the grene grasse.

39. Vnd er gebott jhnen / das sie sich alle lagerten / bey tisch vollen / auff das grüne graß.

39. A přikázal gim aby se kázali posadili wssem po hauffich na zelené tráwě.

40. Et discubuerunt in partes per centenos & quinquagenos.

Then they sate downe by rowmes, by hundreds, and by fiftes.

40. Vnd sie satzten sich nach Schichten / ja hundert vnd hundert / fünffzig vnd fünffzig.

40. A ssadili se rozdjelugjce po Sto a po Padesáti.

41. Et accepit quinque panibus, & duobus piscibus: intuens in cœlum, benedixit, & fregit panes, & dedit discipulis suis ut ponerent ante eos: & duos pisces diuisit omnibus.

And he took the fiue loaues / and the two fishes / and looked vp to heauen and gaue thankes / and brake the loaues and gaue them to his disciples to set before them / and the two fishes deuided he among them all.

41. Vnd er nam die fünff Brod / vnd zwen Fisch / vnd sahe auff gen Himel / vnd dancket / vnd brach die Brod / vnd gab sie den Jüngern / daß sie jnen fürlegten / Vnd die zwen Fisch theilet er vnter sie alle.

41. A wzaw pět chlebůwo a dwě Ryby / popatřiw do Nebe / dobrořečil / plámal chleby / a dal Učedlnjkuom swým aby kladli před ně A dwě Ryby rozdělil mezy wssecky.

42. Et manducaverunt omnes, & saturati sunt.

So they did all eate / and were satisfied.

42. Vnd sie assen alle / vnd wurden satt.

42. Y gedli wssyckni a nasycení gsau.

43. Et sustulerunt reliquias fragmentorum, duodecim cophinos plenos: & de piscibus.

And they toke vp twelue basketfull of the fragments / and of the fishes.

43. Vnd sie huben auff die Brocken zwölff körbe vol / vnd von den Fischen.

43. A sebrali ostatky drobtin dwanácte košjnow plných y z Ryb.

44. Erant autem qui manducaverunt, quinque millia virorum.

And they that had eaten / were about fiue thousand men.

44. Vnd die da gessen hatten / der war fünfftausent Man.

44. A bylo těch kteříž gedli, přes Tisýce mužjow.

45. Et statim coëgit discipulos suos ascendere navim, ut præcederent eum trans fretum ad Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum.

And straight way he caused his disciples to go into the ship / and to go before vnto the other side vnto Bethsaida / while he sent away the people.

45. Vnd als bald treib er seine Jünger / daß sie jnn das Schiff tratten / vnd vor jhm hinüber füren gen Bethsaida / biß daß er das Volck von sich liesse.

45. A hned přinutil Učedlnjky swé wstaupiti na Lodi / aby gey předessli přes Moře do Bethsaydy / ažby on rozpustil ge.

46. Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare.

Then assone as he had sent them away, he departed into a mountaine to pray.

46. Vnd da er sie von sich geschaffet hatte / gieng er hin auff einen Berg zu beten.

46. A rozpustiw ge / šel na hůru aby se modlil.

47. Et cum sero esset, erat navis in medio mari, & ipse solus in terra.

And when euen was come / the shippe was in the midst of the sea / and he alone on the land.

47. Vnd am Abend war das Schiff mitten auff dem Meer / vnd er auff dem Lande alleine.

47. A když byl wečer byla Lodj w prostřed Mořě / a on sám na zemi.

ו

48 וַיַּרְא כִּי־מְשׁוֹטְטִים
בַּחֲתַדְּפָקָם כִּי־הָיְתָה רוּחַ לָהֶם
לְהֶפֶךְ וּכְמִשְׁמֶרֶת הָאַרְבָּעִית
הַלַּיְלָה בָּא אֲלֵיהֶם מְהַלֵּךְ
עַל־הַיָּם וְאָבַר לַעֲבֹר אוֹתָם׃

Y vidolos que se trabajauan nauegando, por que el viento les era contrario y cerca de la quarta vela de la noche vino a ellos andando sobre la mar, y queria passarlos

49 וְהֵמָּה כִּרְאוֹתָם אוֹתוֹ מְהַלֵּךְ עַל־
הַיָּם חָשְׁבוּ כִּי־תַעְתּוּעַ הוּא וַיִּצְעָקוּ׃

Y viendo lo ellos, que andaua sobre la mar, pensaron que era phantasma, y dieron bozes.

50 כִּי כֻלָּם רָאוּ אוֹתוֹ וַיִּבָּהֲלוּ
וּפִתְאֹם יְדַבֵּר אִתָּם וַיֹּאמֶר לָהֶם
חִזְקוּ אֲנִי הוּא אַל־תִּירָאוּ׃

Porque todos lo vian, y turbaronse: mas luego habló con ellos, y les dixo, Asseguraos, yo soy, no ayays miedo.

51 וַיַּעַל אֲלֵיהֶם אֶל־הָאֳנִיָּה
וַתִּשְׁתֹּק הָרוּחַ וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד
מְאֹד בְּנַפְשָׁם וַיִּתְמָהוּ׃

Y fuese a ellos en el nauio, y el viento reposó y grandemente sobre manera estauan fuera de si, y se marauillauan.

52 כִּי לֹא חָבִינוּ עַל־הַלֶּחֶם כִּי
לִבָּם כָּהֶה׃

Que aun no auian cobrado entendimiento en los panes: porque sus coraçones estauan ciegos.

53 וַיַּעַבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ
גִּנֵּרֶת וַיַּשְׁרוּ׃

Y quando fueron de la otra parte, vinieron en tierra de Genezareth, y tomaron puerto.

54 וַכַּאֲשֶׁר יָצְאוּ מֵהָאֳנִיָּה מִיָּד
הִכִּירוּהוּ׃

Y saliendo ellos del nauio, luego le conocieron

ו

48 וַיַּרְא אֹתָן מַטְרִידִין
כַּד נָדִין דְּהַוָה אִתְגַּר לוֹקְבֵלֵיהוֹן
הֲוַת וְבִמְטַרְתָּא דְּצַיְרָא
וְלֵלְיָא אֲתָא לְוָתְהוֹן יְשַׁע
כַּד מְהַלֵּךְ עַל בַּיָּא וְצַבָּא
הֲוָא דְיִסְבַּר אֲנוֹן׃

Y vido los que se trabajauan nauegando, porque el viento les era contrario y cerca de la quarta vela de la noche vino a ellos andando sobre la mar, y queria passarlos

49 וְהֵין דְּחָזַאי דְּ
דְמְהוֹלֵךְ עַל־
לְהוֹן דְּהוּא הִנַּלָּא הֲקוֹ׃

Mas essi quando le vieron caminar sobre la mar, y pensaron que fuesse vna fantasma, dieron bozes.

50 כֻּלְּהוֹן גְּיָד חָזַאי
דְּחִילוּ וּכַד שְׁעָתָא כַּל־
עֲבַדְהוֹן וּמַלֵּל לְהוֹן אֶתְלַבְּבוּ
אֲנָא אֲנָא לָא תְּדַחֲלוּן׃

Porque todos vnos le vian, y conturbaronse. Mas luego que habló con ellos, y dixo les, Asseguraos, yo soy, no ayays miedo.

51 וְיַסֵּק לְוָתְהוֹן לְסַפִּינְתָּא
וְשַׁלִּיךְ [illegible] וְטָב
מְתַּדְמְרִין הֲוָו וְתַהִירִין ב
בְּנַפְשְׁהוֹן׃

Y subio a ellos en el nauio, y el viento cessó. Y ellos grandemente en si mismos se marauillauan.

52 לָא גְיָד אֶסְתַּכְּלוּ הֲוָו
מִן לַחְמַיָּא וְהוּ מְטוֹגַ
דְּלִבְּהוֹן מְעַנֵּי הֲוָא׃

Porque no auian mirado en los panes: porque su coraçon estaua cegado.

53 וְכַד עִבְרוּ עָמְרָא אָתוֹ
לְאַרְעָא דְגֵנֵסַר׃

Y passando de la otra parte vinieron en tierra de Genezaret, y prosiguieron.

54 וְכַד נְפָקוּ מִן סְפִינְתָּא
כַּד סַגְיָתָה אִסְתַּכְּלוּהִי א
אֲנָשֵׁי אַתְרָא׃

Y saliendo ellos de la naue, luego le conocieron

κ'

48. Καὶ ἴδεν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν· ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς· καὶ περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς.

Et vid qu'ils auoyent grande peine à ramer: car le vent leur estoit contraire: & enuiron la quatriesme veille de la nuict il vint vers eux cheminant sur la mer, & les vouloit passer

49. Οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἔδοξαν φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέκραξαν.

Mais quand ils le virent cheminer sur la mer, ils cuiderent que ce fust vn fantosme: dont ils s'escrierent.

50. Πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.

Car ils le voyoyent tous, & furent troublez: mais incontinent il parla à eux, & leur dit, Asseurez vous, c'est moy, n'ayez point de peur.

51. Καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, καὶ ἐθαύμαζον.

A donc il monta vers eux en la nacelle, & le vent cessa: dont ils s'estonarent beaucoup plus fort en eux-mesmes, & s'esmerueillerent.

52. Οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις· ἦν γὰρ αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.

Car ils n'auoyent pas bien pris garde au fait des pains d'auantiquoy leur cœur estoit aueuglé.

53. Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν Γεννησαρέτ, καὶ προσωρμίσθησαν.

Et quand ils furent passez outre, ils vindrent en la contree de Genezareth, & prindrent port.

54. Καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν,

Et comme ils furent sortis de la nacelle, les gens le recongneurent incontinent.

CAP. VI

48. Et videns eos laborantes in remigando (erat enim ventus contrarius eis) & circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans super mare. & volebat præterire eos.

And he ſawe them troubled in rowing / (for the winde was contrarie vnto them) and about the fourth watch of the night / he came vnto them / walking vpon the ſea / and would haue paſſed by them.

49. At illi ut viderunt eum ambulantem super mare, putaverunt phantasma esse, & exclamaverunt.

And when they ſawe him walking vpon the ſea / they ſuppoſed it had been a ſpirite / and cried out.

50. Omnes enim viderunt eum, & conturbati sunt. Et statim locutus est cum eis, & dixit eis, Confidite, ego sum: nolite timere.

For they all ſawe him / and were afrayde: but anon he talked with them / and ſaid vnto them / Be of good comfort / it is I / be not afraide.

51. Et ascendit ad illos in navim, & cessavit ventus, & plus magis intra se stupebát.

Then he went vp vnto them into the ſhip / and the winde ceaſed / and they were ſore aſtonied in themſelues beyonde meaſure / and marueiled.

52. Non enim intellexerant de panibus: erat enim cor eorum obcæcatum.

For they had not conſidered the miracle of the loaues / becauſe their hearte were hardened.

53. Et cùm transfretassent, venerunt in terram Genezareth: & applicuerunt.

And when they had paſſed ouer / they came into the land of Genezareth / and drue to the ſhore.

54. Cumque egressi essent de navi, continuò cognoverunt eum.

So when they were come out of the ſhip / ſtraight way they knew him.

S. Marcus.

Das VI. Capitel.

48. Vnd er ſahe / daß ſie not litten im rudern / denn der wind war jhnen entgegen. Vmb die vierde Wache der nacht kam er zu jhnen / vnd wandelte auff dem Meer. Vnd er wolt für jnen übergehen.

Vnd hatt ſaa / at de ſidde mod j det de rode. Thi Vinden vaar dem imod. Omtrent ſiede Vact vilde trurrell / kom hand til dem / oc vandrede paa Hafuet / Oc handt vilde gaa om kring dem.

49. Vnd da ſie jhn ſahen auff dem Meer wandeln / meineten ſie / es wer ein geſpenſt / vnd ſchryen.

Oc der de / ſaae hannem vandre paa Hafuet / meinte de / at det haffde veret et Spogelſe / oc de robte.

50. Denn ſie ſahen jhn alle / vnd erſchracken. Aber als bald redet er mit jhnen / vnd ſprach zu jnen: Seidt getroſt / ich bins / förchtet euch nicht.

Thi de ſaae hannem alle vt bleſſue forſerde de. Men ſtraxs talede hand vid dem / oc ſagde til dem / Vær troſtige. Det er ieg. Frycter ikke.

51. Vnd er trat zu jhnen inn das Schiff / vnd der Wind leget ſich. Vnd ſie entſatzten vnd verwunderten ſich über die maß.

Oc hand traadde i Skibet til dem / oc Vinden ſtilede ſig. Oc de forferdedis oc forundrede ſig offuer maade

52. Denn ſie waren nichts verſtendiger worden über den Brodten / vnd jhr hertz war verſtarret.

Thi de vaare icke bleffne forſtandige aff Brødene. oc deres hierte vaar forblinder.

53. Vnd da ſie hinüber gefahren waren / kamen ſie in das Land Geneſareth vnd fuhren an.

Oc der de vaare offuer ſamme. komme de til Genezareth land / oc ſagde til.

54. Vnd da ſie auß dem Schiff traten / alsbald kandten ſie jhn.

Oc der de traadde aff Skibet / da kende de hannem ſtraar.

S. Marck.

Kapitola VI.

48. A widagſe vſilu gij w plawenij (neb gim byl weſer odporny) protoż pſi čtwrtem bdenj nocnijm / přiſſel k nim chodě po Mori / y chtěl ge minauti.

A vyzrał że ſie prácowali weſlowaczi (abowiem wiatr byl im ſprzećiwny) A ták o czwartey w noc przyſzedł do nich chodzac po morzu chciał ie minąć.

49 A oni kdyż vzřěli gey an chodi po Mori domnijwali ſe żeby obluda byla / y zkřikli:

Kedy oni vyzrzeli gy go chodzącego po morzu, mniemali, iżby ták obłuda / y zawołali.

50. Neb gey wſſyckni widěli / a zarmautili ſe. A hned promluwil k nim / a řekl gim: Dauffayteż / we bogie ſe / pač gſem.

Abowiem wſſyſcy widzac go zátrwożyli ſie. Ale on zaraz do nich rzekł ſłowy, Wierzcie, iaſnie ieſt / a nie lękayćie ſie.

51. Y wſtaupiſſe k nim na Lodi / a vtiſſtal wiatr. A oni vtym welice ſami w ſobě ſtrachem ſe diwili.

Ktorym wſtąpił do nich w łodź / a vciſzył ſie wiatr / y bali ſie bardzo / y vſtápiwſzy ſam / w ſobie zdumiewali y dziwowali.

52. Neb gſau byli nerozumněli o chlebjch / bylo zagiſſtěné ſrdce gegich oſlepnio.

Bo nie zrozumieli (co ſtodzialo) o onych dobrodzieyſtwach ſercá ich było zátwardzone.

53. A kdyż ſe přeplawili / přiſtili do Země Genezareſſké / a tu Lodi přiſtawili.

A gdy ſie przeprawili, przyſtali do ziemie Genezareth, y przyſzli bil. ſu ku brzegu.

54. A kdyż wyſſli z Lodi / hned gey poználi.

Ktorzy wyſſedſzy z łodzi / náſzychmiaſt go poználi.

ו

55 וַיָּרוּצוּ סָבִיב כָּל הַכִּכָּר
הַהוּא וַיָּחֵלוּ לָשֵׂאת עַל הַמִּטּוֹת
אֶת כָּל אֲשֶׁר נָעָה בָם
וּלְהַקְרִיבָם אֶל אֲשֶׁר שָׁמְעוּ כִּי
שָׁם הוּא׃

Y corriendo toda la tierra de al derredor, començaron à traer de todas partes enfermos en lechos, como oyeron que estaua allí.

56 וּבְכָל מָקוֹם אֲשֶׁר יָצָא
שָׁבָה אֶל חֲוֹת אֶל עֲרִים אֶל
עֲדוֹת אֶל שָׁוָקִים יָשִׂימוּ אֶת
הַחוֹלִים וַיִּתְחַנְּנוּ לוֹ לְהַגִּיעַ
לִבְדוֹ אֶת כְּנַף שִׂמְלָתוֹ וְכָל
אֲשֶׁר הִגִּיעַ בּוֹ נוֹשָׁעוּ׃

Y donde quiera que entraua, en aldeas o ciudades, o heredades, ponian en las calles los que estauan enfermos, y rogauan le que tocassen siquiera el borde de su vestido: y todos los que le tocauan, eran saluos.

ז

1 וַיִּתְקַהֲלוּ אֵלָיו הַפְּרוּשִׁים
וְקִצְתֹּ הַסּוֹפְרִים בָּאוּ
מִירוּשָׁלָיִם׃

Y juntaronse à el Phariseos, y algunos de los Escribas que auian venido de Ierusalem.

2 וּכַאֲשֶׁר רָאוּ כִּי קִצְתֹּ
הַתַּלְמִידִים בְּיָדֵיהֶם טְמֵאוֹת וְהֵם
בְּלִי רָחַץ אָכְלוּ לֶחֶם וַיְוַעֲקוּ
וַיִּתְגַּדָּפוּ׃

Los quales viendo à algunos de sus Discipulos comer pan con manos comunes, es à saber, por lauar, conde. rauanlos

3 כִּי הַפְּרוּשִׁים וְכָל הַיְהוּדִים
אִם לֹא בָכֹה אֶל כֹּה יִרְחֲצוּ
יָדֵיהֶם אֵינָם אוֹכְלִים נוֹצְרִים
אֶת גְּזֵרַת הַזְּקֵנִים׃

Porque los Phariseos y todos los Iudios, teniendo la tradiçion de los Ancianos, si muchas vezes no se lauan las manos, no comen.

ו

55 וַיָּרוּצוּ בְּכָלּ֫ אַרְצָא
הַהִי וַשָּׁרִיו לְמִיתֵי לְאִינִין
דְּבִישׁ בִּישׁ צְבִידִין כִּד ש
שְׁהִילִין לְהוֹן בְּמַנְסָתָא
לַאֲרָכָא דְּשָׁמְעִין דְּהוּ
הַאִיתֵיהִי׃

Y corriendo de esa parte por toda aquella comarca, començaron à poner los que estauan enfermos en camas, adonde oyan que estaua.

56 וְאֵיכָא דַּהֲוָאל הֲנָא
לִכְרָיָא לְמִדְרִיגָתָא ב
בְּשׁוּקָא סָמְכִין הֲווּ דְּיָרְכָא
וּבָעִין הֲווּ מִנֵּהּ דְּאִפִּין ג
לְכַנְבָא דִּלְבוּשֵׁהּ לְמִקְרֵי
וְכָל דְּהִין אִילֵּין דְּמָרְכִין הֲווּ
לֵהּ מְהַאסִין הֲווּ׃

Y adonde quier que entraua en burgos, o en villas, o en heredades, ponian los enfermos en las plaças, y rogauanle de poder tocar siquiera el remate de su vestidura: y todos los que le tocauan, sanauan.

ז

1 וְכִנְשׁוּ לְוָתֵהּ פְּרִישָׁיָא
וְסָפְרַיָא דַּאֲתוּ מִן א
אוּרְשְׁלֵם׃

Y juntaronse à el los Fariseos, y algunos de los Escribas que auian venido de Ierusalem.

2 וְחֵזוֹ אֲנָשִׁין מִן ב
תַּלְמִידוֹהִי דְּאִכְלִין לְחְמָא
כַּד לָא מְסַגְּנִין אִידְרִין ו
וְאִתְצַדְּלוּ׃

Et hauiendo visto algunos de sus discipulos manjare el pan con manos comunes, esto es no lauadas, los reprehendieron tal cosa.

3 כְּלְהוֹן גִּיר יְהוּדָיֵא ג
וְכָל פְּרִישָׁיָא אֶן הוּדוֹ טַלְמִיתָא
לָא מְשַׁגְּיִי אִדְרֵיהוֹן לָא
לְמִכְסִין מִטּוּל דְּאִתְיְדִין מ
מַסְקְלָמְנוּתָא דְּשַׁוְּיָא׃

Porque los Iudios y todos los Fariseos e vsan de Cimdos, non manjan sin lauarse bien las manos, siguiendo la ordinacion de los ancianos.

ζ.

55. Περιδραμόντες ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστί.

Et courans çà & là par toute la contree à l'entour, & ils prindrent à luy apporter ça & là en des petis lictz ceux qui se portoyent mal, là où ils oyoyent dire qu'il estoit.

56. Καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ πόλεις, ἢ ἀγροὺς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥπτοντο αὐτοῦ, ἐσώζοντο.

Et par tout où il estoit entré en bourgades, ou villes, ou villages, ils mettoyent les malades és marchés & le prioyent que pour le moins ils peussent toucher le bord de sa robbe: & tous ceux qui le touchoyent estoyent gueris.

ΚΕΦΑΛ ζ.

Καὶ συνέρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων.

Adonc les Pharisiens & quelques uns des Scribes qui estoyent venus de Ierusalem, s'assemblerent vers luy.

2. Καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κοιναῖς χερσὶ, τοῦτ' ἔστιν, ἀνίπτοις, τοὺς ἄρτους ἐσθίοντας, ἐμεμψαντο.

Et voyans quelques uns des disciples d'icelui prendre leur repas avec les mains communes, (c'est à dire, mal lavées) les en blasmoyent.

3. Οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων.

Car les Pharisiens & tous les Iuifs ne mangent point qu'ils ne lauent bien leurs mains, retenans les traditions des anciens.

CAP. VI. | Das VI. Capitel. | Kapitola VI.

55. Et percurrentes universam regionem illam, cœperunt in grabatis eos qui se malè habebant circumferre, ubi audiebant eum esse.

And ranne about throughout all that region round about, and began to carie such as were sicke vpon beddes, all that were sicke where they heard that he was.

55. Vnd lieffen alle in die ombligenden Länder/ vnd huben an die Krancken ombher zu führen auff betten/ wo sie höreten daß er war.

De belæbet alle omliggende land/ de beganne at føre de Siuge om kring paa Sengene/ huor som de hørde at haun vaar.

55. A běhagíttepo wſſi kragině tě/ počau na loſzechſk němu noſzyti po ktermž nemocní bylí/ kdzkoli zwěděli o něm ſzeby byl.

A gdy onemocznyłe krainem kolicznà, przeſzłi/ pocżęto nosić niemocne na łoſzach gdy vſłyſzeli ż tám był.

56. Et quocunque introibat in vicos vel in villas aut civitates, in plateis ponebant infirmos, & deprecabantur eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent, & quotquot tangebant eum, salvi fiebant.

And whither so euer he entred into townes, cities, or villages, they laid the sicke in the streetes, and prayed him that they might touch if it were but the hemme of his garment: & as many as touched him were made whole.

56. Vnd wo er inn die Märckte oder Städte oder Dörffer eingieng/ da legten sie die Krancken auff den Marckt/ vnd baten jhn/ daß sie nur den Saum seines kleides anrühren möchten/ vnd alle die jn anrühreten/ worden gesund.

De huor som hand gick ind i Byer eller Steder/ eller Landbyer/ da lagde de Siuge paa torffuit/ og bade hannem/ at de maatte ehun røre Remmen paa hans Klæder/ Og alle de som rørde ved hannem/ bleffue helbrede.

56. A kamkoli wcházel do Městeczek nebo do Wſj/ nebo do Měſt/ na vlicech kladli nemocné/ a prosili ho/ aby aſpoň podobku rauchu geho dotkli ſe/ a kolikožkoli ſe ho dotkli/ vzdrawi gſau.

A gdźkolwiek ſzedno przyſzedł/ bowiem albo do miaſt/ albo na pola/ kładli przed niemi ony ſłabe na vlicach/ prożąc go aby ſie tylko dotknęli podołka ſzat iego/ A ile ſię go dotknęli/ przychodzili do zdrowia.

CAP. VII. | Das VII. Capitel. | Kapitola VII.

ET convenerunt ad eum Pharisæi & quidam de Scribis, venientes ab Ierosolymis.

Then gathered vnto him the Phariſies, & certaine of the Scribes which came from Jeruſalem.

Vnd es kamen zu jm die phariseer/ vnd etliche von den Schrifftgelehrten/ die von Jeruſalem kommen waren.

DE der komme Phariſeer til hannem/ og nogle aff de Skrifftlerde/ ſom vaare komne fra Jeruſalem.

Y Sſſli ſe k němu Fárizeé/ a někteřj z Kněſtj/ kteřjž z Hieruſalem přiſſli ſu.

Tedy ſię k niemu zeſzli Faryzeuſzowie/ y Doktorowie niektorzy co byli przyſzłi z Jeruſalem.

2. Et cum vidissent quosdam ex discipulis eius communibus manibus, id est non lotis, manducare panes, vituperaverunt.

And when they ſaw ſome of his diſciples eat meate with common hands (that is to ſay vnwaſhen) they complained.

2. Vnd da ſie ſahen etliche ſeiner Jünger mit gemeinen/ das iſt/ mit vngewaſchen henden das brodt eſſen/ verſprachen ſie es.

Da de ſaae nogle aff hans Diſciple æde brød med almindelige/ det er/ med vdvaſne hender/ da forsaage de det.

2. A kdyż vżrzeli některé z Učedlnikuow iego/ że ſe nyſſ nedlnými rukama/ to geſt newmytýma gjſſt chleby, zaklinali.

A vyzrawſzy niektore z uczenikow iego/ że ſię nyſſ nieumytemi rękoma/ to geſt nieobmytemi chleby żywią, ganili.

3. Pharisæi enim & omnes Iudæi, nisi crebrò laverint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum.

(For the Phariſies & all the Jewes except they waſh their handes oft, eate not, holding the tradition of the Elders.

3. Denn die Phariſeer vnd alle Juden eſſen nicht/ ſie waſchen denn die hende manchmal. Halten alſo die auffſetze der Eltеſten.

Thi at Phariſeerne og alle Jøderne æde ikke uden de ze hænderne nøie offre. Saa holde de de Eldſtis paa tegnil e.

3. Neb Žákonijcy y wſſyckni Židé/ leccby ſtaſe vſſi przyniſſl/ nejedj dalſj/ držjce vſtanowenij Starſſych:

Abowiem Faryzeuſzowie y wſſyſcy Żydowie/ ieſli częſto nie umywaią rąk/ nie ieią/ trzymaiąc vſtawy przodkow ſwych.

4 וּמִשּׁוּקָא אִן לָא
יְטַבְּלוּ לָא יֵכְלִין
לְמֶעְבַּד וְסָגִיאָתָא
אָחֳרִנֵיתָא אִית אִילֵין
דְּקַבְּלוּ לְמִטַּר מִקְּעֲמוֹנֵי יָתָא
דִּבְסָא וְדִדְסָטָא וְדִמְאנֵי
נְחָשָׁא וְדִצְרִסְתָּא׃

Y lo comprado del mercado, sino lo lauaren, no comen: y otras muchas cosas ay que tomaron para guardar, como el lauar de los vasos de beuer, y de los jarros, y de los vasos de metal, y de los lechos.

4 וּמִן־הַשּׁוּק אִם לֹא יִטְבְּלוּ
לֹא יֹאכֵלוּ וְאֲחֵרוֹת רַבּוֹת הָיָה
אֲשֶׁר קִבְּלוּ לִשְׁמֹר כְּמוֹ טְבִילוֹת
כַּלִּסוֹת וְקִסְטוֹת וּנְחֹשֶׁת
וּמִטּוֹת׃

Y Boluiendo de la plaça, si no se lauaren, no comen: y otras muchas cosas ay que tomaron para guardar, como el lauar de los vasos de beuer, y de los jarros, y de los vasos de metal, y de los lechos.

Et retournans du marché, ilne mangent point qu'ils ne soyent lauez: et y a auſſi beaucoup d'autres choſes qu'ils ont pris pour les garder, comme les lauemens des coupes, des brocs, de vaiſſelle, & des chalits.)

Et retournans du marché, ilne mangent point qu'ils ne soyent lauez: et y a auſſi beaucoup d'autres choſes qu'ils ont pris pour les garder, comme les lauemens des coupes, des brocs, de vaiſſelle, & des chalits.)

5 וְאִנּוּן שָׁאֲלוּ לֵיהּ פְּרִישָׁיָא
וְסָפְרַיָּא לְמָא תַלְמִידָךְ לָא
מְהַלְכִין אֲרַח מַתְקַלְּמֵנְתָּא
דְּקַשִּׁשָׁא אֶלָּא בְּדַר לָא
מְסִיגִין אִדּוֹהִין אָכְלִין
לַחְמָא׃

Dipoi li Farisei e Scribi, li domandano, Perche li tuoi discepoli non camminano secondo la ordinatione degli antichi, ma mangiano il pane senza lauarsi le mani?

5 וְאָמְרוּ לוֹ הַפְּרוּשִׁים
וְהַסּוֹפְרִים לָמָּה תַלְמִידֶיךָ לֹא
יֵלְכוּ כְּמִנְהַג הַזְּקֵנִים כִּי אִם
לֹא רָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְאָכְלוּ אֶת־
לֶחֶם׃

Y preguntaronle los Phariſeos y los Eſcribas, Porque tus Diſcipulos no andan conforme à la tradicion de los Ancianos, mas comen pan con las manos por lauar?

Là deſſus les Phariſiens & les Scribes l'interroguerent, diſans, Pourquoi ne cheminent-ils point tes diſciples ſelon la tradition des anciens; mais prenent leur repas ſans les auoir les mains?

5. Καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, Διὰ τί οἱ μαθηταί σου οὐ περιπατοῦσιν κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσι τὸν ἄρτον.

6 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם הֵיטֵב
נִבָּא יְשַׁעְיָהוּ עֲלֵיכֶם חַנְפִים
כְּמוֹ שֶׁנִּכְתַּב הָעָם הַזֶּה בִּשְׂפָתָיו
וּבְשִׂפְתוֹתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבָּם רָחֵק
מִמֶּנִּי׃

Y respondiendo el, dixoles, Hypocritas, bien prophetizó de vosotros Iſaias, como eſta eſcripto, Eſte pueblo con los labios me honrra, mas su coraçon lexos eſta de mi,

Il leur dit, & leur dit, Certainement Eſaïe a bien prophetizé de vous autres hypocrites: comme il eſt eſcrit, Ce peuple-ci m'honore de ſes léures mais leur cœur eſt bien fort eſloigné de moi

6. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Καλῶς προεφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται, Ὅτι ὁ λαὸς οὗτος χείλεσίν με τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.

7 וְשֵׁרִיקָאִת דְּחִילִין לִי
פַּד מַלְפִין יוּלְפָנֵא ד
דְּפוּקְדָנָא דִּבְנֵי נָשָׁא׃

Et in Vano me honrran, enſeñando por doctrinas, y mandamientos de gli hombres.

7 וְתֹהוּ יְרֵאָתָם אוֹתִי מְצוֹת
אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה׃

Y, En vano me honrran, enſeñando doctrinas, mandamientos de hombres.

Mais ſen vain m'honorent-ils enſeignans des doctrines qui ne ſont que commandemens d'hommes.

7. Μάτην δέ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων.

8 כַּד שָׁבְקְתּוּן גֵּיר פּוּקְדָנָא
דַּאלָהָא וְאַחֲדִיתּוּן אַנְתּוּן
מַשְׁלְמָנוּתָא דִּבְנֵי נָשָׁא
מַעְמִירִיתָא דִּכְסָא
דְּקִסְטָא וְסַגְיָאתָא אִילֵין
דְּהָלֵין דָּמְיִין׃

Perche laſciando il commandamento di Dio tenete la ordinatione de gli huomini, come pasti e lauamenti de boccali e de picchieri: e fate molte altre cose ſimili à queſte.

8 כִּי עֲזַבְתֶּם אֶת־מִצְוַת יְהוָה
וַתַּחֲזִיקוּ אֶת־מְסֹרֶת הָאֲנָשִׁים
אֶת־טְבִילוֹת הַכּוֹסוֹת וְקִסְטוֹת
וְאֶחֱרוֹת כָּאֵלֶּה רַבּוֹת עֹשִׂים
אַתֶּם׃

Porque dexando el mandamiento de Dios, teneys la tradicion de los hombres. el lauar de los jarros, y de los vasos de beuer: y hazeys muchas cosas semejantes à estas.

Car en delaiſſant le commandement de Dieu, vous retenez la tradition des hommes, aſſauoir les lauemens des brocs, & des coupes: & faites beaucoup d'autres choſes ſemblables.

8. Ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων· καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.

9 וַיֹּאמֶר לָהֶם הֵיטֵב תְּבַטְּלוּ
אֶת־מִצְוַת אֱלֹהִים אֲשֶׁר אֶת־
מְסֹרַתְכֶם תִּשְׁמֹרוּ׃

Deziales tambien, Bien, inualidays el mandamiento de Dios para guardar vuestra tradicõ.

Il leur dit auſſi, Vous annullez bien le commandement de Dieu, afin que vous gardiez voſtre tradition.

9. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε.

CAP VII.

4. Et à foro, nisi baptizentur, non comedunt, & alia multa sunt quæ tradita sunt illis servare, baptismata calicum & urceorum, & æramentorum & lectorum.

And when they come from the market, except they wash, they eate not: and many other things are there which they haue taken vpon them to obserue, as the washing of cuppes, and pottes, and of brasen vessels, and of tables.)

5. Et interrogabant eum Pharisæi & Scribæ, Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem seniorum, sed communibus manibus manducant panem?

Then asked him the Pharises & Scribes Why walke not thy disciples according to the traditions of the Elders? but eate meate with vnwashen handes?

6. At ille respondens, dixit eis, Bene prophetavit Isaias de vobis hypocritis, sicut scriptum est, Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me.

Then answered and sayd vnto them: Esaias hath prophesied well of you hypocrites, as it is written: This people honoureth me with their lippes, but their heart is farre away from me.

7. In vanum autem me colunt, docentes doctrinas præcepta hominum.

But they worship me in vaine, teaching for doctrines the commaundements of men.

8. Relinquentes enim mandatum Dei, tenetis traditiones hominum, baptismata urceorum & calicum: & alia similia his facitis multa.

For ye lay the commaundement of God apart, and obserue the tradition of men: as the washing of pottes and of cuppes: and many other such like things ye do.

9. Et dicebat illis, Benè irritum facitis præceptum Dei, ut traditionem vestram seruetis.

And he sayde vnto them: Well ye reiect the commaundement of God, that ye may obserue your owne tradition.

S. Marcus.

Das VII. Capitel.

4. Vnd wenn sie vom Marckt kommen/ essen sie nit/ sie waschen sich denn. Vnd des dings ist vil/ das sie zu halten haben angenommen/ von Truckgefessen/ vnd krügen/ vnd ehernen gefessen/ vnd tisch zu waschen.

Do naar de kommine aff Torffutt/ dan de ickt werden dem do dem. Do der er meger saadan/ sem de haffue tagget ved at holde/ mer Drickekar/ oc Kruff/ oc Kaabar kar/ oc bord at to.

5. Da fragten jhn nun die Phariseer vnd die Schrifftgelerten: Warumb wandeln deine Jünger nicht nach den auffsätzen der Eltesten/ sondern essen das Brodt mit vngewaschen Henden?

Da spurde nu Phariseerne oc de Scrifftkloge hannem at/ Hui vandre icke dine Discipele effter de Eldstis paaleggelse/ men ade Brød met vtoene hender.

6. Er aber antwortet/ vnd sprach zu jnen: Wol hem hat von euch heuchlern Esaias geweissaget/ wie geschrieben stehet: Diss Volck ehret mich mit den lippen/ aber jhr hertz ist ferne von mir.

Hand suarede/ oc sagde dem/ Vel smuckt haffuer Esaias spaat om eder Doemskalcke som screffuit staar/ Dette Folck ærer mig met læbene/ Men deris hierte er longt fra mig.

7. Vergeblich aber ists/ daß sie mir dienen/ dieweil sie lehren solche lehre/ die nichts ist denn Menschen gebott.

Det er forgeffuis at de tiener mig/ effterdi de lærer saadan lærdom/ som icke er andet end Menniskens Bud.

8. Jhr verlasset Gottes gebott/ vnd haltet der Menschen auffsätze/ von krügen vnd trinckgefessen zu waschen vnd deß gleichen thut jhr vil.

I forlade Guds bud/ oc holde Menniskens Paaleggelse/ om Kruff oc Drickekar at to/ oc i gøre meget lige saadanne.

9. Vnd er sprach zu jhnen: Wol fein habt jr Gottes gebott auff gehaben/ auff das jhr eure auffsätze haltet.

Oc hand sagde til dem/ Vel smuckt hassue i nedlagt Guds bud/ paa det i kunde holde eders Paaleggelse

S. Marek.

Kapitola VII.

4. A když z trhu přigdau/ negedij ſe nemygj: A gynť mnoho wěcy/ kterež gſau gim vſtanowenj aby zachowáwali/ totiž/ omýwanij kownic/ a Wědr/ a Nádobj/ y Stolůmy.

Když z dworu przyſzedſzy ieſtliby ſie nie vmyli, tedy nie iadáj/ y mnoſtwo ſa inych rzeczy ſtrzymánia to ieſt/ omywánie kubkow, y konewek/ y nádob/ mědi/ y lożek.

5. Potom otázali ho Zákonnyčy a Pisárſſkauce: Proč Učedlnicy twogi nezachowáwagj vſtanowenj Starſſích/ ale nemytýma rukama gedj chleb?

Potym go przáli Fárizeuſſkie wery y Doktorowie/ Przecz iwoi leminey twoi nie chodzą wedle vſtaw przodkow, ale iedzą chleb nie umyteſzyrukámi?

6. Ale on odpowiedziewſzy/ řekl gim: Dobře geſto wás pokrytcych prorokowal Izaiáſz/ iakož pſáno geſt: Lid tento vſty mne cti/ ale ſrdce gegich daleko geſt odemne:

Thedy om odpowiedzieſzy/ rzekł im: Iáſz dobrze Eſaiaſz o wás hudſkich pokrytcych prorokował/ iako geſt nápiſano/ Lud ten vſtámi mi chwali/ ale ſerce ich daleko geſt odemne.

7. Nadarmo mne gsſť ctj/ vczice včenj a přikázanj lidſká.

Proſtne czcie mie/ vczac náuk/ ktore ſa rozkazania ludzkie.

8. Nebo opuſtiwſſe Přikázanj Božj/ držjte vſtanowenj lidſká/ totiž/ omýwanj konwic/ a wědr/ a ginť mnohé wěcy podobné tomuto činjte.

Abowiem opuſzczywſzy roſkaz ſámego Boga, trzymacie vſtawy ludzkie/ iako to y omywánie konewek/ y nádob/ mádo to y wiele innych takowych rzeczy czynicie.

9. A prawil gim: Dobře wy rušjte Přikázanj Boží/ abyſte vſtanowenj swá zachowáwali.

Mowił też do nich: Czyście czynicie iż w niwecz obracacie przykázánie Bożé/ ſzcżo wam wáſne vſtawy wáſze.

A. Gyffond NOVO 10

ז

10 מוֹשֶׁא גיר אֲמַר יְקַר
לְאבוּן וּלְאִמָּךְ וּמַן
דְּמְצַחֲלְאִבָּא אוֹ לְאִמָּא
מוֹתָא יְמוּת׃

Porche Moſsè diſſe, Honra a tuo padre y à tu madre: y, El que maldixere al padre, o à la madre, muera de muerte.

11 אַנְתּוּן דִּין אֲמְרִין אִ
אֲנִתּין אִן וְאִמַּר גְּבַרַ
לְאֲבוּהִי אִן לְאִמַּר קוּרְבָנִי
מַתָּם דְּמִנִּי תִּסְכָּן לָךְ׃

Eſcordais Vos l'homme dirà al padre o à la madre, Corban cous, ſi d'ome, qualcunque ſara ſtato ua ma ta ayamatas; ſara feuta colpa.

12 וְלָא שַׁבְקִין אוֹתִין לְהּ
דְּיַעְבַּד מַדֵּם לַאֲבוּהִי אוֹ
לְאִמֵּהּ׃

Y coſi no ua laſſate ſar pas niente à ſuo padre, o à ſua madre.

13 וּמְבַטְּלִין אַנְתּוּן מִלְּתָא
דְאֱלָהָא מִטַּ
מַ סְלַמְּדַתָּא דְאַסְלַמְתּוּן
וּדְרִיתִין לְהֵלִין סַגְיָאתָא
עֲבִדִין אַנְתּוּן׃

Annullando la Parola de Dio per la Voſt a ordinatione che hauete ordinata, e fatte molte altre coſe.

14 וְקָרָא יְשׁוּעַ לְכֻנְשָׁא
וְיָהַב לְהוֹן שְׁמַעוּנִי
כֻּלְּכוֹן וְאִסְתַּבְּלוּ׃

Chiamando poi à ſe tutta la turba, diſſe loro, Aſcoltatemi tutti, e intendete.

15 לֵית מִדַּ
בַּר נָשָׁא הוּ וְעָאל לֵהּ
דְּמְשַׁחַּח מְסַיַּב לֵהּ אֶלָּא
מִדַּם דְּפָקִין מִנֵּהּ מְסַיְּבִ
לְבַר נָשָׁא׃

Niente è fuor de l'huomo di ciò che entra in eſſo, che lo poſſa rendere immondo: ma le coſe che eſcono da eſſo ſono quelle che lo rendono immondo.

16 מַן דְּאִית לֵהּ אֲדָנָא
דְּיִשְׁמַע יִשְׁמַע׃

Se alcuno ha orecchie da udire, oda.

17 כַּד דִּין עָל יְשׁוּעַ ל
לְבַיְתָא מִן כֻּנְשָׁא שְׁאֲלוּ
תַּלְמִדּוֹהִי עַל מַתְלָא הַדָּ׃

Quando poi egli, partitoſi da coteſtoro, ſe ne fu entrato in caſa, i ſuoi diſcepoli lo domandarono de la ſimilitudine.

ז

10. *Μωσῆς γὰρ εἶπεν, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· καί, ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω.*

Car Moſes dit, Honore ton pere & ta mere: item, qui maudira pere ou mere, meure de mort.

11. *Ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ, ἢ τῇ μητρὶ, κορβᾶν, ὅ ἐστι δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς.*

Mais vous dites, Quelcun dira à ſon pere ou à ſa mere, Le corban, c'eſt à dire, ce que je t'offre ſoit en partie, ou en tout à ton profit, il ſera hors de coupe

12. *Καὶ οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ, οὐδὲ τῇ μητρί.*

Et ne lui ſouffrez faire plus rien à ſon pere ou à la mere.

13. *Ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἣν παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.*

Ainſi mettant le parole de Dieu à neant par voſtre tradition que vous avez eſtably: & tas d'autres ſemblables choſes faites vous.

14. *Καὶ προσκαλεσάμενος πάντα τὸν ὄχλον, ἔλεγεν αὐτοῖς, ἀκούσατέ μου πάντες, καὶ συνίετε.*

Puis il ayant appellé à ſoi toutes les troupes il leur dit, Ecoutez-moi tous, & entendez.

15. *Οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν, ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ, ἐκεῖνά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον.*

Il n'y a rien dehors de l'homme qui entre par dedans l'homme qui le puiſſe ſouiller: mais les choſes qui ſortent de lui, ce ſont celles qui ſouillent l'homme.

16. *Εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.*

Si quelcun a oreilles pour ouir, qu'il oye.

17. *Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν.*

Puis quand fut entré en la maiſon d'avec les troupes, ſes diſciples l'interrogerent touchant la ſimilitude.

CAP. VII | Das VII. Capitel. | Kapitola VII.

10. Moyses enim dixit, Honora patrem tuum & matrem tuam: &, Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur.

For Moſes ſaid, Honour thy father and thy mother: and, Whoſoeuer ſhall curſe father or mother, let him die the death.

10. Denn Moſes hat geſagt: Du ſolt deinen Vater vnd deine Mutter ehren/ vnd wer Vater oder Mutter fluchet/ der ſol des todtes ſterben.

Thi Moſe haffuer ſagd/ du ſkalt ære din Fader oc din Moder/ oc huo ſom hander Fader eller Moder/ hand ſkal vdeliggis dø.

10. Neb Mogyſſis powedel: Czi Otce mátho y Matku czwan: A kdoſſbo zlorzecził Otcze neb Matcźi/ ať ſmrtij vmře.

11. Vos autem dicitis, Si dixerit homo patri aut matri, Corban, (quod eſt donũ) quodcunque ex me, tibi profuerit.

But ye ſay, If a man ſay to father or mother, Corban, that is, By the gyfte that is offered by me, thou mayeſt haue profyte, he is hall be free.

11. Jr aber lehret: Wenn einer ſprichet zum Vater oder Mutter Corban/ (das iſt/ wenn ichs opffere/ ſo iſt dirs vil nützer) der thut wol.

Men I lære/ Naar en ſiger til Fader eller Moder (Corban/ der er/ Der ſom jeg offrer det/ da er det dig meget mere teligere) hand gør vel.

11. A wſſak wy prawyte: Kdyż kdowěk Otcy neb Matcźi Korban, to geſt/ dar kterýžkoli geſt obemne/ toběk pro ſpěge:

Lecz wy mowicie/ Jeſli kdo rzekł Ojcu albo matce/ Korban (to iest dar) ktoryż kolwiek będzie ode mnie/ pomoże. (tzyli ma winien będzie.)

12. Vnd ſo laſt jr hinfort jhn nichts thun ſeinem Vater oder ſeiner Mutter.

Oc ſaa lade I hannem icke vdermere gøre ſin Fader eller ſin Moder noget.

12. A wſſak wſſe potom nikdyżkoli nedopuſtite mu nic dobrego czynic Otcy ſwemu neb Matcźi.

A wſſak puſtyte mu w tom: nic Dobrego czynic Otcu ſwemu albo matce ſwey.

13. Vnd hebt auff Gottes wort durch euer auffſätze/ die jhr auffgeſetzt habt/ vnd deßgleichen thut jhr vil.

Oc I bort taage Guds ord formedelſt eders Paaſegetter ſom I lægge paa. Oc I gøre meget ligt ſaadant.

13. Ruſſice Přikázanij Božij pro vſtanowenij waſſe ſtrzżaſte vſtanowili/ a mnohé wěcy podobné tomuto činyte.

W nieważcy ſłowo Boże vſtawą waſſą. Ktoreſcie y ſami ſobie vſtawili y wiele innych rzeczy tym podobnych czynicie.

14. Et advocans iterum turbam, dicebat illis, Audite me omnes, & intelligite.

Then he called all the people and multitude vnto him: and ſaid vnto them, Harken vnto me all ye and vnderſtand.

14. Vnd er rieff zu jhm das gantze Volck/ vnd ſprach zu jnen: Höret mir alle zu/ vnd vernemets.

Oc han kaldede alt Folcket til ſig/ oc ſagde til dem: Hører mig alle/ oc forſtaar det.

14. Y powolaw opět zástupu/ prawil gim: Słyſſte mne wſſyſcſcy a rozumiejte:

I wezwawſſy y oſſtatniego zgromádzenia/ rzekł im: Słuchajcie mnie wſſyſcy/ i zrozumiejcie.

15. Nihil eſt extra hominem introiens in eum, quod poſſit eum coinquinare; ſed quæ de homine procedunt, illa ſunt quæ communicant hominem.

There is nothing without a man that can defile him, when it entereth into him: but the things which proceed out of him, are they which defile the man.

15. Es iſt nichts auſſer dem menſchen/ daß jhn köndte gemein machen/ ſo es jnn jhn gehet/ ſondern das von jhm außgehet/ das iſts/ das den Menſchen gemein macht.

Der er jnged vden faare Menniſſet/ oc gaar i hannem/ ſom kand gøre hannem almindelig/ Men der ſom gaar vd aff hannem/ det er det/ ſom gør Menniſſet almindeligt.

15. Nic nenij z potrmánj wnitřnie wſſtupugicych do nieho/ coż by gey mohło ſkalaſtrowáć. Ale ktere wěcy z człowieka wycházegi/ ty ſą ktere człowieka kalaſtrugi.

Nic máſſine z wnitrzchnieho co wchodzi w człowieka/ nie może ſkalaſtrowáć człowieka. Ale co wychodzi od niego/ to ieſt ſkalaſtruie człowieka.

16. Hat jemand ohren zu hören der höre.

Haffuer nogen øren at høre med/ hand høre.

16. Mali kdo vſſy k ſłyſſeniu/ ſłyſſe.

Jeſli kto ma vſſy ku ſłuchaniu/ niech ſłucha.

17. Vnd da er von dem Volck jnns hauß kam/ fragten jhn ſeine Jünger vmb diſe Gleichnis.

Oc der hand kom fra Folcket ind i Huſet/ da ſpurde hans Diſciple hannem om denne Lignelſe.

17. A kdyż wſſel do domu od zástupu/ otázali ho Mędrkowie ſwego o podobenſtwij.

I gdy odſzedłby od zgromádzenia wſſedł do domu/ pytali go zmolennicy iego o onej przypowieśći.

ז

18 וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲכֵן אַף אַתֶּן עֲטַלִּין אַתּוּן לָ֫ דָּעִין אֲרֵי כֹּל מִדָּ֫ דִּמְן לְבַר מִנָּא לָ֫ נָ֫ לָא מְסָאֲבָ֫ מְסָאֵב לֵהּ׃

Et egli disse loro: Cosi e anche voi senza intelletto? Non intendete, ancora che tutto cio che di fuore entra nel huomo, non lo puo fare immondo.

19 דְּלָא עָיְלָ֫ לְלִבֵּהּ אֶלָּא לְכַרְסְתָּא וּמִן כֵּיתָד֫ דְּמִדְבְּרָא נְפֵ֫ מַאכְלְתָ֫׃

perche non gli entra nel cuore ma nel ventre, & esce poi fuore nel luogo necessario purgando tutte le cibi.

20 מְדַכֵּי הֵין דְּנָפֵ֫ מִן גַּבְרָ֫ נָ֫ מְסָאֲבָ֫ הֲוָ֫ מִסְּ לְבַר נָ֫׃

E diceua che quel che esce de l huomo, e quello che fa immondo.

21 מִן לְגַוַּ גַּרְמָן לְבָ֫ דְּנָ֫ נָפְקִין מַחְשְׁבָ֫ בִּישָׁ֫ גְּנָ֫ וַיְרוּתָ֫ יְבוּתָ֫ קְטָלָ֫׃

Imperoche dal'interiore del cuore de gli huomini escono mali pensieri, gli adulterij, le fornicationi, gli homicidij.

22 גְּנָבוּתָ֫ בִּצְעִים רַעְיָ֫ מָלְיָ֫ עֵינָ֫ גַּדְפָ֫ רִישָׁתָ֫ גַּרְגָּ֫ שְׁבִרְנָ֫ טְסִיוּתָ֫׃

I furti, l'auaritie, le malitie, gl'inganni, l'impudicitie, l'occhio maligno, le bestemmie, la superbia, la pazzitia.

23 הָלֵין בִּישָׁתָ֫ מִן לְגַוַּ נָפְקִין וּמְסָאֲבָ֫ לֵהּ לְגַבְרָ֫ נָ֫׃

Tutte queste male cose di dentro escono & contaminano l'huomo immondo.

24 וּמִן תַּמָּן קָ֫ יְשִׁיעְ נְאָ֫ לְתְחוּמָ֫ דְצוֹר וְצִידוֹן וְעַל לְבַיְתָ֫ חַד וְלָא צָבָא הֲוָא דֶּאִנָּשׁ יְדַע מֵהּ וְלָא אֶשְׁכַּח דְּיִשְׁתְּ׃

Poi leuandosi di lì, se ne andò ne confini di Tiro e di Sidone. Ed entrato in una casa, non volendo che alcuno il sapesse, non potette restare occulto.

ז

18 Και λεγει αυτοις, ουτω και υμεις ασυνετοι εστε; ου νοειτε οτι παν το εισπορευομενον εις τον ανθρωπον εξωθεν, ου δυναται αυτον κοινωσαι;

Et il leur dit, Et vous estes vous aussi sans entendement? n'entendez vous pas que tout ce qui entre en l'homme par dehors ne le peut souiller?

19 Οτι ουκ εισπορευεται αυτου εις την καρδιαν, αλλ' εις την κοιλιαν, και εις τον αφεδρωνα εκπορευεται, καθαριζον παντα τα βρωματα;

Car il n'entre point en son cœur, mais au ventre, & sort de hors au retrait, purgeant toutes les viandes.

20 Ελεγεν δε οτι το εκ του ανθρωπου εκπορευομενον, εκεινο κοινοι τον ανθρωπον.

Il leur disoit donc, Ce qui sort de l'homme, c'est ce qui souille l'homme.

21 Εσωθεν γαρ εκ της καρδιας των ανθρωπων οι διαλογισμοι οι κακοι εκπορευονται, μοιχειαι, πορνειαι, φονοι,

Car du dedans, c'est à dire, du cœur des hommes sortent mauuaises pensees, adulteres, paillardises, meurtres,

22 Κλοπαι, πλεονεξιαι, πονηριαι, δολος, ασελγεια, οφθαλμος πονηρος, βλασφημια, υπερηφανια, αφροσυνη.

Larcins, mauuaises pratiques pour auoir l'autruy, meschancetés, trahyes, mocheté mauuais regard, blasphemes, orgueil, folie.

23 Παντα ταυτα τα πονηρα εσωθεν εκπορευονται, και κοινοι τον ανθρωπον.

Tous ces maux-là sortent du dedans, & souillent l'homme.

24 Και εκειθεν αναστας, απηλθεν εις τα μεθορια Τυρου και Σιδωνος· και εισελθων εις οικιαν τινα, ουδενα ηθελησεν γνωναι· και ουκ ηδυνηθη λαθειν.

Puis s'estant leué de là, il s'en alla aux marches de Tyr & de Sidon: & estant entré en vne maison il ne voulut que personne le sceut, mais il ne peut estre caché.

18. Et ait illis, Sic & vos imprudentes estis? non intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem non potest eum communicare.

And he saith vnto them, Whereof are ye without vnderstanding also? Doe ye not perceiue that whatsoeuer thing from without entereth into a man cannot defile him.

18. Vnd er sprach zu jhnen: Seidt jr denn auch so vnverstendig? Vernemet jhr noch nicht/ das alles was ausſen iſt/ vnd in den Menſchen gehet/ das kan jhn nicht gemein machen?

Da hand sagd er dem/ Er da oc sia vforstandige? Forstaa i icke end nu/ At alt hvad som er vden saare/ oc gaar i Mennister/ det kand icke gøre hannem almindelig?

18. Ale on gim: Tak y wy nemaudrý gſte? Nerozumyte li/ ſe wſeckno wcházegi zwnitř do klowěka/ nemůže ho poſkwrnyti?

Eddy rzekł im mu: Tak y wy nierozumni? Vſtrzegacie bo ſie, iż wſzystko co zewnątrz człowieka przychodzi, nie może go ſplugáwić?

19. Quia non intrat in cor eius, sed in ventrem vadit, & in secessum exit, purgans omnes escas?

Because it entereth not into his heart, but into the belly, & goeth out into the draught, purging all meates?

19. Denn es gehet nicht in ſein hertz/ ſondern in den bauch/ vnd gehet auß durch den natürlichen gang/ der alle Speiſe außfeget.

Thi det gaar icke i hans Hiertre/ men i Buugen/ oc gaar vd ved den naturlige Gang/ som vaſcher al mad.

19. Nebo newcházý w ſrdce gego, ale w břicho/ a wen ſe wypauſtí/ čiſtie wſſelké pokrmy.

Abowiem nie wchodzi w ſercé iego, ale w brzuch/ y wychodzi na dwor przeczyſzczaiąc wſzytky pokarmy.

20. Dicebat autem quoniam quæ de homine exeunt, illa communicant hominem.

Then he said, That which commeth out of a man, that defileth a man.

20. Vnd er sprach: Was auß dem Menſchen gehet/ das macht den Menſchen gemein.

Da hand sagde/ Hvad som gaar aff Mennisske/ det gør Mennister almindelig.

20. Ale prawil/ Cokoliwěk z człowěka wycházegi/ to poſkwrnugi człowěka.

A powiedał: Co bowiem z człowieka wychodzi/ to ſplugáwia człowieka.

21. Abintus enim de corde hominum malæ cogitationes procedunt, adulteria, fornicationes, homicidia.

For from within, out of mans heart, proceed euil thoughts, adulteries, fornications, murthers.

21. Denn von jnen auß dem hertzen der Menſchen/ gehen herauß böſe gedancken/ Ehebruch/ Hurerey/ Mordt.

Thi af inden vd af Mennisskens hiærte/ vgaa/ onde tancker/ hoer/ ſtorkesmit/ mord.

21. Nebť z wnitř z ſrdce lidſkého pocházegi zlá myſlenij/ cizoložſtwa/ wſeteložſtwa/ wraždy.

Bo ze wnątrz, ſercem ludzkim, pochodzą złe myśli, cudzołoſtwa, wſetecznoſci, zabóyſtwa.

22. Furta, auaritiæ, nequitiæ, dolus, impudicitiæ, oculus malus, blasphemia, superbia, stultitia.

Theftes, couetouſnes, wickednes, deceit, vnchaſtnes, a wicked eye, backbiting, pride, fooliſhnes.

22. Diebrey/ Geitz/ Schalckheit/ Liſt/ Vnzucht/ Schalcksauge/ Gotteslesterung/ Hochfart/ Vnvernunfft.

Tyffuerj/ gerighed/ ſtalckhed/ ſnig heuet/ ſtalcke øyen/ Guds beſpaarelſe/ hoffmod/ vforſtandighed.

22. Kradeže/ lakomſtwj/ neprawoſti/ leſt/ nečnoſt/ oko zlé/ rauhanj/ pycha/ bláznowſtwj.

Złodzieyſtwá/ chciwoſci/ złośći/ podſtępy/ nieczyſtość/ oko złe/ obmowy/ pychá/ głupſtwo.

23. Omnia hæc mala abintus procedunt, & communicant hominem.

All these euill things come from within, and defile a man.

23. Alle diſe böſe ſtück gehen von jnen herauß/ vnd machen den Menſchen gemein.

Alle diſſe onde ſtycke gaa inden vd fra/ oc gøre Mennister almindelige.

23. Wſſeckno wěcy tato zlé pocházegi z wnitř/ a tyť poſkwrnugi człowěka.

Wſzystki te złości z wnątrz pochodzą/ y plugáwią człowieka.

24. Et inde surgens abiit in fines Tyri & Sidonis: & ingressus domum, neminem voluit scire, & non potuit latere.

And from thence he rose, and went into the borders of Tyrus and Sidon, and entred into an house, and would that no man should know it: but he could not be hid.

24. Vnd er ſtund auff vnd gieng von dannen/ jnn die grentze Tyri vnd Sidon/ vnd gieng in ein hauß/ vnd wolt es niemand wiſſen laſſen/ vnd kondt doch nicht verborgen ſein.

Da hand ſtod op/ gick der fra til Tyri oc Sidons egne/ oc hand gick i et Huſs/ oc vilde ingen lade vide det/ De hand kunde dog icke bliffue ſkiult.

ז

25 כִּי֙ שָׁמְעָ֣ה אִשָּׁ֔ה עָלְ֖תָה וְלִבָּ֑תָּהּ
רוּחַ֙ טְמֵאָ֣ה לָ֔הּ וַתָּבוֹא֙
וַתִּפֹּ֖ל אֶל־רַגְלָֽיו׃

Porque vna muger, cuya hija tenia vn espiritu immundo, luego que oyó del vno, y echose à sus pies:

26 וְהָֽאִשָּׁ֗ה הָיְתָ֤ה יְוָנִית֙ אֲרַמִּ֣ית
מֵאֲרַ֣ם חוֹבָ֔ה לְמוֹלְדַ֥תָּהּ וַתְּחַנֵּ֖ן
לוֹ לְהוֹצִיאוֹ֙ אֶת־הַשֵּׁ֔ד מִבִּתָּֽהּ׃

Y la muger era Griega Syrophenicea de nacion, y rogaua le que echasse fuera de su hija al demonio.

27 וַיֹּ֤אמֶר אֵלֶ֙יהָ֙ הַנִּ֣חִי
הָרִאשׁוֹנָ֔ה לְהִשְׂבַּ֖ע אֶת־הַבָּנִ֑ים
כִּ֣י לֹא־טוֹב֮ לָקַחַת֒ אֶת־הַלֶּ֣חֶם
הַבָּנִ֔ים וְלַהֲשִׁלִ֖יךְ לַכְּלָבִֽים׃

Mas IESVS le dixo, Dexa primero hartarse los hijos: porque no es bien tomar el pan de los hijos y echarlo a los perrillos.

28 וַתַּ֣עַן וַתֹּאמֶר֮ לוֹ֒ כֵּ֣ן אֲדֹנָי֒
וְגַם֩ הַכְּלָבִ֨ים תַּ֜חַת הַשֻּׁלְחָ֗ן יֹאכְלוּ֙
מִפִּתֵּ֣י הַבָּנִֽים׃

Y respondió ella, y dixole, Si Señor: porque los perrillos debaxo de la mesa comen de las migajas de los hijos.

29 וַיֹּ֣אמֶר לָ֔הּ עַל־זֹ֥את הַדָּבָ֖ר לְכִ֑י
יָצָ֥א הַשֵּׁ֖ד מִבִּתֵּֽךְ׃

Entonces dixole, Por esta palabra, vé el demonio ha salido de tu hija.

30 וַתֵּ֣לֶךְ הָאִשָּׁה֮ אֶל־בֵּיתָהּ֒
וַתִּמְצָ֣א כִּֽי־הַשֵּׁד֮ יָצָא֒ וְהַמִּטָּ֖ה מֻשְׁלֶ֥כֶת
עַל־הַמִּטָּֽה׃

Y como fué à su casa, halló que el demonio auia salido: y la hija echada sobre la cama.

31 וְשָׁב֙ וַיֵּצֵ֣א מִגְּב֣וּל צֹ֔ר וְצִדוֹן֙
וַיָּבֹ֣א אֶל־הַיָּ֔ם הַגְּלִילָ֖ה בְּת֣וֹךְ
גְּב֥וּל עֲשֶׂ֖רֶת עָרִֽים׃

Y boluiendo à salir de los terminos de Tyro y de Sidon, vino à la mar de Galilea por mitad de los terminos de Decapolis.

ז

25 Porque vna muger, cuya hija tenia vn espiritu immundo, luego que oyó del vno, y echose à sus pies:

26 Y la muger era Griega Syrophenicea de nacion, y rogaua le que echasse fuera de su hija al demonio.

27 Mas IESVS le dixo, Dexa primero hartarse los hijos: porque no es bien tomar el pan de los hijos y echarlo a los perrillos.

28 Y respondió ella, y dixole, Si Señor: porque los perrillos debaxo de la mesa comen de las migajas de los hijos.

29 Entonces dixole, Por esta palabra, vé el demonio ha salido de tu hija.

30 Y como fué à su casa, halló que el demonio auia salido: y la hija echada sobre la cama.

31 Y boluiendo à salir de los terminos de Tyro y de Sidon, vino à la mar de Galilea por mitad de los terminos de Decapolis.

ζ.

25. Ἀκούσασα γὰρ γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν ἡ θυγάτηρ αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Car vne femme, de laquelle vne petite fille auoit vn esprit immundicieux, dés qu'elle eut ouï parler de luy, vint, & se ietta à ses pieds.

26. Ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνὶς, Συροφοινίκισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.

(Or ceste femme estoit Grecque, Syrophenicienne de nation) & le pria qu'il chassast le diable hors de sa fille.

27. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γάρ ἐστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.

Et Iesus luy dit: Souffre que les enfans soyent premierement rassasiez: car n'est pas bon de prendre le pain des enfans, & le ietter aux petis chiens.

28. Ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης τοῦ παιδίου τῶν ψιχίων τῶν παιδίων.

Mais elle respondit & luy dit, Il est bien vrai, Seigneur: car les petis chiens mangent sous la table des miettes que les enfans laissent tomber.

29. Καὶ εἶπεν αὐτῇ· διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε· ἐξελήλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρός σου.

Alors il luy dit: Pour ceste parole va'en: le diable est sorti de ta fille.

30. Καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, εὗρε τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός, καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης.

Et quand elle s'en fut allee en sa maison, elle trouua que le diable estoit sorti, & la fille couchee sur le lict.

31. Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἦλθε πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως.

Puis Iesus estant departi de chef des quartiers de Tyr & de Sidon, vint à la mer de Galilee par le milieu des quartiers de Decapolis.

25. Mulier enim statim ut audivit de eo, cuius filia habebat spiritum immundum, intravit, & procidit ad pedes eius.

For a certaine woman / whose litle daughter had an vncleane spirit / heard of him / and came / and fell at his feete.

26. Erat enim mulier Gentilis, Syrophœnissa genere. Et rogabat eum ut dæmonium ejiceret de filia eius.

The woman was a Greeke, a Syrophenician borne) and she besought him that he would cast out the deuill out of her daughter.

27. Qui dixit illi, Sine prius saturari filios, non est enim bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.

But Iesus said vnto her: Let the children first be fed: for it is not good to take the childrens bread, and cast it vnto whelpes.

28. At illa respondit, & dixit illi, Utique Domine: nam & catelli comedunt sub mensa de micis puerorum.

Then she answered / and said vnto him / Truth / Lord: yet the very whelpes eat vnder the table of the children crommes.

29. Et ait illi, Propter hunc sermonem, vade, exut dæmonium à filia tua.

Then he said vnto her: For this saying go thy way: the deuill is gone out of thy daughter.

30. Et cùm abiisset domum suam, invenit puellam iacentem supra lectum, & dæmonium exisse.

And when she was come home to her house / she found the deuill departed / and her daughter lying on the bed.

31. Et iterum exiens de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilææ inter medios fines Decapoleos.

And her departed againe from the coastes of Tyrus and Sidon / and came vnto the sea of Galile / through the middes of the coastes of Decapolis.

S. Marcus.

Das VII. Capitel.

25. Denn ein Weib hatte von jhm gehört / welcher Töchterlein einen vnsaubern Geist hatte / vnd sie kam / vnd fiel nider zu seinen füssen.

Thi en Quinde hafde hørt om hannem / hues Daatter der hafde en vreen Aand / oc hun kom / oc faldt neder saar hans fødder.

26. (Vnd es war ein Griechisch Weib / auß Syrophenice) Vnd sie bat jhn / daß er den Teufel von jhrer Tochter außtriebe.

(Or der vaar en Grekisk Quinde aff Syrophenice, Oc hun bad hannem / at handvilde vddrifue Diefuelen aff hendis Daatter.

27. Jesus aber sprach zu jhr: Laß zu vor die Kinder sat werden / Es ist nicht fein / daß man der Kinder brodt neme / vnd werffs für die hunde.

Oc Jhesus sagde til hende / lad først Børnene blifue mette. Det er icke smugt / at mand tager Børnenes brød / oc kaster der saar Hunde.

28. Sie antwortet aber / vnd sprach zu jhm: Ja HErr / aber doch essen die Hündlein vnter dem Tisch / von den brosamen der Kinder.

Hun suarede / oc sagde til hannem / Ja HErre / Dog æde Smaa hundene vnder bordet / aff Børnenis smuler.

29. Vnd er sprach zu jhr: Vmb des worts willen / so gehe hin der teufel ist von deiner Tochter außgefaren.

Oc hand sagde til hende / Faar det ord skuld / da gack bort / Diefuelen er vdfaren aff din Daatter.

30. Vnd sie gieng hin jnn jhr Hauß vnd fand / daß der teufel war außgefaren / vnd die Tochter auff dem Bette ligend.

Oc hun gick bort i sit Huss / oc fant at Diefuelen vaar vdfaren / och Daatteren liggendis paa sengen.

31. Vnd da er wider auß gieng von den grentzen Tyri vnd Sidon / kam er an das Galileische Meer / mitten vnter die grentze der zehen Stätte.

Oc der hand gick vd igien aff Tyri och Sidons egnedaler kom hand til det Galileiske Haff / midt jmellem de thi Stæder.

S. Marek.

Kapitola VII.

25. Nebo zenaſsnedpakſo nkmwoſtyſſela (gtyniż rodzena meła ducha nekiſtego) weſſła apadłaknohamgeho.

Abowiem wſſelaſtawſſy o nim niewieſtka / ktorey dźiewczetká mała ducha nieczyſtego / przyſła a padła mu do nog.

26. Była zagiſſk Zena Pohanka Syrofenyſtká rodem. I proſyła ho / aby dábelſkeho wyprzątł z dcery iegij.

Niewiaſtá ta była Greczka / rodem z Syrofenicyey / y proſiła go aby diabelſkiego wyprzątł od dźiewki iey.

27. Ktoryż rekł gij: Nech ſe prwé nayedzą ſynowé / nebť nenij dobré wzáti chleb Synúw a wrcyć pſuom.

Ale rzekł ieymu Jezus / Zoſtáwmy przedewſzyſtkiem dzieci ſytemu być: bo nie ſłuſzna brać chleb dzieciom / y podkidać ſzczenietom.

28. A ona odpowiedźiała a rekła gemu: owſſem PAńe / ale wſſak y ſzczenátka gedzą, pod ſtołem zdrobiny dźiatek.

Ta to niewiaſta odpowiedźiała mowiąc / Takie rzeczy Panie, Alecże i ſzczenięta iedzą pod ſtołem odrobiny dźiatek.

29. I rekł gij: Pro tu rzecz / gdy / wyſſłoſ geſt dábelſkiwéj dcery wón.

Tedy on rzekł do niey / Dla tey powieſci idź / wyſſło dyabeł z twojéj dźiewki twey.

30. A kdyż przyſſła do domu ſwego / nalezła Dźiecku ana leżąc na łożu / a dábelſtwo ano z nij wyſſło.

A gdy ona wrocziła do domu swego / znalazła iż wyſſło dyabelſkie z dźiewki / y dźiecinę leżące na łożu.

31. A opet wyſſedſy z konćin Tyrſkich a Sydonſkich przyſſeł k Morzu Galileyſkiemu / proſtrzedkem kragu Dekápolu.

A ták wracaiąc ſię z granic Tyrſkich y Sydońſkich / przyſzedł ku morzu Galileyſkiemu przez pośrzodek granic Dekapolu.

ו

32 וְאִיתַיִו לַהּ חַרְשָׁא
חַד מְאַלְּמָא וּבָעַיִן מִנַּהּ
דְּיָסִים עֲלוֹהִי אִידָּא׃

*Dunle alcun pie menano vn ſordo mu-
do, y pregunto che ponga la mano ſopra
eſſo.*

33 וְנָגְדַהּ מִן כְּנִשְׁתָּא
בְּלַחוֹדוֹהִי וְאַרְמֵי צְבָעַתֵּה
בְּאֻדְנוֹהִי וְרָק וְקָרֵב
לְלִשָּׁנַהּ׃

*Et egli hauendolo ritirato da parte,
ſolo con lui ſteſſo, gli meſſe i ſuoi dita nel-
l'orecchie, e ſputando, gli toccò la lingua.*

34 וְהַב בְּשְׁמַיָּא וְאִתְּנַח
וְאָמַר לַהּ אִתְפַּתַּח׃

*Y riguardando verſo il cielo, ſoſpirò,
e diſſegli, Ephphata, cioè, Apriti.*

35 וְיַבְּחוּ בְּשַׁעְתָּא אֶתְפַּתִּיחוּ
אֻדְנוֹהִי וְאִשְׁתְּרִי עֲסָרָא
דִּלְשָׁנַהּ וּמְמַלֵּל בְּשֵׁרָאוּת׃

*Eſubitoſe le fúrono aperſe le orecchie, e
il legame della ſua lingua ſi ſciolſe, e coſi
parlaua correttamente.*

36 וְגַזַר אֲנִין דִּיהֲוֹן
לָאֵישׁ לָא וַאֲמָרִין וְכָמָא
דְּהִיא מְיוֹדַר הֲוָא לְהוֹן הֲנוֹן
יְתִיר מְכַהְּזִין רַוִּי׃

*E lesu comandò loro, che non lo diſ-
ſeſſero a perſona, ma quanto piu egli lo
commandaua loro, tanto piu eſſi lo publi-
cauano.*

37 וְיַתִּירָאוּת מְתַּדְמִרִין
הֲווֹ וְאָמְרִין דְּכֹל מִדְכֵּם
שַׁפִּיר עֲבַד לְחַרְשָׁא עָבֵד
דְּיָשְׁמְעִין וְנָדְלָא מְמַלְּלִין
דְּיִמַּלְלוּן׃

*E ſtupendoſi ſopra modo, dicendo,
Egli ha ben fatto ogni coſa, e fa ſordi
odire, e muti parlare.*

ח

1 בְּהַהִין דֵּין יוֹמָתָא כַּד
כְּנִשְׁתָּא סַגִּיאָא אִית הֲוָא
וְלָא אִית הֲוָא מִדְכֵּם
דְּיֵאכְלוּן וְקָרָא לְתַלְמִידוֹהִי
וַאֲמַר לְהוֹן׃

*In quei giorni, eſſendo con lui vna
grandiſſima moltitudine, e non hauendo
eſſi che mangiare, el suo chiamò a ſe i ſuoi
diſcepoli, e diſſe loro.*

ו

32 וַיְבִיאוּ אֵלָיו חֵרֵשׁ
אִלֵּם וְיָחִילוּ לְשִׂימוֹ עָלָיו אֶת יָדוֹ׃

Y trenle vn ſordo y mudo, y rueganle que le ponga la mano encima.

33 וַיִּקָּחֵהוּ מִן הָעָם לְבַדּוֹ וַיִּתֵּן
אֶת אֶצְבְּעֹתָיו בְּאָזְנָיו וַיָּרֶק
וַיִּגַּע אֶת לְשׁוֹנוֹ׃

Y tomandolo de la campanna à parte, metió ſus dedos en las orejas de el, y eſcupiendo tocó ſu luenga (con la ſaliua.)

34 וַיִּנָּה אֶל הַשָּׁמַיִם וַיֶּאֱנַח
וַיֹּאמֶר לוֹ אֶתְפַּתַּח וְהוּא הִפָּתֵחַ׃

Y mirando à el cielo gimió, y dixo, Ephphata, que es dezir Se abierto.

35 וּפִתְאֹם נִפָּתְחוּ אָזְנָיו וַתֻּתַּר
עִבּוֹת לְשׁוֹנוֹ וַיְדַבֵּר יָשָׁר׃

Y luego fueron abiertas ſus orejas y fué deſatada la atadura de ſu lengua, y hablaua bien.

36 וַיְצַו אוֹתָם פֶּן יֹאמְרוּ
לְאִישׁ וְכַאֲשֶׁר מְצַוָּה אוֹתָם כֵּן
הֵם מַשְׁרִים׃

Y mandóles que no lo dixeſſen à nadie mas quanto mas les mandaua, tanto mas y mas lo diuulgauan.

37 וְעַל הֵיתֵר תַּמְהוּ לֵאמֹר הֵיטֵב
כָּל דָּבָרִים אֶת חֵרְשִׁים עָשָׂה
לִשְׁמֹעַ וְאֶת אִלְּמִים לְדַבֵּר׃

Y en grande manera ſe eſpantauan, diziendo, Bien lo ha hecho todo hazè à los ſordos oyr y à los mudos hablar

ח

1 וּבַיָּמִים הָהֵם עִם רַב מְאֹד
הָיָה עַמּוֹ וְאֵין מַאֲכָלָה בִּידֵיהֶם
לֶאֱכֹל וַיִּזְעַק יֵשׁוּעַ אֶת תַּלְמִידָיו
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם׃

En aquellos dias, como otra vez vuo gran compañia, y no tenian que comer, IESVS llamó ſus diſcipulos, y dizeles.

ו

32. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν
μογιλάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐ-
τὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα.

Adonc conlui amena vn ſourd-a-
yan le parler empeſché & le prierent
qu'il luy impoſaſt les mains.

33. Καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ
ὄχλου κατ' ἰδίαν, ἔβαλε τοὺς
δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ,
καὶ πτύσας, ἥψατο τῆς γλώσσης αὐ-
τοῦ·

Et ſeparant lui à part de la multitude, mit ſes doigts en ſes oreilles d'icelui: & ayant craché lui rouncha la langue.

34. Καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρα-
νὸν, ἐστέναξε, καὶ λέγει αὐτῷ, Ἐφ-
φαθά, ὅ ἐστι, Διανοίχθητι.

Puis en regardant au ciel, ſouſpira, & dit, Hephphatha, c'eſt a dire, Ouure-toi.

35. Καὶ ἐνῳχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί,
καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς
τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.

Et incontinent ſes oreilles furent ouuertes, & le lien de ſa langue fut deſatè, il parla droitement.

36. Καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μη-
δενὶ λέγωσιν. ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς
διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκή-
ρυσσον·

Et il leur commanda de ne le dire à perſonne: mais plus il le defendoit, tant plus ils le publioyent.

37. Καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξε-
πλήσσοντο, λέγοντες, καλῶς πάν-
τα πεποίηκε· καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ
ἀκούειν, καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν.

Et s'eſtonnoyent tant & plus, diſans Il a tout bien fait: il fait ouir les ſourds & parler les muets.

ΚΕΦΑΛ. ϛ'.

Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, πάλιν
πολλοῦ ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ ἐ-
χόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσά-
μενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ,
λέγει αὐτοῖς.

En ces iours-là comme il y eut fort grandes troupes, & iceux n'ayans que manger, Ieſus appella à ſoi ſes diſciples, & leur dit.

CAP. VII.

32. Et adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, ut imponat illi manum.

And they brought vnto him one that was deafe, and stammered in his speach: & prayed him to put his hand vpon him.

33. Et apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius: & expuens tetigit linguam eius.

Then he toke him aside from the multitude, and put his fingers in his eares, and did spit, and touched his tongue.

34. Et suspiciens in cælum ingemuit: & ait illi, Ephphetha, quod est, adaperire.

And lokinge vp to heauen, he sighed and sayde vnto him, Ephphatha, that is, Be opened.

35. Et statim apertæ sunt aures eius, & solutum est vinculum linguæ eius, & loquebatur rectè.

And straight way his eares were opened, and the string of his tongue was loosed, & he spake plaine.

36. Et præcepit illis ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant.

And he commaunded them that they should tell no man: But the more he forbade them, the more a great deale they published it.

37 Et eo amplius admirabãtur, dicentes, Bene omnia fecit: & surdos fecit audire, & mutos loqui.

And were beyond measure astonished, saying, He hath done all things well: he maketh both the deafe to heare, and the dumme to speake.

CAP. VIII.

IN diebus illis iterum cùm turba multa esset, nec haberent quod manducarent: convocans discipulos, ait illis

In those dayes, when there was a verie great multitude, and had nothing to eat, Jesus called his disciples vnto him, and sayd vnto them

S. Marcus.

Das VII. Capitel.

32. Vnd sie brachten zu jhm einen Tauben der stum war / vnd sie baten jhn / daß er die hende auff jhn legte.

Da de forde en Daff til hannem / som vaar Dum / och de bade hannem, at hand vilde legge Haanden paa hannem.

33. Vnd er nam jhn von dem Volck besonders / vnd legete jhm die finger inn die Ohren / vnd spürbet / vnd rürret seine zunge.

Da hand tog hannem besunderlige fra Folcket / och lagde hannem fingrene i Øerne, oc spotte / oc rørde ved hans Tunge.

34. Vnd sahe auff gen Himmel / seufftzet vnd sprach zu jm: Hephethah das ist / thu dich auff.

Och saa op til Himmelen / suckede / oc sagde til hannem / Hephethah, det er, lad dig op.

35. Vnd als bald thaten sich seine ohren auff / vnd das band seiner zungen ward loß / vnd redet recht.

Och strax oblediss hans Øren, oc hans Tunges baand løstnede / oc hand talede ret.

36. Vnd er verbot jhnen / sie soltens niemand sagen. Je mehr er aber verbot / Je mehr sie es außbreitteten.

Oc hand forbød dem, ath de skulde ingen sige det. Men jo mere hand forbød / jo mere kundgiorde de det.

37. Vnd wunderten sich über die maß / vnd sprachen: Er hat alles wol gemacht / die Tauben mache er hörend vnd die sprachlosen redend.

Och de forundrede sig offuer maade / oc sagde: Hand giorde det vel alletsammen / De Døffue giord hand hørende / oc de Maalløse talende.

Das VIII. Capitel.

Zu der zeit da vil Volcks da war / vnd hatten nichts zu essen / rieff Jesus seine Jünger zu sich / vnnd sprach zu jhnen.

PAa den tid / som der vaar meget Folck / oc hafde intet at æde, da kaldede Jhesus sine Disciple til sig oc sagde til dem.

S. Marek.

Kapitola VII.

32. A přiwedli gemu Hluchého a Němého / a prosili ho aby naň ruku wložil:

A přywiedli mu gluchego y ledwie mowiacego / a prosili go aby nań reke wložył.

33. A wywedw gey sameho mezi zástupu / wložil prsty swé w vssy geho / a plinuw dotekl se jazyka geho.

A gdy go odwiodł od zebrániá tylko nástrom / włożył palce we wszy iego, a plunąwszy dotknął się języká iego.

34. A wzezkew k Nebi wzdechl / a řekl gemu: Hephetah, genž se wykládá / Otewři se.

A patrzywszy w niebo, westchnął y rzekł mowiąc / Effata to iest, otworz się.

35. A hned otewřiny gsau vssy geho, a rozwázán gest jazyk geho / y mluwil přímě.

A natychmiast otworzyły się uszy iego, y rozwiązał się węzeł języká iego, y mowił poprawnie.

36. A přikázal gim aby nikdomu nepowidali. Ale cim mu mnoze přikazowal / tim mnoze ohlasowali.

A gdy im rozkázał aby żadnemu nie powiedali. Ale ile kolwiek on im zakázował / tym więcey opowiadali.

37. A tim se wnitř diwili / ríkauce: Dobře wssecky wěci cinil / Hluchým tázal slyssetí / a Němým mluwiti.

A nadzwyczaynie się zdumiewali, mowiąc / Dobrze wszystko uczynił / głuchym iż słyszą, a niemym iż mowią.

Kapitola VIII.

WTech dnech / když opět mnohý zástup byl a Gezissem, a neměli coby gedli: Zawolaw Medwidky sebe / řekl gim.

W tych czasach gdy znowu bárzo wielki tłum był a nie mieli coby jedli / wezwał Jezus uczniów swoich i rzekł im.

ח

2 רַחֲמְתִּי עַל־הָעָם כִּי׀ מְתְמוֹל שְׁלִשׁוֹם עַד־עַתָּה יְדוּרוּן עִמִּי וְאֵין מַאֲמָה בִּידֵיהֶם אֲשֶׁר יֹאכֵלוּ׃

Tengo misericordia de la compañia, porque ya há tres dias que estan conmigo: y no tienen que coman

3 וְאִם־אֲנִיחֵם צָמִים אֶל־בָּתֵּיהֶם יִיעֲפוּ בַדָּרֶךְ כִּי׀ קְצָתָם מֵרָחוֹק בָּאוּ׃

Y si los embio ayunos á sus casas, desmayarán en el camino: porque algunos de ellos han venido de lexos.

4 וַיַּעֲנוּ לוֹ תַּלְמִידָיו מֵאַיִן אִישׁ יוּכַל אֶת־אֵלֶּה פֹּה לְהַשְׂבִּיעַ לֶחֶם בַּמִּדְבָּר׃

Y sus discipulos le respondieron. De donde podrá alguien hartar á estos de pan aqui en el desierto?

5 וַיִּשְׁאַל אוֹתָן כַּמָּה לָכֶם לֶחֶם וַיֹּאמְרוּ שִׁבְעָה׃

Y preguntoles, Quantos panes teneys? Y ellos dixeron, Siete.

6 וַיְצַו אֶת־הָהָמֹן לָשֶׁבֶת עַל־הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֶת־שִׁבְעָה הַלֶּחֶם וַיְבָרֶךְ וַיְפָרֵס וַיִּתֵּן לְתַלְמִידָיו לְשִׂים וַיָּשִׂימוּ לִפְנֵי הָהָמֹן׃

Entonces mandó á la compañia que se recostassen á tierra: y tomando los siete panes, y dando hecho gracias, partió, y dió á sus Discipulos que pusiessen delante: y pusieron delante á la compañia.

7 וְדָגִים מְעַטִּים לָהֶם וַיְבָרֶךְ וַיֹּאמֶר לְהִתֵּן גַּם־הֵמָּה׃

Tenian tambien unos pocos de pescadillos, y dando bendicho, dixo que tambien los pusiessen delante

8 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ וַיִּשְׂאוּ שְׁאֵרִית הַפְּתִתִים שִׁבְעָה סַלִּים׃

Y comieron, y hartaronse, y leuantaron de los pedaços que auian sobrado, siete espuertas.

ד מ ר ק ו ס

ח

3 מִתְחַמֵּם אֲנָא עַל בְּנָשָׁא הַנָּא דְּהָא תְלָתָא יוֹמִין קָיְמִין עִמִּי וְלֵית לְהוֹן מָאנָא דְּיֵיכְלוּן׃

Se ha compassione di questa gente, perciochè già tre giorni dimorano appresso di me, e non hanno che mangiare.

4 וְאָן מָרֵי דְּשָׁרָא אֲנָשָׁא לְחוֹן פֹּה בְּטוּרָא דְּנַסְפְּקִנּוּן מִנְהוֹן לַחְמָא דְּנוּתְקָא׃ אִתְיְאִין׃

Esti si gli rimandero digiuni à casa loro, si verranno meno nel camino: perche alcuni di loro son venuti da lontano.

5 אֲמַרִין לֵהּ תַּלְמִידוֹהִי אֵיכְמָא מִשְׁכַּח אֲנָשׁ הָכָא בְּחוּרְבָא דְּיִסְבַּע לַחְמָא לְהָלֵין לְהוֹן׃

Et i suoi discepoli gli risposero. Come sarà alcuno satisfatto pane qui nel deserto?

6 וְשָׁאַל אִנּוּן כַּמָּא לַחְמִין אִית לְכוֹן אֲמַרִין לֵהּ שְׁבְעָא׃

Et egli domandò loro. Quanti pani hauete voi? Essi dissero, Sette.

7 וּפְקַד לְכֻנְשָׁא דְּיִסְתַּמְּכוּן עַל אַרְעָא יְקַבֵּל לַחְמִין שְׁבְעָא לְחִסְרִין וְקַבֵּל וּבָרֵךְ וְאָמַר לְתַלְמִידוֹהִי דְּיִסְיְמוּן קָמֵי אִנּוּן׃

Allora egli comandò à la turba, che si posessi à sedere in terra. E presi sette pani, ha reso le grazie, ha rotti, e dati a i suoi discepoli, che li ponessero auanti à loro. Et essi li posero

8 וְאִית לְהוֹן בְּנִיא קְלִיל וְאַף עֲלֵיהוֹן בְּרַךְ וְאָמַר דְּיִסְיְמוּן אַף אִנּוּן׃

Hauendo ancora alcuni pochi pesciolini, e quelli hebbe rendute grazie, comandò che anco quelli auanti fossero posti loro dauanti.

8 וְאָכְלוּ וְסָבְעוּ וְקַבִּלוּ יַתְרָתָא דְּקֻנְצָא שְׁבְעָא אַסְפַּרְיָדִין׃

E cosi mangiarono, e furono satisfatti: e hebbero auanzato de pezzi, sette sporte.

η.

2. Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι.

Le sue viscere di compassione mouerno lesu Christo: perch'egli disse, Hanno già tre giorni, che stanno meco, & non hanno che mangiare.

3. Καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἴκους αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· τινὲς γὰρ αὐτῶν μακρόθεν ἥκασι.

Et se io li rimando à casa loro digiuni, mancheranno nel camino: perche alcuni di essi sono venuti da lontano.

4. Καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Πόθεν τις δυνήσεται τούτους ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας;

Et i discepoli gli risposero, Onde potrà alcuno satisfare costoro di pane qui in deserto?

5 Καὶ ἐπηρώτα αὐτούς, πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν, ἑπτά.

Et egli domandò loro, Quanti pani hauete? Ed essi dissero, Sette.

6. Καὶ παρήγγειλε τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παρατιθῶσι. καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.

Adonch'egli comandò alle turbe che si posessero à sedere in terra. E presi i sette pani, hauendo rese le grazie, li ruppe, & gli porse à i suoi discepoli, perche li ponessero auanti à loro. Et essi li posero auanti alle turbe.

7. Καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας εἶπε παρατιθέναι καὶ ταῦτα.

Et hauendo ancora alcuni pochi pesciolini, hauendo fatto sopra quelli le debite grazie, comandò che anco quelli fossero posti auanti alle turbe.

8. Ἔφαγον δέ, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας.

Ed essi mangiarono, e furono satisfatti: e leuarono via de pezzi auanzati sette sporte piene.

CAP. VIII.

2. Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent.

I haue compassion on the multitude, because lo they haue now continued with me three dayes, and haue nothing to eate.

3. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longe venerunt.

And if I sende them away fasting to their owne houses, they would faint by the way: for some of them came from farre.

4. Et responderunt ei discipuli sui, Vnde illos quis poterit hic saturare panibus in solitudine?

Then his disciples answered him, From whence can a man satisfie these with bread here in the wildernes?

5. Et interrogavit eos, Quot panes habetis? Qui dixerunt, Septem.

And he asked them, How many loaues haue ye? And they said Seuen.

6. Et præcepit turbæ discumbere super terram. Et accipiens septem panes, gratias agens fregit: & dabat discipulis suis ut apponerét, & apposuerunt turbæ.

Then he commaunded the multitude to sit downe on the ground: and he tooke the seuen loaues, and gaue thankes, and brake them, and gaue to his disciples to set before them, and they did set them before the people.

7. Et habebant pisciculos paucos: & ipsos benedixit, & iussit apponi.

They had also a few small fishes: & when he had blessed them, he commanded them also to be set before them.

8. Et manducaverunt & saturati sunt: & sustulerunt quod superaverat de fragmentis, septem sportas.

So they did eate, and were satisfied: and they tooke vp of the broken meate that was left seuen baskets full.

Das VIII. Capitel.

2. Mich jammert des Volcks / denn sie haben nun drey tag bey mir beharret / vnd haben nichts zu essen.

Mich ynckts offner folcker / Thu de hastuw nu essuut hoff mig / ere dage oc hastuw mred ath ede.

3. Vnd wenn ich sie vngessen von mir heim liesse gehen / würden sie auff dem wege verschmachten / denn etliche waren von ferne kommen.

Och der som ieg lode dem gaa fastende hiem fra mig / da forsmeededs de paa veyen / Thi nogle vaare komne longe fra

4. Seine Jünger antworten jhm: Woher nemen wir Brodt hie in der Wüsten / daß wir sie settigen?

Hans Disciple suarede hannem / Huer skulle vi tage Brød her i Ørcken / at mette dem med?

5. Vnd er fraget sie: Wie vil habt jr Brodts? Sie sprachen: Sieben.

Oc hand spurde dem at / Huor mange Brød haffue i? De sagde Siw.

6. Vnd er gebot dem Volck / daß sie sich auff die erden lagerten. Vnd nam die sieben Brodt / vnd danckte / vnd brach sie / vnd gab sie seinen Jüngern / daß sie dieselbigen fürlegten. Vnd sie legten dem Volck für.

Oc hand bod folcket at de skulde sette sig ned paa iordin. Oc hand tog de siw Brød, oc tackede, Oc brød dem / oc sagde sine Disciple dem / at de skulde legge faar dem. Oc de lagde faar folcket.

7. Vnd hatten ein wenig Fischlein / vnd er danckte / vnd hieß die selbigen auch für tragen.

Oc de hafde faa Smaa fiske / Oc hand tackede oc bad dem oc dem at de skulde lade dem staa for dem.

8. Sie assen aber / vnd wurden satt / vnd huben die übrigen Brocken auff / sieben Körbe.

Oc de ade oc bleffue mette / Oc toge de ieffnede stycker op siw Kurffue.

Kapitola VIII.

2 Litost mám nad zástupy / neb hle zůstali ssu trwagj semnau / a nemagj cobo gjsti:

Koglitomukem / sse nåd jebrákem ludjm / abowssem nuž prsez trzy dny sostawáli prsy mnie a nemáhagj co iesc.

3. A rozpustjmili ge lačné do domuow gegich / zemdlegjtě na ceste / nebo někteřj z nich z daleka přissli.

Odsse mohu ieste te opuscene bes pokrmu do domuow swych / Nebo nekterj z nich z dalecka przissli.

4. I odpowědělj gemu Včedlnjcy geho: I odkud bude moct kdo tyto nasytiti chlebem zde na paussti?

Tedy mu odpowiedzjtelé mogj iemnucy lego / Z tudjž tych mnoh sto ma napustcy na Karmie chlebu?

5. I otázal gich: Kolik chlebůw máte? Kteřjžto řekli: Sedm.

I otazowssy gich: Kolik chlebů mate? Tedy ony powiedzjeli / Siedmnaste.

6. I rozkázal zástupu posaditi se na zemi. A wzav sedm chlebůw / djky včiniw / lámal / a dáwal Včedlnjkuom swým aby předkládali / a oni kladli před zástup.

Rostazal tedy wielkosti ludjm aby siadli na ziemi / a wziąwssy one siedmioro chlebów gey vczynił dzięki / po tamał ydał swoim uczniom swym aby przed nie kładli / y poloszyli przed Ludem.

7. A měli také Rybičky malilké / y těch požehnal / a kázal před ně klásti.

Mieli też y wyoche rybek / a gey błogosławił rzekł aby ony położyli.

8. I gedli a nasytili se. I sebrali což bylo ostalo zdrobtuow / jedm košuow.

Jedli tedy y nasycili się / a zebrali co im zostało z ułomków / siedm koszow.

ח

ט אִיתַיְהוֹן הָוֹו דִּין אַרְבְּעָא
דַּאכְלוּ סַגִּיא אֵיךְ אַרְבְּעָא
אַלְפִין׃

E quelli che haueuano mangiato, erano circa quattro milia. & allora gli licentiò.

ט וַהֲוֹוֹ אִלֵּין דְּאָכְלוּ אַרְבְּעַת
אַלְפִין גֻּבְרִין בַּר מִטַּפְלַיָּא
וְנְשַׁדַּר יְתְהוֹן׃

ח

ט וְהָיוּ אֵלֶּה אֲשֶׁר אָכְלוּ
כְּאַרְבַּעַת אֲלָפִים אִישׁ וַיְנַח
אוֹתָם׃

Y eran los que comieron, como quatro mil y desp. dióles.

י וּמִיַּד עָלָה אֶל־הָאֳנִיָּה עִם
תַּלְמִידָיו וַיָּבוֹא אֶל־גְּבוּל
דַּלְמָנוּתָא׃

Per subito subito hè la naue co i suoi discepoli, venne ne le parti di Dalmanutha.

י וְנָשַׁדְּ אֲנוּן וְסָלִיק
מִיַּדָּא לְסַפִּינְתָּא עִם
תַּלְמִידוֹהִי וְאֵיתָא לְאַתְרָא
דְּדַלְמָנוּתָא׃

Y luego entrando en el nauio con sus Discipulos, vino en las partes de Dalmanutha.

יא וַיֵּצְאוּ הַמְּפָרְשִׁים וַיָּחֵלּוּ
לְהִתְוַכֵּחַ עִמּוֹ שֹׁאֲלִים מִמֶּנּוּ
אוֹת וּמוֹפֵת מִן־הַשָּׁמַיִם וּמְנַסִּים
אֹתוֹ׃

Et i Farisei vscirono fuori, e cominciarono a disputare con lui, cercando da esso qualche segno dal cielo per tentarlo.

יא וּנְפַקוּ פְּרִישָׁא וְשָׁרִיוּ
לְמֶחְוֵי עִמֵּהּ וְשָׁאֲלִין מִנֵּהּ
לַהּ אָתָא מִן שְׁמַיָּא כַּד
מְנַסִּין לַהּ׃

Y vinieron Phariseos, y començaron à altercar con el demandandole sennal del cielo, tentandolo.

יב וַיֶּאֱנַח בְּרוּחוֹ וַיֹּאמֶר מָה הַדּוֹר
הֶזֶה אוֹת יְשַׁאֵל אָמֵן אֹמֵר אֲנִי
לָכֶם לֹא תִנָּתֵן לְדוֹר נֶאֱלָה אוֹת׃

Onde egli profondamente sospirando nel suo spirito disse, Quella generatione perche cerca ella segno? In verità vi dico, che à questa generatione non sarà dato segno alcuno.

יב וְאַנְחַת בְּרוּחֵהּ וַאֲמַר
מָנָא בָּעְיָא אָתָא סְרְבֵתָא
הָדָא אֲמִין אֲמַר אֲנָא
לְכוֹן דְּלָא־ תִתְיְהֵב לַהּ
אָתָא לְסָרְבֵתָא הָדָא׃

Y gimiendo de su espiritu dixe, Porque pide sennal esta generacion? Dezierto os digo que no se dara sennal a esta generacion

יג וַיַּנִּיחֵם וַיָּשָׁב וַיַּעֲל עַל־
הָאֳנִיָּה וַיֵּהָלֵךְ אֶל־הָעֵבֶר׃

Et lassatogli montò di nuouo in nauo, & andossene à l'altra riua.

יג וְנְטָלִנּוּן וְסָלִיק תּוּב
לְסַפִּינְתָּא וַאֲזַל לְהֵוֵי ע
עֲבְרָא׃

Y dexandolos boluió a entrar en el nauio, y fuese de la otra parte.

יד וַיִּשְׁכְּחוּ לָקַחַת לֶחֶם כִּי־ גַם
לֹא לֶחֶם אֶחָד הָיָה אִתָּם בָּאֳנִיָּה׃

Et i discepoli erano dimenticati di pigliar del pane, e non haueuano con loro se non vn pan solo.

יד וּנְשַׁכְּחוּ דְּנָסְבוּן עַמְּהוֹן
לַחְמָא וְאֶלָּא לָא חַדָּא
אַרְגָּזָא לַחְמָא עִמְּהוֹן
בִּסְפִינְתָּא׃

Y auianse oluidado de comar pan: y no tenian sino vn pan consigo en el nauio.

טו וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר רְאוּ
הִשָּׁמְרוּ לָכֶם מֵחֲמֵצַת
הַפְּרִשִׁים וּמֵחֲמֵצַת הֵירוֹדֵס׃

Et egli commandò loro, dicendo, Auertite, guardatevi dal fermento de i Farisei, e dal fermento d'Herode.

טו וּפַקֵּד עֲלֵיהוֹן לְמֵימַר
חֲזוּ אִסְתְּמָרוּ מִן
חֲמִירָא דְּפְרִישֵׁא וּמִן
חֲמִירָא דְּהוֹרוֹדוֹס׃

Y mandoles diziendo, Mirad, guardaos de la leuadura de los Phariseos, y de la leuadura de Herodes.

טז וַיְהִי הֵם מְדַבְּרִים בֵּינָם לֵאמֹר כִּי־
לֶחֶם לֹא יֵשׁ לָנוּ׃

Et ragionando insieme dicendo, Questo è perciochè non habbiamo pane.

טז וְהָווֹ מִתְחַשְׁבִין הָווֹ חַד עִם
חַד וְאָמְרִין דִּלְחָמָא לַיְת
לָנוּ׃

Y altercauan los vnos con los otros diziendo Pan no tenemos.

ז.

9. Ἦσαν δὲ ὡσεὶ τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

(Or ceux qui auoyent mangé estoyent environ quatre mille) & puis il leur donna congé.

10. Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

Et incontinent entrant en vne nasselle auec ses disciples, il vint es quartiers de Dalmanutha.

11. Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν.

Et les Pharisiens s'en vindrent & se prindrent à disputer auec luy, luy demandans quelque signe du ciel, en le tentant.

12. Καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ, λέγει· τί ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.

Adonc il dit en souspirant profondement en son esprit Pourquoi demande ceste generation vn signe? En verité ie vous dis que iamais il ne sera donné à telle generation.

13. Καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς, ἐμβὰς πάλιν εἰς τὸ πλοῖον, ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

Et les ayant laissés, remonta derechef en la nasselle & passa à l'autre rive.

14. Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.

Or auoyent-ils oublié à prendre du pain, & n'auoyent qu'vn seul auec eux, en la nasselle.

15. Καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς, λέγων, βλέπετε ὁρᾶτε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδου.

Et leur commanda, disant, Aduisez, donnez-vous garde de l'vsure des Pharisiens & de l'vsure d'Herode.

16. Καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν.

Dont ils pensoyent en eux-mesmes disans, C'est pource que nous n'auons point de pain.

CAP. VIII.

9. Erant autem qui manducauerant, quasi quatuor millia: & dimisit eos.

(And they that had eaten, were about foure thousand) so Iesus them away.

10. Et statim ascendens nauim cum discipulis suis, venit in partes Dalmanutha.

And anon he entred into a ship with his disciples, and came into the parties of Dalmanutha.

11. Et exierunt Pharisæi, & cœperunt conquirere cum eo, quærentes ab illo signum de cælo, tentantes eum.

And the Pharises came forth, and began to dispute with him, seeking of him a signe from heauen, and tempting him.

12. Et ingemiscens spiritu, ait, Quid generatio ista signum quærit? Amen dico vobis, si dabitur generationi huic signum.

Then he sighed deepely in his spirite and said, Why doeth this generation seeke a signe? Verely I say vnto you, there shall no signe be giuen vnto this generation.

13. Et dimittens eos, ascendit iterum navim, & abiit trans fretum.

So he left them and went into the ship again, and departed to the other side.

14. Et obliti sunt panes sumere: & nisi unum panem non habebat secum in navi.

And they had forgotten to take bread, neither had they in the ship with them, but one loafe.

15. Et præcipiebat eis, dicens, Videte & cavete à fermento Phariseorum, & fermento Herodis.

And he charged them, saying, Take heed, and beware of the leauen of the Pharises, and of the leauen of Herode.

16. Et cogitabant ad alterutrum, dicentes, Quia panes non habemus.

And they thought among themselues, saying, Because we haue no bread.

Das VIII. Capitel.

9. Vnd jhrer war bey viertausent/ die da gessen hatten. Vnd er ließ sie von sich.

Oc de vaare ved fiiretusinde, som hafde aadet. Och forlod dem fra sig.

10. Vnd alsbald tratt er in ein Schiff mit seinen Jüngern vnd kam in die gegend Dalmanutha.

Oc straxt traadde hand sig selff med sine Disciple/ oc kom i Dalmanutha egn.

11. Vnd die Phariseer giengen herauß/ vnd fiengen an sich mit jhm zu befragen/ versuchten jn/ vnd begerten an jhm ein zeichen vom Himel.

Oc Phariseerne gingde vd/ och begynte at besvaare sig med hannem/ fristede hannem/ och begerede aff hannem it Tegn aff Himmelen.

12. Vnd er seufftzet in seinem Geist/ Vnnd sprach: Was suchet doch diß Geschlecht zeichen? Warlich ich sage euch/ es wirdt disem Geschlecht kein zeichen geben.

Oc hand suckede i sin Aand/ oc sagde: Hui søger dog denne Slegt tegn? Sandelige/ Jeg siger eder/ Der skal ingen tegn gifuis denne Slegt.

13. Vnd er ließ sie/ vnd tratt wider umb in das Schiff/ vnd fur herüber.

Och hand forlod dem/ oc traadde i skibet igen/ oc foer offuer.

14. Vnd sie hatten vergessen Brodt mit sich zu nemen/ vnd hatten nicht mehr mit sich im Schiff denn ein Brodt.

Oc de hafde gleme at tage Brød med sig/ oc de hafde icke mere med sig i skibet end eet brød.

15. Vnd er gebot jhnen/ vnd sprach: Schauet zu/ vnd scheet euch für/ für dem Saurteig der Phariseer/ vnd für dem Saurteig Herodis.

Oc hand bød dem/ oc sagde: See til/ oc tager eder vare/ for Phariseernis Surdey/ oc for Herodis Surdey.

16. Vnd sie gedachten hin vnd wider/ vnd sprachen vnterainander: Das ists/ daß wir nicht Brodt haben.

Oc de tenckte frem oc tilbage/ oc sagde til huer andre/ Det er det/ at vi haffue icke Brød.

Kapitola VIII.

9. Tich pak kteřijž gedli/ bylo okolo čtyř Tiscuow/ y rozpuſtil gich.

A bylo tych we ſtedu okolo czterzech tyſicy/ y roſpuſtil ie.

10. Potom hned wſtaupiw na Lodi s Včedlnikꝛ ſwými/ plaweil ſe do kraginu Dalmanutſkých.

A potom wſtoupiwſſy na lodi s ſwými vczedlnikami ſwými/ przyſſedł do gednoho Dalmanutſkeho.

11. Y wyſſli Fárizeowe/ a počali ſe s nim hádati/ hledagice od nieho znamení s Nebe/ pokauſſegice ho.

A przyſſli Fárizeuſſowie/ a poczeli ſie z nim ſwarzyć, prożąc od niego znáku z nieba/ á kuſzą go.

12. A on wzdechſſy ſkrz: Co pokolenij toto znamení hledá? Wſſak prawim wám/ že nebude dáno znamení pokolenij tomuto.

Tedy ſſe westchnawſſy w duchu ſwym, rzekł: Proczby to narodowe znáków żádaj? Zaprawdu powiadam wam/ Jestliže dano będzie znamenj pokolenij tomu.

13. A nechawſſe ich/ wſſed zaſe na Lodi/ y plaweil ſe přes Moře.

A opuſtiwſſy ie/ wſſedł zaſſe na lodi/ á przeprawił ſie do dálſzego brzegu.

14. Y zapomenuli wzíti s ſebau chlebůw/ a toliko geden chleb mieli s ſebau na Lodi.

Zapomnieli tedy s ſobą wźiąć chleba, kromě gednoho chleba mieli ſobe w lodzi.

15. Y přikazowal gim/ řka: Stregte a warugte ſe kwaſu Fárizeſkeho/ a kwaſu Herodeſſowa.

Tákżeż im przykazał mowiąc/ Obácznie patrzcie ſie od kwaſu Fárizeuſſow, y od kwaſu Herodowego.

16. Y myſlili ſkrze geden k druhemu: Že chleba nemáme.

A tak myśląc ſobą ſpolu rozmawiali powiadáiąc, Dla tego że chleba nie mamy.

ח

17 וַיֵּדַע יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם מָה
מַחְשְׁבוּ כִּי לֹא יֵשׁ לָכֶם לֶחֶם
הֲלֹא חֲדַעוּ וְלֹא תָבִינוּ עַד עַתָּה
יְקָרָה לְבַבְכֶם׃

Y como IESVS lo entendió, dixoles, Que alrercays porque no teneys pan? No conssiderays ni entendeys? Aun teneys ciego vuestro coraçó?

18 עֵינַיִם לָכֶם וְלֹא תִרְאוּ
אָזְנַיִם לָכֶם וְלֹא תִשְׁמְעוּ וְלֹא
תִזְכְּרוּ׃

Teniendo ojos no veys? y teniendo oydos no oys? y no os acordays?

19 כַּאֲשֶׁר חָמִשָׁה לֶחֶם שָׁבַרְתִּי
בַּחֲמִשָׁה אֲלָפִים אִישׁ כַּמָּה
סַלִּים מְלֵאִים מְפֻתִּים נָשָׂאתֶם
וַיֹּאמְרוּ לוֹ שְׁנֵים עָשָׂר׃

Quando parti los cinco panes entre cinco mil, quantos cophines llenos de los pedaços alçastes? Y ellos dixeron, Doze.

20 וְכַאֲשֶׁר אֶת־שִׁבְעָה בָּאַרְבַּעַת
אֲלָפִים אִישׁ כַּמָּה דוּדִים מְלֵאִים
מְפֻתִּים נָשָׂאתֶם וַיֹּאמְרוּ שִׁבְעָה׃

Y quando los siete entre quatro mil, quantas espuertas llenas de los pedaços alçastes? y ellos dixeron Siete.

21 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וְאֵיכָכָה
אֵינְכֶם מְבִינִים דָּם׃

Y dixeles, Como aun no entendeys?

22 וַיָּבוֹא אֶל־בֵּית צַיְדָה וַיָּבִיאוּ
אֵלָיו עִוֵּר וַיִּתְחַנְּנוּ לוֹ לְהַגִּיעַ בּוֹ׃

Y vino á Bethsaida y traenle vn ciego, y ruegan le que le toccasse.

23 וַיֹּחֶזֶק בְּיַד הָעִוֵּר וְהוֹצִיאָנוּ
לַחוּץ הַכְּפָר וַיָּרֶק בָּרֳקוֹ בְּעֵינָיו וַיָּשֶׂם עֲלֵיהֶם אֶת־יָדָיו
וַיִּשְׁאַל לוֹ הֲתִרְאֶה מְאוּמָה׃

Entonces comando al ciego de la mano, sacolo fuera del aldea, y escupiendo en sus ojos, y poniendole las manos encima, preguntóle, si via algo.

ח.

17. Καὶ γνοὺς ὁ Ἰησοῦς, λέγει αὐτοῖς, Τί διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν.

Et lesus cognoissant cela, leur dit, Pourquoi pensez-vous touchant ce que vous n'auez point de pain? ne considerez vous point encores & ne entendez vous point encores? auez vous encore voſtre cueur endurcy?

18. Ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε; καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε;

Ayans des yeux ne voyez vous point? ayans des oreilles, n'oyez vous point? & n'auez vous point de ramembrance?

19. Ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμάτων ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ, Δώδεκα.

Quand ie distribuay les cinq pains aux cinq mille hommes, combien en remportastes vous de corbeilles pleines de pieces de pain? Ilz luy dirent, Douze.

20. Ὅτε τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτά.

Et quand ie distribuay les sept pains aux quatre mille hommes, combien en remportastes vous de corbeilles pleines de pieces de pain? Ilz luy dirent, Sept.

21. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Πῶς οὐ συνίετε;

Et leur dit, Comment n'entendez-vous point?

22. Καὶ ἔρχεται εἰς Βηθσαϊδάν· καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται.

Puis il vint en Bethsaida & luy fut presté vn aueugle, & le prayent qu'il le touchast.

23. Καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ, ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης· καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, θεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἐπηρώτα αὐτὸν εἴ τι βλέπει.

Lors il print la main de l'aueugle, & le mena hors de la bourgade, & ayant craché sur les yeux d'iceluy, & lui ayant imposé ses mains, il lui demanda, s'il voyoit quelque chose.

ח

17 קְדַע יֵשׁוּעַ וְאָמַר לְהוֹן מָה
מְהַרְהְרִין אַנְתּוּן דְּלַחְמָא לֵית לְכוֹן
לָא עַד־כְּעַן יְדַעְתּוּן וְלָא סְכַלְתּוּן
אַנְתּוּן וְלָא מְסַתְכְּלִין
אַנְתּוּן עַד כְּעַן לִבְּכוֹן קַשְׁיָא
אִית לְכוֹן׃

Il che hauendo Iesv conosciuto, disse loro, Che ragionate voi di non hauer pane? non conſiderate voi, ne intendete ancor niente? anco hauete il cuor voſtro accecato?

18 וְעֵינִין אִית לְכוֹן וְלָא
חָזְיִן אַנְתּוּן וְאָדְנִין אִית
לְכוֹן וְלָא שְׁמִעִין אַנְתּוּן
וְלָא אֲרִדְיוֹן אַנְתּוּן׃

Hauendo voi gli occhi, non vedete, & hauendo l'orecchie non odite? e non vi ne dolete voi?

19 כַּד חַלַּיִן חַמְשָׁא לְחֵם
לַחֲמִשִׁין אַלְפִין פְּרִשִׁית לַחֲמָא
אַלְפִין כַּמָּא קוּפְּיִן ד
דִּקְצָיָא כַּד מְלִיו שְׁקַלְתּוּן
אֲמָרִין לֵהּ תְּרֵי עֲסַר׃

Quando io spezzai i cinque pani à cinque migliaia huomini, quante ceste piene de pezzi me leuaste? Egli gli diſſe, Dodici.

20 וַאֲמַר לְהוֹן וְכַד שַׁבְעָא
לְאַרְבַּעַת אַלְפִין נָפְשָׁא
אַסְפַּרְיָדִין דִּקְצָיָא כַּד
מְלִיו שְׁקַלְתּוּן אֲמָרִין ש
שַׁבְעָא׃

E quando io spezzai i sette à quattro mila, quante ſporte de pezzi auanzarono voi leuaſte? Egli gli diſſero, Sette.

21 אֲמַר לְהוֹן אֵיכְדֵין לָא
עַד כְּעַן מְסַתְּכְלִין
אַנְתּוּן׃

Et egli diſſe loro, Come dunque non intendete voi?

22 וְאָתָא לְבֵית צַיְדָא
וְאַיְתִיו לֵהּ סַמְיָא וּבְעִין
מִנֵּהּ דְּיִקְרוֹב לֵהּ׃

Poi ſeguì venne in Betſaida, & gli conduſſero a lui un cieco, e pregauano che lo toccaſſe

23 וְאָחַד בִּידֵהּ דְּסַמְיָא
וְאַפְּקֵהּ לְבַר מִן חֵרְיְתָא
יָרֵק בְּעֵינוֹהִי וְשַׂם אִידֵהּ
וְשַׁאֲלֵהּ דְּמָא חָזֵי׃

Egli allhora preſo la mano del cieco, lo trasmiſe fuor del borgo, & hauendoli ſputato negli occhi, e poſte le mani ſopra eſſo, li domandò s'egli vedeua niente.

CAP. VIII.

17. Quo cognito, ait illis Iesus, Quid cogitatis, quia panes non habetis? nondum cognoscitis nec intelligitis? adhuc cæcatum habetis cor vestrum?

And when Jesus knewe it, he saith vnto them, Why reasonnen ye thus, because ye haue no bread? perceaue ye not yet neither vnderstande? haue ye your hearte yet hardened?

18. Oculos habentes non videtis? & aures habentes non auditis? Nec recordamini?

Haue ye eyes and se not? and haue ye eares and heare not? and doe ye not remember?

19. Quando quinque panes fregi in quinque millia: & quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei, Duodecim.

When I brake the fiue loaues among fyue thousande, howe many basketes full of broken meate tooke ye vp? they saye vnto him, Twelue.

20. Quando & septem panes in quatuor milia, quot sportas fragmentorum tulistis? Et dicunt ei, Septem.

And when I brake seuen among foure thousande, howe many baskets of the broken meate tooke ye vp? and they saide vnto him, Seuen.

21. Et dicebat eis, Quomodo nondum intelligitis?

Then he saide vnto them, Howe is it that ye vnderstande not?

22. Et veniunt Bethsaidam: & adducunt ei cæcum, & rogabant eum ut illum tangeret.

And he came to Bethsaida, and they brought a blinde man vnto him, and besought him to touch him.

23. Et apprehensa manu cæci, eduxit eum extra vicum, & exspuens in oculos eius impositis manibus suis, interrogavit eum si quid videret.

Then he tooke the blinde by the hand and led him out of the towne, & spit in his eyes, and put his handes vpon him, and asked him if he sawe ought.

S. Marcus.

Das VIII. Capitel.

17. Vnd Jesus vernam das/ vnd sprach zu jhnen: Was bekümmert jr euch doch/ daß jhr nicht Brodt habt? Vernemet jhr noch nichts/ vnd seidt noch nicht verstendig? Habt jhr noch ein verstarret Hertz in euch?

Da Jhesus sornam der/ da sagde er jhm/ Hui bekummert jder doch/ ait haffue jcke Brød? Kommercke jr end nu vnted/ oc ere jcke end nu forstandige? Haffue jr end nu forblindet Hjerrer jder?

18. Habt Augen/ vnd sehet nicht/ vnd habt Ohren vnd höret nicht/ vnd denket nicht dran.

Haffuer jr øyen oc see jcke/ oc haffue jr ørn oc høre jcke. Oc tencke jcke der paa.

19. Da ich fünff brodt brach vnter fünff tausent/ Wie vil Körbe vol Brocken hubt jhr da auff? Sie sprachen: Zwölffe.

Ath jeg brød fem Brød blant fem tusinde/ Huor mange Kurffue fulde aff stycke toge jr da op? De sagde tolff.

20. Da ich aber die sieben brach vnter die vier tausent/ Wie vil Körb vol brocken hubt jhr da auff? Sie sprachen: Sieben.

Da jeg dett brød de sim blant de fire tusinde/ Huor mange Kurffue fulde aff stycke toge jr da op? De sagde sim

21. Vnd er sprach zu jhnen: Wie vernemet jhr denn nichts?

Da sagde han til dem/ Huorledis forstaa i dett da icke.

22. Vnd er kam gen Bethsaida/ vnd sie brachten zu jhm einen Blinden/ vnd baten jn/ daß er jhn anrühret.

Da kom han til Bethsaida/ oc de førde en blind til hannem/ oc bade hannem at hand vilde røre ved hannem.

23. Vnd er nam den Blinden bey der hand/ vnd füret jhn hinauß für den Flecken/ vnd spürtet jm seine augen/ vnd leget seine hand auff jhn/ vnd fraget jhn: Ob er etwas sehe?

Da tog han den blinde ved haanden/ oc ledde hannem hen vdem staar Byen/ oc spytte i hans øyen/ oc lagde sin hand paa hannem/ oc spurde hannem at om hand saa noget?

S. Marek.

Kapitola VIII.

17. To poznaw Gežyss/ řekl gim: Co mssljte že tyleha nemáte? gesstě nezpátě ani rozumijte? gesstě máte oslepene srdce wasse?

Ale ta gdy wezna Jezyss/ rzekł im/ Czemyż sie gadacie że nie maycie chleba? Jeszczeście nie baczyli ani rozumieli? y ieszczeście serca zawárzoného

18. Oči maglsce nevidijte? a vssi magycenesslyshite? Ssy gich nepomnijte.

Oczy mátacie nie widzicie/ y uszy máiacie nie słyszycie/ á nie pámiętacie?

19. Kdyż gsem pět chlebůw lámal mezy pět tissýcůw/ kolik gste kossůw plnych drobtůw sebrali? Řekli gemu: dwanácte.

Gdym ony pięć toro chlebůw łamał mezy pięć tysięcy ludzi/ ile ste kosów pełnych okruszyn zebrali? A oni mu powiedzieli/ Dwanaście.

20. A kdyż sedm lámal gsem sedm chlebuow mezy čtyři tissýce/ kolik gste kossuow drobtůw wzali? Řekli gemu: sedm.

A gdy y ono siedmioro nád czterey tysiące wielkie kosy pełnych okruszyn ste zebrali? A oni mu powiedzieli, Siedm.

21. Řekl gim: Kterak sschy do gesstě nerozumijte?

Tedy rzekł do nich/ Iakoż nie rozumiewacie?

22. A kdyż prissli do Bethsaydy/ a přiwedli k nemu slepého/ prosyce ho aby se ho dotekl.

Potym przyszedł do Bethsaidy/ a przywiedli mu niepogo/ prosząc aby go dotknął.

23. Wyuaw slepého za ruku/ wywedl gey wen z Wesnicka: A plnuw na oči geho/ wlożil na nég ruce swé. Potázal ho widělby co.

A ująwszy niewidomego za rękę/ wywiodł go precz z miasteczka/ y splunawszy w oczy jego/ włożył nań ręce swe/ y pytał go ieśliby co widział.

ח

24 וַיַּבֵּט וַיֹּאמֶר רוֹאֶה אֲנִי אֶת־
הָאֲנָשִׁים כִּי כְּאֲשֶׁר עֵצִים הֵם
מְתְהַלְּכִים׃

Y el mirando, dixo Veo los hombres: porque veo que andan, como arboles.

25 אָז יָשׂוּב וַיָּשֶׂם אֶת יָדָיו
עַל־עֵינָיו וַיַּעַשׂ אוֹתוֹ לְהַבִּיט
וַיִּתְקַן וַיַּבֵּט כֻּלָּם בָּאֵר הֵיטֵב׃

Y luego le puſo otra vez las manos ſobre ſus ojos, y hizole que miraſſe, y fué ſano, y vidó de lexos y claramente à todos.

26 וַיְשַׁלַּח אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ לֵאמֹר
אַל תָּבוֹא אֶל־הַכְּפָר וְאַל
תֹּאמַר לְאָנָשׁ בַּכְּפָר׃

Y embioſo à ſu caſa, diziendo: No entres en el aldea, ni lo digas à nadie en el aldea.

27 וַיֵּצֵא יֵשׁוּעַ וְתַלְמִידָיו אֶל־
חוּצוֹת קֵסַרְיָא פִּילִפּוֹס וּבַדֶּרֶךְ
שָׁאַל לְתַלְמִידָיו לֵאמֹר אֲלֵיהֶם
אֶת־מִי אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים כִּי אֲנִי
הוּא׃

Y IESVS y ſus Diſcipulos por las aldeas de Ceſarea de Philippo: Y en el camino preguntó à ſus Diſcipulos diziendoles, Quien dizen los hombres que ſoy yo?

28 וַיַּעֲנוּ יוֹחָנָן הַטּוֹבֵל וְאֲחֵרִים
אֵלִיָּהוּ וַאֲחֵרִים כִּי אֶחָד מִן־
הַנְּבִיאִים אָתָּה׃

Y ellos reſpondieron, Joan el Baptiſta: Y otros, Elias: y otros, Alguno de los prophetas.

29 וְהוּא אָמַר לָהֶם וְאַתֶּם אֶת־
מִי אַתֶּם כִּי אֲנִי הוּא בִּצְעָר
בְּיָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַתָּה הוּא הַמָּשִׁיחַ׃

Entonces el les dize, Y voſotros quien dezis que ſoy yo? Y reſpondiendo Pedro dizele, Tu eres el Chriſto?

30 וַיְצַו אֹתָם בֶּן יֹאמְרוּ לְאִישׁ
עָלָיו׃

Y amenazólos que no dixeſſen de él à ninguno.

ח

24. Καὶ ἀναβλέψας ἔλεγε, βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας.

Et l'homme ayant leué la veuë, dit, Ie voy des hommes: car i'apperçoy marcher des hommes qui ſont comme des arbres.

25. Εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψε, καὶ ἀπεκατεστάθη, καὶ ἐνέβλεπε τηλαυγῶς ἅπαντας.

Puis apres il mit de rechef les mains ſur les yeux d'icelui, & lui fit leuer la veuë, & il fut reſtably, & les voyoit tous de loin clairement.

26. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ, λέγων, μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς, μηδὲ εἴπῃς τινὶ ἐν τῇ κώμῃ.

Puis il le renuoya en ſa maiſon, diſant, N'entre point en ta bourgade, & ne le dis à perſonne de la bourgade.

27. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας τῆς Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων αὐτοῖς, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;

Et Ieſus & ſes diſciples eſtans partis de là, vindrent aux bourgades de Cæſaree dite de Philippe: & ſur le chemin il interrogua ſes diſciples, leur diſant, Qui diſent les hommes que ie ſuis?

28. Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν, Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν· καὶ ἄλλοι Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν.

Ils reſpondirent, Les vns, Iehan Baptiſte: & les autres, Elie: & les autres, vn des Prophetes.

29. Καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός.

Adonc il leur dit, Et vous, qui dites-vous que ie ſuis? Pierre reſpondant lui dit, Tu es le Chriſt.

30. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ.

Et il leur defendit aucunement, qu'ils ne diſent cela de lui à perſonne.

ח

24 וַיָּשֶׁב וַיֹּאמֶר רוֹאֶה אֲנִי אֶת־
הָאֲנָשִׁים כִּי כְּאֲשֶׁר עֵצִים הֵם
מְתְהַלְּכִים׃

Alçando el la cabeça dixo, Veo los hombres, porque veo como arboles caminando.

25 חוֹב שָׂם אִידָךְ עַל־
עֵינוֹהִי וְתַקֵּן וַחֲזָא חָזָא כְּלֵ
מַדְּם וְנַהֲרָאִי׃

Pus ella de nueuo las manos ſobre los ojos, y caſſi los cobrava, y veia con claridad todas las cosas.

26 וְשַׁדְּרֵהּ לְבֵיתֵהּ וְאָמַר
אַפְלָא לְקַרְיְתָא תֵּעוֹל וְלָא
תֵּאמַר לְאֱנָשׁ בְּקַרְיְתָא׃

E embiola à ſu caſa, diziendo, No entres en el aldea, ni lo digas à nadie en el aldea.

27 וּנְפַק יְשׁוּעַ וְתַלְמִידוֹהִי
לִכְרָכֵי דְקֵסַרְיָא דְּפִילִפּוֹס וּבְאוֹרְחָא
דְּתַלְמִידוֹהִי בְּאוֹרְחָא
וְאָמַר לְהוֹן מָנוּ אָמְרִין עֲלַי
אֱנָשָׁא דְּאֲנָה׃

E Ieſus y ſus diſcipulos ſe fueron à las villas de Ceſarea de Philippo: y en el camino preguntó à ſus diſcipulos diziendo, Que dizen los hombres de mi?

28 וְהִנּוּן אָמְרִין דְּיוֹחָנָן
מַעְמְדָנָא וְאָחֳרָנָא דְּאֵלְיָא
וְאָחֳרָנָא דְּחַד מִן נְבִיָּא׃

Et elles reſpondent, Aluns dizen, Ioan el Baptiſta: Otros dizen, Elias: Otros dizen de Profeta.

29 וְאָמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ א
וְאִנְתּוּן מָנוּ אָמְרִין א
אִנְתּוּן עֲלַי דְּאֲנָה אֲנָ
עָנֵה שִׁמְעוֹן וְאָמַר לֵהּ
אַנְתְּ הוּ מְשִׁיחָא (נְגִידָא
דְּאֱלָהָא חַיָּא)׃

Alli a ello dize Ieſus, E voſotros dezis que ſoy yo? Reſpondiendo Simon Pedro, le dize, Tu ſes el Chriſto.

30 וְהִנְזַר בִּיהּ דְּלָא יְאִמְרוּן
לָא יְאִמְרוּן עֲלוֹהִי׃

Et eſte ſeueramente les mandó luego, que no dixeſſen de él à ninguno.

24. Et aſpiciens, ait, Video homines velut arbores, ambulantes.

And he looked vp and ſaid / I ſee men: for I ſe them walk as it were trees

25. Deinde iterum impoſuit manus ſuper oculos eius & coepit videre, & reſtitutus eſt, ita ut clarè videret omnia.

After that he put his handes again vpon his eyes / and made him loke againe. And he was reſtored to his ſight and ſaw euery man afarre off clerely.

26. Et miſit illum in domum ſuam, dicens, Vade in domum tuam: & ſi in vicum introieris, nemini dixeris.

And he ſent him home to his houſe ſaying / Neither go into the towne, nor tell it to any in the towne.

27. Et egreſſus eſt Ieſus & diſcipuli eius in caſtella Ceſareæ Philippi: & in via interrogabat diſcipulos ſuos, dicens eis, Quem me dicunt eſſe homines?

And Ieſus went out and his diſciples into the townes of Ceſarea Philippi. And by the way he aſked his diſciples, ſaying vnto them / Whom do men ſay that I am?

28. Qui reſponderunt illi, dicentes, Iohannem Baptiſtam, alii Eliam, alii verò quaſi unum de prophetis.

And they anſwered / Some ſay Iohn Baptiſt and ſome Elias / and ſome / one of the Prophets.

29. Tunc dicit illis, Vos verò quem me eſſe dicitis? Reſpondens Petrus, ait ei, Tu es Chriſtus.

And he ſaid vnto them / But whom ſay ye that I am? Then Peter anſwered and ſaid vnto him / Thou art the Chriſt.

30. Et comminatus eſt eis ne cui dicerent de illo.

And he charged them that they ſhould tell no man.

S. Marcus.

Das VIII. Capitel.

24. Vnd er ſahe auff / vnd ſprach / Ich ſehe Menſchen gehen / als ſehe ich bäume.

Da hand ſaa op / oc ſagde / Jeg ſeer Menniſkene gaa / lige ſom veg ſaae Træ.

25. Darnach leget er abermal die hende auff ſeine augen / vnd hieß jhn abermal ſehen / Vnd er ward wider zu recht bracht / daß er alles ſcharpff ſehen kondte.

Der effter lagde hand atter Hendernæ paa hans øyen / oc bad hannem atter ſee / Da hand bleff ret paa igen / at hand kunde klarlige ſee alting.

26. Vnd er ſchicket jhn heim / vnd ſprach: Gehe nicht hinein inn den Flecken / vnd ſage es auch niemand drinnen.

Da hand ſende hannem hiem / oc ſagde / Gack icke ind i Byen / oc ſig jngen der der vdi.

27. Vnd Jeſus gieng auß / vnd ſeine Jünger / in die Märckte der Stadt Ceſaree Philippi / vnd auff dem wege fraget er ſeine Jünger / vnd ſprach zu jhnen: Wer ſagen die Leute / das ich ſey?

Oc Jheſus gick vd / oc hans Diſcyple til de byer hoff Ceſaree Philippi / oc paa veyen ſpurde hand ſine Diſcyple aff oc ſagde til dem / huem ſige Folckene / at jeg er?

28. Sie antworten: Sie ſagen / du ſeyſt Johannes der Tauffer / Etliche ſagen / du ſeyeſt Elias. Etliche du ſeyeſt der Propheten einer.

De ſuarede / De ſige / Du eſt Johannes den Dobere Nogle / ſige du eſt Elias. Nogle du eſſen aff Propherne.

29. Vnd er ſprach zu jhnen: Jr aber / wer ſaget jhr / daß ich ſey? Da antwortet Petrus vnd ſprach zu jhm: Du biſt Chriſtus.

Oc hand ſaade til dem / Men I / huem ſiger at jeg er? Da ſuarede Peder / oc ſagde til hannem / Du eſt Chriſtus.

30. Vnd er bedrohet ſie / daß ſie niemand von jhm ſagen ſolten.

Oc hand truede dem / at de ſkulde ingen ſige om hannem.

S. Marek.

Kapitola VIII.

24. A on pohleděw / řekl: Widjm lidi jako ſtromy ani chodjj.

A on przyzrawſſy / rzekł: Widzę ludzi, iż widzę iako drzewa chodzące iako drzewá.

25. Potom opět wložił ruce na oczy iego / a přikázał mu, aby wzdrawen gſt / tak ſe paſnéwſi dál wſſeckno.

Potom zaſe położył ręce na oczy iego / a przykazał mu, aby wzdrowiał: i począł dalekà wszyſtko widźieć.

26. A propuſtil gey do domu ſwého / řka: Gdyž do domu tvého wegdeſſ, nedo Wſſeckà / nepraw žádnému.

Chcdy go odeſłał Jezus do domu iego, mowiąc: Nie chodź do wſi ani do onego miáſteczká, ani żadnemu w miáſteczku powiedáy.

27. Tehdy wyſſel Gežiſſe a Wedlnjcy geho mezy Wſſeckà Cezarei Filipowy: A ceſtau tázal ſe Wedlnj, řkuc ſwých / řka gjmž kym mne prawj bytilidé?

A wyſzedſzy Jezus y uczeńcy iego do miáſteczek Cesarei Filipowey: pytał uczniow ſwoich na drodze, mowiąc do nich: Kogo mię ludzie być powiedáią?

28. Kteříž gemu odpowědělj řkauce: Gedni Janem Křtitelem / gjnſi pak Eliášem / gjnſi pak gednim z proroků.

A oni mu odpowiedzieli / Janem Bezcielem, drudzy zaś Eliaſzem, drudzy zaś iednym z proroków.

29. Tehdy řekl gim: Wy pak kým mne býti prawjte? Odpowědiw Petr / řekl gemu: Ty gſi Kryſtus.

Mowi im tedy: Wy zaś kogo mię być powiadacie? A odpowiedziawſzy Piotr, rzekł Jemu: Tyś jeſt on Chrystus.

30. A přikázal gim aby nikomu nikomu nic powědělj

ח

31 ושׁני הוּא למלפי אנוּן
דבעיתי הוּא לאתבּא
ייחשׁ מן קדם סנהדרין
רשׁלוּא ומן רבי כהנא ומן
ספרא ונתקטל ובתרין
יומתא יקום׃

Pai enseñó lora adoctrinarles que
bia[illegible] ser el Hijo del hombre padecie-
[illegible] ser reprouado de los Ancianos, y de los Principes sacerdotes, y de los Escribas, y ser muerto, y resuscitar despues de tres dias.

32 ורזא בילא מלתא
בטלל דרחיל הוּא ושׁבקה
ישׁרי למיכאל גבּי׃

Y dezia aquella palabra claramente. Entonces Pedro lo tomó, y començó a reñir.

33 הוּא דין אתפני ושׁרי
בתלמידוהי וכאיב
בשׁמעון ואמר ליה
דבתרי סטנא דלא רחיץ
את דאלהא אלא
דבני נשׁא׃

Mas el boluiendose, y mirando sus discipulos, reprehendió a Pedro diziendo, Apartate de mi Satanas: porque no sabes las cosas que son de Dios, sino las que son de los hombres.

34 והדא קרי לכנשׁתא
עם תלמידוהי ואמר להון
מן דצבא דיתי בתרי
יכפור בנפשׁה וישׁקל
עקתיה ויתבע בתרי׃

Pai llamando a si la turba con sus discipulos, dixo les, Qualquiera que quisiere venir tras mi, niegese a si mismo, y tome su cruz, y sigame.

35 כל אינש דיצבא
דיחי נפשׁה יחיבה וכל
דיחבר נפשׁה מן בתרי
ומטול כנתי יחיה׃

Porque el que quisiere saluar su vida, perderla ha: y esqueperdiere su vida por causa de mi y del Euangelio, esse la saluará.

36 כמא גבר מיתיהב בר
נשׁא אן עלמא כלה ואנפס
ואבדת יתה׃

Porque que aprouechará al hombre si grangeare todo el mundo, y perdiere su alma?

ח

31 וְהֵחֵל לְלַמְּדָם כִּי יִצְטָרֵךְ
בֶּן־הָאָדָם לְסִבּוֹל רַבּוֹת
וְלִהְמָאֵס מִן הַזְּקֵנִים וְהַכֹּהֲנִים
וְשׁוֹטְרִים וְלְהֵהָרֵג וְאַחַר שְׁלֹשֶׁת
יָמִים לָקוּם׃

Y començó à enseñarles. Que conuenia, que el Hijo del hombre padeciesse mucho, y ser reprouado de los Ancianos, y de los principes, y de los Sacerdotes, y de los Escribas, y ser muerto, y resuscitar despues de tres dias.

32 וְהִפְעִיל לְדַבֵּר אֶת הַדָּבָר
וַיִּקָּחֻהוּ כֵּיפָה וַיָּחֶל לִגְעֹר בּוֹ׃

Y claramente dezia esta palabra. Entonces Pedro lo tomó y començose a reñir.

33 וַיִּפֶן וַיַּבֵּט אֶת־תַּלְמִידָיו וַיִּגְעַר
לְכֵיפָה לֵאמֹר לֵךְ לְךָ אַחֲרַי
הַשָּׂטָן כִּי לֹא תִּהְבּוֹנֵן אוֹת־אֲשֶׁר
לֵאלֹהִים כִּי אִם נוֹת־אֲשֶׁר
לַאֲנָשִׁים׃

Y el, boluiendose y mirando à sus discipulos, reprimió à Pedro diziendo, Apartate de mi Satanas: porque no sabes las cosas que son de Dios sino las que son de los hombres.

34 וַיִּזְעַק אֶת־הָקָהָל עִם
תַּלְמִידָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם כָּל אֲשֶׁר
יֹאבֶה לָהֲלֹךְ אַחֲרַי יִכְחַשׁ
בְּנַפְשׁוֹ וְיִשָּׂא אֶת־צְלִיבוֹ וְיָבוֹא
אַחֲרָי׃

Y llamando à la compañia con sus Discipulos, dixoles Qualquiera que quisiere venir tras mi, niegese à si mismo, y tome su cruz, y sigame.

35 כִּי אֲשֶׁר יֹאבֶה לְהוֹשִׁיעַ
אֶת־נַפְשׁוֹ יְאַבְּדֶנָּהּ וַאֲשֶׁר יְאַבֵּד
אֶת־נַפְשׁוֹ לְמַעֲנִי וְלַמַּעַן
הַבְּשׂוֹרָה הוּא יוֹשִׁיעַ אוֹתָהּ׃

Porque el que quisiere saluar su vida, perderla ha: y esque perdiere su vida por causa de mi y del Euangelio, este la saluará.

36 כִּי מָה יִסְכֹּן אָדָם אִם יַעֲטֹל אֶת כָּל
הָעוֹלָם וְיֶעֱנַשׁ בְּנַפְשׁוֹ׃

Porque que aprouechará al hombre si grangeare todo el mundo, y perda su alma?

ח.

31. Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς
ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ
παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν
πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς
ἡμέρας ἀναστῆναι.

Et commençà à les enseigner, qu'il falloit que le Fils de l'homme souffrit beaucoup, & qu'il fust reietté des Anciens, des principaux Sacrificateurs, & des Scribes & qu'il fust mis à mort, & qu'il resuscitast trois iours apres.

32. Καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ
Πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ.

Et tenoit ce propos tout ouuertement. Lors Pierre le prit, & le mit à le tancer.

33. Ὁ δὲ ἐπιστραφείς, καὶ ἰδὼν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳ, λέγων, Ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Mais lui se retournant, & regardant ses disciples, tansh Pierre, & dit, Va arriere de moi Satan: car tu ne comprens point les choses qui sont de Dieu, mais celles qui sont des hommes.

34. Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, Ὅστις θέλει ὀπίσω μου
ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.

Puis ayant appelé les troupes auec ses disciples, il leur dit, Quiconque veut venir apres moi, qu'il renonce à soi mesme, & charge sur soi sa croix, & me suiue.

35. Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ
εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν.

Car quiconque voudra sauuer son ame, la perdra: mais quiconque perdra son ame pour l'amour de moi & de l'Euangile, celui-ci la sauuera.

36. Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον,
ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ
ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Car que profitera-il à l'homme s'il a gagné tout le monde, & qu'il face perte de son ame?

CAP. VIII.

31. Et cœpit docere eos, quoniam oportet filium hominis pati multa, & reprobari à senioribus & à summis sacerdotibus & Scribis, & occidi: & post tres dies resurgere.

He began to teache them that the Sonne of man muſt ſuffer many thinges, & be reproued of the elders, & of the chiefe Prieſtes and of the Scribes and be ſlayne & after three dayes ryſe agayne.

32. Et palam verbum loquebatur. Et apprehendens eum Petrus, cœpit increpare eum.

And he ſpake that ſaying playnely. Then Peter toke him vnto him, and began to rebuke him.

33. Qui conuersus, & videns discipulos suos, comminatus est Petro, dicens. Vade retro me satana, quoniam non sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum.

When he had turned about and looked on his diſciples, he threatened Peter, ſaying: Get the behynde me Sathan, for thou ſauourſt not the thinges that be of God, but that be of men.

34. Et conuocata turba cum discipulis suis, dixit eis, Si quis vult me sequi, deneget semetipsum: & tollat crucem suam, & sequatur me.

And when he had called the people vnto him with his diſciples, he ſayde vnto them: Whoſoeuer will follow me, let him forſake himſelfe, and take vp his croſſe and follow me.

35. Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me & Euangelium, saluam faciet eam.

For whoſoeuer will ſaue his life, ſhall loſe it: but whoſoeuer ſhall loſe his life for my ſake and the Goſpels, the ſame ſhall ſaue it.

36. Quid enim proderit homini, si lucretur mundum totum & detrimentum animæ suæ faciat?

For what profite is it for a man though he ſhould winne the whole world, and receyue the hurte of his ſoule?

Das VIII. Capitel.

31. Vnd hub an sie zu lehren: Des Menschen Son muß vil leiden / vnd verworffen werden von den Eltesten vnd Hohenpriestern vnd Schrifftgelehrten / vnd getödtet werden / vnd über drey tage aufferstehen.

He hand begnnte at lerwe dem / Menniſkens Son ſkal mege lide / at forſtkudes aff de Elbſte at oppetſte Preſter at Scriffelege / at ſkellaſſ / At oppſtaa den tredie dag.

32. Vnd er redet das wort frey offenbar. Vnd Petrus nam jhn zu sich / fieng an jhm zu wehren.

He hand talede der ord fær obenbarligt. At Peder tog hannem til ſig / begynte at raade hannem fra.

33. Er aber wandt sich vmb / vnd sahe seine Jünger an / vnd bedrohet Petrum / vnd sprach: Gehe hinder mich du Sathan / denn du meinest nicht das Göttlich / sondern das Menschlich ist.

He hand vende ſig om / at ſaa paa ſine Diſciple / at truede Peder / at ſagde / Gack bag mig / Du Satan / Thi du mene icke det ſom er Gudeligt / men Menniſkeligt.

34. Vnd er rieff zu sich dem Volck / sampt seinen Jüngern / vnd sprach zu jhnen: Wer mir will nachfolgen / der verleugne sich selbs / vnd neme sein Creutz auff sich vnd folge mir nach.

At he talede Folcket til ſig met ſine Diſciple / at ſagde til dem / Hvo ſom vilde vil efterfølge / hand necte ſig ſelff / at tage ſit Kaarſ paa ſig / at følge mig efter.

35. Denn wer sein Leben will behalten der wirdts verlieren / Vnd wer sein leben verleuret / vmb meinen vnd des Euangelij willen / der wirds behalten.

Thi hvo ſom vil behalde ſit Liff / hand ſkal miſte det. At hvo ſom miſter ſit liff / for mig at Evangelii ſkyld / hand ſkal beholde det.

36. Was hülffts den Menschen / wenn er die gantze Welt gewünne / vnd neme an seiner Seelen schaden?

Hvad hielper det Menniſken / det ſom hand vunde den gandſke Verden / at tage ſkade paa ſin Siel?

Kapitola VIII.

31. Y počal vczitl gi / że Syn clowetka maſſy mnoho vrpětj / a potupen bytj od Starſſych / a od nawyſſych Kněžj a Wſtelkum / a zabit bytj / a po třech dnech z mrtwych wſtáti.

Y počal ie vczyty / że ſyn clowetka muſy mnoho vrpětj / a potupen bytj od Starſſych / a od nawyſſych Kněžj a Wſtelkum / a zabit bytj / a po třech dnech z mrtwych wſtáti.

32. A zgewnik geſt Slowo mluwil. A chytiw gey Petr / počal ho trestati.

A mowil beſpeke zuſe ey Slowo. Gehy Piotr wzal ho k ſobe / počal ho trego ſtáti.

33. Kterýžto obrátiw ſe / a wida Wčedlniky ſwé / přimluwil Petrowi / řka: Gdiž za mnau Sſatane / neb nemyſlyſſe ty gſſi Božjho / ale to cžſtkho.

Ale on obrzeſkwſy ſtal prze-zrzewſy ná ſwe zuſlgan Piotrk mowiac / Odeydz ſa de mne ſſatanie / Abowiem nie myſliſz to co ieſt Bożego / ale to co ieſt ludzkiego.

34. A zawolaw zdſſuw s Wčedlniky ſwými / řekl gim: Chcelli kdo za mnau přijti / opři ſe ſám ſobě a wezmi křiž ſwůg / a následug mne.

A wezwawſzy zebránie lud ze z zuolenikſi ſwemi / rzekł im: Kto chce za mną ſzedz niech ſamego ſiebie zaprzy a wezmie krzyż ſwoy / y niech podąża mną.

35. Neb kdožkoliw chtjcl žiwot ſwůg zachowati / ztratiſſ gey / pakli kdo ztratij žiwot ſwůg pro mne a pro Euangelium / zachowák gey.

Abowiem kto kolwiekby chciał zachować duſſe ſwoią / ztraci ią: Lecz kto kolwiek zrzuci duſſe ſwoią dla mnie y dla Ewkonelicy / ten ią zachowa.

36. Neb co proſpěſſnkho bude clowěka / by weſſkeren Swet získal / a ſwé duſſe ſſkodu vczinil?

Bo co pomoże człowiekowi ieſliby pozyſkał wſzyſtek ſwiat / a ſiebie zrzucił duſſe ſwoie?

ח

37 אֲוֹ מָנָא יִתֵּן בַּר־
נָשָׁא עֲלוֹבָא דְנַפְשֵׁה׃

Ouera, che darà l'huomo in recompensa de l'anima sua?

38 גַּל זֵיר דְיִתְבְּהַת־בִּי
וּבְמִלַּי בְּשָׁרְבְּנָא הָדֵין־
חַשְׁיְתָא וְעַיְרְתָא אַף בְּרֵהּ
דְאֱנָשָׁא יְהֵת בֵּהּ מָנ־
דְאִתָא בְּטוּבְתָא דַאבוּהִי
עִם מַלְאֲכַוְהִי קַדִּישָׁא׃

Cercumunche chi ſi vergognarà di mia e de le mie parole in queſta generatione adulterina e peccatrice, il Figliuol de l'huomo ancora ſi vergognarà di lui, quando verrà ne la gloria del Padre ſuo con ſanti Angeli.

ט

1 וַיֹּאמֶר לָהֶם אָמֵן אֲנִי אֹמֵר
לָכֶם כִּי הֵיכִם אֲנָשִׁים פֹּה
קָמִים אֲשֶׁר לֹא יִטְעֲמוּ אֶת־
הַמָּוֶת עַד־ אֲשֶׁר יִרְאוּ אֶת־
מַלְכוּת אֱלֹהִים בָּאָה בִּגְבוּרָה׃

Appreſſo diceva loro, Io ſo dire in verità che ſono alcuni da quelli che ſi trouano in questo preſente, i quali non guſtaranno la morte, infin à tanto che eſſi habbiano veduto il regno de Dio eſſer venuto con potenza.

2 וְאַחֲרֵי שִׁשָּׁה יָמִים לָקַח יֵשׁוּעַ
אֶת־כֵּיפָא וְאֶת יַעֲקֹב וְאֶת יוֹחָנָן
וַיַּעַל אוֹתָם אֶל־הַר גָּבוֹהַּ לְבַדָּם
וַיִּתְחַלַּף לִפְנֵיהֶם׃

E dopò ſei giorni Iesu pigliò con ſeco Pietro, Iacopo, e Giouanni, e condottili in parte ſola eſſi ſoli in alto monte, ſi mutò ſubito preſentia ſua in altra maniera.

3 וּמַלְבּוּשׁוֹהִי הֲווֹ לְבוּשָׁן
וּמְחַוְרָן טָב אַיְךְ לֵית־
אֲרַכְנָא דְכַרְזָנָא לְכַחֲדָרֵי
בְּאַרְעָא לָא מְשַׁחְרִין׃

Et le ſue veſtimenta ſono diuenute reſplendenti, e bianchiſſime, come neue, e tali che non parrebbe alcun purgatore ſopra la terra farle ſi bianche.

4 וְאִתְחֲזִיוּ לְהוֹן מוֹשֶׁא
וְאֵלִיָּא דְהֲוֹוֹ מְמַלְלִין עִם־
יֵשׁוּעַ׃

Poi apparue loro Elia con Moiſe, e ſtauano a parlar con Iesv.

ח

37 אוֹ מַה יִתֵּן אָדָם בְּתַמְלוֹן
נַפְשׁוֹ׃

O que recompenſa dara el hombre de ſu alma?

38 כִּי כָל־אֲשֶׁר יִבּוֹשַׁנִי וְאֶת־
דְּבָרַי בְּזוֹד זֶה הַנֹּאֲפִים
הַחַטָּאִים וְגַם בֶּן הָאָדָם יִבּוֹשַׁנּוּ
אִם יָבוֹא בִּכְבוֹד אָבִיו עִם
מַלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים׃

Porque el que ſe auergonçare de mi, y de mis palabras, en eſta generacion adulterina y peccadora, el Hijo del hombre ſe auergonçera del, quando vendrá en la gloria de ſu Padre con los ſanctos Angeles.

ט

1 וַיֹּאמֶר לָהֶם אָמֵן אֲנִי אֹמֵר
לָכֶם כִּי הֵיכִם אֲנָשִׁים פֹּה
קָמִים אֲשֶׁר לֹא יִטְעֲמוּ אֶת־
הַמָּוֶת עַד־ אֲשֶׁר יִרְאוּ אֶת־
מַלְכוּת אֱלֹהִים בָּאָה בִּגְבוּרָה׃

Diuoles tambien, De cierto os digo, que ay algunos de los que eſtan aqui, que no guſtarán la muerte, haſtaque ayan viſto el Reyno de Dios que viene con potencia.

2 וְאַחֲרֵי שִׁשָּׁה יָמִים לָקַח יֵשׁוּעַ
אֶת־כֵּיפָא וְאֶת יַעֲקֹב וְאֶת יוֹחָנָן
וַיַּעַל אוֹתָם אֶל־הַר גָּבוֹהַּ לְבַדָּם
וַיִּתְחַלַּף לִפְנֵיהֶם׃

Y ſeys dias deſpues tomo IESVS à Pedro, y à Iacobo, y à Ioan, y lacolos à parte ſolos à vn monte alto, y fue trasfigurado delante dellos.

3 וּבְגָדָיו נָהוּ גְּלוּשִׁים לְבָנִים
מְאֹד כְּמוֹ שֶׁלֹּג כַּמּוֹהָם הַכֹּבֵס
עַל־הָאָרֶץ לֹא יוּכַל לְהַלְבִּין׃

Y ſus veſtidos fueron buelтos reſplandecientes, muy blancos, como nieue quales lauador no los puede blanqueàr en la tierra

4 וַיֵּרָאֶה לָהֶם אֵלְיָהוּ עִם מֹשֶׁה
וַיְדַבְּרוּ עִם יֵשׁוּעַ׃

Y appareciòles Elias con Moyſen, que hablauan con IESVS.

θ.

37. Ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

Ou, que donnera l'homme pour recompenſe de ſon ame?

38. Ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγγέλων τῶν ἁγίων.

Car quiconque aura honte de moi & de mes paroles parmi cette race adultere & pecheresse, le Fils de l'homme aussi aura honte de lui, quand il viendra en la gloire de son Pere avec les saints Anges.

ΚΕΦΑΛ. θ'.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

1 Iesus diſoit auſſi, En verité je vous dis qu'il y a quelques vns d'entre ceux qui ſont ici preſens qui ne goûteront point la mort, iuſques à ce qu'ils ayent veu le regne de Dieu venu avec puiſſance.

2. Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ, παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον, καὶ τὸν Ἰάκωβον, καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν.

Et le ſixieme iour apres, Iesus prend auec ſoi Pierre, & Iaques, & Iehan, & les mene ſeuls à part ſur vne haute montagne, & fut transfiguré deuant eux.

3. Καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν ὡς χιών, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτω λευκᾶναι.

Et les vestemens deuindrent reluisans, & fort blancs comme neige, telle qu'il n'y a foulõ ſur la terre qui les ſceut ainſi blanchir.

4. Καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωσεῖ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ.

Puis fut veu Elie auec Moyſe & ils parloyent auec Iesus.

CAP. VIII.

37. Aut, quid dabit homo commutationis pro anima sua?

Or what shall a man giue for recompence of his soule?

38 Qui enim me confusus fuerit, & verba mea in generatione ista adultera & peccatrice: & filius hominis confundetur eum, cum venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis.

For whosoeuer shall be ashamed of me and of my wordes among this adulterous and sinfull generation, of him shall the Sonne of man be ashamed also when he commeth in the glorie of his Father with the holy Angels.

CAP. IX.

ET dicebat illis, Amen dico vobis, quia sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei venientis in virtute.

And he sayd vnto them, Verely I say vnto you, that there be some of them that stand here, which shall not taste of death, till they haue seene the kingdome of God come with power.

2. Et post dies sex assumit Iesus Petrum & Iacobum & Iohannem: & ducit illos in montem excelsum seorsum solos, & transfiguratus est coram eis.

And after sixe dayes Iesus tooke Peter and Iames, and Iohn, & ledde them vp into an high mountaine apart by themselues alone: and he was transfigured before them.

3. Et vestimenta eius facta sunt splendentia & candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terram candida facere

And his rayment did shine, and was very white as snow, so white as no fuller can make them.

4. Et apparuit illis Elias cum Moyse: & erant loquentes cum Iesu.

And there appeared vnto them Elias with Moses: and they were talking with Iesus.

Das VIII. Capitel.

37. Oder was kan der Mensch geben/damit er seine Seele löse?

Oder was kand Mennisken giffue/ der hand kand löse sin Sel met?

38. Wer sich aber mein vnd meiner wort schemet/ vnter diesem Ehebrecherischen vnd sündigen geschlecht/ des wird sich auch des menschen Sohn schemen/ wenn er kommen wird inn der Herrligkeit seines Vaters/ mit den heiligen Engeln.

Oc hus som blues ved mig oc mine Ord/ blant denne horactige oc syndige Slect/ Ved den skal oc Mennisskens Søn blues/ naar hand kommer i sin Faders Herlighed/ med de hellige Engle.

Das IX. Capitel.

Vnd er sprach zu jnen: Warlich ich sage euch/ es stehen etliche hie/ die werden den Tode nicht schmecken/ biß daß sie sehen das Reich Gottes mit krafft kommen.

Oc hand sagde til dem/ Sandeligen seg siger eder/ Der staa nogle/ som ikke skulle smage døden/ forend de see Guds Rige komme met Kraft.

2. Vnd nach sechs tagen/ nam Jesus zu sich Petrum/ Jacobum vnd Johannem/ vnd füret sie auff einen hohen Berg besonders alleine/ vnd verkleret sich für jhnen.

Oc for dage der effter/ tog Jhesus Peder/ Jacob oc Johannem sig/ oc førde dem besynderlige alene op paa et høyt Bierg/ oc forklarede sig saa for dem.

3. Vnd seine Kleider wurden helle vnd sehr weiß/ wie der schnee/ daß sie kein Ferber auff Erden kan so weiß machen.

Oc hans Klæder bleffue klare oc meget hvide/ ligesom Sne/ at ingen Farffuere paa verden kand gøre dem saa hvide.

4. Vnd es erschein jhnen Elias mit Mose/ vnd hatten eine rede mit Jesu.

Oc Elias met Mose aabenbaredis dem/ oc hafde en tale met Jhesu.

Kapitola VIII.

37. Aneb kterau dá clowek smĕnu za dussy swau?

Abo co yá nagde de da clowek za swa dussi?

38. Nebo kdo mne wyzná a slowa má w pokolenij tomto cyzolożném a hřissném: y Syn clowĕka wyzná gemu, kdyż přijde w slawĕ Otce swĕho s Angely swatými.

Abowiem ktoćsie wstydać będzie mnie y słow moich między narodem tym cudzołożnym y grzesznym, tego też y Syn człowieczy wstydać będzie, gdy przyjdzie z chwałą Ojca swojego z Anioły świętymi.

Kapitola IX.

Y Prawil gim/ zagistĕ prawĕ wsim wám: Ze gsau nĕkteřij tuto z stogicych, kteřiż nebudau smrti okusiti, až y uzřij Králowstwij Božij/ přichá zegicý w moty.

Y Rzekł im rzekł do nich: Zaprawdę powiadam wam ij niektorzy są tu z was/ co tu stoją/ którzy nie zgodzą okusu śmierci/ aż gdy ujrzą Królestwo Boże przychodzące z mocą.

2. Apo sesti dnech/ wzal Gežiss Petra/ Jakuba a Jana y wedl gie na Hru wysokau samotnau samĕ/ a promĕnil sepřed nimi.

A po sześci dniach wziął Jezus Piotra y Jakuba, y Jana, áwiodł ich na górę wysoką samych osobno y przemienił się przed nimi.

3. A sstiny geho stawaly se bĕlostne a bĕlĕ yako snih/ yakżkoliż bylého Walchář na zemi nemuže wybĕliti.

A szaty jego stały się błyszczące bardzo/ białe jako śnieg/ jakich na ziemi bielarz na świecie wybielić nie może.

4. Ukázal se gim Eliáš s Mogžissem/ ani mluwili s Gežissem.

Ukazał się im Eliasz z Mojżeszem, i rozmawiali z Jezusem.

ה וַאֲמַר לֵהּ בְּאַמְּרָא רַבִּי שַׁפִּיר הוּ לַן דְּנֵהְוֵי לַן תְּלָתָא מַטַּלְיָן חַד לָךְ וְחַד לְמֹשֶׁה וְחַד לְאֵלְיָה׃

E Pietro rimcordatosi di parlare, disse à Iesv. Maestro egli è bene che noi stiamo qui, facciamo dunque tre tabernacoli, vno à te, vno à Mosè, & vno ad Elia.

ו לָא יַדִּין דְּרַע מַנָּא אֲמַר אֲרֵי תְּוִיהִין הֲוֹו בְּדַחֲלָתָא׃

Et non sapeua quello che si diceſſe, conciosia che eſſi erano ſpauentati.

ז וַהֲוָת עֲנָנָא וְמַטַּלְיָא תַּמָּן עֲנָנָא וְקָלָא הֲוָה מִן עֲנָנָא דַּאֲמַר הָנוֹ בְּרִי חַבִּיבָא לֵהּ שְׁמַעְנֵהּ׃

Poi venne vna nuuola che gli adombrò, e dalla nuuola venne vna voce, che diceua, Questo è il mio Figliuol diletto, ascoltatelo.

ח וּמִן שַׂלְיָא כַּד חֲרוֹ תַּלְמִידַיָּא לָאֲנַשׁ לָא חֲזוֹ אֶלָּא אֶת יְשׁוּעַ בִּלְחוֹדֵיהִי עִמְּהוֹן׃

Subito poi riguardandoſi d'intorno, non videro più alcuno, ſe non Iesv ſolo con eſſoloro.

ט וְכַד נַחֲתִין מִן טוּרָא סַפֵּיק הֲוָא לְהוֹן דְּלָא אֲנַשׁ לָא יְסַפְּרוּן מַדְּחֲזוֹ אֶלָּא אֵימָתַי דְּבַר אֱנָשָׁא מִן מֵיתַיָּא׃

Hor mentre che eſſi ſcendeuano del monte, egli comandò loro, che non raccontaſſero à perſona le coſe che hauenano veduto, ſe non quando il Figliuol de l'huomo foſſe reſuſcitato da morti.

י וְאַחֲרוֹהִי נְטָרוּ פִּתְגָמָא בֵּינֵיהוֹן וְקָיְמִין הֲווֹ מַמְלְלִין מַדְּכַד הֲוָא מִלְּתָא דְּנָקֵם מִן מֵיתַיָּא׃

Et eſſi tennero queſta parola in ſe, fabellò tra loro che coſa foſſe quella, reſuſcitare da morti.

יא וּשְׁאִילִין הֲווֹ לֵהּ וְאָמְרִין מָנָא סָבְרִין אֲמַרִין סָפְרַיָּא דְּאִלְיָה יְקַדִּים׃

E domandauanlo, dicendo, Perche dicono gli Scribi, che biſogna che prima venga Elia?

5. Καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, Ῥαββεί, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς· σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ Ἠλίᾳ μίαν.

Adonc Pierre prenant la parole dit à Iesus, Maistre, il est bon que nous soyons ici: faisons y donc trois tabernacles, vn pour toi, vn pour Moyse, & vn pour Elie.

6. οὐ γὰρ ᾔδει τί λαλήσῃ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.

Or ne sauoit il qu'il disoit: car ils estoyent espouuantez.

7. Καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς· καὶ ἦλθε φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε.

Et vne nuee vint qui les ombragea: puis de la nuee vint vne voix qui dit, Cestui-ci est mon Fils bien-aimé: escoutez le.

8. Καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι, οὐκέτι οὐδένα εἶδον, ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

Et soudain ayans regardé à l'entour, ne virent plus personne, sinon Iesus tout seul auec eux.

9. Καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

Et comme ils descendoyent de la montagne, il leur commanda expressément qu'ils ne racontassent à personne ce qu'ils auoyent veu, sinon apres que le Fils de l'homme seroit ressuscité des morts.

10. Καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτούς, συζητοῦντες τί ἐστι τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.

Et ils retindrent ceste parole en eux-mesmes, s'entredemandans que c'estoit à dire cela, Ressusciter des morts.

11. Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες, Τί λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;

Puis apres ils l'interrogeoyent, disans, Pourquoi disent les Escribes qu'il faut que Elie vienne premierement.

ה וַיַּעַן כֵּיפָה וַיֹּאמֶר לְיֵשׁוּעַ רַבִּי טוֹב יֵשׁ לָנוּ לִהְיוֹת אוֹתָנוּ פֹּה וְנַעֲשֶׂה אָהֳלִים שְׁלוֹשָׁה לְךָ אֶחָד וּלְמֹשֶׁה אֶחָד וּלְאֵלִיָּהוּ אֶחָד׃

Entonces respondiendo Pedro, dixo à IESVS, Maestro, bien sera que nos quedemos aqui, y hagamos tres cabannas: para ti vna, y para Moysen otra, y para Elias otra.

ו כִּי לֹא יָדַע מָה מְדַבֵּר כִּי הָיוּ בִּדְאָחָה׃

Porque no sabia lo que hablaua, que estaua fuera de si.

ז וַיְהִי עָנָן סוֹכֵךְ אוֹתָם וַיָּבֹא קוֹל מֵעָנָן לֵאמֹר זֶה יֶשׁ בְּנִי יְדִידִי אוֹתוֹ שִׁמְעוּ׃

Y vino vna nuue que los assombro, y vna boz de la nuue que dezia, Este es mi hijo amado AEL OYD.

ח וּפִתְאֹם חִפְּשׂוּ סָבִיב וְאִישׁ לֹא רָאוּ עוֹד כִּי אִם אֶת יֵשׁוּעַ לְבַדּוֹ אִתָּם׃

Y luego, como miraron, no vieron mas à nadie consigo, si no à solo IESVS.

ט וּכְאֲשֶׁר יָרְדוּ הֵמָּה מִן הָהָר נִצַּו אוֹתָם פֶּן יְסַפְּרוּ אֲשֶׁר רָאוּ כִּי אִם אַחַר אֲשֶׁר בֶּן הָאָדָם יָקוּם מֵהַמֵּתִים׃

Y descendiendo ellos del monte, mandoles que à nadie dixessen lo que auian visto, si non quando el Hijo del hombre oviesse resuscitado de los muertos.

י וְאֶת הַדָּבָר שָׁמְרוּ בְּנַפְשָׁם שֹׁאֲלִים מָה זֹאת לָקוּם מֵהַמֵּתִים׃

Y ellos retuuieron el caso en si altercando que seria aquello, Resuscitar de los muertos.

יא וַיִּשְׁאֲלוּ לוֹ לֵאמֹר כִּי אָמְרוּ הַסּוֹפְרִים כִּי אֵלִיָּהוּ צָרִיךְ לָבוֹא בָּרִאשׁוֹנָה׃

Y preguntaronle diziendo, Que es lo que los Escribas dizen, que es menester que Elias venga antes.

CAP. IX.

5. Et respondens Petrus, ait Iesu, Rabbi, bonum est nos hic esse: & faciamus tria tabernacula, tibi unum, & Moysi unum, & Eliæ unum.

Then Peter answered and saide to Iesus: Master, it is good for vs to be here: let vs make also three tabernacles, one for thee, and one for Moyses, and one for Helias.

6. Non enim sciebat quid diceret: erant enim timore exterriti.

For he knew not what he sayde: for they were afrayde.

7. Et facta est nubes obumbrans eos: & venit vox de nube, dicens, Hic est filius meus charissimus: audite illum.

And there was a cloude that shadowed them: and a voice came out of the cloude, saying: This is my beloued Sonne: heare him.

8. Et statim circumspicientes, neminem amplius viderunt, nisi Iesum tantùm secum.

And sodenly when they had round about them, sawe no more any man, saue Iesus only with them.

9. Et descendentibus illis de monte, præcepit illis ne cuiquam quæ vidissent, narrarent, nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit.

And as they came downe from the mountaine, he charged them that they should tell no man what they had seene, saue when the Sonne of man were risen from the dead againe.

10. Et verbum continuerunt apud se: conquirentes quid esset, Cùm a mortuis resurrexerit.

So they kept that matter in their selues, and demaunded one of another what the rising from the dead should mean.

11. Et interrogabant eum, dicentes, Quid ergo dicunt Pharisæi & Scribæ, quia Eliã oportet venire primùm.

And they asked him saying, Why say the Scribes, that Elias must first come?

Das IX. Capitel.

5. Vnd Petrus antwortet / vnd sprach zu Jesu: Rabbi / hie ist gut sein / Lasset vns drey Hütten machen / Dir eine / Mose eine / vnd Elias eine.

Da Peter fuerdie / da sagde zu Jesum: Rabbi / her er gaar ar vere / kader oll gare ret Boliat / Die en Mosen / or Elias en.

6. Er wuste aber nicht was er redet / denn sie waren verstörtzt.

Da hand visste ikki huad hand talede / thi de vaare forferdede.

7. Vnd es kam eine Wolcken die vberschatter sie. Vnd eine Stimme fiel auß der Wolcken / vnd sprach: Das ist mein lieber Sohn / den solt jhr hören.

Da de kom en Sky hum offuerskuggede dem. Da n reist sait aff skyen / or sagde / Denne er min elskede Son / Den skulet høre.

8. Vnd bald darnach sahen sie vmb sich / vnd sahen niemand mehr / denn allein Jesum bey jhnen.

Da strax der effter / saae de sig omkring / or saae ingen mere / end Jesum alene hoss dem.

9. Da sie aber vom Berge herab giengen / verbot jhnen Jesus / daß sie niemand sagen solten / was sie gesehen hatten / biß des Menschen Sohn aufferstünde von den Todten.

Da der de ginge ned aff Bierget / da forbod Jesus dem / at de skulde sage nogen sige, huad som de hadde seet / for end Menniskens Son skede opstå de døde.

10. Vnd sie behielten das Wort bey sich / vnd befragten sich vnter einander: Was ist doch das auffersten von den Todten?

Da de behalde det ord hoss sig / De spurde sig imel huerjandre, huader tog den opstandelse fra de Døde.

11. Vnd sie fragten jhn / vnd sprachen: Sagen doch die Schrifftgelehrten / das Elias muß vor kommen?

Da de spurde hannem at / or sagde / Sige dog de Skriftkloge, at Elias skal so før komme?

Kapitola IX.

5. A odpowěděw Petr / řekl Gežissowi: Mistře, dobře gest nám zde býti: učiňme tato tři stánky / tobě geden / Mojžissowi geden / a Eliášowi geden.

Leda potom Petr mowil: A odpowěděw Jesussowi / řekl gemu: Mistře, dobře gest nám tu byti / postawmežť tedy tu tyto tři stánky / tobě geden / Mojžissowi geden / a Eliášowi geden.

6. Neb gest newěděl coby mluwil / byli zajisté bázněmi straseni.

Abowem newiediał co mow wil gdyż byli we strachu.

7. Y stal se oblak zastěrugge. A přikryl gich Oblak / řka: Tentoť gest Syn můg milý / poslauchegtež ho.

A nastał obłok ktory ie zakrył i odezwał głos z obłoku mowiący: Ten iest nasz Syn moy / tego słuchaycie.

8. A hned obzřewše se / ni žádného newěděli wjce / gedině toliko Gežiše sebau.

A wnet gdy sie obeyrzeli zadnego wiecey nie widzieli prócz Jesusa bylko.

9. A když sstupowali s hory / přikázal gim aby nikomu nic powěděli co widěli / ledno až by Syn člowěčeczy wstal z mrtwých.

Tedy gdy zeszli z gory rozkazał im aby tego nikomu nie powiedzieli co widzieli / ledno aż by Syn człowieczy wstał z martwych.

10. Wzadrželi to slowo u sebe tážjce mezy sebau coby to było / žeby z mrtwých wstáti.

A ták oni zátrzymawszy to u siebie spytali sie polmie coby to było z martwych wstać.

11. Y otázali ho / řkauce: Což tedy Wučitel a Zákonjci co prawij / žeby prwé měl Eliáš přigjti?

I pytali go mowiąc: Przeczże doktorowie powiadaią że trzeba przedtem Eliaszowi przyść?

ט

12 וַיַּעַן וַיֹּאמֶד לָהֶם וְאֵלִיָּהוּ יָבוֹא בָּרִאשׁוֹנָה וְיָשׁוֹבֵב כֹּלָּם וְכַאֲשֶׁר נִכְתַּב עַל־בֶּן־הָאָדָם כֵּן יִנָּצַע יֵכֶה וְיֵעָנֶה׃

Y respondiendo el dixoles, Elias à la verdad quando viniere antes, reformará todas las cosas, y como esta escripto del H. o del hombre, que padezca mucho, y sea tenido en nada.

13 אַךְ אֹמֵד אֲנִי לָכֶם כִּי גַּם אֵלִיָּהוּ בָּא וַיַּעֲשׂוּ בוֹ כָּל־אֲשֶׁר חָפְצוּ כְּמוֹ נִכְתַּב עָלָיו׃

Empero digo os que Elias ya vino, y hizieronle todo loque quisieron como esta escripto del.

14 וְכַאֲשֶׁר בָּא אֶל־תַּלְמִידָיו רָאָה הֲמוֹן רָב סְבִיבוֹתָם וְסוֹפְרִים מִתְוַכְּחִים עִמָּם׃

Y como vino à los Discipulos, vido grande compañia arredor dellos, y Escribas que disputauan con ellos.

15 וּפִתְאֹם כָּל הֲמוֹן רוֹאֵהוּ אֹתוֹ וּבָעֲתוּ וַיָּרוּצוּ אֵלָיו לְשָׁאוֹל־לוֹ לְשָׁלוֹם וְלִבָּרְכֵנּוּ׃

Y luego toda la compañia, viendolo, se espantó: y corriendo à el, saludaronlo.

16 וַיִּשְׁאַל לַסּוֹפְרִים מַה תִּתְוַכְּחוּ אֲלֵיהֶם׃

Y preguntó à los Escribas, Que disputays conellos?

17 וַיַּעַן אֶחָד מִן הֲמוֹן וַיֹּאמֶד מַלְּמֵד הֲבִיאוֹתִי אֶת בְּנִי אֵלֶיךָ אֲשֶׁר לוֹ רוּחַ אִלֶּמֶת׃

Y respondiendo vno de la compañia, dixo, Maestro, truxe mi hijo à ti, que tiene vn espiritu mudo:

ט

12 אָמַר לָהֶן אֵלִיָּא אַתָא לְאַתְקָנָא דְכָל מִדְבְּרָא יְחִקִין וְאֵיכְנֵצ כְּתִיב עַל בְּרֵיהּ דְאֱנָשָׁא דְהַסְגֵי יַחֵשׁ וְיִסְתְּלֵי׃

Elis respondiendo, dixo dixo. Elias cierto venendo primo restaurara tutte le cose: et si come è scritto del Figliuol de l'huomo, bisogna ch'egli sofferisca molte cose, ed sia sprezzato per niente.

13 אֶלָּא אָמַד אֲנָא לְכוֹן דְאַף אֵלִיָּא אֲתָא וַעֲבָדוּ בֵּהּ כָּל מָא דְצַבָּוּ אֵיכְנָא דִכְתִיב עֲלֵוֹהִי׃

Ma io vo dire che Elia è venuto, et hanno gli fatto tutto cio che gli ha piaciuto come di lui è scritto.

14 וְכַד אֲתָא לְוָת תַּלְמִידוֹהִי חֲזָא לְהוֹן כְּנִשְׁתָּא סַגִיָּא וְסָפְרַיָּא בַּד בְּעִין עִמְּהוֹן׃

Poi venuto à i suoi discepoli, vidde che gran turba era intorno à essi, et Scribi che disputauano con loro.

15 וּכַד חֲמָתֵהּ כֻּלָּה כְּנִשְׁתָּא תְּוָאוֹהִי וְתִתְרְהוֹן וְרָהֲטוּ שָׁאֲלוּ בִּשְׁלָמֵהּ׃

Et subito tutta quella turba hauendolo veduto, rimase stupefatta, e correndogli incontro il salutarono.

16 וְשָׁאֲלֵהּ לְסָפְרַיָּא מָא בָּעָא דְתִשְׁתָּאֲלוּן עִמְּהוֹן׃

Et egli dimandò la Scriba, dicendo. Che chiedete con essi?

17 וַעֲנָא חַד מִן כְּנִשְׁתָּא וְאָמַר מַלְפָנָא אַיְתִית בְּרִי לְוָתָךְ דְאִית לֵהּ רוּחָא דְלָא מְמַלְלָא׃

Et uno de quelli de la turba rispondendo, disse, Maestro, io ho condotto a te il mio figliuolo, che ha uno spirito muto.

12. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον, ἀποκαθιστᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ παθὼν καὶ ἐξουδενωθῇ.

Il respondit, & leur dit, De vrai, Elie viendra premierement & remettra toutes choses: & pour quoy est escrit du Fils de l'homme, qu'il souffre beaucoup, & qu'il soit mesprisé.

13. Ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

Mais ie vous dy que mesmes Elie est venu, & ils lui ont fait tout ce qu'ils ont voulu, comme il est escrit de lui.

14. Καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδεν ὄχλον πολὺν περὶ αὐτούς, καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας πρὸς αὐτούς.

Puis estant venu vers les disciples, il vit vne grande troupe d'entour eux, & des Scribes qui questionnoyent auec eux.

15. Καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν.

Et incontinent toute la troupe le voyant fut en effroi, & accourans vers lui, le saluerent.

16. Καὶ ἐπηρώτησεν τοὺς γραμματεῖς, τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς;

Lors il interrogua les Scribes, disant, Pourquoi estes-vous en question auec eux?

17. Καὶ ἀποκριθεὶς εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου, διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρός σε ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον·

Et quelcun de la troupe respondit, & dit, Maistre, ie t'ay amené mon fils, qui a vn esprit muet.

CAP. IX.

12. Qui respondens, ait illis, Elias cum venerit primo, restituet omnia: & quo modo scriptum est in filium hominis, ut multa patiatur & contemnatur.

And he answered, and sayde vnto them, Elias verely shall first come and restore all things: and as it is written of the Sonne of man, he must suffer many things, and be set at naught.

13. Sed dico vobis quia & Elias venit (& fecerunt illi quæcunque voluerunt) sicut scriptum est de eo.

But I say vnto you, that Elias is come, (and they haue done vnto him whatsoeuer they wolde) as it is written of him.

14. Et veniens ad discipulos suos, vidit turbam magnam circa eos, & Scribas conquirentes cum illis.

And when he came to his disciples, he sawe a great multitude about them, and the Scribes disputing with them.

15. Et confestim omnis populus videns Iesum, stupefactus est, & expaverunt: & accurrentes salutabãt eum.

And straight way all the people, when they beheld him, were amazed, and ran to him, and saluted him.

16. Et interrogavit eos, Quid inter vos conquiritis?

Then he asked the Scribes, What disoute you among your selues?

17. Et respondens unus de turba, dixit, Magister, attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum.

And one of the company answered, and sayde, Master, I haue brought vnto thee my sonne, which hath a dumme spirit:

Das XI. Capitel.

12. Er antwortet aber / vnd sprach zu jnen: Elias soll ja zuvor kommen / vnd alles wider zu recht bringen / darzu des Menschen Sohn soll vil leiden vnd verachtet werden / wie denn geschrieben stehet.

Hand svarede / oc sagde til dem / Elias skal ofver komme / oc sette alting til rette igen. Der til skal Menniskens Son ligge meget oc foractis / ligesom der oc skrifft staar.

13. Aber ich sage euch: Elias ist kommen / vnd sie haben an jhm gethan / was sie wolten / nach dem von jm geschrieben stehet.

Men ieg siger eder / Elias er kommen / Oc de gorde ved hannem / hvad de vilde / effter som der staar skrifft om hannem.

14. Vnd er kam zu seinen Jüngern / vnd sahe vil Volcks vmb sie / vnd Schrifftgelehrten / die sich mit jhnen befragten.

Oc hand kom til sine Discipler / oc saa mieget Folck omkring dem / oc de Scrifftkloge / som besvarde sig med dem.

15. Vnd als bald / da alles Volck jn sahe / entsatzten sie sich / lieffen zu / vnd grüssten jhn.

Oc strax der alt Folcket saa hannem / bleffue de forferdede / lobe til / oc hilsede hannem.

16. Vnd er fragete die Schrifftgelehrten: Was befraget jhr euch mit jhnen?

Oc hand spurde de Scrifftkloge ad: Hvad besvare ieder med dem.

17. Einer aber auß dem Volck antwortet / vnd sprach: Meister / ich habe meinen Sohn herbracht zu dir / der hat einen sprachlosen Geist.

Oc en aff Folcket svarede / oc sagde: Mester / Ieg hafver ført min Søn hid til dig / hand hafver en maalløs Aand.

Kapitola IX.

12. Ktery͡ż odpowědiw / řekl gim: Eliáš skuͤtečně přigde / předkem naprawi wſſecky wěcy: a yakoż pſáno geſt o Synu cłowěka / że má mnoho trpěti a odſaužen býti.

Ho him odpowiedzial mowiąc: Naprzod gdyż Eliaſz przyydzie ma przed wſzytko / a tako iest napiſano o synu człowieczym, ze ma ſzebą áby wiele wycierpiał / y áby za nic ſzedł.

13. Ale prawiim wám / że Eliáš ſkuͤtek geſt přiſel / a učinili gemu cokoliwěkali ſu chtěli / yakoż pſáno geſt o něm.

Ale wam powiedam ze przyſzedł Eliaſz y czynili mu cokolwiek chcieli, tako iest napiſano.

14. Tehdy přiſſed k Učedlnikům ſwým / uzřel zástup welikỳ při nich / a Zákoniky ani ſe hádagi s nimi.

A gdy przyſzedł do ſwych uczonich / vyzrał lud wielki okolo nich y doktory ſwarzące ſie z nimi.

15. Ihned wſſickni Lid ten zřewſſe Gegiſſe / podiwil ſe a ſtrachem / a bieżel ſe / a přiſtupugice pozdrawowali ho.

Tedy wſzeſt wyſtrawſzy go lud wſzyſtek / ſzkli ſie / a przyſzedſzy przywitali go.

16. Tehdy otázal gich: Co mezy ſebau tuzete?

Y rzekł do nich / Coż ſie ſwarzycie miedzy ſobą?

17. A odpowědiw geden z zástupu / řekl: Mi͡ſtře / přiwedł gſem gyna mého k tobě, kteryż má Ducha němého.

A ieden z onego zgromadzenia ludu rzekł, Mi͡ſtrzu przywiodłem do ciebie ſyná ſwego, ktory mayąc ducha niemego.

18 וְאֵיפֹה הוּא תְּקָחֵנּוּ וְחַמְרִיצֵנּוּ
וְיַגְבִּיא וְיַחֲרוֹק שִׁנָּיו וְיִיבַשׁ וְאָמַר
לְתַלְמִידֶיךָ לְהוֹצִיא אוֹתָהּ וְלֹא
יָכְלוּ׃

18 Equal donde quiera que lo toma, lo despedaça y echa espumarajos, y cruge los dientes, y se và secando y dize a sus Discipulos que lo echassen fuera, y no pudieron.

19 וַיַּעַן לוֹ וַיֹּאמֶר אוֹי דּוֹר סוֹרֵר
עַל־מָה עִמָּכֶם אֶהְיֶה עַל־מָה
אֶתְאַפֵּק לָכֶם הֲבִיאוּהוּ אֵלָי׃

19 Y respondiendo el, dixole, O generacion infiel, hasta quando estaré con vosotros? hasta quando hos tengo de suffrir? Traedmelo.

20 וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ אֵלָיו וְכַאֲשֶׁר
רָאָה אוֹתוֹ וּפִתְאֹם הָרוּחַ
מָעֲסָה אוֹתוֹ וַיִּפֹּל עַל־הָאָרֶץ
וַיִּתְגּוֹלָל וּמַגְבִּיא׃

20 Y truxeronselo: y como el lo vido, luego el espiritu lo tomenço à despedacar: y cayendo en tierra reboleandose echando espumarajos.

21 וַיִּשְׁאַל לְאָבִיו כַּמָּה עֵת הִיא
אֲשֶׁר זֹאת גְּחָלָתְהוּ לוֹ וַיֹּאמֶר
מִנְּעוּרָיו׃

21 Y preguntó a su padre Quanto tienpoha que le acontreció esto? Y el dixo, Desde ninno

22 וּפְעָמִים רַבּוֹת רְמָתְהוּ אוֹתוֹ
גַּם אֶל־אֵשׁ וְגַם אֶל־מַיִם
לְאַבְּדוֹ לָכֵן אִם מְאוּמָה תּוּכַל
עָזְרֵנוּ וְחָרֵם עָלֵינוּ׃

22 Y muchas vezes lo echa en el fuego, y en aguas, para matarlo, mas si puedes algo, ayudanos, auiendo misericordia de nosotros.

23 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֵלָיו אִם
תּוּכַל לְהַאֲמִין כִּי־כָל־יוּכַל
לַמַּאֲמִין׃

23 Y Iesus le dixo, Si puedes creer esto, al que cree todo es possible.

24 וּמִיָּד צָעַק אֲבִי הַנַּעַר
בְּדִמְעוֹת וַיֹּאמַר הֶאֱמַנְתִּי אֲדֹנָי
עָזְרֵנִי לְמִעוּט אֱמוּנָתִי׃

24 Y luego el padre del mochacho dixo clamando con lagrimas, Creo Senñor, ayuda a mi poca credulidad.

ט.

18. Καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν.

Qui le dalrompe par tout ou il le prend, il le jette à terre: & grince les dents, & demeure sec: & i'ay dit aux tiens disciples qu'ils le mettoient hors, mais ils n'ont peu.

19. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει, Ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός με.

Adonc Iesus luy respondant, dit: O race infidele, iusques à quand seray-ie auec vous? iusques à quand vous supporteray-ie? Amenez-le moy.

20. Καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδὼν αὐτὸν εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων.

Ils l'amenerent donc vers luy: & quand il l'eut veu, incontinent l'esprit le destrompit, tellement qu'il tomba à terre, & se tournoyoit escumant.

21. Καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ, πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπε, παιδιόθεν.

Adonc il interrogua le pere d'icelui, disant, Combien y a-il de temps que cecy lui est aduenu? Lequel dit, Dés son enfance.

22. Καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε, καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα αὐτὸν ἀπολέσῃ· ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς.

Et souuent l'a ietté & au feu & en eau, pour le faire perir: mais si tu y peux quelque chose, aide-nous, estant esmeu de compassion enuers nous.

23. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.

Et Iesus lui dit, Si tu le peux croire, toutes choses sont possibles au croyant.

24. Καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρύων ἔλεγε, πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ.

Et incontinent le pere de l'enfant s'escriant auec larmes, dit, Ie croy Seigneur: subuien à mon incredulité

CAP. IX

28. Qui ubicunque eum apprehenderit, allidit illum, & spumat, & stridet dentibus, & arescit: & dixi discipulis tuis ut ejicerent illum, & non potuerunt.

And where-euer he taketh him, he teareth him: and he foameth, and gnasheth his teeth, and pineth away: and I spake to thy disciples that they should cast him out, and they could not.

29. Qui respondens ei, dixit, O generatio incredula, quandiu apud vos ero? quàdiu vos patiar? afferte illum ad me.

Then he answereth him and saith: O faithless generation, how long now shall I be with you? how long now shall I suffer you? Bring him vnto me.

30. Et attulerunt eum. Et cùm vidisset eum, statim spiritus conturbavit illum: & elisus in terram, volutabatur spumans.

So they brought him vnto him: and anon as he saw him, the spirit tare him, and he fell down on the ground, and wallowed and foamed.

31. Et interrogavit patrem ejus, Quantum temporis est ex quo ei hoc accidit? At ille ait, Ab infantia.

And he asked his father, How long is it ago since this came vnto him? And he said, Of a child, &c.

32. Et frequenter eum in ignem & in aquas misit, ut eum perderet, sed si quid potes, adjuva nos, misertus nostri.

And oftentimes hath he cast him into the fire, and into the waters to destroy him: but if thou canst do any thing, have compassion vpon vs, and help vs.

33. Jesus autem ait illi, Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.

Jesus said vnto him, If thou canst beleeue, all things are possible to him that beleeueth.

34. Et continuò exclamans pater pueri, cum lachrymis aiebat, Credo Domine: adjuva incredulitatem meam.

And straight way the father of the child cried, and said with teares, Lord I beleeue: help thou mine vnbeliefe.

Das IX. Capitel.

18. Vnd wo er mer erwischet/ so reisset er jn/ vnd schäumet vnd knirschet mit den zähnen/ vnd verdorret. Ich habe mit deinen Jüngern geredt/ daß sie jn außtrieben/ vnd sie kömens nicht.

Vnd waar hand faar fat paa hannem/ da slider hand hannem/ oc hand velter fraade oc skar met tenderne/ oc formisner. Jeg haffuer ruder mine Disciple/ at de skulde vddriffue hannem/ oc de kunde ickj.

19. Er antwortet jm aber/ vnd sprach: O du vnglaubigs geschlechte/ wie lange soll ich bey euch sein? Wie lang sol ich mich mit euch leiden? Bringet jhn her zu mir.

Hand suarede hannem/ oc sagde/ O du vantroe Slect/ huor lenge skal jeg vere hoss eder? huor lenge skal jeg omberage mit eder? bringer hannem hid til mig.

20. Vnd sie brachten jn her zu jhm. Vnd alsbald da jhn der Geist sahe/ reiß er jn/ vnd fiel auff die Erden/ vnd waltzet sich vnd schäumet.

Oc de ledde hannem frem til hannem. Oc strax der Aanden saa hannem/ da sled hand hannem/ oc hand falt paa iorden/ oc velte sig oc fraadte.

21. Vnd er fraget seinen Vater/ wie lange ists/ daß jhm widerfahren ist? Er sprach: von Kind auff.

Oc hand spurde hans Fader at/ huor lenge er det/ at det er hannem vederfaret? Hand sagde/ Aff barndom.

22. Vnd offt hat er jhn in Feur vnd Wasser geworffen/ daß er jhn vmbbrechte. Kanst du aber was/ so erbarme dich vnser/ vnd hilff vns.

Oc hand haffuer offte kast hannem til ild oc vand/ at hand kunde omkommer hannem. Men kant du noget/ da forbarme dig offuer oc hielp oss.

23. Jesus aber sprach zu jhm: Wenn du köndtest glauben/ alle ding sind müglich dem/ der da glaubt.

Jhesus sagde til hannem/ Der som du kunde tro/ Alle ting ere hannem mulige som tror.

24. Vnd alsbald schrey des Kindes Vater/ vnd sprach: Ich glaube lieber HERR/ Hilff meinem vnglauben.

Oc strax raabte barnsens Fader gradendis/ oc sagde/ Jeg tror/ Kiere HERRE/ hielp min vantro.

Kapitola IX.

18. Ten když gen koli pochopj, tepe gim o zemj/ a slinij/ a zubo skřipj/ a smadne: Powěgsem Mediniskuom mohm aby gey wywržil/ a nemohli.

Ktery gdiste go kolwiek nápadnie/ rozdjrá gi/ a hned se slinj/ a zubami skřjpj/ a schnie/ i mohl sem tvým vczedlnikom aby go wyrzwdili/ ale nic mohli.

19. Kterýž odpowědiw/ řekl gim: O národe newěrný/ kterak dlauho s wámi budu? a dokawad wás trpěti budu? přiwedte gey ke mně.

Ktery mu on odpowiedge/ rzekł. O narodzie nie wierny/ y dokadze z wami bedzy dokadze was cierpiec mam? przywiedzcie mie do mnie.

20. Vkřiwdili. A když gey wyřel/ hned ho duchzbauřil/ a wdeřiw sebau o zemi wálel se slinz.

Przywiedli go k niemu/ a gdy on go vyrzał/ nátychmiast o wnie rozdargnał/ a on gdy padł na ziemi/ przewracał się ślinąc.

21. Y otázal Otce geho: Kterak dawnť tas geť/ pakť se gemu to přihodilo? A on řekl: Od dětinstwj hned.

Tedy opytał otca iego/ iáko dawno cho sie przydało temu? A on powiedział/ Jeszcze od dziecinstwá

22. A často gim metal w: ohně a do wody aby gey zahubil: ale můžlli co pomoc nám slituge se nad námi.

A często miotał go do ognia y do wody aby go zatracił/ ale może co pomoc nam/ zmiłuy się przeciw nam miłością swą.

23. A Ježíš gemu řekl: Můžeš wěřiti/ wšecko geť možné tomu kterýž wěří.

Tedy mu rzekł Jezus/ Jeżli tho może być/ możesz/ tedy wszystko są możliwe wierzącemu.

24. A hned Otec dytěte s slzami zwolaw/ řekl: Wěřjm PANE/ spomoz nedowěrnosti.

A gdy natychmiast zawołał ociec one go dziecięcia/ ze łzami rzekł/ Wierzę Panie/ poratuymoy niedowierstwu.

25 נִגְרָא יֵשׁוּעַ כִּי רָץ הָעָם
וַיִּגְעַר בְּרוּחַ הַטֻּמְאָה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הֶחָתֵם אִלֶּמֶת וְחֵרֶשֶׁת
אֲנִי מְצַוֶּה אוֹתָךְ צְאִי מִמֶּנּוּ
וְלֹא עוֹד תָּשׁוּבִי בּוֹ׃

25 נִגְרָא יֵשׁוּעַ כִּי רָץ הָעָם
וַיִּגְעַר בְּרוּחַ הַטֻּמְאָה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הֶחָתֵם אִלֶּמֶת וְחֵרֶשֶׁת
אֲנִי מְצַוֶּה אוֹתָךְ צְאִי מִמֶּנּוּ
וְלֹא עוֹד תָּשׁוּבִי בּוֹ׃

Y como IESVS vido que la compañna concurria, amonestó al espiritu mmundo, diziendole, Espiritu mudo y sordo, yo te mando, salde el y no entres mas en el.

Et quand Iesus vid que le peuple y accouroit comme l'un sur l'autre, il admonesta l'esprit immonde, lui disant, Esprit muet & sourd, je te commande, sors hors de lui, & que tu n'entres plus dedans lui.

25 זַד חִוְבָּא דֵּין יְשׁוּעַ
דְּרָחֵשׁ עַמְמָא וּמְתַכְּנֵשׁ
לְוָתֵהּ נְצָא בְּהֵי רוּחָא
טְנָפְתָּא וַאֲמַר לַהּ רוּחָא
חַרְשָׁתָא דְּלָא מְמַלְלָא
אֲנָא פָּקֵד אֲנָא דְכִי פּוּקִי
מִנַּהּ וְתוּב לָא תֵּיעוֹל לַהּ׃

Allor Iesu y Gedendo che la turba concorreua vagrafe quello spirito immondo, dicendoli, Spirito muto e sordo io ti commando che tu esca da esso, e non entri piu in lui

26 וַתִּזְעָק וְתַרְבֵּה חֲבָטָה אוֹתוֹ
וַתֵּצֵא וַיְהִי כְּמוֹ מֵת כֵּן אֲשֶׁר
רַבִּים אָמְרוּ כִּי מֵת הוּא׃

26 וַתִּזְעָק וְתַרְבֵּה חֲבָטָה אוֹתוֹ
וַתֵּצֵא וַיְהִי כְּמוֹ מֵת כֵּן אֲשֶׁר
רַבִּים אָמְרוּ כִּי מֵת הוּא׃

Entonces el espiritu, clamando y despedaçandolo mucho salió: y el quedó como muerto, que muchos dezian que era muerto.

Adonc l'esprit sortit, en criant fort, & le detrompant bien fort: dont il estoit demeuré comme mort, tellement que plusieurs disoyent, Il est mort.

26 וְקָנָא שָׁאגָא הוּ סָנִי
וְשַׁחֲקֵר וְנָפֵק וְהָוָה אַךְ
מֵיתָא אַךְ דְּסַגִּיאֵי
אָמְרִין דְּמֵית הוּא׃

Et egli gridando e lacerando grandemente quello spirito, e il fanciullo diuenne come morto, in modo che molti dicevano, egli è morto.

27 וְיָשׁוּעַ אָחַז אוֹתוֹ בְּיָדוֹ
וַיְקִימֵהוּ וַיָּקָם׃

27 וְיָשׁוּעַ אָחַז אוֹתוֹ בְּיָדוֹ
וַיְקִימֵהוּ וַיָּקָם׃

Mas IESVS tomandolo de la mano, en hyesto, y leuantose.

Mais Iesus l'ayant pris par la main le releva, & il se leva.

27 הוּ דֵּין יְשׁוּעַ אֲחַדֵּהּ בְּ
בְּאִידֵּהּ יְאוּקְמֵהּ׃

Ma Iesu pigliandolo per la mano di lui, e egli si drizzò in

28 וְכַאֲשֶׁר בָּא אֶל־הַבַּיִת
וַיִּשְׁאֲלוּ לוֹ תַּלְמִידָיו לְבַדּוֹ כִּי
אֲנַחְנוּ לֹא יָכֹלְנוּ לְהוֹצִיאוֹ׃

28 וְכַאֲשֶׁר בָּא אֶל־הַבַּיִת
וַיִּשְׁאֲלוּ לוֹ תַּלְמִידָיו לְבַדּוֹ כִּי
אֲנַחְנוּ לֹא יָכֹלְנוּ לְהוֹצִיאוֹ׃

Y como el se entró en casa, sus Discipulos le preguntaron à parte, Porque nosotros no podimos echarlo fuera?

Mais lui estant entré en la maison, ses disciples l'interrogueront à part, disans, Pourquoi nous, n'avons-nous pu le mettre hors?

28 וְכַד עָאל דֵּין יְשׁוּעַ לְ
לְבַיְתָא שְׁאֲלוּהִי תַּלְמִידֵהִי דְּ
בִלְחוֹדֵיהוֹן לְמֵימָא חְנָן לָא
אִשְׁכַּחְנָן לְמִפְּקֵיתֵהּ׃

Poi essendo egli entrato in casa, i suoi discepoli gli domandarono in particolare che non l'habbiamo noi potuto scacciare?

29 וַיֹּאמֶר לָהֶם זֶה הַמִּין אֵינֶנּוּ
יוֹכֵל לָצֵאת כִּי אִם בַּתְּפִלָּה
וּבְצוֹם׃

29 וַיֹּאמֶר לָהֶם זֶה הַמִּין אֵינֶנּוּ
יוֹכֵל לָצֵאת כִּי אִם בַּתְּפִלָּה
וּבְצוֹם׃

Y dixoles. Este genero con nada puede salir si no con oracion y ayuno.

Et leur respondit, Cette espece de diables ne peut aucunement sortir que par oraison & par jeune

29 אֲמַר לְהוֹן הָנָא גִּנְסָא
בְּבִישָׁא לָא מְשַׁבַּח לְמִפַּק
אֶלָּא בְּצַלּוֹתָא וּבְצַלּוֹתָא׃

Et egli disse loro, Questa sorte di spiriti per niuna altra cosa può uscire che per orazione e digiuno.

30 וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם וַיַּעַבְרוּ בַּגָּלִיל
וְלֹא אָבָה לְהוֹדִיעַם׃

30 וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם וַיַּעַבְרוּ בַּגָּלִיל
וְלֹא אָבָה לְהוֹדִיעַם׃

Y salidos de alli caminaron juntos por Galilea: y no queria que nadie lo supiesse

Et estans partis de là, ils cheminerent par Galilee & ne vouloit point qu'aucun le sceut.

30 וְיִדְּנִין מִן תַּמָּן עֲבַרִין
הָווּ בְּגַלִּילָא וְלָא צְבָא
דְּלָא יְדַע בֵּהּ׃

Poi partendo di lì, camminarono per la Galilea, e non voleua che alcuno il sapesse

CAP. IX.

25. Et cùm videret Iesus concurrentem turbam, cõminatus est spiritui immundo, dicens illi, Surde & mute spiritus, ego præcipio tibi, exi ab eo: & amplius ne introeas in eum.

When Iesus sawe that the people came runninge together, he rebuked the vnclaane spirit, sayinge vnto him, Thou dombe and deafe spirite, I charge thee come out of him, and entre no more into him.

26. Et exclamans, & multum discerpens eum, exiit ab eo: & factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerent, Quia mortuus est.

Then he cryed, and rent him sore, and came out: and he was as one dead, in so much that many sayd, He is dead.

27. Iesus autem tenens manum eius, elevavit eum: & surrexit.

But Iesus toke his hand, and lift him vp: and he rose.

28. Et cùm introisset in domum, discipuli eius secreto interrogabant eum, Quare nos non potuimus eicere eum?

And when hee was come into the house, his disciples asked him secretly, Why could not we cast him out?

29. Et dixit illis, Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione & ieunio.

And he sayde vnto them, This kinde cannot by no other meanes come forth, but by prayer and fasting.

30. Et inde profecti prætergrediebantur Galilæam: nec volebat quenquã scire.

And then departed thence, and went through Galile, and he would not that any should haue knowe it.

Das IX. Capitel.

25. Da nun Jesus sahe / daß das Volck zulieff / bedrohet er den vnsaubern geist / vnd sprach zu jhm: Du sprachloser vnd tauber geist / ich gebiete dir / daß du von jhm außfahrest / vnd fahrest hinfort nicht in jhn.

Da Ihesus nu saa / at Folcket leb til / da rette he hand den wrene Aand / oc sagde til hannem. Du maalelosse oc døffue Aand, Jeg biuder dig, at du far vd aff hannem / oc at du far icke her effter i hannem.

26. Da schrey er / vnd reiß jhn sehr / vnd fuhr auß / vnd er ward als were er todt.

Da skreg hand / oc sleb hannem saare, oc foer vd / Oc hand bleff lige som hand hafde verit død. At oc jnd mange sagde hand er død.

27. Jesus aber ergreiff jhn bey der hand / vnd richtet jn auff / vnd er stund auff.

Men Ihesus tog hannem ved haanden / oc reiste hannem op / Oc hand stod op.

28. Vnd da er heim kam / fragten jn seine Jünger besonders: Warumb kondten wir jhn nicht außtreiben?

Oc der hand kom hiem / da spurde hans Discipler besynderlige at. Hui kunde wi icke vd driffue hannem?

29. Vnd er sprach: Diese art kan mit nichte außfahren / denn durch beten vnd fasten.

Oc hand sagde / denne Art kand ingelunde fare vd / vden ved bøn oc faste.

30. Vnd sie giengen von dannen hinweg / vnd wandelten durch Galileam / vnd er wolte nicht / daß es iemand wissen solt.

Oc de gingt der fra / oc vandrede gennem Galileen / oc hand vilde icke at nogen skulde vide det.

Kapitola IX.

25. A kdyż Gežíšše vźrił žáslup ań k němu běžíti / pohrożył duchu nečistému / řka jemu: Duchu ań němý duše, já tobě přikazugi / wyjdi od něho / a wíce newcházej do něho.

A gdy wyzrał Jezus iż ge lud spolu sbiegał / skrkał on ducha dwog chorego mowiąc mu: Duchu niemy y głuchy / a tobie rozkazuie wyńdź z niego / á nie wchodź wiecéj weń.

26. A křiče a velmi jim lomiage / wyšel od něho. A ostřil gest jako mrtwý, tak že mnozy prawili / iż gest umřel.

Z wolawsse hand dog dreg / oc sleb hannem saare / oc foer vd / Oc hand bleff lige som hand hafde verit død. At oc jnd mange sagde hand er død.

27. Ale Gežíšše vzjav ruku gi pozdwihl ho / y wstal gest.

Men Jesus tog hannem ved haanden / oc reiste hannem op / Oc hand stod op.

28. A když wšel do domu / tedmi jeho otázali ho saukromu: Proč gsme my ho nemohli wyhnati?

Oc der hand kom hiem / da spurde hans Discipler besynderlige at. Hui kunde wi icke vd driffue hannem?

29. Řekl jim: Tato pokolenij w ničemž nemuž wyjiti / gedině w modlitbě a w postu.

Oc hand sagde / denne Art kand ingelunde fare vd / vden ved bøn oc faste.

30. A odtud odtud šli mimo Galilei / a nechtěl aby kdo o tom wěděl.

Oc de gingt der fra / oc vandrede gennem Galileen / oc hand vilde icke at nogen skulde vide det.

ט

31 מִלְפָרְיָא אִיר
לְתַלְמִידוֹהִי וַאֲמַר לְהוֹן
דְּבַר דְּאֶנָשָׁא מִשְׁתְּלַם
בְּאִידֵי בְּנֵי
וְיִקְטְלוּנֵיהִי וּמִבַּ
דְּאִתְקְטַל יְקוּמָא תְּלָתָא
יְקוּם׃

Perocche egli insegnaua à suoi discepoli, e diceuali loro. Il Figliuol de l'huomo è dato nelle mani de gli huomini, e l'vccideranno: e poi che sarà stato vccisso, risusciterà il terzo giorno.

32 וְלָא יְדָעוּ פִּתְגָמָא
הָדֵין וְדָחִלִין הֲוֹוֹ
דִּישְׁאֲלוּנֵיהִי׃

Ma essi non intendeuano questa parola, & haueuano paura di domandarlo.

33 וְאָתוֹ לְכַפַּרְנַחוּם וְכַד
עֲלוֹ לְבֵיתָא וְשַׁאֲלַ הֲוָא
לְהוֹן דְּבַמְהַדְרִין בֵּינֵיתְכוֹן
הֲוִיתוּן בְּאוֹרְחָא׃

Et venne in Capernaum, & essendo egli in casa, domandolli, Che ragionauate fra voi per la via?

34 וְהִנּוּן שְׁתִיקִין דְּהֲווֹ
אִתְחַכְּמוּ דְּעַל אוֹרְחָא
הֲוֹוֹ עִם חַד דְּמִנְּהוֹן דַּהֲוֵה רַב׃

Et essi tacquero: perciochè per la via haueuano disputato fra di loro, chi fosse il maggiore.

35 וְיָתֵב וְקָרֵי לִתְרֵיסְרֵי
וְאָמַר לְהוֹן אִם מָאן
דְּבָעֵי לְמֶהֱוֵי קַדְמָאָה
יְהֵי אֲחֲרָנָא דְּכֹלָּא
וּמְשַׁמְּשָׁנָא דְּכֹלָּא׃

Et postosi à sedere, chiamò i dodici, & disse loro, Se alcuno vuol esser primo, sarà vltimo di tutti, e ministro di tutti.

36 וְנָסֵב שְׁלֵיבָא חַד וְ
אַקְמֵיתֵיהּ בְּמֶצְעֲיָתְהוֹן
וְכַד יְלִיף בְּדִרְעוֹהִי אֲמַר
לְהוֹן׃

Et pigliando un fanciullino, il pose in mezo di loro: & postolo in braccio, disse loro.

37 כָּל מָן דְּמְקַבֵּל אִי
נָא עַל שְׁמִי יָת בְּשְׁמִי קָא
בְּעֵי יְמַנֵּי וְיָת דְּמְקַבֵּל לָא
הוּא לִי מְקַבֵּל אֶלָּא יָת
דְּשַׁדְּרָנִי׃

Chiunque riceuerà vn di questi tali fanciulletti nel nome mio, riceue me: e chiunque riceue me, non riceue me, ma colui che mi ha mandato.

ט

31 וְלַמֵּד אֶת תַּלְמִידָיו וַיֹּאמֶר
לָהֶם כִּי בַּר־הָאָדָם יִמָּסֵר בִּידֵי
הָאֲנָשִׁים וְיָמִיתוּהוּ וְאַחֲרֵי
בְּיוֹם שְׁלִישִׁי יָקוּם׃

Porque enseñaua à sus Discipulos, y deciales, El Hijo del hombre es entregado en manos de hombres, y matarlohan: mas muerto el, resuscitara à tercero dia.

32 וְהֵמָּה לֹא יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר
וְיָרְאוּ לִשְׁאוֹל לוֹ׃

Mas ellos no entendian esta palabra: y auian miedo de preguntarle.

33 וַיָּבוֹא אֶל־כְּפַר נָחוּם
וַאֲשֶׁר הָיָה בַּבַּיִת שָׁאַל לָהֶם
מַה־בַּדֶּרֶךְ בֵּינֵיכֶם הִתְוַכַּחְתֶּם׃

Y vino à Capernaum: y como vino à casa, preguntóles, Que disputauades entre vosotros en el camino?

34 וְהֵמָּה וַחֲסוֹ כִּי בֵינֵיהֶם
הִתְוַכְּחוּ בַּדֶּרֶךְ מִי גָּדוֹל מֵהֶם׃

Mas ellos callaron: porque los vnos con los otros auian disputado en el camino, Quien el mayor.

35 וַיֵּשֶׁב וַיִּקְרָא אֶת־שְׁנֵים עָשָׂר
וַיֹּאמֶר לָהֶם אִם אִישׁ יֶאֱהַב
לִהְיוֹת הָרִאשׁוֹן יִהְיֶה־אַחֲרוֹן
מִכֻּלָּם וּמְשָׁרֵת כֻּלָּם׃

Entonces sentandose, llamó à los Doze, y dizele, El que quisiere ser el primero, sera el postrero de todos, y el seruidor de todos.

36 וַיִּקַּח אֶת־נַעַר אֶחָד וַיְקִימֵהוּ
בְּתוֹכָם וַיְחַבְּקֵהוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם׃

Y tomando vn niño, pusolo en medio, ellos, y tomandolo en sus braços, dizeles.

37 כָּל־אֲשֶׁר אֶחָד מִנְּעָרִים
הָאֵלֶּה יִקַּח בִּשְׁמִי יְקַחֵנִי וְאֲשֶׁר
יְקַחֵנִי אֵינֶנּוּ יְקַחֵנִי כִּי־אִם אֶת
אֲשֶׁר שְׁלָחָנִי׃

El que recibiere en mi nombre vno de los tales niños, a mi recibe: y el que a mi recibe, no me recibe a mi, mas al que me embió à mi.

θ.

31. Ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας
ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν.
καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

Car il enseignoit ses disciples, & leur disoit, Le Fils de l'homme est mis en la puissance des hommes, & ils le feront mourir: & estant mort, il ressuscitera au troisiesme iour.

32. Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐ-
φοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Mais ils n'entendoient point ce propos, & craignoient de le lui demander.

33. Καὶ ἦλθεν εἰς Καπερναούμ· καὶ
ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος, ἐπηρώτα
αὐτούς, Τί ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς ἑαυτοὺς
διελογίζεσθε.

Apres ces choses il vint en Capernaum: & quand il fut venu en la maison, il leur demanda, De quoi disputiez-vous entre vous par la chemin?

34. Οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλή-
λους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ,
τίς μείζων.

Et ils demeurerent cois: car ils auoient disputé les vns contre les autres en chemin, qui estoit le plus grand d'entre eux.

35. Καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς
δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἴ τις
θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος, καὶ πάντων διάκονος.

Et quand il fut assis, il appela les douze, & leur dit, Si quelcun veut estre le premier, il sera le dernier de tous, & seruiteur de tous.

36. Καὶ λαβὼν παιδίον, ἔστησεν
αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγκα-
λισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς.

Et ayant pris vn petit enfant, il le mit au milieu d'eux: & apres l'auoir pris entre les bras, leur dit.

37. Ὃς ἂν ἓν τῶν τοιούτων παι-
δίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέξη-
ται οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν ἀπο-
στείλαντά με.

Quiconque recoura vn de tels petis enfans en mon nom, me reçoit, & quiconque me reçoit, il ne me reçoit pas, mais reçoit celui qui m'a enuoyé

31. Docebat

CAP. IX. | Das IX. Capitel. | Kapitola IX.

31. Docebat autē discipulos suos, & dicebat illis, Quoniam filius hominis tradetur in manus hominum, & occident eum, & occisus tertia die resurget

For he taught his disciples, and said vnto them, The Sonne of man is betrayed into the handes of men, and they shall kill him, but after that he is killed, he shall rise againe the third day.

31. Er lehret aber seine Jünger/vnd sprach zu jnen: Des Menschen Son wirdt vberantwortet werden in der Menschen hände/ vnd sie werden jhn tödten/vnd wenn er getödtet ist/ so wirdt er am dritten tage aufferstehen.

On hand lærde sine Disciple/ og sagde dem Menniskens Søn skal antwortis Menniskis hender/ og de skulle ihiel slå hannem/ Og naar hand er ihiel slagen/ da skal hand opstaa paa den tredie dag.

31. Wssak Mistrzſſ swe vczenniczſſe/ a prawil gim/ ſe Syn Cłowĕ ſſka dán bude w ruce lidſſke/ a zabigjſſ gey/ a zabit giſſ tſſi dnj z mrtwych wſſtane.

Abowſem vczył swoie mistrz swe mowiąc Syn człowieczy będzie wydan w ręce ludzkie y zabiią go a zábiwszy go trzeciego dnia z martwych wstánie.

32. Sie aber vernamen das wort nicht/vnd forchten sich jhn zu fragen.

Men de forſtode ikke der Ord/ og frøgtede ſig at ſpørge hannem at.

32. Oni nerozumĕli ſlowu/ a neſmĕli ſe ho tázati.

Ale oni nierozumieli mowy tey/ y bali ſie go spytać.

33. Vnd er kam gen Capernaum/ vnd da er daheim war/fraget er sie: Was handelt jhr miteinander auff dem wege?

Og hand kom til Capernaum/ og der hand vaar hiemme spurde hand dem/ Hvad handle ded paa veyen mes huer andre?

33. A přiſſli do Kaffarnaum. Kteryż gſſa byli w domu tázal ſe gich: Co ſſte na cżſſtĕ rozmlauali?

A przyszedłszy do Kapernaum. A gdy byli w domu pytał ich: O czymeście w drodze rozmawiali?

34. Sie aber schwiegen/denn sie hatten miteinander auff dem wege gehandelt/welcher der grösseſt were?

Og de tagde stille. Thi de hadde handlet met huer andre paa veyen/ gaaende der skulde vere den største?

34. Oni mlczeli: nebo byli ſe na cżſſtĕ hádali mezy ſebau/ ktoby z nich byl wĕtſſy.

Lecz oni milczeli, abowiem sobą rozmawiali, o drodze: kto by z nich był większy.

35. Vnd er satzte sich/vnd rieff den Zwölffen/ vnd sprach zu jhnen: So jemand will der Erſte sein/der soll der letzte sein für allen/ vnd aller Knecht.

Og hand satte sig/og kaldede de Tolf ſtue sagde dem/ Der som vogen vil vere den Første/ hand skal vere den sidſte for Alle/og allis Tiener.

35. Poſſadiwſſy ſe zawołał dwanácti/ a řekl gim: Chcżí kdo býti prwnj/ budeż wſſech naypo ſledniegſſj/ a wſſech ſluzebnjk.

A gdy siadł wezwał dwunaście y rzekł im: Jeśli kto chce być pierwszym, będzie ostatecznym po wszystkich y sługą wszystkim.

36. Vnd er nam ein Kindlein/Vnd stellet es mitten vnter sie/ vnd hertzet dasſelbige vnd sprach zu jhnen:

Og hand tog et lidet Barn/og stillede det midt blandt dem, og tog det i sine Arme og sagde til dem.

36. A pogmaw dytĕ/ poſtawił gey przed ſebau/ a przytuliwſſy gey/ řekl gim:

A wziąwszy dziecię postawił je przed sobą i przytuliwszy je rzekł im.

37. Wer ein solchs Kindlein vm meinem Namen auffnimbt/ der nimpt mich auff/vnd wer mich auffnimpt/ der nimbt nicht mich auff/ sondern den der mich gesandt hat.

Hvo som anammer saadant et lidet Barn i mit Navne Hand anammer mig/ Og hvo mig anammer haand anammer ikke mig/ men Den som mig udsende.

37. Kdożkoli gedno z takowych dytek přigme we gmĕnu mém/ mnĕ přigmá: a kdożkoli mne přigmá/ ne mnĕ přigmá/ ale toho kterýż gest mne poſlal.

Ktokolwiek jedno z takowych dzieci przyjmie we imieniu moim mnie przyjmuje: a ktokolwiek mnie przyjmuje/ nie mnie przyjmuje ale onego który mię posłał.

ט

38 וַיַּעַן לוֹ יוֹחָנָן לֵאמֹר הַמְלַמֵּד רָאִינוּ אֶחָד אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ הוֹצִיא אֶת־הַשֵּׁדִים וְלֹא בָא אַחֲרֵינוּ וַנִּמְנָעֵהוּ כִּי לֹא בָא אַחֲרֵינוּ׃

Y respond Alo Ioan, dizendo Maestro. Hemos visto à vno que en tu nombre echaua fuera los demonios, el qual no nos sigue, y defendimos le, porque no nos sigue.

29 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אַל תִּמְנָעֻהוּ אוֹתוֹ כִּי אִישׁ לֹא הָיָה אֲשֶׁר עָשָׂה גְּבוּרָה בְּשֵׁמִי וְיוּכַל בְּרֶגַע לְחָקֵל אוֹתִי׃

Y Iesus le dixo, No se lo defendays: porque ninguno ay que haga mi agro en mi nombre que luego pueda maldezirme.

40 כִּי אֲשֶׁר לֹא רִיב לָכֶם הֲלֹם לָכֶם הוּא׃

Porque el que no es contra nosotros, por nosotros es.

41 וְאֲשֶׁר יַשְׁקֶה אֶתְכֶם אֲחַת־כּוֹס מַיִם בְּשֵׁמִי כִּי לְמַשִּׁיחַ אַתֶּם אֲמֵן אֲנִי אֹמֵר לָכֶם לֹא יְאַבֵּד אֶת־שְׂכָרְתּוֹ׃

Porque qualquiera que os diere vn jarro de agua en mi nombre, porque sois del Christo, de cierto os digo que no perdera su salario.

42 וַאֲשֶׁר יַכְשִׁיל אֶחָד מִן הַקְּטַנִּים הַמַּאֲמִינִים בִּי טוֹב וְיוּחַד לוֹ אֲשֶׁר יוּשַׂם חֲלָם וְרֶכֶב הַשְּׁחָנָה עַל־צַוָּארוֹ וְיֻשְׁלַךְ אֶל־הַיָּם׃

Y qualquiera que escandalizare vno destos pequeñitos que creen en mi, mejor le fuera que le fuera puesta cerca de su cuello vna piedra de molino, y que fuera echado en la mar.

43 וְאִם תַּכְשִׁילְךָ יָדְךָ קַצְּצֶנָּה כִּי טוֹב לְךָ לָבוֹא אֶל־הַחַיִּים מֻרְהוֹת לָךְ יָדַיִם וְלָבוֹא אֶל־גֵּיא הִנּוֹם אֶל־אֵשׁ לֹא־תִכְבֶּה׃

Mas si tu mano te fuere ocasion de caer, cortala mejor te es entrar à la vida manco, que teniendo dos manos yr al que no puede ser apagado

38. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, λέγων, Διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν· καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν.

Adonc Iehan print la parole, & dit, Maistre nous auons veu quelcun qui iette dehors les diables hors par ton Nom, lequel toutesfois ne nous suit point: & nous auons eu garde, d'autant qu'il ne nous suit point.

39. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με.

Et Iesus dit, Ne le regardez point: car il n'y a nul qui face vertu par mon Nom, qui soudain puisse mal parler de moi.

40. Ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστι.

Car qui n'est point contre nous, est pour nous.

41 Ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὅτι χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

Car quiconque vous donnera vn verre de eau boire en mon Nom, pource que vous estes à Christ, en verité je vous dy, qu'il ne perdra pas son salaire

42. Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, καλὸν ἦν αὐτῷ μᾶλλον, εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.

En quiconque scandalizera l'vn de ces petis qui croyent en moi, il lui vaudroit mieux qu'on lui mist vne pierre de meule à l'entour de son col, & qu'on le jettât en la mer,

43. Καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον·

Que si ta main te fait chopper, coupe la: il vaut mieux entrer manchot en la vie, qu'avoir deux mains & aller en la gehenne, au feu qui ne s'eteint point.

ט

38 אָמַר לָהּ יוֹחָנָן רַבִּי חָזִינוּ אֲנָשׁ דְּמַטֵּיר שְׁמָא בִּשְׁמָךְ וְכַלְיָנָנֵיהּ עַל דְּלָא נָתַר לָנוּ׃

Allo Giouanni gli rispose, dicendo. Maestro, noi habbiam veduto vno che in tuo nome scacciaua i demonij, & noi l'habbiam prohibito perciochè non ci seguiua.

39 אָמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ לָא תִכְלוֹנֵיהִי לֵית גְּבַר דְּיַעֲבֵד חִילָא בִּשְׁמִי וּמִשְׁכַּח עָגֵל אֲמַר עֲלַי דְּבִישׁ׃

Et Iesu gli disse, Non glielo proibite: perciochè non è alcuno che faccia qualche miracolo nel nome mio, che possa incontanente dir male di me.

40 מַן דְּלָא הֲוָא לַרְגִּיל לָנָא הוּא לַרְגִּילָן הֲלֵן הוּא׃

Perciochè non è contro di noi, è per noi.

41 וְכָל מַן דְּיַשְׁקֵי לְכוֹן כָּסָא דְּמַיָּא חַד בִּשְׁמִי אֲרֵי מְשִׁיחָאי אִינּוּן אֲמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּלָא אֲבַד אַגְרֵהּ׃

Et chiunque vi darà ancor bicchiere di acqua bere in mio nome, perciochè siete di Christo, in verità vi dico, che non perderà il suo premio.

42 וְכָל מַן דְּיַכְשֵׁיל חַד מִן זְעֵירַיָּא הָאִלֵּין דְּמְהֵימְנִין בִּי מָקֵיף לֵיהּ אַבְנָא דְּרֵיחַיָּא לְצַוָּארֵהּ וְיִתְרְמֵי בְּיַמָּא׃

Et chiunque scandalizzerà vno di questi piccoli che credono in me, meglio sarebbe per lui, che gli fosse posta attorno al collo una pietra da macinare, e fusse gittato nel mare.

43 אֵם דְּיָדָךְ מְכַשְׁלָא לָךְ אַיְדֵךְ פְּסוֹלַיְהּ מֵחֵי רְוֹלָךְ מִשְׁכַּח לְמֵיעַל לְחַיָּא אֵם כִּדְאִית דְּתֵרֵין אִידִין תֵּאוֹל לְגֵהִנָּם׃

Hor se la tua mano ti scandalizza, tagliala: meglio è per te entrare nella vita stroppiato, che havendo due mani andar nella gehenna, nel fuoco ch'non si estingue.

CAP. IX.

38 Respondit illi Iohannes, dicens, Magister, vidimus quendam in nomine tuo eiicientem dæmonia qui non sequitur nos, & prohibuimus eum

Then John answered him saying: Master / we sawe one casting out devils in thy Name / which followeth not us / & we forbade him / because he followeth not us.

39. Iesus autem ait Nolite prohibere eum, nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo, & possit cito male loqui de me.

But Jesus said / Forbid him not / for there is no man that can do a miracle in my Name, that can lightly speake evill of me

40. Qui enim non est adversum vos, pro vobis est.

For whosoever is not against us / is on our part.

41 Quisquis enim potum dederit vobis calicem aquæ in nomine meo, quia Christi estis, amen dico vobis, non perdet mercedem suam

And whosoever shall give you a cup of water to drinke for my Names sake / because ye belong to Christ / verily I say unto you / he shall not lose his reward.

42. Et quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me: bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius, & in mare mitteretur

And whosoever shall offende one of these little ones that believe in me / it were better for him rather / that a millestone were hanged about his necke / and that he were cast into the sea.

43 Et si scandalizaverit te manus tua, abscinde illam, bonum est tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem, ire in gehennam, in ignem inextinguibilem.

Wherefore if thine hande causeth thee to offende / cut it off: it is better for thee to enter into life maymed / then having two handes / to go into hell unto the fire that never shalbe quenched.

S. Marcus.

Das IX. Capitel.

38. Johannes aber antwortet jm / vnd sprach: Meister / wir sahen einen / der treib Teuffel in deinem Namen auß / welcher vns nicht nachfolget / vnd wir verbotten jm / darumb / daß er vns nicht nachfolget.

Da Johannes antwortet / sagte / Meister / Wir sahen einen / der trieb Teuffel vß / in deinem Namen / vnd nachfolget vns nicht / darumb verbotten wir jm / daß er vns nicht nachfolget.

39. Jesus aber sprach: Jr solts jhm nicht verbieten / denn es ist niemand / der eine that thue in meinem Namen / vnd möge bald übel von mir reden.

Jhesus sagte / Jr solts jhm nicht verbiete / Denn es ist niemand / der eine that thut in meinem Namen / vnd möge bald übel von mir reden.

40. Wer nicht wider vns ist / der ist für vns.

Denn wer nicht wider vns ist / der ist für vns.

41. Wer aber euch trencket mit einem Becher Wassers im meinem Namen / darumb daß jhr Christum angehöret / Warlich ich sage euch / Es wird jhm nicht vergolten bleiben.

Denn wer euch trencket einen becher Wassers in meinem Namen / darumb / daß jhr Christum angehöret / warlich ich sage euch / es wird jhm nicht vergolten bleiben.

42. Vnd wer der kleinen einen ergert / die an mich glauben / dem were es besser / daß jhm ein Mülstein an seinen Halse gehenget würde / vnd ins Meer geworffen würde.

Vnd wer der kleinen einen ergert / die an mich gleuben / dem were es besser / daß jhm ein Mülstein an seinen Halse gehenget würde / vnd er ins Meer geworffen würde.

43 So aber dich dein Hand ergert / so haue sie ab / Es ist dir besser / daß du ein Krüppel zum leben eingehest / denn daß du zwo hende habest / vnd fahrest in die Helle / in das ewige Feur.

Vnd so dich dein Hand ergert / so haue sie ab / Es ist dir besser / daß du ein Krüppel zum leben eingehest / denn daß du zwo hende habest / vnd fahrest in die Helle / in das ewige Feur.

S. Marek.

Kapitola IX.

38. Odpowědĕl gemu Janka: Mistře / widĕli gsme gednoho / an we Gmenu twém Dáhly wymitá / ktery nechodi s námi / y bránili gsme gemu:

Tedy mu Jan odpowiedĕl / a mowiac / Mistře widĕli gsme gednoho / ktery ze prazy imie twe wygan. a dyabelstwy / ktery nas ezte nechodi / bránili gsme y zakazáwali gemu / bo s námi nechodi.

39. A Gežiss řekl: Nebraňte gemu. Nebť nenj žádného ktery by činil moc we gménu mém / aby mohl snadně zle mluwiti o mně.

A Jezus rzekł / Nie zakazuycie iemu / bowiem nie iest żadnego ktoryby czynił cudu przez imie moie / a mogł mi prędko złorzeczyć.

40. Neb kdož nenj proti nám / ten s námi gest.

Bo ten ktory nie iest przeciwnem / za nami iest.

41. A kdožby koli dal nám napog Cžistu wody we gmeno tu mém / protože gste Kristowi / tagist prawim wám / nezztratil odplaty swé.

Abowiem kto kolwiek wam da pic kubek wody w imie moie / ponieważ należycie Chrystusowi / zaprawdę powiadam wam / żadnym sposobem nie straci zapłaty swoiey

42. A kdožby koli pohoršil gednoho z těchto malitkých kterýž we mne wěřj / lépeby bylo gemu / aby byl zawěšen kámen mlýnský okolo hrdla geho / a uvržen byl w Moře.

A kto kolwiek zgorszyłby iednego z tych małuczkich ktorzy we mnie wierzą / lepiey aby mu było wiązon kamień młyński około szyie iego / a był wrzucon w morze.

43. A budeli tě ruka twá horšiti / utni ji: dobřé gest tobě mrzenu wnjti do života / nežli dwě ruce maje / gíti do pekla w oheň nezhasnutelný.

A ieśli cię ręka twoia gorszy / utnij ią: dobrze ci iest ułomnemu wnijść do żywota / niżeli dwie ręce maiąc / pójść do piekła w ogień nieugaszony.

ט

44 אִיבָא דְתוֹלַעֲתְהוֹן לָא
מָיְתָא וְנוּרְהוֹן לָא דָּעֲכָא ׃

La donde el lor Germen no muere, el fuego no ſe ſtegne.

45 וְאִי יַצְלָךְ מַכְשׁוֹלָךְ
לָךְ פַּסְחֵיהּ פְּדַח חוֹ לָךְ
וְיִתְעוֹל לְחַיֵּא תַּנִּיסָא אֲ
פַּר אִית לָךְ תְּרֵתִין רַגְלִין
תַּתַּל בְּגֵהַנְּם׃

E ſe el tuo pie te ſcandalizza, taglialo via: meglio ti è entrare zoppo nella vita, che hauere due piedi, & eſſer gittato nella gehenna, nel fuoco ineſtinguibile.

46 אֵיבָא דְתוֹלַעֲתְהוֹן לָא
מָיְתָא וְנוּרְהוֹן לָא דָּעֲכָא ׃

La doue el lor Germe non muore, el fuoco non ſe ſtegne.

47 וְאִי עֵינָךְ מַכְשׁוֹלָא לָךְ
תַּצְיָה בַּקְרַח יָהּ לָךְ
דְּבַחֲדָא עֵינָא תֵּעוֹל
לְמַלְכוּתָא דֵּאלָהָא אֲ כְּ
אִית לָךְ תְּרֵתִין עֵינִין תֶּתֵּל
בְּגֵהַנָּא דְּנוּרָא׃

E ſe el tuo occhio te ſcandalizza, cauatelo: che è meglio entrar nel regno di Dio con vn ſolo occhio, che hauer due occhi, eſſer gittato nella geenna del fuoco.

48 אֵיבָא דְתוֹלַעֲתְהוֹן לָא
מָיְתָא וְנוּרְהוֹן לָא דָּעֲכָא ׃

Donde el lor Germe non muore, & el fuoco non ſe eſtingue.

49 כָּל אִיר בְּנוּרָא מְ
מַתְמַלַּח וְכָל דַּבְחָתָא
בְּמִלְחָא מִתְמְלַח ׃

Imperoche ciaſcuno ſarà ſalato con fuoco, & ogni hoſtia ſarà ſalata con ſale.

50 שַׁפִּירָא הִי מִלְחָא אִי
דִּין מַלְחָא תַּפְּכָה בְּמָנָא
מַתְמְלִיתָ תְּהַוּוֹן בְּכוֹן
מִלְחָא וְכַשְׁוֹנָא הֲוֵי תַּד
עַם חַר ׃

Buona cosa è il ſale: ma ſe il ſale ſia inſipido, con che lo condirete voi? Habbiate in voi ſteſſi del ſale, & habbiate pace tra voi.

ט

44 אֲשֶׁר שָׁם תּוֹלַעְתָּם לֹא
תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה׃

Donde su gusano no muere, y su fuego nunca se apaga.

45 וְאִם רַגְלְךָ תַּכְשִׁילְךָ קַצֶּנָּה
כִּי׳ טוֹב לְךָ לָבוֹא אֶל־הַחַיִּים
פִּסֵּחַ מֵהִיוֹתְךָ לְךָ רַגְלַיִם וְלְהֻשְׁלַךְ
אֶל־גֵּיא הִנֹּם אֶל־אֵשׁ לֹא
תִכְבֶּה׃

Y si tu pie te fuere ocasion de caer, cortalo mejor te es entrar à la vida coxo, que teniendo dos pies ser echado en el quemadero, al fuego que no puede ser apagado:

46 אֲשֶׁר שָׁם תּוֹלַעְתָּם לֹא
תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה׃

Donde su gusano no muere, y su fuego nunca se apaga.

47 וְאִם עֵינְךָ תַּכְשִׁילְךָ נַקֶּרֶנָּה
כִּי־טוֹב לְךָ בְּעַיִן אַחַת לָבוֹא
אֶל־מַלְכוּת אֱלֹהִים מֵהִיוֹת לְךָ
עֵינַיִם וְלְהֻשְׁלַךְ אֶל־גֵּיא הִנֹּם
הָאֵשׁ׃

Y si tu ojo te fuere ocasion de caer, sacalo: mejor es entrar al Reyno de Dios con un ojo, que teniendo dos ojos ser echado al quemadero del fuego:

48 אֲשֶׁר שָׁם תּוֹלַעְתָּם לֹא
תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה׃

Donde su gusano no muere, y el fuego nunca se apaga.

49 כִּי׳ כָּל־דָּבָר בָּאֵשׁ יְמֻלַּח וְכָל
קָרְבָּן בַּמֶּלַח יְמֻלָּח׃

Porque todo hombre sera salado con fuego Y todo sacrificio será salado con sal.

50 טוֹב הַמֶּלַח וְאִם נִמְלַח
הַמֶּלַח בַּמֶּה אֹתוֹ תְּצַלּוּ יְהִי־
בָּכֶם הַמֶּלַח וְיִהְיוּ־שָׁלוֹם
בֵּינֵיכֶם׃

Buena es la sal; mas si la sal fuere desabrida, conque la adobareys? Tened en vosotros mismos sal: y tened paz los vnos con los otros.

θ.

44. Ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.

Là où leur ver ne meurt point, & le feu ne s'eſteint point.

45. Καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον.

Et si ton pied te fait chopper, coupe-le: il vaut mieux entrer boiteux en la vie, que d'auoir deux pieds & eſtre ietté en la gehenne au feu qui ne ſe eſteint point:

46. Ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.

Là où leur ver ne meurt point, & le feu ne s'eſteint point.

47. Καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σοί ἐστι μονόφθαλμον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

Si aussi ton œil te fait chopper, arrache le: il te vaut mieux entrer borgne au royaume de Dieu, qu'auoir deux yeux, & eſtre ietté en la gehenne du feu

48. Ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.

Là où leur ver ne meurt point, & le feu ne s'eſteint point.

49. Πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία ἁλὶ ἁλισθήσεται.

Car vn chacun ſera ſalé de feu, & toute oblation ſera ſalée de ſel.

50. Καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; Ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

C'eſt bonne choſe que le ſel: mais ſi le ſel perd ſa ſaueur, de quoi vous rendra on ſa ſaueur? Ayez du ſel en vous, & ſoyez en paix entre vous.

CAP. IX.

44. Vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.

Where their worme dieth not, and the fire neuer goeth out.

45. Et ſi pes tuus te ſcandalizat, amputa illum. bonum eſt tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem, mitti in gehennam ignis inextinguibilis.

Likewyſe if thy foote cauſe thee to offende, cut it off. It is better for thee to enter into life halt, then to haue two feete and to be caſt into hell fire.

46. Vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.

Where their worme dieth not, and the fire neuer goeth out.

47. Quod ſi oculus tuus ſcandalizat te, ejice eum, bonum eſt tibi luſcum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis.

And if thyne eye cauſe thee to offende, caſt it out. It is better for thee to enter into the kingdome of God with one eye, then hauing two eyes to be caſt into hell fire.

48 Vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.

Where their worme dieth not, and the fire neuer goeth out.

49. Omnis enim igne ſalietur: & omnis victima ſale ſalietur

For euery man ſhalbe ſalted with fire, and euery ſacrifice ſhalbe ſalted

50. Bonum eſt ſal, quod ſi ſal inſulſum fuerit: in quo eum condietis? Habete in vobis ſal, & pacem habete inter vos.

Salte is good: but if the ſalte be vnſauery, wherewith will ye ſeaſon it? Haue ſalte in your ſelues, and haue peace one with another.

Das IX. Capitel.

44. Da jr Wurm nicht ſtirbt/ vnd jr Feur nicht verleſcht.

Der ſom denes Orm icke doer/ oc deris Ild icke vdſlycktis.

45. Ergert dich dein Fuß/ ſo haue jn ab/ es iſt dir beſſer/ daß du lahm zum leben eingeheſt/ denn daß du zween Füſſe habeſt/ vnd werdeſt in die Helle geworffen/ in das ewige Feuer.

Forarger din fod dig/ Da hug hannem aff/ Det er dig bedre/ at du gaar Halt ind i Liffuet/ End at du haffuer tho fødder, oc bliffuer kaſt i Helfuede, vdi den euige Ild.

46. Da jr Wurm nicht ſtirbt/ vnd jhr Feuer nicht verleſcht.

Der ſom denes Orm icke doer/ oc denes Ild icke vdſlockis.

47. Ergert dich dein Auge/ ſo wirffs von dir/ es iſt dir beſſer/ daß du einäugig jnn das Reich Gottes geheſt/ denn daß du zwey Augen habeſt/ vnd werdeſt jnn das Helliſche Feuer geworffen.

Forarger dit Øye dig/ da kaſt det fra dig/ Det er dig bedre/ at du gaar Enøyet Guds rige End at du haffuer tho Øyen/ oc bliffuer kaſt i Helfuedis Ild.

48. Da jr Wurm nicht ſtirbet/ vnd jhr Feuer nicht verleſcht.

Der ſom denes Orm icke doer/ oc denes Ild icke vdſlockis.

49. Es muß alles mit Feuer geſalzen werden/ vnd alles Opffer wirdt mit ſaltz geſalzt.

Der ſkal alt ſammen ſaltis met Ild/ oc huert Offer ſkal ſaltes met Salt.

50. Das Saltz iſt gut/ ſo aber das Saltz thumb wirdt/ wo mit wirdt man würtzen? Habt Saltz bey euch/ vnd habt friede vntereinander.

Salter er gaat/ Men om ſalter miſſer ſin kraffte, huer met ſal man da ſyrue ſmag? Haffuer Salt hoſ eder, oc haffuer Fred met huer andre.

Kapitola IX.

44. Kdež čerw gegich new mrá/ a ohně neh̃aſne.

Gdzie robák ich nie vmiera/ a ogień nie gáśnie.

45. Pakli noha twá horſſij tebe/ wtnuż gi/ dobrégeſt tobě kulhánoknu wgiti do żiwota/ nežli dwě nohe maiicy wmu wrženu býti do Pekla w ohně nehaſytedlný.

A ieſtliż tě noha twá pżywodźiceſkugrzechowi/ wtnuż ią, dobrey tobie wnidż chromym do żywotá/ nežli maiicy obie nohy bycz wrženu do pekłá w ogień nie gáśnicy.

46. Kdežto čerw gegich ne vmiſtá/ a ohně nehaſne.

Gdzie robák ich nie vmiera/ a ogień nie gáśnie.

47. Pakli oko twé horſſij tebe/ wytup gi/ dobrégeſt tobě gednowokému wgiti do Králowſtwij Božſkeho/ nežli dwě oči maiicy wmržcenu býti do ohně Pekelného.

A ieſtliż oko twoie przez wodźiceſkugrzechowi/ wytrżáſz/ bo ti przy tobie wnidż do Králeſtwá Božſkeho ſlepo okem/ nižli maiicy obie oczy wrżucenu bycz do pieklá ognistego.

48. Kdežto čerw gegich ne vmiſtá/ a ohně nehaſne.

Gdzie robák ich nie vmiera/ a ogień nie gáśnie.

49. Nebo każdý člowěk ohnim bude ſlán/ a wſſelikáobět ſoli bude ſolena.

Abowtem każdy człowiek ogniem bodźie ſolon/ a każda ofiara ſolą ſolona.

50. Dobrá geſt ſůl/ pakli ſůl bude neſlaná/ čim ſolyte? Mějte ſůl w ſobě/ a pokog mějte mezi ſebau

Dobrac eſt ſoliſlie ieſli ſol ſtnáł ſtrácí/ czymſą ią nápowrocicie? Miecież ſám w ſobie ſol/ záchos wywáżac pokoy ſebau z wzaiemi.

א

א וַיָּקָם מִשָּׁם וַיָּבוֹא בִּגְבוּל יְהוּדָה לְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּקָּהֲלוּ עוֹד מַקְהֲלִים אֵלָיו וְכִפְעָם כְּפַעַם שָׂב וְלִמְּדֵם׃

Y partiendose de all., vino en los termi-nos de Iudea por tras el Iordan: y boluió la compañia à iuntarse à el y boluiolos a enseñar, como acostumbraua.

ב וַיִּקְרְבוּ הַמְּפָרְשִׁים וַיִּשְׁאֲלוּ לוֹ הֲיוּכַל אִישׁ לְעָזֹב אֶת־אִשְׁתּוֹ וַיְנַסּוּהוּ׃

Y llegandose los Phariſeos, preguntaronle: Si era lecito al marido embiar fu muger, tentandole.

ג וְהוּא עָנָה וַיֹּאמֶר לָהֶם מָה צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה׃

Mas el reſpondiendo, dixoles, Que os mandó Móyſen?

ד וַיֹּאמְרוּ אָמְרוּ מֹשֶׁה הִנִּיחַ לִכְתֹּב סֵפֶר כְּרִיתוּת וְלִשַּׁלֵּחַ׃

Y ellos dixeron, Moyſen permitió eſcreuir carta de diuorcio, y embiar.

ה וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם לְמַעַן מַבְנַת לְבַבְכֶם כָּתַב לָכֶם אֶת־הַמִּצְוָה הַזֹּאת׃

Y reſpondiendo Ieſus, dixoles, Por la dureza de vueſtro coraçon os eſcriuió este mandamiéto.

ו אֲבָל מֵרֹאשִׁית הַבְּרִיאָה זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם אֱלֹהִים׃

Que à principio de la creacion, macho y hembra los hizo Dios.

ז עַל־כֵּן יַעֲזֹב אָדָם אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ׃

Por esto (dize) dexará el hombre à ſu padre y à la madre, y juntarſehà à ſu muger.

ח וְהָיוּ שְׁנֵיהֶם לְבָשָׂר אֶחָד עַל־כֵּן לֹא עוֹד שְׁנַיִם הֵם כִּי אִם בָּשָׂר אֶחָד׃

Y los que eran dos, ſeran hechos vna carne: aſsique no ſon mas dos, ſino vna carne.

ט וְאֲשֶׁר אֱלֹהִים אַחַד אוֹתָם אָדָם לֹא יַפְרִיד׃

Pues lo que Dios juntó, no lo aparte el hombre

א

א Et eſtant parti de là, il vint és quartiers de Iudée, par outre le Iordain. Et derechef les troupes s'aſſemblerent vers lui, & derechef, ſelon qu'il auoit accouſtumé, il les enſeignoit.

2. Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι; πειράζοντες αὐτόν.

Adonc les Phariſiens vindrent & lui demanderent, pour le tenter, s'il eſt loiſible à l'homme de delaiſſer la femme?

3 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωϋσῆς;

Il reſpondit, & leur dit, Qu'eſt-ce que Moyſe vous a commandé?

4. Οἱ δὲ εἶπαν, Μωϋσῆς ἐπέτρεψε βιβλίον ἀποστασίου γράψαι, καὶ ἀπολῦσαι.

Ils dirent, Moyſe a permis d'eſcrire la lettre de diuorce, & de la delaiſſer.

5. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην.

Et Ieſus reſpondant leur dit, Il vous a eſcrit ce commandement, pour la dureté de voſtre cœur.

6. Ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ Θεός, καὶ εἶπεν.

Mais au commencement de la creation, Dieu les fit maſle & femelle.

7. Ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,

Pour ceſte cauſe l'homme delaiſſera ſon pere & ſa mere, & s'adonnera à ſa femme

8. Καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σάρξ.

Et deux ſeront vne meſme chair: parquoi ils ne ſont plus deux, mais vne meſme chair.

9. Ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

Ce que Dieu donques a conioint, que l'homme ne le ſepare point.

CAP. X.

ET inde exurgens, venit in fines Iudææ trans Iordanem: & conveniunt iterum turbæ ad eum, & ſicut conſueverat, iterum docebat illos.

And he aroſe from thence, and came into the coaſtes of Judea by the farre ſide of Jordan, and the people reſorted vnto him againe: and as he was wont, he taught them againe.

2. Et accedentes Phariſæi, interrogabant eum: Si licet viro uxorem dimittere? tentantes eum.

Then the Phariſees came and aſked him, if it were lawfull for a man to put away his wife? and tempted him.

3. At ille reſpondens, dixit eis, Quid vobis præcepit Moyſes?

And he anſwered, and ſaide vnto them, What bid Moſes commaunde you?

4. Qui dixerunt, Moyſes permiſit libellum repudii ſcribere, & dimittere.

And they ſayd, Moſes ſuffered to write a bill of diuorcement, and to put her away.

5. Quibus reſpondens Ieſus, ait, ad duritiam cordis veſtri ſcripſit vobis præceptum illud.

Then Jeſus anſwered, and ſaide vnto them, For the hardneſſe of your heart he wrote this precept vnto you.

6. Ab initio autem creaturæ maſculum & fœminam fecit eos Deus.

But at the beginning of the creation, God made them male and female.

7. Propter hoc, relinquet homo patrem ſuum & matrem: & adhærebit ad uxorem ſuam.

For this cauſe ſhall man leaue his father and mother, and cleaue vnto his wife.

8. Et erunt duo in carne una. Itaque iam non ſunt duo ſed una caro.

And they twaine ſhalbe one fleſh: ſo that they are no more twaine, but one fleſh.

9. Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.

Therefore, what God hath coupled together, let no man ſeparate.

Das X. Capitel.

VNd er macht ſich auff/ vnd kam von dannen an die örter des Jüdiſchen Landes/ jenſeit des Jordans/ vnd das Volck gieng abermal mit hauffen zu jhm/ vnd wie ſeine gewonheit war/ lehret er ſie abermal.

DE hand qiorde ſig redé/ os fom der fraxil de Jodiſke Landz Stedr paa hen ſide Jordan/ De Folcker ſkaarer til hannem: ok hobe ſig. Oc hand lerde dem atter ſom hans ſeduane vaar.

2. **Vnd die Phariſeer tratten zu jm/ vnd trageten jhn/ Ob ein Mann ſich ſcheiden möge von ſeinem Weib? vnd verſuchten jhn damit.**

De Phariſeerne traadde til hannem/ oc ſpurde hannem at, Om et Mand maa ſkille ſig fra ſin Huſtrue? Oc de friſtede hannem der met.

3. **Er antwortet aber/ vnd ſprach: Was hat euch Moſes gebotten?**

Men hand ſuarede/ oc ſagde/ Huad haffuer Moſe budereder?

4. **Sie ſprachen: Moſes hat zugelaſſen einen Scheidtbrieff zuſchreiben/ vnd ſich zu ſcheiden.**

De ſagde/ Moſe tilſtedde at ſkriffue et Skillemaals-breff/ oc ſkillis at.

5. **Jeſus antwortet/ vnd ſprach zu jhnen: Vmb eures hertzen hertigkeit willen hat er euch ſolchs geſchrieben.**

Jheſus ſuarede/ oc ſagde til dem/ For eders Hiertis haardhed ſkyld/ ſkreff hand eder dog Bud.

6. **Aber von Anfang der Creatur/ hat ſie Gott geſchaffen ein Männlein vnd Fräulein.**

Men aff Creaturens begyndelſe/ haffuer Gud ſkabt dem en Mand oc Qvinde

7. **Darumb wirdt der Menſch ſeinen Vater vnnd Mutter verlaſſen/ vnd wirdt ſeinem Weib anhangen.**

Der ſaare ſkal Menniſten forlade ſin Fader oc Moder/ oc ſkal bliffue hoſſ ſin Huſtru.

8. **Vnd werden ſein die zwey ein Fleiſch/ ſo ſind ſie nun nicht zwey/ ſondern ein Fleiſch.**

Oc de tho ſkulle vere et Kød/ Saa ere de nu icke tho/ men et Kød.

9. **Was denn Gott zuſammen gefüget hat/ ſoll der Menſch nicht ſcheiden.**

Huad Gud da haffuer ſammen føyet/ ſkal Menniſten icke adſkille.

Kapitola X.

NAſtaw odtud/ přiſſel do wſſech kraiin Jůdſkych za Jordán. A ſeſſli ſe zaſe k němu zaſſupowé/ a podlé obyczeg mél/ opět gé včil.

Et Chriſtus aroſe thence/ and came into the coaſtes of Judea beyond Jordan. And the people reſorted vnto him againe: and as he had taught them before, ſo he taught them againe.

2. Tehdy přiſtaupiwſſe Fariſeowé, tázali ſe ho: Geſtliže muži ſluſſj ženu propuſtiti? pokauſſegjce ho.

Tedy ſu Phariſeowe ſtaupili/ a tentowali ho/ Geſtli ſe godi muži ſwé ženu propuſtiti? Kauſſe ho.

3. A on odpowědage řekl gim: Co geſt wám přikázal Mogžjš?

A on odpowiedziawſzy/ rzekł/ Coż wam to/ Moyżeſz?

4. Řekſſi gjeho řekli: Mogžjš dopuſtil liſtek zapuzenj napſati/ a propuſtiti.

Powiedzieli/ Moyżeſz dopuſcił/ aby ſzczyſt rozwodny y opuſcił.

5. Gjmžto odpowěděw Gežjš/ řekl: Pro twrdoſt ſrdce waſſeho napſal wám Mogžjš to přikázanj.

Lecz Jezus odpowiedziawſzy im/ rzekł: Dla zatwardzenia ſerca waſzego napiſał wam te ſtatuta.

6. Ale od počátku ſtworenj Muže a Ženu učinil gé Bůh.

Ale od początku ſtworzenia/ mężczyznę y niewiaſtę uczynił ie Bog.

7. Protož opuſtj člowěk Otce y Mátce/ a přidržeť ſe bude Zeni ſwé.

A dla tego opuſci człowiek oyca ſwego y matkę ſwą/ a przylaczy ſię do żony ſwey.

8. A budau dwa w gednom Těle. A tak gižnegſſj dwa/ ale gedno Télo.

A ktorzy byli dwiema/ beda ſtanowili ciałem/ a tak iuż dalej nie ſą dwiá/ ale iedno ciało.

9. Protož což Bůh ſpogil, člowěk nerozdělug.

Co tedy Bog złączył/ niechaj człowiek nie rozłącza.

י

10 וּבְבַיִת שָׁבוּ תַלְמִידָיו וְשָׁאֲלוּ
לוֹ עַל־הַדָּבָרִים הָאֵלֶּה׃

Y en casa boluieron los Discipulos à preguntarle de lo mismo.

11 וַיֹּאמֶר לָהֶם אֲשֶׁר יַעֲזֹב אֶת־
אִשְׁתּוֹ וְיִקַּח אַחֶרֶת מְנָאֵף עָלֶיהָ׃

Y dixeles, Qualquiera que embiare à su muger, y se casare con otra, comete adulterio contra ella.

12 וְאִם אִשָּׁה תַּעֲזֹב אֶת־אִישָׁהּ
וְתֻקַּח אַחֵר גַּם הִיא מְנָאֶפֶת׃

Y si la muger embiare su marido, y se casare con otro, adultéra

13 וַיַּקְרִיבוּ לוֹ יְלָדִים לְהַגִּיעַ בָּם
וְהַתַּלְמִידִים גָּעֲרוּ בַּמַּקְרִיבִים׃

Y presentauanle ninnos para que les tocasse: y los discipulos reñian à los que les presentauan.

14 וְכַאֲשֶׁר רָאָה יֵשׁוּעַ נֶעֱצַב
וַיֹּאמֶר לָהֶם הַנִּיחוּ אֶת־הַיְלָדִים
לָבוֹא אֵלַי וְאַל תִּמְנְעוּ אוֹתָם
כִּי אֵלֶּה הֵם אֲשֶׁר לָהֶם יֵשׁ
הַמַּלְכוּת אֱלֹהִים׃

Y viendolo Iesus, enojose, y dixoles, Dexad los ninnos venir à mi, y no se lo defendays: porque de los tales es el Reyno de Dios.

15 אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם כָּל
אֲשֶׁר לֹא יְקַבֵּל אֶת מַלְכוּת
אֱלֹהִים כְּמוֹ הַיֶּלֶד לֹא יָבוֹא
בָּהּ׃

Dicierro os digo, que el que no recibiere el Reyno de Dios como vn ninno, no entrara en el.

16 וַיְחַבֵּק אוֹתָם וַיָּשֶׂם אֶת
יָדָיו עֲלֵיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם׃

Y tomandolos en los braços, poniendo las manos sobre ellos los bendezia.

10. Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Derechefles discipulos l' interrogoyent de cela mesme en la maison.

11. Καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν.

Et a leur dit, Quiconque delaissera sa femme, & marira à vne autre, commet adultere.

12. Καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γαμηθῇ ἄλλῳ, μοιχᾶται.

Pareillement si la femme delaisse son mari, & se marie à vn autre, elle commet adultere.

13. Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν.

Et ilsli presentoyent des petis enfans, afin qu'il en touchaſt: mais les disciples les chastioyent, pour ce qu'ils les presentoyent.

14. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησε, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ce que Iesus voyant, il en fut indigné, & leur dit, Laissez les petis enfans venir à moi: & ne les empeschez point, car à tels est le royaume de Dieu.

15. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

En verité ie vous di, Quiconque ne recoura le royaume de Dieu comme vn petit enfant, n'entrera point en icelui.

16. Καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ, κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὰ, πάντα λέγων αὐτοῖς.

Et apres les auoir pris entre ses bras, leur, en disant les mains, il les benit.

CAP. X | Das X. Capitel. | Kapitola X.

10. Et in domo iterum discipuli eius de eodem interrogaverunt eum.

And in the house his disciples asked him again of that matter.

10. Vnd daheim fragten jn abermal ſeine Jünger vmb daſſelbige.

Da hans Diſcipule ſpurde jhm eine hienime om der ſamme.

10. A opět w Domu Wedlnijzy geho o tom̃ gſau ho tázali.

Kdyż w domu zdſe zwolenmi cy iego o teyse rzeczy pytáli go.

11. Et ait illis, Quicunque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit; adulterium committit super eam.

And he said vnto them, Whosoeuer ſhall put away his wife and marie another, committeth adultery against her.

11. Vnd er ſprach zu jhnen: Wer ſich ſcheidet von ſeinem Weibe / vnd freyet ein andere / der bricht die Ehe an jr.

Da hand ſagde til dem: Hun ſom ſkiller ſig fra ſin Huſtru / oc tager en anden / hand bedriffuer hoer mod hende.

11. Pak ſekl gim: Kdoż koli prepuſtij Manżelku ſwau / a ginau pogme / cyzoložſtwij ſpáchá proti nij.

Aby tim zakl / Kdożkolwiek opuſtj żonu ſwu a pogme gine / cyzoložij proti nie.

12. Et si uxor dimiserit virum suum, & alii nupserit, mœchatur.

And if a woman put away her husband, and be married to another, ſhe committeth adultery.

12. Vnd ſo ſich ein Weib ſcheidet von jrem Manne / vnd freyet einen andern / die bricht jre Ehe.

Oc der ſom en Qvinde ſkil ſig fra ſin Mand / oc tager en anden, hun bedriffuer hoer.

12. Pakli żena propuſtij Muże ſwého / a gjnym ſe oddá / cyzoložij.

Kteſtiż tej ntervážſtk opuſtiż męża ſwego / a poyżije zá dżuge giego / cudzoložij.

13. Et offerebant illi parvulos ut tangeret illos, Discipuli autem comminabantur offerentibus.

Then they brought little children to him, that he ſhould touch them: and his diſciples rebuked thoſe that brought them.

13. Vnd ſie brachten Kindlein zu jm / daß er ſie anrührete / die Jünger aber fuhren die an / die ſie trugen.

Oc de førde ſmaa Børn til hannem / at hand ſkulde røre ved dem / Oc Diſciplene lodede paa dem / som baare dem.

13. Tehdy podáwali gemu dietel / aby ſe gich dotýkal. Ale Wedlnijcy přimlauwali tem kterżż gi nesli.

Tedy mu przywodżiono dżiatki / aby ie ná dotykał / ale zwolennicy ie ganili / ná ony ktorzy ie przynodżili.

14. Quos cùm videret Iesus, indignè tulit, & ait illis, Sinite parvulos venire ad me; & ne prohibueritis eos: talium enim est regnum Dei.

But when Jeſus ſaw it, he was diſpleaſed, and ſaid unto them, Suffer little children to come unto me, and forbid them not: for of ſuch is the kingdom of God.

14. Da es aber Jeſus ſahe / Ward er vnwillig / vnd ſprach zu jhnen: Laſſet die Kindlein zu mir kommen / vnd weret jhnen nicht / denn ſolcher iſt das Reich Gottes.

Der Jheſus det ſaa / bleff hand forarmet / oc ſagde til dem. Lader ſmaa Børn komme til mig / oc forhindrer dem icke / Thi Guds rige hører ſaadanne til.

14. Kterżto kdyż vżřel Gežiſſe / za zlé mil / a řekl gim: Nechtež dietek at gdau kemne / a nebraňte gim / nebo takowých geſt Králowſtwij Božjho.

Co gdy obacżył Jezus / gniewał ſię mowiąc do nich: Dopuśćcie dziatek, kam idą, do mnie, a nie zákazuyćie im / ábowiem takowych iest Krolestwo Bożie.

15. Amen dico vobis: quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non introibit in illud.

Verily I ſay unto you, Whoſoever ſhall not receive the kingdom of God as a little child, he ſhall not enter therein.

15. Warlich / ich ſage euch / wer das Reich Gottes nicht empfehet / als ein Kindlein / der wirdt nicht hinein kommen.

Sandelige / Jeg ſiger eder / Hvo ſom icke annammer Guds rige / ſom et lidet Barn / hand ſkal icke komme der ind.

15. Zagiſtě prawjm wám: Kdożkoli nepřijme Králowſtwij Božjho jako malićký / newegde do něho.

Zaprawdę wam powiedam / Kto ſię Krolestwa Bożego nie przyjmie jako dziecińſko, jáwnem ſpoſobem da niego nie wnidzie.

16. Et complexans eos, & imponens manus super illos, benedicebat eos.

And he took them up in his arms, put his hands upon them, and bleſſed them.

16. Vnd er herzet ſie / vnd leget die hände auff ſie / vnd ſegnet ſie.

Oc hand tog dem i faſſin / oc lagde hænderne paa dem / oc velſignede dem.

16. A obgjmage ge a wzkłádage na ně ruce / požehnawał gim dáwał.

A biorąc ie na ręce i wkładáiąc nań ręce, błogoſławił im.

17 וּבְהֵאָשֵׁר יָצָא בַּדֶּרֶךְ רָץ אֶחָד
וְכָרַע אֵלָיו וַיִּשְׁאַל לוֹ לֵאמֹר
מַלְפָּנָא טָבָא מִנָּא אֶעְבַּד
דְּאֶרֵת חַיֵּי דְלָעְלַם ׃

essendo egli posto in via, uno corse a lui, & inginocchiossegli dinanzi, & l'domandò dicendo, Maestro buono, Che fare io per possedere la vita eterna?

17 Y saliendó el al camino, vno corriendo y hincando la rodilla delante del, le preguntó, Maestro bueno, que haré para poseer la vida eterna.

17. Et comme Iesus fut sorti en chemin, quelcun accourut, & s'estant agenouillé devant luy, l'interrogua, disant, Maistre qui es bon, que feray-ie pour heriter la vie eternelle?

18 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֵלָיו לֵאמֹר
מָה תֵּאמַר לִי טוֹב אֵישׁ לָא טוֹב
כִּי אִם אֶחָד אֱלָהִים ׃

Esso gli disse, Perche mi chiami tu buono? Niuno è buono, fuori che vno solo Iddio.

18 Y Iesus le dixo, Porque me dizes Bueno? Ninguno ay bueno, sino vn Dios.

18. Mais Iesus lui respondit, Pourquoi m'appelles-tu bon? Il n'y a nul bon qu'vn seul Dieu.

19 יָדַעְתָּ אֶת־הַמִּצְוֹת לָא תִּנְאַף
לָא תִּרְצַח לָא תִּגְנֹב לָא תַּעֲנֶה
עֵד שֶׁקֶר לָא תַּשְׁכִּיל בְּבַד אֶת־
אֲבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ ׃

Tu sai i comandamenti, Non fare adulterio, Non ammazzare, Non rubbare, Non dir falsa testimonianza, Non ingannare, Honora tuo padre e tua madre.

19 Los mandamientos sabes, No adulteres, No mates, No hurtes, No digas falso testimonio, No defraudes, Honrra a tu padre y madre.

19. Tu sçais les cõmandemẽs. Ne commets point adultere. Ne tue point. Ne desrobbe point. Ne dit point faux testimoignage. Ne fai dommage a personne. Honore ton pere & ta mere.

20 וְהוּא עָנָה וְאָמַר לוֹ מָרִי
כָּל־זֹאת שָׁמַרְתִּי מִנְּעוּרָי ׃

Colui rispondendo, li disse, Maestro tutte queste cose io le osservai fin da mia giovinezza.

20 Y el entonces respondiendo, dixole, Maestro todo esto he guardado desde mi mocedad.

20. Et il respondit, & luy dit, Maistre ie garde toutes ces choses des ma jeunesse.

21 וְיֵשׁוּעַ חָבִיטוֹ וְנָשַׁק לוֹ וְאָמַר
אֵלָיו אַחַת תַּחְסַר לָךְ לֵךְ לְךָ
וּמְכֹר כָּל־אֲשֶׁר לָךְ וְתֵן
לְאֶבְיוֹנִים וְיִהְיֶה לְךָ אוֹצָר
בַּשְּׁמַיִם וּבוֹא וְשָׂא אֶת צְלִיב
וְלָךְ אֲחָרַי ׃

Gesù riguardandolo, gli hebbe affezione, e disseli, Una cosa ti manca, Va vendi ciò che hai, e dallo a poveri, & haverai un tesoro in cielo, poi vieni, e seguitami, togliendo la croce tua.

21 Y Iesus mirandolo, amólo, y dixole Vna cosa te falta, vé, todo lo que tienes vende, y da a los pobres y tendras thesoro en el cielo y ven figueme (tomado tu cruz si quieres ser perfecto.)

21. Et Iesus ayant leué l'œil sur lui, l'aima, & lui dit, Va, vend ce que tu as, vai, & sois pour ce regard en peine, tu auras vn tresor au ciel puis viens en suyte & ayant chargé ta croix.

22 וְכִמְרוּ רַחֲמָיו עַל־הַדָּבָר
וְהָוָה וְגֵלֵךְ בְּרוּחַ נֶכְאָה כִּי הֲוָה
לוֹ קִנְיָן רַב ׃

Ma egli contristandosi per questa parola, se ne andò mal contento: perciochè egli haveva molti beni.

22 Mas el, entristecido por esta palabra, fuese triste porque tenia muchas possessiones.

22. Mais il fut faschè de ce mot, & s'en alla tout marry car il auoit de grands biens.

CAP X.

17. Et cum egreſſus eſſet in viã, procurrens quidam genuflexo ante eum, rogabat eum, Magiſter bone, quid faciam ut vitam æternam percipiam?

And when he was gone forth out of the way, there came one running, and kneeled to him, & asked him, Good Master, what shall I do that I may possesse eternall life?

18. Ieſus autem dixit ei, Quid me dicis bonum? Nemo bonus niſi unus, Deus.

Iesus sayde to him, Why callest thou me good? there is none good but one, that God.

19. Præcepta noſti, Ne adulteres, Ne occidas, Ne furtum facias, Ne falſum teſtimonium dixeris, Ne fraudem feceris, Honora patrem tuum & matrem.

Thou knowest the commaundements, Thou shalt not commit adultery. Thou shalt not kill. Thou shalt not steale. Thou shalt beare no false witnesse. Thou shalt do no man wrong. Honour thy father & thy mother.

20. At ille reſpondens, ait illi, Magiſter, hæc omnia obſervavi a iuventute mea.

Then he answered, and said to him, Master, all these thinges I have observed from my youth.

21. Ieſus autem intuitus eum, dilexit eum, & dixit ei, Unum tibi deeſt: vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo: & veni, ſequere me (*tollens crucem tuam*)

And Jesus beholding him, loved him, and sayde vnto him, One thing is lacking vnto thee: Go and sell all that thou hast, and give to the poore, and thou shalt have treasure in heaven: and come follow me, and take up the crosse.

22. Qui contriſtatus in verbo, abiit mœrens, erat enim habens multas poſſeſſiones.

But he was sad at that saying, and went away sorowfull: for he had great possessions.

S. Marcus.

Das X. Capitel.

17. Vnd da er hinauß gangen war auff den weg / lieff einer vorne für/ kniet für jhn / vnd fraget jhn: Guter Meiſter / was ſoll ich thun / daß ich das ewige Leben ererbe?

Da der hand vaarvdgáð / tu paa veien / da løb en hen ſom ſalt paa knæ faar hannem / og ſpurde anvem at: God Meſtere / hvad ſka ieg gøre, at ieg kand arffue det euige Liff?

18. Aber Jeſus ſprach zu im: Was heiſſeſt du mich gut? Niemand iſt gut / denn der einige Gott.

Da Jheſus ſagde til hannem / Hvi kalder du mig god? Der er ingen god, uden Gud alene.

19. Du weiſſeſt je die Gebot wol / Du ſolt nicht Ehebrechen, Du ſolt nicht Todten, Du ſolt nicht Stelen, Du ſolt nicht falſche Gezeugniß reden, Du ſolt niemandt teuſchen, Ehre deinen Vater vnd Mutter.

Du vedſt io Budene vel / Du ſkalt icke bedriffue hoer. Du ſkalt icke ſla ihiel. Du ſkalt icke ſtiele. Du ſkalt icke tale falſte vidnisbyrd / Du ſkalt ingen bedrage. Ert din Faber oc Moder.

20. Er antwortet aber vnd ſprach zu jhm. Meiſter / das hab ich alles gehalten von meiner Jugend auff.

Hand ſvarede, oc ſagde til hannem / Meſtere / det haffuer ieg huldet alſammen op aff min Ungdom.

21. Vnd Jeſus ſahe jn an / vnd liebet jhn / vnd ſprach zu jhm: Eines fehlet dir / Gehe hin / verkauffe alles was du haſt / vnd gibs den armen / ſo wirſt du einen Schatz im Himmel haben / vnd komb / folge mir nach / vnd nim das Creutz auff dich.

Da Jheſus ſaa paa hannem / oc elſkede hannem / oc ſagde til hannem / En ting fattis dig. Gack bort ſelſke det du haffuer / oc giff det Fattige / ſaa ſkalt du haffue ti Ligendefæ i Himmelen / Oc kom / effterfølg mig. Oc tag Kaarſet paa dig.

22. Er aber ward vnmuts über der rede / vnd gieng Traurig darvon / denn er hatte viel güter.

Men hand bleff ilde til freds aff den tale / oc gick bedrøfuet bort / Thi hand hafde megen gods.

S. Marek.

Kapitola X.

17. Potom když wyſſel na ceſtu, přeběhl geden / a pokleknuw před nim na kolenau / a tázal ſe ho řka: Miſtře dobrý / co mám činiti abych života wěčného doſſel?

A když wyſſedſſy w drogi / ſtal ſe ſprzed gich przybiegał a vpadł mu y kolana / pytaiąc go: Miſtrzu dobry, coż czynić mam abych otrzymał żywot wieczny?

18. A Ježíſs řekl gemu: Co mne nazýwáš dobrým / žádný není dobrý / gedinť ſám Bůh.

A Jezus mu rzekł: Czemuż mię nazywaſz dobrym? Żadenć nie iest dobry / ieno ieden to iest Bog.

19. Vmíš přikázaní: Nezabiješ / Nezcizoložíš / Nezabegeš / Nepokradneš / Nepromluwíš falſſného ſwědectwí / Nikoho nepodwedeš / Cti Otce swého y Matku ſwau.

Umieſz że przykazania: Nie cudzołoż / nie zabijay / nie kradnij / nie powiedzy fałſzywego świadectwa / nie czyń zadnemu ſzkody / czci oyca twego y matkę.

20. A on odpowědíw / řekl gemu: Miſtře, toto wſſecko wždy zachował od mé mládeſtí.

A ten odpowiedziawſſy rzekł mu: Miſtrzu / tom wſzyſtko wyſzedł z młodości moiey.

21. Tehdy Ježíſs pohleděw na nj / zamiloval gej / a řekl gemu: Gednoho ſtáwáš / Gdi koſſtěk máſs prodey a day chudým / a budeſs mi pokladem w Nebi / a wezmi kříž / pogď za mnau.

A Jezus wyrzawſſy nań ſpoyrzenie / miłował go / y rzekł mu: Jednego ci brakuie / idź / przedaday wſzyſtko co maſz y rozdayże ubogim, a będzieſz miał ſkarb w niebie / przyidź a chodź za mną maiąwſzy krzyż na ſie.

22. Kterýžto zarmautkow ſe z toho ſlowa odſſel ſmutný / neb měl mnohá zboží.

Ale ſie on zaſmuciwſzy na tę powiaſtkę / odſzedł frąſowawszy / bo miał wiele maiętności.

כה

23 חַד דִּין יְשׁוּעַ
בְּתַלְמִידוֹהִי וְאָמַר לְחִן
כְּמָא עִטְלָא לְאִילִין דְּאִית
לְהוֹן נְכָסִין דְּיִעֲלוֹן ל
לְמַלְכוּתָא דֶאֱלָהָא׃

Allor Iesu riguardando intorno, disse a i suoi discepoli, Quanto difficilmente entreranno nel regno di Dio quelli che hanno de le ricchezze?

24 וְתַלְמִידוֹהִי אִתְרְמִירִין
עַל מִלָּתֵהּ וְעָנָא תִּנְיָן
יְשׁוּעַ וְאָמַר לְהוֹן בְּנַי כְּמָא
עִטְלָא לְאִילִין דְּתִבְטִחִין עַל
נְכָסִין דְּיַעֲלוֹן לְמַלְכוּתָא
דֶאֱלָהָא׃

Et i discepoli si ripinsero de le sue parole. Ma Iesu di nouo rispondendo disse loro, Figliuoli, quanto è difficile che quelli che si confidano ne le ricchezze, entrino nel regno di Dio.

25 כְּחוּט לְגַמְלָא
דְיֵעוֹל בְּרֻשְׁמָא דְמַחְטָא
אוֹ עִתִּירָא לְמֵיעַל
לְמַלְכוּתָא דֶאֱלָהָא׃

Et è più agile passar vn camello entro per la cruna de l'ago, che vn ricco entri nel regno di Dio.

26 וְהִנּוּן דִּין יַתִּירָאִין
כַּד שְׁמִעִין הֲווֹ אָמְרִין בֵּ
בַּיְנֵיהוֹן מַן מְשֵׁזַב לְ
לְמַחֲא׃

Et essi oltramodo si marauigliauano, dicendo infra se stessi, E chi può esser saluo?

27 חַד דִּין בְּהוֹן יְשׁוּעַ
וְאָמַר לְהוֹן לְוָת בְּנֵי נָשָׁא
לָא אִיתַי מִשְׁכַּח אֶלָּא
לְוָת אֱלָהָא כֹּל בְּרֵם גְּיִד
מִשְׁכְּחָא לְוָת אֱלָהָא׃

Ma Iesu riguardandoli, disse. Appresso de gli huomini è ben impossibile, ma non già appresso Iddio. Imperoche appresso Iddio tutte le cose son possibili.

28 וְשָׁרִי כֵּיפָא לְמֵאמַר
הָא חַנָּן שְׁבַקְנָן כֹּד מִדַּ
וְנַקְפִנָּךְ׃

Allor Pietro incominciò à dirli, Ecco, noi habbiam lasciato ogni cosa, e t'habbiam seguitato.

כה

23 וַיִּפֶן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶד לְתַלְמִידָיו
אֵיכָה יִצְעֲלוּ אֱלֹהָּ אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם
קִנְיָן רַב לָבוֹא אֶל־מַלְכוּת
אֱלֹהִים׃

Entonces Iesus mirando alderredor, dixo á sus Discipulos, Quan dificilmente entraran en el Reyno de Dios los que tienen riquezas.

24 וְתַלְמִידִים נִבְעֲתוּ עַל־
חַדָּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּעַ יֵשׁוּעַ
וַיֹּאמֶד לָהֶם בָּנִי״ם אֵיךְ יִצְעֲלוּ
אֱלֹהָּ אֲשֶׁר מַבְטִיחִים עַל־הוֹנִים
לָבוֹא אֶל־מַלְכוּת אֱלֹהִים׃

Y los Discipulos se espandaron de sus palabras: Mas Iesus respondiendo, les bolvió á dezir, Hijos, quan difícil es entrar ál Reyno de Dios, los que confian en las riquezas.

25 כִּי־קַל לַעֲבוֹר חֲמֵלָּ בַּעַד
חוֹר חַמַּחַט מִבּוֹא עָשִׁיר אֶל־
מַלְכוּת אֱלֹהִים׃

Mas facil es passar vn cable por el ojo de vna aguja, que el rico entrar al Reyno de Dios.

26 וְחַמָּה נִבְהֲלוּ מְאֹד לֵאמֹר
בֵּינֵיהֶם וּמִי יוּכַל לְהִוָּשַׁע׃

Mas ellos se espantauan mas, diziendo dentro de si, Y quien podra saluarse?

27 וַיַּבֵּיט יֵשׁוּעַ לֵאמֹר אֵת
חָאֲנָשִׁים לֹא יוּכָל אֲבָל אֵת־
חָאֱלֹהִים כִּי אֵת־חָאֱלֹהִים כָּל־
יוּכָל לְהִוֹת׃

Entonces Iesus mirandolos, dixo, Acerca de los hombres, imposible: mas acerca de Dios, no porque todas cosas son possibles acerca de Dios.

28 וַיָּחֶל כֵּיפָה לֵאמֹר אֵלָיו הִנֵּה
אֲנַחְנוּ עָזַבְנוּ כֹּל וַנֵּלֶךְ אַחֲרֶיךָ׃

Entonces Pedro començó á dezirle, Hesqui, nosotros auemos dexado todas las cosas, y te auemos seguido.

κε

23. Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσπορεύσονται.

Alora Iesus auendo riguardato à l'intorno di si, disse à suoi discepoli, Come difficilmente entreranno nel regno di Dio coloro che hanno le ricchezze?

24. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς, Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασι εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

Et i discepoli s'ebbero marauiglia di queste sue parole. Ma Iesus di nouo rispondendo disse loro, Figliuoli, quanto è difficile à coloro che confidano ne le ricchezze, l'entrare nel regno di Dio.

25. Εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

Il è più agiato per un camello passar per le cruna d'un ago, che un ricco entrare nel regno di Dio.

26. Οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες πρὸς ἑαυτούς, Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;

Essi si marauigliauano sopramodo, dicendo infra di loro, Et chi può esser saluo?

27 Ἐμβλέψας δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει, Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατα, ἀλλ' οὐ παρὰ Θεῷ· πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ.

Ma Iesu riguardandoli disse, Appresso de gli huomini è impossibile, ma non appresso Iddio: perche appresso Iddio tutte le cose son possibili.

28. Καὶ ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ, Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι.

Allora Pietro incominciò à dirli, Ecco, noi habbiamo lasciato ogni cosa, e t'habbiamo seguitato.

S. MARCVS.

CAP. X.

22. Et circumſpiciens Ieſus, ait diſcipulis ſuis, Quàm difficilè qui pecunias habèt, in regnum Dei introibunt.

And Jeſus looked round about, and ſayd vnto his diſciples, How hard ſhall they that haue riches enter into the kingdome of God.

24. Diſcipuli autem obſtupeſcebant in verbis eius, At Ieſus rurſus reſpondens, ait illis, Filioli, quàm difficile eſt confidentis in pecunias, in regnum Dei introire.

And his diſciples were aſtonied at his words. But Jeſus anſwered againe, and ſayd vnto them, Children, how hard is it for them that truſt in riches, to enter into the kingdome of God.

25. Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quam diuitem intrare in regnum Dei.

It is eaſſyer for a camel to go through the eye of a needle, then for a riche man to enter into the kingdome of God.

26. Qui magis admirabantur, dicentes ad ſemetipſos, Et quis poteſt ſaluus fieri.

And they were much more aſtonyed, ſaying vnto themſelues, Who then can be ſaued?

27. Et intuens illos Ieſus, ait, apud homines impoſſibile eſt ſed non apud Deum: omnia enim poſſibilia ſunt apud Deum.

But Jeſus looked vpon them, and ſayde, With men it is impoſſible, but not with God: for with God all things are poſſible.

28. Et cœpit ei Petrus dicere, Ecce, nos dimiſimus omnia, & ſecuti ſumus te.

Then Peter began to ſay vnto him, Lo we haue forſaken all, and haue followed thee.

S. Marcus.

Das X. Capitel.

23. Vnd Jeſus ſahe vmb ſich vnd ſprach zu ſeinen Jüngern: Wie ſchwerlich werden die Reichen in das Reich Gottes kommen.

Da Jheſus ſaa ſig am / oc ſagde til ſine Diſciple / Huor ſuarlige ſkule de Rige komme i Guds Rige.

24. Die Jünger aber entſatzten ſich über ſeiner rede. Aber Jeſus antwortet widerumb / vnd ſprach zu jhnen: Lieben Kinder / wie ſchwerlich iſts / daß die / ſo jhr vertrauen auff Reichthumb ſetzen / ins Reich Gottes kommen.

De Diſciplene bleffue forferdede ſig for hans tale. Men Jheſus ſi, arede igen, oc ſagde til dem / Kære Børn / Huor ſuart er det / at de / ſom ſette deres tillid Rigdom / kunde komme i Guds Rige.

25. Es iſt leichter / daß ein Kamel durch ein Nadelöhr gehe / denn daß ein Reicher ins Reich Gottes komme.

Det er lettere / at et Kamel gaar igennem et Naaleøye. End at en Rig kommer i Guds Rige.

26. Sie entſatzten ſich aber noch vil mehr / vnd ſprachen vnter einander: Wer kan denn ſelig werden?

Da forferdedis de end meere mere / oc ſagde til huer andre / Hvo kand da vorde ſalig?

27. Jeſus aber ſahe ſie an / vñ ſprach: Bey den Menſchen iſts vnmüglich / aber nicht bey Gott / denn alle ding ſind müglich bey Gott.

Men Jheſus ſaa paa dem / oc ſagde / Hoſ Menniſſen er det vmueligt / Men ikke hoſ Gud / Thi alle ting ere mulige hoſ Gud.

28. Da ſaget Petrus zu jhm: Sihe / wir haben alles verlaſſen / vnd ſind dir nach gefolget.

Da ſagde Peder til hannem / See / vi haffue forladt alting / oc haffue efterfulgt dig.

S. Marek.

Kapitola X.

23. A pohleděw wſſech Gežiſſe rekł Medlinkům ſwým: Kterak nesnadně kteřij penjze magij wegdau do Králowſtwij Nebeſkeho.

A oberyrawſſy ſie Jeyus rzekł do zwolennikow ſwych: Jak trudno ſcia ci ktorzy bogactwá má wnidą do Krolestwa Bożego.

24. Tehdy Medlinſcy se děſſtinům diwili se ſlowům geho. Ale Gežiſs opět odpowěděw / řekł gim: Synáčkowé / kterak nesnadno gſau kteřij ſpolehagij w penjze / wnjtř do Kralowſtwij Božjho.

Vlekli ſie tedy zwolennicy dla tych ſłowiego. A Jeyus im zaſie odpowiedziawſſy rzekł: Synowie miłośći! jak trudno tym co bogactwa, wnijść do Krolestwa Bożego.

25. Snázegeſt Welblaudu ſkrze gehelnij vcho progyti / neſli bohatému wgiti do králoſtwij Božjho.

Łacniey iest wielbladowi przez vcho igielne, niż bogatemu wnijść do Krolestwa Bożego.

26. Kteřížto wjce ſe diwili / řkuce ſami mezi ſobau: A koo můžij zpaſen býti?

A oni ſie tym więcey dziwowali / mowiąc ſami ku ſobie. A ktoż może być zbáwiony?

27. A pohleděw Gežiſs na ně řekł gim: U lidij to nemožné gſt, ale ne u Boha. Nebo wſſecky wěcy možné gſau u Boha.

A Jezus poyrzawſſy na nie / rzekł: U ludzi to iest niepodobne, ale nie u Boga. Abowiem u Boga wſzyſtko podobne.

28. Potom počal gemu říci Petr: Ay my opuſtili gſme wſſecky wěcy / a ſſli gſme za tebau.

A począł mu Piotr mowić: Otoż my wszyſtko opuściliśmy i ſłużymy ci tobą.

29 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר אָמֵן אֲנִי
אוֹמֵר לָכֶם אִישׁ לֹא יֶשׁ אֲשֶׁר
עָזַב בַּיִת אוֹ אַחִים אוֹ אַחְיוֹת אוֹ
אָבִיו אוֹ אִמּוֹ אוֹ אִשָּׁה אוֹ
בָּנִים אוֹ שָׂדוֹת לְמַעֲנִי וּלְמַעַן
הַבְּשׂוֹרָה׃

Y respondiendo Iesus, dixo, Dezierto os digo, que ninguno ay que aya dexado casa, o hermanos, o hermanas, o padre, o madre, o muger, o hijos, o heredades, por causa de mi y del Euangelio,

29. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ μητέρα, ἢ πατέρα ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ Εὐαγγελίου.

Iesus respondant dit, Ie verité ie vous dy qu'il n'y a nul qui ait abandonné sa maison, ou freres, ou sœurs, ou mere, ou femme, ou enfans, ou champs, pour l'amour de moy & de l'Euangile,

30 אֲשֶׁר לֹא יִקַּח בָּאָה דָּוֹת
בָּעֵת הַזֹּאת בָּתִּים וְאַחִים וְאַחְיוֹת
וְאִמּוֹת וּבָנִים וְשָׂדוֹת עִם
רְדִיפוֹת וּבְעוֹלָם הַבָּא חַיֵּי
הָעוֹלָם׃

Que no reciba ciento tanto agora en este tiempo, casa, y hermanos, y hermanas, y madres, y hijos, y heredades, con persecuciones, y en el siglo venidero vida eterna

30. Ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας, καὶ ἀδελφὰς, καὶ ἀδελφὰς, καὶ μητέρας, καὶ τέκνα, καὶ ἀγροὺς, μετὰ διωγμῶν· καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

Que n'en reçoive mil autant en ce temps, ici, maisons, & freres, & sœurs, & meres, & enfans, & champs, avec persecution: & au siecle à venir, la vie eternelle.

31 וְרַבִּים מֵרִאשׁוֹנִים יִהְיוּ
אַחֲרוֹנִים וּמֵאַחֲרוֹנִים רִאשׁוֹנִים׃

Empero muchos primeros seran postreros: y postreros, primeros.

31. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

Mais plusieurs qui sont premiers, seront derniers: & les derniers seront premiers.

32 וַיִּהְיוּ בַּדֶּרֶךְ שֹׁלִים אֶל
יְרוּשָׁלַיִם וְיֵשׁוּעַ הוֹלֵךְ אוֹתָם וַיִּשְׁתּוֹמְמוּ
וַיִּתְבַּהֲלוּ הֹלְכֵי אַחֲרָיו וַיִּירְאוּ וַיִּקַּח
עוֹד אֶת שְׁנֵים עָשָׂר וַיָּחֶל
לֵאמֹר אֲלֵיהֶם אֵת אֲשֶׁר עֲתִידִים
לְהִקָּרוֹת לוֹ׃

Y estauan en el camino subiendo à Ierusalem y Iesus yua delante de ellos, y espantauanse, y seguian lo con miedo: entonces boluiendo à tomar à los Doze à parte, començoles à dezir las cosas que le auian de acontecer:

32. Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο· καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα, ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν.

Or estoyent-ils en chemin montans en Ierusalem: & Iesus alloit devant eux: & ils s'esmayoyent: & estoyent en la frayeur: & Iesus ayant derechef prins les douze, se mit à leur declarer les choses qui luy devoyent advenir.

33 הִנֵּה עוֹלִים אֲנַחְנוּ
יְרוּשָׁלַיְמָה וּבֶן הָאָדָם יִמָּסֵר
לְכֹהֲנִים וְלִסּוֹפְרִים וְיַחִיבוּ
רֹאשׁ לָמוּת וְיַסְגִּירוּ אוֹתוֹ בְּיַד
חַגּוֹיִם׃

Heaqui subimos à Ierusalem: y el Hijo del hombre sera entregado à los Principes de los Sacerdotes, y à los Escribas, y condenarlohan à muerte, y entregarlohan à las Gentes:

33. Ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι.

Disant, Voici, nous montons en Ierusalem: & le Fils de l'homme sera mis entre les principaux Sacrificateurs, & aux Scribes: & ils le condamneront à mort, & le livreront aux Gentils.

CAP. X. | Das X. Capitel. | Kapitola X.

29. Respondens Iesus, ait, Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me & propter Evangelium.

Jesus answered and sayde: Verely I say vnto you, there is no man that hath forsaken house, or brethren, or sisters, or father, or mother, or wife, or children, or landes for my sake and the Gospels.

29. Jesus antwortet/ vnd sprach: Warlich/ ich sage euch/ Es ist niemand/ so er verlesset Hauß/ oder Brüder/ oder Schwester/ oder Vater oder Mutter/ oder Weib/ oder Kinder/ oder äcker/ vmb meinet willen/ vnd vmb des Euangelij willen.

Jhesus spreede, er sagde: Sandelige, Jeg siger eder/ Der er ingen/ der som hand forlader Hauß, eller Brødre/ eller søstere/ eller Fader/ eller Moder/ eller Hustru eller Børn/ eller Agre/ For min skyld/ oc for Evangelij skyld.

29. Odpowědźiw Gežyss/ řekł: Gistě prawym wám/ Že nenij žádného kdožby opustil Dům/ neb Bratry/ neb Sestry/ neb Otce/ neb Matku/ neb Syny/ neb Rolě/ pro mne a pro Ewangelium.

Kdyż tedy Jesus odpowiedżiał by, rzekł: Żádnemu mowię wam Żadem nie ten ktoryby opuścił dom/ albo bráchá/ albo siostry/ albo oca/ albo matkę/ albo żonę/ albo dźiecí/ albo role dla mnie y dla Ewánelij.

30. Der nicht hundertfältig empfahe/ jetzt inn diser zeit/ Häuser vnd Brüder vnd Schwester vnd Mutter/ vnd Kinder vnd äcker/ mit Verfolgungen/ vnd in der zukünfftigen Welt das ewige Leben.

At hand ey skal saa hundrede folelagen/ Nu i denne tid/ Huse oc Brødre/ søstre oc moder/ oc børn/ oc Agre/ mer forfølgelse/ oc i den tilkommende Verden ett euigt liff

30. Aby nerozdal stokrát tolik kdyżby wtomto času/ Domuow a Bratrůw/ a Sester/ a Matek/ a Synůw/ y Dědiny protiwenstwijm/ a w budaucím wěku żiwot wěčný.

Toby nie miał wźiąć sto kroć wiecey/ teraz za tego czásu/ domowe y bráciey/ y siostre/ y máteř y dźiecí/ y role z prześlym wiecku żywot wieczny.

31. Multi autem erunt primi, novissimi & novissimi, primi.

But many that are first, shalbe last and the last, first.

31. Viel aber werden die Letzten sein/ die die ersten sind/ Vnd die ersten sein/ die die letzten sind.

Mange skulle blifue de sidste/ som ere de første/ Oc de skulle blifue de første, som ere de sidste.

31. Nebo mnozí prwnij/ budau posledních/ a posledních prwnij.

Abowiem wielcy pierwszych będą posledniymi/ á posledni pierwszemi.

32. Erant autem in via ascendentes Ierosolymam: & præcedebat illos Iesus, & stupebant: & sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim, cœpit illis dicere quæ essent ei eventura.

And they were in the way going vp to Jerusalem: and Jesus went before them: and they were amazed: & as they followed, they were afraid. And Jesus tooke the twelue again, and began to tell them what things should come vnto him.

32. Sie waren aber auff dem wege/ vnd giengen hinauff gen Jerusalem/ vnd Jesus gieng für jhnen/ vnd sie entsatzten sich/ Vnd Jesus nam abermal zu sich die Zwölffe/ vnd saget jhnen/ was jhm wider faren würde.

Men de vaare paa veyen oc ginge op til Jerusalem. Oc Jhesus gick faar dem/ oc de bleffue forferdede/ fulde hannem efter/ oc befroctede sig. Oc Jhesus tog atter de Tolff til sig/ och sagde dem/ huad hannem skulde vederfaris.

32. Gsauce pak we cestě byli/ a wstupugice do Gerusalema/ a Gežyss předcházel ge: Wdiwili se/ a gsauce za nim báli se. A pogaw opět dwanácte/ počal gim prawiti coby segemu mělo přihoditi/ řka:

A gdyż w prodzewáce ku Jerusalem á Jezus śledł przed nimi/ y lękali się/ á idąc zá nim bali się: Wźiąwszy znowu z sobą onych dwánácie/ począł im powiádáć co się zemną dźiać miało.

33. Sihe/ wir gehen hinauff gen Jerusalem/ vnd des Menschen Son wird überantwortet werden den Hohenpriestern vnd Schrifftgelehrten/ vnd sie werden jhn verdammen zum Tode/ vnd überantworten den Heiden.

Se/ vi gaa hen op til Jerusalem/ Oc Menniskens Søn skal an vorder oc Ypperste Prester oc Scrifftelærde. Oc de skulle fordømme hannem til Døden/ oc antworde Hedningerne hannem.

33. Ay wstupugeme do Gerusalema/ a Syn člowěka zrazen bude Kněžstwu/ a Zákonníkům, a Ssaussstwu: y potupil gey na Smrt/ a wydadi gey Pohanuom.

Mowiąc/ Oto idziemy do Jerusalem/ á Syn człowieczy będźie wydan Kapłanom Kapłańskim y Doktorom/ á skażą go na śmierć/ y podadzą go poganom.

34 וְיַלְעִיגוּ בּוֹ וְיַסְרְטוּ וְיָרְקוּ בְּפָנָיו וְיָמוֹתְתוּהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יָקוּם׃

Las quales lo escarneceran, y lo açotaran, y escupiran en el, y mataranlohan: mas al tercero dia resuscitara

35 וַיִּקְרְבוּ אֵלָיו יַעֲקֹב וְיוֹחָנָן בְּנֵי־זִבְדִי לֵאמֹר מְלַמֵּד נֹאמַר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָנוּ אֵת־אֲשֶׁר נִשְׁאַל מֵמֶּךָּ׃

Entonces Iacobo y Ioan hijos de Zebedeo se llegaron a el, diziendo, Maestro, querriamos que nos hagas loque piditeremos.

36 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מַה תִּאבוּ לַעֲשׂוֹתִי לָכֶם׃

Y el les dixo, Que quereys que os haga?

37 וַיֹּאמְרוּ לוֹ תֵּן לָנוּ אֲשֶׁר אֶחָד מִמְּשְׂמֹאלְךָ נָשֵׁב בְּכְבוֹדֶךָ׃

Y ellos le dixeron, Danos que en tu gloria nos sentemos el vno à tu diestra y el otro à tu siniestra.

38 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֹא יְדַעְתֶּם מָה שְׁאַלְתֶּם הֲתּוּכְלוּ לִשְׁתּוֹת אֶת־הַכּוֹס אֲשֶׁר אֲנִי אֶשְׁתֶּה וּבַטְבִּילָה אֲשֶׁר אֶטְבֹּל תִּטְבֹּלוּ׃

Entonces Iesus les dixo, No sabeys lo que pedis: podeys beuer en vaso que yo beuo, y ser baptizados del baptismo de que yo soy baptizado?

39 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו נוּכַל וַיֹּאמֶר לָהֶם אֶת־הַכּוֹס אֲשֶׁר אֲנִי אֶשְׁתֶּה תִּשְׁתּוּ וּבַטְבִּילָה אֲשֶׁר אֶטְבֹּל תִּטְבֹּלוּ׃

Y ellos le dixeron, Podemos. Y Iesus les dixo, A la verdad el vaso que yo beuo, beureys: y del baptismo de que yo soy baptizado, sereys baptizados:

40 אֲבָל לָשֶׁבֶת מִימִינִי וּמִשְּׂמֹאלִי אֵינֶנִּי לִי לָתֵת כִּי־אִם אֲשֶׁר הוּכַן לָהֶם׃

Mas que os sentays a mi diestra y a mi siniestra, no es mio darlo si no à los que esta aparejado.

34 וַיַּתְעֵתוּן בֵּהּ וְיִבְזְרוּנֵיהּ וְיִרְקוּן בְּאַפּוֹהִי וְיִקְטְלוּנֵיהּ וּבְיוֹמָא תְּלָתָא יְקוּם׃

E fichera rannole e batterannole, e sputeranno in volto a esso, e ammazzeranno esso, ma il terzo giorno risusciterà.

35 וְקָרְבוּ לְוָתֵיהּ יַעֲקוֹב וְיוֹחָנָן בְּנֵי זַבְדַי וְאָמְרִין לֵהּ מַלְפָּנָא בָּעִין חָנָן דְּכָל דִּנְשְׁאַל תַּעְבַּד לָן׃

Allor Iacopo e Giouanni, figliuoli di Zebedeo, fecero vengono a lui, dicendo: Maestro, noi vogliamo che tu ci faccia quello che noi ti domanderemo.

36 וַאֲמַר לְהוֹן מָנָא בָּעִין אֲנִין אֲעִבַּד לְכוֹן׃

Et egli disse loro, Che volete voi che io vi faccia?

37 וַאֲמָרִין לֵהּ הַב לָן דְּחַד יְתִיב מִן יְמִינָךְ וְחַד מִן סְמָלָךְ בְּמַלְכוּתָךְ׃

Essi li dissero, Concedici che uno sedendo, l'uno a la tua destra, e l'altro a la tua sinestra in tua gloria.

38 וַאֲמַר לְהוֹן לָא יְדַעְתּוּן מָא שְׁאֲלִין אַנְתּוּן מְסָכְתִין אַנְתּוּן דְּתִשְׁתּוֹן כָּסָא דַּאֲנָא שָׁתֵא אֲנָא וּמַעְמְדִיתָא דַּאֲנָא מִתְעַמַּד אֲנָא תֶּעְמְדוּן׃

E Iesu disse loro, Voi non sapete quello che voi domandate. Potete voi bevere il calice che io bevo, o essere battezzati del battesimo, ond'io sono battezzato?

39 אֲמָרִין לֵהּ מְשִׁכְחִינָן וַאֲמַר לְהוֹן יְשׁוּעַ כָּסָא דַּאֲנָא שָׁתֵא תִּשְׁתּוֹן וּמַעְמְדִיתָא דַּאֲנָא מִתְעַמַּד אֲנָא תֶּעְמְדוּן׃

Egli gli disse, Noi possiamo. E Iesu gli disse, Veramente berete del calice che io bevo, e sarete battezzati del battesimo, ond'io sono battezzato.

40 וְתִתְיְבוֹן דִּין מִן יְמִינִי וּמִן סְמָלִי לָא הִיא לְמִתַּל אֲלָהִין דְּמִסְתַּכְּנִין׃

Mail sedere a la mia destra, o a la mia sinistra, non tocca a me darlo, ma [è] a coloro per i quali è apparecchiato.

34. Καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

Et se mocqueront de lui, & le fouëttront, & cracheront contre lui, puis le feront mourir: mais il resuscitera au troisiesme iour.

35 Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν.

Adonc Iaques & Iehan fils de Zebedee viennent à lui, disans, Maistre, nous voudrions que tu nous fisses ce que nous te demanderons.

36. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, τί θέλετέ με ποιῆσαι ὑμῖν;

Et il leur dit, Que voulez-vous que je vous face?

37 Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου.

Et ils lui dirent, Octroye nous que nous soyons assis en ta gloire, l'vn à ta droite & l'autre à ta gauche.

39. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι;

Et Iesus leur dit, Vous ne sçauez que vous demandez: pouuez vous boire la coupe que ie doi boire, & estre baptizés du baptesme dont ie doi estre baptizé?

39. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, πίεσθε· καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε.

Et ils lui dirent, Nous le pouuons. Et Iesus leur dit, Vn coup vous boirez la coupe que ie doi boire, & vous serez baptizés du baptesme dont ie doi estre baptisé.

40. τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται.

Mais de seoir à ma droite, & à ma gauche, ce n'est point à moi de le donner; mais, il sera donné à ceux auquels il est preparé.

CAP. X. | Das X. Capitel. | Kapitola X.

34. Et illudent ei, & conſpuent eum, & flagellabunt eum, & interficient eum, & tertia die reſurget.

And they ſhall mocke him and ſcourge him, and ſpit vpon him, and kill him: but the third day he ſhall riſe againe.

34. Die werden jn verſpotten/ vnd geiſſeln/ vnd verſpeyen vnd Tödten/ vnd am dritten tag wirdt er aufferſtehen.

Die ſtulle he ſpaatte oc hudſtrige/ oc beſpotte/ oc thieſſka hannem/ oc paa tredie dag ſkal hand oprſtaa.

34. A poſmijwati ſe budau gemu/ a vplizij/ a vbijcugij, a zabijgij ho/ a tři dnj potom wſtane.

A ouſmějí se mu/ a vplivnau go/ y bijdo mau plnáci a zamordugj go wſſakeij duha a po třech dnech wzkřjsj mu tvrdj.

35. Da giengen zu jhm Jacobus vnd Johannes die Söne Zebedei/ vnd ſprachen: Meiſter/ wir wöllen/ daß du vns thuſt/ was wir dich bitten werden.

Da ginge Jacobus oc Johannes Zebedei Sønner til hannem/ och ſaade/ Meſtere/ wi ville at du ſkalt gøre oſſ/ det ſom wi bede dig om.

35. Tehdy přiſtaupili k nemu Jakub a Jan ſynowé Zebedeowi/ řkauce: Miſtře/ chceme aby jakkoli poproſjme tebe/ včinil nám.

Ale do niego przyſtąpili Jákub y Jan ſynowie Zebedeuſpowi/ mowiąc: Miſtrzu/ żądamy abyś to od nas prożne bedzieſz czynił dla nas.

36. Er ſprach zu jhnen: Was wolt jhr/ daß ich euch thue?

Hand ſagde til dem: Hvad ville i/ at ieg ſkal gøre eder?

36. Ale on řekl jim: Cochcete abych wám včinil?

Ehedy im on rzekł. Czego ſie chcecie abych dla was vczynił?

37. Sie ſprachen zu jhm: Gib vns daß wir ſitzen/ einer zu deiner Rechten/ vnd einer zu deiner Lincken/ in deiner Herrligkeit.

De ſagde til hannem: Giff oſſ/ at vi maae ſide/ den ene hoſ din høyre ſide/ oc den ene hoſ din Venſtre ſide i din Herlighed.

37. A on mu powiedjeli: Dáy nám/ abychom ſedli na Prawicy twé/ a druhý na Lewicy twé ſedli w Slámě twé.

A oni mu powiedzieli: Day nam/ to abyſmy ſiedzieli jeden po prawey a drugi po lewey rece twoiey/ w chwale twoiey.

38. Jeſus aber ſprach zu jhnen: Jr wiſſet nicht was jr bittet. Kündt jhr den Kelch trincken/ den ich trincke/ vnd euch tauffen laſſen mit der Tauffe/ da ich mit getaufft werde?

Da Jheſus ſagde til dem/ Jr vide icke/ hvad i bede om. Kunde i dricke den Kalck/ ſom ieg dricker oc ſalde døbe eder met den Daab ſom ieg bliffuer døbt met?

38. Gežiſs Ježjſ řekl jim: Nevjte zač proſíte: Můžeteli pjti Kalich který já pijji: a nebo křtěnj ſe Křtem kterýmž já ſekřtěnj?

Ale im Jeſus rzekł: Nie wiedzie ez proſicie, możeteli pić Kubek który ja pije? y być krzczeni Krzczeniem ktorym by wam ukrzczon?

39. Sie ſprachen zu jhm: Ja/ wir können es wol. Jeſus aber ſprach zu jhnen: Zwar/ jhr werdet den Kelch trincken/ den ich trincke/ vnd getaufft werden mit der Tauffe/ da ich mit getaufft werde.

De ſagde til hannem/ Ja det kunde wi vel. Da ſagde Jheſus til dem. Sandelige/ i ſkulle dricke den Kalck/ ſom ieg dricker/ oc døbis med den Daab/ ſom ieg bliffuer døbt met.

39. A oni mu powiedjeli: Můžeme. A Gežiſs řekl jim: Kalich zagiſté který já piju/ piti budete/ a křtěnj kterýmž já ſe křtjm křtěni budete:

A oni mu powiedzieli: Możemy: Tedy im rzekł Jezus/ Kubek który ja pije pić będziecie/ y krzczeni krzczeniem ktorym by wam ukrzczon/ krzczeni będziecie.

40. Sedere autem ad dexteram meam, vel ad ſiniſtram non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratum eſt.

But to ſit on my right hande, and on my left ſide, is not mine to giue vnto you, but it ſhall be geuen to them for whom it is prepared.

40. Zu ſitzen aber zu meiner Rechten/ vnnd zu meiner Lincken/ ſtehet mir nicht zu/ euch zu geben/ ſondern welchen es bereitet iſt.

Men at ſide hoſ mit Høyre oc hoſ min Venſtre ſide ſtaar mig ikkeni at giffue eder/ men hvilke ſom det er bered

40. Ale ſedětí na Prawicy mé aneb na Lewicy/ nenáleží mi dáti wám/ ale kterým připraweno geſt.

Ale ſiedzieć po prawey ſtronie/ albo po lewey/ nie moią tego czynić dawać/ ale tym ktorym iest na gotowano.

י

41 וְכַאֲשֶׁר שָׁמְעוּ הָעֲשָׂרָה הֵחֵלּוּ לְזעֹם עַל־יַעֲקֹב וְיוֹחָנָן׃

Y como lo overon los Diez, començaron à enojarse de Iacobo y de Ioan.

Et dieux hauendo vdito questo, cominciarono a sdegnarsi contra Iacopo e Giouanni.

Ce qu'ayans ouy les dix autres, ils commencerent à s'indigner contre Iacques & Iehan.

41. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.

42 וַיִּשׁוּעַ קָרָא לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְדַעְתֶּם כִּי־הַחֲזָאִים לָשׂר עַל־הַגּוֹיִם יִמְשְׁלוּ בָם וְהַגְּדוֹלִים בָּהֶם יִשְׁלְטוּ עֲלֵיהֶם׃

Mas Iesus llamandolos, dizeles, Ya sabeys que los que se veen ser principes en las gentes, se enseñorean de ellas: y los que entre ellas son grandes, tienen sobre ellas potestad.

Mais Iesus les appelant à soi leur dit, Vous sauez que ceux qui sont estats de dominer sur les nations, les maistrisent: & les grands d'entr'eux vsent d'authorité sur icelles.

42. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, λέγει αὐτοῖς, Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, Καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν, κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.

43 לֹא כֵן הַכָּאן יִהְיֶה בֵינֵיתְכֶם אֲבָל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִהְיוֹת גָּדוֹל בָּכֶם יִהְיֶה לָכֶם מְשָׁרֵת׃

Mas no serà assi entre vosotros, antes qualquiera que quisiere hazerse grande entre vosotros, serà vuestro seruidor:

Ma non così sarà fra voi: anzi qualunque di voi vorrà esser grande, sarà vostro ministro.

Mais il ne sera point ainsi entre vous: ains quiconque voudra estre le plus grand entre vous, sera vostre ministre.

43. Οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὃς ἂν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται διάκονος ὑμῶν.

44 וַאֲשֶׁר יֹאבֶה בָּכֶם לִהְיוֹת הָרִאשׁוֹן יִהְיֶה־עַבְדְּכֶם׃

Y qual quiera de vosotros que quisiere hazerse el primero, sera siervo de todos.

E chiunque vorrà esser il primo tra voi, sarà servo di tutti.

Et quiconque d'entre vous voudra estre le premier, sera le seruiteur de tous.

44. Καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος.

45 כִּי־בֶן־הָאָדָם לֹא בָא לְהִשָּׁרֵת כִּי אִם לְשָׁרֵת וְלָתֵת אֶת־נַפְשׁוֹ פְּדוּיוֹן לָרַבִּים׃

Porque el hijo del hombre tampoco vino para ser seruido, mas para seruir, y dar su vida en rescate por muchos.

Perciache ancora il Figliuolo de l'huomo non è venuto per esser seruito, ma per seruire, e dar l'anima sua in redentione per molti.

Car aussi le Fils de l'homme n'est point venu pour estre seruy, mais pour seruir, & donner sa vie en rançon pour pluseurs.

45. Καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

46 וַיָּבוֹאוּ אֶל־יְרִיחוֹ וּבְצֵאתוֹ מִירִיחוֹ וְתַלְמִידָיו וְעָם רַב בֶּן־טִימַי עִוֵּר יָשַׁב בְּדַרְכּוֹ וְשֹׁאֵל׃

Entonces vienen à Hiericho: y saliendo el de Hiericho, y sus discipulos, y vna gran compañia, Bartimeo el ciego hijo de Timeo estaua sentado junto al camino mendigando.

Poi sono venuti in Iericho. & vscendo egli, e suoi discepoli, e vna gran turba di gente, Bartimeo cieco figliuol di Timeo, sedeua lungo la via mendicando.

Puis apres ils arriuerent en Iericho: & luy partant de Iericho auec ses disciples, & vne grande troupe, vn aueugle, dit Barthimeo, c'est à dire, le fils de Timee estoit assis aupres du chemin, & mendioit.

CAP. X.

41. Et audientes decem, cœperunt indignari de Iacobo & Iohanne.

And when the ten heard that, they began to disdayne at Iames and Iohn.

42. Iesus autem vocans eos, ait illis, Scitis quia hi qui videntur principari gentibus, dominantur eis: & principes eorum potestatem habent ipsorum.

But Iesus called them vnto him, and said vnto them, Ye know that they which beare rule among the Gentiles, raine dominat ouer them and they that be great among them, exercise authoritie ouer them.

43 Non ita est autem in vobis, sed quicunque voluerit fieri maior, erit vester minister.

But it shall not be so among you: but whosoeuer will be great among you, let him be your seruant.

44. Et quicunque voluerit in vobis primus esse, erit omnium seruus.

And whosoeuer will be chiefe of you, shall be the seruant of all.

45. Nam & filius hominis non venit ut ministraretur ei, sed ut ministraret, & daret animam suam redemptionem pro multis.

For euen the Sonne of man came not to be serued: but to serue, and to giue his life for the raunsome of many.

46. Et veniunt Iericho: & proficiscente eo de Iericho, & discipulis eius, & plurima multitudine, filius Timæi Bartimæus cæcus, sedebat iuxta viam mendicans.

Then they came to Iericho: and as he went out of Iericho with his disciples, and a great multitude, Bartimeus the sonne of Timeus, a blinde man, sate by the wayes side begging

Das X. Capitel.

41. Vnd da das die zehen höreten/ wurden sie vnwillig über Jacobum vnd Johannem.

Do der de Thi horde dertoge de der nu mistycke mer Jacob oc Hans.

42. Aber Jesus rieff jhnen/ vnd sprach zu jhnen: Jhr wisset/ das die Weltlichen Fürsten Herrschen/ vnd die Mechtigen vnter jhnen haben gewalt.

Da kallede Jhesus dem/ oc sagde til dem/ I vide/ at de Verdslige Forster regiere/ oc de Mectige haue dem hassue magt.

43. Aber also soll es vnter euch nicht sein/ sondern welcher wil groß werden vnter euch/ der soll euer Diener sein.

Men det skal icke vere saa blant eder/ Men hui som vil vere stor blant eder/ hand skal vere eders Tiener.

44. Vnd welcher vnter euch will der Fürnembste werden/ der sol euer aller Knecht sein.

Oc huilcken som vil vere den Yperste blant eder/ hand skal vere alles eders Tiener.

45. Denn auch des Menschen Son ist nicht kommen/ daß er jm dienen lasse/ sondern daß er diene/ vnd gebe sein Leben zur bezahlung für vile.

Thi Menniskens Son er oc icke kommen/ at lade sig tiene til/ Men at hand skulde tiene/ oc giffue sit liff til betalninge for mange.

46. Vnd sie kamen gen Jericho/ vnd da er auß Jericho gieng/ er vnd seine Jünger/ vnd ein groß Volck/ Da saß ein Blinder/ Bartimeus/ Timei Son/ am wege/ vnd bettelt.

Oc de komme til Jericho/ Oc der hand gick aff Jericho, hand oc hans Disciple/ oc meget Folck/ Da sad en Blind/ ved nafn Bartimeus Timei søn/ hoss vejen oc tigde.

Kapitola X.

41. To vſliſſawſſe ginſich beſeſi/ potcall ſe hněwati na Jana a na Jakuba.

Co gdy dzieſięcioro ſłyſzało/ poczęli ſię gnieuać nad Jakubem y Janem.

42. Ale Gežyſſa powolawſſi gich/ řekł gim: Wijte/ że ti ktere kněžy ſe zdaſi wládnauti nad libim panugijk nad nimi/ a Wrchnij gegich mocy prowozugij nad nimi.

A tehdy Jezus wezwawſſy ich/ powiedział im/ Wiecie że ktorym ſie podobá panować nád narody/ pánuią nád nimi/ a Krotcy ich mocy mieią nimi, wzywáią nád nimi zwierzchnoſci swey.

42. Ne tak zagrſte bude mezy wámi: Alekdo chce ti mezy wámi byti přednij/ bude chtiti mezy wámi byti přednij/ bude celwſſech ſłużebnijk:

Ale mezy wámi nás nie bodźie/ ownſſem kto bodźie chciał być przedniſzym miedzy wámi/ niech bodźie ſługą wſſytkim.

44. A kdokoli bude chtiti byti wdtſij/ bude wáš ſłużebnijk.

A Krotkolwiek ſ was bedźie chćiał być pierwſſym/ ten budźie wſſytkich ſłużebnikiem.

45. Neb y Syn Cłowiecky nepřiſſel aby gemu ſłużili/ ale aby on ſłużił/ a aby dal siwot swůg na wykupenij za mnohé.

Abowiem y Syn człowieczy nie przyſzedł aby mu ſłużono/ ale aby ſłużył/ y dał duſſę ſwą za okup za wiele ich.

46. Potom přiſſli do Gerycha. A když ſchlon z Gericha/ y Mrolinijch gebo/ a zástup mnohý s nim/ Tymeůw syn Bartchymeus ſlepý ſedźel podlé cesty žebrge.

Kedy przyſzli/ do Jerycho. A gdy wychodził z zwolennikiem ſwoiem i Jerichá y z wielkim ludem/ ſyn Tymeuſzów Bartymeuſz ślepy ſiedźiał podle drogi żebrząc.

ו

47 וַיִּשְׁמַע כִּי יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי הוּא
מַחֵל לִזְעֹק וְלֵאמֹר יֵשׁוּעַ בֶּן־
דָּוִד חָנֵּנִי׃

Y oyendo que era Iesus el Nazareno, començó à dar bozes, y dezir Iesus hijo de David ten misericordia de mi.

48 וַיִּגְעֲרוּ בוֹ רַבִּים לַחֲשׁוֹת
וְהוּא יוֹתֵר רַב מְאֹד צָעַק חָנֵּנִי
חָנֵּנִי בֶּן־דָּוִד׃

Y muchos le reñian, que callasse: mas el daua mayores bozes, Hijo de David ten misericordia de mi.

49 וְקָם יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לְהִקָּרֵא לוֹ
וַיִּקְרְאוּ לָעִוֵּר וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲזַק
וְאֲמֹץ קוּם קֹרֵא לָךְ׃

Entonces Iesus parandose, mandó llamarlo y llaman al ciego, diziendole, Ten confiança, leuantate, que te llama.

50 וַיַּשְׁלֵךְ אֶת בִּגְדוֹ מֵעָלָיו
וַיָּקָם וַיָּבוֹא אֶל־יֵשׁוּעַ׃

El entonces, echando su capa, leuantose y vino à Iesus.

51 וַיַּעַן לוֹ יֵשׁוּעַ לֵאמֹר מַה
תֹּאבֶה לַעֲשׂוֹתִי לָךְ וְהָעִוֵּר אָמַר
לוֹ רַבּוֹנִי אֲשֶׁר אֶרְאֶה׃

Y respondiendo Iesus dizele, Que quieres que te haga? y el ciego le dize Rabboni, que cobre la vista.

52 וַיֹּאמֶר לוֹ יֵשׁוּעַ לֵךְ לָךְ
אֲמוּנָתְךָ הוֹשִׁיעָתְךָ וּפִתְאֹם רָאָה
וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי־יֵשׁוּעַ בַּדָּרֶךְ׃

Y Iesus dixo, Vé, tu fe te ha saluado. Y luego cobró la vista, y seguia à Iesus en el camino.

ז

47 וְשָׁמַע דְּיֵשׁוּעַ הוּא נ
נָצְרָיָא וְשָׁרִי לְמִקְרָעָא
וְלַמֵּימַר רַבְּהּ דְּדָוִיד א
אֲתְרַחֵם עָלַי׃

Et hauendo oùito che quello era Iesv Nazareno, cominciò à gridare, e dire, Iesv Figliuol di David, habbia misericordia di me.

48 וְכַמָּן חָיְרוּ בֵּהּ סַגְיָאֵי
דְּיִשְׁתְּקִין הוּא דִּין יַתִּירָאִית
וְקָרָא הֲוָא וְאָמַר רַבְּהּ
דְּדָוִיד אֲתְרַחֵם עָלַי׃

E molti lo sgridauano, acciochè tacesse: ma egli gridaua assai più forte, Figliuol di David, habbi misericordia di me.

49 וְקָם יֵשׁוּעַ וְפַקֵּד
דְּיֶקְרוֹנֵיהִי וְקַדָּאוּהִי ל
לְסַמְיָא וְאָמְרִין לֵהּ אִתְלַבַּב
קוּם קָרֵא לָךְ׃

E Iesv fermandosi, comandò che gli fosse chiamato: e così chiamano il cieco dicendoli, Stà di buon animo, leuati, egli ti chiama.

50 הוּא דִּין סְמָיָא שְׁדָא
לְבַשֵּׁהּ וְקָם אֲתָא לְוָת
יֵשׁוּעַ׃

Et egli gettato via il suo mantello, si leuò su, e venne à Iesv.

51 אֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ מָה
תֵּבָא אֶעְבֵּד לָךְ הוּ דִּין
סַמְיָא אֲמַר לֵהּ רַבִּי
דֶּאֶחְזֵי׃

E Iesv rispondendo gli disse, Che vuoi tu ch'io ti faccia? Il cieco gli disse, Maestro, ch'io riabbia la vista.

52 וַיֹּאמֶר לֵהּ יֵשׁוּעַ חֲזִי
הֵימְנוּתָךְ אַתִּיתָךְ וּמִיָּד
אִתְחֲזִי לֵהּ וַאֲזַל הֲוָא
בְּאוֹרְחָא׃

Iesv gli disse, Vattene, la tua fede t'ha saluato. Incontinente riebbe la vista, e seguiua Iesv per la via.

יא

1 וּכְד קָרְבִין לְאוּרְשְׁלֵם
עַל גֵּיבִי בֵּית־פַּגֵּא וּבֵיתַ־
עַנְיָא לְוָת טוּרָא דְּזֵיתָא שְׁדַר
שְׁנַיִן מִן תַּלְמִידָוֵהִי׃

Et l'auicinarsi egli a Ierusalemme à Betfage, e Betania presso al monte de gli Oliui, mandò due de suoi discepoli.

ו

47 וַיִּשְׁמַע כִּי יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי הוּא
מַחֵל לִזְעֹק וְלֵאמֹר יֵשׁוּעַ בֶּן־
דָּוִד חָנֵּנִי׃

Y oyendo que era Iesus el Nazareno, començó à dar bozes, y dezir Iesus hijo de David ten misericordia de mi.

48 וַיִּגְעֲרוּ בוֹ רַבִּים לַחֲשׁוֹת
וְהוּא יוֹתֵר רַב מְאֹד צָעַק חָנֵּנִי
חָנֵּנִי בֶּן־דָּוִד׃

Y muchos le reñian, que callasse: mas el daua mayores bozes, Hijo de David ten misericordia de mi.

49 וְקָם יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לְהִקָּרֵא לוֹ
וַיִּקְרְאוּ לָעִוֵּר וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲזַק
וְאֲמֹץ קוּם קֹרֵא לָךְ׃

Entonces Iesus parandose, mandó llamarlo y llaman al ciego, diziendole, Ten confiança, leuantate, que te llama.

50 וַיַּשְׁלֵךְ אֶת בִּגְדוֹ מֵעָלָיו
וַיָּקָם וַיָּבוֹא אֶל־יֵשׁוּעַ׃

El entonces, echando su capa, leuantose y vino à Iesus.

51 וַיַּעַן לוֹ יֵשׁוּעַ לֵאמֹר מַה
תֹּאבֶה לַעֲשׂוֹתִי לָךְ וְהָעִוֵּר אָמַר
לוֹ רַבּוֹנִי אֲשֶׁר אֶרְאֶה׃

Y respondiendo Iesus dizele, Que quieres que te haga? y el ciego le dize Rabboni, que cobre la vista.

52 וַיֹּאמֶר אֲמַר לוֹ יֵשׁוּעַ לֵךְ לָךְ
אֲמוּנָתְךָ הוֹשִׁיעָתְךָ וּפִתְאֹם רָאָה
וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי־יֵשׁוּעַ בַּדָּרֶךְ׃

Y Iesus dixo, Vé, tu fe te ha saluado. Y luego cobró la vista, y seguia à Iesus en el camino.

יא

1 וְכַאֲשֶׁר קָרְבוּ לִירוּשָׁלַיִם אֶל
בֵּית פַּגֵּי וּבֵית עַנְיָה אֶל־הַר
הַזֵּיתִים וַיִּשְׁלַח שְׁנֵי תַלְמִידָיו׃

Y como fueron cerca de Hierusalem, (de Bethphage) y de Bethania, al monte de las Oliuas, embia dos de sus Discipulos.

ι΄

47. Καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ
Ναζαρηνός ἐστιν, ἤρξατο κρά(ζειν καὶ
λέγειν, Υἱὲ Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν
με.

Y quando oyò que era Iesus el Nazareno, començò à dar bozes, y à dezir, Iesu hijo de David, ayme piedad de mi.

48. Καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ
ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔ-
κραζεν, Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με.

Y muchos le reñian, que callasse: mas el daua mayores bozes, Hijo de David, ayme piedad de mi.

49. Καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτὸν
φωνηθῆναι· καὶ φωνοῦσι τὸν τυ-
φλὸν, λέγοντες αὐτῷ, Θάρσει· ἔγει-
ρε φωνεῖ σε.

Y Iesus parandose mandò llamarlo: y llaman al ciego, diziendole, Ten confiança, leuantate, que te llama.

50. Ὁ δὲ ἀναβαλὼν τὸ ἱμάτιον
αὐτοῦ, ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Ἰη-
σοῦν.

Y arrojando su manteo, el Ciego, se leuantó, y vino à Iesus.

51. Καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ
Ἰησοῦς, Τί θέλεις ποιήσω σοι; ὁ δὲ τυ-
φλὸς εἶπεν αὐτῷ ῥαββουνί, ἵνα
ἀναβλέψω.

Alora Iesus prenunciò la Parola, y dixo, Que quieres que te haga? El ciego le dixo, Maestro, que se recobre la vista.

52. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ὕπα-
γε· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ εὐθέως
ἀνεβλέψε, καὶ ἠκολούθει τῷ Ἰησοῦ
ἐν τῇ ὁδῷ.

Y Iesus le dixo, Vaste con, tu fe te ha hecho saluo. Y luego recobrò la vista, y seguia à Iesus por el camino.

ΚΕΦΑΛ. ια΄.

Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερου-
σαλὴμ, εἰς Βηθφαγὴ καὶ
Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

Y como se llegaron cerca de Ierusalem, en estando pres de Bethphagè, & Bethanie, vers le mont des Oliuiers, il enuoye deux de ses disciples.

CAP. X.

47. Qui cùm audiſſet quia Ieſus Nazarenus eſt: cœpit clamare, & dicere, Ieſu fili David, miſerere mei.

And when he heard that it was Jeſus of Nazareth he began to cry and ſay: Jeſus the ſonne of Dauid, haue mercie on me.

48. Et comminabantur ei multi, ut taceret. At ille multo magis clamabat, Fili David, miſerere mei.

And many rebuked him, that he ſhould hold his peace: but he cryed much more: O Sonne of Dauid, haue mercie on me.

49. Et ſtans Ieſus præcepit illum vocari. Et vocant cæcum dicentes ei, Anima quior eſto, ſurge, vocat te.

Then Jeſus ſtode ſtyll, and commanded him to be called: and they called the blynde, ſaying vnto him: Be of good comfort, aryſe, he calleth thee.

50. Qui proiecto veſtimento ſuo exiliens, venit ad eum.

Caſte thy cote away, ryſe lyghtly, and come to Jeſus.

51. Et reſpondens Ieſus dixit illi, Quid tibi vis faciam? Cæcus autem dixit ei, Rabboni, ut videam.

And Jeſus anſwered, and ſayd vnto him: What wylt thou that I ſhall do vnto thee? And the blynde ſayd vnto him: Lorde, that I may receyue my ſyght.

52. Ieſus autem ait illi, Vade, fides tua te ſalvum fecit. Et confeſtim vidit, & ſequebatur eum in via.

Then Jeſus ſayd vnto him: Go thy way: thy faith hath made thee. And by and by he receyued his ſyght, and followed Jeſus in the way.

CAP. XI.

ET cum appropinquarẽt Hieroſolymæ & Bethaniæ ad montem Oliveti, mittit duos ex diſcipulis ſuis.

And when they came nere to Jeruſalem, to Bethphage & Bethanie vnto the mount of Oliuet, he ſent forth two of his diſciples.

S. Marcus.

Das X. Capitel.

47. Vnd da er höret / daß es Jeſus von Nazareth war / fieng er an zu ſchreyen / vnd ſagen: Jeſu du Sohn David / erbarm dich mein.

Da er dan hörde / at det var Jheſus aff Nazareth / da begynte han at röpe / at ſige / Jheſu du Dauidz Son forbarme dig offuer mig.

48. Vnd vil bedroheten jn / er ſolte ſtille ſchweigen. Er aber ſchrey vil mehr: Du Sohn David / erbarm dich mein.

Da mange truede hannem, at han ſkulde ſie ſtille. Men han rabte meget mere / Du Dauidz Son / forbarme dig offuer mig.

49. Vnd Jeſus ſtund ſtille / vnd ließ jhn ruffen. Vnd ſie rieffen dem Blinden / vnd ſprachen zu jhm: Sey getroſt / ſtehe auff / er ruffet dir.

Da Jheſus ſtod ſtille / oc ſagde dalde hannem. Oc de kalde den Blinde / och ſagde til hannem / Vær fro modig / ſtat op / han kalder ad dig.

50. Vnd er warff ſein Kleid von ſich / ſtund auff / vnd kam zu Jeſu.

Da hand kaſte ſine klæder fra ſig / ſtod op / oc kom til Jheſum.

51. Vnd Jeſus antwortet / vnnd ſprach zu jhm: Was wilt du daß ich dir thun ſoll? Der Blinde ſprach zu jhm: Rabboni / daß ich ſehend werde.

Oc Jheſus ſuarede / oc ſagde til hannem / Hvad vilt du / at jeg ſkal gøre dig? Den Blinde ſagde til hannem / Rabboni / at jeg kand ſee.

52. *Jeſus aber ſprach zu jhm:* Gehe hin / dein Glaube hat dir geholffen. Vnd als bald ward er ſehend / vnd folgete jhm nach / auff dem wege.

Da Jheſus ſagde til hannem / Gack hen / Din tro haff. er hulpet dig / Oc ſtrax bleff hand ſeendis / oc fulde hannem efter / paa veyen.

Das XI. Capitel.

Vnd da ſie nahe zu Jeruſalem kamen / gen Bethphage vnd Bethanien an den Oelberg / ſandte er ſeiner Jünger zween.

Oc der de komme nær til Jeruſalem / til Bethphage oc Bethanien hoſt Oliebierget / da ſende hand tho aff ſine Diſcipla.

S. Marek.

Kapitola X.

47. Kterýžto ſlyſſal že Gežiſſe Nazaretſký gdero pokal wolati, a rýcy: Gežiſſu ſynu Dawidůw / ſmilug ſe nademnau.

A gdy vſlyſſał tho był on Jezus Nazaretſký, počał wołać mowiąc: Jezuſie Synu Dawidow ſmiłuy ſie nademną.

48. A přeſtáwalí gemu mnozý / aby mlčal. Ale on mnohem wýce wolał: Synu Dawidůw ſmiłuy ſe nademnau.

A ſtáli nań wiele ich aby mlczał, ale on tym mocney wołał / Synu Dawidow ſmiłuy ſie mnie.

49. Tehdy zaſtawiw ſe Gežiſſ / řekł ho za wolati. A powolali ſlepého / řkauce: Dobře mpſt buď / wſtań wolá tebe.

Tedy Jezus zaſtánowiwſzy ſie kazał go zawołać / y zawołano ślepego mowiąc mu: Bądź dobrego ſercá wſtań / woła cie.

50. Kterýžto powrhl raucho ſwé / a wzchopiw ſe přiſſel k němu.

A on porzuciwſzy płaſzcz ſwoy wſtał / przyſzedł do Jezuſowe.

51. A odpowědíw Gežiſſ / řekł gemu: Co chceſs at učinim? A ſlepý řekł gemu: Miſtře, at widim.

A odpowiedziawſzy Jezus / rzekł mu: Czego chcesz abym ci czynił? A ślepy powiedział memu: Nauczycielu miły / aby wzrok wejrzał.

52. A Gežiſſ řekł gemu: Dogdi wijra twá tebe zdrawo včinila. A hned on prozřel / a ſlédowal gemu ceſtau.

Rzekł mu tedy Jezus: Idź wiára twa wybawiła cie / a ztał natychmiaſt wzrok / y szedł za nim w drodze.

Kapitola XI.

A Gdy ſe přibližili k Geruzalemu / a k Betphagi y k Bethanſké hoře Olivetſké / poſlal / dwa z Učedlnikůw ſwých.

A Gdy byli blisko Jeruzalem / Betfágé / y Bethánie przy gorze oliwney / posłał dwu z uczniow swoich.

י א

ג וְאִמַּר לְהוֹן וְלוֹ לַקְרִיתָא
דִלְקוּבְלָן וּבַר שַׁעְתָּה ד
דְלָא אֲנָשׁ יְתִיבָא מִשְׁכְּחִין
אִנְתּוֹן עִילָא דְאִסְיָר דְאָנָשׁ
מִן בְּנֵי אֲנָשָׁא לָא רְכִיבָה
שְׁרוֹ אִיתְיָתוֹ יְתִי׃

Y dixe los, Andad en, luego en el vuestro aſſaliſte che'vos ſe fara enfrente: y ſi luego entrardes en el, hallareys vn pollino atado, ſobre el qual ninguno huvo nunca ſe aſſentado: ſoltadlo, y traedlo.

ד וְאִם אֲנָשׁ יֵאמַר לָכוֹן לְמָא
מַנָּא עֲבִדִין אִנְתּוֹן דָּנָא
אֲמִרוּ לָהּ דְּלְמָרֵיהּ מִתְּבְעָא
יְמָחֲרָא מְסַדַּר לָהּ לְכָאן׃

Y ſi alguno os dixere, Porque hazeys eſſo? Dezid que el Señor lo ha menester: y luego lo embiara aca.

ה וַאֲזָלוּ וְאַשְׁכַּחוּ עוּלְיָא
דְּאִסְיָר עַל תַּרְעָא לְבַר
בְּשׁוּקָא וּבְדָא שָׁרִין יְהוֹן׃

Y fueron, y hallaron el pollino atado à la puerta fuera, entre dos caminos, y deſatenlo.

ו וְקָצַת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר קָמִים
שָׁם אָמְרוּ לָהֶם מָה עֹשִׂים
אַתֶּם כִּי־תַּתִּירוּ אֶת־הָעַיִר׃

Y vnos de los que eſtauan allí, les dixeron, Que hazeys, deſatando el pollino?

ו וְהֵמָּה אָמְרוּ לָהֶם כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יֵשׁוּעַ וַיְשַׁלְּחוּם׃

E los entonces les dixeron como Ieſus auia mandado: y dexaronlos.

ז וַיּוֹלִיכוּ אֶת־הָעַיִר אֶל־יֵשׁוּעַ
וַיַּשְׁלִכוּ עָלָיו אֶת־בִּגְדֵיהֶם וַיֵּשֶׁב
עָלָיו׃

Y truxeron el pollino à Ieſus, y echaron ſobre el ſus veſtidos, y el ſe ſentó ſobre el.

ח וְרַבִּים הִצִּיעוּ אֶת־בִּגְדוֹתָם
בַּדֶּרֶךְ וְאֲחֵרִים קָרוּ עֲנָפִים
מִן־הָעֵצִים וַיַּצִּיעוּ בַּדֶּרֶךְ׃

Y muchos tendian ſus veſtidos por el camino, y otros cortauan hojas de los arboles, y tendian por el camino.

ια.

2 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδέποτε ἐκάθισε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.

Et leur dit, Allez-vous-en en ceſte bourgade qui eſt vis à vis de vous: & incontinent que vous y entrerez, vous trouuerez vn aſnon attaché ſur lequel iamais homme ne s'eſt aſſis: deſlacez le, & l'amenez.

3. Καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε, Τὸν Κύριον χρείαν ἔχει· καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποστέλλει ὧδε.

Et ſi quelcun vous dit, Pourquoi faites vous cela? dites que le Seigneur en a beſoing: & incontinent il l'enuoyera ici.

4. Ἀπῆλθον δὲ καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ ἀμφόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν.

Ils ſe partirent donc, & trouuerent l'aſnon qui eſtoit attaché deuant la preſente à porte, entre deux chemins: & le deſlacherent.

5. Καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς, Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον;

Et quelcun de ceux qui eſtoyent là leur dirent, Que faites-vous de deſlacher l'aſnon?

6. Οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς καθὼς ἐνετείλατο ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς.

Mais il leur reſpondirent comme Ieſus leur auoit commandé: & ils les laiſſerent aller.

7. Καὶ ἤγαγον τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ.

Ils amenerent donc l'aſnon à Ieſus, & mirent leurs veſtemens ſur icelui, & il s'aſſit deſſus.

8. Καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν· ἄλλοι δὲ στιβάδας ἔκοπτον ἐκ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρώννυον εἰς τὴν ὁδόν.

Et pluſieurs eſtendoyent leurs veſtemens par le chemin: les autres coupoyent des rameaux aux arbres, & en gariſſoyent par chemin.

2 Et

CAP. XI.

2. Et ait illis, Ite in castellum quod contra vos est, & statim introeuntes illuc, invenietis pullum ligatum, super quem nemo adhuc hominum sedit: solvite illum, & adducite.

And sayd vnto them: Go your wayes into that towne that is ouer against you: and assone as ye shall enter into it, ye shall finde a colte bounde, whereon neuer man sate: loose him, and bring him.

3. Et si quis vobis dixerit, Quid facitis? Dicite quia Domino necessarius est: & continuo illum dimittet huc.

And if any man say vnto you: Why do ye this? Say that the Lorde hath need of him: and straight way he will send him hither.

4. Et abeuntes invenerunt pullum ligatum ante ianuam, foris in bivio: & solvunt eum.

And they went their way, & found the colte tyed by the doore without in the open place where two wayes met: and they loosed him.

5. Et quidam de illic stantibus dicebant illis, Quid facitis solventes pullum?

Then certaine of them that stoode there, sayde vnto them: What do ye loosing the colte?

6. Qui dixerunt eis sicut præceperat illis Iesus: & dimiserunt eis.

And they answered them as Iesus had commanded them. So they let them go.

7. Et duxerunt pullum ad Iesum: & imponunt illi vestimenta sua, & sedit super eum.

And they brought the colte to Iesus, and cast their garments on him, and he sate vpon him.

8. Multi autem vestimenta sua straverunt in via: alii autem frondes cædebant de arboribus, & sternebant in via.

And many spred their garments in the way: other cut downe braunches of the trees, and strawed them in the way.

Das XI. Capitel.

2. Vnd sprach zu jhnen: Gehet hin in den Flecken der für euch ligt/ vnd als bald wenn jhr hinein kompt/ werdet jhr finden ein Füllen angebunden/ auff welchem nie kein Mensch gesessen ist/ Löset es ab/ vnd führet es her.

Vnd sagde til dem/ Gaar bort til den By/ som ligger faar eder/ De straxs naar I komme ind/ da skulle I finde et Fol bundet/ paa hvilket der sad end aldri noget Menniske/ løser det/ og fører det hid.

3. Vnd so iemand zu euch sagen wirdt/ warumb thut jhr das? So sprechet: der Herr bedarff sein/ so wirdt ers bald her senden.

Og der som nogen siger til eder/ Hvad gaar gaer I der? Da sviger/ HERREN haffuer behoff/ saa skal hand straxs sende det hid.

4. Sie giengen hin/ vnd funden das Füllen gebunden an der thür/ ausser auff dem wegscheid/ vnd löseten es ab.

De ginge hen/ og funde Folket bunden hoss Døren/ vde paa Veyskillet/ og løste det.

5. Vnd etliche die da stunden/ sprachen zu jhnen: Was machet jhr/ das jhr das Füllen ablöset?

De nogle som der stode/ sagde til dem/ Hvad gaer I/ at I løse Folket?

6. Sie sagten aber zu jhnen/ wie jhnen Jesus geboten hatte/ vnd die liessens zu.

De de sagde til dem/ ligesom Jhesus hafde befalet dem/ og de stedde til.

7. Vnd sie führeten das Füllen zu Jesu/ vnd legeten jre Kleider darauff/ vnd er satzte sich darauff.

Og de førde Folket til Jhesum/ og lagde deris Klæder der paa/ og hand satte sig der paa.

8. Vil aber breiteten jhre Kleider auff den Weg. Etliche hieben Meyen von den Bäumen/ vnd streueten sie auff den Weg.

Og mange bredde deris Klæder paa Veyen. Nogle hug Grene af Træerne/ og strødde paa Veyen.

Kapitola XI.

2. Řka jim: Gděkoli do Hrádku tohoto protiwného wámi gest/ a hned wegdouce tam, naleznete Oslátko přiwázané/ na kterémžkoli nižádný z lidí neseděl: odwěžte ge/ a přiweďte ke mně.

A rzekł im: Idźcie do miásteczka tego, które przeciwko wam/ a hnedy wchodząc tam/ znajdźcie oślątko przywiązane/ na którym żaden człowiek nie siedział/ odwiążcie je/ i przywiedźcie.

3. A bylť wám kdo: Což to činíte? řekěte: Jeho PANU potřebuje: a hned ge wypustí sem.

A jeśliby wam kto rzekł/ Przeczże to czynicie? powiedzcie iż Pan ma tego potrzebę/ y wnet je ta puśći.

4. Tehdy šedše/ nalezli Oslátko přiwázané wně před Wranau na rozcestí/ y odwazugí je.

Tedy šli/ i znaleźli oślę wnoss zewnątrz przy drzwiach/ na dworze/ gdzie się dwie drodze schadzały/ i rozwiązali je.

5. A někteří z těch kteříž tu stáli/ řekli jim: Což činíte, že odwazugete Oslátko?

Niektorzy tedy z onych co tam stali/ rzekli im: Cóż czynicie/ iż odwiązuiecie oślę?

6. Kteříž řekli jim jakož byl jim přikázal Ježíš. A nechali jich.

Ale oni powiedzieli im/ jako im rozkazał Jezus: y puścili ie.

7. Protož přiwedli Oslátko k Ježíšowi/ a wložili na ně Roucha swá/ y wsedl na ně.

Przywiedli tedy oślę do Jezusa/ wrzucili swe szaty na nie/ y wsiadł na nie.

8. Mnozí pak stlali Roucha swá na cestě/ a jiní ratolesti sekajíce s stromuow/ a metali na cestě.

A wiele ich ścieli odzienia swoie po drodze/ drudzy zaś gałęzie ścinali z drzew/ y ścielili na drodze.

יא

ט וְהָעִם הַהֹלְכִים לְפָנִים וְהָאַחֲרִים צָעֲקוּ
דַּבְּתַרְהּ קָאֲיִן הֲווֹ קָאֲמְרִין
לְאַמּוֹר הוֹשַׁע נָא בָּרוּךְ הַבָּא
בְּשֵׁם יְהוָה׃

Y quelli che andauano auanti, & quelli che seguiuano gridauano, dicendo, Hosanna: benedetto sia colui che viene nel nome del signore.

יא וּבְרִיכָא הִי מַלְכוּתָא
דְּאָתְיָא בְּשׁוּם דָּוִיד אֲבוּנָן
אוֹשַׁעְנָא בְּמָרוֹמָא׃

Benedetto il regno che viene nel nome del signore del nostro padre David. Hosanna ne luoghi altissimi.

יא וְעָל יְשׁוּעַ לְאוּרְשְׁלֵם
לְהֵיכְלָא וְחָזָא כָּל מִדַּם
כַּד הֲנָא הֵין עִדָּנָא דְּרַמְשָׁא
נְפַק לְבֵית עַנְיָא עִם
תְּרֵי עֲסַר׃

E cosi Iesu entrò in Ierusalem nel tempio, & hauendo riguardato ogni cosa intorno, essendo già sera, uscì fuora per andare in Bethania con i dodici.

יב וְלִיוֹמָא אֲחֳרָנָא כַּד
נָפְקִין מִן עַנְיָא הֲוָא

Et il giorno seguente, mentre essi uscivano di Bethania, egli hebbe fame.

יג וְחָזָא תְּאֵנָא דְּהֲוָא מִן
דְּיִתְקָא רָאִיתָ בַּהּ טְרֵפָא
וְאָתָא לְמֵיתַר דִּלְמָא יַשְׁכַּח
בַּהּ מִדֵּם וְכַד אֲתָא לְגַבַּהּ
אֲשְׁכַּח בַּהּ אֶלָּא עָלֵין בִּלְחוֹד
וְלָאו זְמַן הֲוָה
דְּתֵאֲנִין׃

Et hauendo veduto di lontano un fico che haueua delle foglie, andò per vedere se forse ui hauesse trouato qualche cosa: & arriuato che vi fu, non vi trouò altro che foglie, perciochè non era il tempo de fichi.

יד וַאֲמַר לַהּ מִכְּעַן
וּלְעָלַם אֲנָשׁ מִנָּכִי לָא
לֶעְלַם יֵאכוֹל וְשָׁמְעִין
תַּלְמִידוֹהִי וְאִנּוּן
דַּאֲשְׁכְּלָא׃

Allora egli parlando, gli disse: Non mangi giamai persona alcuna frutto di te. E i suoi discepoli l'udirono.

יא

ט וְהַהוֹלְכִים לְפָנִים וְהָאַחֲרִים צָעֲקוּ
לֵאמֹר הוֹשַׁע נָא בָּרוּךְ הַבָּא
בְּשֵׁם יְהוָה׃

Y los que yuan delante, y los que yuan de tras dauan grita diziendo, hosanna, Bendito el que viene en el nombre del señor.

י בְּרוּכָה מַלְכוּת דָּוִיד אָבִינוּ
הַבָּאָה בְּשֵׁם יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא
בַּמְּרוֹמִים׃

Bendito el Reyno que viene en el Nombre del Señor de nuestro padre David Hosanna en las alturas.

יא וַיָּבוֹא יֵשׁוּעַ יְרוּשָׁלַיְמָה
וּבְהֵיכָל וַיָּבֵט כֹּלָּם סָבִיב וַיְהִי
עֶרֶב וַיֵּצֵא אֶל־בֵּית־עַנְיָה עִם
שְׁנֵים עָשָׂר׃

Y entrò el Señor en Ierusalem y en el Templo: y auiendo mirado alderredor todas las cosas: y siendo ya tarde, salio à Bethania con los Doze.

יב וּמִמָּחֳרָת בַּאֲשֶׁר יָצְאוּ מִבֵּית
עַנְיָה וַיִּרְעָב׃

Y el dia siguiente, como salieron de Bethania, tuuo hambre.

יג וַיַּרְא אֶת־תְּאֵנָה מֵרָחוֹק
וַיְהִי לָהּ עָלֶיהָ וַיָּבוֹא אֵלֶיהָ
לְבָצְאָ מָה יְהִי־לָהּ וּבְבֹאוֹ
אֵלֶיהָ אֵין מְאוּמָה בָּצְאָ כִּי־לֹא
אֵם אֶת עָלֶיהָ כִּי־לֹא הָיְתָה עֵת
הַתְּאֵנִים׃

Y viendo de lexos vna higuera, que tenia hojas, vino à ver si por ventura hallaria en ella algo: y como vino à ella, nada halió sino hojas, porque no era tiempo de higos.

יד וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהּ מֵעַתָּה
וְעַד עוֹלָם אִישׁ לֹא יֹאכַל פְּרִי
מִמֶּךָּ וַיִּשְׁמְעוּ תַלְמִידָיו׃

Entonces Iesus respondiendo, dixo à la higuera: Nunca mas nadie cõma de ti fruto para siempre. Y esto oyeron sus discipulos

יא

9. Καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκο-
λουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες· ὡσ-
σαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι κυρίου·

Et ceux qui alloyent deuant, & ceux qui suyuoyent, crioyent, disant: Hosanna! beni soit celui qui vient au nom du Seigneur.

10. Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βα-
σιλεία ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ πα-
τρὸς ἡμῶν Δαυίδ· ὡσσαννὰ ἐν τοῖς
ὑψίστοις.

Beni soit le regne de David, notre pere, lequel vient au Nom du Seigneur. Hosanna aux tres hauts.

11. Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἰερου-
σαλὴμ καὶ εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλε-
ψάμενος πάντα· ὀψίας ἤδη οὔσης
ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν
δώδεκα.

Ainsi Iesus entra en Ierusalem, & au temple: & quand il eut tout regardé de toutes parts, & que c'estoit desia tard, il sortit pour aller en Bethanie auec les douze.

12. Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων
αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπείνασε.

Et le lendemain quand ils furent partis de Bethanie, il eut faim:

13. Καὶ ἰδὼν συκῆν μακρόθεν, ἔ-
χουσαν φύλλα, ἦλθε εἰ ἄρα εὑρήσει
τι ἐν αὐτῇ· καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτῇ,
οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· οὐ γὰρ ἦν
καιρὸς σύκων.

Et voyant de loin vn figuier qui auoit des fueilles, il s'en alla pour voir si il y trouueroit quelque chose: & y estant venu, il ne trouua rien que des fueilles, car ce n'estoit pas la saison des figues.

14. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶ-
πεν αὐτῇ· μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ
μηδεὶς καρπὸν φάγοι. Καὶ ἤκουον
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Lors Iesus prenant la parole dit au figuier: Que plus à iamais nul ne mange fruict de toi. Et les disciples l'entendirent.

CAP. XI.

9. Et qui præibant & qui sequebantur clamabant, dicentes, Hosan-na, Benedictus qui venit in nomine Domini.

And they that went before and they that followed cryed saying, Hosanna: Blessed is he that commeth in the Name of the Lord.

10. Benedictum quod venit regnum in patris nostri David, Hosan-na in excelsis.

Blessed be the kingdome that commeth in the Name of the Lord of our father David: Hosanna in the highest.

11. Et introivit Ierosolymam in templum: & circumspectis omnibus, cum iam vespera esset hora, exiit in Bethaniam cum duodecim.

And Iesus entred into Ierusalem and into the Temple: and when he had looked about on all things, and now it was eventide he went forth unto Bethania with the twelue.

12. Et alia die cùm exirent a Bethania, esuriit.

And on the morowe when they were come out from Bethania, he was hungrie.

13. Cumque vidisset à longè ficum habentem folia, venit si quid forte inveniret in ea, & cùm venisset ad eam, nihil invenit præter folia, non enim erat tempus ficorum.

And seeing a figge tree afarre off that had leaues he went to see if he might finde any thing thereon but when he came unto it, he found nothing but leaues: for the time of figges was not yet.

14. Et respondens dixit ei, Iam non amplius in æternum ex te fructum quisquam manducet. Et audiebant discipuli eius.

Then Iesus answered and said unto it, Never man eate fruit of thee hereafter while the worlde standeth: and his disciples heard it.

Das XI. Capitel.

9. Vnd die vorne vorgiengen / vnd die hernach folgeten / schryen vnnd sprachen: Hosianna / Gelobet sey der da kompt im Namen des HERRN.

Die da vor gingen sagten / vnd die fulgten / sprachen: Hosianna / Lobsam were der kommt im HERRENS Namen.

10. Gelobet sey das Reich vnsers Vatters Davids / das da kompt im dem Namen des HERRN / Hosianna in der höhe.

Gesegnet were vnsers Vaters Davids Reich / so kompt im HERRENS Namen. Hosianna in der Höhe.

11. Vnd der HERR gieng ein zu Jerusalem / vnd im den Tempel / vnd er besahe alles / vnd am Abend gieng er hinauß gen Bethanien mit den Zwölffen.

Da kam er in Jerusalem / vnd vo Tempelen / vnd besah alles vmb / Da es aber spat ward / gieng er vß mit den Zwölffen gen Bethanien.

12. Vnd des andern tags / da sie von Bethanien giengen hungerte jhn.

Vnd den andern tag / da sie gingen fra Bethanien hungrete jhnen.

13. Vnd er sahe einen Feigenbaum von ferne / der Blettern hatte / da tratt er hinzu / ob er etwas darauff fünde. Vnd da er hinzu kam / fand er nichts denn nur Bletter / denn es war noch nicht zeit / das Feigen sein solten.

Da sahen sie einen Figenbaum lonat / der hatte blad. Da trattde jhnen der nit / ob jhnen jmd de sinde möchte der paa. Da sie jhn aber kamen der nit / da fant jhnen der nit vber alene Blad / Dan der waar ke end nit / at Feigen stulde were.

14. Vnd Jesus antwortet vnd sprach zu jhm: Nun esse von dir niemand keine Frucht ewiglich. Vnd seine Jünger höreten das.

Da Jhesus sprach de / da sagde er jm / Nu stal nie mee nogen ede Frucht vff dis nimmerlige. Da hans Discipule jhn de det.

Kapitola XI.

9. Ati kteříž napřed šli / y ti kteříž zanim šli / wolali / kraucc: Spas nás požehnaný kterýž ge wěcze we gménu Pánie:

Ctrej ktorzy šli wprzody pozad / wołali mowiąc / Hosánná / błogosławiony ktory idzie w imie pánskie.

10 Požehnané kteréž gest přijssilo we Gménu PÁNĚ králowstwij Otce nassého Dawida / Spas nás na wýsostech.

Błogosławione Królestwo ktore przyszło w imie Páńskie / ktore idzie po Dawidá / Hosżanná / y w ktorym ieść na wysokosciach.

11. Potom wssel do Gerusalémy y do Chramu / a spatřiw to wssecko / ktyž giž bila we čtrnáctú hodinu / wssel do Bethanie s dwanáctí.

A wszedł Pan do Jerozolimy y do Kościoła / y gdy wszystko oglądał / a iuż była wieczorna godzina / przyszedł do Bethanij z dwunastu.

12. A druhého dne když wycházeli z Bethanie, zlačnel.

A nazáiutrz wyszedszy z Bethanij, łaknął.

13. A uzřew z daleka fík an má listy / šel zdalíby co nalezl na něm. A když přišel k němu / nic gest nenalezl krome listij: neb gest nebyl čas fíkú.

A gdy przyszedł z dáleka figowe drzewo / ktorego było liście, przyszedł przeyźrzeć / ażeby był co na nim znalazł / y gdy do niego przyszedł, nicnie znalazł / prócz liści / bo nie był czas figam.

14. Tehdy odpověděw Ježíšo, řekl jemu: Gižwíce na wěky nižádný s tebe neges O wotce. A slyšeli to Učedlnícy jeho.

Tedy Jezus rzekł figowemu drzewu: Niechayże nikt na wiekí nie wzrosta owocu z ciebie. co słyszeli uczniowie iego.

יא

15 וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלַיִם וַאֲשֶׁר בָּא יֵשׁוּעַ בְּהֵיכָל הֵחֵל לְהַשְׁלִיךְ אֶת־הַמּוֹכְרִים וְהַקֹּנִים בַּהֵיכָל וְאֶת־שֻׁלְחָנוֹת הַמַּלְבִּים וְהַלּוֹלִים וְאֶת מוֹשָׁבוֹת מוֹכְרֵי יוֹנִים הָפָךְ׃

Vienen pues à Ierosalem. y entrando Iesus en el Templo, començó à echar fuera à los que vẽdian y compravan en el Templo, y trastorno las mesas de los monederos, y las sillas de los que vendian palomas.

16 וְלֹא הִנִּיחַ אִישׁ אֲשֶׁר יַעֲבֹר כְּלִי בְּתוֹךְ הֶחָכָל׃

Y no consentia que alguien llevasse vaso por el Templo.

17 וַיְלַמֵּד וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲלֹא כָתוּב בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־הָעַמִּים וְאַתֶּם עֲשִׂיתֻהוּ מְעָרַת פָּרִיצִים׃

Y enseñaua les diziendo. No esta escripto que mi Casa casa de oracion será llamada de todas las Gentes? y vosotros la aueys hecho cueua de ladrones.

18 וַיִּשְׁמְעוּ הַסּוֹפְרִים וְהַכֹּהֲנִים וַיְבַקְשׁוּ אֵיכָכָה יְאַבְּדוּהוּ וַיִּרְאוּ אֹתוֹ כִּי כָל־הָעָם תָּמְהוּ עַל־תַּלְמוּדוֹ׃

Y oyeron lo los Escribas y los Principes de los Sacerdotes y procuraua como lo matarian porque le tenian miedo porque toda la compañia estaua fuera de si de su doctrina.

19 וְכַאֲשֶׁר הָיָה עֶרֶב יָצָא אֶל־מִחוּץ לָעִיר׃

Mas como fue tarde, Iesus salió de la Ciudad

20 וּבַבֹּקֶר עָבְרוּ וְרָאוּ אֶת תְּאֵנָה יְבֵשָׁה מִשֹּׁרֶשׁ׃

Y passando por la mañana, vieron que la higuera se auia secado desde las rayzes

21 וַיִּזְכֹּר כֵּיפָה וַיֹּאמֶר לוֹ רַבִּי רְאֵה הַתְּאֵנָה אֲשֶׁר אֵרַרְתָּ יְבֵשָׁה׃

Entonces Pedro acordandose, le dize, Maestro, la heaqui, higuera que mal dixiste, se ha secado.

22 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם הֵתְיוּ לָכֶם אֱמוּנַת אֱלֹהִים׃

Respondiendo IESVS, dizeles, Tened fe de Dios.

יא

15 וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלַיִם וַאֲשֶׁר בָּא יֵשׁוּעַ בְּהֵיכָל הֵחֵל לְהַשְׁלִיךְ אֶת־הַמּוֹכְרִים וְהַקֹּנִים בַּהֵיכָל וְאֶת־שֻׁלְחָנוֹת הַמַּלְבִּים וְהַלּוֹלִים וְאֶת מוֹשָׁבוֹת מוֹכְרֵי יוֹנִים הָפָךְ׃

Et ilz vindrent dõc en Ierusalem. & quand Iesus fut entré au temple, il se print à cetter hors ceux qui vendoyent & achetoyent au temple, & renuersa les tables des changeurs, & les seilles de ceux qui vendoyent colombes.

16 וְלֹא הִנִּיחַ אִישׁ אֲשֶׁר יַעֲבֹר כְּלִי בְּתוֹךְ הֶחָכָל׃

Et ne permettoit point que personne portast aucun vaisseau par le temple.

17 וַיְלַמֵּד וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲלֹא כָתוּב בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־הָעַמִּים וְאַתֶּם עֲשִׂיתֻהוּ מְעָרַת פָּרִיצִים׃

Et enseignoit en leur disant, N'est-il pas escript, Ma maison sera appellee Maison d'oraison par toutes nations? mais vous en auez fait vne cauerne de brigands.

18 וַיִּשְׁמְעוּ יִרְאֵי הָאֱלֹהִים וַיְבַקְשׁוּ אֵיכָכָה יְאַבְּדוּהוּ וַיִּרְאוּ אֹתוֹ כִּי כָל־הָעָם תָּמְהוּ עַל־תַּלְמוּדוֹ׃

Ce qu'ayans entendu les Scribes & les principaux Sacrificateurs, ilz cerchoyent comment ilz le feroyent perir: car ilz le craignoyent, d'autãt que tout le commun peuple s'estonnoit de sa doctrine.

19 וְכַאֲשֶׁר הָיָה עֶרֶב יָצָא אֶל־מִחוּץ לָעִיר׃

Et le soir venu Iesus sortit de la ville.

20 וּבַבֹּקֶר עָבְרוּ וְרָאוּ אֶת תְּאֵנָה יְבֵשָׁה מִשֹּׁרֶשׁ׃

Et le matin comme ils passoyent auprés du figuier, ilz virent l'auoir seché, iusques aux racines.

21 וַיִּזְכֹּר כֵּיפָה וַיֹּאמֶר לוֹ רַבִּי רְאֵה הַתְּאֵנָה אֲשֶׁר אֵרַרְתָּ יְבֵשָׁה׃

A lors Pierre s'estant ressouuenu, luy dit, Maistre, voicy le figuier que tu as maudit s'est seché.

22 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם הֵתְיוּ לָכֶם אֱמוּנַת אֱלֹהִים׃

Et Iesus respondant leur dit, Ayez la foy de Dieu.

CAP XI. | Das XI. Capitel. | Kapitola XI.

15. Et veniunt Ierosolymam. Et cum introisset in templum, coepit eiicere vendentes & ementes in templo, & mensas numulariorum, & cathedras vendentium columbas everit.

15. Vnd sie kamen gen Jerusalem/ vnd Jesus gieng in den Tempel/ fieng an vnd trieb auß die Verkäuffer vnd Käuffer inn dem Tempel/ Vnnd die Tische der Wechßler vnd die stüle der Taubenkrämer stieß er vmb.

15. A przyßli do Gerozolimy. A kdyż wßel do Chrámu, počal wymietati prodáwagjcé a kupugjcé w Chrámu/ a stoły Směnčjch/ a stolice těch ktoż prodáwali Holuby/ powrácel.

16. Et non sinebat ut quisquam transferret vas per templum:

16. Vnd ließ nicht zu/ daß jemand etwas durch den Tempel trüge.

16. A nedopuśtil aby kdo gakż nádobij nesł skrze Chrám.

17. Et docebat, dicens eis, Nónne scriptum est, Quia domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis eam speluncam latronum.

17. Vnd er lehret/ vnnd sprach zu jnen: Stehet nicht geschrieben/ mein Hauß soll heissen ein Bethauß allen Völckern/ jr aber habt eine Mördergruben darauß gemacht.

17. A vczil/ řkagjm: Zdaliż nenj pśano/ że dům mogi/ dum Modlitby ſzanowán bude wſſem Národuom? kwy gſte pak gey vczinili peleſſij Lotrowſkau.

18. Quo audito, principes sacerdotum & Scribæ quærebant quomodo eum perderent; timebant enim eum: quoniam universa turba admirabatur super doctrina ejus.

18. Vnd es kam für die Schrifftgelehrten vnd Hohenpriester/ vnd sie trachten wie sie jn vmbbrechten. Sie forchten sich aber für jhm/ denn alles Volck verwunderte sich seiner Lehre.

18. A to vſſlyſſawſſe Knyżata Kněžſtwá a Zákonnjży/ hledali ktoby ho zahubili. Ale báli ſe ho/ nibo weſſkerau zástup diwil ſe vczenj geho.

19. Et cum vespera facta esset, egrediebatur de civitate.

19. Vnd des abends gieng er hinauß für die Statt

19. A kdyż bywáwer, wyßel z Města.

20. Et cùm manè transirent, viderunt ficum aridam factam à radicibus.

20. Vnd am Morgen giengen sie für über/ vnd sahen den Feigenbaum/ daß er verdorret war/ biß auff die Wurtzel.

20. A Ráno gdyż ſzli mimogduce/ vzrzeli Fyk až wſſecken hned zkřkrnt.

21. Et reversus Petrus, dixit ei, Rabbi, ecce, ficus cui maledixisti, aruit.

21. Vnd Petrus gedachte daran/ vnd sprach zu jhm: Rabbi/ sihe der Feigenbaum/ den du verflucht hast/ ist verdorret.

21. A wſpomenuw Petr/ řekl gemu Mſtře/ hle Fyk kterémuż gſy zlořečil/ wſſecken.

22. Et respondens Jesus ait illis, Habete fidem Dei.

22. Jesus antwortet vnd sprach zu jhnen: Habt Glauben an Gott.

22. A odpowědw Gežiſſe/ řekl gim: Wżegteż wiru Božij.

יא

23 אָמֵן אָמַר אֲנָאלְכוֹן דְּמָן דְּיֵאמַר לְטוּרָא הָנָא אִשְׁתַּקַל וְטַל בְּיַמָּא וְלָא יְהֵשֵׁב בְּלִבֵּהּ אֶלָּא יְהֵימַן דַּהֲוָא הֵן מִדְּאָמַר יֵהֲוֵא לֵהּ מִנָּם דַּיֵּאמַר׃

In Verità io dico a voi, che chiunque dirà à questo monte, Levati, e gettati nel mare, e non dubiterà nel suo cuore, ma crederà che quello che dice si farà, gli sarà fatto.

24 מִטַּל הָנָא אָמַר אֲנָא לְכוֹן כָּל מִדֵּם דְּמִצַּלְּיוֹן אֲנָתוּן וְשַׁאֲלִין אֲנָתוּן הֵימְנוּ דְּיַסְבִּין אֲנָתוּן וְיֵהֲוֵא לְכוֹן׃

Perciò vi dico, Tutte le cose che voi orando domandate, credete di riceverle, e vi saranno fatte.

25 וּמָא דְקָיְמִין אַתּוּן לְמִצְלֵי שְׁבוֹקוּ מִדֵּם דְּאִית לְכוֹן עַל אֱנָשׁ דְּנָא אֲבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא יֶשְׁבּוֹק לְכוֹן סַכְלוֹתָכוֹן׃

E quando voi starete a fare orazione, perdonate se hauete alcuna cosa contra qualcuno, acciochè ancora il Padre vostro che è ne cieli, perdoni à voi i vostri delitti.

26 וְאִן דְּלָא אַנְתוּן לָא שָׁבְקִין אַנְתוּן אַף לָא אֲבוּכוֹן דְּבִשְׁמַיָּא יֶשְׁבּוֹק לְכוֹן סַכְלוֹתָכוֹן׃

Dove se voi non perdonerete, ne anco il Padre vostro, che è ne cieli, perdonerà a voi i vostri delitti.

27 וְאָתוֹ תּוּב לְאוּרְשְׁלֵם וּכְד מְהַלֵּךְ הֲוָא בְּהֵיכְלָא אָתוֹ לְוָתֵהּ רַבֵּי כָּהֲנַיָּא וְסָפְרַיָּא וְסָבַיָּא׃

Poi se ne vennero di nuouo in Ierusalem: e camminando egli per il Tempio, vengono à lui i principali Sacerdoti, e gli Scribi, e i Vecchi.

28 וְאָמְרִין לֵהּ בְּמָה שָׁלְטָנָא הָלֵין עָבֵד אַנְתְּ וּמַן יְהַב לָךְ שׁוּלְטָנָא הָנָא דְּהָלֵין תַּעְבַּד׃

E dicendo, Con qual autorità fai tu queste cose? ò chi ha dato questa autorità di far queste cose?

יא

23 אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם כִּי כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר לְהַר הַזֶּה הִנָּשֵׂא וְהִשְׁלֵךְ אֶל־הַיָּם וְלֹא יִסָּפֵק בִּלְבָבוֹ כִּי אִם יַאֲמִין כִּי כָּל־אֲשֶׁר יְדַבֵּר יִהְיֶה יִהְיֶה לוֹ כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר׃

Porque dicierto os digo, que qualquiera que dixere à este monte, Quitate, y echate en la mar; y no dudáre en su coraçon, mas creyere que será hecho lo que dize, lo que dixere le será hecho.

24 עַל־כֵּן אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם כָּל־אֲשֶׁר בִּתְפִלָּה תִּשְׁאֲלוּ הַאֲמִינוּ כִּי־תְקַחוּ וְיִהְיֶה לָכֶם׃

Portanto os digo, que todo lo que orando pidierdes, creed que lo recibireys, y os vendrá.

25 וְאִם תַּקּוּמוּן לְהִתְפַּלֵּל שְׂאוּ אִם יֵשׁ־לָכֶם מְאוּמָה עַל־כָּל־אִישׁ לְמַעַן גַּם אֲבִיכֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם יִשָּׂא לָכֶם אֶת־פִּשְׁעֵיכֶם׃

Y quando estuuierdes orando, perdonad, si tenéys algo contra alguno: para que vuestro Padre que está en los cielos, os perdone à vosotros vuestras offensas.

26 וְאִם אַתֶּם לֹא תִּשְׂאוּ גַּם לֹא אֲבִיכֶם הַנִּמְצָא בַּשָּׁמַיִם יִשָּׂא אֶת־עֲלוֹתֵיכֶם׃

Porque si vosotros no perdonardes, tampoco vuestro Padre que está en los cielos, os perdonará vuestras offensas.

27 וַיָּבֹאוּ עוֹד יְרוּשָׁלַיִמָה וּבְהִתְהַלְּכוֹ בַּהֵיכָל בָּאוּ אֵלָיו הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים וְהַזְּקֵנִים׃

Y boluieron à Hierusalem: y andando el por el Templo, vinieron a el los Principes de los Sacerdotes, y los Escribas, y los Ancianos.

28 וַיֹּאמְרוּ לוֹ בְּמֶה שִׁלְטוֹן תַּעֲשֶׂה וְאֵת וּמִי נָתַן לְךָ אֶת הַשִּׁלְטוֹן הַזֶּה כִּי תַּעֲשֶׂה וְאֵרֶה׃

Y dixeronle, Con que facultad haces estas cosas, y quien te ha dado esta facultad, para hazer estas cosas?

κατα μαρκον

κα'.

23 Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, ἄρθητι, καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ἃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ ὃ ἐὰν εἴπῃ.

En verité le vous dy, que quiconque dira à cette montagne, Enleue-toi, & te iette en la mer, & ne sera point de difficulté en son cœur, mais croira que ce qu'il dit se fera tout: tout ce qu'il aura dit, lui sera fait.

24 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσευχόμενοι αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ ἔσται ὑμῖν.

Pourtant vous dy-ie, tout ce que vous demanderez en priant, croyez que vous le receurez, & il vous sera fait.

25 Καὶ ὅταν στήκητε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Mais quand vous vous presenterez pour faire oraison, pardonnez si vous auez quelque chose contre quelcun, afin qu'aussi vostre Pere qui est és cieux vous pardonne vos fautes.

26 Εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Car si vous ne pardonnez, vostre Pere qui est és cieux ne vous pardonnera point vos fautes.

27 Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ, ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι.

Puis derechef ils vindrent en Ierusalem: & comme il cheminoit au temple, les principaux Sacrificateurs, & les Scribes, & les Anciens vindrent vers lui.

28 Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς.

Et lui dirent, De quelle authorité fais-tu ces choses, & qui est celui qui t'a donné cette authorité que tu faces ces choses?

CAP. XI. | Das XI. Capitel. | Kapitola XI.

23. Amen dico vobis, quia quicunq; dixerit huic monti, Tollere & mittere in mare, & non hæsitaverit in corde suo, sed crediderit, quia quodcunque dixerit, fiat, fiet ei.

Ver. 23. Ierely I saye vnto you, that whosoeuer shall saye vnto this mountayne, Take thy selfe away, and cast thy selfe into the sea, and shall not wauer in his heart, but shall beleeue that those things which he sayeth, shall come to passe, whatsoeuer he sayeth, it shalbe done vnto him.

23. Warlich / ich ſage euch / Wer zu diſem Berg ſpreche / hebe dich vnd wirff dich ins Meer / vnd zweiffelte nicht im ſeinem hertzen / ſondern glaubte / das es geſchehen würde / was er ſaget / So wirdts jhm geſchehen / was er ſaget.

Sandelige / Jeg ſiger eder / Hvo ſom ſagde til dette Bierge / Løfft dig og kast dig i Hauſum / og hand tvilede icke ſit Hierte / Men trode / at det ſkulde ſke / ſom hand ſagde / Da ſkal der ſke hannem ſom hand ſagde.

23. Giſt prawiſm wám: Ze kdo zbo kolz wás řekl: Hoře tento / Zdwihni ſe a vrz ſe do Mořa / a nebude pochybowati w ſrdcy ſwém / ale bude wěřiti / ze cožkoli dij aby ſe ſtalo / ſtanet ſe gemu

24. Darumb ſage ich euch: Alles was jhr bittet im̃ eurem Gebet / glaubet nur / daß jrs empfahen werdet / ſo wirdts euch werden.

Der ſaare ſiger ieg eder / Alt hvad i bede eders Bøn / tror eloin / at i ſkulle faa det / og det ſkal vederfares eder.

24. Protoż prawiſm wám: Wſſecky wěcy / za ktery koli modlice ſe prozyte / wěřte ze wezmete / a ſtanet ſe wám.

25. Vnd wenn jhr ſtehet vnd betet / ſo vergebet / wo jhr etwas wider jemand habt / Auff daß auch euer Vater im Himel / euch vergebe eure fehle.

Og naar i ſtaae og bede / da forlader / dersom i haffue noget mod nogen / Paa det ogſaa eders Fader i Himmelen ſkal forlade eder eders Brøst.

25. A kdyż ſtanete k modlitbě / odpauſtegte prwé ať co máte proti komu / aby y Otec wáš Nebeſký odpuſtil wám hřichy waſſe.

26. (Wo jhr aber nicht vergeben werdet / So wirdt euch euer Himliſcher Vater auch nicht vergeben eure fehle.)

(Men forlade de icke / da ſkal og eder Himmeliſke Fader icke forlade eders Brøde.)

26. Pakli wy neodpuſtite / ani Otec wáš kterýž w Nebeſych geſt / odpuſtiť wám hřichuw waſſich.

27. Vnd ſie kamen abermal gen Jeruſalem / vnd da er im̃ den Tempel gieng / kamen zu jhm die Hohenprieſter vnd Schrifftgelehrten vnd die Elteſten.

Og de komme atter til Jeruſalem. Og der hand gik i Templen / da komme de mooderſte Præſter og Skrifftloge / og de Eldſte til hannem.

27. Přiſſli opět do Geruſalema: A když chodil w Chrámě, přiſtaupili k němu nayweyſſij Kněžij, a Zakonnijcy, a Starſij.

28. Vnd ſprachen zu jm: Auß waſer Macht thuſt du das? Vnd wer hat dir die macht gegeben / daß du ſolches thuſt?

Og ſagde til hannem, Af hvad magt gior du det? Og hvo haffuer giffuit dig den magt, at du gior ſaadant?

28. Řekli gemu: Kterau mocy to činiš? a kdo gest tobě dal tu moc aby tyto wěcy činil?

י א

29 הַו בַּיִן יֵשׁוּעַ וַאֲמַר ל
להון וַאֲשָׁאלכון אַף אֲנָא
מִלְתָא חֲדָא ד֗תַאמְרוּן
לִי וְאֵנָא אֲמַר אֲנָא לְכון
בְּאֵינָא שׁוּלְטָנָא חַלִּין עֲבַד
אֲנָא׃

Et IESV reſpondendo, diſſe leur, Ie vous vueux demander vne choſe, reſpondez moy, & ie vous diré en quelle autorité ie faicts ceſte choſe.

30 מַעֲמוּדִיתָר דְיוּחָנָן
מִן אֱנָשָׁא הֵי מִן שְׁמַיָא
אוֹ מִן בְּנֵי נָשָׁא אֲמַרוּ לִי׃

Il Battiſme de Ieoannes era eſſi dal cielo, à pur da gli huomini? riſpondete mi.

31 וְאִתְחַשְׁבוּ בְּנַפְשָׁהוֹן
וַאֲמַרוּ דְאִן נֵאמַר לָהּ מִן
שְׁמַיָא אֲמַר לָן וְלָמָנָא
לָא הֵימַנְתּוּנֵיהִי׃

Et eſſi diſputauano tra loro, dicendo, Se noi diremo, dal cielo eglí dirà, Perche dunque non gli credeſte voi?

32 וְאִן נֵאמַר דְמִן בְּנֵי
אֱנָשָׁא דְחַלְתָא הֵי מִן
עַמָא בְּדִין גִּיר אֲחִידִין
דְיוּ לַהּ לְיוּחָנָן דְשַׁרְיָרָאִית
נְבִיָא הוּא׃

Ma ſe noi diremo, Dagli huomini, temeuano il popolo: perciche tutti tenuano che Ieoannes fuſſe veramente Profeta.

33 וַעֲנוֹ וַאֲמַרִין לַהּ לְיֵשׁוּעַ
לָא יַדְעִינָן אֲמַר לְהון וְאַף
לָא אֲנָא אֲמַר אֲנָא לָכון
בְּאֵינָא שׁוּלְטָנָא חַלִּין עֲבַד
אֲנָא׃

Et coſi reſpondendo, dicono a IESV, non ſon ſo ſappiamo. Et IESV riſpondendo dice loro, Ne io anco vi dico in quale autorità io faccio queſte coſe.

י ב

1 וְשָׁרִי דְיַמַּלֵּל עַמְּהוֹן ב
בְּמַתַלָא אֲבַרָא חַד נָצַב
כַּרְמָא וַאֲחַדְרֵהּ סָיָגָא
וְחַפַּר בֵּהּ מַעֲצַרְתָא וּבְנָא
גֻּבָּא וְאַגַּרְלֵהּ וְאַתְּנָהּ ל
לַפַלְחָא וְתִיךְ׃

Et cominciò à parlar loro per ſimilitudini. Vn huomo piantò vna vigna, e circondolla di vna ſiepe: e fondò in eſſa vn torcolo, & edificonne vna torre, & affittolla à lauratori, & andoſſene via.

י א

29 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם
אֶשְׁאַל לָכֶם גַּם אֲנִי דָּבָר
אֶחָד וְאִם תַּעֲנוּ לִי גַּם אֲנִי
אֹמַר לָכֶם בְּמָה שִׁלְטוֹן עָשִׂיתִי
וְאֵת׃

IESVS entendues reſpondiendo, dizeles, Preguntaroshé tambien yo vna palabra y reſpondedme: y dezuroshé conque facultad hago eſtas colas.

30 הַטְבִילָה יוֹחָנָן הֲמִשָּׁמַיִם
הָיְתָה אוֹ מֵאֲנָשִׁים עֲנוּ לִי׃

El Bapciſmo de Ioan era del cielo, ó de los hombres? Reſpondedme.

31 וַיְחַשְׁבוּ בְּנַפְשָׁם לֵאמֹר אִם
נֹאמַר מִשָּׁמַיִם יֹאמַר וְלָמָּה לֹא
הֶאֱמַנְתֶּם בּוֹ׃

Entonces ellos penſaron dentro de ſi, diziendo, Si dixeremos-Del cielo: dirá, Porque pues no le creyſtes?

32 אַף אִם נֹאמַר מֵאֲנָשִׁים
נִירָאוּ אֶת־הָעָם כִּי כֻלָּם הָיָה
יוֹחָנָן כִּי אָמְנָם נָבִיא הוּא׃

Y ſi dixeremos, De los hombres: tememos el pueblo: porque todos tenian de Ioan, que verdaderamente era propheta.

33 וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ לִישׁוּעַ לֹא
יָדַעְנוּ וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם
גַּם אֵינֶנִּי אֹמֵר לָכֶם בְּמָה
שִׁלְטוֹן עוֹשֶׂה אֲנִי זֹאת׃

Y reſpondiendo, dieron à Ieſus, No ſabemos Entonces reſpondiendo Ieſus, dize es, Tampoco yo os diré conque facultad hago eſtas coſas.

י ב

1 וַיָּחֶל לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם בְּמָשָׁלִים
כֶּרֶם נָטַע אָדָם וַיָּקֵף לוֹ מְשׂוּכָה
וַיַּחְפֹּר יֶקֶב חָצֵב בּוֹ וַיִּבֶן מִגְדָּל
בְּתוֹכוֹ וַיְמִסֵּר אוֹתוֹ לַכֹּרְמִים
וַיֵּלֶךְ לָגוּר׃

Y començoles à hablar por parabolas, Plantó vn hombre vna vinna, y cercóla con ſeto, y hizole vn foſſo, y edificó vna torre, y arrendolo à labradores, y partióſe lexos.

ιά.

29. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· ἐπερωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Et Ieſus reſpondant leur dit, Ie vous interrogueray auſſi d'vne choſe, & me reſpondez: & ainſi ie vous diray de quelle authorité ie faicts ces choſes.

30. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι.

Le Baptelme de Iehan eſtoit il du ciel, ou des hommes? reſpondez moi.

31. Καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες· ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ, Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;

Or ils diſputoyent entr'eux, diſans, Si nous diſons, Du ciel, il dira, Pourquoi ne l'auez-vous point creu?

32 Ἀλλὰ εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων· φοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην, ὅτι ὄντως προφήτης ἦν.

D'autre part, ſi nous diſons, Des hõmes, nous craignons le commun peuple. Car tous tenoyent que Iehan auoit eſté vray Prophete.

33. Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσι τῷ Ἰησοῦ, Οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Auſsi pour reſpondre ils dirent à Ieſus Nous ne ſauons: & Ieſus reſpondant leur dit: Auſsi ne vous diray-ie point de quelle authorité ie fais ces choſes.

ΚΕΦΑΛ. ιβ.

Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λέγειν· ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκε φραγμὸν, καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε.

Puis il ſe print à leur dire par ſimilitudes, Quelcun planta vne vigne, & l'enuironna d'vne haye, & y creuſa vne foſſe pour vn preſſoir, & y baſtit vne tour: puis apres la mit à des vignerons, & s'en alla dehors.

S. MARCVS.

CAP. XI.

29. Iesus autem respondens, ait illis, Interrogabo vos & ego unum verbum, & respondete mihi: & dicam vobis in qua potestate hæc faciam.

Then Jesus answered and said vnto them: I will also aske of you a certaine thing, and answere ye me: and I will tell you by what authoritie I do these things.

30. Baptisma Iohannis, de cælo erat, an ex hominibus? Respondete mihi.

The baptisme of Johan was it from heauen, or of men? answere me.

31. At illi cogitabãt secum, dicentes, Si dixerimus, De cælo; dicet, Quare ergo non credidistis ei?

And they thought with themselues, saying: If we shall say from heauen, he will say: Why then did ye not beleeue him?

32. Si dixerimus, Ex hominibus, timebãt populum, omnes enim habebant Iohannem quia verè propheta esset.

But if we say of men: we feare the people, for all men counted Johan, that he had been a verie Prophet.

33. Et respondentes dicunt Iesu, Nescimus. Et respondens Iesus ait illis, Neque ego dico vobis in qua potestate hæc faciam.

Then they answered and said vnto Jesus: We can not tell. And Jesus answered and said vnto them: Neither will I tell you by what authoritie I do these things.

S. Marcus.

Das XI. Capitel.

29. Jesus aber antwortet / vnd sprach zu jnen: Jch will euch auch ein wort fragen / antwortet mir / so will ich euch sagen / auß waser macht ich das thue.

Jesus fingarede / oc sagde til dem / Jeg vil oc spørge eder ad ie eth / Suarer mig saa vil ieg sige eder / Aff hvad magt ieg gør det.

30. Die Tauffe Johannis / war sie vom Himmel oder von Menschen? antwortet mir.

Johannis Daab / vaar hand aff Himmelen / eller aff Mennisken? Suarer mig.

31. Vnd sie gedachten bey sich selbst / vnd sprachen: sagen wir / sie war vom Himmel / so wirdt er sagen: Warumb habt jhr denn jhm nicht geglaubet?

De de tenckte ved sig selff / oc sagde / Sige wi / hand vaar aff Himmelen / Da siger hand / Hvi troede I hannem da icke.

32. Sagen wir aber / sie war von den Menschen / so förchten wir vns für dem Volck / Denn sie hielten alle / daß Johannes ein rechter Prophet were.

Men sige wi / Hand vaar aff Mennisken / da frøgete wi oss for Folcket / Thi de hulde alle at Johannes vaar en ret Prophete.

33. Vnd sie antworten vnd sprachen zu Jesu: wir wissens nicht. Vnd Jesus antwortet / vnd sprach zu jnen: So sage ich euch auch nicht / auß waser macht ich solches thue

De de suarede / oc sagde til Jhesum / wi vide det icke. Oc Jhesus suarede / oc sagde til dem / Saa siger ieg eder oc icke / Aff hvad magt ieg gør saadant.

S. Marek.

Kapitola XI.

29. Tehdy odpowidage Gežjss řekł gim: Ptaſſ gá wás o gedne weczy / oc powezte mi / a já wám powim wám ktemu mocy tyto weczy činjm.

Ma to im Jesus odpowiedział mowiąc / Spytam y ia was o iedną rzecz / odpowiedzcie mi / a ia wam powiem / przez ktorą moc to czynię.

30. Křest Janůw z Nebeſ gest byl / čili z Lidj? Odpowězte mi.

Krzest Janów z nieba był czy z ludzi? odpowiedzcie mi.

31. A oni myſlili sami mezy sebau / řkauce: bychmeli z Nebe / dijť nám: Proteż gſte tehdy newěřili gemu?

Rozbierali to tedy między sobą mowiąc / Jeśliż rzeczemy z nieba / rzecze nam / przeczżeście mu wtedy nie wierzyli?

32. Pakli dijzme / z Lidj / Bogjme ſe Lidu. Wſſecken bo weſſickni mějl Jana / Jžby práwě byl Prorokem.

Ale jeśli rzeczemy z ludzi / obawiamy się ludu / wszyscy bowiem mieli Jana / Iż iest prawdziwie był Prorokiem.

33. A odpowědewſſe / řekli Gežjſſowi: Newijme. A Gežjſſ odpowidage / řekł gim: Ani já wám powijm / ſkrze kterau moc toto činjm.

Tedy odpowiedziawszy rzekli Jezusowi: nie wiemy. A Jezus też odpowiedziawszy / rzekł im: Ani ia wam nie powiem / przez ktorą moc to czynię.

CAP. XII.

ET cœpit illis in parabolis loqui, Vineam plantauit homo, & circumdedit sepem, & fodit lacum, & ædificauit turrim, & locauit eam agricolis: & peregrè profectus est.

And he began to speake vnto them in parables. A certaine man planted a vineyard, & compassed it with a hedge, and digged a pit for the winepresse, and built a tower in it, and let it out to husbandmen, and went into a strange countrey.

Das XII. Capitel.

Vnd er fieng an zu jhnen durch Gleichnisse zu reden. Ein Mensch pflantzet einen Weinberg vnd füret einen Zaun darumb / vnd grub eine Kelter / vnd bauet einen Thurn / vnd thet jhn auß den Weingärtnern / vnd zog über Land.

OC hand begyndte at tale til dem ved lignelser. Et Mennisske plantede en Vingaard / oc giorde et Gierde der omkring / oc groffue Persen / oc byggede et Taarn / oc lenede Vingaarden ud hannem / oc foer vden Lands.

Kapitola XII.

LEhdy počal gim mluwiti w podobenſtwjch: Wjnicy ſtěpil gistý člowěk / a obklicil ploteu / a wykopalnij pánu / a ſtawěl wěž / a nayalgi Winařuom / y oſſel na cſtu dalekau.

Y Počal de nich mowić przez przypowieści / mieszky człek iakiś winnicę / ogrodził płotem / wykopał dół i zbudował wieżę / i oddawszy ią winiarzom / sam precz odszedł do cudzej.

יב

2 וְשִׁלַּח אֶל־הַכּוֹרְמִים בְּעֵתוֹ אֶת־עַבְדּוֹ לָקַחַת מִן הַכּוֹרְמִים מִפְּרִי הַכֶּרֶם׃

Y embio vn fieruo à los labradores à l tuempo, para àque comaſſe de los labradores del fruto de la vinna.

3 וְתָפְסוּ לָקְחוּ אוֹתוֹ וְהִפְשִׁיטוּ וְשִׁלְּחוּהוּ רֵיקָם׃

Más ellos tomandoſo hiricronlo, y embiaronlo vazio.

4 וַיּוֹסֶף וַיְשַׁלַּח אֲלֵיהֶם אֶת־עֶבֶד אַחֵר וְגַם אוֹתוֹ סָקְלוּהוּ וְלָכְלְכוּ אֶת רֹאשׁוֹ וְשִׁלְּחוּהוּ בְּבוּזָה׃

Y boluió l embiarles otro fieruo. mas ellos apedreçandolo hirieronlo en la cabeça, y bolueronlo a embiar affrentado.

5 וַיּוֹסֶף לִשְׁלוֹחַ אַחֵר וְגַם אוֹתוֹ הָרָגוּ וְאֲחֵרִים רַבִּים וּמִקְצָתָם הִכּוּ וְקִצָּתָם הָרָגוּ׃

Y boluió à embiar otro, y àquel mataron, y à otros muchos, hiriendo à vnos, y matando à otros.

6 וְעוֹדֶנּוּ אֶחָד לוֹ בֶּן־יְדִידוֹ וַיְשַׁלַּח גַּם אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם בָּאַחֲרוֹנָה לֵאמֹר כִּי־יִכָּנְעוּ מִלְּפָנֵי בְנִי׃

Teniendo pues aun vn hijo ſuyo amado, embiólo tambien à ellos el poſtrero, diziendo, Por que tendrán en reuerencia à mi hijo.

7 וְהַכֹּרְמִים הָהֵם אָמְרוּ בְּקִרְבָּם כִּי זֶה הוּא הַיּוֹרֵשׁ לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ וְלָנוּ תִּהְיֶה הַיְרֻשָּׁה׃

Más los labradores (viendolo venir à ſi,) dixeron entre ſi, Este es el heredero, venid, matemos, y la heredad ſerá nuestra.

8 וַיִּקְחוּ אוֹתוֹ וַיְמִיתוּהוּ וַיַּשְׁלִכוּהוּ אֶל־מִחוּץ לַכָּרֶם׃

Y prendiendolo-mataronlo, y echaron fuera de la vinna.

יב

2 וְשַׁדַּר לְוָת פַּלְחָא עִדָּנָא גְּבִנָּא דְּמַן בְּאֲרָא דְּכַרְמָא יְסַב׃

Quando pues fué el tiempo, mandó Gu ſeruidôr à labradores, por reſpecto de eſſe del fruto de la vigna.

3 וְהַן דֵּין מְחָאוּהִי וְשַׁדַּרוּהִי כַּר סְפִיק׃

Mas eſſi lo puſieron, e batieronlo, y embiaronlo vazio.

4 וְשַׁדַּר תּוּב לְוָתְהוֹן עִבְדָא אָחֳרָנָא וְאַף לְהוּ רַגְמוּהִי וְצַלְבוּהִי וְשַׁדַּרוּהִי בְּבַעֲרָא׃

Di nuouo pui mandó loro Gu'altro ſeruitore, & eſſi tirandogli di ſaſſi gli ruppero la teſta, e rimandorolo ſvergognato.

5 וְשַׁדַּר תּוּב אָחֳרָנָא וְאַף לְהוּ קְטָלוּהִי וְלִסְנָיָא עִבְדָא אָחֳרָנָא שַׁדַּר וּמִנְהוֹן מְחוֹ מְפַחוֹן דַּיִן קְטָלוּ׃

Appreſſo mandó Gu'altro, il quale eſſi accieſero, e poi molti altri, de quali alcuni ne batterono, e alcuni ammazzarono.

6 לְחָדָא דַּיִן חַד בְּרָא רְחִימָא אִיתַי הוּא לֵהּ שַׁדַּרֵהּ לְוָתְהוֹן אָחֳרַיָתָא אָמַר גֵּיבֵר כְּבַר יְכַהֲתוּן מִן בְּרִי׃

Lo anche hauendo ogli vn ſuo figliuolo, fin da lui, mandó loro anche quello per l'vltimo, dicendo, Eſſi hauranno in riuerenza il mio figliuolo.

7 הָנוֹן דֵּין כַּלָּחָא אָמְרוּ בְּנַפְשָׁתְהוֹן דֵּנוּ יְרָתָא נְקַטְלוּהִי וְתֶהֱוֵי דִילָן יְרָתוּתָא׃

Ma quei Lauratori diſſero tra loro medeſimi, Queſto è quel l'herede, uccidiamolo, e l'heredità ſarà noſtra.

8 וְנַסְבוּ קְטָלוּהִי וְאַפְקוּהִי לְבַר מִן כַּרְמָא׃

E coſi preſolo, l'ammazzarono, e gettarono fuor de la vigna.

κβ.

2. Καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος.

Or enla ſaiſon il enuoya vn ſeruiteur vers les vignerons, afin de receuoir d'eux du fruict de la vigne.

3. οἱ δὲ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν, καὶ ἀπέστειλαν κενόν.

Mais iceux le prenans, le battirent, & le renuoyerent vuide.

4. Καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· κἀκεῖνον λιθοβολήσαντες ἐκεφαλαίωσαν, καὶ ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον.

Derechef il leur enuoya vn autre ſeruiteur: & lui iettans des pierres ils lui froiſſe[nt] en toute la teſte, le renuoyerent, ayant honteuſement traitté.

5. Καὶ πάλιν ἄλλον ἀπέστειλε κἀκείνους ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες.

Et derechef il en enuoya encore vn autre, lequel ils tuerent & pluſieurs autres, deſquels les vns ils battirent, & tuerent les autres.

6. Ἔτι οὖν ἕνα υἱὸν ἀγαπητὸν εἶχεν, ἀπέστειλε καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον, λέγων ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.

Or ayant encore vn fils bien-aimé, il leur enuoya auſſi pour le dernier, diſant, Ils auront reſpect mon fils.

7. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἑαυτούς, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία.

Más ces vignerons la dirent entr'eux: C'eſt ci l'heritier, venez, occiuons-le, & le heritage ſera noſtre.

8. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἀπέκτειναν, καὶ ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.

Parquoi le prenans, ils le tuerent, & le ietterent hors de la vigne.

CAP. XII. | Das XII. Capitel. | Kapitola XII.

2. Et misit ad agricolas in tempore servum, ut ab agricolis acciperet de fructu vineæ.

And at a time he sent to the husbandmen a seruant, that he might receiue of the husbandmen of the fruite of the vineyarde.

2. Vnd sandte einen Knecht / da die zeit kam / zu den Weingärtnern / daß er von den Weingärtnern neme von der Frucht des Weinberges.

Da hand sendet en Suend til Vingaardsmendene der tiden kom / at hand skulde tage aff Vingaardens Frugt aff Vingaardsmendene.

2. A w tas wzitku / poſſlal Wſinakuom Sługebnikawabo ob Winakuow wżal Owoce z Winicz.

Kdyż poſſlal ſługu do winicznych gdy bil czas aby wżal od gich z owocu z winnicze.

3. Qui apprehensum eum ceciderunt: & dimiserunt vacuum.

But they toke him, and beat him, and sent him away empty.

3. Sie namen jhn aber vnd stäubten jhn / vnd liessen jhn leer von sich.

Da de toge hannem ac hugstrøge hannem / oc lode hannem tomhendet fra sig.

3. Ale gi ony pogmawſſy / vbili / y odeſlali prazdného.

Ale gsauc pothym vchytiwſſy / vbili / y wyhodili wen.

4. Et iterum misit ad illos alium servum: & illum in capite vulneraverunt, & contumelijs affecerunt.

And agayne he sent vnto them an other seruant: and at him they cast stones, and brake his head, and sent him shamefully handled.

4. Abermal sandte er zu jhnen einen andern Knecht / demselbigen zerworffen sie den Kopff mit steinen / vnd liessen jhn geschmähet von sich.

Hand sende atter en anden Suend til dem / Den samme steffrede de hoffuedet paa mer sten / oc lode hannem fra sig met forhaanelse.

4. Opět poſſlal k nim giného Sługebnika / y toho zbili / a nowawſſy zranili w głowu / a hańbili.

Pothym do nich y dalssiego sługu poſſlal / ale go oni zbili / a nowawſſy ranili w głowu / a hańbili.

5. Et rursum alium misit, & illum occiderunt: & plures alios: quosdam cædentes, alios verò occidentes.

And agayne he sent another, and him they slewe: and many other, beating some, and killing some.

5. Abermal sandte er einen andern / denselbigen tödten sie / vnd vil andere / Etliche stäupten sie / etliche tödten sie.

Hand sende atter en anden / Den slog de ihiel / oc mange andre / Somme hudstrøge de / Somme slog de ihiel.

5. A opět poſſlal giného / a ony ho zabili. A mnoho giných / z nichž některé zmrskali / a giné zamordowali.

A zaſſe poſſlal druhého, ale onehdy zabili / y mnohé gine / tehdy bude z Drugich zbiti, mordugice.

6. Adhuc ergo unum habens filium charissimum: & illum misit ad eos novissimum, dicens, Quia verebuntur filium meum.

Yet had he one sonne, his derelyng beloued: him sent he the last vnto them, saying, They will reuerence my sonne.

6. Da hatte er noch einen einigen Sohn / der war jhm lieb / den sandte er zum Letzten auch zu jhnen / vnd sprach: Sie werden sich für meinem Sohn scheuen.

Da hafde hand en eniste Søn / som hand hafde kier / den sende hand os paa dennisste til dem / oc sagde. De blues for min Søn.

6. Gesſtie pak mage gedinkého Syna naymilegſſého / y toho poſſlal k nim nayposſledněgſſího / řka: Snadť se oſtydij Syna mého.

A ták gey ſzeſzege maſſe / dowrego ſyná ſwého / tego namilſſego / poſſlał go ták do nich na oſtatńe / mowiąc / Wſtydzie ſie bedá ſyná mego.

7. Coloni autem dixerunt ad invicem. Hic est hæres: venite, occidamus eum: & nostra erit hæreditas.

But the husbandmen sayde among themselues: This is the heire: come, let vs kill him, and the inheritance shall be ours.

7. Aber dieselben Weingärtner sprachen vntereinander: Diß ist der Erbe / kompt lasst vns jhn tödten / so wurd das Erbe vnser sein.

Men de samme Vingaardsmend sagde til huer andre / Denne er Arffuingen / Kommer, laber oss ihiel hannem / saa bliffuer Arffuen vor.

7. Ale Winaři ſami rekli mezy ſebau: Tenť geſt Dědic Pogďme, zabyime gey / a budeť naſſe dědictwij.

Ale oni rzekli ſami między ſobą: Ten ieſt dziedzic, pogdźcie zabijmy go / a maſſe będzie dziedzictwo.

8. Et apprehendentes eum, occiderunt, & ejecerunt extra vineam.

So they toke him, and killed him, and cast him out of the vineyarde.

8. Vnd sie namen jhn vnd tödten jhn / vnd wurffen jn herauß für den Weinberg.

Oc de toge hannem / oc sloge hannem ihiel / oc kaste hannem vden faar Vingarden.

8. Tehdy popadſſe gey / zabili ho / a wywrhli wen z Winice.

A poimawſſy go zamordowali / a wyrzucili przed winnicę.

יב

9 וּמַה יַּעֲשֶׂה אֲרוֹן הַכְּרָמִים יָבוֹא וְיַאֲבֵד אֶת־הַכֹּרְמִים וְיִתֵּן אֶת־הַכֶּרֶם לַאֲחֵרִים׃

Que pues hará el Sennor de la vinna? Vendrá, y destruyrá à ellos labradores, y dará su vinna à otros.

10 הֲלֹא אֶת־הַכְּתָב הַזֶּה קְרָאתֶם אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה׃

Ni aun esta escriptura aueys leydo? La piedra que condenaron los que edificauan esta es puesta por cabeça de esquina:

11 מֵאֵת־יְהוָה הָיְתָה וְאֵת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ׃

Por el Sennor es hecho esto, y es cosa marauillosa en nuestros ojos?

12 וַיְבַקְשׁוּ לֶאֱחֹז אוֹתוֹ וַיִּרְאוּ אֶת־הָעָם כִּי־יָדְעוּ כִּי עֲלֵיהֶם אָמַר אֶת־הַמָּשָׁל וַיַּנִּיחוּהוּ וַיֵּלֵכוּ׃

Y procurauan prenderlo, mas temian la multitud, porque entendian que dezia à ellos aquella parabola: y dexandolo fueronse.

13 וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו אֲנָשִׁים מִן־הַפְּרוּשִׁים וְעַבְדֵי הְרוֹדֵס לָצוּדוֹ בְדָבָר׃

Y embian à el algunos de los Phariseos y de los Herodianos, paraque lo tomassen en alguna palabra

14 וַיָּבוֹאוּ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַמְלַמֵּד יָדַעְנוּ כִּי־אָמֶן אַתָּה וְלֹא חָשְׁעָה אֶל־כָּל אִישׁ כִּי־לֹא תִשָּׂא אֶת־פְּנֵי הָאֲנָשִׁים כִּי אִם בֶּאֱמֶת תְּלַמֵּד אֶת דֶּרֶךְ אֱלֹהִים הֲיֻכְשַׁר לְהִתֵּן מַס לְקֵיסָר אִם לֹא הֲנִתֵּן אוֹ לֹא נִתֵּן׃

Y vinyendo ellos, dizenle. Maestro, Ya sabemos que eres hombre de verdad: y no te curas de nadie? porque no miras à aparencia de hombres, antes con verdad en semnas el camino de Dios. Es licito dar tributo à Cesar, o no? Daremos, o no daremos?

ιβ.

9. Τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

Que fera donc le seigneur de la vigne? Il viendra & fera perir ces vignerons-là, & baillera la vigne à d'autres.

10. Οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε, λίθον ἣν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας.

Et n'auez-vous point meſme leu cette Eſcriture? La pierre que les edifians ont reiettée, eſt deuenue la principale pierre du coing.

11. Παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν.

C'eſt par le Seigneur que c'eſt chaſe auenue deuant nos yeux?

12. Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

Adonc taſchoient-ils de le ſaiſir, mais ils craignoient le peuple: car ils cognoiſſoient qu'il auoit dit ceſte parabole contre eux. Parquoi ils laiſſerent, & s'en allerent.

13. Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ.

Or ils luy enuoyerent quelques vns des Phariſiens & des Herodiens, pour le cauteler en parole.

14. Οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι, ἢ οὔ; δῶμεν, ἢ μὴ δῶμεν;

Leſquels eſtans venus vers luy, luy dirent: Maiſtre, nous ſauons que tu es veritable, & qu'il ne te chaut d'aucun: car tu n'as point d'eſgard à l'apparence des hommes, mais tu enſeignes la voye de Dieu en verité. Eſt-il loiſible de payer le tribut à Ceſar, ou non? le payerons-nous, ou ne le payerons nous point?

יב

9 מָנוֹ תְּחִיל יַעֲבֵד מָרֵא כַּרְמָא יֵאתֵא וְיוֹבֵד לְחָנָן בְּעַלְמָא וְיִתְלִיהִי פַּרְמָא לְאָחֳרָנַיָּא׃

Che farà dunque el padron de la vigna? Verrà, e manderà in perdizione a labratori, e darà la vigna a altri.

10 וְאַף לָא בְּכִתְבָא דְנָה קְרֵיתוּן דְּאַבְנָא דְּסַנִּיאוּ בָּנַיָּא דָּא אִסְתְּלִי בְּרֵישׁ זָוִיְתָא׃

Non hauete voi anche letta questa Scrittura? La pietra che gli edificatori hanno riprouata, quella è stata messa per capo d'angolo.

11 מִן לְוָת מָרְיָא רְמִיתָא דָּא וְאִיתַיְהָא תְּדַמּוּרְתָּא בְּעֵינָן׃

Questa cosa è stata fatta dal Signore, ed è marauiglosa negli occhi nostri.

12 וּבָעִין הֲווֹ לְמֶחְדַּר יְהוּדָאֵי וְדַחֲלוּ מִן עַמָּא אֲרֵי לְוָתְהוֹן אֲמַר מַתְלָא דְּנָה וְשָׁבְקוּהִי וַאֲזָלוּ׃

Et essi cercauano di pigliarlo, ma temettero la moltitudine: perche haueano conosciuto che per loro hauea detta quella parabola. E cosi lasciatolo, se ne andarono.

13 וְשַׁדַּרוּ לְוָתֵיהּ מִן כָּנְשַׁיָּא מִן פְּרִישָׁיָא וּמִן הֵרוֹדְיָנֵי דְּיִצְדוֹנֻנֵיהִי בְּמִלְּתָא׃

Dipoi mandano à lui alcuni de Farisei, e de gli Herodiani, per pigliarlo in parola.

14 וְאָתוֹ דֵּין אָמְרִין לֵיהּ מָרָנָא יְדַעְנָא דִּקְשׁוֹט אַתְּ וְלָא שְׁרִיל אִנְתְּ בְּנַפְשָׁתָךְ לַאֲנָשׁ לְכַם דְּיָד תְּאָר אִנְתְּ בִּקְרִצוּפָא דְּכֻבֵּי נָשָׁא אֶלָּא בְּקוּשְׁטָא אוֹרְחָא דַּאלָהָא מִלַּף אִנְתְּ שְׁלִיס לְמִתַּן פִּקְדָּה דִּיצָּא לְקֵסַר אוֹ לָא נִתֵּל אוֹ לָא נִתֵּל׃

Cofors offendo Genouè, gli dicono, Maeſtro, noi ſappiamo che tu es huomo veridico, e non ti cale d'alcuno: perche tu non hai riſpetto à la perſona de gli huomini: ma insegni la via de Dio in verità. E egli lecito dare el tributo a Cefare, o no? Daremo noi, o non daremo?

CAP. XII

9. Quid ergo faciet dominus vineæ? Veniet, & perdet colonos: & dabit vineam aliis.

What shall then the Lord of the vineyard do? He will come and destroye these husbandmen and geve the vineyarde to others.

10. Nec scripturam hanc legistis, Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.

Have ye not read so much as this Scripture? The stone which the buylders did refuse is made the head of the corner.

11. A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris?

This was done of the Lorde, and it is marvelous in our eyes.

12. Et quærebant eum tenere: & timuerunt turbam, cognoverunt enim quoniam ad eos parabolam hanc dixerat. Et relicto eo, abierunt.

Then they went about to take him, but they feared the people: for they perceyved that he spake this parable against them: therefore they left him, and went their way.

13. Et mittunt ad eum quosdam ex Pharisæis & Herodianis: ut eum caperent in verbo.

And they sent unto him certaine of the Pharisies, and of the Herodians, that they might take him in the talke.

14. Qui venientes dicunt ei, Magister, scimus quia verax es, & non curas quemquam: non enim respicis in faciem hominum, sed in veritate viam Dei doces, licet dari tributum Cæsari: an non dabimus?

And when they came, they sayde unto him, Master, we know that thou art true, and carest for no man: for thou considerest not the person of men, but teachest the way of God truely. Is it lawfull to geve tribute to Cesar or not?

S. Marcus.

Das XII. Capitel.

9. Was wirdt nun der Herr des Weinberges thun? Er wirdt kommen/ vnd die Weingärtner vmbbringen/ vnd den Weinberg andern geben.

Was wirdt nu Weingaardens Herre gøre? Han skal komme og ødelegge Vingaardsmendene/ og faa andre Vingaarden.

10. Habt jhr auch nicht gelesen diese Schrifft? Der Stein/ den die Bauleute verworffen haben/ der ist ein Eckstein worden.

Haffue I oc icke læst denne Scrifft? Den sten/ som Bygningsmendene forkaste/ hand er vlefven en Hiørne sten.

11. Von dem HERRN ist diß geschehen/ vnd es ist wunderbarlich für vnsern augen.

Det er skeet aff HERREN/ og er vnderligt saa for vore øyen.

12. Vnd sie trachten darnach/ wie sie jhn griffen/ vnd forchten sich doch für dem Volck/ denn sie vernamen/ daß er auff sie diese Gleichnuß geredt hatte/ vnd sie liessen jhn/ vnd giengen davon.

Oc de sagde sig effter/ at gribe hannem/ oc frøcte de sig dog for Folcket/ Thi de forstode/ at hand sagde denne Lignelse mod dem/ Oc de forlode hannem oc ginge bort.

13. Vnd sie sandten zu jhm etliche von den Phariseern vnd Herodis dienern/ daß sie jhn fengen im worten.

Oc de sende nogle til hannem aff Pharisæerne oc Herodis tienere/ at de skulde gribe hannem i Ordene.

14. Vnd sie kamen vnd sprachen zu jhm/ Meister/ wir wissen/ daß du warhafftig bist/ vnd fragest nach niemand/ denn du achtest nicht das ansehen der Menschen/ sondern du lehrest den weg Gottes recht/ Ists recht daß man dem Keiser Zinß gebe/ oder nicht? sollen wir jn geben/ oder nicht geben?

Oc de kom oc sagde til hannem/ Mester/ vi vide/ at du est sandru/ oc frøder om ingen/ Thi du ansee icke Menniskens ansigte/ Men du lærer ret efter Guds veg/ Er det ret/ At mand giffuer Keyseren skat/ eller ey? skulle vi giffue hannem/ eller icke giffue.

S. Marek.

Kapitola XII.

9 Což tedy včiní Pán Winice? Přigde/ a zatratí Winaře ty/ a dá Winici giným.

Co tedy wczyni Pan ogrodowi winicz? przyydzie á potrácy rolnicze/ y da winnicę innym.

10. Ginak gste pjsma toho nečtli? Kámen ktery zhauu zawrhli dělnjcy/ ten wčinen gest hlawau vhelnj.

Nic cz wy tho pjsma nie czytali? Kamien ktory odrzucili budowniczy/ ten sie stał głowa węgła.

11. Od PANA stalo se toto/ a gest diwné před očima našima.

Od Pana stało się to/ á iest z podziwieniem w oczach naszych.

12. Wzhledali ho ghtl/ ale báli se zástupu/ neb zhadu poznali/ žeby toto Podobenstwj proti nim powiedl. A opustiwsse ho/ odessli prč.

Szukali sie tedy iakoby go pojmáć/ ale sie bojeli ludu: bo poznali iż przeciw nim onego podobieństwa powiedział/ á tak go opuściwszy odeszli.

13. Y poslali k němu některé z Zákonjkáw a Herodianow/ aby go polapili w slowu.

A posłali kniemu niektore z Faryzeuszow y z Herodianow/ aby go podchwycili słowy.

14. Mistře/ wjme/ že prawdomluwný/ a nedbáš na nikoho: neb nepatříš na osobu lidskau/ ale w prawdě cestu Božj wyssi: Mámeli dáti dáwati Cjsaři/ čili nemámi dáwati?

A tak ani przyszedszy/ rzekli do niego/ Mistrzu/ wiemy że prawdziwy iest/ á niedbasz niczyiego zdania: abowiem nie oglądasz na osoby ludzkie/ ale w prawdzie drogi Bożey wczysz: Słuszna czy czy nie czyniż Cesarzowi daniny: damy czy

יד וַהוֹן יַתִּין עֲבַלְהוֹן ג
וַאֲמַר לְהוֹן מַנָּא מְנַסּוֹן
אַנְתוּן לִי אַיְתוּ לִדִינָרָא ד
אֶחֱזֵי׃

Egli conoſcendo la loro hypocriſia, diſſe loro: Perche mi tentate voi? portatemi un denaro, ch'io lo veggia.

טו וְאַיְתִיו לֵהּ וַאֲמַר לְהוֹן
דְּמָנוּ צַלְמָא הָדֵא וְכִתְבָא
דְּנוּן אֲמַרוּ וְקֵסָר׃

Eſſi gliel portarono. Et egli diſſe loro: Di cui è queſta imagine, & ſcrittura? Eſſi gli riſpoſero, Di Ceſare.

טז וַאֲמַר לְהוֹן יֵשׁוּעַ ד
דְּקֵסָר הָבוּ לְקֵסָר וְדַאלָהָא
לַאלָהָא וְתַמָּהוּ הֲווֹ בֵּהּ׃

Et Ieſu riſpondendo, diſſe loro: Rendete à Ceſare le coſe di Ceſare, & à Dio le coſe di Dio. Et eſſi reſtarono marauigliati di lui.

יז וְאָתוֹ הָדִיקָא לְוָתֵהּ
הַנּוּן דַּאמְרִין דְּתַיְתָא לֵית
וְשַׁאֲלִין הֲווֹ לֵהּ וַאֲמְרִין׃

I Saddoccei uentero (i quali dicono che non è reſurrettione) à lui, & domandauanlo, dicendo

יח מְיַתָּבָא מֹשֶׁה כְּתַב לָנָא
דְּאִן אֲחוּהִי דְּאִינָשׁ
וְיָמֵת אִנְתְּתֵהּ וּבְנָא לָא
שָׁבִק וְיִסַּב אֲחוּהִי אִנְתְּתֵהּ
וְיָקִים זַרְעָא לַאֲחוּהִי׃

Maeſtro, Moyſe ci ſcriſſe, che ſe l'huomo di qualunque morte, laſſa la moglie, e non laſſa figliuoli, il ſuo fratello pigli la moglie di eſſo, e ſuſciti al fratello ſeme.

יט שְׁבְעָה אֲחִין הֲווֹ וְקַדְמָאָה
נְסַב אִנְתְּתָא וּמִית
לָא שָׁבִק זַרְעָא׃

Furono pur ſette fratelli, il primo de quali preſe moglie, e morendo non laſſò ſeme.

כ וְתִנְיָנָא נְסָבַהּ יְמוּת כַּד
אַף לָא הוּ שָׁבִק זַרְעָא
וְתִלְתָאָה כְּדֵין׃

Il ſecondo pur la preſe, e morì, anche eſſo non laſſò ſeme: & il terzo ſimilmente.

יד וּבְדַעְתּוֹ אֶת חֲנֻפָּתָם אָמַר
אֲלֵיהֶם מַה־תְּנַסּוֹנִי הָבוּ לִי
דִּינָר לְרְאוֹת׃

Entonces el como entendia la hypocriſia dellos, dixoles. Porque me tentays? Traedme la moneda para que la vea.

טו וְהֵבִיאוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם לְמִי־
הַצֶּלֶם הַזֶּה וְהַכְּתֹבֶת וַיֹּאמְרוּ לוֹ
לְקֵיסָר׃

Y ellos ſe la truxeron: y dizeles. Cuya es eſta imagen y eſta inſcripcion? Y ellos le dixeron, De Ceſar.

טז וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם
לָכֵן תְּנוּ לְקֵיסָר אֲשֶׁר לְקֵיסָר
וְלֵאלֹהִים אֲשֶׁר לֵאלֹהִים וַיִּתְמְהוּ
עָלָיו׃

Y reſpondiendo IESVS, dixoles. Pagad lo que es de Ceſar a Ceſar, y lo que es de Dios, a Dios. Y marauillaronſe dello.

יח וַיָּבֹאוּ צְדוּקִים אֲלָיו אֲשֶׁר
אֹמְרוּ כִּי לֹא יֵשׁ תְּקוּמַת הַמֵּתִים
וַיִּשְׁאֲלוּ לוֹ לֵאמֹר׃

Entonces vienen à el los Sadduceos, que dizen que no ay Reſurreccion, y preguntaronle, diziendo,

יט מֹשֶׁה כָּתַב לָנוּ כִּי־
יְעֻוֵּי אָחִים יִחְדָּו וּמֵת אֶחָד
מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה
אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר
יְבָמָהּ יָבוֹא עָלֶיהָ וְלָקָחָהּ לוֹ
לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר
תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת׃

Maeſtro, Moyſes nos eſcriuió, que ſi el hermano de alguno muriesſe, y dexaſſe muger, y no dexaſſe hijos, que ſu hermano tome la muger, y deſpierte ſimiente à ſu hermano.

כ שִׁבְעָה אַחִים הָיוּ וְרִאשׁוֹן
לָקַח אִשָּׁה וַיָּמָת וְלֹא הִנִּיחַ זֶרַע
לוֹ׃

Fueron pues ſiete hermanos: y el Primero tomó muger, y muriendo, no dexó ſimiente.

כא וְהַשֵּׁנִי לָקָחָהּ וַיָּמוֹת וְגַם אֵין
לוֹ זֶרַע וְכֵן הַשְּׁלִישִׁי׃

Y tomóla el ſegundo, y murió: Y ni aquel tampoco dexó ſimiente: y el tercero, de la miſma manera.

15 Ο δὲ ἰδὼν αὐτῶν τὸ θέλημα εἶπεν αὐτοῖς, τί με πειράζετε; φέρατέ μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω.

Las conoſciendo ſu hypocriſia, les dixo: Porque me tentays? traedme un denario, para que le vea.

16 οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Καίσαρος.

Et ellos le los preſentaron. Les dixo: De quien eſta imagen & eſcriptura? Ellos le dixeron: De Ceſar.

17 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ· καὶ ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ.

Et Ieſus reſpondiendo les dixo: Rendet à Ceſar las coſas que ſon à Ceſar, y à Dios las que ſon à Dios. Y marauillaronſe mucho de él.

18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες·

Adonde los Saduceos (que dizen no ay reſurreccion) vinieron à él, y preguntaronle, diziendo:

19 Διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ τέκνα μὴ ἀφῇ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

Maeſtro, Moyſes nos eſcriuió, que ſi el hermano de alguno muriesſe, y dexaſſe muger, y no dexaſſe hijos, que ſu hermano tome la muger, y deſpierte ſimiente à ſu hermano.

20 Ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα·

Ora y auia ſiete hermanos, donde lo primero caſose con muger, & muriendo no laſſò ſimiente.

21 καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπέθανεν, καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἀφῆκε σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως.

Et le ſegundo la tomó, murió, & ni aquel tampoco dexó ſimiente: y el tercero ſemejantemente.

11. Qui ſciens verſutiam illorum, ait illis, Quid me tentatis? afferte mihi denarium ut videam.

Should we giue it? or ſhould we not giue? But he knowing their hypocriſie, ſaid vnto them, Why tempt ye me? Bring me a penie that I may ſee it.

16. At illi attulerunt. Et ait illis, Cuius eſt imago hæc, & inſcriptio? Dixerunt ei, Cæſaris.

So they brought it. And he ſaide vnto them, Whoſe is this image and ſuperſcription? And they ſaide vnto him, Cæſars.

17. Reſpondens autem Ieſus, dixit illis, Reddite igitur quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo. Et mirabantur ſuper eo.

Then Ieſus anſwered, and ſaid vnto them, Giue vnto Cæſar the things that are Cæſars, and to God thoſe that are Gods: and they marueiled at him.

18. Venerunt ad eum Sadducæi qui dicũt reſurrectionem non eſſe: & interrogabant eum dicentes.

Then came the Sadducees vnto him, (which ſay, there is no reſurrection,) and they aſked him, ſaying.

19. Magiſter, Moyſes nobis ſcripſit, ut ſi cuius frater mortuus fuerit, & dimiſerit uxorem, & filios non reliquerit, accipiat frater eius uxorem ipſius, & reſuſcitet ſemen fratri ſuo.

Maiſter, Moſes wrote vnto vs, If any mans brother die, and leaue his wife behinde him, and leaue no children, that his brother ſhould take his wife, and raiſe vp ſeede vnto his brother.

20. Septem ergo fratres erant. & primus accepit uxorem, & mortuus eſt non relicto ſemine.

There were ſeuen brethren: and the firſt tooke a wife, and died, and left no ſeede.

21. Et ſecundus accepit eam, & mortuus eſt: & neque iſte reliquit ſemen. Et tertius ſimiliter.

And the ſeconde tooke her, and he died, neither left he any ſeede: and the third likewiſe.

S. Marcus.

Das XII. Capitel.

15. Er aber merckete jhre heucheley/ vnd ſprach zu jhnen: Was verſucht jhr mich? Bringet mir einen groſchen daß ich jn ſehe.

Wen hand merckte deren Gwenſtalckerei/ do ſagde er dem: Hut ſelle i mig? Tager hid en Pendig, or lader mig ſee.

16. Vnd ſie brachten jm. Da ſprach er: Wes iſt das Bilde vnd die vberſchrifft? Sie ſprachen zu jhm: Des Keiſers.

De de bare hannem frem. Da ſagde hand: Huemer der Bilede or den oſtuerſcriffe? De ſagde til hannem: Keiſerens.

17. Da antwortet Jeſus/ vnnd ſprach zu jnen: So gebet dem Keiſer was des Keiſers iſt/ vnd Gott was Gottes iſt. Vnd ſie verwunderten ſich ſein.

Da ſuarede Jheſus/ or ſagde til dem: Saa giffuer Keiſerens/ ig ad Keiſerens er/ De Gud/ ſuad Gudſer. De or ſeruunorede ſig paa hannem.

18. Da traten die Sadduceer zu jhm/ die da halten/ es ſey keine Aufferſtehung/ die fragten jn/ vnd ſprachen:

Da traadde Saduceerne til hannem/ ſom holder ſaa faare/ At der er ingen Opſtandelſe/ de ſpurde hannem ad/ og ſagde.

19. Meiſter/ Moſes hat vns geſchrieben/ Wenn jemands Bruder ſtirbt/ vnd leſſt ein Weib/ vnd leſſet keine Kinder/ So ſoll ſein Bruder deſſelbigen Weib nemen/ vnd ſeinem Bruder Samen erwecken.

Meſtere/ Moſe ſkreff oſſ/ Naar nogen mands Broder daer/ og lader en Huſtru effter ſig/ og lader ingen Børn effter ſig. Da ſkal hans Broder tage den ſammes Huſtru/ og opwecke ſin Broder ſæd.

20. Nun ſind ſieben Brüder geweſen/ der Erſte nam ein Weib/ der ſtarb vnd ließ keinen Samen.

Nu haffuer der verret ſiw Brødre. Den førſte tog en Huſtru/ hand døde/ og lod ingen Sæd effter ſig.

21. Vnd der ander nam ſie/ vnd ſtarb/ vnd ließ auch nicht Samen. Der dritte deſſelben gleichen.

De den anden tog hende/ De døde/ og lod ikke heller ſæd effter ſig. Den tredie ligeſaa.

S. Marek.

Kapitola XII.

15. Kterýžto znaje ſwe geſchrekl gim: Co mne pokauſſyte? przineſte mi Penizk at ohledám.

Ale on widauſe obladnoſt ſwe/ rzekl im/ Czemuz mne kuſicie? Przineſte mi penezy/ ať ohledám.

16. A oni podali gemu. I rekl gim: Czýj geſt tento obraz a nápis? Rzekli gemu: Cyſařuw.

Ecby mu ony przyneſſe/ y rzekł im. Czyi to iſt obraz y nápis? Rzekli mu: Cyſařuw.

17. A odpowědíw Gežyſe/ rekl gim: Dayte ſtich da ktere wěcy gſau Cyſařowy Cyſařy: a ktere gſau Božy/ Bohu. Ypodiwili ſe tomu.

Když pak odpowiedział Jeſus/ rzekł im. Wroćcie co ieſt Cefarowe/ Cefarowi/ a co ieſt Božeho/ Bogu. I podziwili ſie mu.

18. Potom pſſili k němu Saduceowé/ ktěžíž prawij ſe/ y mrtwých wſtánij nemj. I otázali ho, kraucc:

Kterým do rzeczy przyſſli Saduceuſowie, ktoz ſie powiedaia iż nie máſs zmartwych wſtánia/ y pytáli go mowiąc.

19. Miſtře/ Mogžíſſe nám napſal/ kdyby čij bratr umřel/ a oſtawiby po ſobě manželku/ á ſynůwbo neoſtawil/ aby bratr geho vzal manželku geho/ a wzbudil plémě bratru ſwému.

Miſtrzu/ Moyſeſ nam napiſał/ Jeſliby czyi brat umarł/ y poſtawił żonę a ſynowby nie poſtawił/ aby wziął brat iego żonę iego/ á wzbudził potomſtwo bratu ſwemu.

20. Protožſedm bratřij bylo/ a prwnij pojmw ženu/ umřel neoſtawiw ſemene:

Było ſiedmiu braciey; á pierwſzy poſtawiwſzy żonę/ umarł nie poſtáwiwſzy potomſtwa.

21. A druhý pojmw ji také umřel/ a aniž geſt ten oſtawil ſemene. A třetij teſ:

Ecby ią wziął drugi/ y umarł/ ieczcz ani on potomſtwa nie poſtáwił/ podobnie y trzeci tákże.

י ב

22 וְלֹא שָׁבְעוּ הַשִּׁבְעָה וְאֵין
לָהֶם זֶרַע וְגַם־הָאִשָּׁה מֵתָה גַּם
הָאִשָּׁה׃

Y tomaron la los siete: y ramposo dexaron simiente: à la postre murió tambien la muger.

22 Καὶ ἔλαβον ἀπὸ τὸ σπέρμα, καὶ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα· ἐσχάτη πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.

Les sept donc le prindrent, ne laissans point de lignée. La femme aussi mourut la derniere de tous.

23 בְּתְּקוּמָתָם בַּאֲשֶׁר יְקוּמוּן
לְמִי מֵאֵלֶּה תִּהְיֶה הָאִשָּׁה כִּי־
לְשִׁבְעָה הָיְתָה לָהֶם לְאִשָּׁה׃

En la resurreccion pues, quando resuscitaren, muger de qual dellos sera? Porque los siete la tuuieron por muger.

23. Ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσιν, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.

En la resurrection donc, quand ils ressuscitéront, duquel d'eux sera-elle la femme? car les sept l'ont eue à femme.

24 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם
הֲלֹא לָכֵן תֵּעָתֵם כִּי לֹא יְדַעְתֶּם
אֶת־הַכְּתָב וְלֹא אֶת־גְּבוּרַת
אֱלֹהִים׃

Entonces respondiendo Iesus dizeles, No errays por esso, porque no sabeys las Escripturas, ni la potencia de Dios?

24 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ;

Lors Iesus respondant leur dit: Ce ne sont-ce pas tout moyen, n'ait en pas d'autre que vous ne faites point en l'Escriture ne la puissance de Dieu?

25 כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵהַמֵּתִים
לֹא יִקְחוּ וְלֹא יִבָּמוּ כִּי אִם יִהְיוּ
כַּמַּלְאָכִים אֲשֶׁר בַּשָּׁמָיִם׃

Porque quando resuscitarán de los muertos ni maridos toman mugeres, ni mugeres maridos: mas son como los Angeles que estan en los cielos.

25. Ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσι, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Car quand ils seront ressuscitez des morts ils ne prendront point à femme, ni ne seront baillez femmes en mariage: mais ils seront comme les Anges qui sont és cieux.

26 וְעַל־הַמֵּתִים כִּי יָקוּמוּ
הֲלֹא קְרָאתֶם בְּסֵפֶר מֹשֶׁה
לֵאמֹר וַיִּקָּרֵא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ
הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃

Y de los muertos que ayan de resuscitar, no aueys leydo en el Libro de Moysen, como le habló Dios en el carçel diziendo, Yo soy el Dios de Abraham, y el Dios de Isaac, y el Dios de Iacob.

26 Περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωσέως, ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεός, λέγων· Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ;

Et quant aux morts, pour monstrer qu'ils ressuscitent, n'avez vous point leu au livre de Moyse, comment Dieu parla à lui au buisson, disant, Je suis le Dieu d'Abraham, & le Dieu d'Isaac, & le Dieu de Jacob?

27 אֱלֹהִים לֹא יְשֵׁ֫אלֹהֵי
הַמֵּתִים כִּי־אִם אֱלֹהֵי חַיִּים
לָכֵן אַתֶּם הַרְבֵּה תְּעִיתֶם׃

No es Dios de muertos, mas Dios de biuos: assi que vosotros muchos errays.

27 Θεὸς οὐκ ἔστι θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ θεὸς ζώντων· ὑμεῖς οὖν πολὺ πλανᾶσθε.

Dieu n'est point le Dieu des morts, mais le Dieu des vivans: vous-vous fourvoyez donc grandement.

CAP. XII. | Das XII. Capitel. | Kapitola XII.

22. Et acceperunt eam similiter septem: & non reliquerunt semen. Novissima omnium defuncta est & mulier.

So the seuen had her: and left no seed after them. Last of all the woman died also.

22. Vnd namen sie alle sieben/ vnd liessen nicht Samen. Zu letzt nach allen starb das Weib auch.

Do de sybe hende alle sow we lode ickes ab effter sick. Paa derfyfte/ dode oc Quinden/ effter dem alle.

22. A tak ti pogmalo w sſech sedm/ a nezſtawſchi po ſo be Semene. Naypoſtéże pak ze wſſech/ umſela y Zena.

Gmo ták ani ſiedm pomawſſi tedy/ ani po ſobě zánech potomſtwa/ na oſtátku po wſſech tedy vmrtáła y ona.

23. In resurrectione ergo cùm resurrexerint, cuius de his erit uxor? septem enim habuerunt eam uxorem.

In the reſurrection then: when they ſhall ryſe againe/ whoſe wife ſhall ſhe be of them? for ſeuen had her to wife?

23. Nun inn der Aufferſtehung/ wenn ſie aufferſtehen/ welchs Weib wirdt ſie jrem vnter jhnen/ denn ſieben haben ſie zum Weibe gehabt?

Hues huſtens aff dem ſkal han nu vere t Opſtandelſen/ naar de ſtaa op/ Thi de haffue haffr hende ti huſtru?

23. Protoż při Wzkřiſſenij komu z nich bude Manżelka? nebo ſedm ge ſobě mělo gako Manżelku.

A tehdy z tých ſedmi v nedżeli wſtánij gey powżtána, gżto z nich bude ge manżelka? nebo ſedm ge ſobě wzalo za manżelku.

24. Et respondens Iesus, ait illis, Nonne ideo erratis, non scientes scripturas, neque virtutem Dei?

Then Jeſus anſwered, and ſaid vnto them. Are ye not therefore deceiued/ becauſe ye knowe not the Scriptures/ neither the power of God?

24. Da antwortet Jeſus vnd ſprach zu jhnen: Jſts nicht alſo? Jhr jrret/ darumb daß jr nichts wiſſet von der Schrifft/ noch von der krafft Gottes.

Da ſuarede Jheſus/ oc ſagde til dem/ Er der icke ſaa? Jſaare vild. der ſkaare at vi de intet aff Scrifften. och ey aff Guds kraft.

24. A odpowżdage Gežyſs/ řekł gim: Wżdyż proto błaudyte/ że nepżáce piſmu/ ani mocy Božij?

Kdyż tedy Jezum odpowżdżeł/ řekł im. Proż nyż tedy błaudżite/ że nic wżiecie piſma ani mocy Božij?

25. Cùm enim à mortuis resurrexerint, neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut angeli in cœlis.

For when they ſhall ryſe againe from the dead/ neither men marry nor women are married but are as the angels which are in heauen.

25. Wenn ſie von den Todten aufferſtehen werden/ ſo werden ſie nicht freyen/ noch ſich freyen laſſen/ ſondern ſie ſind wie die Engel im Himel.

Naar ſom de ſtulle opſtaa fra de Døde/ da ſtulle de huerken giftes/ oc ey lades ti ere/ men de ere ſom Engele i Himmelen.

25. Wſſak gakſſtě kdyż wſtanau z mrtwých/ nebudau ſe ženiti/ ani wdáwati/ ale budau gako Anżelé Božij w Nebi.

Abowſem gdyż z mrtwých ſe wſtáwa/ ani jeden powżmowżé/ bedaż ženu ma/ wżdyżé bedaż/ ale gſau gako Anżelowże etcbne.

26. De mortuis autem quòd resurgant, non legistis in libro Moysi, super rubum quomodo dixit illi Deus, inquies, Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob?

And as touching the dead that they ſhall ryſe againe/ haue ye not read in the bookes of Moſes/ how in the buſh God ſpake vnto him ſaying/ I am the God of Abraham/ and the God of Iſaac and the God of Iacob?

26. Aber von den Todten/ daß ſie Aufferſtehen werden/ habt jhr nicht geleſen im Buch Moſi/ bey dem Buſch/ wie Gott zu jm ſaget/ vnd ſprach: Ich bin der Gott Abraham/ vnd der Gott Jſaac/ vnd der Gott Jacob.

Men om de Døde/ at de ſtulle opſtaa/ Haffue i icke leſt i Moſe bog/ huorledes Gud talede til hannem hoſ Buſken. oc ſagde/ Jeg er Abrahams Gud/ oc Iſaacs Gud. oc Jacobs Gud.

26. A o mrtwých ſe wżagij wſtáti/ zdali gſte nečtli w Knihách Mogżiſſowżých/ kterak we Křiku powżedł Buoh/ řka: Já gſem Buh Abrahamůw/ a Buh Jżákůw/ a Buh Jakobůw.

A o mrtwých/ żeż budau wzbuzeni/ zdaliż gſte nečtli we Knihách Mogżiſſowżých/ kterak we Krzku mu Bog mowił/ řka: Já gſem Bog Abrahamowy/ Bog Jżákuw/ y Bog Jákobuw.

27. Non est Deus mortuorum, sed vivorum. Vos ergo multum erratis.

Yee are not the God of the dead/ but the God of the liuing. Ye are therefore greatly deceiued.

27. Gott aber iſt nicht der Todten/ ſondern der Lebendigen Gott/ darumb jrret jhr ſehr.

De Gud er icke de Dødes/ men de leffuendis Gud. Der ſaare fare i ſaare vild.

27. Nenjſt Buoh mrtwých/ ale żywých: Proto ſwrſ welmi błaudżite.

Nie ieſt Bogiem umarłych/ ale Bogiem żywych/ A proto wy bárzo błądżicie.

יב

28 וְקָרַב חַד מִן סָפְרַיָּא
וְשָׁמַע אִנּוּן דְּנָשְׁיָן וְחַזָא
דְּשַׁפִּיר אֲתֵיב לְהוֹן
פְּתִגָמָא שְׁאַל אִנּוּ
שׁוּלְטָנָא קַדְמָאָה דְּכֹלְּהוֹן׃

Y Cuo llegò vno delos Escribas, oyendoles disputar, y sabiendo que les auia respondido bien, preguntòle, Qual es el primero de todos los mandamientos?

29 וַאֲמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ קַדְמָאָה
מִן כֹּלְּהוֹן פִּקּוּדַיָּא שְׁמַע
יִסְרָאֵל מָרָנָא אֱלָהָן מָרְיָא
חַד הוּא׃

Y Iesus le respondió, El primero di tutti e mandamenti è, Ascolta Israel, nostro Signore Iddio, è il suo Signore.

30 וְתִרְחֵם לְמָרֵיהּ
אֱלָהָךְ מִן כְּלְּהוֹ לִבָּךְ וּמִן
כְּלְּהוֹ נַפְשָׁךְ וּמִן כְּלְּהוֹ
רַעְיָנָךְ וּמִן כְּלְּהוֹ חַיָּנָךְ הָנִי
דֵּין הוּא קַדְמָאָה׃

Y amarás dunque al tuo Signore Iddio con tutto il tuo cuore, e con tutta la tua anima, e con tutta la mente tua, e con tutta la tua forza. Questo è il primo commandamento.

31 וְתִנְיָנָה דָּמְיָא לֵהּ
דְּתִרְחֵם לְקָרִיבָךְ אֵיךְ נַפְשָׁ־
פָּךְ הָנִי מִן אִלֵּין רַבָּא אָחֳרָנָא דְּרַב מִן
הָלֵין לֵית׃

Et il secondo simile a esso è questo, Amarai il prossimo tuo come te medesimo. Altro commandamento maggiore di questi non è.

32 וַאֲמַר לֵהּ רַבִּי סַפְרָנָא
שַׁפִּיר רַבִּי וְשַׁרְיָא אֲמַרְתְּ
דְּחַד הוּ וְלֵית אָחֳרִין לְבַר
מִנֵּהּ׃

Et lo scriba le disse, Maestro, tu hai detto bene in verità ch'egli è uno solo Iddio, e che altro Iddio non è fuor di lui.

33 וּדְרִחֵמְיוּתֵהּ אֲנָשׁ מִן
כְּלְּהוֹ לִבָּא וּמִן כְּלְּהוֹ רַעְיָנָא
וּמִן כְּלְּהוֹ נַפְשָׁא וּמִן כְּלְּהוֹ
חֵילָא וְדִרְחֵם קְרִיבֵהּ אֵיךְ
נַפְשֵׁהּ יַתִּירָה הִי מִן
כְּלְּהוֹן קֻרְבָּנַיָּא וּדְבָרָנַיָּא׃

E che l'amarlo con tutto il cuore, e con tutto l'intelletto, e con tutta l'anima, e con tutta l'forza, e l'amare il prossimo come se medesimo, è più che tutti gli holocausti e sacrificij.

יב

28 וְנִקְרַב אֶחָד מִן־הַסּוֹפְרִים
אֲשֶׁר שָׁמַע אוֹתָם מִתְוַכְּחִים
וַיַּרְא כִּי הֵיטִיב לַעֲנוֹת לָהֶם
וַיִּשְׁאַל לוֹ אֵזֹה הִיא מִצְוָה
הָרִאשׁוֹנָה עַל־כֻּלָּן׃

Y llegandose vno de los Escribas, que los auia oydo disputar, y sabia que les auia respondido bien, preguntóle, Qual era el mas principal mandamiento de todos?

29 וַיַּעַן לוֹ יֵשׁוּעַ הַמִּצְוָה
הָרִאשׁוֹנָה עַל־כֻּלָּן וְאֵת הִיא
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה
אֶחָד׃

Y Iesus le respondió, El mas principal mandamiento de todos es, Oye Israel, el Señor nuestro Dios, el Señor, vno es:

30 וְאָהַבְתָּ אֵת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־
מְאֹדֶךָ וּבְכָל־כֹּחֶךָ זֹאת הַמִּצְוָה
הָרִאשׁוֹנָה׃

Amarás pues al Señor tu Dios de todo tu coraçon, y de toda tu anima, y de todo tu pensamiento, y de todas tus fuerças: este es el mas principal mandamiento.

31 וְשֵׁנִית הַשְּׁוָה לָהּ וְאֹתָהּ הִיא
וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ אֲשֶׁר אִתְּךָ כָּמוֹךָ
גָּדוֹל מֵהֵנָּה אֵינֶנָּה מִצְוָה הִיא׃

Y el Segundo es semejante à el, Amaras à tu proximo como à ti mismo: no ay otro mandamiento mayor que estos.

32 וַיֹּאמֶר לוֹ הַסּוֹפֵר הֵיטֵב
מְלַמֵּד בֶּאֱמֶת אָמַרְתָּ כִּי אֶחָד
הוּא יְהוָה אֱלֹהִים וְלֹא יֵשׁ אַחֵר
מִבִּלְעָדָיו׃

Entonces el Escriba le dixo, Bien Maestro, verdad has dicho, que Vno es Dios, y no ay otro fuera de el.

33 וְאַהֲבָה אוֹתוֹ מִכָּל־לֵבָב
וּמִכָּל־בִּינָה וּמִכָּל־נֶפֶשׁ וּמִכָּל־
כֹּחַ וְאַהֲבָה אֶת־הַגֵּר כָּמוֹ אֶת־
נַפְשׁוֹ רַב הוּא עַל־כָּל שְׁלוֹת
וּזְבָחִים׃

Y que amarlo de todo coraçon, y de todo entendimiento, y de toda el alma, y de todas las fuerças: y amar al proximo como asi mismo, mas es que todos holocaustos y sacrificios.

28.

28. Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτόν, ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πασῶν;

Et lors qu'vn des Scribes estant venu aupres, ayant ouis disputer ensemble, & sachant qu'il leur auoit bien respondu a propos, l'interrogua, disant Quel est le premier tout mandement de tous?

29. Ὅτι πρώτη πασῶν ἐντολή· Ἄκουε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστιν·

Iesus leur respondit, Le premier de tous les commandemens est, Escoute Israel, le Seigneur nostre Dieu est le seul Seigneur.

30. Καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου· αὕτη πρώτη ἐντολή.

Et tu aimeras le Seigneur ton Dieu de tout ton cœur, & de toute ton ame, & de toute ta pensée, & de toute ta force. Celuy-ci est le premier commandement.

31. Καὶ δευτέρα ὁμοία αὐτῇ, αὕτη· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν.

Et le second semblable à celuy-ci est, Tu aimeras ton prochain comme toy-mesme. Il n'y a point d'autre commandement plus grand que ceux-ci.

32. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς, καλῶς διδάσκαλε ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς ἐστι Θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ.

Et le Scribe lui dit, Maistre, tu as bien dit à la verité, qu'il y a vn Dieu, & qu'il n'y en a point d'autre que lui.

33. Καὶ τὸ ἀγαπᾶσθαι αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν, περισσότερόν ἐστι πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν.

Et que l'aimer de tout le cœur, & de toute l'intelligence, & de toute l'ame, & de toute la force, & aimer son prochain comme soi-mesme, est plus que tous les holocaustes & sacrifices.

CAP. XII

28. Et accessit unus de Scribis qui audierat illos cõquirentes, & videns quoniam bene illis respondisset, interrogavit eum quod esset primum omnium mandatum.

Then came one of the Scribes that had heard them dispute together, and perceiving that he had answered them well, asked him / Which is the first commandment of all?

29 Iesus autem respondit ei, Quia primum omnium mandatum est, Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus unus est.

Jesus answered him / The first of all the commandments is / Heare Israel / The Lord our God is the only Lord.

30 Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua Hoc est primum mandatum.

Thou shalt therefore love the Lord thy God with all thine heart / & with all thy soule / & with all thy minde / & with all thy strength: this is the first commandment.

31. Secundum autem simile est illi, Diliges proximum tuum tanquam teipsum. Maius horum aliud mandatum non est

And the second is like this / Thou shalt love thy neighbour as thy selfe. There is none other commandement greater then these.

32. Et ait illi Scriba, Bene Magister, in veritate dixisti, quia unus est Deus, & non est alius præter eum,

Then the Scribe said vnto him / Well Master thou hast said the truth / for there is one God / and there is none but he

33. Et ut diligatur ex toto corde, & ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine: & diligere proximum tanquam seipsum: maius est omnibus holocaustomatibus & sacrificiis.

And to love him with all the heart / and with all the understanding / and with all the soule / and with all the strength / & to love his neighbour as himselfe / is more then all burnt offrings and sacrifices.

Das XII. Capitul.

28. Vnd es tratt zu jm der Schrifftgelehrten einer / der jhnen zu gehöret hatte / wie sie sich mitemander befragten / vnd sahe das er jhnen fein geantwortet hatte / vnd fraget jhn: Welches ist das fürnemest Gebot für allen?

Do der gnadden en aff Scrifftlogamen tel hannem som haff de hørt paa dem / huorkedis de besparde sig mei huer andre / oc saa at hand haffde giffuet er swaret / huad spurde hallem at / huilckeren der ypperste Bud faar alle?

29. Jesus aber antwortet jm: Das fürnemest Gebott für allen Gebotten ist das: Höre Jsrael / der HERR vnser Gott ist ein einiger Gott.

Och Jhesus suarede hannem / Det ypperste Bud saar alle er det: Hør Jsrael: HERREN vor Gud er en eenste Gud.

30. Vnd du solt Gott deinen HERRN lieben / von gantzem Hertzen / von gantzer Seele / von gantzem Gemüte / vnd von allen deinen Kräfften / das ist das fürnemeste Gebott.

Oc du skalt elske Gud din HERRE, aff gandske hierte, aff gandske Siel, aff gandske sinde, Oc aff alle dine kraffter det er det ypperste Bud

31. Vnd das ander ist jm gleich / Du solt deinen Nechsten lieben als dich selbs. Es ist kein ander gröser Gebott / denn diese.

Oc det ander er lige som dette / Du skalt elske din Neste lige som dig selff. Der er inded ander store Bud, end disse.

32. Vnd der Schrifftgelehrte sprach zu jm: Meister / du hast warlich recht geredt / denn es ist ein Gott / vnd ist kein ander ausser jhm.

Oc Scrifftlogen sagde til hannem: Mestere / du hafft er sandelige talet rett. Thi der er en Gud / och der er ingen an den uden hannem.

33. Vnd denselbigen lieben von gantzem Hertzen / von gantzem Gemüte / von gantzer Seele / vnd von allen Kräfften / vnd lieben seinen Nechsten als sich selbs / das ist mehr denn Brandopffer vnd alle opffer.

Och at elske den samme aff gandske hierte / aff gandske sinde, aff gandske Siel, oc aff alle kraffter / Oc elske sin Neste lige som sig selff / det er mere end Brendoffer oc alle offer.

Kapitola XII.

28 Tehoy přistaupil kterýmu gyden z Wrtsluuw / ktery byl vslyssalami se swim hádagijm: a widá gehy gim dobře odpowědél, otázal Gežissse / Který gest ten Přikázanij prwnijze wssech.

A gdy przyszedł niektory z tych Pismorzow / co slyszał gdy sie gadali, widzącze iż im dobrze odpowiedzial, spytał go ktore iest przemyszlowszy wszystkim przykazaniem

29. A Gežissse odpowědél gemu / Jeprwnij ze wssech Přikázanij gest: Slyssi Jzrahel: Pán Buoh twuog / Bůh geden gest.

Ehedy mu Jezus odpowiedział, ze ten Przykazanie iest / Słuchay Jzraelu / Pan Bog nasz Pan iedyn iest.

30. A milowati budeše Pána Boha twého ze wssého Srdce twého / a ze wssi duše twé / a ze wssi mysli twé / a ze wssi moc twé. Toť gest prwnij Přikázanij.

A przeto miłuy Pana Boga twego ze wszystkiego serca twego / ze wszystkiey duszy twoiey y ze wszystkiey twoiey myśli / y ze wszystkich sił twoich / ktoć iest ono wielkie przykazanie.

31. Druhe pak podobné gest tomu: Milowati budeše Bližnijho twého jako sebe samého. Wětšjch Přikázanij nad tato nenij

A wtore iest mu podobne / abyś miłował bliźniego iako samego siebie / nád ten zaden inszego większego nie ma przykazania.

32. Y řekl gemu Učitel: Dobřegšy Mistře w prawdě powědél jsi ze geden gest Bůh / a mimo gneho gineho nenj.

I rzekł mu uczon on Doktor / Dobrześ Mistrz powiedział / iż jeden iest Bog / a nie ma innego.

33. A aby milowáti bylo ze wssého Srdce / a ze wssi mysli / a ze wssého rozumu / y ze wssi duše / y ze wssi síly / a milowati Bližnijho swého jako sebe samého / wětšjnež gest nad wssecky zápaliné y wssi gné obětj.

A miłować go z wszystkiego serca, ze wszystkiego umysłu i ze wszystkiey duszy, y ze wszystkich sił, a bliźniego iako samego siebie, iest więcey niż wszystkie całopalenia y inne ofiary.

י ב

34 וַיַּרְא יֵשׁוּעַ כִּי בְּחָכְמָה עָנָה וַיֹּאמֶר לוֹ אֵינְךָ רָחוֹק מִמַּלְכוּת אֱלֹהִים וְאִישׁ לֹא הָיָה עוֹד אֲשֶׁר מָלְאוּ לִבּוֹ לִשְׁאוֹל לוֹ׃

Ieſus entonces viendo que auia reſpondido ſabiamente, dixole, No eſtas lexos del Reyno de Dios. Y ninguno le oſaua ya preguntar.

35 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר בַּלַּמְּדוֹ בְּהֵיכַל אֵיךְ יֹאמְרוּ הַסּוֹפְרִים כִּי מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד הוּא׃

Y reſpondiendo Ieſus dezia, enſeñando en el Templo, Como dizen los Eſcribas que el Chriſto es hijo de David?

36 וְהוּא דָוִד אָמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נְאֻם יְהוָה לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי עַד־אָשִׁית אוֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ׃

Porque el miſmo David dixo por Eſpiritu Sancto, Dixo el Señor à mi Señor, Aſſientate à mis diestras, haſta que ponga tus enemigos por eſtrado de tus pies.

37 וְהוּא דָוִד קֹרֵא לוֹ אָדוֹן וְאֵיכָכָה בְנוֹ הוּא וַרַבִּים מֵהֶעָם שָׁמְעוּ אוֹתוֹ בְּנֹעַם׃

Luego llamandole el miſmo David Señor, de donde pues es ſu hijo? Y mucha compañia le oya de buena gana.

38 וַיֹּאמֶר לָהֶם בְּתַלְמֻדוֹ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם מִן־הַסּוֹפְרִים אֲשֶׁר חָפְצוּ לְהִתְהַלֵּךְ בְּמַחֲלָצוֹת וְלִשְׁאֹל לִשְׁלוֹמָם בַּשְּׁוָקִים׃

Y deziales en ſu doctrina, Guardaos de los Eſcribas, que quieren andar con ropas luengas y las ſalutaciones en las plaças.

39 וּמוֹשָׁבִים רִאשׁוֹנִים בָּעֲדוֹת וּמִסְבּוֹת רִאשׁוֹנוֹת בַּמְּשֹׁתֵי הָעֶרֶב׃

Y las primeras ſillas en las ſynogas, y los primeros aſſientos en las cenas.

י ב

34 וַיַּרְא יֵשׁוּעַ כִּי בְחָכְמָה עָנָה וַיֹּאמֶר לוֹ אֵינְךָ רָחוֹק מִמַּלְכוּת אֱלֹהִים וְאִישׁ לֹא הָיָה עוֹד אֲשֶׁר מָלְאוּ לִבּוֹ לִשְׁאוֹל לוֹ׃

Eſaw Yeſuhe chi eyli haueua ſabiamente reſpoſto, le diſſe, Tu non ſei lonzano dal regno de Dio. Eſſuno hauaua porpiu ardire d'interrogarlo.

35 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר בְּלַמְּדוֹ בְּהֵיכַל אֵיךְ יֹאמְרוּ הַסּוֹפְרִים כִּי מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד הוּא׃

Inſegnando poi Iaue nel tempio, emmi à dire, Come dicono gli ſcribi che Chriſto e figliuol di Dauid?

36 הוּא גַּר דָּוִד אָמַר בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא וְאָמַר מֵימְרָא דַּייָ לְמָרִי תֵּב לָךְ מִן יְמִינִי עַד־אֲשַׁוֵּי יָת בַּעֲלֵי דְּבָבָךְ כּוּבְשָׁא תְּחוֹת רַגְלָךְ׃

Concioſia coſa che eſſo Dauid diſſe per lo Spirito ſancto, Il Signore ha detto al mio Signore, Siedi à la mia deſtra, infin à tanto ch'io ponga i tuoi nimici per ſcabello de piedi tuoi.

37 דָּוִד הוּא קָרֵא לָהּ מָרִי וְאֵיכְנֵי בְּרַהּ אִיתְוְהִי וְכֻלְּהוֹ בְּנֵי נָשָׁא שָׁמַע הֲוָא לָהּ בְּסֵימָאִית׃

Adunque eſſo Dauid il chiama Signore, e d'onde è egli ſuo figliuolo? E molta turba l'vdiua uolentieri.

38 וַיֹּאמֶר לָהֶם בְּאוֹרַיְתֵהּ הֱוֵא לְהוֹן אִזְדַּהֲרוּ מִן סָפְרַיָּא דְּצַבְּרִין דְּאִסְטְלָא יְהַלְכוּן וְנִמּוֹסִין שְׁלָמָא בְּשׁוּקָא׃

Ancor diceua loro nella ſua dottrina, Guardatevi da gli Scribi, che vogliono andare accorti con veſte lunghe, & ameno le ſalutationi nelle piazze.

39 וּרְאִישׁ מוֹתְבָא בְּבַנְוְשָׁתָא וּרְאִישׁ סְמִכְיָא בְּסֵעוּדָתָא׃

E le prime ſedie ne le congregationi, e i primi luoghi ne le cene.

34. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ, οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Et Ieſus voyant qu'il auoit reſpondu du prudemment, lui dit, Tu n'es pas loin du Royaume de Dieu: & nul n'oſoit plus le interroguer.

35. Καὶ διδάσκοντος τοῦ Ἰησοῦ ἔλεγε τῶν ἱερῶν· πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ὁ χριστὸς υἱὸς τοῦ Δαυίδ ἐστιν;

Et Ieſus enſeignant au temple, prenant à parole, leur dit, Comment diſent les Scribes que le Chriſt eſt fils de Dauid?

36. Αὐτὸς γὰρ Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ, Εἶπε κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου.

Car David meſme a dit par le ſainct Eſprit, Le Seigneur a dit à mon Seigneur, Sieds toy à mon ſenestre, iuſques à ce que i'aye mis tes ennemis pour marche-pied de tes pieds.

37. Αὐτὸς οὖν Δαυὶδ λέγει αὐτὸν κύριον· καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

Dauid donc lui-meſme l'appele Seigneur: comment donc eſt-il ſon fils? Et la grande troupe prenoyent plaiſir à l'ouir.

38. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν, καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς,

D'auantage il leur diſoit en ſa doctrine, Donnez-vous garde des Scribes, qui aiment à ſe pourmener en robbes longues, & les ſalutations es marches.

39. καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις.

Et les premieres ſeances en les ſynagogues, & les premieres places és bāquets.

CAP. XII.

34. Ieſus autem vidēs quòd ſapienter reſpondiſſet, dixit illi, Non es longè à regno Dei. Et nemo iam audebat eum interrogare.

Then when Jeſus ſaw that he anſwered diſcreetly: he ſaid vnto him: Thou art not farre from the kingdome of God. And no man after that durſt aſke him any queſtion.

35. Et reſpondens Ieſus, dicebat, docens in templo, Quomodo dicunt Scribæ Chriſtum filium eſſe Dauid?

And Jeſus anſwered & ſaid teaching in the Temple: How ſay the Scribes that Chriſtus the ſonne of Dauid?

36. Ipſe enim David dicit in ſpiritu ſancto. Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.

For Dauid himſelf ſaith by the holy Ghoſt: The Lorde ſaide vnto my Lorde Sit at my right hande, till I make thine enemies thy footeſtoole.

37. Ipſe ergo David dicit eum Dominum: & unde eſt filius eius? Et multa turba eum libenter audiebat.

Then Dauid himſelfe calleth him Lord: how is he then his ſonne? And much people heard him gladly.

38. Et dicebat eis in doctrina ſua, Cauete a Scribis, qui volunt in ſtolis ambulare, & ſalutari in foro.

Moreouer he ſaide vnto them in his doctrine: Beware of the Scribes which loue to go in long robes, & that ſalutations in the market.

39. Et in primis cathedris ſedere in ſynagogis, & primos diſcubitus in cœnis.

And the chiefe ſeates in the Synagogues, and the firſt roomes at ſupper.

Das XII. Capitel.

34. Da Jeſus aber ſahe/ daß er vernünfftiglich antwortet/ ſprach er zu jhm: Du biſt nicht ferne von dem Reich Gottes. Vnd es dorfft jhn niemand weiter fragen.

Da Jheſus ſah/ at hand ſuarede forſtandeligt/ ſagde hand til hannem/ Du eſt icke longt fra Gudz rige. Oc der torde ingen aſſpørge hannem ydermere

35. Vnd Jeſus antwortet/ vnd ſprach/ da er lehret im Tempel: Wie ſagen die Schrifftgelehrten/ Chriſtus ſey Dauids Sohn?

Oc Jheſus ſuarende/ ſa sagde der hand ſeende i Templen, Huorledis ſige de Scriftkloge/ Chriſtus er Dauids ſøn?

36. Er aber Dauid ſpricht/ durch den heiligen geiſt/ der HERR hat geſagt zu meinem HERRN: ſetze dich zu meiner Rechten biß daß ich lege deine Feinde zum Schemel deiner füſſe.

Oc Dauid ſiger ſelff/ ved den hellig Aand/ HERREN ſagde til min Herre/ Sær dig hoſſ min høyre haand, indtil jeg legger dine Fiender til en Skammel vnder dine fødder.

37. Da heiſſet jhn ja Dauid ſeinen HERRN/ woher iſt er denn ſein Sohn? Vnd viel Volcks hörete jn gerne.

Der kalder ia Dauid hannem ſin Herre/ huoden er hand da hans Søn? Oc mange Folck hørde hannem gerne.

38. Vnd er lehret ſie/ vnd ſprach zu jnen: ſehet euch für/ für den Schrifftgelehrten/ die in langen Kleidern gehen vnd laſſen ſich gern auff dem Marckte grüſſen.

Oc hand ſagde dem/ oc ſagde til dem/ Vogter eder for de Scriftkloge/ ſom gaa i langeklæder/ oc lade gerne hilſe ſig paa Torffuet.

39. Vnd ſitzen gerne oben an jnn den Schulen/ vnd über Tiſch im Abendmal.

Oc ſide gerne offuerſt i Scholerne/ oc til Bords i Gieſtebud.

Kapitola XII.

34. Tehdy wida Gežiſſe ſe by mandře odpowědel/ řekl gemu: Negſo daleko od Králowſtwij Božjho. A ſadnp wjce nemſtil ſe tázati.

Wotpacheyw Jeſuß ię roſtropnie odpowiedzjal rzekł mu/ Nie daleko teſtes od Krolеſtwa Bożego: Nikto dotąd go żadem dalſy nepřał.

35. A odpowiedaw Gežiſſe/ řekł vče w Chrámu: Kterak prawj Mudrcy/ že Kryſtus geſt Syn Dawidowu?

Thedy Jeſus odpowiedzjawßy rzekł/ Nauczaiąc w Kośćiele/ iakoż mowią Doktorowie/ Że Kryſtus geſt ſyn Dawidow?

36. Ponewadž ſam Dawid prawj w Duchu ſwatém: Rzekł Pán Pánu mému/ ſeď na Prawicy mé/ Až položjm nepřátely twé podnožjm nohám twým.

Boy ſam Dawid powiedziáł przez Ducha ſwiętego/ Rzekł Pan Panu memu/ Siadz na prawicy mojey/ Aż położę nieprzyiacioły twoie podnożkiem nog twoich.

37. Ponewadž tehdy ſám Dawid nazywagj Jeho Pánem/ kterakž Synem jeho geſt? A mnohý zástup rád ho poſlouchal.

A ták ſam Dawid powiedzjał go być Panem/ Y Kadże ſynowſtwo Synem iego? A bárzo wiele ludu rádo go ſłuchało.

38. Y mluwil jim w včenj ſwém: Warugte ſe Mistrůw/ kteřiž rádi w kráſném rauſe chodj/ a chtěgj pozdrawowáni býti na Trhu.

Y mowił do nich w nauce ſwoiey/ Strzeżcie ſie Doktorow ktorzy chcą chodzić w długich ſzatach, a chcą aby ſie im pozdrawiano na rynkach.

39. A na prwnjch Stolicech ſedětj w Ssstolách/ a prwnjch místa mjtj na Wečeřjch.

A pierwſze ſiedzenia na ſchadzkach, y pierwſze zdánia na wieczerzach.

י ב

40 אֲשֶׁר אֹכְלוּ אֶת־בָּתֵּי הָאַלְמָנוֹת וּבַעֲלִילוֹת הַדְּבָרִים הָאֵרִיכוּ תְפִלּוֹתָם עַל־כֵּן יִקְחוּ מִשְׁפָּט יוֹתֵר׃

Que tragan las casas de las biudas y ponen delante que hazen luengas oraciones. Estos rescibiran mayor juyzio.

41 וַיֵּשֶׁב יֵשׁוּעַ לְפָנֵי הַמִּשְׁכָּרָה וַיִּרְאֶה אֵיךְ הָעָם שָׁלַךְ נְחֹשֶׁת אֶל־הַלִּשְׁכָּה וְלַבִּים מִן עֲשִׁירִים תַּרְבֶּה שָׁלָכוּ׃

Y estando sentado Iesus delante del arca de la offrenda, mirauua como el pueblo echauá dinero en el arca: y muchos ricos echauan mucho.

42 וַתָּבוֹא אַלְמָנָה אַחַת וַתַּשְׁלֵךְ שְׁנַיִם מְנִים וֶה הוּא רִיבָעַת׃

Y como viuo vna biuda pobre, echó dos minutos, que es vn quarto

43 וַיִּקְרָא לְתַלְמִידָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם כִּי־הָאַלְמָנָה הַמַּסְכֵּנָה הַזֹּאת רַב מִכֻּלָּם שָׁלַךְ אֲשֶׁר שָׁלְכוּ אֶל־הַמִּשְׁכָּרָה׃

Entonces llamando á sus Discipulos, dixeles, Dezierto os digo, que esta biuda pobre echo mas que todos losque han echado en el arca.

44 כִּי־כֻלָּם מִיִּתְרָם שָׁלְכוּ וְהִיא מֵחִסָּרוֹנָהּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר לָהּ שָׁלַךְ אֶת־כָּל מִחְיָתָהּ׃

Porque todos han echado de loque les sobra: mas esta de su pobreza echó todo loque tenia, todo su alimento.

ιβ'.

40. Οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

Qui mangent tout entierement les maisons des vefues, faisant en la apparence de prier beaucoup: ils en receuront plus grande condamnation.

41. Καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου, ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά.

Iesus auſi eſtant aſsis vis à vis du trone prenoit garde comment le peuple mettoit argent au trone.

42. Καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης.

Or y eſt vne pouure vefue venue, laquelle y mit deux petites pieces qui font vn quarto.

43. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλείονα πάντων ἔβαλεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον.

Los appelant á soi ſes diſcipies, il leur dit, En verité ie vous di que cette pouure vefue a plus mis au trone que tous ceux qui y ont mis

44. Πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

Car tous y ont mis de ce qui leur abonde: mais celle-ci y a mis de ſa pouureté tout ce qu'elle auoit, toute ſa ſubſtance.

κεφαλ. ιγ'.

Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι, καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί.

Et comme il partoit du temple, vn de ſes diſciples lui dit, Maiſtre, regarde quelles pierres, & quels Edifices.

י ג

1 וּבְצֵאתוֹ מִן־הַהֵיכָל אָמַר לוֹ אֶחָד מִן־הַתַּלְמִידָיו מֹרֶה רְאֵה מָה־אַבְנִים וּמָה בִּנְיָנִים׃

Y saliendo del templo, dixole vno de sus Discipulos, Maestro, mira que piedras, y que edificios.

י ב

40 וְהֵם הָאֹכְלִין בָּתֵּי הָאַרְמְלָתָא בְּעִלְּתָא דְּמוֹרְכִין צְלוֹתְהוֹן הֵנֵּין יְקַבְּלוּן דִּינָא יַתִּירָא׃

Iquali diuorano le caſe de le Vedoue, & queſto fanno ombra che oſſeruano lunge orationi. Queſti receuerano maggior condannatione.

41 וְיָתֵב יֵשׁוּעַ לְקֻבֵּל בֵּית עִנָּא חַיָּר הֲוָא אָזִיל בְּגוֹא בֵּית עִנָּא וְחָמֵין עוּרְבָּנָא בֵּית עִנָּא וְסַגִּיאָא עִתִּירָא חָמֵין הָווּ סָגְיִן׃

Eſtando Gesu à ſedere à l'incontro de la teſoreria, guardaua come la turba metteua de danari ne la caſſa de la teſoreria: e molti ricchi ve ne metteuano aſſai.

42 וַאֲתַת אַרְמְלָתָא חָדָא וְסַכְּבַת תַּרְתֵּין מְנִין דְּאִיתַיְהוֹן שָׁוְיָן׃

E venuta una pouera Vedoua, ve meſſe due piccoli, che ſono un quarto.

43 וְקָרָא יֵשׁוּעַ לְתַלְמִידָיהִי וְאָמַר לְהֵין אָמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּהַרְמְלְתָא מִסְכֵּנְתָא יְתִיר מִן כָּלְהֵין אִנְשָׁא דְּרָמִין אַרְמַיְתָא בֵּית עִנָּא׃

Allor chiamando à ſe i ſuoi diſcepoli, diſſe loro, In verità vi dico, che queſta pouera Vedoua ha meſſo più di tutti quelli, che hanno meſſi denari ne la teſoreria

44 דְּכָלְהֵין מִן מַדְמָא דְּיִתְיְתִיר לְהֵין אַרְמוּ הָדָא דִּין מִן מַסְכֻּנוּתַהּ כָּל מִדְּאִית הֲוָא לַהּ אַרְמַת כָּלַּת קְנְיָנַהּ׃

Perche tutti hanno meſſo di quello che auanza, ma coſtei ha meſſo di ſua pouertà tutto il ſuo ſoſtentamento, e tutto il ſuo ſoſtegno.

י ג

1 וְכַד נְפַק יֵשׁוּעַ מִן הֵיכְלָא אָמַר לֵהּ חַד מִן תַּלְמִידָיהִי מַלְפָנָא הָא חֵזִי אַיְלֵין בְּנְיָנֵי׃

Vſcendo poi egli del tempio, uno de ſuoi diſcepoli gli diſſe, Maeſtro, guarda che pietre, e che edifitij.

CAP XII.

40. Qui devorant domos viduarum sub obtentu prolixæ orationis: hi accipient prolixius iudicium.

Which deuoure widowes houses / vnder a colour of long prayers. These shall receyue the greater damnation.

41. Et sedens Iesus gazophylacium, aspiciebat quomodo turba iactaret æs in gazophylacium, & multi divites iactabant multa.

And as Iesus sate ouer against the treasurie beholde how the people cast money into the treasurie / and many riche men cast in much.

42. Cùm veniſſet autem vidua una pauper, misit duo minuta, quod est quadrans.

And there came a certaine poore widow / and she threwe two mites / which make a quadrant.

43. Et convocans discipulos suos, ait illis, Amen dico vobis, quoniam vidua hæc pauper plus omnibus misit qui miserunt in gazophylacium.

And he called vnto him his disciples / and sayde vnto them / Verely I say vnto you / that this poore widow hath cast more in / then all they which haue cast into the treasurie.

44. Omnes enim ex eo quod abundabat illis, miserunt: hæc verò, de penuria sua, omnia quæ habuit misit, totum victum suum.

For they all did cast in of their superfluite / but she of her pouertie did cast in all that she had / euen all her liuing.

Das XII. Capitel.

40. Sie freſſen der Wittwen heuſſer / vnd wenden langes Gebet für / dieſelben werden deſto mehr verdammniß empfahen.

De vnde Enckers huſſ / vnder det ſkin at de bede lenge / De ſamme ſtulle ſan ſan mere ſtyne fordomelſſe.

41. Vnd Jeſus ſetzet ſich gegen dem Gotteskaſten / vnd ſchauet wie das Volck Gelt einlegte in den Gotteskaſten / vnd vil Reichen legten vil ein.

Oc Jheſus ſatt ſich nagre offuer fra Guds kiſte, oc ſaa til / hyorledes folcket lagde Pendinge i Guds kiſte. Oc mange Rige lagde meget vdi.

42. Vnd es kam ein arme Wittwe / vnd legte zwey Scherfflein ein / die machen einen Heller.

Oc derkom en fattig Enke / oc lagde thu Sterff vdi / de gore en Pending.

43. Vnd er rieff ſeine Jünger zu ſich / vnd ſprach zu jhnen: Warlich ich ſage euch / diſe arme Wittwe hat mehr in den Gotteskaſten gelegt / denn alle die eingelegt haben.

Oc hand kaldede ſine Diſciple til ſigat ſagde til dem / Sandeliget Jeg ſiger eder / Denne fattige Enke lagde meer i Guds kiſte / end alle de ſom lagde vdi.

44. Denn ſie haben alle von jhrem übrigen eingelegt / diſe aber hat von jhrem Armut / alles was ſie hat / jre gantze Narung eingelegt.

Thi de lagde alle vdi aff deris offuerſlodighed / Men denne lagde vdi aff ſin fattigdom alt det hun hafde / hendis gantſke Nering.

Kapitola XII.

40. Kterzyż wſſyragij domy wdowſke / pod zámyſlem dlauhe Modlitby / ti wetſeyſy Sauduſſij.

Ktorzy do gruntu pożyráią domy wdowſkie / a ſami ſe przy modlitbie / bárzo ſie plugicy / podobnie ſaudowe ti wetſy ſudzeni budu.

41. Aſedł Gežiſs proti Pokladnicy / pacžil kterak zástup mnoh Penize do Pokladnice. A mnohý bohatý mnoho.

A gdy Jezus ſedżiał przeciw Skarbnicy, patrzał iáko lud wiele pieniędzy do Skárbu / á wiele bogatych wiele kładł.

42. A když přiſſla gedna chudá wdowa / vrhla dwa ſtarty / genžto ſú čtwrtá čáſtka penižete.

A gdy przyſzła iedna vbogá wdowa / wrzuciła dwa drobne / które maią Cząſtkę Grzywny.

43. A ſwolawſy Mežitiſſty ſwé / řekl gim: Zagiſte prawim wám / že tato chudá wdowa / wyce geſt vložila než ſtitowſſyckni ſtitkž metalé do Pokladnice.

A gdy on nazwał vczniow ſwoich / rzekł im: Zaprawdę powiadam wam / iż ta vbogá wdowa więcéy wrzuciła / niżeli wſzyſcy ci ktorzy kładli do ſkarbu.

44. Nebo wſſyckni to což gim zbywalo metalu / ale tato z jiré chudoby wſſecko což mela vložila / wſſecku ziwnoſt ſwau

Wſzyſcy bowiem z nadtku ſwego ofiarowali / ale ta z ubostwa ſwego co miała włożyła / y wſzytko ſwe pożywienie.

CAP. XIII.

ET cùm egrederetur de templo, ait illi unus ex discipulis suis, Magister, aspice quales lapides, & quæles structuræ.

And as he went out of the Temple / one of his disciples sayde vnto him / Master / see what stones / and what buildings are here.

Das XIII. Capitel.

Vnd da er auß dem tempel gienge / ſprach zu jhm ſeiner Jünger einer: Meiſter / ſihe / welche Steine / vnd welch ein Bau iſt das?

Oc der hand gick aff Tempelen / ſagde en aff hans Diſciple til hannem / Meſtere / ſee / hui ſkelle ſtener oc huilcken en Bygning er det?

Kapitola XIII.

A Když wychážel z Chrámu / řekl gemu geden z Učedlniſtnow geho: Miſtře / pohleď kterak kamený / a kaſt geſt toto ſtaweny.

A Gdy wychodził z Kościoła / rzekł mu iedzen z vczniow ſwoich: Mistrzu obacz iakie to kamienie y iakie budowánia.

יג

ב וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲתִחְזֶה
אֶת־הַבְּנְיָנִים הָאֵלֶּה הַגְּדוֹלִים
לֹא תֵּוָתֵר אֶבֶן עַל־אֶבֶן עַל־
מְבֻלָּתוּת אֲשֶׁר לֹא תֶהֳרֵס׃

Et Iesus respondendo, gli dice, Vedi tu queste grandi fabbriche? non sarà lasciata pietra sopra pietra che non sia fatta rouinare.

ג וּבְשִׁבְתּוֹ עַל־הַר הַזֵּיתִים
לְנֶגֶד הֵיכָל שָׁאֲלוּ לוֹ בְּלִבָּדָם
כֵּיפָה וְיַעֲקֹב וְיוֹחָנָן וְאַנְדְּרֵאוֹס׃

E sedendo egli à sedere nel monte de gli Oliui, a incontro del tempio, Pietro, e Iacopo, e Giouanni, & Andrea li domandarono separatamente da parte.

ד אֱמֹר לָנוּ מָתַי יִהְיוּ הָאֵלֶּה
וּמַה הָאוֹת כִּי־יִכְלוּ כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה׃

Dinne quando saranno queste cose, e quale sarà il segno di quando tutte queste cose hauranno a esser finite?

ה וַיִּשׂוּעַ עָנָה לָהֶם וַיָּחֶל לְדַבֵּר
רְאוּ פֶּן יַשִּׂיאֻכֶם אִישׁ׃

E Iesu rispondendo loro, incominciò a dire, Guardate che alcuno non v'inganni.

ו כִּי־רַבִּים יָבוֹאוּ בְּשִׁמִּי
לֵאמֹר כִּי אֲנִי הוּא וְיַתְעוּ
לָרַבִּים׃

Perche molti verranno nel nome mio, dicendo, io son Christo, & ingannerranno molti.

ז וְאִם תִּשְׁמְעוּ מִלְחָמוֹת
וְשִׁמּוּעוֹת מִלְחָמוֹת אַל תִּבָּהֲלוּ
כִּי־צָרִיךְ לִהְיוֹת אַךְ עַד־הַגָּמָר
אֵינֶנּוּ הַקֵּץ׃

E quando voi sentirete de le guerre, e de rumori di guerre, non vi turbate: perche bisogna ch'elle siano, ma non sarà ancor il fine.

ח כִּי יָקוּם גּוֹי עַל־גּוֹי וּמַמְלָכָה
עַל־מַמְלָכָה וְיִהְיֶה רַעַשׁ בְּכָל
מְקוֹמוֹת וְיִהְיֶה רָעָב וּמְהוּמָה
רֵאשִׁית הַחֲבָלִים הָאֵלֶּה׃

Perciocche si leuerà gente contra gente, e regno contra regno: e saranno di terremoti per ogni luogo, e vi saranno carestie. Queste cose saranno principio di dolori.

יג

ב וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲתִחְזֶה
אֶת־הַבְּנְיָנִים הָאֵלֶּה הַגְּדוֹלִים
לֹא תֵּוָתֵר אֶבֶן עַל־אֶבֶן עַל־
מְבֻלָּתוּת אֲשֶׁר לֹא תֶהֳרֵס׃

Y Iesus respondiendo dixole. Vees estos grandes edificios? no quedara piedra sobre piedra que no sea derribada.

ג וּבְשִׁבְתּוֹ עַל־הַר הַזֵּיתִים
לְנֶגֶד הֵיכָל שָׁאֲלוּ לוֹ בְּלִבָּדָם
כֵּיפָה וְיַעֲקֹב וְיוֹחָנָן וְאַנְדְּרֵאוֹס׃

Y sentandose en el Monte de las Oliuas delante del Templo preguntaronle à parte Pedro, y Iacobo, y Ioan, y Andres.

ד אֱמֹר לָנוּ מָתַי יִהְיוּ הָאֵלֶּה
וּמַה הָאוֹת כִּי־יִכְלוּ כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה׃

Dinos quando seran estas cosas? Y que senal aura quando todas las cosas han de ser acabadas?

ה וַיִּשׂוּעַ עָנָה לָהֶם וַיָּחֶל לְדַבֵּר
רְאוּ פֶּן יַשִּׂיאֻכֶם אִישׁ׃

Y Iesus respondiendoles, començó à dezir. Mirad que nadie os engañe.

ו כִּי־רַבִּים יָבוֹאוּ בְּשִׁמִּי
לֵאמֹר כִּי אֲנִי הוּא וְיַתְעוּ
לָרַבִּים׃

Porque vendrán muchos en mi nombre, diziendo, Yo soy el Christo; y engañaran à muchos.

ז וְאִם תִּשְׁמְעוּ מִלְחָמוֹת
וְשִׁמּוּעוֹת מִלְחָמוֹת אַל תִּבָּהֲלוּ
כִּי־צָרִיךְ לִהְיוֹת אַךְ עַד־הַגָּמָר
אֵינֶנּוּ הַקֵּץ׃

Mas quando oyerdes de guerras y de rumores de guerras, no os turbeys: porque conuiene hazerse assi: mas aun no sera el fin.

ח כִּי יָקוּם גּוֹי עַל־גּוֹי וּמַמְלָכָה
עַל־מַמְלָכָה וְיִהְיֶה רַעַשׁ בְּכָל
מְקוֹמוֹת וְיִהְיֶה רָעָב וּמְהוּמָה
רֵאשִׁית הַחֲבָלִים הָאֵלֶּה׃

Porque gente se leuantara contra gente, y reyno contra reyno: y aura terremotos en cada lugar: y aura hambres, y alborotos, principios de dolores seran estos.

ιγ.

2. *Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.*

Iesus respondant lui dit, Vois tu pas ces grands bastimens? il ne sera laissé pierre sur pierre qu'elle ne soit mise bas.

3. *Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας.*

Et comme il estoit assis au mont des Oliuiers vis à vis du temple, Pierre & Iaques, Iehan & André l'interroguerent à part.

4. *Εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι.*

Dites, Di-nous quand seront ces choses, & quel sera le signe quand toutes ces choses seront sur le point d'estre accomplies.

5. *Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς, Βλέπετε μήπως τις ὑμᾶς πλανήσῃ.*

Et ces Iesus leur respondant commença à leur dire, Prenez garde que quelcun ne vous seduise.

6. *Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι.*

Car plusieurs viendront en mon Nom disans, C'est moi qui suis le Christ, & en seduiront plusieurs.

7. *Ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι· ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος.*

Or quand vous aurez des guerres & des bruits de guerres, ne vous effrayez point: car il faut que ces choses adviennent: mais encore ne sera-ce pas la fin.

8. *Ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους ἔσονται, καὶ λιμοὶ ἔσονται· ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα.*

Car nation s'eleuera contre nation, & royaume contre royaume: & y aura tremblements de terre de lieu en lieu, & famines, & troubles: ces choses seront commencement de douleurs.

9. Quid

CAP. XIII. Das XIII. Capitel. Kapitola XIII.

2. Et respondens Iesus, ait illi, Vides has omnes magnas ædificationes? Non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur.

Eben Jesus answered & sayd vnto him/Seest thou these great buildings? there shall not be left one stone vpon a stone that shall not be throwen downe.

2. Vnd Jesus antworttet vnd sprach zu jm. Siehest du wol allen disen grossen Bau? Nicht ein Stein wird auff dem andern bleiben / Der nicht zubrochen werde.

Ge Jhesus ſtarede/oc ſagde til hannem/Seer du vel al denne ſtore bygning. Icke een Sten ſkal bliffue vdaa den anden/ſom icke ſkal ſonderſlaaſ.

2. Odpowěděw Gežiſſe/ řekl gemu: Widyſſtě toto ſtawenij? Nebudeť oſtawen kámen na kameni/ aby nebyl zbořen.

3. Et cum sederet in monte olivarum contra templum, interrogabant eum seorsum Petrus & Iacobus & Iohannes & Andreas.

And as he sate on the mount of Olives / ouer against the Temple/ Peter / and James / and John, and Andrewe asked him secretly.

3. Vnd da er auff dem Oelberg saß gegen dem Tempel / fragten jn besonders Petrus vnd Jacobus vnd Johannes vnd Andreas:

Oc der handſad paa Oliebierget mere offuer fra Tempelen / baſpurde Peder oc Jacob oc Johannes oc Andreas hannem beſynderliche at.

3. A když ſeděl na hoře Olivetſké proti Chrámu / tázali ho obzwláſtě Petr/a Jakub/ a Jan/a Ondřeg:

4. Dic nobis, quando ista fient? & quod signum erit quãdo hæc omnia incipient consummari?

Tell vs when shall these things be? and what shall be the signe when all these things shall be fulfilled?

4. Sage vns / wenn wirdt das alles geschehen? Vnd was wirdt das Zeichen sein / wenn das alles soll vollendet werden?

Sig oss / Naar ſkal ale dette ſke? Oc hvad Tegen ſkal der vere/ naar alt dette ſkal fuldkommes?

4. Powěz nám/ kdy tyto wěcy budau? a které znamenij bude když tyto wſſecky wěcy počnau ſe diti?

5. Et respondens Iesus cœpit dicere illis, Videte, ne quis vos seducat.

And Jesus answered them / and began to say: Take heede least any man deceaue you

5. Jesus antworttet jnen/vnd fieng an zusagen: Sehet zu / daß euch niemand verführe.

Jheſus ſtarede dem / oc begynte at ſige/Seer til/ at icke nogen forføre eder?

5. Odpowěděw Gežiſſe/počal gim prawiti: Wizte/ at wám nižádný neſwede.

6. Multi enim venient in nomine meo dicentes, quia ego sum: & multos seducẽt.

For many shall come in my name/ saying, I am Christ / and shall deceiue many.

6. Denn es werden vil kommen vnter meinem Namen / vnd sagen / ich bin Christus / vnd werden vil verführen.

Thi der ſkal mange komme vnder mit Nafn/ oc ſige/Jeg er Chriſtus/ oc de ſkulle forføre mange.

6. Nebť mnohý přijdau we gménu mém/řkauce: Ge já gſem / a mnohé ſwedau.

7. Cùm audieritis autem bella & opiniones bellorum, ne timueritis: oportet enim hæc fieri: sed nondum finis.

Furthermore when ye shall heare of warres and rumours of warres / be ye not troubled: for such things must needes be / but the end shall not be yet.

7. Wenn / jr aber hören werdet von Kriegen / vnnd Kriegsgeschrey / ſo förchtet euch nicht/ denn es muß alſo geſchehen / aber das Ende iſt noch nicht da.

Oc naar i faa at høre om Krig / oc Krigis rygte/ Da forfærder eder icke/ thi det maa ſaa ſke/Men enden er der icke end da.

7. Když pak uſlyſſíte boge a prawenij o bogich/ nepřachuge ſe nebo muſſigi ty wěcy býti/ ale ne hned ge konec.

8. Exurget enim gens contra gentem, & regnum super regnum: & erunt terræmotus per loca, & fames: Initium dolorum hæc.

For nation shall rise against nation, and kingdome against kingdome / and there shall be earthquakes in diuers quarters / & there shall be famine and trouble: these are the beginnings of sorowes.

8. Es wirdt ſich ein Volck über das ander empörn / vnd ein Königreich über das ander. Vnd werden geſchehen Erdbeben hin vnd wider / vnd wirdt ſein theure zeit vnd ſchrecken. Das iſt der not anfang.

Der ſkal ſie Folck ſette paa offuer det andet/ oc ett Kongerige offuer det ander. Oc der ſkal ſke Jordſtel her oc der / Oc der ſkal vere dyre tid oc forfærdelſe. Dette er Bedrøffuelſens begyndelſe.

8. Powſtanet zagiſſe Národ proti Národu / a králowſtwij proti kralowſtwij / a bude země třeſenij po miſſtech/ a hlad dowť/ y rúznice. A tyto wěcy budau počátek bolestí.

Bowſtiehl powſtyanie narod przeciw narodowi / a krolestwo przeciw krolestwu: a ij beda trzęſienia ziemne na kaſdym miyſcu / y beda glody y zła mieſzania / a ty ſa początki boleſci.

יג

9 וְהִשָּׁמְרוּ לָכֶם כִּי יַסְגִּירוּ
אֶתְכֶם בְּבָתֵּי הַדִּינִים וּבְעֲדוֹת
תַּכּוּ וְלִפְנֵי נְשִׂיאִים וּמְלָכִים
תָּעָמְדוּ לְמַעֲנִי שְׁמִי לָעֵדוּת
לָהֶם׃

Mas vosotros mirad por vosotros: porque os entregaran en consejos, y en synogas, sereys açotados: y delante de presidentes y de reyes sereys llamados por causa de mi por testimonio à ellos

9. Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

Mais prenez garde à vous-mesmes, car ils vous liureront aux conseils, & aux synagogues: vous serez fuestes & serez presentés deuãt les gouuerneurs & les rois à cause de moy, en tesmoignage à eux.

10 וּבְכָל הַגּוֹיִם הַבְּשׂוֹרָה
בְּרִאשׁוֹנָה לְהִקָּרֵא אֶת
הַבְּשׂוֹרָה׃

Y en todas las gentes conuiene que el Euangelio sea predicado antes.

10. Καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον.

Et faut que l'Euangile soit premierement preiché en toutes nations.

11 וְכַאֲשֶׁר יוֹלִיכוּ אֶתְכֶם לְמָסְרָם
לֹא תַחְשְׁבוּ בְּיוֹם הַדְּבָרוֹן וְלֹא
תֶהְרְגוּ כִּי אֲשֶׁר יִנָּתֵן לָכֶם בָּעֵת
הַהִיא אוֹתוֹ דַּבְּרוּ כִּי אֵינְכֶם
אַתֶּם אֲשֶׁר מְדַבְּרִים כִּי אִם רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ׃

Y quando os truxeren entregando os, no premedireys que auays de dezir, ni lo penseys: mas aquello os fuere dado en aquella hora, essa hablad: porque no soys vosotros los que hablays, sino el Espiritu Sancto.

11. Ὅταν δὲ ἀγάγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε· ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Et quand ils vous meneront pour vous liurer, ne loyez deuant du quel de ce que vous aurez à dire, & n'y medirez point: mais ce qui vous sera donné en cette heure-là, dites-le, car ce n'est pas vous qui parlez, mais le sainct Esprit.

12 וְיַסְגִּיר אָח אֶת אָחִיו לַמָּוֶת
וְאָב אֶת בְּנוֹ וְיִתְקוֹמְמוּ בָנִים
עַל אֲבוֹתָם וְיָמִיתוּ אוֹתָם׃

Y entregara a la muerte el hermano al hermano, y el padre al hijo: y leuantarseha los hijos contra los padres, y matarlos han.

12. Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.

Les vn frere liurera l'autre frere à mort, & le pere l'enfant, & ceux-ci se dreſſeront contre les peres & meres, & les feront mourir à mort.

13 וְתִהְיוּ שְׂנוּאִים מִכֻּלָּם
לְמַעַן שְׁמִי וְאֲשֶׁר יֶחֱזַק עַד
עֵת קֵץ הוּא יִוָּשֵׁעַ׃

Y sereys aborrecidos de todos por mi nombre: MAS ELQVE PERSEVERARE HASTA LA FIN, ESTE SERA SALVO.

13. Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

Et serez haïs de tous à cause de mon Nom: mais qui fushendra iusques à la fin, celui-là sera sauué.

CAP. XIII. | Das XIII. Capitel. | Kapitola XIII.

9. Videte autem vosmetipsos: Tradent enim vos in conciliis, & in synagogis vapulabitis, & ante præsides, & reges stabitis propter me, in testimonium illis.

9. Ihr aber sehet euch für / denn sie werden euch überantwortten für die Rathhäuser vnd Schulen / vnd jhr müsset geschäupet werden / vnd für Fürsten vnd Könige müsset ir geführet werden / vmb meinet willen / zu einem Zeugniß über sie.

9. Pilni pak budte sami sebe. Nebo wydáwati wás budau na Sněmy / a w Stolicách budete bity / a před Krále a Wládaře stáuti pro mne / na swědectwj gim.

Buttake ye heede to your selues: for they shal deliuer vp you to the Counsels, and to the Synagogues ye shall be beaten: and brought before rulers and Kinges for my sake, for a testimonie vnto them.

10. Et in omnes gentes primum oportet prædicari evangelium.

10. Vnd das Euangelium muß zuvor geprediget werden vnder alle Völcker.

10. Ale we wssech Národech nayprwe musý býti kázáno Swaté Ewangelium.

And the Gospell must first be published among all nations.

11. Et cum duxerint vos tradentes, nolite præcogitare quid loquamini, sed quod datum vobis fuerit in illa hora, id loquamini, non enim vos estis loquentes; sed Spiritus sanctus.

11. Wenn sie euch nun führen vnd überantworten werden / so soraget nicht was jr reden solt / vnd bedencket euch nicht zuvor / Sondern was euch zu derselbigen stunde gegeben wirdt / das redet / denn jhr seits nicht / die da reden / sondern der heilige Geist.

11. A když wás powedau wydáwagjce / nepřemyssluge co by ste mluwili / ale což wám bude dáno w tu hodinu / to mluwte. Nebo nejste wy kteřjž mluwjte / ale Duch Swatý.

But when they leade you, and deliuer you vp, take no thought afore hand what ye shall speake, neither premeditate: but whatsoeuer is giuen you euen at the same time that speake for it is not ye that speake but the holy Ghost.

12. Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium: & consurgent filii in parentes, & morte afficient eos.

12. Es wird aber überantwortten ein Bruder den andern zum todte / Vnd der Vater den Son / vnd die kinder werden sich empören wider die Eltern / vnd werden sie helffen tödten.

12. Wydá pak bratr bratra na smrt / a Otec Syna: a powstanau synowé proti Rodičům / a smrti je zhubj.

Yea, and the brother shall deliuer the brother to death, and the father the sonne, and the children shall rise against their parents, and shall cause them to die.

13. Et eritis odio omnibus, propter nomen meum. Qui autem sustinuerit in finem, hic salvus erit.

13. Vnd werdet gehasset sein von jederman / vmb meines Namens willen. Wer aber beharret biß an das ende / der wirdt Selig.

13. A budete w ne náwisti wssechnem pro gména mé. Ale kdož setrwá aż do konce / ten spasen bude.

And ye shall be hated of all men for my Names sake: but whosoeuer shall endure vnto the end, he shall be saued.

יג

14 מָאן דַּחֲזֵיתוּן אִתָּא
שִׁקּוּצָא דְּחוּרְבָּנָא דִּי
אֲמִירָא בְּדָנִיֵּאל נְבִיָּא
דְּזִמְנָא אֲתָא דְּלָא לֵיהּ
הֵן דְּקָרֵי וְיִסְתַּכַּל דִּידִין
אִילֵּין דִּבִיהוּדָה אִנּוּן נְהָרִקּוּן
לְטוּרַיָּא׃

Mas quando vierdes la abominacion de asolamiento, (que fue dicha por Daniel) que estara donde no deue, el que lo entienda, entonces los que estuvieren en Iudea, huyan á los montes

15 וְדִי עַל־אֲרַע בֵּיתָא לָא יֵחוֹת
לְבֵיתָא וְלָא יְעוֹל לְמִשְׁקַל
מִדֵּם מָן בֵּיתֵהּ׃

Y el que estuviere sobre la casa, no descienda á la casa, ni entre para tomar algo de su casa.

16 וְדִי בְחַקְלָא הוּא לָא
יְתְהַפַּךְ לַאֲחוֹרָא לְמִשְׁקַל
לְבֻשֵׁהּ׃

Y el que estuviere en el campo, no torne atras á tomar su capa.

17 וְוֵי לְהַרְיָתָא וְלַמֵּנְקוֹתָא
בְּיוֹמַיָּא הָאִלֵּךְ׃

Mas ay de las preñadas, y de las que crian en aquellos dias.

18 וְהוֹתְבְלוּ דְּלָא תְּהֵי מְגוֹסְהֲכֶם
בְּחַרְפָּא׃

Orad pues que no acontezca vuestra huyda en inuierno. (ó en Sabbado.)

19 כְּאִלֵּין יוֹמַיָּא תְּהֵי עֲקָתָא
דְּלָא הֲוָת מִן שֵׁירוּתָא דִּי
בְרָא אֱלָהִים עַד הַשְׁתָּא וְלָא
תֶּהֵי׃

Porque seran aquellos dias vna afliccion qual nunca fue desde el principio de la Creacion de las cosas que crió Dios hasta este tiempo, ni sera.

20 וְאִלּוּ לָא מָרֵי יְהָוָה יְקַצַּר יַתְהוֹן
יוֹמַיָּא לָא תִּתְפְּרֵק כָּל בִּסְרָא אֶלָּא
מִן־בְּגַל בְּחִירַיָּא דִּי בְחַר
קַצַּר יַתְהוֹן יוֹמַיָּא׃

Y si el Señor no oviesse acortado aquellos dias, ninguna carne se saluaria, mas por causa de los escogidos, que el escogió, acortó aquellos dias.

21 וְדִין אִם־אֱנָשׁ יֵאמַר לְכוֹן
הָא הָכָא מְשִׁיחָא אוֹ הָא
לָא תְּהֵימְנוּן׃

Y entonces si alguno os dixere, Heaqui, aqui esta Christo, ó heaquel alli esta no lo creays.

יג

14 וְאִם־תִּרְאֶה אֶת־שִׁקּוּץ
מְשׁוֹמֵם הָאָמַר מִדָּנִיֵּאל
הַנָּבִיא עֹמֵד בְּמָקוֹם אֲשֶׁר לֹא
יֵשׁ לוֹ לַעֲמֹד הַקּוֹרֵא יָבִין אָז
אֲשֶׁר בִּיהוּדָה יָנוּסוּ אֶל־הֶהָרִים׃

Empero quando vierdes la abominacion de assolamiento, (que fue dicha por Daniel,) que estara donde no deue, el que lo entienda, entonces los que estuvieren en Iudea, huyan á los montes

15 וַאֲשֶׁר עַל־הַגָּג לֹא יֵרֵד
אֶל־הַבַּיִת וְלֹא יָבוֹא לָשֵׂאת
מְאוּמָה מִבֵּיתוֹ׃

Y el que estuviere sobre la casa, no descienda á la casa, ni entre para tomar algo de su casa.

16 וַאֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה הוּא לֹא יָשׁוּב
לְאָחוֹר לָשֵׂאת אֶת־בִּגְדָיו׃

Y el que estuviere en el campo, no torne atras á tomar su capa.

17 וְאוֹי לְהָרוֹת וְלַמֵּינְקוֹת
בַּיָּמִים הָהֵם׃

Mas ay de las preñadas, y de las que crian en aquellos dias.

18 וְהִתְפַּלְלוּ לְבַל־תִּהְיֶה מְגוֹסַתְכֶם
בַּחֹרֶף׃

Orad pues que no acontezca vuestra huyda en inuierno. (ó en Sabbado.)

19 כִּי־יִהְיוּ הַיָּמִים הָאֵלֶּה
יְמֵי צָרָה וּמְצוּקָה אֲשֶׁר לֹא
הָיָה מֵרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה אֲשֶׁר
בָּרָא אֱלֹהִים עַד עַתָּה וְלֹא יִהְיֶה
לְעוֹלָם׃

Porque seran aquellos dias vna afliccion qual nunca fue desde el principio de la Creacion de las cosas que crió Dios hasta este tiempo, ni sera.

20 וְאִם יְהוָה לֹא יְקַצֵּר אֶת־
יְמֵי הַיָּמִים לֹא יֵוָשַׁע כָּל בָּשָׂר אַךְ
לְמַעַן הַבְּחִירִים אֲשֶׁר בָּחַר
קִצֵּר אֶת־הַיָּמִים׃

Y si el Señor no oviesse acortado aquellos dias, ninguna carne se saluaria, mas por causa de los escogidos, que el escogió, acortó aquellos dias.

21 וְאָז אִם־אִישׁ יֹאמַר לָכֶם
הִנֵּה פֹה הַמָּשִׁיחַ אוֹ הִנֵּה שָׁם
לֹא תַאֲמִינוּ׃

Y entonces si alguno os dixere, Heaqui, aqui esta Christo, ó heaquel alli esta no lo creays.

ιγ'

14. Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστηκότα ὅπου οὐ δεῖ ὁ ἀναγινώσκων νοείτω· τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη.

Or quando vens veritz l'abominacion de la desolation, (que fon dicha per Daniel lo Profeta) estant aqui on deu pas: (lo legidor entenda) alavors aquels que seran en Iudea, fugan cap a las montanyas.

15. Ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰκίαν, μηδὲ εἰσελθάτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ·

Et que sobre lo terrat, non descenda en casa, ne entre a tirar cap alcunas de sas cauzas.

16. Καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν, μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω, ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.

Et que sera en lo camp, non retorne a lo cosset ffare enderrier, a pendre sa ropa.

17. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

Mas mal-hieur fiat ellas qui seront enpreynadas, & fan ect qui allaytaran en ell tous-ia.

18. Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ χειμῶνος γένηται φυγὴ ὑμῶν τοῦτο.

Pregatz donc que vostre fuita n'aduenga pas en hyuern.

19. Ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις, οἵα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. ἣν ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται.

Car en ealours-lâ il y aura vne afflictiun, qu'il n'y eus point eu de semblabla ad aquilo lo commencement de la creatiun des choses que Dieu a creyt tuliquen à malhenantlui ne sera.

20. Καὶ εἰ μὴ κύριος ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς, οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας.

Et si le Seigneur n'euſt abbregé ces iours-la nulle personne ne seroit sauue: mais a abbregé ces iours-la, a cause des eleus qu'il a eleus.

21. Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός, ἰδοὺ ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε.

Et alors si quelcun vous dit, Voici, le Christ est ici ou voici, il est là, ne le croyez point.

S. MARCVS.

CAP. XIII.

14. Cùm autem videritis abominationem desolationis, stantem, ubi non debet (qui legit, intelligat) tunc qui in Iudæa sunt, fugiant in montes.

Mereuuen/ whan ye shall see the abomination of desolation (spoken of by Daniel the Prophet) standing where it ought not. (Let him that readeth, understand) then let them that be in Judea flee into the mountaines.

15. Et qui super tectum, ne descendat in domum, nec introeat ut tollat quid de domo sua.

And let him that is upon the house not come down into the house neither enter therein, to fetch any thing out of his house.

16. Et qui in agro erit, non revertatur retrò, tollere vestimentum suum.

And let him that is in the field not turn back again unto the things which he left behinde him, to take his clothes.

17. Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus.

But woe shall be to them that are with child, and to them that give suck in those dayes.

18 Orate verò ut hyeme non fiat fuga vestra.

Pray then that your flight be not in the winter

19. Erunt enim dies illi tribulationis tales, quales non fuerant ab initio creaturæ quam condidit Deus usque nunc, neque fient.

For there shall be in those dayes such tribulation as was not from the beginning of the creation that God created vnto this time, neither shall be

20. Et nisi breviasset Dominus dies, non fuisset salva omnis caro. sed propter electos quos elegit, breviavit dies.

And except that the Lorde had shortened those dayes no flesh should be saued: but for the electes sake whom he hath chosen, he hath shortened those dayes.

21. Et tunc si quis vobis dixerit. Ecce, hic est Christus, ecce ille, ne credideritis.

Then if any man shall say vnto you, Lo here is Christ, or lo there, beleeue him not.

S. Marcus.

Das XIII. Capitel.

14. Wenn jhr aber sehen werdet den Greuel der verwüstung / von dem der Prophet Daniel gesaget hat / daß er stehet / da er nicht soll (Wer es lieset / der verneme es) Als denn / wer in Judea ist / der fliehe auff die Berge.

Nuar som I saa arsee ødelæggelsens Væsyggelse / om hvilken Daniel Prophete haffuer sagt / at handlaar der som handlede skulde (hvo der læser / forstaa det) Hvo som da er i Judeland / hand flye paa Biergene.

15. Vnd wer auff dem Dache ist / der steige nicht herunder ins Hauß / vnd komme nicht darein etwas zu holen auß seinem Hauße.

Oc hvo som er paa Taget hand stiige ickened i Huset / oc komme der ind at hente noget aff sit huss.

16. Vnd wer auff dem Felde ist / der wende sich nicht vmb / seine Kleider zu holen.

Oc hvo som er paa Marcken / hand vende sig icke til bage at hente sine Klæder.

17. Wehe aber den Schwangern vnd Seugern zu der zeit.

Oc vede Fruentimmelige / oc Diendis paa den tid.

18. Bittet aber / das euer Flucht nicht geschehe im Winter.

Men beder / at eders Flugt icke skal ske om Vinteren.

19. Denn in disen Tagen werden solche Trübsal sein / als sie nie gewesen sind bißher / von anfang der Creaturen / die Gott geschaffen hat / vnd alsauch nicht werden wirdt.

Thi aff disse dage skal vere saadan bedrafuelse, som aldrig haffuer vered her til aff creaturerne begyndelse / som Gud skabede / oc icke heller skal blifue.

20. Vnd so der HERR vise Tage nicht verkürtzt hette / Würde kein Mensch selig / aber vmb der Außerwehlten willen / die er außerwehlet hat / hat er diese tage verkürtzet.

Oc der som HERREN icke haffde forstucket disse dage / da vilde ingen Mennisse saliges / Men for de Vdvalgtis skyld / som hand haffuer vdualt / haffuer hand forstucket disse dage.

21. Wenn nun jemand zu der zeit wird zu euch sagen: Sihe / hie ist Christus / sihe / da ist er / so glaubet nicht.

Nar nogen siger vnder tiden eller paa den tid / See Hand er her Christus / see, der er hand / Da troer icke.

S. Marek.

Kapitola X. III.

14. Kdyż pak vzříšte ohawnost zpuſtnutj / o ktereż powěděno gest od Daniele Prorokowi / ana stogiti kdežby státi nemĕla (Kdo to čte / rozumĕg) Tehdáž ktoż gsau w Judstwu / at vtekau na hory:

Gdy tedy vyrzyte ohyzdnost spustošenj, kterau powiedzieno gest od Daniela Proroka / (ktoż to czyta niechay obacza) tedy ci ktorzy sa w Judstwie niechay vciekaią na gory.

15. A kdo na střeše gest / nesstupug do Domu / ani wcházeg, aby co wzal z Domu swého:

A kto na Dachu niezstępuie do domu / ani wchodzi aby co wziął z domu swego.

16. A kdo bude na poli / newracug se zase aby wzal raucho swe.

A ktoryż by bedzie na polu / niechay się nie wraca na zad / aby miał wziąć płaszcz swoy.

17. Běda pak Těhotným a krmičkám tehdáž tomuto w těch czasech.

Biada tedy tym ktore maią brzemienne y dziatki ssące czyli na ten czas.

18. Proto pak modlte se, aby se to nestalo w zimĕ.

Modlcie się tedy aby się to nie stało w zimie.

19 Nebudau bowiem dnowé takowi, jakowéhož nebylo od počátku stworzenj / kteréž gest Bůh stworžil / až dosawad / aniž potom budau.

Abowiem ci dni będą takowemi ucisnieniem / iakie nie było od początku stworzenia ktore stworzył Bog aż do tego czasu / ani potym będą.

20. A byl neskrátil PAN těch dnj / nebyl by spasen žádný člowĕk: ale pro wyvolené swé, kteréž gest zwolil / zkrátil těch dnj.

A gdyby nie wkrocił Pan dni onych / żadnegoby ciało nie było zbawionego. Ale dla przebranych ktore obrał, skrocił dni onych.

21. A tehdáž kdyžkoli wám kdo: Hle tu / aneb: hle tamto gest Kristus / neverte;

A ieżliby wam kto rzekł: Oto tu Chrystus, albo oto tam nie wierzcie.

ג י

22 יְהוּמִין גַּיר מְשִׁיחָא
וְדַחֲלוֹהָא וְנִבְיָא ד
הַכְדִבְתָּא וְיַחְלְנוּן א
אַתְוָתָא וְתִרְמָרְוָתָא וְעָבְדִין
אוֹ מַשְׁבָּחָא אַף לְעִבְיָא׃

Imperthe ſi leuaranno ſo de falſi Chriſti e de falſi Profeti, e faranno ſegnali e marauiglie, per ingannare, ſe foſſe poſſibile, gli eletti ancora.

23 אַתְּוֹן דִּין אִסְתְּמָרוּ הָא
הַיְמוֹת אֲמַרֶת דְּכוֹן קֳ
מְרֵם׃

Ma uoi ſtate auuertiti: ecco io Vi ho predetto il tutto.

24 בְּהַהִין דִּין יוֹמָתָא בָּתַר
אוּכְמָא הוּ שִׁמְשָׁא וְיַרְ
וְסַהֲרָא לָא יְהַב נְהוֹרֵהּ׃

Oltre à cio in quei giorni, doppo quella tribulatione, il Sole s'oſcurerà, e la Luna non rendera il ſuo ſplendore.

25 וְכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא נְפִלוּן מִן
שְׁמַיָּא וְחֵילָתָא דִּשְׁמַיָּא
יִתְזִיעוּן׃

E le ſtelle del cielo cadranno, e le Virtù che ſono in cielo, ſi commuouerano.

26 וְהֵדֵין יְחֲזוֹנֵיהִי לִבְרַ
הָאֱנָשָׁא דְּאָתֵא בְּעַנְנָא
עִם חֵילָא רַבָּא וְעִם ס
שׁוּבְחָא׃

Et allora ſi vedrà il Figliuol de l'huomo venire ne le nuuole con molta potenza e gloria.

27 וְהֵדֵין יְשַׁדַּר מַלְאֲכוֹהִי
וְיִכְנוֹשׁ יְקִירוֹהִי מִן
אַרְבַּעְתְּ רוּחָתָא מִן
רֵישָׁא דְּאַרְעָא וְעַד
לְרֵישָׁא דִּשְׁמַיָּא׃

Et allora egli mandarà i ſuoi Angeli, e raccoglierà i ſuoi eletti da i quattro venti, dall'eſtremità de la terra inſino à la ſommità del cielo.

28 מִן תְּתָא דִּין יִלְפוּ
מַתְלָא דְּמָא דְּדִיךְ סוֹכְיָהּ
יַפְלְטוּ כַּרְפַּיָּהּ וְנָצִין א
אִינוּן הַמְטָא הַקָּיְטָא׃

Hor imparate la ſimilitudine del fico. Quando il ſuo ramo è già tenero, e le foglie ſon nate, voi ſapete che la ſtate è vicina.

29 הָכְנָא אַף אַנְתּוּן מָא
דַּחֲזֵיתוּן דְּהָנִין דְּעִי
דַּקְרִיבָא הִי עַל תַּרְעָא׃

Coſi anco voi quando vedrete auuenir queſte coſe, ſappiate ch'egli è preſſo à le porte.

ג י

22 כִּי־יָקוּמוּ מְשִׁיחֵי שֶׁקֶר וּנְבִיאֵי
שֶׁקֶר וְיִתְּנוּ־אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים
לְהַתְעוֹת אִם לֹא בְלַי יוּכְלוּ אֶת־
הַבְּחִירִים׃

Porque ſe leuantarán falſos Chriſtos y falſos prophetas, y darán ſeñales y prodigios para enganar, ſi ſe pudieſſe hazer aun á los eſcogidos.

23 וְאַתֶּם הִשָּׁמְרוּ הִנֵּה הֲקְדַמְתִּי
לָאֱמֹר לָכֶם כֻּלָּם׃

Mas voſotros mirad: heaqui os lohe dicho antes todo.

24 אֲבָל בַּיָּמִים הָהֵם אַחַר
הַצָּרָה הַהִיא הַשֶּׁמֶשׁ יֶחְשַׁךְ וְהַ
לְבָנָה לֹא תִתֵּן אוֹרָהּ׃

Empero en aquellos dias, deſpues de aquella affliccion, el Sol ſe eſcurecerá, y la Luna no dara ſu reſplandor:

25 וְכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם יִהְיוּ נוֹפְלִים
וְהַכֹּחוֹת אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם יְמוֹטוּ׃

Y las eſtrellas caeran del cielo, y las virtudes que eſtan en los cielos ſeran commouidas.

26 וְאָז יִרְאוּ אֶת־בֶּן־הָאָדָם
לָבוֹא בֶּעָנָנִים עִם כֹּחַ גָּדוֹל וְעִם
כָּבוֹד׃

Y entonces verán al Hijo del hombre que venda en las nuées con mucha poteſtad y gloria.

27 וְאָז יְשַׁלַּח אֶת־מַלְאָכָיו
וְיֶאֱסֹף אֶת־בְּחִירָיו מֵאַרְבַּע
רוּחוֹת מִקְצֵה הָאָרֶץ עַד־קְצֵה
הַשָּׁמָיִם׃

Y entonces embiará ſus Angeles, y juntara ſus Eſcogidos de los quadro vientos, deſde el vn cabo de la tierra haſta el cabo del cielo.

28 וּמֵהְאֵנָה לְמֵדוּ אֶת־הַמָּשָׁל
אִם עֹדֶנָּה יִרְכּוּ וְעָלֶיהָ
דָּשְׁאוּ יֵדְעוּתֶם כִּי קָרוֹב הַקָּיִץ׃

De la higuera aprended la ſemejança Quando ſu rama ya ſe haze tierna, y brota hojas, conoceys que el verano eſta cerca:

29 כֵּן גַּם אַתֶּם אִם יִרְאוּ
לְהַעֲשׂוֹת אֶת־הָאֵלֶּה דְּעוּ כִּי־
קָרוֹב הוּא לַפָּתַח׃

Aſsi tambien voſotros quando vierdes hazerſe eſtas coſas, conoced que eſta cerca, á las puertas.

ιγ.

22. Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.

Car faux Chriſts & faux Prophetes s'eſleueront, & feront des ſignes & miracles pour ſeduire meſmes les eleus ſi poſſible eſtoit.

23 Τμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν πάντα.

Mais donnez vous garde vous, ie vous ay predit le tout.

24 Ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς.

Auſsi en ces iours-la apres celle affliction la lune ſera obſcurcy, & la lune ne donnera point ſa clarté.

25 Καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται.

Et les eſtoiles du ciel cherront, & les vertus qui ſont és cieux ſeront ébranlees.

26. Καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης.

Et lors ils verront le Fils de l'homme venir en nuées auec grande puiſſance & gloire.

27. Καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.

Adonc il enuoyera ſes Anges, & aſſemblera en vn ſes eſleus de tous les coſtez des quatre vents, depuis le bout de la terre iuſques au bout du ciel.

28. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν.

Or apprenez la ſimilitude du figuier, Quand ſon rameau eſt ia tendre, & qu'il iette les fueilles, vous cognoiſſez que l'eſté eſt prochain.

29 Οὕτω καὶ ὑμεῖς ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις.

Voire auſsi pareillement, quand vous verrez que ces choſes aduiendront, ſachez qu'il eſt prochain à la porte.

CAP. XIII.

22. Exurgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ: & dabunt signa & portenta ad seducendos, si fieri potest, etiam electos.

For false Christes shall ryse and false Prophetes and shall shewe signes and wonders to deceave if it were possible the very elect.

23. Vos ergo videte: ecce prædixi vobis omnia.

But take ye hede: beholde I have shewed you all thinges before.

24. Sed in illis diebus post tribulationem illam Sol cõtenebrabitur, & luna non dabit splendorem suum.

Moreover in those dayes after that tribulacion the Sunne shall waxe darke and the Moone shall not geve her lighte.

25. Et stellæ cæli erunt decidentes, & virtutes quæ in cælis sunt, movebuntur.

And the starres of heaven shall fall and the powers which are in heaven shall shake.

26. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus, cum virtute multa & gloria.

And then shall they see the Sonne of man come in the cloudes with great power and glorie.

27. Et tunc mittet angelos suos, & congregabit electos suos à quatuor ventis, à summo terræ usque ad summum cæli.

And he shall then sende his Angeles and shall gather together his elect from the foure windes, and from the vttemost parte of the earth to the vttemost parte of heaven.

28. A ficu autem discite parabolam. Cùm iam ramus eius tener fuerit, & nata fuerint folia: cognoscitis quia in proximo sit æstas.

Now learne a parable of the figge tree. When her bough is yet tender and it bringeth forth leaves ye knowe that sommer is nere.

29. Sic & vos cùm videritis hæc fieri, scitote quòd in proximo sit in ostiis.

So in like maner when ye see these thinges come to passe knowe that the kingdome of God is nere and even at the doores.

Das XIII. Capitel.

22. Denn es werden sich erheben falsche Christi/ vnd falsche Propheten/ die zeichen vnd wunder thun/ daß sie auch die Außerwehlten verführen/ so es müglich were.

Denn es werden falsche Christi vnd falsche Propheten auffstehen/ vnd werden grosse Zeichen vnd Wunder thun/ auff das sie auch die Außerwehlten verführen/ wo es müglich were.

23. Ihr aber sehet euch für/ sihe/ ich habs euch alles zuvor gesagt.

Ihr aber sehet euch für/ sihe/ ich habe euch alles zuvor gesagt.

24. Aber zu der zeit/ nach der Trübsal/ werden Sonne vnd Mond jhren Schein verlieren.

Aber zu der zeit nach der Trübsal/ werden die Sonne vnd der Mond jhren Schein verlieren.

25. Vnd die Sterne werden vom Himmel fallen/ vnd die kräffte der Himmel werden sich bewegen.

Vnd die Sterne werden vom Himmel fallen/ vnd die Kräffte der Himmel werden sich bewegen.

26. Vnd denn werden sie sehen des Menschen Son kommen in den wolcken/ mit grosser Krafft vnd Herrligkeit.

Vnd denn werden sie sehen des Menschen Son kommen in den wolcken mit grosser Krafft vnd Herrligkeit.

27. Vnd denn wirdt er seine Engel senden/ vnd wirdt versamlen seine Außerwehlten/ von den vier winden/ von dem ende der Erden/ biß zum ende der Himmel.

Vnd denn wirdt er seine Engel senden/ vnd wirdt versamlen seine Außerwehlten von den vier winden/ von dem ende der Erden/ biß zum ende der Himmel.

28. An dem Feigenbaum lernet ein Gleichnuß. Wenn jetzt seine zweige saffeig werden/ vnd bletter gewinnen/ so wissets ihr/ das der Sommer nahe ist.

Lernet ein Gleichnuß an dem Feigenbaum. Wenn jetzt seine zweige saffeig werden/ vnd bletter gewinnen/ so wissen wir/ das der Sommer nahe ist.

28. Also auch/ wenn ihr sehet daß solches geschicht/ so wisset/ daß es nahe für der thür ist.

Also auch/ wenn jhr sehet das solches geschicht/ so wisset/ das es nahe für der thür ist.

Kapitola XIII.

22. Neb powstanau ffalessiwj Kristowé/ a ffalessiwj Prorocy/ a budau tiniti diwy a zázraky k swedenij/ by to mohlo byti/ také y wywolenych.

Nebo nástánau falessní Kristussowé/ y falessní Prorocy/ y budau wydáwati známi y cuda ku zwedenij/ by mohlo byti y wywolenych.

23. Protoż wy sterżte sebe/ hle/ předpowěděl gsem wám wssecky wěcy.

Wy sterżte sebe/ hle/ předpowěděl gsem wám wssecky wěcy.

24. W těch pak dnech/ potom po zármauceníj/ Slunce zatmij/ a Měsýc nedá swětla swého.

Ale w tech dnech po tom soužení/ Slunce se zatmij/ a Měsýc nedá swětla swého.

25. A Hwězdy nebeské budau padati/ a mocy ktery gsau na Nebi budau se hybati.

A hwězdy nebeské budau padati/ a mocy ktery gsau na nebi budau se hybati.

26. A tehdáż uzřij Syna Cžlowěka/ an jede w Oblacych s mocý welikau a s sláwau.

A tehdáż uzřij Syna cžlowěcžiho přijchodjcýho w oblacych s mocý welikau a s slawau.

27. A tehdy pošle Anděly swé/ a shromáżdij wywolené swé od čtyr Wětrůw/ od konce zemé až do nebe.

A tehdy pošle Anděly swé/ a shromáżdij wywolené swé od čtyr Wětrůw/ od konce zemé až do nebe.

28. Od Fyku pak naučte se podobnistwij/ kdyż giż ratolesť geho odmladne/ a wypuštij se listj/ znáte że blizko gest Léto.

Ale se náuczte přirownánij od figowého stromu/ kdyż giż ratolesť geho odmladne/ a wypuštij se listj/ znáte że blizko gest Léto.

29. Tehdy wy kdyż uzřite ano se toto wěcy dějj/ wězte że blizko gest a we dwerích.

Tehdyż wy gdy obaczycie se toto wssecko dopřjti/ znajcież że blizko gest/ a we dwerzich Krolestwj Bożie.

יג

30 אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם כִּי לֹא יַעֲבֹר דּוֹר הַזֶּה עַד־כִּי־נִהְיוּ כָל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃

Dicierco os digo que no paſſará eſta generacion, que todas eſtas coſas no ſean hechas.

31 הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ יַעֲבֹרוּ וּדְבָרַי לֹא יַעֲבֹרוּ׃

El cielo y la tierra paſſarán, mas mis palabras nunca paſſarán.

32 וְעַל־הַיּוֹם הַהוּא וְעַל־הַשָּׁעָה אִישׁ לֹא יוֹדֵעַ וְלֹא הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם וְלֹא הַבֵּן כִּי־אִם הָאָב׃

Empero de aquel dia y de la hora, nadie ſabe ni aun los angeles que eſtan en el cielo, ni el miſmo Hijo, ſi no ſolo el Padre.

33 רְאוּ שִׁקְדוּ וְהִתְפַּלֵּלוּ כִּי לֹא יְדַעְתֶּם מָתַי תָּבוֹא הָעֵת׃

Mirad, velad y orad: porque no ſabeys quando ſera el tiempo.

34 כְּאִישׁ אֶחָד יָצוּר וַיַּנַּח אֶת־בֵּיתוֹ וַיִּתֵּן לַעֲבָדָיו אֶת־הַשִּׁלְטוֹן וְלִכְלַל אִישׁ אֶת־מַעֲשֵׂהוּ וְלַשּׁוֹעֵר צִוָּה לִשְׁקֹד׃

Como el hombre que partiendoſe lexos, dexó ſu caſa, y dió á ſus ſiervos ſu hazienda, y á cada uno ſu cargo, y al portero mandó que velaſſe.

35 לָכֵן שִׁקְדוּ כִּי לֹא יְדַעְתֶּם מָתַי יָבוֹא בַּעַל הַבַּיִת אִם בָּעֶרֶב אוֹ־בַחֲצִי הַלַּיְלָה אוֹ־בְּמִקָּרָא תַרְנְגֹל אוֹ־בַבֹּקֶר׃

Velad pues, porque no ſabeys quando el Señor de la caſa vendra, á la tarde, ó á la media noche, ó al canto del gallo, ó á la mannana.

36 פֶּן יָבוֹא וְיִמְצָא אֶתְכֶם יְשֵׁנִים׃

Porque quando viniere de repente, no os halle durmiendo.

37 וַאֲשֶׁר אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם לְכֻלָּם אֹמֵר שִׁקְדוּ׃

Y las coſas que á voſotros digo, á todos las digo, Velad.

ιγ.

30. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ πάντα ταῦτα γένηται.

En verité le vous dis, que eſte generation ne paſſera point, tant que toutes ces choſes ſoyent faites.

31. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.

Le ciel & la terre paſſeront, mais mes paroles ne paſſeront point.

32. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.

Or quant à ce iour là & à l'heure, nul ne le ſait, non pas les Anges qui ſont au ciel, ni auſſi le Fils mais le pere

33. Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν.

Prenez garde à vous, veillez, & priez: car vous ne ſauez quand ſera ce temps-là.

34. Ὡς ἄνθρωπος ἀπὸδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ.

C'eſt ainſi comme ſi vn homme allant deſcors, laiſſoit ſa maiſon, & donnoit authorité à ſes ſeruiteurs, & à vn chacun ſa charge: & commandoit au portier qu'il veillaſt.

35. Γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ὀψὲ, ἢ μεσονύκτιον, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ πρωΐ·

Veillez donc: car vous ne ſauez quand le Seigneur de la maiſon viendra, au ſoir, ou à la minuit, ou à l'heure que le coq chante, ou au matin.

36. Μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης, εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας.

De peur qu'en venant ſoudain, il ne vous trouue dormans.

37. Ἃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω γρηγορεῖτε.

Or les choſes que ie vous dis, ie les dis à tous: Veillez.

יג

30 אָמִין אֲמַר־אֲנָא לְכוֹן דְּלָא יַעְבַּר שִׁרְבְּתָא הָרָא עַד־כַּמָּא דִכְלִין כְּלַדֵּין יְהֵוֹן׃

En verdat os digo che non trapaſſera queſta ceto auſſa che tutte queſte coſe ſiano fatte.

31 שְׁמַיָּא וְאַרְעָא יַעְבְּרוּן וּמִלַּי לָא יְעִבְרוּן׃

El cielo e la terra paſſaranno, ma le mie parole non paſſaranno gia.

32 עַל דֵּין יוֹמָא הָו וְעַל שַׁעְתָּא הַי אֱנָשׁ לָא יְדַע אַף לָא מַלְאֲכַיָּא דְּשַׁמַיָּא וְלָא בְּרָא אֶלָּא אַן אֲבָא׃

Ma del giorno e de l'hora, neuno il ſa, ne anco gli Angeli che ſtan in cielo, ne il Figliuolo ancora, ma ſolamente il Padre.

33 חֲזוֹ אִסְתְּעִידוּ וְצַלּוּ לָא גִדְ יְדָעִין אֵימָתַי זִמְנָתָא הוֹא׃

Habbiate cura, ſiate vigilanti, e fate orationi: perciache non ſapete quando ſia l'hora.

34 אֵיךְ גְּבָרָא הַ זָיַר דְּיַתּוֹק וְשָׁבַק בֵּיתֵהּ וְיַהַב שׁוּלְטָנָא לְעַבְדְּוֹהִי וּלְאֱנָשׁ אֱנָשׁ עֲבִדְתֵּהּ וְלִתְרַעָא פַּקֵּד דְּיֵהֱוֵא גָיַר׃

Et è come un huomo che ſtando laſſando la ſua caſa, e dando la poteſtà de gouernare à i ſuoi ſeruitori, & à ciaſcuno l'officio ſuo, & ha comandato al portinaro che ſia vigilante.

35 אִסְתְּעִידוּ הֲכֵיל דְּלָא יְדָעִין אִמְתַי אֲתֵי מָרֵהּ דְּבַיְתָא בְּרַמְשָׁא אוֹ בְּפַלְגוּת לֵילְיָא אוֹ בְּמִקְרָא תַרְנְגוֹלָא אוֹ בְּצִפְרָא׃

Vigilate dunque, perche non ſapete quando il padron de la caſa verra, ſe de ſera, à d'meza notte, o al cantar del gallo, ò la mattina.

36 דִּלְמָא יְאֵתֵא מִן שְׁלָיָא וְיִשְׁכְּחִנְכוֹן בַּד דְּמְכִין אִנְתּוֹן׃

Accioche venendo ogli in un ſubbito, non ci troui addormiti.

37 מָרֵם הִלְכוֹן דֵּין אֲמַר אֲנָא לְכֻלְכוֹן הוֹ אֲמַר אֲנָא חֲזִירִתּוּן עֲזִירִין׃

E quel che dico à voi, lo dico à tutti: Siate vigilanti.

CAP. XIII. | Das XIII. Capitel. | Kapitola XIII.

30. Amen dico vobis, quoniam non transibit generatio hæc, donec omnia ista fiant.

Verely I ſay vnto you, that this generation ſhall not paſſe, till all theſe things be done.

30. Warlich ich ſage euch: Diß Geſchlechte wirdt nicht vergehen/ biß daß diß alles geſchehe.

Sandelige/ Jeg ſiger eder/ Denne Slect ſkal icke forgaa/ for dette ſkeer alt ſammen.

30. Zagiſtť prawdjm wám: Žeť nepomine pokolenj toto/ ažť ſe tyto wſſecky wěcy ſtanau.

Táprawdˇ wam powiedam/ Ządnym ſpoſobem nie przeminie ten wˇek/ aż ſię tedy wſzyſtkie rzeczy były wydarzyły.

31. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.

Heauen and earth ſhall paſſe away: but my words ſhall not paſſe away.

31. Himel vnd Erden werden vergehen/ Meine Wort aber werden nicht vergehen.

Himmel oc Jord ſkulle forgaa/ Men mine Ord ſkulle icke forgaa.

31. Nebe a Zemˇe pominau/ ale ſłowa má nepominau.

Niebo y ziemia przeminą/ lecz ſłowá moie nie przeminą.

32. De die autem illo vel hora, nemo ſcit, neque angeli in cælo, neque filius: nisi pater.

But of that day and houre knoweth no man: no not the Angels which are in heauen, neither the Sonne: but the Father.

32. Von dem tage aber vnd von der ſtunde weiß niemand/ auch die Engel nicht im Himmel/ auch der Sonn nicht/ ſondern allein der Vater.

Oc aff den dag oc ſtund veed ingen/ oc icke Engelene i Himmelen/ oc ey heller Sønnen/ Men alene Faderen.

32. Ale o tom dni a hodině/ nižádnˇ člowˇk newˇj, ani Andˇelé w Nebi/ ani Syn/ gedině ſám Otec.

Ale o tym dniu y godzinie żaden nie wie/ ani też y Aniołowie ſtoiący w niebie/ ani ſam Syn/ tylko ſam Ociec.

33. Videte, vigilate, & orate: neſcitis enim quando tempus ſit.

Take heede, watch and pray: for ye know not when the time is.

33. Sehet zu/ wachet vnd betet/ denn ihr wiſſet nicht/ wenn es zeit iſt.

Seer til/ Vaager oc beder/ Thi I vide icke/ naar det er tid.

33. Wijžte bdˇte/ a modlte ſe/ neb newˇjte kdy kas bude.

Strzeżcież ſię, czuwˇcie i módlcie ſię: bo nie wiecie kiedy czas będzie.

34. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum ſuam: & dedit ſervis ſuis potestatem cuiuſque operis, & ianitori præcepit ut vigilet.

For the Sonne of man is as a man going into a ſtrange country: who left his houſe, and gaue authoritie to his ſeruants, and to euery man his worke, and commanded the porter to watch.

34. Gleich als ein Menſch der über Land zog/ vnd ließ ſein Hauß/ vnd gab ſeinen Knechten macht/ einem jeglichen ſein werck/ vnd gebott dem Thürhüter/ er ſolt wachen.

Lige ſom et Menniſke/ ſom faer vden Lands/ oc forlod ſit Huſ/ oc gaff ſine Suend magt/ Huer ſit Gerning/ oc bød Dørvocteren/ at hand ſkulde vaage.

34. Jakožto člowˇk kterýž geſt daleko odſſel opuſtil dům ſwůg/ a zdal ſłužebnˇkům ſwým wládaſtwí/ a gednomu każdˇ mu powinnoſt ačho/ a wrátnˇmu přikázal aby bdˇl:

Jáko ten ktory ſłużbę przez ſię bawiąc/ opuſzcza dom ſwoy/ y da władzę ſłużebnikom ſwoim/ każdego do ſwey roboty/ a wrotnemu każe ſtrzedz/ aby czuł.

35. Vigilate ergo (neſcitis enim quando dominus domus veniat: ſerò an media nocte, an galli cantu, an manè.)

Watch therefore: (for ye know not when the Maſter of the houſe will come: at euen, or at midnight, or at the cock-crowing, or in the morning.)

35. So wachet nun/ denn ihr wiſſet nicht/ wenn der Herr des Hauſes kompt/ oder kömpt am Abend/ oder zu Mitternacht/ oder vmb den Hahnenſchrey/ oder des Morgens.

Saa vaager nu/ Thi I vide icke/ naar Husens Herre kommer/ om Aften/ eller ved Midnat/ eller naar Hanen gal/ eller om Morgenen.

35. Protož bdˇte/ nebo newˇjte kdy Hoſpodář domu přigde/ v večeři/ či o půlnoci/ či když kaury pˇějí/ či ráno.

Czuycież tedy! (bo nie wiecie gdy Pan domu onego przyydzie/ wieczorem/ czy o północy/ czy gdy kury pieją/ czy z poranku.)

36. Ne cùm venerit repentè, inveniat vos dormientes.

Leſt ſhe come ſodainly, he ſhould finde you ſleeping.

36. Auff daß er nicht ſchnelle komme/ vnd finde euch ſchlaffend.

Paa det/ Hand ſkal icke komme haſtelige/ oc finde eder ſoffuende.

36. Aby když by přiſſel w nenadálé, nenalezł wás a wſpˇ ſpˇ ſpˇ.

Aby gdyż przedˇ przyydzie nieznalazł was ſpiących.

37. Quod autem vobis dico, omnibus dico, Vigilate.

And what I ſay vnto you, I ſay vnto all men, Watch.

37. Was ich aber euch ſage/ das ſage ich allen/ wachet.

Huad ſom jeg ſiger eder/ det ſiger jeg alle/ Vaager.

37. A což wám prawˇjm/ wſſechnˇm prawˇjm. Bdˇte.

A což to wam mówię/ wſzyſtkim mówię. Czuycież.

יד

1 וְאַחֲרֵי שְׁנֵי יָמִים הָיָה הַפֶּסַח
וְהַמַּצּוֹת וּבִקְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים
וְהַסּוֹפְרִים אֵיךְ יֹאחֲזוּהוּ בְּמִרְמָה
וְיָמִיתֻהוּ׃

Y era la Pascua y los dias de los panes sin leuadura dos dias despues: y procuraban los Principes de los Sacerdotes y los Escribas como lo prenderian por engaño, y lo matarian.

2 וַיֹּאמְרוּ אַל בְּחַג פֶּן תְּהִי
מְהוּמָה בָּעָם׃

Y dezian, No en el dia de la Fiesta, porque no se haga alboroto del pueblo.

3 וְכַאֲשֶׁר הָיָה בְּבֵית עַנְיָה בְּבֵית
שִׁמְעוֹן הַמְצֹרָע כְּשִׁבְתּוֹ בְּשֻׁלְחָן
בָּאָה אִשָּׁה אֲשֶׁר לָהּ פַּךְ בַּהַט
בֹּשֶׂם נֵרְד רֹאשׁ יָקָר מְאֹד וַתְּשַׁבֵּר
אֶת־הַבַּהַט וַתִּשְׁפֹּךְ עַל־רֹאשׁוֹ׃

Y estando el en Bethania en casa de Simon el leproso, y sentado a la mesa, vino vna muger teniendo vn vaso de alabastro de vnguento de nardo espique de mucho precio, y quebrando el alabastro, derramolo en la cabeça.

4 וַיְהִי׀ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר כָּעֲסוּ
בְנַפְשָׁם וַיֹּאמְרוּ עַל־מָה אֹבֶדֶת
הַבֹּשֶׂם הַזֹּאת נֶעֱשָׂתָה׃

Y vno algunos que se conjaron dentro de si y dixeron. Para que se hà hecho ésta perdicion de vnguento?

5 כִּי־יוּכַל לְהִמָּכֵר בְּמֵאָה שְׁלִשִׁים
כֶּסֶף וְלִהְיוֹת לָאֶבְיוֹנִים וַיִּרְגְּזוּ
עָלֶיהָ׃

Porque podia esto ser vendido por mas de trezientos dineros, y dárse a los pobres. Y bramauan contra ella

6 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ הַנִּיחוּ אוֹתָהּ
מַדּוּעַ תּוֹגִיעוּ אוֹתָהּ מַעֲשָׂה טוֹב
עָשְׂתָה בִּי׃

Mas Iesus dixo, Dexalda, porque la fatigays? buena obra me ha hecho.

7 אֶבְיוֹנִים תָּמִיד יֵשׁ לָכֶם
עִמָּכֶם וְאִם תִּרְצוּ תּוּכְלוּ הֵיטִיב
חֲטִיבִים לָהֶם אֲבָל אֲנִי לֹא
אֶהְיֶה תָּמִיד עִמָּכֶם׃

Que siempre tendreys los pobres con vosotros, y quando quisierdes les podreys hazer bien: mas à mi no siempre me tendreys.

ΚΕΦΑΛ. νδ.

1 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα
μετὰ δύο ἡμέρας καὶ ἐζήτουν
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς
αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν.

Or deux iours apres estoit la feste de Paque, & des pains azimes: & les principaux Sacrificateurs & les Scribes cerchoyent comment ils le pourroyent par finesse prendre, & le occire à mort.

2 Ἔλεγον δέ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε
ἔσται θόρυβος ἐκ τοῦ λαοῦ.

Mais disoyent ils, Non point durant la feste, de peur qu'il ne se face tumulte entre le peuple.

3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν
τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ, ἦλθε γυνὴ ἔχουσα
ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς, καὶ συντρίψασα
τὸ ἀλάβαστρον, κατέχεεν αὐτοῦ κατὰ
τῆς κεφαλῆς.

Et comme il estoit en Bethanie en la maison de Simon ancien lepreux, & estoit à table, vint vne femme qui auoit vne boiste d'oignement a aliptique de precieux & incorrupte nard, & espandit l'oignement sur la teste d'icelui.

4 Ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς
ἑαυτοὺς, καὶ λέγοντες εἰς τί
ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονε;

Dont quelques vns furent indignes en eux-mesmes, & disoyent. A quoi seruit le gast de cest oignement?

5 Ἠδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι ἐπάνω
δηναρίων τριακοσίων, καὶ δοθῆναι
τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο
αὐτῇ.

Car cest oignement pouuoit estre vendu plus de trois cens deniers, & estre donné aux pouures. Ainsi ils en frespilloyent à l'encontre d'elle

6 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε αὐτήν·
τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν
ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐμοί.

Mais Iesus dit, Laissez-la, pourquoi lui donnez-vous fascherie? elle a fait vn bon acte enuers moi

7 Πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε
μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι· ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
ἔχετε.

Pourtant que vous auez touſiours les pouures auec vous, & pouuez ſes ſoulager quand vous voudrez, vous auez pourtant bien faire, mais vous ne m'auez pas touſiours.

CAP. XIIII.

ERat autem Pascha & Azyma post biduũ: & quærebant summi sacerdotes & Scribæ quomodo eum dolo tenerent & occiderent.

And two dayes after followed the feast of the Passeouer / and of vnleauened bread: and the hie Priests / and Scribes sought how they might take him by craft and put him to death.

2. Dicebant enim, Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo.

But they sayde / Not in the feast day least there be any tumult among the people.

3. Et cum esset Bethaniæ in domo Simonis Leprosi, & recumberet, venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi: & fracto alabastro, effudit super caput eius.

And when he was in Bethania in the house of Simon the leper / as he sate at table there came a woman hauing a boxe of alablaster full of precious oyntment of spikenard very costly / and she brake the boxe / and powred it on his head

4. Erant autem quidam indignè ferentes intra semetipsos, & dicentes, Vt quid perditio ista unguenti facta est?

There was some that had indignation among themselues and said / To what ende was this waste of oyntment?

5. Poterat enim unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis, & dari pauperibus. Et fremebant in eam.

For it might haue been sold for more then three hundreth pence / and geuen to the poore / and they grudged against her

6. Iesus autem dixit, Sinite eam, quid illi molesti estis? Bonum opus operata est in me.

But Iesus said / Let her alone why trouble ye her? she hath wrought a good worke on me.

7. Semper enim pauperes habetis vobiscum: & cum volueritis, potestis illis benefacere: me autem non semper habetis.

For ye haue the poore with you alwayes / and when ye will ye may doe them good / but me ye shall not haue alwayes.

S. Marcus.

Das XIIII. Capitel.

Vnd nach zweyen tagen war Ostern/vnd die tage der süssenbordt. Vnd die Hohenpriester vnd Schrifftgelehrten suchten/wie sie jn mit listen griffen/vnd tödten.

OEtho dage der effter vaar Paasse oc der Sødt Brød, dage. Oc de ypperste Presser oc Scrifftlogt lete effter/huerledes de kunde met liste gribe oc ihielslaa hannem.

2. Sie sprachen aber: Ja nicht auff das Fest/ daß nicht ein auffrhur im Volck werde.

Oc de sagde/ Jo icke paa Høytiden/ At der skal icke bliffue et Oprør blant Folcket.

3. Vnd da er zu Bethanien/war inn Simonis des Außsetzigen Hause/ vnd saß zu Tisch/ da kam ein Weib/ die hatte ein Glaß mit vngefälschetem vnnd köstlichem Nardenwasser/ vnd sie zubrach das Glaß/ vnd goß es auff sein Haupt.

Oc der hand vaare Bethanien i Simonis den Spedalskis Huss/oc sad nidbordy/Da kom en Quinde hun hafde et Glass met vforfalsket oc kaasteligt Nardis vand/oc hun sønderbrød glasset/ oc vdstyrte det paa hans Hoffue.

4. Da waren etliche/ die wurden vnwillig/vnd sprachen: Was soll doch diser vnrath?

Da vaare nogle/ som vrogede til mysycke/oc sagde/ Huad skal dog dette vnnød?

5. Man köndt das Wasser mehr denn vmb drey hundert Groschen verkaufft haben/vnd dasselb den Armen geben. Vnd murreten über sie.

Mand kunde haffue solt dette Vand mere end for tre hundrede Pendinge/ oc giffuit fattige. Oc de kiurede paa hende.

6. Jesus aber sprach: Lasset sie mit frieden/ was bekümmert jr sie? Sie hat ein gut Werck an mir gethan.

Oc Jesus sagde/ Lader hende mer ferd hun bekummer hende? Hun giorde en god gerning mod mig.

7. Jr habt allezeit Arme bey euch/ vnd wenn jhr wolt/ könnet jhr jhnen guts thun. Mich aber habt jhr nicht allezeit.

I haffue altid Fattige hoss eder/ Oc naar i ville/ da kunde i gøre dem vel gode. Men Mig haffue i icke altid

S. Marek.

Kapitola XIIII.

TEdy po dwau dnech/ byl hod Weláka a Přesnic. A hledali wrchnj Kněžj a Zákonnjcy/ kterakby Gežjse lstiwě pali a zabili.

Ale prawili: Ne w den Swátecnj/ aby snad nebyl rozbroj w Lidu.

A když byl Gežjs w Betanj w domu Simona Malomocného/ a seděl za stolem/přišla Zenamaginá Nádobu Alabastrowau Masti drahé z Nardowého kořenj: brzdiwssy nádobu/ wylila gi na hlawu geho.

Ale byli někteřjy za sebe magice mezy sebau/ a kauali: K čemu ztráta Masti této stala se?

A byli mohlaxy za to Negsou wolj sáti w dienar/ a dáwati Chudým. A hněwali se na ni.

Ale Gežjs řekl: Nechtegte ji: Proč trápjte gi? Dobrý skutek učinila nade mnau.

Tedy Jeznáš Iskariotes/ Bywalý tey počtu/ y přigde ku Knjžatům aby gim ji zradil.

Wssak chudé máte wždycky s sebau/a když budete chtjti muožete gim dobře činiti/ ale mne wždy mjti nebudete.

יד

8 הִיא דַּאֲעִדַּת עֲבָדַת מָא דְּבִידַהּ לְקַדָּמָא עַבָּדַת וְקַדְּמַת מִדְּנָךְ לְקוּבוּרְתִּי בְּסַמְרָא בִּישְׁמִי׃

Ceſte ha fatto ciò ch'ella ha potuto, ella ha anticipato d'ungere il mio corpo per la ſepultura.

9 וְאָמִין אֲמַר אֲנָא לְכוֹן דְּכָל אַרְעָא דְּתִתְכְּרֵז בְּכָל עָלְמָא אַף מָה דְּעַבְדַת הָדָא יְתֵמַל לְדוּכְרָנַהּ׃

In verità vi dico, che dovunque ſarà predicato queſto Euangèlio per tutto il mondo, ſi racconterà ancora ciò che coſtei ha fatto, in memoria di lei.

10 וְיְהוּדָה סְכַרְיוֹטָא חַד מִן תְּרֵיסַר אֲזַל לְוָת לְרַבָּנַיָּא דְּיַתְּנֵנֵהּ לְהוֹן לְשׁוּעַ׃

E Giuda Iſcariote, uno de dodici, ſe ne andò a i principali Sacerdoti, per conſegnarlo loro.

11 וְכַד שְׁמָעוּ בְּשַׁרוּ וִיהַבוּ לֵהּ כְּסַף לְמֶהֱוֵי אֲזַל בְּעָלְתֵּהּ יְתַנֵנֵהּ׃

Et eſſendo queſto ſtato loro promeſſo, e promeſſa di dargli argento, egli cercava come opportunamente tradirlo.

12 וּבְיוֹמָא קַדְמָיְתָא דְּפַטִּירַיָּא דְּפַסְחָא אָמְרִין לֵהּ תַּלְמִידוֹהִי אַיְכָא צָבֵית דְּנֵזֵל וְנֵתְקַן לָךְ דְּתֵיכוֹל פִּצְחָא׃

Hor il primo giorno de le ſolennità de gli azimi, quando ſi ſacrificava la Paſqua, i ſuoi diſcepoli gli diſſero, Dove vuoi che andiamo ad apparecchiare accioche tu mangi la Paſqua?

13 וְשַׁדַּר תְּרֵין מִן תַּלְמִידוֹהִי וְאָמַר לְהוֹן זְלוּ לְמַדִּינְתָּא וְיֵעוֹל בְּגִוֵּיכוֹן גַּבְרָא דְּסָקֵל מָאנָא דְּמַיָּא וְזִילוּ בָּתְרוֹהִי׃

Allora egli mandò dieci de ſuoi diſcepoli, e diſſe loro, Andate alla città, e vi ſarà incontro un huomo che porta un vaſo d'acqua ſeguitelo.

14 וּלְאַיְנָא דְּתֵיעוֹל אֲמַרוּ לְמָרֵא בֵּיתָא אֲמַר אֵיכְנִית מַשְׁרְיָא אֵיכְנָא דְּאֵיכוֹל עִם תַּלְמִידַי פִּצְחָא׃

Et dove ſia entrato, dirai al ſignor de la caſa, Il Maeſtro dice, Dove è la ſtanza ove io mangierò la Paſqua co i miei diſcepoli?

יד

8 אֲשֶׁר הָיָה לָהּ עָשְׂתָה וּמֵקְדִּים לְמָשׁוֹחַ אֶת גּוּפִי לִקְבוּרָה׃

Eſta loque pudo, hizo; porque ha prevenido à vngir mi cuerpo para la ſepultura.

9 אָמֵן אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם בְּכָל מְקוֹמוֹת אֲשֶׁר תִּכָּרֵא הַבְשׂוֹרָה הַזֹּאת בְּכָל עוֹלָם גַּם אֲשֶׁר עָשְׂתָה זֹאת יִסָּפֵר לְזִכָּרוֹנָהּ׃

De ſerto os digo, que dondequiera que fuere predicado eſte Euangelio en todo el mundo, tambien ello que ha hecho eſta ſera dicho para memoria della.

10 וִיהוּדָה סְכַרְיוֹטָא אֶחָד מִשְׁנֵים עָשָׂר הָלַךְ אֶל הַכֹּהֲנִים לְהַסְגִּירוֹ בְּיָדָם׃

Entonces Iudas Iſcariota, vno de los Doze vino à los principes de los Sacerdotes, para entregarlo à ellos.

11 וְכִשְׁמֹעָם שָׂמְחוּ וְנִכְסְפוּ לוֹ לָתֵת כֶּסֶף וַיְבַקֵּשׁ אֵיךְ בְּעִתּוֹ יַסְגִּירֶנּוּ בְּיָדָם׃

Y ellos oyendolo, holgaronſe: y prometieron [illegible] dineros Y buſcaua oportuni dad como à tiempo entregaſſe.

12 וּבְיוֹם רִאשׁוֹן לַמַּצּוֹת תִּמְצָאשֶׁר וּבְחִים אֶת הַפֶּסַח אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו אַיֵּה תִּרְצֶה נֵלֵךְ וְנָכִין לְךָ לֶאֱכֹל אֶת הַפָּסַח׃

Y el primer dia de la fieſta de los panes ſin leuadura, quando ſacrificauan la paſcua, ſus Diſcipulos le dixeron, Donde quieres que vamos à aparejarte para que comas la Paſcua?

13 וַיְשַׁלַּח שְׁנֵי מִתַּלְמִידָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ אֶל הָעִיר וְיִקְרֶה לָכֶם אִישׁ נֹשֵׂא נֵבֶל מַיִם וְלְכוּ אַחֲרָיו׃

Y embiò de ſus Diſcipulos, y dixeles, Id à la Ciudad, y encontrarèis vn hombre que lleua vn cantaro de agua, ſeguidlo.

14 וַאֲשֶׁר יָבוֹא שָׁמָּה אִמְרוּ לְבַעַל הַבַּיִת כִּי אָמַר הַמֶּלֶמֵד אַיֵּה הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר אֹכַל שָׁם אֶת הַפֶּסַח עִם תַּלְמִידָי׃

Y donde entrare, dezid al ſeñor de la caſa, El Maeſtro dize, Donde eſta el apoſento donde coma la Paſcua con mis Diſcipulos?

ιδ'.

8. Ὃ ἔσχεν αὕτη, προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν.

Elle a fait ce qu'elle a pu: elle a anticipé à oindre mon corps pour l'apprester à ma ſepulture.

9. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

En verité ie vous dy, qu'en quelque lieu que ſera preſché cet Euangile par tout le monde, cela auſſi qu'elle a fait ſera recité en memoire d'elle.

10. Καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῷ αὐτὸν αὐτοῖς.

A donc Iudas Iſcariot, l'vn des douze, s'en alla vers les princes pour le trahir entre eux afin qu'il le leur liuraſt.

11. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῷ.

Leſquels l'ayans ouï, s'eſiouirent: & luy promirent de luy donner argent: & il cerchoit comment il le liureroit en commodement.

12. Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα;

Or le premier iour des pains ſans leuain qu'on ſacrifioit l'agneau de Paſque, les diſciples luy dirent, Où veux tu que nous allions, afin de t'appreſter à manger l'agneau de Paſque.

13. Καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς, ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ.

Adonc il enuoya deux de ſes diſciples, & leur dit, Allez en la ville, & vous viendra à rencontre vn homme portant vne cruche d'eau: ſuyuez le.

14. Καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι, Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω.

Et en quelque lieu qu'il entrera, dites au maiſtre de la maiſon, Le Maiſtre dit, Où eſt le logis où ie mangeray l'agneau de Paſque auec mes diſciples?

CAP. XIIII.

8. Quod habuit hæc, fecit: prævênit ungere corpus meum in sepulturam.

She hath done that she could: she came afore hande to anoint my bodye to the buryinge.

9. Amen dico vobis, ubicunque prædicatum fuerit Evangelium istud in universo mundo, & quod fecit hæc, narrabitur in memoriam ejus.

Verely I saye vnto you: wheresoever this Gospell shall be preached throughout the whole worlde, there also that she hath done, shall be spoken of for a remembraunce of her.

10. Et Judas Iscariotes unus de duodecim abiit ad summos sacerdotes, ut proderet eum illis.

Iudas Iscariot one of the twelue went awaye vnto the hie Priestes to betraye him vnto them.

11. Qui audientes gavisi sunt: & promiserunt ei pecuniam se daturos. Et quærebat quomodo illum oportunè traderet.

And when they heard it, they were glad and promised that they would giue him money. And he sought how he might conueniently betraye him.

12. Et primo die Azymorum quando pascha immolabant, dicunt ei discipuli, Quo vis eamus, & paremus tibi ut manduces pascha?

Now the first daye of vnleauened bread, when they slewe the Paschoure disciples said vnto him: Where wilt thou that we go and prepare, that thou mayst eate the Paschoure?

13. Et mittit duos ex discipulis suis, & dicit eis, Ite in civitatem: & occurret vobis homo lagenam aquæ bajulans, sequimini eum.

Then he sent forth two of his disciples, and saith vnto them: Goe ye into the citye, & there shall a man meete you, bearing a pitcher of water: followe him.

14. Et quocunque introierit, dicite domino domus, quia magister dicit, Ubi est refectio mea, ub pascha cũ discipulis meis manducem?

And wheresoeuer he goeth in, saye ye to the goodman of the house: The Maister saith: Where is the lodging where I shall eate the Paschoure with my disciples?

S. Marcus.

Das XIIII. Capitel.

8. Sie hat gethan / was sie kondt / Sie ist zuvor kommen meinen Leichnam zu salben zu meinem Begräbniß.

Hun hörde hvad hun kunde / Hun er til saarn kommen / at salve mit Legeme til min begraffuelse.

9. Warlich ich sage euch / Wo diß Euangelium geprediget wirdt in aller Welt / da wirdt man auch das sagen zu ihrem Gedechtniß / daß sie jetzt gethan hat.

Sandelige siger ieg eder / Hvorsom dette Euangelium predickis hal Verden / Da skal mand oc sige det til hendis Hukommelse / som hun nu giorde.

10. Vnd Judas Ischarioth / einer von den Zwölffen / gieng hin zu den Hohenpriestern / daß er jhn verriethe.

Oc Judas Ischarioth / en aff de Tolff. gick hen til de Ypperste Presster / at forraade hannem.

11. Da sie das höreten / wurden sie froe / vnd verhiessen jhm das Geld zu geben. Vnd er suchete / wie er jhn füglich verrieth.

Der de hörde det, bleffue de glade / oc loffuede at giffue hannem Pendinge. Oc hand lue efter / hvorledis hand kunde forraade hannem met empe.

12. Vnd am ersten tage der Süssenbrodt / da man das Osterlamb opffert / sprachen seine Jünger zu jhm: Wo wilt du / daß wir hingehen vnd bereiten / daß du das Osterlamb essest?

Paa den Sede bredz første dag, der mand offrede Paaskelam / sagde hans Diskyple til hannem, Hvor vilt du, at vi skulle gaa hen, oc berede / at du ader Paaskelam?

13. Vnd er sandte seiner Jünger zwen / vnd sprach zu jhnen: Gehet hin in die Stadt / vnd es wirdt euch ein Menschbegegnen / der tregt einen Krug mit Wasser / folget jm nach.

Oc hand sende tho aff sine Discyple hen / oc sagde til dem / Gaar hen i Staden, oc der skal i Mennisske møde eder / som bær ir Kruf met Vand / folger hannem effter.

14. Vnd wo er eingehet / da sprechet zu dem Haußwirt: Der Meister lesset dir sagen / wo ist das Gasthauß / darinne ich das Osterlamb esse mit meinen Jüngern?

Oc hvor som hand gaar ind / der skue til Hosbonden / Mesteren lader dig sige, Hvor er Gestehuß / der ieg kand ede Paaskelam vdi met mine Discyple?

S. Marck.

Kapitola XIIII.

8. To což mohla / to učinila: předešla což Tělo mého pomazala k pohřebu.

To mohla tho vczynilá / cžeho wiedzma w czas vprzedzila pomázác / czáso ma ku pogrzebowi.

9. Zajisté prawjm wám: Kdekoliwěk budet kázáno toto Ewangelium po wssem Swětě / také což gest včinila tato / budet wyprawowáno na památku jegi.

Zápráwdu powiedam wam / Ktorekolwiek vpowiedaná bedzie Ewangelia ta po wszytkim czáscie / ta jest tárzy / tho powiedzano pámiątkę iey.

10. Tehdy Gudáš Iškaryotes geden z Dwanácti / odšel k prwnjm Kněžjm / aby ho jim zradil.

Tedy Judas Iskáryoth / eden z dwanáctu / przyszedł do Xiąząt kapłańskich aby go im wydał.

11. Kteřížto slyšíce zradovali se / a slibili gemu penize dáti. Hledal tedy / kdy by ho příhodně zradil.

Tho gdy vniesłyszeli / vrádowali sie / y obiecáli mu dáć pieniądze. A szukał tedy / kędy by go był wygodnie zdradził.

12. Prwnjho pak dne Přesnic / když obětowán byl Beránek / řekli gemu Učedlnjci jeho: Kde chceš ať půjdeme / a připravujme tobě aby jedl Beránka?

Pierwszego tedy dnia Przaśnikow gdy obchodzili wielką noc / ruchnęli gwolennicy iego / Gdzie chcesz abychmy szli / gotuiąc ci / aby nas gotho wdli vjrzeć wielkiey nocy?

13. A poslal dva z Učedlnjku swých / a řekl jim: Běžte do Města / a potkáte vám člowěk nesa džbán wody / jdětež za ním:

A rzkł posłał dwu z swych sprzysiężnikow / y rzekł im / Jdźcie do miásta / a podka sie wam człek / chcy nosząc dzbán wody / idźcież zá nim.

14. A kamkoli wejde / řekněte pánu domu toho: Mistr praví: Kde gest Občeradlo mé / kdebych gedl Beránka s Učedlnjky mými?

A gdzie kolwiek wnidzie / powiedzcie pánu domu tego: Mistrz mowi: Gdzie iest gospoda moia / gdzie bym ia Baranka z vczniami moimi?

יד

15 וְהוּא יַרְאֶה אֶתְכֶם עֲלִיָּה גְדוֹלָה
יְצוּעָה וּמְכוֹנָה שָׁם הָכִינוּ לָנוּ ׃

Y el os mostrará vn gran cenadero aparejado, adereçad para nosotros allí.

16 וַיֵּצְאוּ תַלְמִידָיו וַיָּבוֹאוּ אֶל־
הָעִיר וַיִּמְצְאוּ כַּאֲשֶׁר אָמַר לָהֶם
וַיָּכִינוּ אֶת־הַפָּסַח ׃

Y fuerón sus Discípulos, y vinieron a la Ciudad, y hallaron como les avia dicho, y adereçaron la Pasqua.

17 וְעֶרֶב וַיָּבוֹא עִם־
שְׁנֵים עָשָׂר ׃

Y llegada la tarde, vino con los Doze.

18 וּבַאֲשֶׁר יָשְׁבוּ וְאָכְלוּ אָמַר יֵשׁוּעַ
אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם כִּי אֶחָד
מִכֶּם יְמָסְרֵנִי אֲשֶׁר אֹכֵל אִתִּי ׃

Y como se sentaron á la mesa, y comiessen, dize Iesus, Dicierto os digo, que vno de vosotros que come conmigo, me ha de entregar.

19 וַיֵּחֵלּוּ לְהֵעָצֵב בְּשִׂרְתָם וְלֵאמֹר
אֵלָיו אֶחָד אֶל־אֶחָד הֲאִם אֲנִי
וְאַחֵר אִם אֲנִי הוּא ׃

Entonçes el os començaron a entristeçer, y á dezir le cada vno por si, Por ventura seré yo? y el otro, Seré yo?

20 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם אֶחָד
מִשְׁנֵים עָשָׂר אֲשֶׁר טֹבֵל עִמִּי
בַּקְּעָרָה ׃

Y respondiendo el, dixoles, Vno de los Doze que moja conmigo en el plato.

21 אַף כִּי בֶן־הָאָדָם הֹלֵךְ אֹתוֹ
דַּרְכּוֹ כַּאֲשֶׁר כָּתַב עָלָיו אַךְ אוֹי
לְאִישׁ הַהוּא אֲשֶׁר בֶּן בֶּן־הָאָדָם
יִמָּסֵר טוֹב הָיָה לוֹ אִישׁ לֹא יָלַד
הָאִישׁ הַהוּא ׃

A la verdad el Hijo de hombre vá, como está dicho de el escripto: mas ay de aquel hombre por quien el Hijo del hombre es entregado. Bueno le fuera si no fuera nacido el tal hombre.

22 וּכְאֲשֶׁר אֹכְלוּ לָקַח יֵשׁוּעַ
אֶת־הַלֶּחֶם וַיְבָרֶךְ וַיִּשְׁבֹּר וַיִּתֵּן
לָהֶם וַיֹּאמֶר קְחוּ אֹכְלוּ זֹאת
יֶשׁ גּוּפִי ׃

Y estando ellos comiendo, tomó Iesus el pan, y bendiziendo, partió, y dióles, y dixo, Tomad, comed, esto es mi cuerpo.

ιδ'.

15. Καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον, ἕτοιμα· κἀκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν.

Et il vous montrera vne grande chambre ornée & preparée: apprestez-nous là l'agneau de Paque.

16. Καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Ainsi les disciples partirent, & vindrent en la ville, & trouverent comme il leur avoit dit: & apprestérent l'agneau de Paque.

17. Καὶ ὀψίας γενομένης, ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα.

Puis le soir venu, il s'en vint avec les douze.

18 Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ.

Et comme ils s'estoyent à table, & mangeoyent, Iesus dit, En verité ie vous dy, que l'vn de vous qui mange avec moy me trahira.

19. Οἱ ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς· Μήτι ἐγώ;

Lors ils se prindrent à se contrister: & l'vn apres l'autre luy dirent, Est ce moy?

20. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον.

Mais il respondit & leur dit, C'est l'vn des douze, lequel mange avec moy au plat.

21. Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

Certes le Fils de l'homme s'en va, selon qu'il est escrit de luy: mais malheur à cest homme-là par lequel le Fils de l'homme est trahi: il eust esté bon à cest homme-là de n'estre point né.

22. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον, εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε· Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.

Et comme ils mangeoyent, Iesus print le pain, & apres avoir rendu graces le rompit, puis le leur bailla & dit, prenez, mangez, ceci est mon corps.

CAP. XIIII.

15. Et ipſe vobis demonſtrabit cœnaculum grande ſtratum: & illic parate nobis.

15 And he will ſhew you an vpper chamber well ſet in order, prepared: there make ready for vs.

16 Et abierunt diſcipuli eius, & venerunt in ciuitatem, & inuenerunt ſicut dixerat illis, & paraverunt paſcha.

16 So his diſciples went forth, and came into the citie, and found as he had ſaid vnto them: and made ready the Paſſouer.

17. Veſpere autem facto, venit cum duodecim.

17 And at euen he came with the

18. Et diſcumbentibus eis & manducantibus, ait Ieſus, Amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me, qui manducat mecum.

18 And as they ſate at table and did eate, Iesus ſaid, Verily I ſay vnto you, one of you ſhall betray me, euen he that eateth with me.

19 Et cœperunt contriſtari, & dicere ei ſingillatim, Numquid ego?

19 And they began to be ſorowful, and to ſay vnto him one by one, Is it I? and another ſaid, Is it I?

20. Qui ait illis, Vnus ex duodecim, qui intingit mecum manum in catillum.

20 And he anſwered and ſaid vnto them, It is one of the twelue that dippeth with me in the diſh.

21. Et filius quidem hominis vadit ſicut ſcriptum eſt de eo; væ autem homini illi per quem filius hominis tradetur, bonum erat ei, ſi non fuiſſet natus homo ille.

21 The Sonne of man indeed goeth, as it is written of him: but woe vnto that man by whom the Sonne of man is betrayed: good were it for that man if he had neuer been borne.

22. Et manducantibus illis, accepit Ieſus panem: & benedicens fregit, & dedit eis, & ait, Sumite, hoc eſt corpus meum.

22 And as they did eate, Iesus tooke bread, and when he had giuen thanks, he brake it and gaue vnto them, and ſaid, Take, eate: this is my body.

Das XIIII. Capitel.

15. Vnd er wirdt euch einen groſſen Saal zeigen/ der gepflaſtert vnd bereitet iſt/ daſelbs richtet für vns zu.

15 Dt hand ſtal viſe eder en ſtor Sal/ ſom er ſtenſagdt oc bered/ Reder der til foroſſ.

16. Vnd die Jünger giengen auß/ vnd kamen inn die Stadt/ vnd funden/ wie er jhnen geſagt hatte/ vnd bereiteten das Oſterlamb.

16 De Diſcipene ginge vdt oc kommel Staden/ oc fandt der/ ſige ſom hand haſſde ſagd dem/ Oc de bered Paaſſelam.

17. Am Abend aber kam er mit den zwölffen.

17 Dc om affteren kom hand met de Tolff.

18. Vnd als ſie zu Tiſch ſaſſen/ vnd aſſen/ ſprach Jeſus: Warlich ich ſage euch/ einer vnter euch wirdt mich verrahten.

18 Oc ſom de ſadde til Bordt oc ode/ ſagde Jheſus. Sandelige/ Jeg ſiger eder/ En blant eder/ ſom æder met mig/ ſtal forraade mig.

19. Vnd ſie wurden traurig/ vnnd ſagten zu jm/ einer nach dem andern: Bin ichs? Vnd der ander: Bin ichs?

19 Oc de bleffue bedroffuede/ oc ſagde al hannem en efterden anden/ Er det ieg? Oc den anden/ Er det ieg?

20. Er antwortet/ vnd ſprach zu jhnen: Einer auß den Zwölffen/ der mit mir inn die Schüſſel tauchet.

20 Hand ſuarede/ oc ſagde til dem/ En aff de Tolff ſom dopper met mig i Fadet.

21. Zwar des Menſchen Sohn gehet hin/ wie von jhm geſchrieben ſtehet. Weh aber dem Menſchen/ durch welchen des Menſchen Son verrahten wirdt/ Es were demſelbigen Menſchen beſſer/ das er nie geborn were.

Sandelige/ Menniſkens Søn gaar hen/ ſige ſom det staar ſkreffuit om hannem. Men ve det Menniſke/ ved hvilcken Menniſkens Søn bliffuer forraad/ Der vaare ſammme Menniſke bedre/ at hand vaare aldri faa.

22. Vnd in dem ſie aſſen/ nam Jeſus das Brot/ dancket/ vnd brachs/ vnd gabs jhnen/ vnd ſprach: Nemet/ eſſet/ das iſt mein Leib.

Oc i det de ode/ Tog Jheſus Brodet/ tackede/ oc brød/ det oc gaff dem det/ oc ſagde/ Tager/ æder/ Det er mit Legeme.

Kapitola XIIII.

15. A onť wám ukáže Wěčeradlo welikť po dláždně a připraweně/ y tu nám připrawte.

Aonth wam vkáʒe ſe ſale mycke. obite/ y przygotowane / thamjte nagotuyce.

16. Wodeſſli Učedlnicy gegho/ a přiſſli do Města/ a nalezli tak ſwatým powiedjal/ y připrawili Beranka.

Odſzedſzy thedy zwolennicy/ otſzli do miaſta. y naleźli wſzyſtko tak ſwatym powiedział/ y przygotowáli Baranka.

17. Když pak bylo weczer/ přiſel ſe Dwanacti.

A gdy kwietnem było/ przyſzedł ze dwienaſcie.

18. A když ſeděli za Stolem a gedli/ řekl Gežiſe: Zagiſtť prawjm wám/ že geden z was mne ztratj kterýž gi ſnjmau.

Potym gdy ſiedzieli y iedli/ rzekł Jezus / Zaprawdę wam powiadam/ Jeden z was zdradzi mię ktory ię ie ma.

19. A oni počali ſe mautiti/ a pravili gemu gedenadcatý z wlaſtě: Zdali pák gſem ?

Ktorzy ſmutek przyięli y rzekli mu iden z naſzych, Azaliż ia ? A drugi Azaliż

20. Kterýž řekl gim: Geden z Dwanácti, kterýž ſahá ſukau ſpolu do miſſy.

Ktoren im odpowiedział mowiąc/ rzekł: Jeden ze dwunaſtu ktory ſzemna macza w miſce.

21. Syn zagiſtť člowěka gde/ jakož ſe pſáno o nim. Ale běda člowěku tomu/ ſkrze něhož Syn člowěka bude zrazen/ dobrého bylo gemu/ by se byl nerodil člowěk ten.

Ale Syn człowieczy idzie iako mu teſt napiſano / Ale biada człowiekowi onemu przez ktorego Syn człowieczy bedzie wydan dobrzeſz było by ſie był człowiek on nie narodził.

22. A když pak gedli / wzal Gežiſe chleb: a dobrořekl jemu/ a dával gim, řka: Mějte/ gěžte/ Totoť geſt Telo mé.

A gdy ieſzcze ſzedli / wziął Jezus chleb/ a błogoſławiwſzy łamał y dał im mowiąc / Bierzyćie ſpożywajcie teſt ciało moie.

יד

23 וַיִּקַּח אֶת־הַכּוֹס וַיְבָרֶךְ וַיִּתֵּן
לָהֶם וַיִּשְׁתּוּ מִמֶּנּוּ כֻּלָּם׃

Y tomando el vaſo, auiendo hecho gracias, dióles: y bebieron deel todos.

24 וַיֹּאמֶר לָהֶם זֹאת יִשְׁדָּמִי
דַּם בְּרִית הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עַל־
רַבִּים נִשְׁפָּךְ׃

Y dizeles, Eſto es mi ſangre del Nueuo Teſtamento que por muchos es derramada.

25 אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם כִּי
עוֹד לֹא אֶשְׁתֶּה מִפְּרִי הַגֶּפֶן עַד־
הַיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר בּוֹ אֶשְׁתֶּנּוּ
חָדָשׁ בְּמַלְכוּת אָבִי׃

Dicierto os digo, que no beueré mas de fruto de vid haſta aquel dia, quando lo beueré nueuo en el Reyno de Dios.

26 וַיְהַלְלוּ וַיֵּצְאוּ אֶל־הַר
הַזֵּתִים׃

Y como ouieron cantado el hymno, ſalieronſe al monte de las Oliuas.

27 וַיֹּאמֶר לָהֶם יֵשׁוּעַ כִּי כֻלְּכֶם
תִּכָּשְׁלוּ בִּי בַּלַּיְלָה הַזֶּה כִּי־כָתוּב
הֵךְ אֶת־הָרוֹעֶה וְתִפּוֹצֶינָה הַצֹּאן׃

Ieſus entonces les dize. Todos ſereys eſcandalizados en mi eſta noche porque eſcripto eſta Herire al paſtor y ſeran derramadas las ouejas.

28 אֲבָל אַחֲרֵי קוּמִי אֲקַדֵּים
אֶתְכֶם בַּגְּלִילָה׃

Mas deſque aya reſuſcitado, yré delante de voſotros à Galilea.

29 וְכֵיפָה אָמַד לוֹ וַאֲפִלּוּ כֻלָּם
יִכָּשְׁלוּ אַךְ אֲנִי לֹא לְעוֹלָם לֹא
אֶכָּשֵׁל׃

Entonces Pedro le dixo, Aunque todos ſean eſcandalizados, mas no yo.

30 וַיֹּאמֶד לוֹ יֵשׁוּעַ אָמֵן אֲנִי
אוֹמֵד לָךְ כִּי הַיּוֹם בַּלַּיְלָה הַזֶּה
לִפְנֵי קְרֹא תַּרְנְגֹל שְׁנֵית שָׁלֹשׁ
פְּעָמִים תְּכַחֲשֵׁנִי׃

Y dizele Ieſus, Dezierto te digo, (tu) oy, eſta noche, antes que el gallo aya cantado dos vezes, me negaràs tres vezes.

ιδ.

23. Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς· καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες.

Puis ayant pris la coupe, & rendu graces, il la leur bailla, & ils en beurent tous.

24. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον.

Et il leur dit, Ceci eſt mon ſang, le ſang du nouueau Teſtament, lequel eſt reſpandu pour pluſieurs.

25. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

En verité ie vous dis que ie ne boirai plus du fruict de la vigne iuſques à ce iour-là que ie le boiray nouueau au royaume de Dieu.

26 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

Et quand ils eurent chanté le cantique, ils s'en allerent en la montagne des Oliuiers.

27. Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, ὅτι γέγραπται, πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα.

Adonc Ieſus leur dit, Vous tous ſcandaliſerez ſeans: car il eſt eſcrit, Ie frapperai le berger, & les brebis ſeront eſpardes.

28. Ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Mais apres que ie ſeray reſſuſcité, iray deuant vous en Galilee.

29. Ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.

Et Pierre lui dit, Quand bien tous ſeroyent ſcandaliſés, ſi ne le ſeray-ie point quant à moy.

30. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σὺ σήμερον ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με.

Lors Ieſus lui dit, En verité ie te dis, que toy-meſme en cette preſente nuict, deuant que le coq ne chante deux fois, tu me renieras par trois fois.

יד

23 וַיִּקַּח כּוֹס וַיְבָרֶךְ וַיִּתֵּן
לָהֶם וַיִּשְׁתּוּ מִמֶּנּוּ כֻּלָּם׃

Y tomando el vaſo, auiendo hecho gracias, dióles: y bebieron deel todos.

24 וַיֹּאמֶר לָהֶם זֶה דָמִי
דְּבְרִיתְהַחֲדָשָׁה הַנִּתָּךְ בְּעַד
הַרַּבִּים׃

Y dizeles, Eſto es mi ſangre del Nueuo Teſtamento que por muchos es derramada.

25 אָמֵן אָמֵר אָמֵן לָכֶם
דְּעוֹד לֹא אֶשְׁתֶּה מִן יְלֹא
דַּגֶּפֶתָא עַד הָא לְיוֹמָא
הַהוּ דְּיֵפֵי אֶשְׁתְּיֵנֵיהּ
חַדְתָּאִית בְּמַלְכוּתָא
דֵּאלָהָא׃

Io te digo in Verità, che da hoy en mas no beuere del fruto de la vid, haſta aquel tiempo que lo beuere nueuo en el reyno de Dios.

26 וְשַׁבְּחוּ וְנָפְקוּ לְטוּר
יַתִּא׃

Y deſpues de auer bebido dezieron el cantico, ſe eſforçaron al monte de ya Oliua.

27 וְאָמַר לָהֶן יֵשׁוּעַ כִּ
כְּלִיכֶן תִּתְבַּשְׁלוּן בִּי בְּהָנָא
לֵלְיָא דְּכְתִיב גְּזַר דַּאמְחָא
לְרַעְיָא וְתִתַּבְדַּרְנָן אִמְּנָתְהִי׃

Alhora Ieſus les dize, Todos ſereys eſcandalizados en mi eſta noche, porque eſcripto eſta, Herire al paſtor, y ſeran derramadas las ouejas.

28 אֶלָּא מָא דְּקֵמִית קַדֵּם
אֶתָא לְכוֹן לַגְלִילָא׃

Mas deſque aya reſuſcitado, yré delante de voſotros à Galilea.

29 אָמַר לֵהּ כֵּיפָא אַן
דְּלְהוֹן תִּתְבַּשְׁלוּן אֶלָּא לָא
אֲנָא׃

Y Pedro le dixo, Eſſi bien todos ſe eſcandalizaran, no ſeràn mis eſcandalizados.

30 אָמַר לֵהּ יֵשׁוּעַ אָמִין
אָמַר אֲנָא לָךְ דְּאַנְתְּ
יוֹמָנָא בְּלֵלְיָא הָדָא קֳדָם
דְּיִקְרֵי תַּרְנְגָלָא תַּרְתֵּין
זִמְנִין תְּלָת תְּכַפֵּר בִּי׃

Alhora Ieſu le dize, Io te digo en Verdàd, che hoggi in queſta notte, prima che il gallo canti due volte, tu mi negherai tre volte.

CAP. XIIII. | Das XIIII. Capitel. | Kapitola XIIII.

23 Et acceptocalice, gratias agens, dedit eis, & biberunt ex illo omnes.

Also he toke the cuppe and when he had geuen thankes / gaue it to them and they all dranke of it.

23. Vnd nam den Kelch / vnd dancket / vnd gab jhnen den / vnd sie drunckē alle darauß.

Da h. nam tog Kaleken / oc tackede / oc gaff dem den Oc de drucke alle der aff.

24. Et ait illis, Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effunditur.

And he said vnto them / This is my blood of the newe Testamente / which is shed for many.

24. Vnd er sprach zu jnen: Das ist mein Blut / des neuen Testaments / das für vile vergossen wirdt.

Oc hand sagde til dem / Det er mit Blod / som er det ny Testamentis / som vdgydet vdgydet for mange.

25. Amen dico vobis, quia iam non bibam de genimine vitis usq; in diem illum cum illud bibam (novum) in regno Dei.

Verely I say vnto you / I will drinke no more of the fruite of the vine / vntil that day / that I drinke it newe in the kingdome of God.

25. Warlich / ich sage euch / daß ich hinfort nicht Trincken werde vom gewächse des Weinstocks / biß auff den tag / da ichs new trincke / in dem Reich Gottes.

Sandelagen Jeg siger eder / at ieg skal icke ydermere drick af dersom voxet paa Vinrar / indtil paa den dag / at ieg kal dricke dem nyt / i Guds Rige.

26. Et hymno dicto, exierunt in montem olivarum.

And when they had sung a psalme / they went out vnto the mount of Oliues.

26. Vnd da sie den Lobgesang gesprochen hatten gingen sie hinauß an den Oelberg.

Oc der de hadde sagd Lofsangen, da gingde de vd til Oliebierget.

27. Et ait eis Iesus, Omnes scandalizabimini in me in nocte ista: quia scriptum est: Percutiam pastorem, & dispergentur oves.

Then Iesus said vnto them / All ye shall be offended by me this night / for it is written / I will smite the shepheard / and the sheepe shall be scattered.

27. Vnd Jesus sprach zu jhnen: Jr werdet euch in diser nacht alle an mir ergern / denn es stehet geschriben: Ich werde den Hirten schlagen / vnd die Schafe werden sich zerstreuen.

Oc Jhesus sagde til dem / I skulle i denne nat forarge eder alle paa mig / Thi det staar screffuit / Jeg skal slaa Hyrden / oc Faarene skulle adspredes.

28 Sed postquam resurrexero, præcedam vos in Galilæam.

But after that I am risen / I will go vnto Galile before you.

28. Aber nach dem ich Auffersthe / wil ich für euch hingehen in Galileam.

Men effter at ieg opstaar / da vil ieg gaa hen foran eder i Galilæa.

29. Petrus autem ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint, sed non ego.

And Peter said vnto him / Although all men / should be offended / yet will not I.

29. Petrus aber saget zu jhm: Vnd wenn sie sich alle ergerten / so wolte doch ich mich nicht ergern.

Da sagde Peder til ham: Om de end alle forargede sig / Saa vilde ieg dog icke forarge mig.

30. Et ait illi Iesus, Amen dico tibi, quia tu hodie in nocte hac, priusquam gallus vocem bis dederit, ter me es negaturus.

And Iesus said vnto him / Verely I say vnto thee / that this day / even in this night / before the cocke crowe twise / thou shalt denie me thrise.

30. Vnd Jesus sprach zu jhm / Warlich ich sage dir / Heute in dieser nacht / Ehe denn der Hane zweymal krehet / wirst du mich dreymal verleugnen.

Oc Jhesus sagde til ham: Sandelige siger ieg dig / I dag / vdi denne nat / før end Hanen gal tho gange / skalt du mig tre gange negte.

30. Ktehdy mu Ježiš: Zagisť prawim tobě / že ty dnes tu noc prwé než Kohaut dwakrát zakřikne / třikrát mne zapřeješ.

Ktehdy mu Petr Jemu: Ačkoliwěbych se pomrtedam / jdiž rep. nechci prewrwe mě dwá kroc kur zapoge, nyny kroc se mnau zapyrysse.

יד

31 וְהוּא עוֹד יוֹתֵר אָמַד אִם
אֶצְטָרֵךְ לָמוּת עִמָּךְ לֹא אֲכַחֵשׁ
אוֹתָךְ וְכֵן כֻּלָּם אָמְרוּ׃

Mas el mucho mas dezia, Si me fuere menester morir contigo, no te negaré. Tambien todos dezian lo mismo.

32 וַיָּבוֹאוּ אֶל־מָקוֹם שְׁמוֹ
גֶּת שְׁמָנִים וַיֹּאמֶר לַתַּלְמִידָיו
שְׁבוּ פֹּה עַד כִּי אֶתְפַּלֵּל׃

Y vienen al lugar que se llama Gethsemani, y dize à sus Discipulos, Sentaos aqui, entretanto que oro.

33 וַיִּקַּח אֶת־כֵּיפָה וְיַעֲקֹב
וְיוֹחָנָן אִתּוֹ וַיָּחֶל לְהִבָּעֵת
וְלִהְצָיק׃

Y toma consigo à Pedro, y à Iacobo, y à Ioan, y començó à aremorizarse, y à angustiarse.

34 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מְשׁוּתָּקָה־
נַפְשִׁי עַד־מָוֶת הֵלִינוּ פֹּה
וְשִׁקְדוּ׃

Y dixeles, mucho esta triste mi alma, hasta la muerte esperad aqui, y velad.

35 וַיִּקָּדֵם מְעַט וַיִּפֹּל עַל־הָאָרֶץ
וַיִּתְפַּלֵּל אִם לֹא בְלִי יִכָּלֵת
תַּעֲבוֹר נָא מִמֶּנּוּ הַשָּׁעָה׃

Y yendose un poco adelante, prostrose à tierra, y oró, Que si fuesse possible, passasse del aquel hora,

36 וַיֹּאמַר אַבָּא אָבִי כֹּל־
מְדֻבָּר מְשֻׁכַּח אֶת־אֵצֶל
מֶנִּי כּוֹס הַזֹּאת אֲבָל לֹא
כַּאֲשֶׁר רְצוֹנִי אֶלָּא כַּאֲשֶׁר׃

Y dixo, Abba, Padre, todas las cosas son à ti possibles: traspassa de mi este vaso: empero no lo que yo quiero, sino lo que tu.

37 וַיָּבוֹא וַיִּמְצָאֵם יְשֵׁנִים
וַיֹּאמֶר לְכֵיפָה שִׁמְעוֹן הֲתִישֵׁן
הֲלֹא יָכֹלְתָּ לָשָׁעָה אַחַת לִשְׁקֹד׃

Y vino, y hallólos durmiendo: y dize à Pedro Simon, duermes? No has podido velar una hora?

38 שִׁקְדוּ וְהִתְפַּלְלוּ פֶּן תָּבוֹאוּ
בְּמַסָּה כִּי־רוּחַ נְדָבָה וּבָשָׂר
חָלָשׁ׃

Velad y orad, no entreys en tentacion, el espiritu à la verdad es presto, mas la carne enferma.

ד

31 ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἔλεγε μᾶλλον· ἐὰν δέῃ με συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

Mas el dixo mas recio: Si me fuere menester morir contigo, no te negaré. Tambien todos dezian lo mismo.

32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανί· καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσατε αὐτοῦ ἕως προσεύξωμαι.

Y vienen al lugar que se llama Gethsemani, y dize à sus Discipulos, Sentaos aqui, entretanto que oro.

33 Καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.

Y toma consigo à Pedro, y à Iacobo, y à Ioan, y començó à aremorizarse, y à angustiarse.

34 Καὶ λέγει αὐτοῖς, περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. (μαὶ γρε)

Y dixeles, mucho esta triste mi alma, hasta la muerte esperad aqui, y velad.

35 Καὶ προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατὸν ἦν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα.

Y yendose un poco adelante, prostrose à tierra, y oró, Que si fuesse possible, passasse del aquel hora,

36 Καὶ ἔλεγε, Ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ.

Y dixo, Abba, Padre, todas las cosas son à ti possibles: traspassa de mi este vaso: empero no lo que yo quiero, sino lo que tu.

37 Καὶ ἔρχεται, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας· καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;

Y vino, y hallólos durmiendo: y dize à Pedro Simon, duermes? No has podido velar una hora?

38 Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

Velad y orad, no entreys en tentacion, el espiritu à la verdad es presto, mas la carne enferma.

ד

31 וְהוּא יוֹתֵר אָמַר בְּתֹקֶף אִם
יֵאָלֵץ לָמוּת עִמּוֹ לֹא יִכְחַשׁ
לוֹ וְכֵן אָמְרוּ כֻּלָּם׃

Mas el mucho mas dezia, Si me fuere menester morir con el, no le negaré. Tambien todos dezian lo mismo.

32 וַיָּבוֹאוּ אֶל־מָקוֹם שְׁמוֹ
גֶּת שְׁמָנִים וַיֹּאמֶר לְתַלְמִידָיו
שְׁבוּ פֹּה עַד כִּי אֶתְפַּלֵּל׃

Y vienen al lugar que se llama Gethsemani, y dize à sus Discipulos, Sentaos aqui, entretanto que oro.

33 וַיִּקַּח אֶת־כֵּיפָה וְיַעֲקֹב
וְיוֹחָנָן אִתּוֹ וַיָּחֶל לְהִבָּעֵת
וְלִהְצָיק׃

Y toma consigo à Pedro, y à Iacobo, y à Ioan, y començó à aremorizarse, y à angustiarse.

34 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מְשׁוּתָּקָה־
נַפְשִׁי עַד־מָוֶת הֵלִינוּ פֹּה
וְשִׁקְדוּ׃

Y dixeles, mucho esta triste mi alma, hasta la muerte esperad aqui, y velad.

35 וַיִּקָּדֵם מְעַט וַיִּפֹּל עַל־הָאָרֶץ
וַיִּתְפַּלֵּל אִם לֹא בְלִי יִכָּלֵת
תַּעֲבוֹר נָא מִמֶּנּוּ הַשָּׁעָה׃

Y yendose un poco adelante, prostrose à tierra, y oró, Que si fuesse possible, passasse del aquel hora,

36 וַיֹּאמַר אַבָּא אָבִי כֹּל־
מְדֻבָּר מְשֻׁכַּח אֶת־אֵצֶל
מֶנִּי כּוֹס הַזֹּאת אֲבָל לֹא
כַּאֲשֶׁר רְצוֹנִי אֶלָּא כַּאֲשֶׁר׃

Y dixo, Abba, Padre, todas las cosas son à ti possibles: traspassa de mi este vaso: empero no lo que yo quiero, sino lo que tu.

37 וַיָּבוֹא וַיִּמְצָאֵם יְשֵׁנִים
וַיֹּאמֶר לְכֵיפָה שִׁמְעוֹן הֲתִישֵׁן
הֲלֹא יָכֹלְתָּ לָשָׁעָה אַחַת לִשְׁקֹד׃

Y vino, y hallólos durmiendo: y dize à Pedro Simon, duermes? No has podido velar una hora?

38 שִׁקְדוּ וְהִתְפַּלְלוּ פֶּן תָּבוֹאוּ
בְּמַסָּה כִּי־רוּחַ נְדָבָה וּבָשָׂר
חָלָשׁ׃

Velad y orad, no entreys en tentacion, el espiritu à la verdad es presto, mas la carne enferma.

31 ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἔλεγε μᾶλλον· ἐὰν δέῃ με συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

Mas el dixo mas recio: Si me fuere menester morir contigo, no te negaré. Tambien todos dezian lo mismo.

32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανί· καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καθίσατε αὐτοῦ ἕως προσεύξωμαι.

Y vienen al lugar que se llama Gethsemani, y dize à sus Discipulos, Sentaos aqui, entretanto que oro.

33 Καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.

Y toma consigo à Pedro, y à Iacobo, y à Ioan, y començó à aremorizarse, y à angustiarse.

34 Καὶ λέγει αὐτοῖς, περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. (μαὶ γρε)

Y dixeles, mucho esta triste mi alma, hasta la muerte esperad aqui, y velad.

35 Καὶ προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατὸν ἦν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα.

Y yendose un poco adelante, prostrose à tierra, y oró, Que si fuesse possible, passasse del aquel hora,

36 Καὶ ἔλεγε, Ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ.

Y dixo, Abba, Padre, todas las cosas son à ti possibles: traspassa de mi este vaso: empero no lo que yo quiero, sino lo que tu.

37 Καὶ ἔρχεται, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας· καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;

Y vino, y hallólos durmiendo: y dize à Pedro Simon, duermes? No has podido velar una hora?

38 Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

Velad y orad, no entreys en tentacion, el espiritu à la verdad es presto, mas la carne enferma.

CAP. XIIII.

31. At ille amplius loquebatur, Etiam oportuerit me simul commori tibi, non te negabo. Similiter autem & omnes dicebant.

But he sayde more earnestly / If I should dye with thee / I will not deny thee: Likewise also sayd they all.

32. Et venit in prædium, cui nomen Gethsemani. Et ait discipulis suis, Sedete hic donec orem.

After they came into a place named Gethsemane: when he sayd to his disciples, Sit ye here / till I have prayed.

33. Et assumit Petrum & Iacobum & Iohannem secum: & cœpit pavere & tædere.

And he took with him Peter / & James and John, and began to be astonied and full of heauinesse.

34. Et ait illis, Triste est anima mea usque ad mortem: sustinete hic, & vigilate.

And sayd vnto them, My soule is very sorowfull euen vnto the death: tarie ye here and watche.

35. Et cùm processisset paululum, procidit super terram & orabat ut si fieri posset, transiret ab eo hora.

And he went forward a litle and fell down on the ground and prayed that if it were possible the houre might passe from him.

36. Et dixit, Abba, pater, omnia tibi possibilia sunt, transfer calicem hunc à me, sed non quod ego volo, sed quod tu.

And he sayde, Abba, Father / all thinges are possible vnto thee / take away this cup from me: Neuertheles not that I will / but what thou wilt.

37. Et venit, & invenit eos dormientes. Et ait Petro, Simon, dormis? non potuisti una hora vigilare?

Then he came and found them sleeping and sayth vnto Peter / Simon / sleepest thou? couldest not thou watch one houre?

38. Vigilate, & orate ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem prompta est, caro verò infirma.

Watche ye and pray / that ye enter not into temptation: the spirit is ready / but the flesh is weake.

S. Marcus.

Das XIIII. Capitel.

31. Er aber redete noch weiter: Ja wenn ich mit dir auch sterben müste / wolt ich dich nicht verläugnen. Deßselbigen gleichen sagten sie alle.

Wen hand zuo redt end ouermere / Ja der sam teg er stuende da mer dig / da vildeergicke nere dig. Lige dan samme sagde de alle.

32. Vnd sie kamen zu dem Hofe / mit namen Gethsemane / vnd er sprach zu seinen Jüngern / setzt euch hie / biß ich hingehe / vnd bete.

Oc de komme til den haffue / som kaldis Gethsemane. Oc hand sagde til sine Discipler / sitter vder her / saa lenge jeg gaar bort / oc beder

33. Vnd nam zu sich Petrum vnd Jacobum vnd Johannem / vnd fieng an zu zittern vnd zu zagen.

Oc hand tog Peder oc Jacob / oc Hans til sig. Oc begynte at stelfue oc beffue.

34. Vnd sprach zu jhnen: Meine Seele ist betrübet biß an den Tod / Enthaltet euch hie / vnd wachet.

Oc sagde til dem / Min Sieler bedreffuer / indtil døden / bliffuer her oc vaager.

35. Vnd er gieng ein wenig fürbaß / fiel auff die Erden / vnd betet / Daß / so es müglich were / die stunde fürüber gienge.

Oc hand gick lidet lenger frem / falt ned paa Jorden / oc bad. At den stund maatte gaa offuer / om det vaare muligt.

36. Vnd sprach: Abba / mein Vater / Es ist dir alles müglich / überhebe mich dises Kelchs / Doch nicht was ich will / sondern was du wilt.

Oc sagde / Abba min Fader / Alting er dig muglich / dag denne Kalck bort fra mig. Dog icke hvad jeg vil / Men hvad du vilt.

37. Vnd kam / vnd fand sie schlaffend. Vnd sprach zu Petro: Simon schleffest du? Vermöchtest du nicht eine stunde zu wachen?

Oc hand kom / oc fant dem soffuende. Oc hand sagde til Peder / Simon soffuer du? Kunde du icke vaage en time?

38. Wachet vnd betet / daß ihr nicht inn Versuchung fallet. Der Geist ist willig / aber das Fleisch ist schwach.

Vaager oc beder at i skulle icke falde i fristeliſe. Aanden er villig / Men kiødet er skrøbeligt.

Kapitola XIIII.

31. A on wjce mluwil: Bude pak muſyl ſpolu s tebau vmrjti / nezapru jim rehe. Tjž takéž y gjnſ) wſſetcy. mluwili.

Ale on tym mocnyey mowil / By potrzebá y vmrzeć mi s tobá / nie zapru ie ſie tobie. Takéż y wſſyſcy mowili.

32. Tehdy vſſli na Poſtuſj / kterémuž gest gmeno Gethſemány. Y rekl k Včedlnjkům ſwým: Sedjte tuto / dokud ſe nepomodlim.

A chodj przyſſli ná miegſce ktoremu gmeno Gethſemánſky rzekl ſwym vczenikom: Siedzte tuto / dokud ſie nepomodle.

33. A popawe ſebau Petra / a Jakuba / a Jana / pokalſe lekati a trſſitiw býti.

A wzawſſy Piotrá / y Jakubá / y Jana ſobá / pocżał ſie lękać y trwożyć bardzo.

34. Y rekl gim: Smutnáť geſt Duſſe má až k ſmrti / poſtogte tuto / a bdete.

I mowiac ku nim Mátzo ſmutna nátoſt duſſa moja do ſmierci: zoſtańcie tu / a czujcie.

35. A když odſſel malitko / padl na zemi / a modlil ſe / mohlliby býti / aby ho pomjnula ta hodina.

Odszedſzy tedy maluczko / padł na ziemię / modlił ſie / iesli by mogło aby od niego odeszła godzina ona.

36. Y rekl: Otče / Otče / wſſecky wěcy možné gſau tobě / přenes Kalich tento odemne ale wſſak ne což ja chcy / ale což ty.

Mowił: Abbá Oyczemoy / Tobie iest podobne / przenieś odemnie ten kubek: iednák nie co ia chcę / ale co ty chcesz.

37. Y přiſſel k nim / a nalezl ge ani ſpiz. Y rekl Petrowi: Sſimone / což ſpiſe? nemohlis gſy hodinu bdjti?

Potym przyſzedł á ználazł ie śpiące / rzekł Piotrowi: Simon iśpisz? Nie mogłeś że iedna godzinę

38. Bdete a modlite ſe, abyſte nevſſli w pokuſſenj / duch pak giſte hotow geſt / ale tělo nemocno.

Czuwajcie á módlcie ſie / abyście nie przyſzli w pokuſzenie / Bo duch iest prędki / ale ciało mdłe.

יד

39 וְאַחַל תּוּב בַּלִּי וַיְהִי מ
מְלַּתָא אִמַּד ׃

Et da nueuo anduuo fuero, pregoderon de la mesdissima parole.

40 וַהֲפַךְ וְתוּב אַשְׁכַּח ז א
אִכְּפִרַת אִנּוּן כַּד דְּמִכִין מ
מְטוּל דְּעֵינֵיהוֹן יְקִירָן הֲוַי
וְלָא יְדִיעִין הֲוּוֹ מָנַי ר ו
יֵאמְרוּן לַהּ׃

Poi riuenuto, ghitroua di nouuo che d'ormai non i permesso gli occhij loro erano aggrauati, ne sapeuano che rispondergli.

41 וַיֵּאתֵי תַּלְתַּי וְכִנִּין וְאָמַר
לְהוֹן דַּמְכוּ כְּעַכְיל וְאִתְנַיְּחוּ
מַטַת חַדְתָא וְאִתַת שָׁעְתָא
וְהָא מִשְׁתַּלַּם בְּרֵהּ דַּאֱנָשָׁא
בְּאִידֵיהוֹן דְּחַטָּיָא ׃

Et uenendo la terza uolta, e disse loro, Dormite pur da hora innanzi, e riposatevi. Basta: l'hora è uenuta: ecco il Figliuol dell'huomo è dato ne le mani de peccatori.

42 קוּמוּ נֵאזֹל הָא קָרֵב
מָן דְּמַשְׁלַם לִי ׃

State su, andiamo, ecco che l'annuntiatore colui che mi tradisce.

43 וְעַד הוּ מְמַלֵּל אָתָא
יְהוּדָא חַד מִן תְּרֵעְסַר וְעִמֵּהּ סַגִּיאָא עִם
סַפְסָרָא וְחוּטְרָא מִן לְוָת
רַבֵּי כָּהֲנַיָּא וְסָפְרַיָּא
וְקַשִּׁישָׁבָא ׃

Et in quella ghiante mentre ch'egli anchor parlaua, arriuò Giuda, che era uno de dodici, e con esso una gran turba con spade e bastoni, mandati dai principali Sacerdoti da gli Scribi, e dai Vecchi.

44 דְּהַב לְהוֹן אָתָא
מַשְׁלְמָנָא הוּ דְּמַשְׁלֵם
וְאָמַר הוּ דְּנָשַׁק אֲנָא הוּיוּ
אוֹתְרוּהִי וְהֵיתָאוּ ו
וְאַזְּבְּלוּהִי ׃

Hor colui che lo tradiua hauena dato un segno, dicendo. Quello ch'io saluterò, esso è, pigliatelo, e menatelo ben fermamente.

45 וּבַר שְׁעָתְהּ קְרֵב וְאָמַר
לַהּ רַבִּי רַבִּי וְנַשְׁקַהּ ׃

Et tantosto ch'ei fu, fattosi accostato di lui gli disse, Maestro, maestro: e baciollo.

יד

39 וְעוֹדֶנּוּ הָלַךְ וְהִתְפַּלֵּל אוֹתוֹ
הַדָּבָר אֹמֵר ׃

Y bolujendo se à yr, oró, y dixo las mismas palabras.

40 וַיָּשָׁב וַיִּמְצָאֵם עוֹד יְשֵׁנִים
כִּי הָיוּ עֵינֵיהֶם כְּבֵדוֹת וְלֹא
יָדְעוּ מָה יַעֲנוּ לוֹ ׃

Y buelto, hallólos otra vez durmiendo: porque los ojos dellos eran cargados, y no sabian que responderle.

41 וַיָּבוֹא שְׁלִשִׁית וַיֹּאמֶר לָהֶם
הֲתִישְׁנוּ עוֹד וְתָנוּחוּן נִמְנַע בָּאָה
הַשָּׁעָה הִנֵּה נִמְסָר בֶּן־הָאָדָם
בִּידֵי הַחַטָּאִים ׃

Y vino la tercera vez, y dixoles, Dormid ya y descansad, basta, la hora es venida: heaqui, el Hijo del hombre es entregado en manos de los pecadores.

42 עוּדוּ וְנֵלְכָה הִנֵּה אֲשֶׁר
יַסְגִּירֵנִי קָרַב ׃

Leuantaos, vamos, heaqui el que me entrega, essa cerca.

43 וּפִתְאֹם בְּדַבְּרוֹ עוֹדֶנּוּ בָּא
יְהוּדָה אֶחָד מִשְּׁנֵים עָשָׂר וְעִמּוֹ
עָם רָב בַּחֲרָבוֹת וּבְמַקְלוֹת מִלְּפְנֵי
הַכֹּהֲנִים וְסוֹפְרִים וְזִקְנִים ׃

Y luego, aun hablando el, vino Iudas, que era vno de los Doze, y con el mucha compañia con espadas y bastones de parte de los Principes de los Sacerdotes, y de los Escribas, y de los ancianos.

44 וְהַמַּסְגִּירוֹ נָתַן לָהֶם אוֹת
לֵאמֹר אֲשֶׁר־אֶשַּׁק זֶה הוּא
אֹתוֹ תִּפְשׂוּהוּ וְהוֹלִיכוּ לָבֶטַח ׃

Y el que le entregaua, les auia dado señal comun diziendo, Aquel yo besare, aquel es: prendedlo, y llevaldo seguramente.

45 וּבְבוֹאוֹ מִיָּד קָרַב אֵלָיו
לֵאמֹר רַבִּי רַבִּי וַיְנַשְּׁקֵהוּ ׃

Y como vino, llegóse luego à el, y dixole, Maestro, Maestro: y besóle.

39. Καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.

Et derechef s'en alla, & pria, disant le mesme propos.

40. Καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας. ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρυμμένοι· καὶ οὐκ ἤδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσιν.

Puis estant retourné, il les trouua derechef endormis, car leurs yeux estoyent appesantis: & ils ne sauoyent que luy respondre.

41. Καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτοῖς, καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει, ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν.

Puis il vint pour la troisieme fois, & leur dit, Dormez dorenauant, & vous reposez: il y a trop: l'heure est venue: voici le Fils de l'homme sera mis en mains des meschans.

42. Ἐγείρεσθε, ἀγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.

Leuez-vous, allons: voici, celui qui me trahit, s'approche.

43. Καὶ εὐθὺς αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται Ἰούδας εἷς ὢν τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.

Et soudain comme il parloit encores Iudas (qui estoit l'vn des douze) vint, & grande troupe auec luy, auec espées & baslons, de par les principaux Sacrificateurs, & les Escribes, & les anciens.

44. Δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς.

Or celui qui le trahissoit auoit donné vn signal aux siens, disant, Quiconque ie baiserai, c'est celui-là: saisissez-le, & emmenez seurement.

45. Καὶ ἐλθὼν, εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει, ῥαββεῖ ῥαββεῖ· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

Quand donc il fut venu incontinent il s'approcha de luy, & dit, Maistre, Maistre: & le baisa.

CAP. XIIII. | Das XIIII. Capitel. | Kapitola XIIII.

39. Et iterum abiens, oravit, eundem sermonem dicens.

And agayne he went awaye, and prayed, and spake the same wordes.

39. Vnd gieng wider hin/vnd betet/ vnd sprach dieselbigen wort.

Do hand er gieng fort igen/ oc bad/ oc sagde de samme ord.

39. A opět odšed modlil se/ tauže řeči mluvě.

A wrociwšy się, modlił się mowiąc ouže słowa.

40. Et reversus denuo, invenit eos dormientes (erant enim oculi eorum gravati,) & ignorabant quid responderent ei.

And he yet returned, and founde them a sleepe agayne: for their eyes were heauy, neither knewe they what they should answere him.

40. Vnd kam wider / vnd fand sie abermal schlaffend/ denn jhre Augen waren voll schlaffs/ vnd wusten nicht was sie jhm antworten.

Do hand kom igen/ oc fant dem atter sofuendis/ thi oeris oyen vaare fulde aff soffn/ oc de viste ikke/ hvad de svarede hannem.

40. A navrátiv se/ opět nalezl je spící (neboť oči jejich obtížené) a nevěděli coby jemu odpověděli.

A wrociwšy się/ nátazł je znowu śpiące/ bo oczy ich były ociężałe/ ani wiedzieli coby mu odpowiedzieć.

41. Et venit tertiò, & ait illis, Dormite jam, & requiescite. Sufficit, venit hora: ecce, filius hominis tradetur in manus peccatorum.

And he came the third time, and said vnto them: Sleepe henceforth, and take your rest: it is enough: the houre is come: beholde, the Sonne of man is betrayed into the handes of sinners.

41. Vnd er kam zum dritten mal/ vnd sprach zu jnen: Ach wolt jhr nun schlaffen vnd ruhen? Es ist genug/ die Stunde ist kommen/ Sihe/ des Menschen Son wirde überantwortet in der Sünder hände.

De hand kom tredie gang/ oc sagde til dem/ Ah ville i nu sofue oc hvile? Dette nock! Stunden er kommen. See/ Menniskens Søn skal antvordis hen i Synderis hender.

41. A přišed potřetí/ řekl jim: Spěte již giž/ a odpočiwajte dosti geště/ přišlať giž hodina/ ay Syn člowěka jmán bude w ruce hřjšnjch.

A przyszedł po trzecie/ i rzekł im: śpicie już dáley y odpoczywajcie/ dosyć iest/ przyszła godzina/ oto będzie wydan Syn człowieczy w ręce grzesznych.

42. Surgite, eamus, ecce, qui me tradet, propè est.

Aryse vp: let vs goe: lo, he that betrayeth me is at hand.

42. Stehet auff/ lasset vns gehen. Sihe/ der mich verrähet/ ist nahe.

Staar op/ lader os gaa. See/ den mig forraader/ er hart hos.

42. Wstańcież/ pogdme/ ble ten, kterýž mne zradj/ blizkť gest.

Wstańcież/ pogdmy/ oto ten co mię wydawa blisko iest.

42. A když on geště mluwil/ přišel Gidáš Jskarjotský/ gedenž dwanáctí/ a s nim zástup mnohý s meči a s dřjwími/ poslání od wrchnjch Kněží/ a od Zákonjkůmy/ a Starších.

A gdy on ieszcze mowił/ przyszedł Judasz Iskarjotczyk/ jeden z dwunastu/ i z nim mnogie rzesze z mieczmi/ y z kijmi od Arcikapłanów/ od Doktorów/ y od starszych.

43. Et adhuc eloquente, venit Judas Iscariotes unus de duodecim, & cum eo turba multa cum gladiis & lignis, à summis sacerdotibus & Scribis & senioribus.

And immediately while he yet spake, came Judas that was one of the twelue, & with him a great multitude with swordes and staues, from the hie Priestes, & Scribes, and Elders.

43. Vnd alsbald da er noch redet/ kam herzu Judas der zwölffen einer/ vnd ein grosse Schar mit jhm/ mit Schwerten vnd mit Stangen/ von den Hohen Priestern vnd Schrifftgelehrten vnd Eltesten.

Oc strax/ som hand end nu talede/ kom Judas en af de Tolff frem/ oc en stor Skare med hannem/ med sverd oc med stenger fra de Yppeste Præster oc Scrifftklogge oc Ældste.

44. Dederat autem traditor signum eis, dicens, Quemcunque osculatus fuero, ipse est: tenete eum, & ducite cautè.

And he that betrayed him, had given them a token, saying: Whomsoeuer I shall kisse, he is the same, take him, and leade him away safely.

44. Vnd der Verräther hatte jnen ein Zeichen gegeben/ vnd gesagt: Welchen ich küssen werde/ der ists/ den greiffet/ vnd führet jhn gewiß.

Oc Forræderen hafde giffuit dem et Tegen/ oc sagde: Hvilcken jeg kysser/ den er det/ griber hannem/ oc fører hannem vartige.

44. Zrádce pák gim byl dal znamenj/ řka: Kohožkoli políbjm/ tenť gest/ držte ho/ a wedte opatrně.

A zdrajca on im był dał znak/ mowiąc: Ktorego pocałuję/ ten iest/ imajcie go/ a prowadźcie bezpiecznie.

45. Et cùm venisset, statim accedens ad eum, ait, Rabbi, & osculatus est eum.

And assoone as he was come, he went straight way to him, & sayde: Master, Master: and kissed him.

45. Vnd da er kam/ trat er bald zu jm/ vnd sprach zu jm: Rabbi/ Rabbi/ Vnd küsset jhn.

Oc der hand kom/ straadde hand strax til hannem/ oc sagde til hannem: Rabbi/ Rabbi, oc kyste hannem.

45. A když přišel/ hned přistaupiv k němu řekl: Mistře, Mistře/ políbil ho.

A iak przyszedszy natychmiast podszedł do niego/ rzekł mu: Mistrzu/ mistrzu/ y pocałował go.

יד

46 וְהֵמָּה שָׁלְחוּ בּוֹ אֶת־יְדֵיהֶם וְאָחֲזוּ בּוֹ׃

46 Entonces ellos echaron enel sus manos, y prendieronlo.

46. Οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

46 Adonc ils iecterent les mains sur lui, & le saisirent.

47 וְאֶחָד מִן הָעֹמְדִים חָרַק אֶת־הַחֶרֶב וַיַּךְ אֶת־עֶבֶד כֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיְכָרֵת אֶת־אָזְנוֹ׃

47 Y vno de los que estauan allí, sacando el espada, hirió al siervo del Pōtífice, y cortóle la oreja

47. Εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον.

47 Lors quelcun de ceux qui y estoyent là presens tira son coutelas, & en frapa le seruiteur du souuerain Sacrificateur, & lui emporta l'oreille.

48 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם כְּמוֹ אֶל־הַפָּרִיץ יְצָאתֶם בַּחֲרָבוֹת וּבְמַחִים לְתָפְשֵׁנִי׃

48 Y respondiendo Iesus, dixoles, Como à ladron soys salido con espadas y con baftones à comarme?

48. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;

48 Lors Iesus prenant la parole, & leur dit, Estes vous sortis comme apres vn brigand auec espees & bastons, pour me prendre?

49 בְּכָל־יוֹם הָיִיתִי אִתְּכֶם בַּהֵיכָל מְלַמֵּד וְלֹא אֲחַזְתֶּנִי אֲבָל לְהִמָּלֵא אֶת־הַכְּתָבִים׃

49 Cadadia estaua con vosotros enseñando enel Tempio, y no me tomasthes mas, porque se cumplan las Escripturas.

49. Καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.

49 I'estoy' tousiours entre vous enseignant au temple, & vous ne m'auez point saisi, mais tout ceci est aduenu afin que les Escritures soyent accomplies.

50 וְאָז עֲזָבוּהוּ כֻּלָּם וַיָּנוּסוּ׃

50 Entonces dexandole todos sus Discipulos huyeron.

50. Καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον.

50 Adonc tous l'ayans delaissé, s'enfuirent.

51 וְנַעַר אֶחָד בָּא אַחֲרָיו לָבוּשׁ סָדִין עַל־עֵירֹם וְאָחֲזוּהוּ הַנְּעָרִים׃

51 Emperoyn mancebi lo lo seguia cubierto de vna sauana sobre el cuerpo desnudo; y los mancebillos lo prendieron.

51. Καὶ εἷς τις νεανίσκος ἠκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι.

51 Et vn certain ieune homme le suiuoit enueloppé d'vn linceul sur le corps nud: & quelques vns des gens le saisirent.

52 וְהוּא עָזַב אֶת־הַסָּדִין וַיִּבְרַח מֵהֶם עָרוֹם׃

52 Mas el, dexando la sauana, se huyó dellos desnudo.

52. Ὁ δὲ γυμνὸς ἀφῆκε τὸν σινδόνα, καὶ ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν.

52 Mais en laissant son linceul, il s'enfuit arriere d'eux tout nud.

53 וַיְבִיאוּ אֶת־יֵשׁוּעַ אֶל־כֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּקָּהֲלוּ אֵלָיו כָּל־הַכֹּהֲנִים וְהַזְּקֵנִים וְהַסּוֹפְרִים׃

53 Y truxeron à Iesus al Pontifice, y juntaronse à el todos los principes de los Sacerdotes, y los Ancianos, y los Escribas.

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς.

53 Or de là ils emmenerent Iesus au souuerain Sacrificateur: chez lequel s'assemblerent tous les principaux Sacrificateurs, les Anciens, & les Escribes.

יד

46 וְהֵמָּה שָׁלְחוּ בּוֹ אֶת־יְדֵיהֶם וְאָחֲזוּהוּ׃

E costoro gli misser le mani addosso, e'l presero.

47 וְאֶחָד מִן הָעֹמְדִים שָׁלַף חַרְבּוֹ וַיַּךְ אֶת־עֶבֶד כֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיְכָרֵת אֶת־אָזְנוֹ׃

Allora un certo di quelli che erano quivi presenti, tratta fuora il coltello, e ferì un servitore del principal Sacerdote, e gl'isolò la sua orecchia.

48 וַיַּעַן יֵשׁוּעַ וַיֹּאמֶר לָהֶם כְּמוֹ אֶל־פָּרִיץ יְצָאתֶם בַּחֲרָבוֹת וּבְמַחִים לְתָפְשֵׁנִי׃

E Iesù parlando, disse loro, Voi siete venuti con ispade e bastoni per pigliarmi, come se io fossi un ladrone.

49 כָּל־יוֹם הָיִיתִי אִתְּכֶם בַּהֵיכָל מְלַמֵּד וְלֹא אֲחַזְתֶּנִי אֲבָל לְהִמָּלֵא אֶת־הַכְּתָבִים׃

Io era per ogni giorno appresso di voi nel tempio, insegnando, e non mi prendeste; ma questo è fatto acciocchè le scritture si adempiano.

50 וַיִּרְאוּ כֻּלָּם וַיִּבְרְחוּ׃

E tutti i discepoli, lasciandolo, si fuggirono.

51 וַעֲלֵימָא חַד אֲתַר הֲוָא בַּתְרֵהּ וְעַטִּיף הֲוָא סְרוּנָא עַרְטֵל וְאַחֲדוּהִי׃

E un certo giovane il seguitava, avendo un lenzuolo sopra il corpo ignudo: e quei giovani il presero.

52 הוּ דִּין שָׁבַק סְרוּנָא וְעַרְקָ עַרְטֵלָ׃

Ma egli lasciato il lenzuolo, si fuggì ignudo.

53 וְאַיְבִלוּהִי לִישׁוּעַ לְוָת רֵישָׁא דְכָהֲנָא וְאִתְכַּנְּשׁוּ לְוָתֵהּ כָּל רַבֵּי כָּהֲנֵא וְסָבַיָּא וְקַשִּׁישָׁא׃

Or essi menarono Gesù al sommo Sacerdote, e con lui si ragunarono tutti i principali Sacerdoti, e gli Anziani, e gli Scribi.

CAP. XIIII.

46. At illi manus iniecerunt in eum: & tenuerunt eum.

Then they laid their handes on him and toke him.

47. Vnus autem quidam de circumstantibus, educens gladium, percussit seruum summi sacerdotis: & amputauit illi auriculam.

And one of them that stode by, drewe a sworde, and smote a seruaunt of the hye Priest, and cut of his eare.

48. Et respondens Iesus, ait illis, Tanquam ad latronem existis cum gladiis & lignis comprehendere me?

And Iesus answered and said vnto them, Ye be come out as vnto a thefe with swordes and with staues to take me.

49. Quotidie eram apud vos in templo docens, & non me tenuistis. Sed ut impleantur scripturæ.

I was daily with you teaching in the Temple, and ye toke me not: but that the Scriptures shulde be fulfilled.

50. Tunc discipuli eius, relinquentes eum, omnes fugerunt.

Then they all forsoke him, and fled.

51. Adolescens autem quidam sequebatur eum, amictus sindone super nudo: & tenuerunt eum.

And there followed him a certaine young man, clothed vpon his naked body with a linen cloth, and the young men caught him.

52. At ille reiecta sindone, nudus profugit ab eis.

But he left the linen cloth, and fled from them naked.

53. Et adduxerunt Iesum ad summum sacerdotem: & conuenerunt omnes sacerdotes & Scribæ & seniores.

So they led Iesus away to the hye Priest: and to him came all the hye Priestes, and the Elders, and the Scribes.

Das XIIII. Capitel.

46. Die aber legten jhre Hände an jhn/ vnd griffen jhn.

Da lagde de deris hender paa hannem/ oc grebe hannem.

47. Einer aber von denen/ die dabey stunden/ zog sein Schwerdt auß/ Vnnd schlug des Hohenpriesters Knecht/ vnd hieb jhm ein Ohr ab.

Menen aff dem/ som stode der hoff/ drog sin Sverd vd/ oc slo den vperste Prestis tienere/ oc hug hannem it Øre aff.

48. Vnd Jesus antwortet/ vnd sprach zu jnen: Jr seyt außgegangen als zu einem Mörder/ mit Schwerdten vnd mit Stangen/ mich zu fahen.

Oc Jhesus suarede/ oc sagde/ til hannem: Jere vdgangne som til en Røffuere/ met Sverd oc met stenger/ at tage fat paa mig.

49. Jch bin täglich bey euch im Tempel gewesen/ vnd habe gelehret/ vnd jhr habt mich nicht gegriffen/ Aber auff daß die Schrifft erfüllet werde.

Jeg haffuer verit daglige hoss eder i Templen, oc haffuer lært, oc i grede mig icke. Men paa det Scrifften skal fuldkommis.

50. Vnd die Jünger verliessen jhn alle/ vnd flohen.

Oc Discipelen forlade hannem alle/ oc flyde.

51. Vnd es war ein Jüngling/ der folgete jhm nach/ der war mit Leinwath bekleidet auff der bloßen haut/ vnd die Jünglinge griffen jhn.

Oc der vaar en vng Karl, som fulde hannem effter/ hand vaar klæd met linklæde paa sin bare hud/ och de vnge Karle grebe hannem.

52. Er aber ließ den Leinwath faren/ vnd flohe bloß von jhnen.

Men hand slap linklæder/ oc flyde nogen fra dem.

53. Vnd sie führeten Jesum zu dem Hohenpriester/ Dahin zusammen kommen waren alle Hohepriester vnd Eltesten vnd Schrifftgelehrten.

Oc de førde Jhesum til den vperste Prest/ der som alle de vperste Prester oc Ældste och Scrifftlærde vaare forsammlede.

Kapitola XIIII.

46. Tehdy wztáhli nan ruce/ a pali gey.

Tedy sie mali vchápati swrchu giho/ a pogali gey.

47. Geden pak z tich kterijž tu vkolo stáli/ wytáhl Mec/ a vderil Sluhu knezského wrchniho Kneze/ y vtal gemu vcho.

A niektery z tych co stali tu blizko/ wytrhl mecz/ a vderyl sluhu knezského wrchniho/ a vtal mu vcha.

48. A odpowiedew Gežiss rekl gim: Jako k lotru wyssli gste s Mecy/ a s Hulemi/ abyste mne pali.

Wssako g Jezus odpowiedge/ a rzekl im: Zdaly gsa lotrem wyssli gste s mecziwy y s kyi pogimati mne.

49. Nakažop den bywalgsem u was vce w Chrámu/ a nechitil gste mne. Ale aby se naplnila Pysma.

Ale kazdymi dnij bywal gsem u was wssudicky vczime/ a nikdyz gste mne nepomali/ leczt se tho dilo aby se wypelnily pysma.

50. Tehdi Medinicey geho opustiwsse gey/ wssickni vtekli pryc.

A tak zostawiwssy go wssickni vtekli.

51. Geden pak Mládenec sledugjcj nim/ obljn gsa rauchem lněnym po nahém tele/ a ti gey lapili.

Ale nekteryz mlodzienczek sledzil go ktoremu obwinąwssy sie przes á. prześcieradłem nánagie ciáło/ y poczęli go młodzieńcy.

52. On pak opustiw rauchu lněnu/ vtekl náh od nich.

Ale on porzuciwszy przescieradło vciekł nago im wszelk.

53. Y přiwedli Gežise ke wrchnijmu Knězy. Tehdy se sešli se wssemi Knězi/ y Starssj/ a Pisatelé.

Tedy wiedli Jezusa do naczyższego Kapłana/ a zeszły się z nim wszystki Kapłani/ Starszy/ y Doktorowie.

יד

54 וְכֵיפָא מֶרָחוֹק בָּא אַתְרֵי עַד־מִחוּץ לַחֲצַר כֹּהֵן הַגְּדוֹל וְיָשַׁב עִם הַמְשָׁרְתִים מְתַחֲמֵם אֶל־הָאֵשׁ׃

Pedro empero lo figuió de lexos hasta dentro del patio del Pontifice: y estaua sentado con los seruidores, y calentandose al fuego.

55 וְהַכָּהֲנִים וְכָל־הַעֲדָה בְּקָשׁוּ עַל־יֵשׁוּעַ עֵדָה לְמוֹתְתֵהוּ וְלֹא מָצָאוּ׃

Y los principes de los Sacerdotes, y todo el concilio, buscauan algun testimonio contra Iesus para entregarlo á la muerte: mas no hallaua

56 וְרַבִּים עָנוּ עֵד שֶׁקֶר עָלָיו וְעֵדוּתָם לֹא הָוְתָה מִשְׁתַּוָּה׃

Porque muchos dezian falso testimonio contra el: mas sus testimonio no concertauan.

57 וְקָצָתָם יָקְמוּ וַיַּעֲנוּ עֵד שֶׁקֶר עָלָיו לֵאמֹר׃

Entonces leuantandose vnos, dieron contra el falso testimonio diziendo

58 כִּי אֲנַחְנוּ שְׁמַעְנוּהִי דְאָמַר כִּי אֲנִי אֶהֱרוֹס אֶת־הֵיכָלָא דְנָה תַּעֲבִידָא בִּידַיָּא וּבִתְלָתָא יוֹמִין בְּנָא אָחֳרָנָא דְלָא בְּאִידָיָא׃

Nosotros le auemos oydo, que dezia, Yo derribaré este Templo que es hecho de manos, y en tres dias edificaré otro hecho sin manos.

59 וְלֹם כֵּן לֹא מִשְׁתַּוָּה עֵדוּתָם׃

Mas ni assi se concertaua el testimonio dellos.

60 וְקָם רַב כָּהֲנָא בֶּמְצִיעָא וְאָלַהּ לְיֵשׁוּעַ וְאָמַר לָא מְפַנֵּא אַתְּ בְּחַנְמָא מָנָא מַסְהָדִין עָלָיִךְ הָלֵין׃

El Pontifice entonces, leuantandose en medio preguntó a Iesus, diziendo, No respondes algo? Que arteſtiguan estos contra ti?

ιδ.

54. Καὶ ὁ πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως εἴσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

Or Pierre le suiuit de loin iusques dedans, en la court du souuerain Sacrificateur: & estoit assis auec les seruiteurs, & se chauffoit au feu.

55. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ηὕρισκον.

Or les principaux Sacrificateurs & tout le consistoire cerchoyent témoignage contre Iesus pour le mettre à mort: & n'en trouuoyent point.

56. Πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν.

Car plusieurs disoyent faux témoignage contre lui: mais les témoignages n'estoyent point conformes.

57. Καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, λέγοντες

Alors quelques vns s'eleuerent, & portoyent faux témoignage à l'encontre de lui, disans,

58. Ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λεγόντος· Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω.

Nous l'auons ouï qu'il disoit, Ie desferay ce temple-ci qui est fait de main, & en trois iours i'en rebastirai vn autre que ne sera point fait de main.

59. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν.

Mais encor ainsi ne s'accordoyent ils pas ensemble.

60. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον, ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν, λέγων· Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;

Adonc le souuerain Sacrificateur se leuant au milieu interrogua Iesus, disant, Ne respons-tu rien? qu'est-ce que ces-ci tesmoignent cõtre-toi?

CAP. XIIII.

54. Petrus autem à longè secutus est eum usque intro in atrium summi sacerdotis: & sedebat cum ministris ad ignem, & calefaciebat se.

And Peter followed him afarre off euen into the hall of the hie Priest: and sate with the seruantes, and warmed himselfe at the fire.

55 Summi verò sacerdotes & omne concilium quærebant adversus Iesum testimonium, ut eum morti traderent, nec invenebant

And the hie Priestes and all the Counsell sought for witnes against Iesus to put him to death: but found none.

56. Multi enim testimonium falsum dicebant adversus eum, & convenientia testimonia non erant.

For many bare false witnes against him: but their witnes agreed not together.

57. Et quidam surgentes, falsum testimonium ferebant adversus eum, dicentes.

Then there arose certaine: and bare false witnes against him, saying.

58. Quoniam nos audivimus eum dicentem: Ego dissolvam templum hoc manufactum, & post triduum aliud non manufactum, ædificabo.

We heard him say: I will destroy this Temple made with handes: and within three dayes I will build another made without handes.

59. Et non erat conveniens testimonium illorum.

But their witnes yet agreed not together.

60. Et exurgens summus sacerdos in medium, interrogavit Iesum, dicens, Non respondes quicquam ad ea quæ tibi obiciuntur ab his?

Then the hie Priest stoode vp amongst them: and asked Iesus saying, Answerest thou nothing? what is it that these beare witnes against thee?

S. Marcus.

Das XIIII. Capitel.

54. Petrus aber folgete jhm nach von fernen/ biß hinein inn des Hohenpriesters Palast/ vnd er war da/ vnd saß bey den Knechten/ vnd wärmete sich bey dem Liecht.

Da Peder fulde longe efter hannem/ind i den yderste Præstis Sal/ Da hand vaar der/ oc sad hoss Tienerne/ oc varmede sig hoss lusset.

55. Aber die Hohenpriester/ vnd der gantze Rath/ suchten Zeugniß wider Jesum/ auff daß sie jhn zum Todt brechten/ vnd funden nichts.

Men de Yderste Præster oc der gantske Raad/ søgte Vidnisbyrd mod Jhesum/ at de kunde komme ha hannem ti Dode/ Oc de sunde intet.

56. Vil gaben Falsche Zeugniß wider jhn/ aber jhr Zeugniß stimmete nicht überein.

Mange gaffue falske Vidnisbyrd mod hannem Men deris Vidnisbyrd komme icke offuerei.

57. Vnd etliche stunden auff/ vnd gaben falschr Zeugniß wider jn/ vnd sprachen:

Oc nogle stode op/ oc gaffue falske Vidnisbyrd mod hannem, oc sagde.

58. Wir haben gehört/ daß er saget: Jch wil den Tempel/ der mit händen gemacht ist/ abbrechen vnd in dreyen Tagen einen andern bauen/ der nicht mit händen gemacht sey.

Wi haffue hørt at hand sagde/ Jeg vil nedbryde den Tempel/ som er giort med hender/ oc inden tre dage bygge en anden/ som icke er giort med hender.

59. Aber jhr Zeugniß stimmete noch nicht überein.

Oc deris Vidnisbyrd komme icke end ind offuer ei.

60. Vnd der Hohepriester stund auff vnter sie/ vnnd fragte Jesum/ vnnd sprach: Antwortest du nichts zu dem/ daß diese wider dich zeugen.

Oc den Yderste Præst stod op blant dem/ oc spurde Jhesum at/ oc sagde/ Suarer du intet til det/ som disse vidne mod dig?

S. Marek.

Kapitolo XIIII.

54. Per pak sledza nine za leka aż do Sfné Knězeverchnyho pośedła s Sługebnyky/ a hrzyał se ohńe.

A Piotr zkusyw sledz z daleká, a z we dworu Kněžeckeho kaplanu wsedł sedzyał s Służebnyki ogniu.

55. A nayweyssý Knězy/ y wssecko shromáždenj/ hledali proti Gežyssowi swědectwj/ aby gey na smrt wydali/ a nenalezli.

A Gyrssij wssickni kapłanśkyj y wssecko z gromádzenie przeciw Jesussowi swiadectwa sz. y gò na śmierć zdáli, a nenalezli.

56. Ať mnozý křiwé swědectwj proti němu/ a swědectwj gegich nebyla dostatečná.

Abowiem wiele ich przeciw temu swiadectwa fałszywe zwiádczało, ale swiádectwa ich zgodne nie było.

57. A někteřj powstawsse křiwé swědectwj proti němu/ řkauce:

Tedy niektorzy powstawszy fałszywe swiádczało przeciw niemu mowiąc.

58. My gsme slyssili tohoto/ ge řekl: Já zbořjm chrám tento Rukau vdělaný/ a we třech dnech giný nerukau vdělany postawjm.

My słyszeliśmy gdy mowił/ Já rozwalę Kościoł ten który iest rękámi zbudowany/ á w trzech dniach inny nie ręką niezbudowany zbuduię.

59. A nebylo hodně gegich swědectwj.

Lecz ani y tak swiadectwo ich zgodne było.

60. Tehdy powstaw wrchnjj Knězy prostřed/ otázal Gežysse/ řka: neodpowjdáš nic/ k tém wecem, kteřjž tito na tebe swědčj?

A powstawszy wpośrzodek nawyższy kapłan pytał Jezussamos mowiąc: Nieodpowiadasz nic? Coż i przeciw tobie świadczą?

יד

61 וְהוּא שָׁתַק וּמָאוּמָה לֹא עָנָה
עוֹדְנוּ שָׁאַל לוֹ כֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיֹּאמֶר
לוֹ הַאַתָּה הַמָּשִׁיחַ בֶּן־הַמְבֹרָךְ
בָּרוּךְ הוּא׃

Mas el callava, y nada reſpondió. El Pontifice le boluió a preguntar, y dizele Eres tu el Chriſto hijo del Bendito?

62 וַיֹּאמֶר יֵשׁוּעַ אֲמַר אֲנִי הוּא וּרְאוֹן
אֶת־בַּר־נָשָׁא דְּיָתֵב עַל יְמִינָא דְּחֵילָא
וְאָתֵי עִם עֲנָנֵי שְׁמַיָּא׃

Y Ieſus le dixo, Yo ſoy: y vereys al Hijo de hombre aſſentado à la diestra de la Potencia de Dios, y que viene en las nubes del cielo.

63 וְכָתַן הַגָּדוֹל קָרַע אֶת־
כֻּתָּנְתָּיו לֵאמֹר מַה עוֹד נִצְטָרֵךְ
עֵדִים׃

Entonces el pontifice, rompiendo ſus veſtidos, dixo, Que mas tenemos neceſſidad de teſtigos?

64 שְׁמַעְתֶּם גְּדוּפוּתָא מָה נְרָאֶה
לְכֻם וְהָמְרִין כֻּלְּם דְּנוֹ אוֹתוֹ
כְּרִיחֲשַׁשָּׁט מְוֹת לוֹ׃

Oydo auey ſta blaſphemia: que os parece? Y ellos todos lo condenaron ſer cul pado de muerte:

65 וְהָחֵלוּ אֲנָשִׁים לְרוֹק בְּפָנָיו
וְכַסּוֹ אֶת פָּנָיו וְנַפְּחוּ בְּאֶגְרֹף
לֵאמֹר אֱלָיָּ הִנָּבֵא וְהָעַבְדִים
שָׁלְחוּ אוֹתוֹ בְּאַפֵּיהֶם׃

Y algunos començaron à eſcupir del, y cubrir ſu roſtro y a darle bofetadas, y dezirle, Propheriza, y los ſeruidores lo herian de bofetadas.

66 וְכַאֲשֶׁר הָיָה כֵּיפָא בֶּחָצֵר
לְמַטָּה בָּאָה אַחַת מִן אַמְהוֹת
כֹּהֵן הַגָּדוֹל׃

Y eſtando Pedro enel palacio abaxo, vino vna de las criadas del Pontifice:

67 וַתִּרְאֶה אֶת כֵּיפָא מִתְחַמֵּם
בָּאֵשׁ וַתַּבִּיטֵהוּ לֵאמֹר וְאַתָּה
עִם יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי הָיִיתָ׃

Y como vido à Pedro que ſe callentaua, mirandolo, dize, Y tu con Ieſu el Nazareno eras

ιδ.

61. Ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;

Mas el ſe tuuo, & no reſpondio nada. Derechef le ſeguno Sacrificador l'interrogua, & ſu dize, Eres tu Chriſto el Fijo de Dios bendito?

62 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, ἐγώ εἰμι· καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

Et Ieſus ſi dit, Ie le ſu: & vous verrez le Fils de l'homme aſſis à la main dextre de la vertu de Dieu, & venant en nuees du ciel.

63. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαῤῥήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει, τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;

Lors le Sacrificateur Sacrificateur deſchira ſes veſtimens, & dit, Qui a nous encore mais de teſtimoins?

64. Ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν εἶναι ἔνοχον θανάτου.

Vous auez ouï le blaſpheme: que vous en ſemble? Et eux tous le condamnerent comme eſtant coupable de mort.

65. Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζειν αὐτὸν, καὶ λέγειν αὐτῷ, προφήτευσον· καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλλον.

Et quelques vns ſe prindrent à cracher contre luy, & à luy couurir la face de ſa buffet des bouffes, & luy diſoyent, Prophetize nous. Et les ſergens le buffoyent mes-compris leurs verges.

66. Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ, ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως·

Or comme Pierre eſtoit en bas en la cour, vne des chambrieres du Sacrificateur vint.

67. Καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον, ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει· καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ.

Et quand elle eut apperceu Pierre qui ſe chauffoit, elle le regarda en face, & dit, Et toi, tu eſtois auec Ieſus le Nazarien.

יד

61 כְּדִין שְׁתִיק וְלָא עָנֵי
מִדָּמָא וְתוּב שְׁאֵלֵיהּ
רִבָּא וְאָמַר לֵיהּ אַתְּ הוּא
מְשִׁיחָא בְּרָהּ דְּמְבָרְכָא׃

Mas él callaua, y nada reſpondia: otra vez le preguntó el principal Sacerdote, y le dezia, Eres tu el Chriſto, el Engendrado de Dios bendito?

62 וְהוּא דֵּין יֵשׁוּעַ אֲמַר לֵיהּ
אֲנָא אֲנָא וְתֶחֱזוֹן לְבַר
דְּאֱנָשָׁא דְּיָתֵב מִן יְמִינָא
דְּחֵילָא וְאָתֵי עִם עֲנָנֵי
שְׁמַיָּא׃

Y Ieſus le dixo, Yo ſoy: y vereys al Hijo del hombre aſſentado à la diestra de la Potencia de Dios, y que viene en las nubes del cielo.

63 דִּין כָּהֲנָא דִּי צְבִי
כִּיתְנֵיהּ וְאָמַר מָנָא צְרִיךְ
מִתְּבָעִין לָן סָהֲדִין׃

Alora el principal Sacerdote ſe rasgo ſus veſtimentos, y dixo, Que mas tenemos neceſſidad de teſtimonios?

64 הָא מָן סְמָא
דְּשִׁמְעְתּוּן גּוּדְפָא מָנָא
סְבְרִין לְכוֹן הָנוֹן דִּין
כֻּלְּהוֹן דְּחַיָּב הוּ מְוָתָא׃

Vos habeis oydo la blaſphemia: que os parece? Y todos ellos le condenaron por culpado de muerte.

65 וְשָׁרְיוּ אֲנָשִׁין דְּדִין
בְּאַפּוֹהִי לְרָקָא וְכָסְיִין
אַפּוֹהִי וּבְקַטְמִין לֵיהּ
וְאָמְרִין לֵיהּ אִתְנַבָּא
וְשַׁמָּשַׁיָּא רַבָּא מָחְיִין
לֵיהּ עַל סַטְוָתְהוֹן׃

Y algunos començaron à eſcupir del, y cubrir ſu roſtro, y darle bofetadas, y dezirle, Propheriza, y los ſeruidores lo herian de bofetadas.

66 וְכַד שִׁמְעוֹן לְנַנְיָא
בְּרַתָּא אַתַּת חַד
עֲלְמְתָא דְּרַב כָּהֲנָא׃

Y eſtando Simon enel patio abaxo, vino vna de las criadas del principal Sacerdote

67 וְחַזַתּ לְכֵיפָא דְּיִתְחַמַּם
בְּהּ וְאַבְּרָא לֵיהּ וְאָמְרָא אַנְתְּ
עִם יֵשׁוּעַ נָצְרָיָא הֲוֵית׃

Y haziendo Sedente Pedro che ſi calentaua, viguardando in lui, dize, Tu anche eras con Ieſu el Nazareno.

61. Ille autem tacebat, & nihil respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat eum: & dixit ei, Tu es Christus filius Dei benedicti?

But he held his peace, and answered nothing. Again the high Priest asked him, and said unto him, Art thou Christ the Sonne of the Blessed?

62. Iesus autem dixit illi, Ego sum: & videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis, & venientem cum nubibus cæli.

And Jesus said, I am he: and ye shall see the Sonne of man sit on the right hand of the power of God, and come in the cloudes of heaven.

63. Summus autem sacerdos scindens vestimenta sua, ait, Quid adhuc desideramus testes?

Then the high Priest rent his clothes, and said, What have we any more nede of witnesses?

64. Audistis blasphemiam, quid vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis.

Ye have heard the blasphemie: what thinke ye? And they all condemned him to be worthie of death.

65. Et cœperunt quidam conspuere eum, & velare faciem eius, & colaphis eum cædere, & dicere ei, Prophetiza, & ministri alapis eum cædebant.

And some began to spit at him, and to cover his face, and to beate him with fistes, and to say unto him, Prophesie. And the servauntes smote him with their rodes.

66. Et cùm esset Petrus in atrio deorsum, venit una ex ancillis summi sacerdotis.

And as Peter was beneathin the hall, there came one of the maides of the high Priest.

67. Et cùm vidisset Petrum calefacientem se, aspiciens illum, ait, Et tu cum Iesu Nazareno eras.

And when he saw Peter warming himself, he looked on him, and said, Thou wast also with Jesus of Nazaret.

61. Er aber schwig stille/ vnd antwortet nichts. Da fragete jhn der Hohepriester abermal/ vnd sprach zu jhm: Bist du Christus der Son des Hochgelobten?

Aber Jhesus sagte nichts/ vnd antwortet nichts. Da fragte jn der Hohepriester abermal/ vnd sprach zu jm: Bist du Christus der Son des Hochgelobten?

62. Jesus aber sprach: Ich bins/ vnd jhr werdet sehen des Menschen Sohn sitzen zur Rechten Hand der Krafft/ vnd kommen mit des Himmels wolcken.

Jhesus sagte/ Ja er/ Ich binsse. Vnd jhr werdet sehen des Menschen Son sitzen zur Rechten Hand der Krafft/ vnd kommen mit des Himmels wolcken.

63. Da zerriß der Hohepriester seinen Rock/ vnd sprach: was dörffen wir weiter Zeugen?

Da zerriß der Hohepriester seine Kleider/ vnd sagte/ Was dörffen wir weiter Zeugen?

64. Jhr habt gehört die Gotteslästerung/ was dünckt euch? Sie aber verdampten jn alle/ daß er des Todes schuldig were.

Jhr habt die Gotteslesterung gehöret. Was dünckt euch? Da verdamten sie jn alle/ das er des Todes schuldig were.

65. Da fingen an etliche jhn zu verspeyen/ vnd verdecken sein Angesicht/ vnd mit Fäusten schlagen/ vnd zu jhm sagen: Weissage vns/ Vnd die Knechte schlugen jhn ins Angesichte.

Da begunte jemand an jn zu verspeyen/ vnd verdeckten jm sein Angesicht/ vnd schlugen jn mit fewsten/ vnd sprachen zu jm: Weissage/ Vnd die Knechte schlugen jn ins Angesichte.

66. Vnd Petrus war darnieden im Pallast/ da kam des Hohenpriesters Mägde eine.

Da Petrus vnden im Pallast war/ da kam eine Magd des Hohenpriesters.

67. Vnnd da sie sahe Petrum sich warmen/ schauet sie jhn an/ vnnd sprach: Vnd du warest auch mit Jesu von Nazareth.

Da sie nu sahe Petrum sich warmen/ da sahe sie jn an/ vnd sprach: Du warest auch mit Jhesu von Nazareth.

61. Ale on mlčal/ a nic neodpowěděl. Tehdy opět Wrchnj Kněz otázal ho/ a řekl gemu: Tyli gsy Kristus Syn Boha požehnaného?

Ale on mlčal/ a nic neodpowěděl. Potom go opět nájwyssj Kněz otázal/ a řekl mu: Ty řeč ssi ten Kristus Syn Bohem požehnaný.

62. A Ježíss řekl gemu/ Já gsem: a vzřjte Syna člowěka an sedj na pranicy moci Božj/ a an přicházj s Oblaky nebeskými.

A Jezus odpowěděl/ Jsem ssi/ a vzřjte Syna člowěka an sedj na pranicy moci Božj/ a an přicházj s oblaky nebeskými.

63. Tehdy wrchnj Kněz rozerwe roucho swé/ řekl: Což gessťě potřebugem swědkůw?

Kněz tehdy trhaw Kněžjm roucha swá/ řekl: Což gessťě potřebugem swědkůw?

64. Slyssitež gste rauhánj/ což se wám zdá? Oni pak wssickni potupili gey/ jegesť hoden smrti.

Slyssitež bluznění/ což se wám zdá? Oni wssickni potupili gey/ jegesť hoden smrti.

65. A počali někteřj nadj pháti/ a twář geho zahrnowati/ a políčkowati/ a říkati gemu: Hádejnám. A Služebnjcy políčky gemu dáwali.

A počali někteřj plwáti nadj nj/ a zahrnowati twář gegj/ a políčkowati/ a říkati gemu: Hádejnám. A Služebnjcy políčky gemu dáwali.

66. Akož byl Petr w Sini dole přjssla gedna dewka wrchnjho Kněze:

A gdyž Petr byl w dworze nadole přjssla gedna z služebnic nawyssšjho Kněžjna.

67. Akož wzkřela Petra an se hřege/ popatřiwssy nanj/ řekla: A tys Ježjssem Nazaretským byl gsi.

A wyprowssiwssy Petrek k ohni/ zahlédla gegj/ pátrajc nanj mowila: A tyť gsi s Jezussem Nazaretským.

יד

68 וְהוּא כָּחַשׁ לֵאמֹר לֹא יָדַעְתִּי וְאֵינֶנִּי מֵבִין מַה תֹּאמָרִי וַיֵּצֵא אֶל־מִחוּץ לֶחָצֵר וְתָרֻנְגֹל קָרָא׃

Mas el negó diziendo. No lo conozco, ni sé lo que te dizes. Y salióse fuera á la entrada: y cantó el gallo.

69 וְהָאִשָּׁה רָאָתָה אוֹתוֹ עוֹד וַתָּאמֶר הַחִלָּה לֵאמֹר לָעֹמְדִים כִּי זֶה מֵאֵלֶּה הוּא׃

Y la criada viendólo otra vez, començó á dezir á los que estauan allí. Este es dellos.

70 וְהוּא עוֹד כָּחַשׁ וְאַחַר מְעַט עוֹד אָמְרוּ לְבֵיפָה הַקָּרִים בֶּאֱמֶת מֵאֵלֶּה אַתָּה כִּי גְלִילִי אַתָּה וְלָשׁוֹנְךָ שׁוֹוָה׃

Mas el negó otra vez. Y poco después otra vez los que estauan allí, dixeron á Pedro, Verdaderamente eres dellos; porque eres Galileo, y tu habla es semejante.

71 וְהוּא הֵחֵל לַאֲלוֹת נַפְשׁוֹ וְלְהִשָּׁבֵעַ כִּי לֹא יָדַעְתִּי אֶת הָאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר אוֹמְרִים אַתֶּם׃

Y el començó á anathematizarse y jurar, No conozco á este hombre que dezís.

72 וְהַקָּרִא תַּרְנְגֹל שֵׁנִית וַיִּזְכֹּר פֶּטְרוֹס לְדָבָר אֲשֶׁר אָמַר לוֹ יֵשׁוּעַ לִפְנֵי קְרֹא תַּרְנְגֹל שְׁתַּיִם תְּכַחֲשֵׁנִי שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיָּחֶל לִבְכּוֹת׃

Y luego cantó el gallo: y Pedro se acordó de las palabras que le avia dicho Iesus, Antes que el gallo cante dos vezes, me negarás tres vezes. Y començó á llorar.

טו

1 וּמִיָּד בַּבֹּקֶר וַיִּוָּעֲצוּ רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים עִם הַזְּקֵנִים וְהַסּוֹפְרִים וְכָל הַסַּנְהֶדְרִין וַיַּאַסְרוּ אֶת יֵשׁוּעַ וַיּוֹלִיכוּהוּ וַיַּסְגִּירוּהוּ בְּיַד פִּלָטוֹס׃

Y luego por la mañana, hecho consejo, los Summos Sacerdotes con los Ancianos, y con los Escribas, y con todo el concilio, maniataron á Iesus, y entregaronlo á Pilato.

יד

68 וְהוּא כְּחַשׁ לְמֵימַר לָא יְדַעִית וְלָא מְקַבֵּל אֲנָא מָה אַתְּ אָמְרָא וּנְפַק לְבַר לְתָרַע וְתַרְנְגוֹלָא קָרֵי׃

Mas él negó diziendo. No lo conozco, ni sé lo que te dizes. Y salióse fuera á la entrada: y cantó el gallo.

69 וְחַזְיַתְהּ תִּיבְלִמְתָא וְתָבַת לְמֵימַר לְקָיְמַיָּא דְּהָכֵין הַדֵּין מִנְּהוֹן הוּא׃

Y la criada viendólo otra vez, començó á dezir á los que estauan allí. Este es dellos.

70 וְהוּא תּוּב כְּחַשׁ וּמִן זְעֵיר תּוּב אֲמָרִין דְּקָיְמִין לְפֶטְרוֹס מִן קֻשְׁטָא אַתְּ מִנְּהוֹן אֲרֵי גְלִילָאָה אַתְּ וּמַמְלְלָךְ דָּמֵי׃

Mas él negó otra vez. Y poco después otra vez los que estauan allí, dixeron á Pedro, Verdaderamente eres dellos; porque eres Galileo, y tu habla es semejante.

71 וְהוּא שְׁרִי לְמֵחֲרַם וּלְמֵישְׁבַּע דְּלָא יְדַעִית יָת גַּבְרָא הָדֵין דְּאַתּוּן אָמְרִין׃

Y el començó á anathematizarse y jurar, No conozco á este hombre que dezís.

72 וְתַנְיָנוּתָא תַּרְנְגוֹלָא קָרֵי וְאִדְכַּר פֶּטְרוֹס יָת פִּתְגָמָא דַּאֲמַר לֵיהּ יֵשׁוּעַ דְּעַד לָא תַּרְנְגוֹלָא תְּרֵין זִמְנִין תְּכַפְּרִנַּנִי תְּלָתָא זִמְנִין וְשָׁרִי דִּבְכֵי׃

Y luego cantó el gallo: y Pedro se acordó de las palabras que le avia dicho Iesus, Antes que el gallo cante dos vezes, me negarás tres vezes. Y començó á llorar.

טו

1 וּבְצַפְרָא כַּד אִתְכַּנִּישׁוּ מַלְכָּנָא רַבָּנָא עִם קַשִּׁישָׁא וְעִם סָפְרָא וְעִם כָּלָּא כְּנִשְׁתָּא וְאָסְרוּ יָת יֵשׁוּעַ וְאַיְתִיבוּהִי וְאַמְסְרוּהִי לְפִלָטוֹס דְּגֶמוֹנָא׃

Subitò por la mañana, principales Sacerdotes con los Ancianos, y Escribas, y todo el concilio hizieron consejo, y atando á Iesus, le llevaron, y le entregaron á Pilato.

ιδ

68. Ὁ δὲ ἠρνήσατο, λέγων, οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις. Καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε.

Mas él negó diziendo. No lo conozco, ni sé lo que te dizes. Y salióse fuera á la entrada: y cantó el gallo.

69. Καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν, ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν, ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν.

Y la criada viendólo otra vez, començó á dezir á los que estauan allí. Este es dellos.

70. Ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ, ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει.

Mas él negó otra vez. Y poco después otra vez los que estauan allí, dixeron á Pedro, Verdaderamente eres dellos; porque eres Galileo, y tu habla es semejante.

71. Ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.

Y el començó á anathematizarse y jurar, No conozco á este hombre que dezís.

72. Καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δίς, ἀπαρνήσῃ με τρίς. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε.

Y luego cantó el gallo: y Pedro se acordó de las palabras que le avia dicho Iesus, Antes que el gallo cante dos vezes, me negarás tres vezes. Y començó á llorar.

ΚΕΦΑΛ. ιε.

Καὶ εὐθὺς ἐπὶ τὸ πρωὶ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν τῷ Πιλάτῳ.

Et incontinent au matin les principaux Sacrificateurs auec les Anciens & les Scribes, & tout le conseil firent vn plain conseil, & lié Iesus l'emmenerent, & le liurerent à Pilate.

CAP XIIII.

68. At ille negavit, dicens: Neque scio, neq; novi quid dicis. Et exiit foras ante atrium: & gallus cantavit.

But he denyed it / saying: I knowe him not / neither wot I why thou sayest. Then he went out into the porche / and the cocke crewe.

69. Rursus autem cùm vidisset illum ancilla, cœpit dicere circumstantibus, Quia hic ex illis est.

Thesame mayd sawe him again / and began to saye to them that stode by / this is one of them.

70. At ille iterum negavit. Et post pusillum rursus qui astabant, dicebant Petro, Verè ex illis es, nam & Galilæus es.

But he denyed it againe: and anone after / they that stode by / sayd againe to Peter. Surely thou art one of them: for thou art of Galile / and thy speach is lyke.

71. Ille autem cœpit anathematizare & iurare, Quia nescio hominem istum, quẽ dicitis.

And he began to curse / and sweare / saying: I knowe not this man of whome ye speake.

72. Et statim gallus iterum cantavit. Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat ei Iesus, Priùs quàm gallus cantet bis, ter me negabis. Et cœpit flere.

Then the seconde time the cocke crewe. And Peter remembred the worde / as Iesus had sayde vnto him / B. fore the cocke crowe twyse / thou shalt denye me thrise. And when he thought thereon / he wept.

CAP. XV.

ET confestim manè consilium facientes summi sacerdotes cum senioribus & Scribis & universo concilio, vinctes Iesum, duxerunt & tradiderunt Pilato.

And anone in the morninge / the hye Priestes helde a counsell with the Elders / and the Scribes / and the whole Counsell / and bounde Iesus / and led him away / and delyvered him to Pilate.

Das XIIII. Capitel.

68. Er leugnet aber vnd sprach: Ich kenne jhn nicht / weiß auch nicht was du sagest. Vnd er gieng hinauß in den Vorhof / vnd der Han krehet.

Da neectede hand / oc sagde / Jeg kender hannem icke / ieg veed oc icke hvad du siger. Oc hand gick vdi Forgaarden / oc Hanen goel.

69. Vnd die Magd sahe jhn / vnd hub abermal an zu sagen denen / die da bey stunden: Dieser iſt der einer.

De Pigen saa hannem / oc begynte atter at sige til dem / som der stode hoss / Denne er jo aff dem.

70. Vnd er leugnet abermal. Vnd nach einer kleinen weile sprachen abermal zu Petro / die dabey stunden: Warlich du bist der einer / denn du bist ein Galileer / vnnd deine Sprach lautet gleich also.

Oc hand neectede atter. Oc en liden stund der efftersagde de atter til Peder som der stode hoss / Sandelige du est en aff dem / Thi du est en Galileer / oc dit Maal lyder ligs saa.

71. Er aber fieng an sich zuverfluchen vnd schweren: Ich kenne des Menschen nicht / von dem jhr sager

Da begynte hand at forbande sig oc suere / Jeg kender det Menniske icke / det tale om.

72. Vnd der Han krehet zum andernmal. Da gedachte Petrus an das wort / das Jesus zu jhm sagte: Ehe der Hane zweymal krehet / wirſt du mich dreymal verläugnen. Vnd er hub an zu weinen.

Oc Hanen goel anden gang / Da mindte Peder paa de ord som Jhesus sagde til hannem / For end Hanen gal tho gange / skalt du forsuerge mig tre gange. Oc hand begynte at græde.

Das XV. Capitel.

Vnd bald am morgen / hielten die Hohenpriester einen Rath mit den Eltesten vnd Schrifftgelehrten / dazu der gantze Rath / vnd bunden Jesum / vnd führeten jhn hin / vnd überantworteten jn Pilato.

OG var morgenen / hastde de Ypperste Præster / Raadmet de Eldste oc Scrifftlerde / der vi der gandske Raad / Oc de bunde Jesum / oc førde hannem bort / oc antvordede Pilato hannem.

Kapitola XIIII.

68. A on zapřel / řka: Aniž wjm / ani rozumjm co prawiſſe. A wyſſel wen předsyň / a Kohaut zazpjwal.

Ale on zaprzał / mowiąc / Ani znam go / ani wiem co ty mowiſz. I wyſſedł przedsień / á Kur zapiał.

69. A opět dyž gey wíděla Dewka / počala prawiti těm kteříž tu okolo stáli. Že tento z nich gest.

Gdy ſlużebnica ktora go zaſie widziała / począła mowić tym ktorzy ſtali / Że ten iest z onych.

70. A on opět zapřel: A po malě chwjli opět ti kteříž tu stáli / řekli Petrowi: Gistě z nich ſy / neb y Galilegský gſy. (Nebo řeč twá známa tobě činí.)

A on zaſie zaprzał: I potym zás maluczko ktorzy tam ſtali, rzekli Piotrowi: Wiarogy ty ze nych iest / boś y Galilejczyk / y mowa twoia podobna.

71. A on počal se klíti a přisahati / Že neznám člowěka toho o nemž wy pravjte.

Ale gdy ſie począł klac y przyſiegać / mowiąc: Że znamie człowieka tego o ktorym powiedacie.

72. A hned opět Kohaut zazpjwal. Y rozpomenul se Petr na Slowo / kteréž byl řekl gemu Ježiš: Prwé než Kohaut dwakrát zazpjwá / třikrát mne zapřeſs. Y počal plakati.

Tedy powtore kur zapiał: y wſpomniał Piotr ſłowá ktore mu mowił Jezus / że przedtym niż kur dwa kroć zapieje / trzykroć ſie mnie zaprzyſz. I począł płakać.

Kapitola XV.

RAno hned ráno Radu včinivše wečerjli Knězjm a Starſſjm a Zakonjkům a celému ſwazku / ſwázavſſe Ježiſſe wedli gey / a dali Pilátowi.

Y gdy wnet rániesko ſpotkawſſy do rady wſzyſcy Kapłani / ſtarſzy y Doktory / y wſzytko zgromadzenie przywiedli Jezuſa związanego / y podali go Pilatowi.

טז

2 וְשָׁאַל לוֹ פִּילָטוֹס אַתְּ הוּא מַלְכָּא דִיהוּדָיֵא הוּ דִין אֲנָא וְאָמַר לֵהּ אַנְתְּ אָמַרְתָּ׃

E Pilato ſi domandò, Sei tu il Re de Giudei? Et egli reſpondendo, diſſe: Tu lo dici.

3 וַאֲבְלִין הֲוֹו מְרַצּוֹחֵי רַבֵּי כָּהֲנַיָּא בִּסְגִיאָתָא׃

Et i principali Sacerdoti l'accuſauano di molte coſe.

4 הוּ דִין פִּילָטוֹס תּוּב שַׁאֲלֵהּ וְאָמַר לֵהּ לָא מִדְּעָתָא אִנְתְּ פְּתָגָמָא הָדֵי כְּמָא מִסַּהֲדִין עָדְיִן׃

Onde Pilato di nouo li domandò, dicendo, Tu non riſpondi niente? Vedi quanto coſe ſi teſtificano contra di te!

5 הוּ דִין יֵשׁוּעַ מוּדֵי פַּתְגָמָא לָא יַהֵב אִינָשׁ דִּיתְהַמַּר פִּילָטוֹס׃

Ma Iesu non riſpoſe più coſa alcuna: in modo che Pilato ſi marauigliaua.

6 מִדְּעַד הֲוָא דִין בְּעֶדְיָא לְמִשְׁרֵא לְהוֹן חַד אֲסִירָא דְּשָׁאֲלִין׃

Hor ci era de la feſta ſolito laſciar loro vn priggione, qualunque egli ſi domandaſſero di nouo.

7 וְאִיתַ הֲוָא חַד דְּמִתְקְרָא בַּר־אַבָּא דְּאִסִּיר רְוָא עִם עֲבָרֵי אִסְטַסִין הַנּוּן דְּהַטְלָא בְּאִסְטַסִין עָבְדוּ׃

Et eraui vno chiamato Barrabba, il quale era ſtato preſo con ſuoi compagni che haueuano fatta vn'homicidio per ſedizione.

8 נְקַעוּ עַמָּא שַׁרִיו לְמִשְׁאַל אֵיךְ דְּמִדְּעַד הֲוָא עָבֵד לְהוֹן׃

E la turba gridando, cominciò à dimandar ciò che faceſſe ſecondo che ſempre li haueua fatto.

9 הוּ דִין פִּילָטוֹס עָנָא לְהוֹן וְאָמַר לְהוֹן הֲבֵין אִנְתּוּן אֲשַׁרֵא לְכוֹן מַלְכָּא דְיהוּדָיֵא׃

Onde Pilato riſpoſe loro, dicendo, Volete voi ch'io vi laſci il Re de Giudei?

10 יָדַע הֲוָא גֵּיר בִּילָטוֹס דְּמִן חַסְמָא אַשְׁלְמוּדֵי רַבֵּי כָּהֲנַיָּא׃

Percioch'egli ſapeua bene che i principali Sacerdoti gliel haueuan dato per inuidia.

טז

2 ויּשׁאל לו פילטוס האתּ הוה מלך היהודים והוא ענה ויאמר לו אתּ אומר׃

Y preguntóle Pilato, Eres tu el Rey de los Iudios? reſpondiendo el, dixole. Tu lo dizes.

3 ויחבו אותו הכהנים הרבה מאד׃

Y accuſauanle los principes de los Sacerdotes mucho.

4 ופילטוס שב ושאל לו לאמר הלא תענה דבר ראה כמה עדות יעדו עליך׃

Y preguntóle otra vez Pilato, diziendo, No reſpondes algo? Mira quan muchas coſas ateſtiguan contra ti.

5 ועודנו ישוע לא דבר אחד עוד כל אשר תמה פילטוס׃

Mas Ieſus ni aun con eſto reſpondió, que Pilato ſe marauillaua.

6 ובכל החג התיר להם אחד מאסירים אותו אשר שאלו׃

Empero en el dia de la Fiesta les ſoltaua vn preſo qualquiera que pidieſſen.

7 היה איש ושמו בר־אבא אתּ חבלנים אסור אשר במלונה עשו רצח׃

Y auia vno que ſe llamaua Barabbas preſo con ſus compañeros de la rebuelta, que en vna rebuelta auian hecho muerte.

8 ויזעק העם ויחל לשאול כאשר תמיד עשה להם׃

Y la multitud, dando bozes, començó à pedir como siempre les auia hecho.

9 ופילטוס ענה להם לאמר אם תרצו אשטר לכם אתּ מלך היהודים׃

Y Pilato les reſpondió, diziendo, Quereis que os ſuelte al Rey de los Iudios?

10 כי־ידע כי בשנאה מסרו אותו הכהנים׃

Porque conocia que por embidia lo auian entregado los Principes de los Sacerdotes.

2. Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλᾶτος, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· σὺ λέγεις.

Et Pilato l'interrogò, dicendo, Sei tu il Re de Giudei? Et egli riſpondendo, gli diſſe: Tu lo dici.

3. Καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά· (ἀπεκρίθη οὐδὲν ἀπεκρίνατο.)

Et i principali Sacerdoti l'accuſauano di molte coſe: ma egli non riſpoſe niente.

4. Ὁ δὲ πιλάτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων· οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν.

Pilato dunque li interrogò di nouo, dicendo, Non riſpondi niente? vedi quanto coſe ſi teſtificano contra di te.

5. Ὁ δὲ ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν πιλάτον.

Ma Ieſu non riſpoſe più coſa alcuna: in modo che Pilato ſi marauigliaua.

6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον, ὃν παρῃτοῦντο.

Hor ci era de la feſta ſolito laſciar loro vn priggione, qualunque egli ſi domandaſſero.

7. Ἦν δὲ ὁ λεγόμενος βαραββᾶς μετὰ τῶν συστασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν.

Et eraui vno chiamato Barrabba, il quale era con gli altri ſuoi compagni detenuto in priggione, per hauer fatta vn'homicidio nella ſedizione.

8. Καὶ ἀναβοήσας ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐτοῖς.

E la turba gridando cominciò à dimandar ciò che faceſſe ſecondo che ſempre li haueua fatto.

9. Ὁ δὲ πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων· θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;

Onde Pilato riſpoſe loro, dicendo, Volete voi ch'io vi laſci il Re de Giudei?

10. Ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς.

Conciofiache ben conoſceua che i principali Sacerdoti gliel haueuan dato per inuidia.

CAP. XV.

2. Et interrogavit eum Pilatus, Tu es rex Iudæorum? At ille respondens ait illi, Tu dicis.

Then Pilate asked him: Art thou the king of the Iewes? And he answered, and said vnto him: Thou sayest it.

4. Et accusabant eum summi sacerdotes in multis. (*Ipse vero nihil respondit.*)

And the hie Priestes accused him of many thynges.

4. Pilatus autem rursum interrogavit eum, dicens, Non respondes quicquam? Vide in quantis te accusant.

Wherefor Pilate asked him again, saying: Answerest thou nothing? behelde howe many thinges they witnesse agaynst the.

5. Iesus autem amplius nihil respondit: ita ut mirarentur Pilatus.

But Iesus answered no more as that Pilate marueiled.

6. Per diem autem festum solebat dimittere eis unum ex vinctis, quemcunque petissent.

Now at the feast Pilate vsed to deliuer vnto them whomsoeuer they wolde desire.

7. Erat autem qui dicebatur Barabbas, qui cum seditionis erat vinctus, qui in seditione fecerat homicidium.

Then there was one named Barabbas (which was bounde with his felowes that had made insurrection and who in the insurrection had committed murder.

8. Et cùm ascendisset turba, cœpit rogare, sicut semper facie bat illis.

And the people crieth aloude, and began to desire that he would do as he had euer done vnto them.

9. Pilatus autem respondit eis, & dixit, Vultis dimittam vobis regem Iudæorum?

Then Pilate answered them, and saide: Will ye that I loose vnto you the king of the Iewes?

10. Sciebat enim quòd per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes.

For he knewe that the hie Priestes had deliuered him of enuie.

S. Marcus.

Das XV. Capitel.

2. Vnd Pilatus fraget jhn: Bist du ein König der Jüden? Er antwortet aber/ vnd sprach zu jhm: Du sagests.

Da Pilatus spurde hannem ath/ Est du Jodern s Konge. Hand swarede, oc sagde til hannem: Du siger der.

3. Vnd die Hohenpriester beschuldigeten jn hart.

Da de ypperste Præster klagede hart paa hannem.

4. Pilatus aber fraget jn abermal/ vnd sprach: Antwortest du nichts? Sihe/ wie hart sie dich verklagen.

Da spurde Pilatus hannem ätter at/ oc sagde: Suarer du intet? See huor hart de beklager dig.

5. Jesus aber antwortet nichts mehr/ also/ daß sich auch Pilatus verwunderte.

Men Ihesus suarede inted mere/ saa at Pilatus oc forundrede sig.

6. Er pflegte aber jhnen auff das Osterfest einen gefangenen loß zu geben/ welchen sie begerten.

Da hand pleyde at giffue dem en fange loss paa Paaske høytiden/ huilcken de begerede

7. Es war aber einer/ genant Barrabas/ gefangen mit den auffrhürischen/ die im auffrhur einen Mord begangen hatten.

Da vaar der en, som hed Barrabas fangen/ med de Oprørister/ som hafde giort et Mord vdi it oprør.

8. Vnd das Volck gieng hinauff/ vnd bat/ daß er thet/ wie er pfleget.

Da Folcket gick op/ oc bad/ at hand vilde gøre/ som hand pleyde.

9. Pilatus aber antwortet jhnen: Wolt jhr/ daß ich euch den König der Jüden loß gebe?

Da Pilatus suarede dem/ Villet/ at jeg skal giffue eder Jodernis Konge?

10. Denn er wusste/ daß jhn die Hohenpriester auß neid überantwortet hatten.

Thi hand vidste/ at de vpperste Præster hafde anderledes hannem hen aff hab.

S. Marek.

Kapitola XV.

2. Potázal ho Pilát: Ty-li gsy Král Zidowský? A on odpowedew, řekl gemu: Ty prawijsse.

A potom go Pilate: Tyżeś ten Kral Zydowski? A on odpowiedział mu y rzekł: Ty powiadaß.

3. Pálowali na něho wrchnjj Kněžjj mnohé wěcy.

Skárżyli nan tedy wielce Arcykapłani.

4. Tehdy Pilát otázal ho opět/ řka: Což nicčehož neodpowjdáše? widjsse kterak mnohé wěcy na tebe žalugjj.

Ale go pil tpowtore ſ prat mowsac/ Nieże nic odpowiedaß? oto cáß, wiele świadczą przeciwko tobie.

5. A Gežjss nic wjce neodpowědě/ tak že se podiwil Pilát.

A Jezus przedſie nic nie odpowiedział/ ták iż ſie Pilat dziwował.

6. Na den pak slawný, měl obyčeg gim propustiti gednoho z wězňuw/ za kterehožby prosili.

Ale w dniu tym wypuszczał im według zwyczaju iednego z więźniów/ za którymby prosili.

7. Byl pak tehdáž slaul Barrabáš, genž s bauřiwými byl w wezetj, kteříž w bauřce wražedu včinil byli wraždu.

A był niektory co go nazwano Barrabaß w więzieniu/ z tymi co z nim rozruch uczynili/ którzy w zaburzeniu zabojstwo byli popełnili.

8. A dohy wzhůru wessel Zástup/ počal prositi aby včinil gim wždy kdysmile.

Tedy poszło tłum zawoławszy potężnie prosić o to/ aby im zawżdy czynił.

9. Tehdy Pilát odpowědě gim, řka: Chcetli propustiti wám Krále Zidowského?

Potym odpowiedziawszy Piłat rzekł im, mówiąc: Chcecie wam Króla onego Zydowskiego?

10. Neb gest dobře wěděl, že z zawisti gsau gemu knižata kněžjj vydali.

Albowiem wiedział iż przez zazdrość wydały go Książęta Kapłańskie.

11 וְרַבְּרַבְּנָא דִּין אַסְהִידוּ יָתְהוֹן דְּיִתְבְּעִי לְהוֹן דְּיִשְׁבּוֹק לְהוֹן לְבַרְאַבָּא׃

Les principals Sacerdotes follearon la turba, y dimandaron che pronunciasse lo contrario.

12 הַב דִּין פִּילָטוֹס אֲמַר לְהוֹן מָנָא אֲנָא עָבֵד לְמַלְכָּא דְּיָהוּדָאֵי׃

Mas Pilato de nuouo reſpondiendo, dixoles, Che vrnais donque, che io faccia de colui che voi chiamate, Re de Giudei?

13 הָנוֹן דִּין תּוּב קָצוּ וְקַוְפִּיהִי׃

Et eſſi dauano gridando, Crocifiggilo.

14 הַב דִּין פִּילָטוֹס אֲמַר לְהוֹן בְּנָא אֲיִר דְּבִישׁ עֲבַד הָנוֹן יַתִּירָאִית קָצִין בֵּהּ וְקַוְפִּיהִי׃

E Pilato diceua loro, Ma che male ha egli fatto? Et eſſi mettauano piu forte gridando, Crocifiggilo.

15 פִּילָטוֹס דִּין אֲבָא לְמֶעְבַּד גְּבוּרְתָּא לְסָגְּאָה שַׁרְיָא לְהוֹן לְבַרְאַבָּא וְאַשְׁלֵם לְהוֹן לְיֵשׁוּעַ כַּד מְנַעַר דְּיִתְצְלַח׃

Onde Pilato volendo contentar la turba, laſſolle Barraba, & hauendo flagellato Iesu, lo diede che fuſſe crocifiſſo.

16 אִסְטְרַטְיוֹטָא דִּין אַסְבְּלוּהִי לְגוֹ דָּרְתָּא וְקָרוֹ לְכֹלְּהוֹן אַסְפִּירִין׃

Allora i ſoldati lo menorno dentro la corte, cioè al Pretorio, e chiamarno insieme la compagnia.

17 וְאַלְבְּשׁוּהִי אַרְגְּוָנָא וְעַדְּלוּ סַמּוּ לַהּ פְּלִיגְלָא דְּכִיבָא׃

E veſtironlo di porpora, e postogli in torno al capo una corona di ſpine, che poi haueuano riſtretta.

18 וְשָׁרִיו לְמִשְׁאַב בְּשְׁלֻמָהּ שְׁלֵם מַלְכָּא דְּיָהוּדָאֵי׃

Poi cominciorono a ſalutarlo, dicendo, Iddio ti ſalui, Re de Giudei.

19 וּמָחִין הֲוֹ לֵהּ עַל רֵישֵׁהּ בְּקָנְיָא וְתַרְגִּין הֲוֹ בְּאַפֵּהּ וְגָרְכִין הֲוֹ עַל בִּרְכֵיהוֹן וְסָגְדִין לֵהּ׃

E per ritenerlo di capo con una canna, e ſputauano nel ſuo viſo. E ſtando ginocchioni, gli adorauano inanzi.

11 וְהַכָּהֲנִים פִּתּוּ אֶת־הָעָם יוֹתֵר לְבַקֵּשׁ לָהֶם אֶת־בַּר־אַבָּא׃

Mas los Principes de los Sacerdotes incitarõ à la multitud, que les ſoltaſſe antes à Barabbas.

12 וּפִילָטוֹס עָנָה וְעוֹד אָמַר אֲלֵיהֶם וּמָה תִּרְצוּ שֶׁאֶעֱשֶׂה לָאִישׁ אוֹמְרִים אַתֶּם כִּי מֶלֶךְ הַיְהוּדִים׃

Y reſpondiendo Pilato dizeles otra vez, Que pues quereys que haga del que llamays Rey de los Iudios?

13 וְהֵמָּה שָׁבוּ וְצָעֲקוּ הוֹקִיעֵנוּ׃

Y ellos bolvieron à dar bozes, Crucifícalo.

14 וּפִילָטוֹס אָמַר לָהֶם וּמָה לָעָה עָשָׂה וְהֵמָּה עַל־יֶתֶר וְצָעֲקוּ הוֹקִיעֵנוּ׃

Mas Pilato les dezia pues que mal ha hecho? y ellos dauan mas bozes, Crucifícalo.

15 וּפִילָטוֹס רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לָעָם כִּרְצוֹנָם וַיַּתֵּר אֶת־בַּר־אַבָּא וַיִּתֵּן אֶת יֵשׁוּעַ לְיַסֵּר בַּשּׁוֹטִים וְלִהוֹקִיעַ׃

Y Pilato, queriendo ſatisfazer al pueblo, ſoltóles a Barabbas, y entregó à Ieſus açotado para que fueſſe crucificado.

16 וְהַחַיָּלִים הוֹלִיכוּ אוֹתוֹ בְּחֻצַת הוּא בֵּית דִּין וַיַּזְעִיקוּ אֶת כָּל־הַחֶבֶל׃

Entonces los ſoldados lo lleuaron dentro del patio, es à ſaber, àl audiencia: y conuocan toda la quadrilla

17 וַיַּתְעִדוּהוּ בַּעֲטִיל הַשָּׁנִי וַיַּסְבְּכוּ עֲטֶרֶת חֲסִירִים וַיָּשִׂימוּ עָלָיו׃

Y viſtenlo de purpura, y ponenle vna corona texida de eſpinas.

18 וַיָּחֵלּוּ לְשָׁאוֹל לְשָׁלוֹמוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם לְךָ מֶלֶךְ הַיְהוּדִים׃

Y començaron a ſaludarle, Ayas gozo Rey de los Iudios.

19 וַיַּכּוּ אֶת רֹאשׁוֹ בְּקָנֶה וַיְרָקְקוּ בּוֹ וַיִּכְרְעוּ עַל־בִּרְכֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ׃

Y heriánle ſu cabeça con vna canna, Y eſcupian en el, y adorauanlo hincadas las rodillas

11. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.

Mais les principaux Sacrificateurs esmeurent le peuple, afin qu'il leur relaschaſt plustoſt Barrabbas.

12. Ὁ δὲ πάλιν ἀποκριθεὶς ὁ Πιλᾶτος, ἔλεγε πάλιν αὐτοῖς· τί οὖν θέλετε ποιήσω τὸν λεγόμενον Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;

Et Pilate reſpondant leur dit derechef, Que voulez-vous donc que ie face à celui que vous appelez Roy des Iuifs?

13. Οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν.

Et derechef ils s'escrierent, disans, Crucifie-le.

14. Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησε; οἱ δὲ περισσοτέρως ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν.

Adonc Pilate leur dit, Mais quel mal a-il fait? Et ils s'escrierent encore plus fort, Crucifie-le.

15. Ὁ δὲ πάλιν Βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν Φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.

Pilate donc voulant contenter le peuple, leur relascha Barrabbas, & apres auoir fait fouetter Iesus, le liura, afin qu'il fust crucifié

16. Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστι πραιτώριον· καὶ συγκαλοῦσι ὅλην τὴν σπεῖραν.

Adonc les gendarmes l'emmenerent dedans la court qui est le pretoire, & appellerent toute la bande,

17. Καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον.

Et le vestirent d'vne robbe de pourpre, et lui mirent à l'entour la teste vne couronne d'espines qu'ils auoyent plitee.

18. Καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν, Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων·

Et le prindrent à le saluer, en disant, Bien te soit, Roy des Iuifs.

19. Καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ θέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.

Et lui frappoyent la teste auec vn roseau, & crachoyent contre lui: & se mettans à genoux, lui faiſoyent la reuerence.

CAP. XV.

11. Pontifices autem concitaverunt turbam, ut magis Barabbam dimitteret eis.

But the hye Priestes had moued the people to desire that he would rather deliuer Barabbe vnto them.

12. Pilatus autem iterum respondens, ait illis, Quid ergo vultis faciam regi Iudæorum?

And Pilate answeringe, said again vnto them: What will ye then that I do vnto him whome ye call the King of the Iewes?

13. At illi iterum clamauerunt, Crucifige eum.

And they cryed againe: Crucifie him.

14. Pilatus verò dicebat illis, Quid enim mali fecit? At illi magis clamabãt, Crucifige eum.

Then Pilate said vnto them: Why what euill hath he done? And they cryed the more earnestly: Crucifie him.

15. Pilatus autem volens populo satisfacere, dimisit illis Barabbam, & tradidit Iesum flagellis cæsum ut crucifigeretur.

So Pilate willing to content the people, loosed them Barabbas: and deliuered Iesus vnto them when he had scourged him, that he might be crucified.

16. Milites autem duxerunt eum in atrium prætorii, & cõvocant totam cohortem.

Then the souldiers led him away into the hall, that is the common hall, and called together the whole bande.

17. Et induunt eum purpura, & imponunt ei plectentes spineam coronam.

And clad him with purple: and platted a crowne of thornes, and put it about his head.

18. Et cœperunt salutare eum, Ave rex Iudæorum.

And began to salute him: saying: Haile King of the Iewes.

19. Et percutiebant caput eius arundine: & conspuebant eum, & ponẽtes genua, adorabant eum.

And they smote him on the head with a reede: and spat vpon him: and bowed their knees, and did him reuerence.

Das XV. Capitel.

11. Aber die Hohenpriester reitzeten das Volck / daß er jnen vil lieber den Barrabam loß gebe.

Wen de ypperste Prester stundede folcket til / At hand skulde meget heller giffue dem Barrabam løss.

12. Pilatus aber antwortet widerumb / vnd sprach zu jnen: Was wolt jhr denn / daß ich thue dem / den jhr schuldiget / Er sey ein König der Jüden?

Da suarede Pilatus igien / oc sagde til dem: Huad ville I da / at jeg skal gøre / dem / hues skylde / At hand er Jodernes Konge.

13. Sie schryen abermal: Creutzige jhn.

De stregde atter / Haarsest hannem.

14. Pilatus aber sprach zu jhnen: Was hat er übels gethan? Aber sie schryen noch vil mehr: Creutzige jhn.

Da sagde Pilatus til dem / Huad ont haffuer hand giort? Men de stregde end meget mere / Haarffest hannem.

15. Pilatus aber gedachte dem Volck genug zu thun / vnd gab jnen Barrabam loß / vnd überantwortet jhnen Jesum / daß er gegeisselt vnd gecreutziget würde.

Da ønnede Pilatus at gøre Folcket fyldest / och hand gaff dem Barrabam løss / Oc antwordede dem Jesum hen / at hand skulde hudstrygis oc haarfestis.

16. Die Kriegßknecht aber führeten jn hinein in das Richthauß / vnd rieffen zusammen die gantze Schar.

Da førde Stridsmendene hannem ind i Domhuset / oc kaldede den gantske Skare sammen.

17. Vnd zogen jhm ein Purpur an / vnd flochten eine dörne Krone / vnd satzten sie jhm auff.

De førde hannem et Purpur / och flettede en tornе Krune / och satte hende paa hannem.

18. Vnd fiengen an jhn zu grüssen: Gegrüsset seyst du der Jüden König.

De begynde at hilse hannem / Hr. vere du Judes Konge.

19. Vnd schlugen jhm das Haupt mit dem Rohr / vnd verspeyeten jhn / vnd fielen auff die knie / vnnd beteten jhn an.

De deslog hans Hoffuit met Raret / oc bespotte hannem / oc fuldbaa paa Knæ / oc tilbade hannem.

Kapitola XV.

11. Ale Biskupowé ponukli Žáſtnyu / aby gim radčeji proſtil Barrabaſſe.

Lecz kſlazcy kſpłánſtie powdußczali poſtoliwo iby im rádſey Barabaſſa puſcił.

12. A Pilát opět odpowědě / řekł gim: Což tedy chcete ať vczinim Králi Židowſkému?

A odpowiedziawſzy Pilat zaſi / powiedział im: Coż więc chcecie ábych vczynił temu Krolowi Zydowſkiemu?

13. A oni opětz wolali. Ukřižug gey.

Ktedy oni zaſie wołali / Vkrzyżuy go.

14. A Pilát prawił gim: Což geſt zlého vczinił? Ony pak więce wolali / Ukřižug ho.

A rzekł do nich Pilat: Coż więc złego vczynił? Ale oni tym więcey wołali / Vkrzyżuy go.

15. Tehdy Pilát chtěl Lidu doſti vczinit / puſtil gim Barrabáſſe / a da. gim Geżiſſe w bytowaněho / aby byl vkřižowán.

A tak Pilat chcąc poſpolſtwu do ſrzeczyć / puścił / im Barkabaſſa / Jezuſa vderzowawſzego pod tym aby był vkrzyżowan.

16. Žoldnéři pak wwedli gey wnitř do Sýně domu Radného / a ſwolali weſkeru zbrč:

A wwiodły go żołnierze do wnętrz / to iest do ratuſſa / przyzwały wſzy rzeſzy woy.

17. A obleckli gey w Sſarlat / a vpleſli nad Korunu ſpletſſe z trnij.

A obłożyły go w ſzkarłat / wpleciono z cierniu.

18. A počali ho pozdrawowati / řkauce: Zdráw Králi Židowſký.

Począłego witać mowiąc / Wzdrowy bądź Królu Zydowſki.

19. A bili hlawu geho třtinau / a plwali na ńeho / a klekagiece kolenau / klaněli ſe gemu.

A tłukli głowę trzciną / y plwali nań / a vkłoniwszy kolana / bili mu ſie przed nim.

20 וְכַד בְּזָחוּ בֵּהּ
אַשְׁלְחוּהִי אַרְגְּבָנָא ו
וְאַלְבְּשׁוּהִי מַאנָיתִי
וְאַפְּקוּהִי וְיִקְבְּעוּנֵהִי׃

Epoi che l'hebbero essi schernito, le spogliorono la porpora, & gli rendè le sue proprie vestimenta, e menandolo fuore per crocifiggerlo

20 Y desque lo ouieron escarnecido, desnudaronle la ropa de purpura, y vistieronle sus proprios vestidos, y sacandolo para crucificarlo.

20. *Kai ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια αὐτοῦ, καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν, ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.*

Puis apres quand ils se furent mocquez de lui, ils le despouillerent de la robbe de pourpre, & le vestirent de ses vestemens, l'emmenerent dehors pour le crucifier.

21 וַאֲגִישׁוּ אֲחַד מֵהַעוֹבְרִים
וּשְׁמֵהּ שִׁמְעוֹן קֵרִינָיָא אֲשֶׁר בָּא
מִן חֲקָלָה וְהוּא אֲבוּל אֲלֶכְסַנְדְּרוֹס
וְרוּפוֹס לְשָׁאת אֶת צְלִיבוֹ׃

Y cargaron á vno que passaua, Simon Cyreneo padre de Alexandro y de Rufo, que venia del campo, para que llenasse su cruz.

21. *Καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.*

Et contraignirent vn certain passant, nommé Simon Cyrenien, (lequel venoit des champs) qui estoit pere d'Alexandre & de Rufus de porter la croix d'icceluy.

22 וְאַיְתִיוּהִי לְגֻלְגֻּלְתָּא
דְּוֹכְתָא דְּמִתְפְּשַׁר קְרַנְקַפְתָּא׃

E conducanlo al luogo di Golgota: che s'interpreta, luogo di cranio.

22 Y llevanlo á lugar de Golgotha, que declarado quiere decir, lugar de Calauera.

22. *Καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, Κρανίου τόπος.*

Et puis le menerent en la place de Golgotha, qui vaut autant à dire que la place du chef.

23 וְיָהֲבוּ לֵהּ לְמִשְׁתֵּא
חֲמְרָא דְּחָלִיט בֵּהּ מוֹרָא
הוּא דִּין לָא נָסַב׃

E dettergli bere del vino crocifisso con mirra: ma egli non ne prese

23 Y dieronle á beuer vino myrrhado: mas el no lo tomó.

23. *Καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἔσμυρνισμένον οἶνον· ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν.*

Puis lui donnerent à boire du vin mixtionné auec de la myrrhe: mais il ne le print point.

24 וְכַד צְלָבוּהִי פְּלִגוּ ב
מַאנָוֹהִי וְאַרְמִיוּ עֲלֵיהֶן
פְּסָא מַה מָנָא נָסֵב׃

Poi ch'egli l'hebber crocifisso spartirono i suoi vestimenti, gittando la sorte essi la furie, per sapere quel che ciascuno ti hauesse à pigliare.

24 Y desque lo vuieron crucificado, reparcieron sus vestidos echando suertes sobre ellos, que llevaria cada vno

24. *Καὶ σταυρώσαντες αὐτὸν, διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ, τίς τί ἄρῃ.*

Et quand ils l'eurent crucifié ils departirent ses vestimens entre eux, en mettant le sort sur eux, pour sauoir ce que chacun en emporteroit.

25 אִית הָוָא דִּין שָׁעָא
תְּלַת כַּד צְלָבוּהִי׃

Et era hora terza, quando il crocifissero.

25 וְהָוָה שָׁעָה הַשְּׁלִישִׁית
וְצָלְבוּהוּ׃

Y era la hora de las tres quando lo crucificarõ.

25. *Ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.*

Or estoit-il trois heures quand ils le crucifierent.

26 וּכְתִיבָא הָוַת עִלָּתָא
דִּמְתָתְבָא בְּכִתְבָא הָוָה
בִּילְבָא דִּיהוּדָיֵא׃

Et il titolo del suo misfatto era scritto IL RE DE GIVDEI.

26 וְהָיָה דִּינוֹ נִכְתָּב וְזֶה הוּא
מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים׃

Y el titulo escripto de su causa era, EL REY DE LOS IVDIOS.

26. *Καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη, Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.*

Et le ditton de la condamnation portoit en escrit, LE ROY DES IVIFS

27 וְעִמֵּהּ הוֹקִיעוּ שְׁנֵי פָרִיצִים
אֲחַד מִימִינוֹ וְאֲחַד מִשְּׂמֹאלוֹ׃

Crocifissero ancora con esso due ladroni, uno a la destra sua, e l'altro da la sua sinistra.

27 Y crucificaron con el dos ladrones, vno a la man derecha, y otro á la man yzquierda.

27. *Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσι δύο λῃστάς, τὸν ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ τὸν ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.*

Ils crucifierent auec luy deux brigands, l'vn à sa main droite, & l'autre à la gauche.

CAP. XV.

20. Et poſtquam illuſerunt ei, exuerunt illum purpura, & induerunt eum veſtimentis ſuis, & educunt illum ut crucifigerent eum.

And when they had mocked him they tooke the purple of him, and put his owne clothes on him, and led him out to crucifie him.

21. Et angariaverunt prætereuntem quendam, Simonem Cyrenæum, venientem de villa, patrem Alexandri & Ruſi, ut tolleret crucem eius.

And they compelled one that paſſed by called Simon of Cyrene (which came out of the countrey) and was father of Alexander and Ruſus) to beare his croſſe.

22. Et perducunt illum in Golgotha locum: quod eſt interpretatum, Calvariæ locus.

And they brought him to a place that is called Golgotha (which is by interpretation) a place of dead mens ſculles.

23. Et dabant ei bibere myrrhatum vinum: & non accepit.

And they gave him to drinke wine mingled with myrrhe: but he received it not.

24. Et crucifigentes eum, diviſerunt veſtimenta eius, mittentes ſortem ſuper eis, quis quid tolleret.

And when they had crucified him, they parted his garments, caſting lots for them, what every man ſhould take.

25. Erat autem hora tertia & crucifixerunt eum.

And it was the third houre, when they crucified him.

26. Et erat titulus cauſæ eius inſcriptus, Rex Iudæorum.

And the title of his cauſe was written above, The King of the Jewes.

27. Et cum eo crucifigunt duos latrones: unum à dextris, & alium à ſiniſtris eius.

They crucified also with him two theeves, the one on his right hand, and the other on his left.

Das XV. Capitel.

20. Vnd da ſie jhn verſpottet hatten zogen ſie jm die Purpur auß / vnd zogen jhm ſeine eigne Kleider an / vnd führeten jn auß / daß ſie jhn creutzigten.

Da dan de haſſde beſpaarte hannem / da ſorde de hannem aff Purpure / oc ſorde hannem ſine egne Kleder / oc de ſorde haňem vd / at de ſkulde kaarffeſte hannem.

21. Vnd zwungen einen / der fürüber gieng / mit namen Simon von Cirene / der vom Felde kam / (der ein Vater war Alexandri vnd Ruffi) daß er jhm das Creutz trüge.

Och der gick en frem / hed Simon aff Cirene / ſom kom aff marcken (hvilcken der vaar Alexander oc Ruffi fader) hannem tuingde de til / at haab bar hannem Kaarſſet.

22. Vnd ſie brachten jhn an die ſtet Golgatha / das iſt verdolmetſchet / Schedelſtet.

Oc de ſorde hannem til den ſted Golgatha / der er vdlagt / Hoffuetyande ſted.

23. Vnd ſie gaben jhm Myrrhen jm Wein zu trincken / vnd er nams nicht zu ſich.

Och de gaffue hannem Myrrha ar deluct / Vin / oc hand tog der icke vd ſig.

24. Vnd da ſie jhn gecreutziget hatten / theileten ſie ſeine Kleider / vnd worffen das Loß darumb / welcher was überkeme.

Oc der de haſſde Kaarſſeſt hannem / ſkiffte de hans Kleder, oc kaſte haad der om, hvad huer ſkulde haffue.

25. Vnd es war vmb die dritte ſtunde da ſie jhn creutzigten.

Oc det vaar ved den tredie ſtund / der kaarffeſte hannem.

26 Vnd es wer oben über jn geſchrieben / was man jhm ſchuld gab / nemlich / Ein König der Jüden.

Och der vaar ſcreffuet offuen offuer hannem / hvad ſkuld mand gaff hannem / ſom vaar / Jodernis Konge.

27. Vnd ſie creutzigeten mit jhm zween Mörder / einen zu ſeiner rechten / vnd einen zu ſeiner lincken.

Oc de kaarffeſte ſho Raffuere met hannem / en hoff hans høyre / oc en hoff den venſtre haand.

Kapitola XV.

20. A když gemu ſe napoſmijwali / ſwlekli ho z Skarlat / a oblekli gemu Raucho geho / a wedli gey aby ho vkřijžowali.

A gdy go wſzgrawali / zwlekli go z Skarlatu / y oblekli w Skáry wſzelyne / a wywiedli gey aby go vkrzyżowali.

21. Tehdy přinutili nkoho kterýž tudy mimo ſel / Simona Cyrenenſkého / kterýž ſel ze Wſy Otce Alexandrowa a Ruffowa / aby wzal Kříž geho.

Tehdy przymuſili nieſkorego mimo idącego Szymona Cyrenenſkiego (ktory ſzedł z pola) Otca Alexandrowego y Ruffowego) Aby wziął krzyż ie.

22. A wedli gey ho na mjſto Golgotha / ktereż ſe wykládá Poſtrawný.

A przywiedli go na mieyſce Golgota, co ſie wykłada / Mieyſce trupich głow.

22. A dáwali gemu pitj Wjno s Mirhau, a nepřijmal ho.

A podáli mu kupſtwo wyno z mirrhą: Ale go on nie przyiął.

24. A ty ktereż vkřijžowali gey rozdělili raucho geho / mecýce oná los / kdoby co wzal.

A gdy go vkrzyżowali / podzielili ſzaty iego / miecząc nad nie los / ktoby co wziął.

25. A byla hodina třetj: A vkřijžowali gey.

A byłá trzecia godzina gdy go vkrzyżowali.

26. A byl nápis winy geho napſán: Král Židowſký.

Byłrzeż y napis wyſtępkuiego napiſany / Tenci iest Krol ten Izydowſki.

27. Vkřijžowali takéž ſpolu dwa lotry / gednoho na Prawicy a druhého na Lewicy geho.

Vkrzyżowali też przy nim dwu złoczyńcow / iednego po prawey a drugiego po lewey ſtronie iego.

טו

28 וַתִּמָּלֵא הַכְּתָב אֲשֶׁר אָמַר
וְאֶת־פֹּשְׁעִים נִמְנָה ׃

Y cumplioſe la Eſcriptura que dize, Y con los iniquos fue contado.

29 וְהָעֹבְרִים דַּרְכּוֹ מְנִיעִים
רָאשֵׁיהֶם וְלֵאמֹר הֶאָח הֹרֵס
אֶת־הֵיכָל וּבְשָׁלֹשֶׁת יָמִים בּוֹנֶה ׃

Y losque paſſauan, le denoſtauan meneando ſus cabeças, y diziendo. Vah, que derribas el Tẽplo de Dios, y en trés dias lo edificas:

30 הוֹשִׁיעַ לְנַפְשְׁךָ וְרֵדָה מִן־
הַצָּלָב ׃

Saluate à ti mi ſmo, y deſcende de la cruz.

31 וְכֵן גַּם הַכֹּהֲנִים יִלְעִיגוּ
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ עִם הַסּוֹפְרִים
לֵאמֹר לַאֲחֵרִים הוֹשִׁיעַ וְלַנַּפְשׁוֹ
לֹא יוּכַל לְהוֹשִׁיעַ ׃

Y deſta manera tambien los Principes de los Sacerdotes eſcarneciendo, dezian vnos à otros con los Eſcribas, a otros ſaluo, à ti mi ſmo no puedo ſaluar.

32 הַמָּשִׁיחַ הַמֶּלֶךְ יִשְׂרָאֵל יֵרֵד
נָא עַתָּה מִן הַצָּלָב וְנִרְאֶה וְנַאֲמִין
וְגַם הַתְּלוּיִים עִמּוֹ גִּדְּפוּהוּ ׃

El Chriſto Rey de Iſrael deciend a ora de la cruz paraque veamos y creamos. Tambien los que eſtauan crucificados con ellu denoſtauan.

33 וְכַאֲשֶׁר הָיְתָה שָׁעָה הַשִּׁשִּׁית
הָיָה חֹשֶׁךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ עַד־
שָׁעָה הַתְּשִׁיעִית ׃

Y quando vino la hora de las ſeys, fueron hechas tinieblas ſobre toda la tierra haſta la hora de las nueue.

34 וּבַשָּׁעָה הַתְּשִׁיעִית צָעַק
יֵשׁוּעַ בְּקוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר אֱלוֹהִי
אֱלוֹהִי לָמָּה סְבַקְתָּנִי וְהוּא מְתֻרְגָּם
אֵלִי אֵלִי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי ׃

Y à la hora de las nueue exclamo Ieſus à gran boz, diziendo, Eloi, Eloi lamma ſabachthani? que declarado, quiere dezir, Dios mio, Dios mio, porque me has deſamparado?

κε'.

28. Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.

Aſsi fue acompleſcida la Eſcriptura, que dize, Y fue eſtimado entre los malhechores.

29. Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες· οὐαὶ ὁ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν.

Et ceux qui paſſoyent pres de lui diſoyent en iugeãt mal de lui en leurs cœurs, & diſans, Hé toi, qui deſtans le temple, & en trois iours rebaſtis.

30. Σῶσον σεαυτὸν, καὶ κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

Sauue-toi toi-meſme, & deſcen de la croix.

31. Ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.

Semblablement auſſi les principaus Sacrificateurs meſmes ſe mocquans, auec les Eſcribas, diſoyent les vns aux autres. Il a ſauué les autres, & ne ſe peut ſauuer ſoi-meſme.

32. Ὁ χριστὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν· καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

Que le Chriſt le Roy d'Iſrael deſcende maintenant de la croix, afin que nous le voyons, & croyons. Et ceux auſſi qui eſtoyent crucifiés auec lui, l'outrageoyent.

33 Γενομένης δὲ ὥρας ἕκτης, σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης.

Mais quand il fut la heure ſeptiéme, fut faite tenebre ſur toute la terre iuſques à la heure neufiéme.

34 Καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων· Ἐλωΐ, Ἐλωΐ, λαμὰ σαβαχθανί; ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, Ὁ θεός μου, ὁ θεός μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες;

Et à neuf heures Ieſus cria à haute voix diſant, Eloi, Eloi, lamma ſabachthani? qui vaut autant à dire que Mon Dieu, Mon Dieu, pourquoi m'as tu abandonné?

טו

28 וַתִּמָּלֵא הַכְּתָבָא דְּאָמַר
וְעִם עָוְלָא אִתְחֲשַׁב ׃

Y cumplioſe la Eſcriptura que dize, Y con los iniquos fue contado.

29 וְאִנּוּן דְּעָבְרִין דַּרְכָּא
הֲווֹ מְנַדְּפִין רֵישֵׁיהוֹן ׃ וְאָמְרִין
וְאָמְרִין דְּרִישְׁיהוֹן וְאָמְרִין
אוֹן שָׁרֵא דְּחָרֵב וּבְנָא
לֵהּ לְהַיְכְלָא בִּתְלָתָא יוֹמִין ׃

Quelle passoyent che passauano gli deriuano oltraggio, facendo la testa ciscuno, dicendo, Hà, tu che disfrangi, & rompe il Tempio di Dio, & in tre giorni lo riedifi chi.

30 בְּזַע נַפְשָׁךְ וְחוֹת מִן־
יְקָרָא ׃

Saluate ſe ſteſſo ſcendi de la croce.

31 וְהָכְנָא אַף רַבֵּי כָּהֲנָא
בַּחֲדָא הֲוֹו חַד עִם
סַפְרָא וְאָמְרִין אָחֳרָנָא
אָחֳרִי נַפְשֵׁהּ לָא
מְהַנָּן ׃

Similmente ancora i principi de Sacerdoti, facendosi beffe frà di loro con gli Scribi, dicevano, Egli ha saluato gli altri, e non può saluar se stesso.

31 מְשִׁיחָא מַלְכָּא
דְיִשְׂרָאֵל יְחוֹת הְכָא בְּרִי
יְחֲזֵא וְנְהֵימִן בֵּהּ
אַף דְּצְלִיבָא וְהוֹן בְּרִיכִין
עִמֵּהּ מְחַסְּדִין דִּידֵהּ ׃

Che Chriſto il Re d'Iſrael diſcenda hora da la croce, accioche noi veggiamo, e prediamo. Quelle ancora che eranſi crocifiſſi con eſſolui, l'ingiuriauano.

33 וּבְדַת יוֹמָא שֵׁיתָא שָׁעִין
הֲוָא חֲשׁוֹכָא עַל כָּל
אַרְעָא עַד תְּמָנְיָא לְשַׁעְתָּא
תִּשְׁעָא ׃

Venuta poi l'hora ſeſta, furon fatte le tenebre ſopra tutta la terra infin all'hora nona.

34 וּבְתִשְׁעָא קָרִי יֵשׁוּ קָלָא
רָם אֲמַר נְהָא וְאָמַר
אֵיל אֵיל לְמָנָא שְׁבַקְתָּנִי
דְּאִתְּיָהּ אֱלָהִי אֱלָהִי ל
לְמָנָא שְׁבַקְתָּנִי ׃

Et à l'hora nona Iesu gridò ad alta voce, dicendo, Eloi, Eloi, lamma sabachthani, che vuol dire, Dio mio, Dio mio, perche mi hai tu abbandonato?

28. Et impleta est scriptura, quæ dicit, Et cum iniquis reputatus est.

Thus the Scripture was fulfilled which saith/ And he was counted amongst the wicked.

29. Et prætereuntes blasphemabant eum, moventes capita sua, & dicentes, Vah qui destruis templum, & in tribus diebus reædificas,

And they that went by railed on him/ wagging their heads/ and saying/ Ah thou that destroyest the Temple/ and buildest it in three dayes

30. Salvum fac temetipsum & descendens de cruce.

Save thyself/ and come down from the cross.

31. Similiter & summi sacerdotes illudentes, ad alterutrum cum Scribis dicebant, Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere.

Likewise also the high Priests mocked him/ with the Scribes/ and said among themselves/ He saved others/ himself he cannot save.

32. Christus rex Israel descendat nunc de cruce: ut videamus & credamus. Et qui cum eo crucifixi erant, conviciabantur ei.

Let Christ the King of Israel descend now from the cross/ that we may see/ & believe. They also that were crucified with him/ reviled him.

33. Et facta hora sexta, tenebræ factæ sunt per totam terram usque in horam nonam.

Now when the sixth hour was come/ there was darkness over all the land/ until the ninth hour.

34. Et hora nona exclamavit Jesus voce magna, dicens, Eloi, Eloi, lamma sabachthani? quod est interpretatum, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?

And at the ninth hour Jesus cried with a loud voice/ saying/ Eloi/ Eloi/ lama sabachthani? which is to say/ My God/ My God/ why hast thou forsaken me?

S. Marcus.

Das XV. Capitul.

28. Da ward die Schrifft erfüllet/ die da sagt: Er ist unter die übelthäter gerechnet.

Da dieß Schrifften fulkommen sein sagen/ Hand er regnerblant Mrsdeoere

29. Und die fürüber giengen/ lästerten jhn/ und schüttelten jhre Häupter/ und sprachen: Pfui dich/ wie fein zubrichst du den Tempel/ und bauest jhn in dreyen tagen.

Oc de der gingefrem bespaanede hannem/ oc wagede deris Hoffuer/ oc sagde/ Eut dig huor dendige nedbryder du Templen oc bygger dem itre dage.

30. Hilff dir nun selber/ und steige herab vom Creutze.

Hielp dig nu selff/ oc stig hid ned aff Kaarset.

31. Desselbigen gleichen die Hohenpriester verspotteten jhn untereinander/ sampt den Schrifftgelehrten und sprachen: Er hat andern geholffen/ und kan jhm selber nicht helffen.

Lige saa bespaatede de ypperste Presser hannem blant huer andre/ met Scrifftklogemes/ oc sagde hand hafuer hulpen andre/ oc kand ikke hielpe sig selff.

32. Ist er Christus/ und König im Israel/ so steige er nun vom Creutz/ daß wir sehen und glauben. Und die mit jhm gecreutziget waren/ schmäheten jhn auch.

Er hand Christus/ oc Konget Israel da stige ha nu ned aff Kaarsset/ at vi kunde see oc tro. Oc de som vaare Kaarsfeste met hannem/ forhaanede hannem oc sad.

33. Und nach der sechsten stunde/ ward ein Finsternüß über das gantze Land/ biß umb die neundte stunde.

Dessiuer da stette eine bleff it Mørck offuer det gandske Land/ indtil ved den niende time.

34. Und umb die neundte stunde rieff Jesus laut/ und sprach: Eli/ Eli/ lama asabthani? Das ist verdolmetschet: Mein Gott/ mein Gott/ warum hast du mich verlassen?

Oc ved den niende time/ ropte Jesus høyt/ och sagde Eli/ Eli/ lama asabthani? Det er vdlagt: Min Gud min Gud/ huor saare hafuer du forladt mig?

S. Marek.

Kapitola XV.

28. Y naplněno gest Pismo ržkúcý: A k hřbssnými počtěn gest.

Wypełniło sie tedy pismo ržkoce mowi/ A z złodźiłkiemi iest policzon.

29. A chodźce mimo nehowrżkali se gemu/ hybaiice hlawami swými/ a říkagice: Ha há/ ktery gsi rusżyss Chrám Bożi a we třech dnech gey zase wzdiáwáss

A they that went by reviled him/ wagging their heads/ and saying: Ah/ thou that destroyest the Temple of God/ and buildest it in three dayes

30. Pomoz sobě samemu/ a sstup s Kržže.

Wybawże sam sebe/ a zstup z Kržže.

31. Tehdy wrchní Kněžj posmiwagice se gemu Zákonnjcy/ gjeden k druhému prawili: Ginému gest spomáhal/ sám sobě spomocy nemůže.

Tehdy ti wrchnjcy Kněžstwj s Zákonnjky mezy sebau mluwili/ mowjce k sobě navzáiem: Jiné gest zachował/ sám sebe zachowati nemůže.

32. Kristus Král Israhelský, ať nyní sstupuge z kržže/ abychom widěli/ a uwěřili. A ti kteřížto s nim ukřižowani byli, wichali gemu.

Wiedzże theraz Kristus ten Król Israhelský/ ať sstupuge z kržže/ abychom widzieli/ a uwierzyli. Ti téż co z nim byli ukřižowani/ pohanili go.

33. A když hodina sestá/ stala se tma po wssj zemi, až do hodiny dewáté.

A gdy przyszła godzina szostá/ stała się ciemność po wszystkiey ziemi aż do godziny dziewiątey.

34. A w hodinu dewátau/ zwolal Ježjss hlasem welikým/ řka: Eloy/ Eloy/ lamma zabachthány? což se wykládá: Bože muy/ Bože muy/ proczes mne opustil?

Tedy o dziewiątey godzinie zawołał Jezus głosem wielkim/ mowiąc: Eloi/ Eloi/ lamma zabachthani? co się wykłada: Boże mogy/ Boże mogy/ czemuś mię opuścił?

35 וְקָצָתָם הָעֹמְדִים שָׁם בְּשָׁמְעָם אָמְרוּ הִנֵּה קוֹרֵא לְאֵלִיָּהוּ׃

Y oyendolo vnos de los que eſtauan alli, dezian, Hèaquí à Elias llama.

36 וַיָּרָץ אֶחָד וַיְמַלֵּא אֶת סְפוֹג הַחֹמֶץ וַיָּשֶׂם עַל קָנֶה וַיַּשְׁקֵהוּ לֵאמֹר הַרְפּוּ נִרְאֶה אִם יָבוֹא אֵלִיָּהוּ וְיוֹרִידֵהוּ׃

Y corrio vno, y hinchiendo de vinagre vna eſponga, y poniendola en vna canna, diole de beuer, diziendo, Dexad, veamos ſi venira Elias á quitarlo.

37 וְיֵשׁוּעַ קָרָא בְּקוֹל גָּדוֹל וַיִּגְוַע׃

Mas Ieſus dando vna grande boz, eſpirò.

38 וְהָרֶכֶת הַהֵיכָל נִקְרְעָה לִשְׁנַיִם מִמַּעַל עַד־לְמַטָּה׃

Entonces el velo del templo ſe partio en dos de alto àbaxo.

39 וַיַּרְא הַשַּׂר עַל־מֵאָה אֲשֶׁר עָמַד לְנֶגְדּוֹ כִּי כָּכָה קָרָא וַיִּגְוַע וַיֹּאמֶר בֶּאֱמֶת הָאִישׁ הַזֶּה בֶּן־אֱלֹהִים הָיָה׃

Y el Centurion, que eſtaua delante del, viendo que auia eſpirado aſſi clamando dixo, Verdaderamente eſte hombre era Hijo de Dios.

40 וְגַם הָיְתָה שָׁם נָשִׁים מֵרָחוֹק רוֹאוֹת אֲשֶׁר בֵּינָן הָיְתָה מִרְיָם הַמַּגְדָּלִית וּמִרְיָם אֵם־יַעֲקֹב הַקָּטוֹן וְיוֹסֵה וּשְׁלוֹמִית׃

Y tambien eſtauan algunas mugeres mirando de lexos, entre las quales era Maria Magdalena, y Maria de Iacobo el menor, y la madre de Ioſes, y Salome.

41 אֲשֶׁר גַּם כַּאֲשֶׁר הָיָה בַּגָּלִילָה הָלְכוּ אַחֲרָיו וְהִשְׁתַּמְּשׁוּ אֹתוֹ וְנָשִׁים רַבּוֹת וְעֹלוֹת עִמּוֹ יְרוּשָׁלַיְמָה׃

Las quales, eſtando aun el en Galilea, lo auian ſeguido, y le ſeruian, y otras muchas que juntamente con el auian ſubido à Ieruſalem.

42 וּבַאֲשֶׁר הָיָה עֶרֶב וַיַּשְׁךְ בְּיוֹם הַהוּא בְּרִיקוֹת הַחֹמֶץ הַמַּקְדִּימָה אֶת־הַשַּׁבָּת׃

Y quando fue la tarde, porque era la Preparacion, es à ſaber, la Viſpera del Sabbado,

35. Καί τινες τῶν παρεστώτων ἀκούσαντες, ἔλεγον· Ἴδε Ἠλίαν φωνεῖ.

Et quelques vns de ceux qui eſtoyent là preſens, ayans ouï cela, diſoyent, Voicy, il appele Elie.

36. Δραμὼν δέ τις, καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους, καλάμῳ τε περιθεὶς, ἐπότιζεν αὐτὸν, λέγων· Ἄφετε, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν.

Et quelcun accourut, & empliſſant vne eſponge de vinaigre, la mit à l'entour d'vn roſeau, & le donna à boire, diſant, Laiſſez, voyons ſi Elie viendra pour l'oſter.

37. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην, ἐξέπνευσεν.

Et Ieſus ayant ietté vn grand cri, rendit l'eſprit.

38. Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.

Et le voile du temple ſe fendit en deux depuis le haut iuſques au bas.

39. Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτως κράξας ἐξέπνευσεν, εἶπε· Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς θεοῦ ἦν.

Et le Centenier qui eſtoit là aſſis vis à vis de lui, voyant qu'ainſi il auoit rendu l'eſprit en criant, dit, Vrayment cet homme eſtoit Fils de Dieu.

40. Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι· ἐν αἷς καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ, καὶ Σαλώμη.

Il y auoit auſſi des femmes qui regardoyent de loin: entre leſquelles eſtoient Marie Magdelene, & Marie mere de Iaques le petit, & de Ioſes, & Salomé.

41. αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ, καὶ διηκόνουν αὐτῷ· καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Leſquelles dés lors meſme qu'il eſtoit en Galilee, l'auoyent ſuiui & ſeruy: & pluſieurs autres qui auoyent auſſi eſté montées auec lui en Ieruſalem.

42. Καὶ ἤδη ὀψὲ γενομένου, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὅ ἐστι προσάββατον,

Et le ſoir eſtant ia venu (d'autant que c'eſtoit le iour de la Preparation, qui eſt deuant le Sabbat)

CAP. XV.

35. Et quidam de circumstantibus audientes dicebãt, Ecce, Eliam vocat.

And some of them that stoode by / when they heard that / said / Beholde he calleth Elias.

36. Curreńs autem unus, & implens spongiam aceto, circumponensque calamo potum dabat ei, dicens, Sinite: videamus si veniat Elias ad deponendum eum.

And one ran and filled a spunge full of vineger and put it on a reede and gaue him to drinke / saying / Let him alone: let vs see if Elias will come and take him downe.

37. Iesus autem emissa voce magna expiravit.

And Jesus cryed with a loude voice / and gaue vp the ghost.

38. Et velum templi scissum est in duo, à summo usque deorsum.

And the vaile of the Temple was rent in twayne / from the top to the bottom.

39. Videns autem Centurio qui ex adverso stabat, quia sic exclamans expirasset: ait, Verè hic homo filius Dei erat.

Nowe when the Centurion / which stood ouer against him / sawe that he thus cryed / and gaue vp the ghost / he said / Truely this man was the Sonne of God.

40. Erant autem & mulieres de longè aspicientes: inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris & Ioseph mater, & Salóme.

There were also women / which stode afarre off / among whome was Marie Magdalene / and Marie / the mother of James the lesse / and of Joses / and Salome.

41. Et cùm esset in Galilæa, sequebantur eum, & ministrabant ei, & aliæ multæ quæ simul cum eo ascenderant Ierosolymam.

Which also when he was in Galilee / followed him / and ministred vnto him / and many other women / which came vp with him vnto Jerusalem.

42. Et cùm iam sero esset factũ: (quia erat Parasceúe, quod est ante sabbathum.)

And now when euen was come / (because it was the day of the preparation / that is / the day before the Sabbath.)

Das XV. Capitel.

35. Vnd etliche / die dabey stunden / da sie das höreten / sprachen sie: Sihe / er ruffet dem Elias.

Da nu etzliche vom volck / die da bey stunden / das höreten / sprachen sie: Sihe / er ruffet dem Elias.

36. Da lieff einer / vnd füllet einen Schwamm mit Essig / vnd steckets jn auff ein Rohr / vnd trencket jhn / vnd sprach: Halt / lasset sehen / ob Elias komme / vnd jn herab neme.

Da lief einer / er füllet einen Schwam mit Essig / vnd stecket jn auff ein Rohr / vnd gab jm zu trincken / vnd sprach: Halt / lasset sehen / ob Elias komme / vnd jn herab neme.

37. Aber Jesus schrey laut vnd verschied.

Aber Jhesus rufft laut / vnd verschied.

38. Vnd der Fürhang im Tempel zureiß in zwey stück / von oben an biß enten auß.

Der Fürhang im Tempel zureiß entzwey / von oben an biß vnten auß.

39. Der Hauptman aber / der dabey stund gegen jhm über / vnd sahe / daß er mit solchem Geschrey verschied / sprach er: Warlich dieser Mensch ist Gottes Sohn gewesen.

Der Hauptman aber / der dabey stund gegen jhm über / vnd sahe / daß er mit solchem Geschrey verschied / sprach er: Warlich dieser Mensch ist Gottes Sohn gewesen.

40. Vnd es waren auch Weiber da / die von ferne solchs schaueten / vnter welchen war Maria Magdalena / vñ Maria des kleinen Jacobs vnd Joses Mutter / vnd Salome.

Es waren auch Weiber da / die von ferne solchs schaueten / vnter welchen war Maria Magdalena / vñ Maria des kleinen Jacobs vnd Joses Mutter / vnd Salome.

41. Diejm auch nachgefolget / da er in Galilea war / vnd gedienet hatten / vnd vil andere / die mit jhm hinauff gen Jerusalem gegangen waren.

Die jm auch nachgefolget / da er in Galilea war / vnd gedienet hatten / vnd vil andere / die mit jhm hinauff gen Jerusalem gegangen waren.

42. Vnd am Abend / dieweil es der Rüsttag war / welcher ist der Vorsabbath.

Vnd am Abend / dieweil es der Rüsttag war / welcher ist der Vorsabbath.

Kapitola XV.

35. A někteřij z okolo stogjcych ſſlyſſeſſe to pravili: Hle / Eliáſſe wolá.

A někteřij z tych co tám ſtali ſſlyſſeli / rzekli: Hle / Eliáſſe wolá.

36. A Wzaw geden nasstil Hubu Octem / a wtoſſiwſſa na Trſſ / dáwal gemu pyti / ſſka: Ponechte / vzřijme přijgde Eliáſſ / a ſſtoſſi ho.

A Wzawſſe geden nasstil Hubu Octem / a wtoſſiwſſa na Trſſ / dáwal gemu pyti / ſſka: Ponechte / vzřijme přijgde Eliáſſ / a ſſtoſſi ho.

37. Gežiſſ pak zwolaw hlaſſem wekſſym / puſſtil Duſſy.

Gežiſſ pak zwolaw hlaſſem wekſſym / puſſtil Duſſy.

38. A Opona Chrámu roztrhla ſe na dwé / od wrchu aſ dolůw.

A Opona Chrámu roztrhla ſe na dwé / od wrchu aſ dolůw.

39. Tehdy wida Centurio kterýž naproti nẽmu / gdyž tak wolaje wypuſtil duſſy / řekl: Zajiſtě Cłowék tento / Syn Božj byl.

Tehdy wida Centurio kterýž naproti nẽmu / gdyž tak wolaje wypuſtil duſſy / řekl: Zajiſtě Cłowék tento / Syn Božj byl.

40. Byly pak tu y Zeny zdaleka dijwagjce ſe / mezy nimiž byla Maria Magdalena / a Maria Jákuba menſſjho / a Joſeſſowa Matka / a Salome.

Byly pak tu y Zeny zdaleka dijwagjce ſe / mezy nimiž byla Maria Magdalena / a Maria Jákuba menſſjho / a Joſeſſowa Matka / a Salome.

41. Ješto když byl w Galilei chodily za nim / a poſſlauhowaly gemu / y gjné mnohé / ſtery ſſly ſpolu do Jeruſalema.

Ješto když byl w Galilei chodily za nim / a poſſlauhowaly gemu / y gjné mnohé / ſtery ſſly ſpolu do Jeruſalema.

42. A když ſſ byl wečer (ſe byl welký Pátek ſterýž gſt před Sobotau.)

A gdyž ſſ byl wečer (ſe byl welký Pátek ſterýž gſt před Sobotau.)

טו

43 אַתָא יוֹסֵף הוּ דְמִן רַמְתָא מְיקָרָא רוּלְשָׁא אֲיָעֲנָא דְאַף הוּ מְסַבְּרָא הֲוָא וַמַלְכוּתָא דְאֱלָהָא וְאָעֵל וְקָם פִּילָטוֹס וּשְׁאִל בְּגֵרָה דְיֵשׁוּעַ׃

Venue Ioſef da Armatea, Gr'homenaro rueſpigno, ch'aſpettauano anco quel regno de Dio: e preſe ardire d'entrare à Pilato, e domandogli il corpo di Iesu.

44 פִּילָטוֹס דִין תְּמַהּ דְּאוֹ מָן דְּהוּמִית וְקָרֵי לְהַנְטַרְיוֹנָא וּשְׁאֲלַהּ דְּאוֹ מָן קַדֶּם עִדָּנָא מִיתַ׃

E Pilato ſ'marauigliò ch'eſſo foſſe gia morto, e chiamato à ſe il Centurione, ſi domandò ſe era longo tempo ch'eſſo foſſe morto.

45 וְכַד יְדַע מִן הַנְטַרְיוֹנָא יְהַב גְּוִיָּתָא לְיוֹסֵף׃

E ſaputo ch'ebbe dal Centurione, donò il corpo à Ioſef

46 וְיוֹסֵף זְבַן סְדִינָא וְאַנְזְלֵהּ וְכַרְכֵהּ בְּסְדִינָא וְאַסְקֵהּ בְּקִבְרָא דְּנְגִיר לֵהּ בְּטוּרָא וְגַלְגֵּל כְּאפָא עַל תְּרֵעָא דְּקִבְרָא׃

E Ioſef comperò vna ſauana, e quitato giù'l corpo, l'auolſe nella ſauana, e'l pose in vn ſepulchro che gli era ſcauato nel ſaſſo, e riuolſe vna pietra alla porta del ſepulchro.

47 וּמַרְיָם דְּמַגְדְּלָא וּמַרְיָם אִמָּא דְּיוֹסֵי חֲזָיָן אֵיכָא דְאִתְסִים׃

E Maria Maddalena, e Maria madre di Ioſe ſtauano à vedere doue foſſe poſto.

טו

43 בָּא יוֹסֵף מִן־הָרָמָתַיִם וְנִכְבָּד יוֹעֵץ וְהוּא מְיַחֵל אֶת־מַלְכוּת אֱלֹהִים אֲשֶׁר מָלֵאוֹ לִבּוֹ לָבוֹא אֶל־פִּילָטוֹס וַיִּשְׁאֹל אֶת גְּוִיַּת יֵשׁוּעַ׃

Ioſeph de Arimathea Senador noble, que tambien el eſperaua el Reyno de Dios, vino y eſtadamente entrò à Pilato, y pidiò el cuerpo de Iesus.

44 וַיִּתְמַהּ פִּילָטוֹס אִם עַתָּה מֵת וַיִּקְרָא לְשַׂר מֵאָה וַיִּשְׁאַל לוֹ אִם מִקֶּדֶם מֵת׃

Y Pilato ſe marauillò, ſi ya fueſſe muerto: y haziendo venir al Centurion, preguntole, ſi era ya muerto.

45 וַיֵּדַע מִשַּׂר מֵאָה וַיִּתֵּן אֶת גְּוִיָּה לְיוֹסֵף׃

Y entendido del Centurion, dió el cuerpo à Ioſeph

46 וַיִּקַּח סָדִין וַיּוֹרִדֵהוּ וַיַּעֲטֹף אוֹתוֹ בַּסָּדִין וַיָּשֶׂם אוֹתוֹ בְּקֶבֶר אֲשֶׁר חָצוּב מֶסַּלַע וַיָּגֶל אֶבֶן עַל־פֶּתַח הַקָּבֶר׃

El qual comprò vna ſauana, y quitado emboluiòlo en la ſauana, y puſolo en vn ſepulchro que era cortado de piedra: y reboluiò la piedra a la puerta del ſepulchro.

47 וּמִרְיָם הַמַּגְדְּלִית וּמִרְיָם לְיוֹסֵה רָאוּ אַיֵּה מוּשָׂם׃

Y Maria Magdalena, y Maria madre de Ioſes miraua̅ donde era puesto.

ιε.

45. Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα Ἰωσήφ.

Ioſeph de Arimathee, conſeiller honorable, lequel auſſi eſtoit attendant le regne de Dieu) ayant pris hardieſſe s'en alla vers Pilate, & lui demanda le corps de Ieſus.

44. Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα, ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε.

Et Pilate s'eſmerueilla, s'il eſtoit deſia mort: puis ayant appelé le Centenier, l'interrogua, s'il y auoit long temps qu'il eſtoit mort.

45. Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος, ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ.

Ce qu'ayant cogneu du Centenier, il donna le corps à Ioſeph.

46. Καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν αὐτὸν, ἐνείλησε τῇ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας· καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.

Et celui ayant acheté vn linceul, le deſcendit de la croix, & l'ayant enueloppé dans le linceul, le mit en vn roc, puis roula vne pierre à l'huis du ſepulcre.

47. Ἡ δὲ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Μαρία Ἰωσῆ ἐθεώρουν ποῦ τίθεται.

Et Marie Magdeleine & Marie mere de Ioſes regardoyent où on le mettoit.

יו

1 וְכַד עָבְרַת שַׁבְּתָא מַרְיָם מַגְדְּלָיְתָא וּמַרְיָם דְּיַעֲקוֹב וְשְׁלוֹמֵי וְזַבִּין הַרְמָא דְּאִתְיַן יְבִשְׁוּנֵהּ׃

Paſſato poi il ſabbato, Maria Maddalena, e Maria madre di Iacobo, e Salome comperarono degli vnguenti odoriferi per venire ad vngerlo.

2 וּבְשַׁבְּתָא חַד בְּצַפְרָא אָתֵי לְבֵית קְבוּרָא כַּד זְרַח שִׁמְשָׁא׃

E la mattina del primo giorno del Sabbato ben per tempo, venendo al monumento allhora che'l Sole ſ'era leuato.

יו

1 וְכַאֲשֶׁר עָבְרָה הַשַּׁבָּת אֵז מַרְיָם הַמַּגְדְּלִית וּמִרְיָם לְיַעֲקֹב וּשְׁלוֹמִית קָנוּ בֹשֶׂם וְשָׁמְנוּ יָקֵר לָבוֹא וְלָסוּךְ אוֹתוֹ׃

Y como passò el Sabbado, Maria Magdalene, y Maria de Iacobo, y Salome, compraron drogas aromaticas, para venir à vngirlo.

2 וּמַשְׁכִּים בַּבֹּקֶר בְּאַחַת הַשַּׁבָּתוֹת בָּאוּ אֶל־הַקֶּבֶר בְּזָרְחוֹ הַשָּׁמֶשׁ׃

Y muy de mañana, el primero de los Sabbados vienen al ſepulchro, ya ſalido el Sol.

ΚΕΦΑΛ. ιϛ.

Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν.

Or, le Sabbat eſtant paſſé, Marie Magdeleine & Marie mere de Iacques, & Salomé acheterent des onguents aromatiques, pour le venir embaumer.

2. Καὶ λίαν πρωΐ τῇ μιᾷ σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου.

Parquoi fort matin, le premier iour de la ſemaine, elles arriuerent au ſepulcre, le Soleil eſtant leué.

CAP. XV. | Das XV. Capitel. | Kapitola XV.

43. Vênit Ioseph ab Arimathæa, nobilis decurio, qui & ipse erat expectans regnũ Dei: & audacter introivit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu.

Joseph of Armath a man honourable Counsailer / which also waited for the kingdome of God / came / and went in boldely vnto Pilate / and asked the body of Jesus.

43. Kam Joseph von Armathia / ein erbarer rathsherr / welcher auch auff das Reich Gottes wartet / der wagts / vnd gieng hinein zu Pilato / vnd bat jhn vmb den Leichnam Jesu.

Da kam Joseph aff Armathia / ein erlig Raadmann / huilcken ſelwe ock ventede Gudz rige. Handbrj fredeſig nil / oc gick ind til Pilatum / oc bad om Jhesu legeme.

43. Přiſſel Joſeff ob Arymathye / mamenity Deſſamik / ktery ſy on očekával Králowſtwj Božjho. A ſměle wſtupil k Pilátowi / proſyl ho za telo Jeſuſſ

Przyſzedſzy Jozef ktory był z Arymatyey / poważny Senator / ktory też oczekiwał Krolestwa Bożego / śmiele wszedł do Pilata / y prosił o ciało Jezusowe.

44. Pilatus autem mirabatur si iam obiisset. Et accersito centurione, interrogavit eum si iam mortuus esset.

And Pilate marueiled if he were already dead / and called vnto him the Centurion / and asked of him whether he had been any while dead.

44. Pilatus aber verwunderte ſich / daß er ſchon todt war. Vnd rieff dem Hauptman / vnd fraget jhn / ob er lengſt geſtorben were?

Da forundrede Pilatus ſig / at hand vaar allerede død. Oc hand kaldede Høfuitmanden oc ſpurde hannem at om hand haffde vered længe død?

44. A Pilát podiwil ſe / gižby vmřel. A powolawſy Centuriona / otázal ſe ho giždy geſt vmřel.

Tedy ſie Pilát vdiwował tego ſiż vmárł. A wezwawſzy Setnika / pytał go dawnoli vmárł.

45. Et cùm cognovisset à centurione, donavit corpus Ioseph.

And when he knew thereof by the Centurion / he gaue the body to Joseph.

45. Vnd als ers erkündet von dem Hauptman / gab er Joſeph den Leichnam.

Oc der hand formerckte det aff Høfuitmanden / da gaff hand Joseph legemet.

45. A když zwěděl ob Centuriona / dal Telo Joſeffowi.

A dowiedziawſzy ſie od Setnika / darował ciało Joſefowi.

46. Ioseph autem mercatus sindonem, & deponens eum involvit sindoni, & posuit eum in monumento quod erat excisum de petra, & advolvit lapidem ad ostium monumenti.

Who bought a linnen cloth / and tooke him downe / and wrapped him in the linnen cloth / and laied him in a graue that was hewen out of a rocke / and rolled a stone vnto the doore of the sepulchre.

46. Vnd er kauffte ein Lintwad / vnd nam jhn ab / vnd wickelt jn in die Lintwad / vnd legte jhn in ein Grab / das waren einen Felſen gehauen / vnd woltzet einen Stein für des Grabes thür.

Oc hand købte et linklæde / oc tog hannem ned / oc ſvøbte hannem i linklæder / och lagde hannem i et Graff / ſom vaar vdhugen i en Sten / Oc hand velte en Sten faar dørren paa graffuen.

46. Tehdy Jozeff koupiw plátna / a ſſložiw ho / obwinul w plátno / a położił do hrobu ktery byl wytesan w opoce / y zatocyl kamen k dweřim hrobowym.

Tedy Józef kupiwſzy płótna / ściągnąwſzy go / owinął w płótna / y położył do grobu ktory był wyſzczerbiony w opoce / y zatoczył kamień do drzwi grobowych.

47. Maria autem Magdalene & Maria Ioseph aspiciebant ubi poneretur.

And Mary Magdalene and Marie Joſes mother beheld where he ſhould be laied.

47. Aber Maria Magdalena / vnd Maria Joſes ſchaueten zu / wo er hin gelegt war.

Men Maria Magdalena / oc Maria Joſes ſaae nøi huor hand bleff lagd.

47. Ale Maryá Magdalská / a Maryá Jozeffowa dywaly ſe kdeby gey kladu.

Lecz Máryа Magdalená y Máryа matka Jozego / patrzyły kdzie go położono.

CAP. XVI. | Das XVI. Capitel. | Kapitola XVI.

ET cùm transisset sabbathum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Iesum

And when the Sabbath day was past / Marie Magdalene / and Marie the mother of James / and Salome / bought sweet ointments / that they might come / and embalme him.

Vnd da der Sabbath vergangen war / kauffte Maria Magdalena / vnd Maria Jacobi vnd Salome Specerey / auff daß ſie kemen / vnd ſalbeten jhn.

Oc der Sabbathen vaar forgangen / da købte Maria Magdalena / oc Maria Jacobi oc Salome dyrebar ſmørelſe / at de ſkulde komme oc ſalue hannem.

A když pominula Sobotha / Maryа Magdalena / a Maryа Jakubowa / a Salomeowa / nakupily wonnych maſtj / aby přigdauce pomazaly Gežiſſe.

A gdy minął Szabath / Máryа Magdalená y Máryа Jakobowa matká / y Salome / nakupiły máści / aby przyszłszy namazały go /

1. Et valde manè unâ sabbathorum, veniunt ad monumentum: orto iam Sole.

Therefore early in the morning vpon the firſt day of the weeke / they came vnto the ſepulchre / when the Sunne was ryſing.

2. Vnd ſie kamen zum Grabe an einem Sabbather ſehr früe / da die Sonne auffgieng.

Oc de kommer ty Graffuen paa en aff Sabbatherne meget aarle / der Solen opgick.

2. A velmi ráno prwnij den po Sobotěpřiſſly hrobu / an gžſlunce wzeſſlo.

A bardzo przerwszego dnia po ſobotach przyszły do grobu gdy wzeszło słońce.

3 וַאֲמַרְתָּן חַד בְּמַתְנָיְהוֹן
מַן יְגַלְגֵּל לָנָא אַבְנָא מִן
תְּרַע רְבִית קְבוּרְתָּא׃

Et diroyent entre elles, Qui nous roulera la pierre hors de l'huys du sepulchre?

4 וְחָזַיָן דְּגַלְגִּילַת אַבְנָא
בְּאַפָּא רַבָּא חַד נִיר טַבְ׃

Et regardans, veyrent que la pierre estoit reboulée: car elle estoit grande.

5 וְעָרְיָן לְבֵית קְבוּרְתָּא
וְחָזוֹ עוּלֵימָא חַד דְּיָתֵב מִן
יְמִינָא וַעֲטִיף אֲסוּתְלָא
חִוָּרְתָּא וְתְמָהוּ׃

Et entrans au monument, veidrent vn garçon, assiz à dextre du lieu auquel estoit la tumbe, reuestu d'vne grande robbe blanche: dont furent esbahis.

6 הוּא דֵין אֲמַר לְהֵין לָא
תְּרְחֵלָן דְּיְשׁוּעַ נָצְרָיָא
בָּעֵיָן אִתְּיָן דְּאִתְצְלַב
קָם לָא דֵיָא הָכָא הָא
דְּיְקָבְרָא אֲתָרָא דְּשַׂם בֵּיהּ׃

Mais il leur dit, Vous n'estonnez point: vous cerchez Iesus de Nazareth, qui a esté crucifié, il est resuscité, il n'est point icy: voicy le lieu auquel on le mettoit.

7 אֲבָל זִילָן אֲמַרְיָן
לְתַלְמִידוֹהִי וּלְפִטְרוֹס
דְּהָא קָדֵם לְכוֹן גָּלִל לְ
גַלִּילָא תַּמָּן תְּחֲזוֹנֵיהִי אֲרַעְנָ
דַאֲמַר לְכוֹן׃

Parquoy allez dire à ses disciples et à Pierre, qu'il s'en va devant vous en Galilée: vous le verrez, comme il vous a dit.

8 וּפַקוּ שְׁמָצָיָן מִן קָ
בְרָא אֲחִיד רְיָא לְהוֹן
עִיד תַּהֲוָא וְרְתִיתַ
יַתְהוֹן סְרִיר לָא אֲמַרִין
דְּחִילוֹ הֲוָי גְרִיר׃

Et elle estant bien preste, fuyoyent du monument: car tremblement et frayeur les auoyent occupez. Et n'en disoyent rien à nul: car ils auoyent peur.

9 וְקַדְמָיְתָא דֵין בְּחַד שַׁבְּתָא
קָם וְאִתְחֲזִי לְמַגְדָּלְיְתָא ל
לְמַרְיָם מַגְדָּלְיְתָא דִּי
דְשִׁבְעָא שֵׁדִין סַלֵק הֲוָא
מִנָּהּ׃

Resuscitant donc le matin le premier iour de la sepmaine, il apparut premierement à Marie Magdaleine, de laquelle il auoit mis hors sept diables.

3 וְהֲוָאמְרָה אִשְׁתָּ אֶל־אַחְוָתָהּ
מַי־יְגַל לָנוּ אֶת־הָאֶבֶן מִפֶּתַח
הַקֶּבֶר׃

Y dezian entre ſi, Quien nos reboluera la piedra de la puerta del ſepulchro?

4 וְהִבִּישׁוּ וְרָאוּ כִּי גָלְלָה הָאֶבֶן
כִּי־ גְדוֹלָה מְאֹד הִיא׃

Y como miraron, veen la piedra rebuelta, porque era grande.

5 וּבְבוֹאָן אֶל־הַקֶּבֶר רָאוּ עֶלֶם
יוֹשֵׁב לִימִין מְכֻסֶּה בְּמְעִיל לָבָן
וַיִּבְהֲלוּ׃

Y entrados enel ſepulchro, vieron vn mancebo ſentado a la mano derecha cubierto de vna ropa luenga blanca: y eſpantaronſe

6 וְהוּא אָמַר לָהֶן אַל־ תִּבְהָלוּ
מְבַקְשׁוֹת אַתֶּן אֶת־יֵשׁוּעַ הַנָּצְרִי
אֲשֶׁר הֻתְלָה קָם רוּא וְאֵינֶנּוּ
פֹּה הִנֵּה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׂמוּהוּ
שָׁמָּה׃

Mas el les dize: No ayays miedo: buſcays à Ieſus Nazareno, crucificado: reſuſcitado es, no eſta aqui: he aqui el lugar donde lo puſieron.

7 אֲבָל לְכָנָה וְאִמְרָה לְתַלְמִידָיו
וְלִכֵּיפָה כִּי־הוּא מַקְדִּים אֶתְכֶם
בַּגְּלִילָה שָׁם תִּרְאוּהוּ כַּאֲשֶׁר
אָמַר לָכֶם׃

Mas id, dezid à ſus Diſcipulos, y à Pedro, que el và delante de voſotros à Galilea: allà lo veereys, como os dixo.

8 וַתֵּצֶאנָה בִּמְהֵרָה וְתִבְרַחְנָה
מִן הַקֶּבֶר כִּי בָאָה עֲלֵיהֶן
בְּעָתָה וְחָרָדָה וְלְאִישׁ לֹא
אָמְרוּ דָּבָר כִּי יָרֵאוּ׃

Y ellas ſe fueron huyendo preſtamente del ſepulchro, porque las auia tomado temblor y eſpanto: ni dezian nada à nadie: porque auian miedo.

9 וּבַאֲשֶׁר קָם יֵשׁוּעַ בַּבֹּקֶר בְּאֶחָד
בַּשַּׁבָּת נִרְאָה בָּרִאשׁוֹנָה לְמִרְיָם
הַמַּגְדְּלִנִּית אֲשֶׁר מִמֶּנָּה הוֹצִיא
שִׁבְעָה שֵׁדִים׃

Mas como Ieſus reſuscitó por la mañana el primer dia de los Sabbados, primeramente ápareció à Maria Magdalena, de la qual auia echado ſete demonios

3. Καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;

Et diſoyent entre elles, Qui nous roulera la pierre hors de l'huys du ſepulchre?

4. Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσι τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

Et ayans regardé, elles virent que la pierre estoit reboulée: car elle estoit fort grande.

5. Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λαμπρὰν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν.

Puis eſtans entrées dedans le ſepulchre, elles virent vn ieune homme aſſis à main droite, veſtu d'vne robbe blanche dont elles eſpouuanterent.

6. Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν.

Mais il leur dit, Ne vous eſpouuantez point: vous cerchez Ieſus de Nazareth, qui a eſté crucifié, il eſt reſſuscité, il n'eſt point icy: voicy le lieu auquel on le mettoit.

7. Ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.

Mais allez, dites à ſes diſciples et à Pierre, qu'il s'en va deuant vous en Galilée: vous le verrez, comme il vous a dit.

8. Καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

Et elles ſoudain partans delà s'enfuirent arriere du ſepulchre: car tremblement et effroy les auoyent ſaiſies: et n'en dirent rien à perſonne: car elles auoyent peur.

9. Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου, ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.

Or Ieſus eſtant reſſuſcité, le matin au premier iour de la ſemaine, s'apparut premierement à Marie Magdeleine, de laquelle il auoit mis hors ſept diables.

CAP. XVI.

3. Et dicebant ad invicem, Quis revolvet nobis lapidē ab ostio monumenti?

And they sayde emong them selues, Who shall rolle vs away the stone from the dore of the sepulchre?

4. Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde.

And when they loked, they sawe that the stone was rolled away: for it was a very great one.)

5. Et introeuntes in monumentum, vidērunt juvenem sedēte in dextris, coopertum stola candida, & obstupuerunt.

And entring into the sepulchre, they sawe a yonge man sitting on the right syde, clothed with a long white garment, and were astonied.

6. Qui dicit illis, Nolite expauescere? Iesum quæritis Nazarenum, crucifixum? surrexit, non est hic, ecce locus ubi posuerunt eum.

But he sayde vnto them, Be not astonied: ye seke Iesus of Nazareth, which was crucified: he is risen, he is not here: beholde the place where they put him.

7. Sed ite, dicite discipulis eius & Petro, quia præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.

But go your way, and tell his disciples and Peter, that he goeth before you into Galilee: there shall ye see him, as he sayde vnto you.

8. Et illæ exeuntes, fugerūt de monumento, invaserat enim eas tremor & pavor: & nemini quicquam dixerunt, timebant enim.

And they went out quickly, and fled from the sepulchre: for they trembled and were amased: neither sayde they any thing to any man: for they were afrayd.

9. Surgens autē Iesus mane, prima sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalenæ, de qua ejecerat septem dæmonia.

Now when Iesus was risen early the first day of the weke, he appeared first to Marie Magdalene, out of whom he had cast seuen deuils.

Das XVI. Capitel.

3. Vnd sie sprachen vntereinander: Wer waltzet vns den Stein von des Grabes thür?

Da sagdet einander/ Hus stal weltroff stenen fe dreyen vaa Graff um?

4. Vnd sie sahen dahin/ vnd wurden gewar/ daß der Stein abgewelzet war/ denn er war sehr groß.

Da sagde aane der hen/ oe bleffue var/ ar Stenen vaan offuck. Thi hand daar meget stor.

5. Vnd sie giengen hineint in das Grab/ vnd sahen einen Jüngling zur rechten Hand sitzen/ der hatte ein lang weiß Kleid an/ vnd sie entsatzten sich.

Da de ginge indt i graffuen/ och saae en dreng sidde veb den høyre haand/ haffde et longt huit Klæde vaa/ oe de bleffue forferdede.

6. Er aber sprach zu jhnen: Entsetzet euch nicht. Jhr suchet Jesum von Nazareth den gecreutzigten/ er ist aufferstanden vnd ist nicht hie/ Sihe da die stete/ da sie jhn hin legten.

Da sagde hand til dem/ Forferdes icke. Jsete efter Jhesum aff Nazareth den korsfeste/ Hand er opstanden oer icke her/ Seeder dm Sted/ som de lage de hannem.

7. Gehet aber hin/ vnd sagets seinen Jüngern/ vnd Petro/ daß er für euch hingehen wird im Galilea/ da werdet jhr jhn sehen/ wie er euch gesagt hat.

Saa gaar bart/ oe sigte hans Discipele oer Peder/ At handsta gaa den for aeder i Galileam. Der stallerfee hannem/ som hand haffuer sagdeder.

8. Vnd sie giengen schnell heraus/ vnd flohen von dem Grabe/ denn es war sie zittern vnnd entsetzen ankommen/ vnd sagten niemand nichts/ denn sie forchten sich.

Oe de ginge hastelige vd/ de flyde fra Graffuen/ thi der var kommen beffuelse oe forferdelse paa dem/ Oe de sagde ingen mued/ Thi de fructede sig.

9. Jesus aber/ da er aufferstanden war/ früh am ersten tag der Sabbather erschein er am ersten der Maria Magdalene/ von welcher er sieben Teuffel außgetrieben hatte.

Men Jhesus/ der hand paaer opstanden/ aarle den første daa paa Sabbatherne/ da obenbarede hand sigh first Maria Magdalene/ aff hvilken hand haffde dreffuen sin Diefle.

Kapitola X. I.

3. A prawily wespolek: Kdo nám odwalj kámen od dweřj Hrobowých?

A mowily mezy sobu/ Kteż odwálj nam kámen od dwéřj grobowých?

4. A wzhlédssse vkrátce odwalený kámen/ byl zagistě welký welmi.

(A gdyż pozorugj/ obacerwe že kámen odwalený/ bylo wsseck dosti welikj.

5. A wssedssse do Hrobu/ vzřely Mládence ani sedj na prawicy/ oděného rauchem bylém/ y lekly se.

A wssedssse do grobu/ vzřely mládence, oblečeného w rauchem bylé/ y lekly se.

6. Kterýžto řekl jim: Nedogiesse. Hledáte Jezukse Nazaretského vkřižowaného? Wstal gest/ nenj tuto: hle místo/ kde gej položily.

Ale on rzekł do nich: Nie bądźcie przerażeni. Jezusa szukacie Nazareńskiego/ ukrzyżowanego? Wstał jest/ niemá go tu: oto miejsce/ gdzie go położyli.

7. Ale gděte a powězte včedlnjkuom gegjch y Petrowi/ že wás předcházj do Galilee: tam gey vzřjte/ gakž gest powěděl wám.

A idźcie rzeczcie uczniom jego/ y Piotrowi/ iż was wyprzedzi do Galilei: tam go oglądacie/ jako wam powiedział.

8. A ony wyssedssse rychle od hrobu vtekly/ nebť třesenj a zděssenj bylo gich/ a žadnému nicžehož neřekly/ nebť se bály.

A oni wyszedłszy rychło od grobu/ uciekli: bo drżenie ich y zdumienie ich opanowało/ a żadnemu nic nie powiedzieli/ bo się bali.

9. Wstaw pak Gežjss z mrtwých ráno w Neděli/ vkázal se nayprw Marygi Magdalené/ z nížto byl wyhnal sedm ďáblůw.

A tak gdy wstał Jezus ránno/ w pierwszy dzień po szabacie/ ukazał się najprzód Maryi Magdalenie/ z której był wygnał siedm czartów.

י ו

10 וְהִיא אָזְלַת מְבַשַּׂרַת
לְדִנּוּן דַּהֲווֹ עִמֵּהּ דַּאֲבִילִין
וּבָכִין׃

Ella pues anduvo y refirio à aquellos que auian estado con el, que estauan tristes y llorando.

11 וְהִנּוּן כַּד שְׁמִעוּ
דְּאִתְחֵי מִן קֳדָם דְּלָא הֵימִנוּ
לָא הֵימִנוּ אִנּוּן׃

Y oyendo ellos que auia biuido, y que auia sido visto de ella, no lo creyeron.

12 בָּתַר הָכֵין אִתְחֲוִי לְ
לִתְרֵין מִנְּהוֹן בְּדְמוּתָא
אָחֳרִיתָא כַּד מְהַלְכִין וְ
אָזְלִין לְכַרְיְתָא׃

Despues que se les apareció en otra forma à dos dellos que yuan camino, yendo al aldea.

13 וְהָנוֹן אָזְלוּ אַמְרוּ לְ
לְשָׁרְיָנָא אַף לָא לְהָנּוּן
הֵימִנוּ׃

Y ellos fueron, y hizieron lo saber a los otros vn, ni a los creyeron.

14 בְּאַחֲרִיתָא כַּאֲשֶׁר יָשְׁבוּ עַשְׂתֵי
עֲשָׂרֵה תַּלְמִידָיו׃ בְּמַסְבְּיָ גְּלָה
לָהֶם וַיִּתְעַר אֶת גַּדְלָם וְאֶת מַגְנַת
לִבָּם כִּי לָאִלֵּין אֲשֶׁר רָאוּ
אוֹתוֹ כְּיָקֵם הוּא לֹא הֵאֲמִינוּ׃

Finalmente se apareció à los Onze, estando sentados à la mesa, y çahirióles su incredulidad, y la dureza de coraçon, que no auian creydo à los que lo auian visto resuscitado.

15 וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ אֶל כָּל
תֵּבֵל כֻּלָּהּ וְקִרְאוּ אֶת
בְּשׂוֹרָה לְכָל בְּרִיאָה׃

Y dixoles, Id por todo el mundo, predicad el Euangelio à toda criatura.

16 הַמַּאֲמִין וְיִטְבֵּל יִהְיֶה נָצִיל וַאֲשֶׁר
אֵינֶנּוּ מַאֲמִין יִשָּׁפֵט׃

El que creyere, y fuere baptizado, será saluo: mas el que no creyere, será condenado.

17 וְאוֹתוֹת אֲשֶׁר יֵעָשׂוּ
לְמַאֲמִינִים אֵלֶּה הֵן בִּשְׁמִי יוֹצִיאוּ
שֵׁדִים בִּלְשׁוֹנוֹת חֲדָשׁוֹת יְדַבֵּרוּ׃

Y estas señales seguirán à los que creyeren: En mi Nombre echarán fuera demonios: Hablarán nuevas lenguas:

י ו

10. Ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε
τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, τοῖς ἔνδον
καὶ κλαίουσιν.

Ella fue, y dio nueua à los que auian estado con el, que estauan dentro y lloraua.

11. Κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ
ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν.

Y ellos como oyeron que biuia, y que auia sido vista de ella, no lo creyeron.

12. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν
περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ
μορφῇ πορευομένοις εἰς ἀγρόν.

Despues desto se manifestó en otra forma à dos dellos que yuan camino, yendo al aldea.

13. Κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν
τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις
ἐπίστευσαν.

Y ellos fueron, y hizieron lo saber à los otros: ni aun à ellos creyeron.

14. Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς
τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισε
τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν
ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον
οὐκ ἐπίστευσαν.

Finalmente se apareció à los Onze, estando sentados à la mesa, y çahirióles su incredulidad, y la dureza de coraçon, que no auian creydo à los que lo auian visto resuscitado.

15. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες
εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε
τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.

Y dixoles, Id por todo el mundo, predicad el Euangelio à toda criatura.

16. Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σω-
θήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατα-
κριθήσεται.

El que creyere, y fuere baptizado, será saluo: mas el que no creyere, será condenado.

17. Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν τα-
ῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί
μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις
λαλήσουσιν καιναῖς.

Estas son las señales que acompañarán à los que creyeren: En mi Nombre echarán fuera demonios: Hablarán nuevas lenguas:

16.

10. Ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε
τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, τοῖς ἔνδον
καὶ κλαίουσιν.

Elle alla, & l'annonça à ceux qui auoyent esté auec luy, lesquels menoyent deuil & pleuroyent.

11. Κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ
ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν.

Et eux ayans entendu qu'il viuoit, & qu'il auoit veu, ne le creurent point.

12. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν
περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ
μορφῇ πορευομένοις εἰς ἀγρόν.

Puis apres il se monstra en autre forme à deux d'entre eux qui [illegible] pour aller aux champs.

13. Κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν
τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις
ἐπίστευσαν.

Lesquels estans retournez l'annoncerent aux autres, mais ils ne les creurent point.

14. Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς
τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισε
τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν
ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον
οὐκ ἐπίστευσαν.

Finalement il se monstra aux onze, estans [illegible] il reprocha leur incredulité & dureté de cœur, pource qu'ils n'auoyent point creu [illegible] qu'ils l'auoyent veu [illegible]

15. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες
εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε
τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.

Et il leur dit, Allez-vous-en par tout le monde, & preschez l'Euangile à toute creature.

16. Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σω-
θήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατα-
κριθήσεται.

Qui aura creu, & aura esté baptizé, sera sauué: mais qui n'aura point creu, sera condamné.

17. Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν τα-
ῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί
μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις
λαλήσουσιν καιναῖς.

Et ce sont les signes qui accompagneront ceux qui auront creu: [illegible] ils chasseront les diables au nom de Iesus: ils parleront [illegible]

CAP. XVI.

10. Illa vadens nuntiavit his qui cum eo fuerant, lugentibus, & flentibus.

And ſhe went and tolde them that had bene with him (which mourned and wept.

11 Et illi audientes quia viveret, & visus esset ab ea non crediderunt.

And when they heard that he was aliue, and had appeared vnto her, they beleeued it not.

12. Post hæc autem duobus ex his ambulantibus oſtensus est in alia effige, euntibus in villam.

After that, he appeared vnto two of them in another forme as they walked & went into the countrey.

13. Et illi euntes nuntiaverunt ceteris: nec illis crediderunt.

And they went and told it to the remnant: but neyther beleeued they them.

14. Novissimè autem recumbentibus illis undecim apparuit: & exprobravit incredulitatem eorum & duritiem cordis, quia iis qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt.

Afterwarde appeared he vnto the eleuen as they sate togither, and reproued them of their vnbeliefe and hardnes of heart, because they beleeued not them which had seen him, after he was risen.

15 Et dixit eis, Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ.

And he ſaid vnto them, Go ye into all the world, and preach the Goſpell to euery creature.

16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit, qui verò non crediderit, condemnabitur.

He that ſhall beleeue and be baptized, ſhalbe ſaued: but he that beleeueth not, ſhalbe damned.

17. Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur: in nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis.

And theſe tokens ſhall folowe them that beleeue: In my Name they ſhall caſt out deuils, and ſhall ſpeake with newe tongues.

Das XVI. Capitel.

10. Vnd ſie gienge hin / vnd verkündigets denen / die mit jm geweſen waren die da leide trugen vnd weineten.

Da hun gick horb / oc kundgiorde dem der ſom hafde verit met hannem / ſom ſorgede oc graede.

11. Vnd dieſelbigen / da ſie höreten / daß er lebete / vnd were jhr erſchienen / glaubten ſie nicht.

Och de ſamme / der de horde / at hand leffde / oc vaar hende obenbaren / da vrode de icke.

12. Darnach / da zween auß jhnen wandelten / offenbaret er ſich unter einer andern geſtalt / da ſie auff das Feld giengen.

Der efter / der the aff dem vandrede / da obenbarede hand ſig i en anden ſkickelſe / der de ginge paa Marcken.

13. Vnd dieſelbigen giengen auch hin vnd verkündigeten das den andern / den glaubeten ſie auch nicht.

Oc de ſamme gingae oc bode / oc forkyndede de andre det / dem vrode de icke.

14. Zuletzt / da die eilffe zu Tiſche ſaſſen / offenbaret er ſich / vnd ſchalt jhres Hertzen härtigkeit / daß ſie nicht glaubt hatten denen / die jhn geſehen hatten auffer ſtanden.

Paa det ſidſte / der de Elleffue ſadde til Bords / obenbarede hand ſig / oc ſtraffede dem vantro / oc deris hierts haardhed / fordi de hafde icke troet dem / ſom hafde ſeet hannem oprunden.

15. Vnd ſprach zu jnen: Gehet hin in alle Welt / vnd prediget das Euangelium allen Creaturen.

Oc hand ſagde til dem / Gaar bort i al Verden oc predicker Euangelium ſaa alle Creature.

16. Wer da glaubt vnnd getaufft wirdt / der wirdt ſelig werden / Wer aber nicht glaubet / der wirdt verdampt werden.

Hvo ſom vorder / oc bliffuer dobt / hand ſkal bliffue ſalig / Men hvo ſom icke vorder / hand ſkal bliffue fordømt.

17. Die Zeichen aber / die da folgen werden / denen / die da glauben / ſind die: In meinem Namen werden ſie Teuffel außtreiben / mit neuen Zungen reden.

De de Tegen / ſom ſkulle folge dem / der tro / vere diſſe: I mit Nafn ſkulle de vdrifue Diefle. Tale med nye Tunger.

Kapitola XVI.

10. Ona pak ſſedſſy zwěſtowala tem kterýž s nim bywali klagijcým a placzicým.

A ony ſtodſſy / opowiedzyała tym ktorzy przy nim bywali / a onj marne żaly y płácži.

11. A oni ſlyſſawſſe ſeby giw była widżiana od nij / newěrili.

A gdy ona vſlyſſała ież giw / żeſt wſtała z mertwych / newěrili.

12. Potom pak dwěma z nich gdaucžim vkázal ſe w giné ſpuſobě / když ſſli do Wſy:

Potym theż dwiema z nich przechadzáiącym ſię / vkazał ſię w inym kſztałcie gdy ſzli do wieſzcz.

13. A oni ſtoſſe powěrili gi nám / ani z giau gim wěrili.

A oni theż ſtodſſy opowiedzieli drugiem / ktorzy też im nie wierzyli.

14. Nawoſlete pak / když ſe dwě za ſtolem Gedinácte / vkázał ſe gim Gežiſs / a treſtal nedowěru gich a twrdoſt Srdce / że ſem ſtecžu gey widżeli z mertwych wſtałého / newěrili.

Vſtáwſſy oſtatek ony ſedmnaſcie ſtołu ſiedzącym vkázał ſię / y wyrzucił im ná oczy niedowierſtwo ich y zátwárdzenie ſerca / iż rymſtrony go widżiáli z mrtwych) niewierzyli.

15. Y řekl gim: Gdauce po wſſem Swěcě / kažte Ewangelium wſſemu Stwořenj.

Rzekł im / Wyſiedſzy na wſzytek świat opowiedzayćie Ewangielium wſzemu ſtworzeniu.

16. Kdoż uwěřij a pokřtěn ſe / Spaſen bude: kdoż pak newěřij / bude zatracen.

Kto uwierzy a okrzczon ſtanie zbáwion będzie: ale kto nie uwierzy / będzie potępion.

17. Znamenij pak ti kterýž uwěřij táto nijtě budau / We gmenu mém ďábly budau wyhánieti. Jazyk y nowými mluwiti.

A te známiona ſą ktore poydą ſtrzemy uwierzą / przez imie moie dyabelſtwá wyrzucáć będą / nowemi ięzyki mowić będą.

יו

18 וְחֵיוָתָא יִשְׁקְלוּן וְלָא
סַמָּא דְּמָוְתָא יְשָׁתוּן לָא
יַהַר לְהוֹן וְאִדֵּיהוֹן יְסִימוּן
עַל דְּרֵיעָא וְיִתְחַלְמוּן׃

Y aunque beban alguna cosa mortifera, no les dañará: pondrán las manos sobre los enfermos, y sanarán.

19 וּמָרַן יְשׁוּעַ כַּאֲשׁ דְּמַלֵּיל
עִמְּהוֹן אִתְרְפַע לִשְׁמַיָּא
וְיָתֵב מִן יְמִינָא
דֶּאֱלָהָא׃

Y el Señor Iesv pues que les huvo hablado, fue recebido arriba al cielo, y assentose à la diestra de Dios.

20 וְהִנּוּן נְפָקוּ וְאַכְרְזוּ
בְּכָל דּוּכְתָא וּמָרַן מְסַיַּיעַ
הֲוָא לְהוֹן וּמְשַׁר מִלֵּיהוֹן
בַּאֲתָוָתָא דַּצְבְּדִין הֲוָוּ׃

Y aquellos partieron, y predicaron por todas partes, operando el Señor con ellos, y confirmando la palabra con las señales que seguian.

יו

18 נְחָשִׁים יִשְׂאוּ וְאִם אָסוֹן מָוֶת
יִשְׁתּוּ בְּלוֹ נָזֵק יִהְיֶה עַל־חֹלִים
יָשִׂימוּ אֶת יָדָם וְיֵרָפְאוּ׃

Quitarán las serpientes: Y si bevieren cosa mortifera, no les dannará: Sobre los enfermos pondrán sus manos, y sanarán.

19 וַאֲדֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אֲלֵיהֶם לָקַח אֶל־הַשָּׁמַיִם וַיֵּשֶׁב
לִימִין אֱלֹהִים׃

Y el Sennor, desque les vuo hablado, fue recebido arriba al cielo, y assentose à la diestra de Dios.

20 וְהֵמָּה יָצְאוּ וַיְבַשְּׂרוּ בְּכָל
הָאָרֶץ וַיהוָה הֶחֱזִיק בַּדָּבָר עִמָּם
וְאִתּוֹתָיו בָּאוֹתוֹת הַבָּאוֹת אֲמֵן׃

Y ellos, saliendo, predicaron en todas partes, obrando con ellos el Sennor, y confirmando la Palabra con las sennales que se seguian.

יו

18. Ὄφεις ἀροῦσιν· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει. ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν, καὶ καλῶς ἕξουσι.

Ils chasseront des serpens. Et quand ils auront beu quelque chose mortelle, elle ne leur nuira nullement. Ils imposeront les mains sur les malades, & ils se porteront bien.

19. Ὁ μὲν οὖν κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ.

Or le Seigneur Iesus apres avoir parlé à eux, fut elevé en haut au ciel, & s'assit à la dextre de Dieu.

20. Ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες, ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. ἀμήν.

Eux aussi estans sortis prescherent par tout, le Seigneur operant avec eux, & confirmant la parole par les signes qui s'en ensuivoyent.

שְׁלַם אוּנְגַּלְיוֹן דְּמַרְקוֹס׃

סְכַרְיָתָא דְּמַרְקוֹס דְּמַלֵּל
וְסַבַּר דַּחֲמוֹאִית
אַרְחוֹמָאי׃

Τέλος τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου.

CAP. XVI.

18. Serpentes tollent. Et ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super egros manus imponent: & bene habebunt.

And ſhall take awaye ſerpentes: & if they drynke anye deadly thinge it ſhall not hurte them: they ſhall laye their handes on the ſicke: and they ſhall recouer.

19. Er Dominus quidem Ieſus poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus eſt in cælum, & ſedet à dextris Dei.

So after the Lorde had ſpoken vnto them, he was receiued into heauen: and ſate at the right hande of God.

20. Illi autem profecti prædicauerunt ubique: Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis.

And they went forth and preached euery where. And the Lorde wrought with them, and confirmed the worde with ſignes that followed. Amen.

FINIS.

S. Marcus.

Das XVI. Capitel.

18. Schlangen vertreiben. Vnd ſo ſie etwas tödtlichs trincken / wirds jhnen nicht ſchaden. Auff die Krancken werden ſie die Hände legen / ſo wirds beſſer mit jnen werden.

Vnd werden Schlangen vertreiben. Vnd ſo ſie etwas tödtlichs trincken / wirds jhnen nicht ſchaden. Auff die Krancken werden ſie die Hände legen / ſo wirds beſſer mit jnen werden.

19. Vnd der HERR / nach dem er mit jhnen geredt hatte / ward er auffgehaben gen Himmel / vnd ſitzet zur rechten Hand Gottes.

Da HERREN / efter at hand haffde talet med dem / bleff hand optagen til Himmelen / Og ſidder hoss Guds høyre haand.

20. Sie aber giengen auß / vnd predigten an allen örtern / Vnnd der HERR wirckte mit jhnen / vnd bekräfftiget das Wort / durch mitfolgende Zeichen.

Og de gingo vd / og predikede alle ſteder / Og HERREN arbeyded med dem / og ſtadfeſte Ordet / ved medfølgende Tegen.

Ende des Euangelions S. Marcus.

S. Marek.

Kapitola XVI.

18. Hady bráti. A budau-li co ſmrtedlného piti / neoſkodí jim. Na nemocné ruce vzkládati budou a obſe ſe mají budau.

Hady bráti / y choudy co ſmrtedlného pili / ſkodyms nebude. Na nemocné ruce vzkládati budou / a obſe ſe mají budau.

19. A když zagiſtě Pán Ježíſe gim odmluwil / wzat geſt do Nebe: a ſedí na Prawicy Božj:

A rázem Pan gey do nich mowil / wſtaugt wzgore do nebá / y ſedá na prawicy Bozey.

20. A oni ſſedſſe kázali wſudy / a PÁN gim pomáhal / a ſkrze gegich potwrzowal / tiny ſſim diwům.

Oni tez wyßedſſy obzepowiedáli wſudy gdzie Pán ſpolu z nimi ſpracowal / y potwrzowal ſlowo prze3 známá ktere ſie dialy.

Skonáwá ſe Ewangelium / podle ſwatého Marka Ewangeliſty.